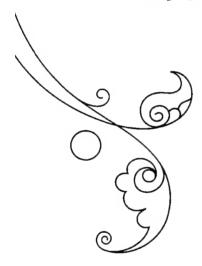

المرابع المراب

بهكري

ئاماده کردنی: سیروان کاکه أحمد وهرگنرانی: ستافی پیت هه لهچن و رینووس: بریار هیرویی دیزاینی ناوه وه: بریار هیرویی دیزاینی بهرگ: إخلاص دیزاین چاپی یه کهم: ۱۲۰۲۵ کا ۲۰۲۶ کا ۲۰۲۶ بابه ت: ئایینی

له بهرِیّوەبەرایەتیی گشتیی کتیٚبخانه گشتییهکان - هەریّمی کوردستان ژماره سپاردنی (۲۹۳)ی ساڵی (۲۰۲۶)ی پێ دراوه

مَعُ الْمُؤْكِثُ الْسِيسَةِ بهورى ٤

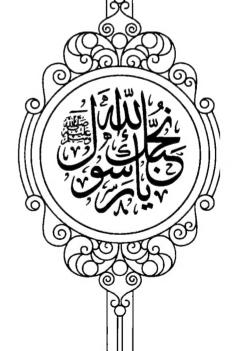
٢٠١٥ مروم المرابع الم

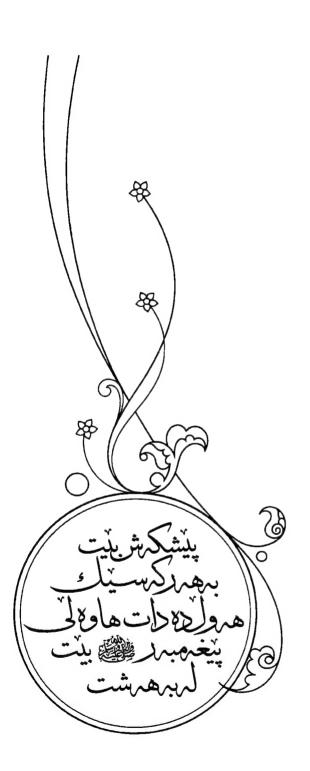
بهوردى

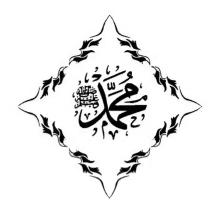
ئامادەكردنى **سيروان كاكە أحمد**

> وەرگ<u>ن</u>رانى **ستافى پيت**

سیفهتهکانی و شکوْ و گهورهیی ﷺ

ئەگەر ھەر يەكىك لە ئىمە بەھۆي سىفەتىك ياخود دوو سىفەت و رەوشتى جوان

ریز و پنگهیه ک له دلّی خه لّک پهیدا بکات، ئه و یه ک دوو سیفه ته ریز داری بکات، ئایا بۆچوونت چۆن ده بیّت به رانبه ر ریز و پنگه و گهوره یی پیخه مبه ری خوا بی هه همر چی سیفه تی شکو و مه زنی و گهوره یی ههیه، له زاتی ئه و دا کو بو ته وه ک: پله و پایه مهیام و پهیامبه ری، خولله ت و مه حه ببه ت، پالفته یی، شهور و یی، مه قامی قورب، شه فاعه ت، وه سیله و فه زیله، مه قامی مه حموود، بو پاق، به رزبوونه وه بو ئاسان، په وانه کرانی بو ته واوی مرو قایه تی، به رنویژیکردنی بو پیخه مبه ران، شایه تی بو درانی له لایه ن پنخه مبه ران و ئوممه تانیان، گهوره ی هه موو وه چه ی ئاده م، هه لگری ئالای حه مد، په وانه کرانی به په حمه ت بو هه موو جیهانییان، پازیکرانی له قیامه ت له لایه ن خواوه، حهوزی که و سه ر، نیعمه ت و به خشش بو ته واو کرانی (۱۰) چاو پوشی لیکران و لیخو شبوونی له وه ی پیشتر کردوویه تی و ئه وه یشی له داها توود ده یکرانی به فریشته کان، حیکمه ت و شه ربعه ت و فاتیحه و قور ثان پیدرانی، پشتیوانی له سه ر درانی له لایه ن خوا و فریشته کان، سویند خواردن به ته مه نی موبا په کی، له سه ر درانی له لایه ن خوا و فریشته کان، سویند خواردن به ته مه نی موبا په کی،

١- نامازهيه بو نايهتى: {وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ} يوسف: ٦.

٢- ثامازه به بو ثايه تى: {لِّيغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ} الفتح: ٢.

٣- ئاماژەيە بۆ سوورەتى (إنشراح).

وه لامدرانه وه ی داواکانی، قسه کردنی له گه ل بینگیان و گیانداران، هه لقو لینی ئاو له نیوان که لینی په نجه کانی، مانگ بو شه ق کرانی، سه رخرانی به ترس خرانه نیو د لی دو ژمنانی، سیبه ربو کرانی له لایه ن هه و ره کانه وه، ته سبیحاتکردنی چه و و و رده به رد له نیو له پی ده سته موبا په که کانی، پاراستنی له زیانپیکه یاندنی له لایه ن خه لکه وه ... شکو و مه زنی و گه و ره یه که که مینک ناتوانیت وه ک ئه وه ی شایسته یه ئاماژه یان پی بکا و یه ک له دوای یه ک باسیان بکات. به ده رله و خوایه تاکو و ته نهایه ی پی به خشیوه و فه زلی له گه ل کردووه، هیچ مروقی ک ناتوانیت په ی به خه سله ته مه زنه کانی ببات و به ئاسانی در کیان بکات.

چەند رینماییەکی پیویست بۆ خوینەری خۆشەویست

خوينهري بهړيز:

۱. کاتیک فهرمووده کانی نیّو نهم پهرتووکه دهخویّنیتهوه بهخیّرایی بهسهریدا گوزهر مهکه و بچیه سهر خویّندنهوهی فهرمووده یه کی دیکه، وه بیر له مانای فهرمووده کان بکهوه و له کاتی تینهگهیشتن یان ناپوونییه ک بگهپیّوه بوّ سهرچاوه کانی پوونکردنهوهی فهرمووده، چونکه فهرمووده ههیه مانای ناپوونه له شویّنی دیکه پوون کراوه تهوه فهرمووده ههیه به کورت و پوختی هاتووه له شویّنیکی دیکه تهفصیلی پی دراوه، که نهم کتیّبه ت خویّنده وه به جوانی له و قسانه تیده گهیت.

7. پاشان بزانه فهرمووده کان بهزوری وه ک شیفا و چارهسهر وان بو نهخوش یان بو ههر کهسیّک پیویستی به و دهرمان و چارهسهرانه ههیه، بیگومان چارهسهریش ده بیّت کهسیّکی پسپوّ له و بواره دا بو کهسی پیویست دیاری بکات، ئهگهرنا به کارهیّنانی فهرمووده کان به بی ئاگاداربوون له زانسته شهرعییه کان، یان به بی پرس و پاوبوّ چوونی کهسانی شاره زا، له وانه یه خاوه نه کهی تووشی هه له بکات و سهره نجام تووشی پهشیانی ببیّته وه له هه ندیک کردار و گوفتار که ئه نجامی داون به هوی هه له تیگه یشتن له فه رم و ده کان.

۳. تكایه به هیچ جۆرنك فهتوا و بۆچوونی خۆت لهسهر پوالهتی فهرمووده كان دهرمهبپوه،
 چونكه دلنیات ده كهینهوه، بهبئ ههبوونی بنچینه كی تۆكمه له زانستی شهرعی و گهپرانهوه
 بۆ زانایانی فهرمووده تووشی ههلهی گهوره دهبیت.

لەگەڵ <u>ر</u>ێزدا ستافى پىت

پێۺەكى

بیگومان سوننه وه که سهرچاوه ی دووه می شهریعه تی نیسلام زور جیگای بایه خ و گرینگیپیدانی موسولهانه، گهیشتن به سهرچاوه کانی سوننه تیش که له سهرچاوه سهره کییه کانی کتیبه کانی فهرمووده بهرجه سته یه، کاریکی ناسان نییه، له سونگه ی هه ستکردن به بهرپرسیارییه تی و گرتنبه ری پیگایه کی ناسان بوئه وه ی موسولهانان له هه ر شوینیکی دونیا بتوانن به سانایی ده ستیان بگات به فه رمووه کانی خوشه ویستهان خویندنه وه و کورتکردنه وه ی هه ر شه ش کتیبی شه ش زانا ناوداره کانی فه رمووده، به ریزان و پیشه و ایانمان:

پیشه و ا بوخاری و پیشه و ا موسلیم و پیشه و ا نهبو داود و پیشه و ا تیرمیزی و پیشه و ا نهسائی و پیشه و ا نیبن ماجه (ره حمه تی خوای میهره بانیان له سه ر بیت).

لهسه رخوم کرده مه رج جگه له فه رمووده ی (صحیح) نه هینم و ته نانه ت خوم پاراست له فه رمووده ی (حسن)یش، که بینگومان له لای زانایان کاری پی ده کریت (مقبوله)، به لام خوپاراستنم بو نهوه ده گه ریته وه نه که ومه نیو کیشه و پاجیایی زانایان له سه رحوکمی زانایانی فه رمووده که.

پاشان ناوم لی نا (جواهر)، واته: گهوههره کان، بو نهوهی بواری په خنه که متر ببیته وه له به نده و له کاره کهی، نیمه بانگه شهی نه وه ناکه ین خویندنه وهی ههر یه کیک له و کتیبانه جیگره وهی کتیبه بنه په بیت، به لام ده توانین بلیین زور ترین فهرموودهی (صحیح)ی ناو نه و کتیبانه ده رهینراون به شیوه یه ک ناسان بیت بو خویندنه وه و له به رکردن و ناسان کردنی ده ستاوده ست پیکردنی کتیبه کان له نیو خه لکدا.

ئهوهی توانراوه ههول دراوه و کراوه، ئهوهی نه کراوه داواکارم به پشتیوانی خوا له چاپه کانی داهاتوو به پیشنیاری دلسوزانهی موسول انان بتوانین پروژه که باشتر و جوانتر بکهین و بهرهو پیشتری ببهین، کاریک بکهین شایسته بیت به بیژه و پیت و وشه و رستانیک که تیکهه لکیشی ههناسه کانی ئهم زاته پاکه موباره کهن عید.

له کوتاییدا دهمهویت له ناخی دلمهوه سوپاس و پیزانینی خوّم ئاپاستهی ستافی پروّژهی (پیت) بکهم بوّ ئهو ههول و کوّششه بهردهوامهیان له خزمه تکردن و سهرخستنی ئهم پروّژه موباره که و له ناخهوه سوپاسی ئهو (محسن) و چاکه کار و سهربازه ونانهش ده کهم هاو کارمان بوون بوّ به چاپگهیاندنی ئهم کتیبه ناوازانه و خوا بهباشترین شیّوه پاداشتی ههموومان بداتهوه و ههر خوّی وهرگری کردهوه چاکه کانه و پاداشتیش ده داتهوه، چونکه دلّنیاین کردهوه ی باشی چاکه کاران زایه ناکات.

سيروان كاكه أحمد ههولێر ۲\۲\۲۲ز

بەرنامەي كاركردنمان لەم پرۆژەيە:

١. برّ دهرهيناني دهقي فهرمووده كان و ناونيشانه كان يشتان بهستووه به باشترين ئه و چاپ و نوسخانه ي لهبه ر دهست بوون.

۲. له ههر شهش کتیب دهستکاری (کتاب) نه کر اوه نه به دهستکاریکر دن و نه به لابر دن (حذف)، ههر پیشهوایه ک له نووسراوه کهی چهند (کتاب)ی وه ک عينوان هيناوه دامانناوه تهوه وهك خوي.

۳. سهرجهم فهرمووده (ضعیف) و (حسن)ه کانمان لابردوون، سهرباری لابردنی كۆي فەرموودە دووبارەكانى نيو كتيبەكان.

٤. هدر فدرمووده يدك (سبب ورود)ى له گهل بووبنت هنناومانه، ئدمدش لهينناو باشتر تیگه پشتن له فهرمووده که و زووتر گه پشتن به مهبهستی گوترانه کهی یان ئەنجامدرانەكەي، جا فەرموودەكە (مرسل) بووبنت، يان (موقوف) بووبنت، يان (مرفوع).

٥. بۆ وەرگیراني كوردىيەكە سوودمان بينيوه لە كۆي كتیبەكانى پرۆژەي پيت، به لام به هنری دهستکاریکردنی زوری وهرگیرانه کهوه نهمانتوانی ناوی هیچ وهرگیریک بنووسین، بویه لیرهوه زور سوپاس و پیزانینیان ئاراسته ده کهین و ئەوانىش خاوەنى ئەم پاداشتە نەبراوەن (إن شاء الله).

٦. له ده قى عهرهبيدا ههر فهرمايشتيكى پيغهمبهر ﷺ به رهنگى سوور نووسراوه و خراوهته نيّو دوو جووت كهوانهى بچووكهوه - « » -، بهههمان شيّوه له واتا کوردییه کهشیدا خراوه ته نیو دوو جووت کهوانه وه ههر به رهنگی رهش نووسراوه. ۷. لهنتو وهرگیرانه کوردییه که دا له ههر شوینیک پیویست به روونکردنهوهی كورتي وهرگير بووبيّت، لهنيّو دوو كهوانهي - () - پهشدا پوونكردنهوه و شهرح نو وسر او ه.

۸. له ههندیک شوین پوونکردنهوه ی زیاتر پیویست بووه نووسراوه (تیبینی:) وله خواره وه پوونکردنه وه که ی نووسراوه.

ANTON SOUTH

يوختەي ژيانى ئيمام ئيبن ماجە 🎎

ناسنامه:

ناوي تهواوي: ناوي تهواوي ئهو شاخه بهرزهي زانست بريتييه له موحهممهدي كورى يەزىدى قەزوينى ئىبن ماجەي رىبعى.

كونيه كهى: (ئەبو عەبدوڭلا)يە.

به ناو بانگه به: ئیبن ماچه.

ئیام فهیروز ئابادی گوتوویهتی: (ماجه) نازناوی باوکی موحهممهدی کوری پهزيدي قهزوينييه که خاوهني سونهنه، نهک ناوي باييري بيت.

رافیعیش به ههمان شیّوه دهلیّت: (ماجه) نازناوی پهزیده، ناویّکی فارسیبه، ههندیکیش ده لین: موحهممه دی کوری یه زیدی کوری ماجه، (واته: ماجه ده کهن به ناوی باپیری نهک نازناو بر باوکی)، به لام یه کهمیان راستتره.

وه بۆچۈوننکى دىكەش ھەيە دەڭنت: ماجە ناوى داپكيەتى.

نيسبه ته کهي: (قهزويني)يه، که ناوچه په کې به ناوبانگه له ئه صفه هان.

سالْي لهدايكبووني: ئيهام ئيبن ماجه له سالْي (٢٠٩)ـي كۆچى لهدايك بووه.

گەشتە زانستىيەكانى: ئىمام ئىبن ماجە وەك ھەر زانايىكى بالا، خۆرئاسا بەدەورى جیهاندا سووړاوه تهوه، بۆ ئهوهی تیشکی زانسته کهی گشت سنووریک ببریّت، بۆ ئه و مهبه سته ش چوته عيراق (به سره و كوفه و به غدا) و مه ككه و شام و ميسر و حیجاز و رهی، بۆ فێربوون و نووسینهوهی فهرموودهکانی پێغهمبهری خوا ﷺ.

مامۆستاكانى:

بهدلنیایی هیچ کهسیّک نیبه زانستی پهسهن و توکمه بهدهست بینیّت حهتمهن دهبیّت له خزمهت زانایانی دهریائاسا چوّک دابدات و کهشتی زانسته کهی لهنگهر نهدات تا گشت نهو مروارییانهی بوونیان ههیه لهو دهریایه بیبنانه دهریده کات و دهیخاته بهر چاوی کپیارانی نهو زانسته، جا ئیامی ئیبن ماجهش یه کیّک لهو زانایانه بووه که له خزمه تی چهنده ها زانای شاره زا و عاریف خویّندوویه تی، و وک ئهمانه ی خواره وه:

- ١. على بن محمد الطنافسي.
 - ٢. جبارة بن المغلس.
- ٣. مصعب بن عبد الله الزبيري.
 - ٤. سويد بن سعيد.
- ٥. عبد الله بن معاوية الجمحي.
 - ٦. محمد بن رمح.
 - ٧. إبراهيم بن المنذر الحزامي.
 - ٨. محمد بن عبد الله بن نمير.
 - ٩. أبو بكر بن أبي شيبة.
 - ۱۰. هشام بن عهار.
 - ١١. يزيد بن عبد الله اليامي.
 - ١٢. أبو مصعب الزهري.
 - ١٣. بشر بن معاذ العقدي.
 - ١٤. حميد بن مسعدة.
 - ١٥. أبو حذافه السهمي.
 - ۱٦. داود بن رشید.
 - ١٧. أبو خيثمة.
- ١٨. عبد الله بن ذكوان المقرئ.
- ١٩. عبد الله بن عامر بن برّاد.
 - ٢٠. أبو سعيد الأشج.
- ٢١. عبد الرحمن بن إبراهيم دحيم.
- ٢٢. عبد السلام بن عاصم الهسنجاني.

۲۳. عثان بن أبي شيبة.

قوتابىيەكانى:

ئیام ئیبن ماجه ﷺ دوای ئهوه ی ئه و ههموو دهریایه ی زانستی پژانده نیو دهریاکه ی خوّی، بوو به زهریایه ک ههموو فیرخوازیک خهونی بوو بگات به دیداری، چ جای ئهوه ی ببیته قوتابی و چوّک دابدات له خزمه تی، بوّیه له گشت لایه ک فیرخوازان و قوتابییانی فهرمووده ده شت و کیّویان ده بری بوّ گهیشتن به زانسته که ی ئه مانه به شیّکن له قوتابییه کانی:

- ١. إبراهيم بن دينار الحوشبي الهمذاني.
 - ٢. أحمد بن إبراهيم القزويني.
- ٣. أبو الطيب أحمد بن روح البغدادي الشعراني.
- ٤. أبو عمرو أحمد بن محمد بن حكيم المديني الأصبهاني.
 - ٥. إسحاق بن محمد القزويني.
 - ٦. جعفر بن إدريس.
 - ٧. الحسين بن على بن يزدانيار.
 - ٨. سليان بن يزيد القزويني.
- ٩. أبو الحسن على بن إبراهيم بن سلمة القزويني القطان.
 - ١٠. على بن سعيد بن عبد الله العسكري.
 - ١١. محمد بن عيسى الصفار.

زۆرىكى دىكەش ...

يەرتووكەكانى:

- ۱. سنن ابن ماجه.
- ۲. التفسير، كه زور گهوره بووه، به لام به داخهوه نهماوه.
- ۳. التأریخ، که پهرتووکێکی مێژوویی زور چاک بووه مێژووی نووسیوهتهوه له سهردهمی خوی، به لام بهداخهوه نهماوه.

دەربارەي پەرتووكەكەي (سونەنى ئيبن ماجە):

وتهی زانایان دهربارهی ئیمام ئیبن ماجه ﷺ:

ئیام ئیبن کهسیر ده لیّت: موحهمه دی کوری یه زیدی کوری ماجه خاوه نی په رتووکی سونه نی به ناوبانگه، که به لگه یه لهسه ر کردار و زانست و روّچوون له ده ریای زانست و ثاگادار بوونی له زانست و شویّنکه و ته یی بو سوننه ت و ریّبازی پیخه مبه ری خوا گیای له ئوصول و فروعدا، که سی و دوو په رتووکی له خوّ گرتووه، وه هه روه ها هه زار و پینج سه د بابه ت و چوار هه زار فه رمووده له خوّی ده گریّت، هه مووی فه رمووده یاکن ته نها که میّکیان نه بیّت.

ئیهام ئیبن خهله کان ده لِیّت: ئیهامه له فهرمووده و شاره زایه به زانسته کانی و گشت نهوه ی پهیوه سته پیّیه وه.

ئیهام زههه بی ده لُنِت: ئیبن ماجه حافیز و پهخنه گر و پاستگو بوو، زانست فراوان بوو ...).

ئیبن ناصرالدین ده لیّت: موحهمه دی کوری یه زیدی کوری ماجه یه کیّکه له پیشه و ایه به ناوبانگ و دیاره کان، خاوه نی سونه نه، که یه کیّکه له په رتووکه کانی ئیسلام، حافیز یّکی جیّی متانه ی گهوره یه.

وه ئەبو يەعلا خەلىلى كورى عەبدوللاى خەلىلى قەزوينى دەلىّت: ئىبن ماجە زانايەكى جىّى متانەي گەورەيە، كۆدەنگىي لەسەرە، بەلگەي يى دەھىّندرىتەوە،

خاوهنی شارهزایی و حیفزه، زانایه له بواری فهرمووده، خاوهنی چهندین پهرتوو که.

كۆچى دواپيكردنى:

ئه و خوره مهزنه دوای جیهیشتنی پهرتووکه مانگناساکه ی له ساڵی (۲۷۳)یی كۆچى له رەمەزاندا كه هەشت رۆژى مابوو تەواو بېيت له رۆژى دووشەممە کۆچى دوايى کرد و ړۆژى سېشەممە نېژرا.

جا موحهممه دی کوری ئهسوه دی قهزوینی له تاوان بهم شیعره پیایدا هه لْگوت:

لقد أوهى دعائم عرش علم وضعضع ركنه فقد ابن ماجه

واته: كورسى زانست پنچكه كانى لاواز بوون و پايه كانى كهوتن به لهدهستدانى ئيبن ماجه.

ههزاران ههزار رهحمهت لهو زانایه خواناس و لیّوانلیّو له زانسته که پرشنگی روناكىيەكەي ئەوەتا دەكەويتە ھەموو ماڭىكى شەرعدۆست، خواي پەروەردگار پاداشتى بى برانەوەى پى ببەخشىنت - آمىن يا مجىب السائلىن -.

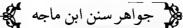
خوای گهوره به باشترین شنوه پاداشتی بداتهوه بو ئهو خزمهتهی که پیشکهشی ئيسلام و موسولْماناني كرد.

بِنَدِ اللهُ عَلَى سَيِّدنَا مُحَمَّد وآلِهِ وَصَحْبهِ وَمُحِبّيهِ

كِتَابُ المُقَدِّمَة

پەرتووكى پيشەكى

بَابُ اتِّبَاعِ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّه ﷺ

باسی هاندان لهسهر شوێنکهوتنی پێغهمبهرﷺ

١. عَنْ أَبِي هِرَيْرةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «مَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَخُذُوه، وَمَا نَهِيْتُكُمْ عَنْه فَانْتَهوا».

ئهبو هو په په ده نیخه ده نیخه میه ری خوا سیخ فه در موویه تی: «فه رمانم به هه رشتیک پی کردن (به پینی توانا) جیبه جینی بکه ن، وه هه رشتیکیشم لی قه ده غه کردن، وازی لی به پینن.

٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللّه، وَمَنْ
 عَصَانِي فَقَدْ عَصَى الله».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خواﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسىنىک گويرايەڭى

(ی فهرمانه کانم) بکات، ئهوه فهرمانبهرداریی خوای کردووه، وه ههر کهسیکیش سهرپیچی (ی فهرمانه کانم) بکات، ئهوه سهرپیچیی خوای کردووه».

٣. عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ﴿ قَالَ: كَانَ ابْنُ عُمَرَ ﴿ إِذَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّه عَلَيْ حَدِيثًا لَمْ يَعْدُه، وَلَمْ يُقَصِّرْ دُونَه.

ئهبو جهعفهر هم ده نیت: کاتیک ئیبن عومهر هم فهرمووده یه کی دهبیست له پیغهمبهری خوا هم هیچ زیاد و کهمی به فهرمووده که نهده کرد (وه ک خوّی ده یکیّرایه وه و کاری پی ده کرد).

٤. عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيه ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي مَنْصُورِينَ، لَا يَضُرُّهمْ مَنْ خَذَلَهمْ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ».

٥. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﴿ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَخَطَّ خَطًّا، وَخَطَّ خَطَّيْنِ عَنْ يَسَارِه، ثُمَّ وَضَعَ يَدَه فِي الْخَطِّ الْأَوْسَطِ، فَقَالَ: عَنْ يَمِينِه، وَخَطَّ خَطَّيْنِ عَنْ يَسَارِه، ثُمَّ وَضَعَ يَدَه فِي الْخَطِّ الْأَوْسَطِ، فَقَالَ: «قَالَ: «قَالَ اللَّه»، ثُمَّ تَلَا هذِه الْآيَةَ: «قَالَ هذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوه وَلَا تَتَبِعُوا اللَّه بُلَ فَتَفَرَقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِه الاسام: ١٥٣».

جابیری کوری عهبدوللا که ده لیّت: له خزمه ت پیغه مبه ریکی بووین، راسته هیلیّکی کیشا، دوو راسته هیلی دیکه ی کیشا له لای راستی (راسته هیله که)، دوو راسته هیله کهی کیشا له لای چه پی (راسته هیله که)، پاشان ده ستی له سه ر راسته هیله کهی نیوه راست دانا و فه رمووی: «ئه وه راسته ریّی خوایه»، پاشان ئه و ئایه تهی خوینده وه «{وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيماً فَاتَّبِعُوه وَلا تَتَبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِحُمْ عَنْ

سَبِیله}، واته: (فهرمانی داوه که) بینگومان ئهمه رینگای راستی منه که راست و دروسته، کهواته شوینی بکهون و شوینی رینچکه کانی دیکه مهکهون، چونکه دوورتان دهخهنهوه و لاتان دهدهن له رینگهی خوا».

بَابُ تَعْظِيمِ حَدِيثِ رَسُولِ اللَّه ﷺ، وَالتَّعْلِيظِ عَلَى مَنْ عَارَضَه

باسی بهگهورهدانانی فهرموودهکانی پیّغهمبهری خوا ﷺ و ههرهشهی توند لهسهر بهرههڵستکارانی

آ. عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ معْدِ يكرِبَ الْكِنْدِيِّ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «يُوشِكُ الرَّجُلُ مُتَّكِئًا عَلَى أَرِيكَتِه، يُحَدَّثُ بِحَدِيثٍ مِنْ حَدِيثٍ، فَيَقُولُ: بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّه ﷺ، فَمَا وَجَدْنَا فِيه مِنْ حَرَامٍ حَرَّمْنَاه، وَمَا وَجَدْنَا فِيه مِنْ حَرَامٍ حَرَّمْنَاه، أَلَّا وَإِنَّ مَا حَرَّمَ رَسُولُ اللَّه ﷺ مِثْلُ مَا حَرَّمَ اللَّه».

میقدامی کوری مه عدی یه کریبی کیندیی که ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا که فهرموویه تی: «نزیکه (پوژیک بینت) که پیاویک پال بکه ویت له سه ر جیگه که ی خوی، فهرمووده یکی بو باس بکریت له فهرمووده کانی من، پاشان (وه ک په تکردنه وه فهرمووده که) بلیت: له نیوان ئیمه و ئیوه دا قورئانی خوا که ههیه، هه ر شتیکهان بینی له قورئاندا حه لال کرابوو، ئیمه ش به حه لالی ده زانین، هه ر شتیکهان بینی له قورئاندا حه رام و قه ده غه کرابوو، به حه رامی داده نین، (پیغه مبه ر که وه وایه که فارامی کردبیت، وه ک ئه وه وایه که خوا حه رامی کردبیت، وه ک ئه وه وایه که خوا حه رامی کردبیت، وه ک ئه وه وایه که خوا حه رامی کردبیت، وه ک دورایی.»

٧. عَنْ عُبَيْدِ اللّه بْنِ أَبِي رَافِع، عَنْ أَبِيه ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللّه ﷺ قَالَ: «لَا أَلْفِينَ أَخَدَكُمْ مُتَّكِئًا عَلَى أَرِيكَتِه، يَأْتِيه الْأَمْرُ مِمَّا أَمَرْتُ بِه، أَوْ نَهِيْتُ عَنْه، فَيَقُولُ:
 لَا أَدْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللّه اتَّبَعْنَاه».

عوبه یدو للای کوری ئه بو رافیع له باوکیه وه ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هیچ یه کیک له ئیوه نه بینم له سه ر جیگاکه ی خوی پال بکه ویت و فه رمانیک له فه رمانه کانی منی پی بگات، یان قه ده غه کراویک له و شتانه ی که من لیم قه ده غه کردووه، پاشان بلیت: نازانم و ئاگام لی نییه، (بو نکوولیکردنی فه رمووده که و بلیت: ته نها) ئه وه ی که بینیومانه له قور ئانی خوادا هه یه شوینی ده که وین».

٨. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هذَا مَا لَيْسَ مِنْه فَهِ وَرُدُّ».

عائیشه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ههر کهسیک شتیکی نهبوو زیاد بکات لهو دینه دا و هیچ به لگهیه کی لهسهر نه بیت، ئه وه پهت ده کریتهوه».

ه. عَنْ عَبْدِ الله بْنِ الزُّبَيْرِ هِنَ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ خَاصَمَ الزُّبَيْرَ عِنْدَ رَسُولِ الله ﷺ، فِي شِرَاجِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْقُونَ بِها النَّخْلَ، فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ: سَرِّحِ الْمَاءَ يَمُرُّ، فَأَبَى عَلَيْه، فَاخْتَصَمَا عِنْدَ رَسُولِ الله ﷺ فَقَالَ: رَسُولُ الله ﷺ: «اسْقِ يَا رُبَيْرُ، فَأَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِك»، فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ الله، أَنْ كَانَ ابْنَ عَمَّتِك؟ فَتَلَوَّنَ وَجُه رَسُولِ الله ﷺ، ثُمَّ قَالَ: «يَا زُبَيْرُ، اسْقِ، ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ ابْنَ عَمَّتِك؟ فَتَلَوَّنَ وَجُه رَسُولِ الله ﷺ، ثُمَّ قَالَ: «يَا زُبَيْرُ، اسْقِ، ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْجُدْرِ»، قَالَ: فَقَالَ الزُّبَيْرُ: وَالله، إِنِّي لَأَحْسِبُ هذِه الْآيَة، نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ: { فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَبَيْنَهِمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا شَلْيِمًا} النساء: ٥٠.

عهبدو للای کوری زوبه یر ها ده گنری ته وه: پیاو یک له ئه نصار له گه آن زوبه یر لنیان بوو به کیشه له خزمه ت پیغه مبه ری خوا ها له له ناوه یو (جو گا)ی ئاوداشتنی باغی خورما، ئه نصارییه که گوتی: (لی بگه دی) با ئاوه که بروات، (زوبه یریش ها پازی نه بوو، بویه کیشه که یان برده خزمه ت پیغه مبه ری خوا ها می نوبه یر ناوداشتنه که ت ته واو بکه و دواتر ئاوه که به رده وه بو

١٠. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّه أَنْ يُصَلِّينَ فِي الْمَسْجِدِ»، فَقَالَ ابْنُ لَه: إِنَّا لَنَمْنَعُهنَّ، فَقَالَ: فَغَضِبَ غَضَبًا شَدِيدًا، وَقَالَ: أُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ وتقول: إِنَّا لَنَمْنَعُهنَّ؟

ئیبن عومه ر که ده گیریته وه: که پیغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «پی له نافره تان مه گرن بو نه وه می نویژ له مزگه و ت بکه ن»، (له و کاته دا) یه کیک له کو په کانی (ئیبن عومه ر که و تی)، گوتی: ئیمه پیان لی ده گرین (بو مزگه و ت)، عه بدو للا زور به توندی تو په بوو (به و قسه یه) و گوتی: من له پیغه مبه ری خواوه که چی تو ده لییت: ئیمه پیگایان پی ناده ین؟

١١. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مُغَفَّلٍ ﷺ: أَنَّه كَانَ جَالِسًا إِلَى جَنْبِهِ ابْنُ أَخٍ لَه، فَخَذَف،

فَنَهَاه، وَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ نَهى عَنْهَا وَقَالَ: «إِنَّهَا لَا تَصِيدُ صَيْدًا، وَلَا تَنْكِي عَدُوًّا، وَإِنَّهَا تَكْسِرُ السِّنَّ، وَتَفْقَأُ الْعَيْنَ» قَالَ: فَعَادَ ابْنُ أَخِيه يخذف فَقَالَ: أُحَدِّثُكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ نَهى عَنْهَا، ثُمَّ عُدْتَ تَخْذِفُ، لَا أُكَلِّمُكَ أَبَدًا.

عهبدوللای کوری موغهففه ای ده گیریتهوه: که برازاکه ی له تهنیستی دانیشتبوو، به پهنجه کانی (پهنجه ی شایه تمان له دهستی راست و هه مان پهنجه ی به به به به به دهستی چه پی) به ردی ده خسته نیویان و به رده که ی ده هاویشت، عهبدوللا ری گریی لی کرد و گوتی: پیغه مبه ری خوا کی قهده غه ی کردووه و فه رموویه تی: «(ئه و جوره به رد هاویشتنه) هیچ نیچیریک راو ناکات و ئازاریش به دوژمن ناگهیه نیت، (به لکوو) ئه و کاره ده بیته هوی شکاندنی ددان و کویر کردنی چاو»، (سه عید) ده لیت: دوای ئه وه ماریکی دیکه برازاکه ی هه مان ره فتاری ئه نجام دایه وه! عهبدوللاش پیی گوت: من ده لیم پیغه مبه ری خوا کی قه کاره ی قهده غه کردووه، که چی تو دو و باره ت کرده وه ؟ که واته هه رگیز قسه ت له گه لدا ناکه مه وه.

بَابُ التَّوَقِّي فِي الْحَدِيثِ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ

باسی پارێزکردن له گێڕانهوهی فهرمووده له پێغهمبهری خواوه ﷺ

11. عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ﴿ قَالَ: مَا أَخْطَأَنِي ابْنُ مَسْعُود ﴿ عَشِيَّة خَمِيسٍ إِلَّا اللَّهُ عَشِيَّة خَمِيسٍ إِلَّا اللَّهُ عَشِيَّة فَلَمَّا كَانَ ذَاتَ أَتَيْتُه فِيه، قَالَ: فَمَا سَمِعْتُه يَقُولُ لِشَيْءٍ قَطُّ قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْهُ، فَلَمَّا كَانَ ذَاتَ عَشِيَّةٍ قَالَ: فَنَظَرْتُ إِلَيْه، فَهوَ قَائِمٌ مُحَلَّلَةً، عَشِيَّةٍ قَالَ: فَنَظَرْتُ إِلَيْه، فَهوَ قَائِمٌ مُحَلَّلَةً، عَشِيَّةٍ قَالَ: فَنَكَسَ، قَالَ: فَنَظَرْتُ إِلَيْه، فَهوَ قَائِمٌ مُحَلَّلَةً، أَزْرَارُ قَمِيصِه، قَدْ اغْرَوْرَقَتْ عَيْنَاه، وَانْتَفَخَتْ أَوْدَاجُه قَالَ: أَوْ دُونَ ذَلِك، أَوْ فَوقَ ذَلِك، أَوْ شَبِيها بِذَلِك!!

عهمری کوری مهیموونه هی ده لیّت: هیچ ئیّواره یه کی پینجشه ممه نه بووه (به سه رمدا تینه په ریوه)، که نه چووبمه لای ئیبن مه سعوود هی ده لیّت: هه رگیز گویّم لیّی نه بووه بوّ شتیّک (که باسی کر دبیّت) بلیّت: پیغه مبه ری خوا پی ای فه رمووه، به لام

ئیواره یه ک گوتی: پیغه مبه ری خوا پیش فه رمووی (واته: فه رمووده یه کی له پیغه مبه رسی واره یه کی له پیغه مبه رسی کریایه وه)، عه می ده لینت: (ئیبن مه سعوود) سه ری داخستبوو، ده لینت: ته ماشام کرد به پیوه بوو، قردیله (قویچه) یی کراسه که ی کرابوویه وه، چاوه کانی پر بووبوون له فرمیسک و ده ماره کانی ملی گرژ بووبوون، (بق نه وه ی پاریز بکات له فه رمووده ی پیغه مبه رسی پیغه مبه رسی و ده ماره کانی مسعوود گوتی: پیغه مبه رسی (ناوای فه رموو) یان غه یری نه وه، یان له سه رووی نه وه، یان نزیک له وه، یان له وینه ی نه وه.

تيبيني:

واته: راستهوخو فهرمووده کهی نهدایه پاڵ پیخهمبهر ﷺ، نهبادا وشهیه کی لهبیر کردبیّت، یان ههڵهی کردبیّت، ئهوهش ئهوپهری ریّزگرتنه له پیخهمبهر ﷺ و فهرمایشته کانی.

١٣. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ﴿ قَالَ: كَانَ أَنْسُ بْنُ مَالِكٍ ﴿ مَا إِذَا حَدَّثَ عَنْ رَسُولِ
 الله ﷺ حَدِيثًا فَفَرَ غَ مِنْه قَالَ: أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ الله ﷺ.

موحهمه دی کوری سیرین شه ده لیّت: ئه نه سی کوری مالیک شه هه رکاتیک فه رمووده یه کی له پیغه مبه ری خواوه شه ده گیرایه و و ته واو ده بوو، ده یگوت: (ئاوای فه رموو) یان به و جوّره ی که پیغه مبه ری خوا شه فه رموویه تی. (ئه وه ش به لگه یه له سه رئه وه ی که ده گونجیّت فه رمووده که ی به مانا گیرابیته وه، واته: نه وه کوو ده ق).

١٤. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ﴿ قَالَ: قُلْنَا لِزَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ: حَدِّثْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهُ عَنْ عَنْ رَسُولِ اللَّه عَلَيْهُ شَدِيدٌ.

عهبدور پره حمانی کوری ئهبو له یلا شه ده لیّت: به زهیدی کوری ئهرقه مان گوت: له پیغه مبه ری خواوه شیخ فه رمووده مان بو بگیره وه، ئه ویش گوتی: به تهمه ندا چووین و شتمان بیر ده چیّته وه، گیرانه وهی فه رمووده ش له پیغه مبه ری خواشیخ کاریکی قورس و گرانه.

بَابُ التَّغْلِيظِ فِي تَعَمُّدِ الْكَذِبِ عَلَى رَسُولِ الله ﷺ

باسی هەرەشەی توند لەسەر بەئەنقەست درۆ ھەڵبەستن بەدەم پێغەمبەری خواوە ﷺ

١٥. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود، عَنْ أَبِيه فِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود، عَنْ أَبِيه فِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَنْ عَنْ عَلَيْ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَبُوّا مُقْعَدَه مِنَ النَّارِ».

عهبدور پره حمانی کوری عهبدو للای کوری مهسعوود له باوکیهوه همه ده گیری تهوه، گوتوویه تی: پیغه مبه ری خوا کی فهرموویه تی: «ههر که سیک به نه نقه ست (به ههر مهبه ستیک) به زمانی منه وه در و هه لبه ستیت، با شوینی خوی دیاری بکات له ناگردا».

بَابُ مَنْ حَدَّثَ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ حَدِيثًا وَهُو يَرَى أَنَّه كَذِبُ

پاسی ئەو كەسەی بەدەم پێغەمبەرەوە ﷺ فەرموودە بگێڕێتەوە و بشزانێت كە درۆيە

١٦. عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «مَنْ حَدَّثَ عَنِّي حَدِيثًا وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ كَذِبُ، فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبَيْنِ».

سهمو په کو پی جونده ب که ده گیریته وه: پیغه مبه بر که نهرموویه تی: «هه ر که سیک فه رمووده یه که سیک فه رمووده یه که در فیه الله دوو در فرزنه که».

بَابُ اتِّبَاعِ سُنَّةِ الْخُلُفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهدِيِّينَ

باسی شوێنکهوتنی جێنشینه سهرڕاست و شارهزاکان

١٧. عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةِ ﴿ يَقُولُ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهُ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، فَوَعَظَنَا

مَوْعِظَةً بَلِيغَةً، وَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، وَذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللّه: وَعَظْتَنَا مَوْعِظَةَ مُودِّع، فَاعْهِدْ إِلَيْنَا بِعَهد، فَقَالَ: «عَلَيْكُمْ بِتَقْوَى اللّه، وَالسَّمْعِ وَعَظْتَنَا مَوْعِظَةَ مُودِّع، فَاعْهِدْ إِلَيْنَا بِعَهد، فَقَالَ: «عَلَيْكُمْ بِتَقْوَى اللّه، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَة، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، وَسَتَرَوْنَ مِنْ بَعْدِي اخْتِلَافًا شَدِيدًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي، وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، وَسَتَرَوْنَ مِنْ بَعْدِي اخْتِلَافًا شَدِيدًا، فَعَلَيْكُمْ وِالْأُمُورَ وَسُنَّةِ الْخُلْفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهدِيِّين، عَضُوا عَلَيْها بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْأُمُورَ اللهُ عَلَيْكُمْ وَالْأُمُورَ اللهُ اللهُ عَلَيْكُمْ فَالْلَهُ اللهُ عَلَيْهِ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْكُمْ وَالْأُمُورَ اللّه اللهُ عَلَيْكُمْ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْكُمْ وَالْمُحْدَثَاتِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةً ».

عیربازی کوری ساریه که ده نیت: رو ژریک پیغهمبهری خوا که نه نیوماندا ههستا و تامو ژگاریی کردین به نامو ژگارییه کی به هیز و لهجی، که د نه کانی ده له رزاند و چاوه کان فرمیسکیان لی ده هات، پیان گوت: نهی پیغهمبهری خوا که به جوریک نامو ژگاریت کردین، وه ک نه وه ی شتیکان پی بسپیری بو دوای خوت، (فه رموو) وهسیه ته که تمان پی بگهیه نه، (پیغهمبهریش که فهرمووی: «ته قوای خوا بکه ن و له سهر گوی پایه نی بی بی بگهیه نه، (پیغهمبهریش که فهرمانتان پی ده کات به نده یه کی حهبه شیش بی و فهرمانبه رداری بن، با نه و که سهی فهرمانتان پی ده کات به نده یه کی حهبه شیش بی (مادام هه نبر نر در اوی خوتانه) و له دوای من پاجیاییه کی زور ده بینن (جیاوازی له تیکه شتن بو دین و لیکدانه وه ی ده قه کان)، بویه له و کاته دا ده ست بگرن به سوننه ت و پیگا (پاسته که) بی من و جینشینه سهر پاست و شاره زاکانم، (نه و پیباز و سوننه ته) به ددانه کانتان بگرن و خوتان به دو ور بگرن له شتی داهینر او و زیاده، چونکه بیگومان ددانه کانتان بگرن و خوتان به دو ور بگرن له شتی داهینر او و زیاده، چونکه بیگومان همه مو و داهینر او یکی (بیبنه ما) له ناییندا گوم را پیه».

بَابُ اجْتِنَابِ الْبِدَعِ وَالْجِدَلِ

باسی دوورکه تنهوه له داهیّنران له ئایین و دوورکهوتنهوه له شهرهقسه

٨١. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ الله ﷺ: إِذَا خَطَبَ احْمَرَتْ عَيْنَاه، وَعَلَا صَوْتُه، وَاشْتَدَّ غَضَبُه، كَأَنَّه مُنْذِرُ جَيْشٍ يَقُولُ: «صَبَّحَكُمْ مَسَّاكُمْ»، وَيَقُولُ: «بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَة كَهاتَيْنِ»، وَيَقْرِنُ بَيْنَ إِصْبَعَيْه السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى، ثُمَّ يَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ خَيْرَ الْأُمُورِ كِتَابُ الله، وَخَيْرُ الْهِدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ يَقُولُ: «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّ خَيْرَ الْأُمُورِ كِتَابُ الله، وَخَيْرُ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ

الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُها، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ»، وَكَانَ يَقُولُ: «مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِأَهلِه، وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا، فَعَلَيَّ وَإِلَيَّ».

جابیری کوپی عهبدوللا ها ده لیّت: کاتیک که پیخهمبهری خوا کی و تاری دهدا چاوه کانی سوور دهبوونهوه و دهنگی بهرز ده کردهوه، توپهیه کهی توند دهبوو، وه ک نهوه ی که سوپایه ک ناگادار بکات و بفهرموویّت: «بهیانی یان نیّواره (دوژمن بهسهرتاندا دهدات)» و دهیفهرموو: «هاتنی من و پوّژی دوایی وه ک نهو دووانه وایه»، په نجه ی شایه تمان و نیّوه پاستی هیّنانه لای یه کدی، پاشان فهرمووی: «لهدوای نهوه باشترین شتیک (که له نیّوتاندایه و باشترینه بو کارپیّکردن) کتیّبه کهی خوایه (قوپان)، باشترین پیّگاش پیّگا پاست و دروسته کهی موحهمهده، خراپترین شتیش زیاد کراوه کانن، ههمو و داهینراوی ک گومپاییه»، وه ده یفهرموو: «ههر کهسیّک مال و سامانیّکی به جی هیّشت، نهوه (لهدوای خوّی) بو مال و منداله که یه تی، وه ههر کهسیّک قهرزه کهی کهسیّک قهرزی لهدوا به جی ما، یان مال و مندالی نه دار بوون، نهوه قهرزه کهی له سهر منه (بوّی ده ده مه وه)، بژیّوی مال و مندالیشی له سهر منه».

19. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: تَلَارَسُولُ اللَّه ﷺ هذِه الْآيَةَ: ﴿ [هُوَالَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابِ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هِنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهاتٌ } آل الْكِتَابِ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هِنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهاتٌ } آل عمران: ٧»، إِلَى قَوْلِه: ﴿ وَمَا يَذَكُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ } »، فَقَالَ: «يَا عَائِشَةُ، إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِيه، فَهِمُ الَّذِينَ عَنَاهِمُ اللَّه، فَاحْذَرُوهِمْ ».

🦧 جواهر سنن ابن ماجه 🦃

ئەم ئايەتانە، ئەوە بزانە كە مەبەست پنى ئەو جۆرە كەسانەن، بۆيە وريا بە لنيان».

بَابُ اجْتِنَابِ الرَّأْيِ وَالْقِيَاسِ

باسی خوّدوورگرتن له (فه توادان) به بوّچوون و قیاس (ی بیّبنه ماً)

٢٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﴿ قَالَ: «إِنَّ اللَّه لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ الْعَلْمَ الْعَلْمَ الْعُلْمَ الْعُلْمَ الْعُلْمَ الْعُلْمَ الْعُلْمَاءِ، فَإِذَا لَمْ يُثْقِ عَالِمًا الْخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جُهالًا، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا».

عهبدوڵڵای کوری عهمری کوری عاص هده گیرینهوه: پیغهمبهری خوا هده فهرموویه تی: «خوا زانست داناپرنیت به جوریک که لهنیو (دڵ و عهقڵی) خهڵک دهریبهینیت، بهڵکوو به جوریک زانست ناهیٚلیت و ههڵیدهگریتهوه که کهسه زاناکان نامینن، کاتیکیش هیچ زانایه ک نهما (خهڵک شوینی بکهویت)، ئهوه خه ڵک کهسانیک ده کهن به سهرکرده که هیچ له ئایین نازانن و نهزانن، ئهو کاتیش ئهو سهرکرده نهزانانه پرسیاریان لی ده کریّت، ئهوانیش به نهزانی فهتوا ده دهن، ئهو کاتیش خویان و خه ڵکیش گومرا ده کهن».

بَابٌ فِي الْإِيمَانِ

باسيك دهربارهي بروا (ئيمان)

٢١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «الْإِيمَانُ بِضْعُ وَسِتُّونَ أَوْ سَبْعُونَ بَابًا، أَدْنَاها إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَأَرْفَعُها قَوْلُ لَا إِلَه إِلَّا اللّه، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ».

ئەبو ھورەيرە ، ئىن دەڭىت: بىغەمبەرى خوا رائى قەرموويەتى: «ئىيان برىتىيە لە شەست و ئەوەندە، يان حەفتا و ئەوەندە بەشە، كەمترىن (پلەي ئىيان) برىتىيە لە لابردنى

ههر ئازاریک لهسهر رینگا، بهرزترین (پلهش) بریتییه له وشهی: هیچ پهرستراویکی بهههق نییه جگه له خوا، شهرم و حهیا بهشیکه له ئیمان».

٢٢. عَنْ عَبْدِ الله هُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «لَا يَدْخُلُ الْجُنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِه مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرٍ، وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِه مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ».

عهبدو لللا هه ده لیّت: پیغهمبهری خوا ه فهرموویه تی: «ههر کهسیّک به ته ندازه ی ده نکه خهرده لیّک خوّبه گهوره زانینی له دلّدا ههبیّت، ناچیّته به ههشت، ههر کهسیّکیش به ته ندازه ی ده نکه خهرده لیّک تیان له دلّیدا ههبیّت، ناچیّته تاگرهوه».

٢٣. عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ الله ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ وَنَحْنُ فِتْيَانٌ حَزَاوِرَةُ:
 فَتَعَلَّمْنَا الْإِيمَانَ قَبْلَ أَنْ نَتَعَلَّمَ الْقُرْآنَ، ثُمَّ تَعَلَّمْنَا الْقُرْآنَ فَازْدَدْنَا بِهِ إِيمَانًا.

جوندوبی کوری عهبدوللا هی گوتوویه تی: ئیمه له گه ل پیغه مبهر کی بووین، له و کاته ی که گهنجی تازه پیگهیشتوو (نه وجه وان) بووین، ئیمه خومان فیری ئیمان ده کرد، پیش ئه وه ی خومان فیری قورئان بکه ین، پاشان خومان فیری قورئان ده کرد، جا (به فیر بوونی قورئان) ئیمانمان زیادی ده کرد (دامه زراوتر ده بووین).

بَابٌ فِي الْقَدَرِ

پاسێك دەربارەي قەدەر

٢٤. عَنِ ابْنِ الدَّيْلَمِيِّ ﴿ قَالَ: وَقَعَ فِي نَفْسِي شَيْءٌ مِنْ هَذَا الْقَدَرِ، خَشِيتُ أَنْ يُفْسِدَ عَلَيَّ دِينِي وَأَمْرِي، فَأَتَيْتُ أَبَيَّ بْنَ كَعْبٍ، فَقُلْتُ: أَبَا الْمُنْذِرِ، إِنَّه قَدْ وَقَعَ فِي نَفْسِي عَلَيَّ دِينِي وَأَمْرِي، فَحَدِّثْنِي مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ، لَعَلَّ الله شَيْءٌ مِنْ هَذَا الْقَدَرِ، فَخَشِيتُ عَلَى دِينِي وَأَمْرِي، فَحَدِّثْنِي مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ، لَعَلَّ الله أَنْ يَنْفَعَنِي بِه، فَقَالَ: لَوْ أَنَّ الله عَذَّبَ أَهلَ سَمَاوَاتِه وَأَهلَ أَرْضِه، لَعَذَّبَهمْ وَهوَ غَيْرُ

طَالِمٍ لَهِمْ، وَلَوْ رَحِهَمْ لَكَانَتْ رَحْمَتُه حَيْرًا لَهِمْ مِنْ أَعْمَالِهِمْ، وَلَوْ كَانَ لَكَ مِثْلُ جَبَلِ أُحُدِ تُنْفِقُه فِي سَبِيلِ اللهَ، مَا قُبِلَ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ، وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُحْطِئَك، وَأَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَك، وَأَنَّكَ إِنْ مَتَّ عَلَى غَيْرِ هَذَا دَخَلْتَ النَّارَ. وَلَا عَلَيْكَ أَنْ تَأْتِي أَخِي عَبْدَ اللّه بْنَ مَسْعُود، فَتَسْأَلَه، مُتَّ عَلَى غَيْرِ هَذَا دَخَلْتَ النَّارَ. وَلَا عَلَيْكَ أَنْ تَأْتِي أَخِي عَبْدَ اللّه بْنَ مَسْعُود، فَتَسْأَلَه، فَتَالَّتُه، فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَا، وَقَالَ لِي: وَلا عَلَيْكَ أَنْ تَأْتِي حُدَيْفَة، فَسَأَلَتُه، فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَا، وَقَالَ اللهِ عَلَيْكَ أَنْ تَأْتِي حُدَيْفَة، فَسَأَلَتُه، فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَا، وَقَالَ اللهِ عَلَيْكَ أَنْ تَأْتِي حُدَيْفَة، فَسَأَلَتُه، فَقَالَ مِثْلَ مَا قَالَا، وَقَالَ الله عَلَيْ يَقُولُ: «لُو أَنَّ الله عَذَب فَأَتَيْتُ مُدَيْقِهُ مَنْ تَابِتٍ، فَسَأَلَتُه، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ الله عَلَيْ يَقُولُ: «لُو أَنَّ الله عَذَب وَلَا لَهُمْ مِنْ أَعْمَالِهِمْ، وَلَوْ كَانَ لَكَ مِثْلُ أَحُدٍ ذَهبًا، أَوْ مِثْلُ جَبَلِ أَحْدٍ ذَهبًا تُنْفِقُه خَيْرً الْهُمْ مِنْ أَعْمَالِهِمْ، وَلَوْ كَانَ لَكَ مِثْلُ أَحُدٍ ذَهبًا، أَوْ مِثْلُ جَبَلِ أَحْدٍ ذَهبًا تُنْفِقُه فِي سَبِيلِ الله، مَا قَبِلَه مِنْكَ حَتَى تُومِن بِالْقَدَرِ كُلّه، فَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِكَ، وَأَنَّكَ إِنْ مُتَ عَلَى غَيْرِ هذَا دَخَلْتَ النَّارَ». وَمَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِنَكَ، وَأَنَّكَ إِنْ مُتَ عَلَى غَيْرِ هذَا ذَخَلْتَ النَّارَ».

عهلی ها ده نیمه دانیشتبووین له خزمهت پیغهمبهر کی چیلکهداریکی بهدهسته وه به ده نیمه دانیشتبووین له خزمهت به به به به دوه و فهرمووی: «بیکومان ههر یه کیک له ئیوه شوینه کهی له بهههشت نووسراوه (دیاری کراوه)، یان شوینه کهی له دو زه خوسراوه»، گوترا: ئهی پیغهمبهری خوا کی شی نایا پشت به وه نه به نهرمووی: «نه خیر، کار و کرده وه بکهن و پشت به وه مهبهستن، چونکه ههر که سیک ئاسانکاریی بو ده کریت بو ئه وه ی که بوی دروست کراوه». پاشان ئهمه ی خوینده وه: «(فَأَمَّا مَنْ أَعْطَی وَاتَّقَی (۵) وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَی (۲) فَسَنَیسَرُه مهمه کرینت به وه کوینده وه: «(فَاَمًّا مَنْ أَعْطَی وَاتَّقَی (۵) وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَی (۲) فَسَنَیسَرُه

٢٦. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِأَرْبَعٍ: بِاللَّه وَحْدَه لَا شَرِيكَ لَه، وَأَنِي رَسُولُ اللَّه، وَبِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْقَدَرِ».

عهلی ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خواﷺ فهرموویه تی: «هیچ به نده یه ک نابێته برواداری ته واو هه تا بروا به چوار شت نه هێنێت: به ته نیایی خوا که هیچ هاوبه شی نییه، به من که نێردراوی خوام، به زیندووبونه وهی دوای مردن، به قه زا و قه ده ر».

٢٧. عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَثَلُ الْقَلْبِ مَثَلُ اللَّهُ الرِّيهَةِ تُقَلِّبُها الرِّيَاحُ بِفَلَاةٍ».

ئەبو مووساى ئەشعەرى ، نموونەى «نموونەى دەڭت: پىغەمبەرى خوا سى نەرموويەتى: «نموونەى دالى وەكوو پەرى باڭندەيە، با ئەمدىو ئەودىوى پى دەكات لە شوينىتىكى چۆڭدا (كەئاوەدانى نەبىت)».

٢٨. عَنْ جَابِرٍ ﴿ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه، اللَّه عَنْ جَارِيَةً، أَعْزِلُ عَنْها؟ قَالَ: «سَيَأْتِيها مَا قُدِّرَ لَها»، فَأَتَاه بَعْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ: قَدْ حَلَتِ الْجَارِيَةُ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَا قُدِّرَ لِنَفْسٍ شَيْءٌ إِلَّا هِيَ كَائِنَةٌ».

جابیر ﷺ ده لیّت: پیاویک له ئهنصارییه کان هاته خزمهت پینهمبهر ﷺ گوتی: ئهی پینهمبهری خوا، کهنیزه کیکم ههیه، ئایا ده کریّت ریّگری بکهم مندالی ببیّت؟

72

فهرمووی: «له قهدهردا چ شتیکی بق نووسراوه ههر ئهوهی بق دیته پیش»، پاش ماوه یه ک کابرایه که هاته وه خزمهت پیغهمبهر ﷺ گوتی: که نیزه که که دووگیان بووه، پیغهمبهریش ﷺ فهرمووی: «ههر نه فسیک ههر شتیکی بق نووسرابیت بیگومان ههر دیته جی».

بَابٌ فِي فَضَائِلِ أَصَحَابِ رَسُولِ الله عَلَيْهُ

باسێك دەربارەي پێگه و گەورەيى ھاوەڵانى پێغەمبەرى خوا ﷺ

فَضْلُ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ﷺ

پێگه و گهورهیی نهبو بهکری صدیق 🥮

٢٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَلَا إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى كُلِّ خَلِيلٍ مِنْ خُلَّتِه، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا، لَا تَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا، إِنَّ صَاحِبَكُمْ خَلِيلُ الله». قَالَ وَكِيعٌ: يَعْنِي نَفْسَه.

عهبدو ڵڵ هذه ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «من بهریئم له ههر هاو ڕێیه ک که پێی وا بێت کردوومه به هاو ڕێی خوّم، خوّ ئه گهر ئهو کارهم بکردبا ئهوه ئهبو به کرم ده کرد به هاو ڕێی گیانی به گیانیم، چونکه بێگومان هاو ڕێکهتان (واته: خوّی) خوّشهویستی خوایه». وه کیع ده ڵێت: مهبهستی پێغهمبهر ﷺ له (صاحبکم) خودی خوّیه تی.

٣٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «مَا نَفَعَنِي مَالٌ قَطُّ، مَا نَفَعَنِي مَالُ قَطُّ، مَا نَفَعَنِي مَالُ قَطُّ، مَا نَفَعَنِي مَالُ قَطُّ، مَا نَفَعَنِي مَالُ قَطْ، مَا نَفَعَنِي مَالُ قَطْ، مَا لَقَالِي إِلَّا لَكَ يَا مَلُولَ اللّه، هَلْ أَنَا وَمَالِي إِلَّا لَكَ يَا رَسُولَ اللّه، هَلْ أَنَا وَمَالِي إِلَّا لَكَ يَا رَسُولَ اللّه.

ئهبو هو پره پره هنه ده لَيْت: پیخه مبه ری خوا کی فه موویه تی: «هه رگیز هیچ مال و سامانی ئهبو سامانیک سوودی پی نه گهیاندووم، به ئه ندازه ی ئهوه ی که مال و سامانی ئهبو به کر سوودی پی گهیاندووم»، گوتی: ئینجا ئهبو به کر گریا و گوتی: ئه ی پیخه مبه ری خوا، ئایا خوم و مال و سامانه که م هه ر به ته نیا بن تو نین ئه ی پیخه مبه ری خوا.

٣١. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ سَيِّدَا كُهولِ أَهلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوِّلِينَ وَالْمُرْسَلِينَ، لَا تُخْبِرُهمَا يَا عَلِيُّ مَا دَامَا حَيَّيْنِ».

عهلی هه ده نیّت: پیخه مبه ری خوا گیات فه رمووی: «نه بو به کر و عومه ر سه روه ر سه رداری به ته مه نه کانی به هه شتن له وانه ی سه ره تا و کوتاییش، ته نها پیخه مبه ران و نیر در اوان نه بیّت، نه ی عملی نه و هه واله یان پی مه ده تا وه کوو نه وان زیندوو بن (واته: هه رگیز پیّیان مه لیّ، نه گه رنا دوای مردن ناتو انریّت هه و الیان پی بدریّت)».

🛭 تېبىنى:

(کهول، کهل): واته: ئهوانه ی له تهمه نی (۳۰ بۆ٤٠) سالیدان، لیره دا مهبهست سهره تا و چوونه نیّو تهمه نی پیرییه، به لام مهبهست له فهرمووده که دا به مانای ئهوه یه: سهروه رو سهرداری ئهوانه ن که له تهمه نی پیریدا مردوون، چونکه له بههه شتدا پیری نییه.

٣٢. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ أَهلَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى يَرَاهمْ مَنْ أَسْفَلَ مِنْهمْ كَمَا يُرَى الْكَوْكَبُ الطَّالِعُ فِي الْأُفُقِ مِنْ آفَاقِ السَّمَاء، وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ مِنْهمْ وَأَنْعَمَا ».

ئه بو سه عیدی خودری شده ده لیّت: پیخه مبه ری خوا سی فه رموویه تی: «بیّگومان ئه وانه ی خاوه ن پله ی به رزن (له به هه شتدا) ئه وانه ی خوار خوّیان به جوّریّک ته ماشایان ده که ن و ده یانبینن هه روه ک چوّن (له لایه ن خه لّکی سه ر زه وییه وه) ئه ستیره یه کی دره و شاوه له به رزاییه کانی ئاسیان ده بینریّت، بیّگومان ئه بو به کر و عومه ر له و خاوه ن پله و پایانه ن و زیاتریش».

٣٣. عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنِّي لَا أَدْرِي مَا قَدْرُ بَقَائِي فِيكُمْ، فَاقْتَدُوا بِاللَّذَيْنِ مِنْ بَعْدِي»، وَأَشَارَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ.

حوزه یفه ی کوری یه مان هه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «من نازانم تاکوو که ی (زوریان که م) له نیّوتاندا ده میّنمه وه، بوّیه له دوای من شویّنی ئه و دووانه بکه ون»، ئاماژه ی کرد بوّ ئه بو به کر و عومه ر.

الله تيبيني:

ئهم فهرمووده یه ناماژه یه کی تیدایه لهسهر جینشینایه تی نهم دوو پیشهوا به پیزه لهدوای پیغهمبه ریکی ایکی تیدایه لهدوای پیغهمبه ریکی ایکی تیدایه ناماژه یا تیدایه ناماژه یکی تیدای تید

٣٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ يَقُولُ: لَمَّا وُضِعَ عُمَرُ عَلَى سَرِيرِه، اكْتَنَفَه النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُصَلُّونَ - أَوْ قَالَ يُثْنُونَ وَيُصَلُّونَ - عَلَيْه قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ، وَأَنَا فِيهِمْ، فَلَمْ يَرُعْنِي إِلَّا وَيُصَلُّونَ - عَلَيْه قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ، وَأَنَا فِيهِمْ، فَلَمْ يَرُعْنِي إِلَّا رَجُلُ قَدْ زَحَمَنِي، وَأَخَذَ بِمَنْكِي، فَالْتَفَتُ فَإِذَا عِلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، فَتَرَحَّمَ عَلَى عُمَرَ، ثُمَّ قَالَ: مَا خَلَفْتَ أَحَدًا أَحَبَ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللَّه بِمِثْلِ عَمَلِه مِنْك، وَايْمُ اللَّه، إِنْ كُنْتُ لَأَظُنُ لَيَجْعَلَنَكَ اللَّه عَلَى وَعُمَرُ، وَذَلِكَ أَنِّي كُنْتُ أَكْرُ أَنْ أَسْمَعَ رَسُولَ اللّه عَلَى يَقُولُ: «ذَهِبْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَذَلِكَ أَنِّي كُنْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، فَخَرْجُتُ اللّه مَعَ صَاحِبَيْكَ.

ئیبن عهبباس که ده نیت: کاتیک که عومه ر لهسه ر جیگاکه ی دانرا، خه نی ده وره یان ده و دوعایان بو ده کرد، یان گوتی: ستاییشیان ده کرد و دوعایان بو ی ده کرد پیش ئه وه ی هه نیبگرن، منیش له نیویاندا بووم، له ناکاو پیاویک هاته سه ر سه رم شانی گرتم، منیش ئاوپرم دایه وه بینیم عه لی کوپری ئه بو تالیبه، ئینجا په حمه تی بو عومه ر نارد، پاشان گوتی: هیچ که سیکت دوای خوت به جی نه هیشتو وه که من پیمخوش بیت به کرده وه یه ک کرده وه ی ئه و به خوا بگهم، جگه له خوت، سویند به خوا من گومان ده به م که خوا له گه ن دوو هاوپیه که تبخات (پیغه مبه رک کو و نه بو به کور)، ئه وه ش به وه ی که زور جار له پیغه مبه ری خوا کیش ده مبیست که

دەيفەرموو: «(له ژيانى دونيادا) رۆيشتم لەگەل ئەبو بەكر و عومەر، من و ئەبو بەكر و عومهر چووینه ژوورهوه، دهرچووین من و ئهبو به کر و عومهر»، جا من گومان دهبهم که خوا بتخاته گهڵ دوو هاورێکهت.

فَضْلُ عُمَر الله

رێز و گەورەيى عومەر ﷺ

٣٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ شَقِيقٍ ﴿ قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةً ﴿ أَيُّ أَصْحَابِه كَانَ أَحَبَّ إِلَيْهِ؟ قَالَتْ: أَبُو بَكْرٍ، قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّهِمْ؟ قَالَتْ: عُمَرُ قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّهِمْ؟ قَالَتْ: أَبُو عُبَيْدَةً.

عەبدوللاي كورى شەقىق ، دەلىت: بە دايكى ئىانداران عائىشەم ، گوت: كام له هاوه له كاني له لاي (پيغهمبهر ﷺ) خوشه ويستتر بوو، گوتي: ئهبو به كر، گوتم: ئهى دواى ئهو؟ گوتى: عومهر، گوتم: ئهى دواى ئهو؟ گوتى: ئهبو عوبهيده.

٣٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ، رَأَيْتُنِي فِي الْجِنَّةِ، فَإِذَا أَنَا بِامْرَأَةٍ تَتَوَضَّأُ إِلَى جَنْبِ قَصْرٍ، فَقُلْتُ: لِمَنْ هذَا الْقَصْرُ؟»، فَقَالَتْ: لِعُمَرَ، «فَذَكَرْتُ غَيْرَتَه، فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا»، قَالَ أَبُو هرَيْرَةَ: فَبَكَى عُمَرُ، فَقَالَ: أَعَلَيْكَ، بِأَبِي وَأُمِّي، يَا رَسُولَ اللَّه أَغَارُ؟

ئەبو ھورەيرە ، الله دەلىت: ئىمە لە خزمەت پىغەمبەر كىلى دانىشتبووين، ئەويش فهرمووى: «كاتيك من خهوتبووم، خومم بيني لهنيو بهههشتم، جا ئافرهتيكم بيني له تەنىشت كۆشكىكدا دەستنوىرى دەگرت، گوتم: ئەو كۆشكە بۆ كىيە؟ (ئافرەتەكە) گوتی: بن عومهره، منیش غیرهی عومهرم بیر کهوتهوه، بنیه گهرامهوه و پشتم تی کرد». ئەبو ھورەيرە ﷺ دەلىّىت: ئىنجا عومەر گريا و گوتى: بە دايک و باوكمەوە بهقوربانت بم ئهى پيغهمبهرى خوا، ئايا من غيره له تۆ دهكهم؟

٣٧. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ اللَّه وَضَعَ الْحُقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ يَقُولُ بِهِ».

ئەبو زەڕ ﷺ دەڵێت: گوێم لە پێغەمبەرى خواﷺ بوو دەيڧەرموو: «بێگومان خوا ﷺ مەقى خستۆتە سەر زمانى عومەر، ئەويش دەرىدەبڕێت».

فَضْلُ عُثْمَانَ ﴿ فَا

پێگه و گهورهیی عوسمان ﷺ

٣٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ هِنَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لِكُلِّ نَبِيٍّ رَفِيقُ فِي الْجَنَّةِ، وَرَفِيقِي فِي الْجَنَّةِ، وَرَفِيقِي فِي الْجَنَّةِ، وَرَفِيقِي فِيها عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ».

ئەبو ھورەيرە ، دەگيريتەوە: پيغەمبەرى خوا الله فالله ف

٣٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَا عُثْمَانُ، إِنْ وَلَّاكَ اللَّه هَذَا الْأَمْرَ يَوْمًا، فَأَرَادَكَ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تَخْلَعَ قَمِيصَكَ الَّذِي قَمَّصَكَ اللَّه، فَلَا تَخْلَعُه»، يَقُولُ: ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. قَالَ النَّعْمَانُ: فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ: مَا مَنعَكِ أَنْ تُعْلِمِي النَّاسَ بِهذَا؟ قَالَتُ: أُنْسِيتُه.

عائیشه که ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ئهی عوسهان، ئه گهر پوژیک خوا کاروباری خسته ژیر دهستی تو، دووپرووه کانیش ویستیان ئهو کراسه (ی دهسه لاّتت) لهبهر دابرنن که خوا بهبهریدا کردوویت، ئهوه دایمه پنه»، سی جار ئهوهی فهرموو. نوعهان (پاوی فهرمووده که) ده لیّت: به عائیشهم گوت: چ شتیک پیّگری لی کردیت که ئهو ههواله به خه لکی بلیّیت؟ گوتی: لهبیرم چووبوّوه.

فَضْلُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ

پێگه و گەورەيى عەلى كورى ئەبو تاليب 🦚

٤٠. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: عَهدَ إِلَيَّ النَّبِيُّ الْأُمِّيُّ ﷺ: أَنَّه لَا يُحِبُّنِي إِلَّا مُؤْمِنٌ، وَلَا يُبْغِضُنِي إِلَّا مُنَافِقٌ.

عهلی ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری نهخوێندهوار ﷺ پهیهانی پێ دام و فهرمووی: هیچ کهسێك منی خوش ناوێت جگه له بړوادار، هیچ کهسێکیش ړقی له من نابێتهوه جگه له دووړوو.

٤١. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ عَلِيْ أَنَّه قَالَ لِعَلِيٍّ: «أَلَا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنْ مُوسَى».

سه عدی کوری ئه بو وه ققاص الله پنغه مبه ره وه گله گنراویه تیه وه که به عهلی فهرمووه: «ئایا رازی نیت به وه ی که تو بو من له جنگه و پنگه ی هاروون بیت بو مووسا».

٤٢. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهلِ الْجَنَّةِ، وَأَبُوهمَا خَيْرٌ مِنْهمَا».

ئیبن عومهر که ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی فه رمووی: «حه سه ن و حوسه ین گهوره و سهرداری گهنجانی خه لکی به هه شتن، باوکیشیان له خوّیان باشتره».

٤٣. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاه فَعَلِيٌّ مَوْلَاه»، وَسَمِعْتُه يَقُولُ: «أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هارُونَ مِنْ مُوسَى، إِلَّا أَنَّه لَا نَبِيَّ بَعْدِي»، وَسَمِعْتُه يَقُولُ: «لَأُعْطِيَنَ الرَّايَةَ الْيَوْمَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّه وَرَسُولَه».

سهعدی کوړی ئهبو وهققاص ﷺ دهڵێت: گوێم له پێغهمبهری خوا ﷺ بوو

دهیفهرموو: «ههر کهسیّك من به خوشهویست و پشتیوانی خوّی بزانیّت عهلی به ههمان شیّوه خوشهویستیه تی»، گویّم لیّی بوو دهیفهرموو: «توّ (عهلی) بوّ من له شویّن هاروون وای بوّ مووسا، ته نها نهوه ههیه که لهدوای من پیخهمبهریّکی دیکه نایه ت»، گویّم لیّبوو دهیفهرموو: «نهمروّ (له فه تحی خهیبه ردا) نالاکه ده ده مه دهست پیاویّک که خوا و پیخهمبه ره کهی خوّش ده ویّت».

فَضْلُ الزُّبَيْرِ ﷺ

پێگه و گهورهیی زوبهیر 🕮

عَدْ عَنْ جَابِرٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ قُرَيْظَةَ «مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ؟»، فَقَالَ الزُّبَيْرُ: أَنَا ثَلَاتًا، فَقَالَ النَّبِيُّ فَقَالَ النَّبِيُّ فَقَالَ النَّبِيُّ : «لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيٌّ، وَإِنَّ حَوَارِيَّ النُّبَيْرُ».

جابیر شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی اه پروژی قو په یزه دا فه رمووی: «کی هه والی ئه و کومه له یه مان بو دینیّت؟»، جا زوبه یر گوتی: من، (دووباره پیغه مبه رکی هه والی ئه و کومه له یه مان بو دینیّت؟»، زوبه یریش سی جار گوتی: من، ئینجا پیغه مبه رکی هه مووی: «هه موو پیغه مبه ریّک دلسوّز و پشتیوان و خه لکی تایبه تی خوی هه بووه، بیگومان دلسوّز و پشتیوانی میش زوبه یره».

فَضْلُ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّه ،

پێگه و گهورهیی تەلحەی كوپی عوبەيدوڵڵا 🕮

٤٥. عَنْ جَابِرٍ ﷺ: أَنَّ طَلْحَةَ مَرَّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: «شَهيدٌ يَمْشِي عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ».

جابیر ﷺ دهگیریتهوه: ته لحه به لای پیغهمبهردا ﷺ تیپه پیی، (پیغهمبهریش ﷺ) فهرمووی: «(ته لحه) شههیدیکه به سهر زهویدا ده پروات».

٤٦. عَنْ قَيْسٍ ١ قَالَ: رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ شَلَّاءَ، وَقَى بِهَا رَسُولَ اللَّه ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ.

قەيس ﷺ دەڭيت: لە رۆژى جەنگى ئوحوددا بىنىم دەستى تەلحە وشک (رەق) بووبوو، پېغەمبەرى خواى ﷺ پى دەپاراست.

فَضْلُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ عِنْ

پێگه و گەورەيى سەعدى كوړى ئەبو وەققاص 🕮

٤٧. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﴿ يَقُولُ: لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللَّه ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ أَبَوَيْه، فَقَالَ: «ارْمِ سَعْدُ، فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي».

سه عدی کوری ئه بو وه ققاص شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی له روّژی ئوحود دا ناوی دایک و باوکی بو من کو کردنه وه و فه رمووی: «(تیر) بهاوی شه نهی سه عد، باوک و دایکم فیدات بن».

فَضَائِلُ الْعَشَرَةِ

پێگه و گەورەيى دە (مژدەپێدراوەكان) 🙈

٤٨. عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ ﴿ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ عَاشِرَ عَشَرَة، فَقَالَ: أَبُو بَكْرٍ فِي الْجُنَّةِ، وَعُمَرُ فِي الْجُنَّةِ، وَعُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَلِيُّ فِي الْجُنَّةِ، وَعَلِيُّ فِي الْجُنَّةِ، وَطَلْحَةُ فِي الْجُنَّةِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ فِي الْجُنَّةِ فَقِيلَ وَطَلْحَةُ فِي الْجُنَّةِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ فِي الْجُنَّةِ فَقِيلَ لَه: مَن التَّاسِعُ؟ قَالَ: أَنَا.

سه عیدی کو پی زه یدی کو پی عه مپری کو پی نوفه یل ده نیت: پیغه مبه بری خوا عوری نوفه یل ده یه ده نیت: پیغه مبه بری خوا عوسیان به به که مه کان بوو، فه رمووی: «ئه بو به کر له به هه شته، عوسیان له به هه شته، عه لی له به هه شته، ته لحه له به هه شته، زوبه یر له به هه شته، سه عد له به هه شته، عه بدو پره حیان له به هه شته، به سه عید گوترا: کی نویه م بوو؟ گوتی: من».

فَضْلُ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجُرَّاحِ اللهِ

پێگه و گەورەيى ئەبو عوبەيدەى كوپى جەړپاح 🕮

٤٩. عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ لِأَهلِ نَجْرَانَ: «سَأَبْعَثُ مَعَكُمْ رَجُلًا أَمِينٍ»، قَالَ: فَتَشَرَّفَ لَه النَّاسُ، فَبَعَثَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجُرَّاحِ.

حوزهیفه ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا هی به نه هلی نه جرانی فهرموو: «پیاویکی نهمینتان له گه لَدا ده نیرم که لهوپهری ده ستپاکی و نهمینداریدایه»، گوتی: خه لکی ناماده بوو هه موو چاوه رینی نه وه بوون بزانن نه و که سه کییه (خاوه نی نه و سیفه ته به رزهیه)، (پیغهمبه ریسی) نه بو عوبه یده ی کوری جه پراحی له گه لَدا ناردن.

فَضْلُ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُودِ اللَّه

پێگه و گهورهیی عهبدوڵڵای کوری مهسعوود 🕮

٥٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود ﷺ: أَنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ ﴿ اللَّهُ عَبْدٍ ».

عەبدوللای کوری مەسعوود ﷺ دەگیریتهوه: ئەبو بەکر و عومەر ﷺ مژدەیان پی داوه که پیغهمبەری خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسیک پییخوشه قورئان

بهجوانترین شیوه و وهک ئهوهی دابهزیوه بخوینیت، با به خویندنهوهی کوری ئوم عەبد بىخو ينيتەوە».

فَضْلُ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ ابْنَيْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ

پێگه و گەورەيى حەسەن و حوسەين كورەكانى عەلى كورى ئەبو تاليب 寒

٥١. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ لِلْحَسَنِ: «اللَّهِمَّ إِنِّي أُحِبُّه فَأَحِبَّه، وَأَحِبَّ مَنْ يُحِبُّه»، قَالَ: وَضَمَّه إِلَى صَدْره.

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيرېتەوە: يېغەمبەر ﷺ بە حەسەنى ﷺ فەرمووە: «خودايە من حەسەنم خۆش دەويت تۆش خۆشت بويت، ئەوەي ئەويشى خۆش دەويت خۆشت بويّت»، (ئەبو ھورەيرە ﷺ) دەڭيّت: جا پيغەمبەر ﷺ حەسەنى گوشى بە سنگى خۆيەوە.

فَضْلُ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ﷺ

پێگه و گەورەيى عەممارى كورى ياسير ﷺ

٥٢. عَنْ عَلِيٌّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﴿ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ عَلَيْهُ: فَاسْتَأْذَنَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «ائْذَنُوا لَه، مَرْحَبًا بِالطَّلِيِّبِ الْمُطَيَّبِ».

عهلي كوړى ئەبو تالىب ﷺ دەلىنت: لە خزمەت پىغەمبەر ﷺ دانىشتبووم لەو كاتەدا عەمارى كورى ياسىر مۆلەتى ھاتنەژوورى خواست، پېغەمبەرىش ﷺ فەرمووى: «رِیْگای پی بدهن، بهخیر بیّی نهی پاکی پاکهوهبوو».

تنبيني:

مهبهست لهم ستاییشکردنه ئهوهیه: که له زاتی خوّیدا پاکه و به کردهوه و خوّراگریش پاکتر و باشتر بووه.

٥٠. عَنْ هَانِيَ بْنِ هَانِيَ ﷺ قَالَ: دَخَلَ عَمَّارٌ عَلَى عَلِيٍّ، فَقَالَ: مَرْحَبًا بِالطَّلِيِّبِ الْطُلِيِّبِ الْطُلِيِّبِ اللَّهِ عَمَّارٌ إِيمَانًا إِلَى مُشَاشِه». الْمُطَيَّبِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مُلِئَ عَمَّارٌ إِيمَانًا إِلَى مُشَاشِه».

هانیئی کوری هانیئ ﷺ ده لیّت: عدمهار ﷺ هاته لای عدلی ﷺ ندویش گوتی: به خیر بیّی پاکی پاکهوه بوو، گویّم له پینه مبدری خوا ﷺ بووه که ده یفه رموو: «عدمهار تا سدر ئیسقانی پر بووه له ئیهان».

مر تيبيني:

(مشاش): واته: سهري ئيسقان، وهكوو ئانيشك و شان.

٥٤. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «عَمَّارٌ مَا عُرِضَ عَلَيْه أَمْرَانِ إِلَّا اخْتَارَ الْأَرْشَدَ مِنْهِمَا».

عائیشه هم ده لیّت: پیّغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «هیچ کات نهبووه دوو فهرمان (یان دوو شت) خرابیّته بهردهم عهمار، ئهوه بیّگومان راستترینه کهیانی هه لّبرُ اردووه».

فَضَائِلُ خَبَّابِ ﷺ

پێگه و گهورهیی خهبباب 🥮

٥٥. عَنْ أَبِي لَيْلَى الْكِنْدِيِّ ﴿ قَالَ: جَاءَ خَبَّابٌ ﴿ إِلَى عُمَرَ ﴿ فَقَالَ: ادْنُ، فَمَا أَكُدُ أَحَقَّ بِهِذَا الْمَجْلِسِ مِنْكَ إِلَّا عَمَّارٌ، فَجَعَلَ خَبَّابٌ يُرِيه آثَارًا بِظَهرِه مِمَّا عَذَّبه الْمُشْرِكُونَ. الْمُشْرِكُونَ.

ئەبو لەيلاى كىندى چە دەڭىت: خەبباب چە ھات بۆ لاى عومەر چە، عومەرىش چە گوتى: نزىك بەرەوە، ھىچ كەسىك لە تۆ شايىستەتر نىيە بەو كۆپ و مەجلىسە جگە لە عەمار، خەببابىش شوينەوارى ئەشكەنجەدانى ھاوبەشدانەرانى نىشان

دهدا که به پشتیهوه بوون.

فَضَائِلُ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ،

پیگه و گهورهیی زهیدی کوری سابیت 🤲

٥٦. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكِ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «أَرْحَمُ أُمَّتِي بِأُمَّتِي بِأُمَّتِي أَبُو بَكْرٍ، وَأَشَدُهمْ فِي دِينِ اللَّه عُمَرُ، وَأَصْدَقُهمْ حَيَاءً عُثْمَانُ، وَأَقْضَاهمْ عَلِيٌ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، وَأَقْرَؤُهمْ لِيكتَابِ اللَّه أَبِيُّ بْنُ كَعْبٍ، وَأَعْلَمُهمْ بِالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَأَفْرَضُهمْ زَيْدُ بُنُ تَابِبٍ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينُ هذِه الْأُمَّةِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ».

ئەنەسى كورى مالىك شە دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ئىلى فەرموويەتى: «بەبەزەيىترىن كەس لە ئوممەتەكەم بۆ ئوممەتەكەم ئەبو بەكرە، توندترىن كەس بۆ ئايىنى خوا (بۆ پاراستنى سنوورەكانى) عومەرە، راستگۆترىنيان لە حەيا و شەرمدا عوسانە، سەرراسترىنيان لە حوكم و قەزادا عەلى كورى ئەبو تالىبە، شارەزاترىنيان لە خويندنەوەى قورئان ئوبەى كورى كەعبە، زاناترىنيان لە حەلال و حەرامدا موعازى كورى جەبەلە، شارەزاترىنيان لە مىراتدا زەيدى كورى سابىتە، ئاگادار بن بەراستى ھەموو ئوممەتىك ئەمىندارىكى ھەيە، ئەمىندارى ئەو ئوممەتە ئەبو عوبەيدەى كورى جەرراحە».

فَضْلُ أَبِي ذَرّ ﷺ

پێگه و گهورهیی ئهبو زهړ 🦚

٥٧. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَا أَقَلَّتِ الْغَبْرَاءُ، وَلَا أَظَلَّتِ الْخَضْرَاءُ، مِنْ رَجُلٍ أَصْدَقَ لَهجَةً مِنْ أَبِي ذَرِّ».

عهبدو للای کوری عهمر هم ده لیّت: گویّم له پیخهمبهری خوا رسی بو و دهیفهرموو: «زهوی هیچ کهسیّکی هه لنه گرتووه و ئاسهانیش سیّبهری له هیچ کهسیّک نه کردووه، راستگوتر بیّت له ئهبو زهر».

فَضْلُ سَعْدِ بْنِ مُعَادٍ ﷺ

پێگه و گهورهیی سهعدی کوړی مهعاز ﷺ

٥٨. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﴿ قَالَ: أُهدِيَ لِرَسُولِ اللّه ﷺ سَرَقَةٌ مِنْ حَرِيرٍ، فَجَعَلَ الْقَوْمُ يَتَدَاوَلُونَهَا بَيْنَهُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «أَتَعْجَبُونَ مِنْ هذَا؟»، فَقَالُوا لَه: نَعَمْ يَا رَسُولَ الله، فَقَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه، لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجُنَّةِ خَيْرٌ مِنْ هذَا».

به پائی کو پی عازیب که ده لیّت: پارچه قوماشیکی ئاوریشم به دیاری هیّنرا به پیغه مبه ری خوا کیش به نیّوان خوّیاندا ده ستاوده ستیان پی ده کرد (و ته ماشایان ده کرد)، ئینجا پیغه مبه ری خوا کیش فه رمووی: «ئایا سه رسام بوون به مه (به جوانی ئه و پارچه قوماشه)؟»، ئه وانیش گوتیان: به لیّن ئه ی پیغه مبه ری خوا، پیغه مبه ریش کیش فه رمووی: «سویّند به و که سه ی که گیانی منی به ده سته، ئه مه ندیله ی سه عدی کو پی مه عاز له به هه شتدا باشتره له و پارچه قوماشه».

٥٩. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اهتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ».

جابیر ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «عهرشی خوای بهبهزه یی بۆ مردنی سهعدی کوړی موعاز هه ژا و لهرزیی».

فَضْلُ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهَ الْبَجَلِيِّ ﷺ

پێگه و گهورهیی جهریری کوړی عهبدوڵڵاي بهجهلی ﷺ

٦٠. عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ الله الْبَجَلِي ﴿ قَالَ: مَا حَجَبَنِي رَسُولُ الله ﷺ مُنْذُ أَسْلَمْتُ،
 وَلَا رَآنِي إِلَّا تَبَسَمَ فِي وَجْهِي، وَلَقَدْ شَكَوْتُ إِلَيْهِ أَنِي لَا أَثْبُتُ عَلَى الْخَيْلِ، فَضَرَبَ بِيَدِه فِي صَدْرِي، فَقَالَ: «اللَّهمَّ ثَبِّتُه وَاجْعَلْه هادِيًا مَهدِيًّا».

جهریری کوری عهبدو للای به جه لی شه ده لیّت: له و کاته وه ی موسو لهان بووم، هیچ کاتیک پیغه مبه ری خوا کی دهستی به رووه وه نه ناوم (هیچ داواکارییه کی ره ت نه کر دووه هی هیچ جاریک منی نه بینیوه، مه گه ر به رووم دا زه رده خه نه ی کر دووه، من سکالای ئه وه م له لا کرد که ناتوانم له سه ر ئه سپ خوّم رابگرم، ئه ویش به ده ستی خوّی دای به سه ر سنگم دا و فه رمووی: «خوایه خوّراگری بکه، بیگیره له وانه ی که هیدایه تیان وه رگر تووه، بیکه به هیدایه تده ر».

فَضْلُ الْأَنْصَارِ

پێگه و گهورهیی پشتیوانان

١٦. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَحَبَّ الْأَنْصَارَ أَحَبَّه اللَّهُ»، وَمَنْ أَبْغَضَ الْأَنْصَارَ أَبْغَضَه اللّه». قَالَ شُعْبَةً: قُلْتُ لِعَدِيِّ: أَسَمِعْتَه مِنَ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ؟ قَالَ: إِيَّايَ حَدَّثَ.
 بْنِ عَازِبٍ؟ قَالَ: إِيَّايَ حَدَّثَ.

به پرائی کو پری عازیب شنه ده لَیْت: پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «هه رکه سیّك ئه نصا پی خوش بویّت، ئه وه خوا خوشی ده ویّت، هه رکه سیّکش پرقی له ئه نصا پیت، ئه وه خوا پرقی لیّیه تی». شوعبه ده لیّت: به عه دیم گوت: تو له به پرائی کو پری عازیبت بیستو وه ؟ گوتی: بو خودی منی گیرایه وه.

فَضْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ

پێگه و گهورهیی ٹیبن عهبباس 🐃

٦٢. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: ضَمَّنِي رَسُولُ اللَّه ﷺ إِلَيْه وَقَالَ: «اللَّهمَّ عَلِّمُه الْحِكْمَةَ، وَتَأْوِيلَ الْكِتَابِ».

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا ﷺ منی به خوّیه وه گوشی و فهرمووی: «ئهی پهروهردگار فیری دانایی و لیّکدانه وهی تهفسیری قورِنانی بکه».

بَابٌ فِي ذِكْرِ الْخُوَارِجِ

باسیک دهربارهی خهواریج

37. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ بَعْدِي مِنْ أُمَّتِي، أَوْ سَيَكُونُ بَعْدِي مِنْ أُمَّتِي قَوْمٌ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حُلُوقَهمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيه، همْ شِرَارُ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ». قَالَ يَمْرُقُ السَّهمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ، ثُمَّ لَا يَعُودُونَ فِيه، همْ شِرَارُ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ». قَالَ عَبْدُ اللَّه بْنُ الصَّامِتِ ﴿ فَيَ الْمَكُونُ ذَلِكَ لِرَافِعِ بْنِ عَمْرُو، أَخِي الْحَكِمِ بْنِ عَمْرُو اللَّه الْفَارِيِّ، فَقَالَ: وَأَنَا أَيْضًا قَدْ سَمِعْتُه مِنْ رَسُولِ اللَّه.

ئهبو زەر شەندۇلىت: پىغەمبەرى خوا ئىلىش فەرموويەتى: «بىنگومان لەدواى من ھەندىك لە ئوممەتەكەم يان (فەرمووى:) لەدواى من خەلكانىك لە ئوممەتەكەم پەيدا دەبن قورئان دەخويىن، بەلام لە گەروويان ناچىتە خوار، لە ئايىن دەردەچىن وەكوو چۆن تىر (لە نىچىر) دەردەچىت، دواى ئەوەش نايىنەوە نىو ئىسلام، ئەوانە خراپترىنى دروستكراوەكانن». عەبدوللاى كورى صاميت شە دەلىت: ئەوەم بۆ رافىعى كورى عەمر، براى حەكەمى كورى عەمرى غىفارى باس كرد، ئەويش گوتى: منىش بە ھەمان شىوە بىستوومە لە كىرى خوا ئىلىشى.

37. عَنْ جَايِرِ بْنِ عَبْدِ الله ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ الله ﷺ: بِالْجِعْرَانَةِ وَهُو يَقْسِمُ النِّبْرَ وَالْغَنَائِمَ، وَهُو فِي حِجْرِ بِلَالٍ، فَقَالَ رَجُلُ: اعْدِلْ يَا مُحَمَّدُ فَإِنَّكَ لَمْ تَعْدِلْ، فَقَالَ: «وَيْلَكَ، وَمَنْ يَعْدِلُ بَعْدِي إِذَا لَمْ أَعْدِلْ؟»، فَقَالَ عُمَرُ: دَعْنِي يَا رَسُولَ اللَّه فَقَالَ: «وَيْلَكَ، وَمَنْ يَعْدِلُ بَعْدِي إِذَا لَمْ أَعْدِلْ؟»، فَقَالَ عُمَرُ: دَعْنِي يَا رَسُولَ اللَّه حَتَّى أَضْرِبَ عُنُقَ هذَا الْمُنَافِقِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ هذَا فِي أَصْحَابٍ، أَوْ أَصَيْحَابٍ لَه، يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهِمْ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهِمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ».

جابیری کوری عهبدوللا که ده لیّت: پیغهمبهری خوا که له جیعرانه بوو، ئهویش زیّر و زیو و دهستکهوتی جهنگی دابهش ده کرد، که له ژیر چاودیّری و پاریزگاری بیلالدا بوو، ئینجا پیاویّک، گوتی: ئهی موحهمهد، دادگهر به، تو دادگهریت نه کرد، پیغهمبهریش که فهرمووی: «هاوار بو توّ، ئه گهر من دادگهر نهبم ئهی کی له دوای من دادگهر دهبیّت؟»، ئینجا عومهر گوتی: ئهی پیغهمبهری خوا که لیّم بگهری با له گهردنی ئه و دوورووه بدهم، پیغهمبهریش که فهرمووی: «بیّگومان (ئهوه تهنها نییه) هاوریّی دیکهی ههن، یان چهند هاوریّیه کی کهمن، که قورئان ده خویّن له گهروویان تیناپهریّت (بو نیّو دلّیان)، له ئایین ده رده چن وه کوو چوّن تیر (له نیّچیر) دهرده چنّت».

بَابُ مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً أَوْ سَيِّئَةً

باسی ئەو كەسەی كە رێچكەيەكی چاك يان خراپ دادەھێنێت

70. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: جَاءَ رَجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ: فَحَثَّ عَلَيْه، فَقَالَ رَجُلُ، عِنْدِي كَذَا وَكَذَا، قَالَ، فَمَا بَقِيَ فِي الْمَجْلِسِ رَجُلُ إِلَّا تَصَدَّقَ عَلَيْه بِمَا قَلَّ أَوْ كَثُر، عَنْدِي كَذَا وَكَذَا، قَالَ، فَمَا بَقِيَ فِي الْمَجْلِسِ رَجُلُ إِلَّا تَصَدَّقَ عَلَيْه بِمَا قَلَ أَوْ كَثُر، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنِ اسْتَنَّ خَيْرًا فَاسْتُنَّ بِه، كَانَ لَه أَجْرُه كَامِلًا، وَمِنْ أَجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنِ اسْتَنَّ سُنَّةً سَيِّئَةً فَاسْتُنَّ بِه، فَعَلَيْه مِنْ أَوْزَارِهمْ شَيْئًا». وَزُرُه كَامِلًا، وَمِنْ أَوْزَارِهمْ شَيْئًا».

ئەبو ھورەيرە ، نەنىن دەڭىت: پياوىكى ھەۋار ھات بۆ خزمەت پىغەمبەر كى ، (پىغەمبەرىش

٦٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَنْ دَعَا إِلَى هدًى، كَانَ لَه مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنِ اتَّبَعَه، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، فَعَلَيْه مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنِ اتَّبَعَه، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهمْ شَيْئًا».

ئەبو ھورەيرە ، دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا الله فەرموويەتى: «ھەر كەسىنىك بانگەشە بكات بۆرىگايەك كە جىنى رەزامەندى خوا بىت، ئەوە بەئەندازەى پاداشتى ئەوانەى كە شوينى دەكەون پاداشتى بۆ ھەيە، بى ئەوەى لە پاداشتى ھىچيان كەم بكرىتەوە، ھەر كەسىنىش بانگەشەى گومرايى بكات بەئەندازەى گوناھى ئەوانەى كە شوينى دەكەون گوناھى بۆ دەنووسرىت، بى ئەوەى لە گوناھى ھىچيان كەم بكرىتەوە».

بَابُ فَضْلِ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَه

باسی پیگهی کهسیّك که فیّری قورِئان دەبیّت و خهلّکیش فیّر دەکات

٦٧. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَفْضَلُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ».

عوسهانی کوری عدففان الله ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «چاکترینتان ئهو کهسه یه که قورئان فیری قورئان بیّ بکات) و، خه لکیش فیری قورئان بکات».

٨٠. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «إِنَّ لِلله أَهلِينَ مِنَ النَّاسِ»،
 قَالُوا: يَا رَسُولَ الله، مَنْ همْ؟ قَالَ: «همْ أَهلُ الْقُرْآنِ، أَهلُ الله وَخَاصَّتُه».

ئەنەسى كورى مالىك شەندە ئىت: پىغەمبەرى خوا ئىلى فەرموويەتى: «بىنگومان خوا خەلكى تايبەتى ھەن لەنئو خەلكىدا»، گوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا ئىلى ئەوانە كىن؟ فەرمووى: «ئەوانە ئەو كەسانەن كە ھەلگرى قورئانن (بە لەبەركردن و خويندنەوە و كارپىكردنى)، ئەوانە كەسانى تايبەتى خوان».

79. عَنْ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ أَبِي الطُّفَيْلِ ﴿ اللهِ الْعَالِمِ اللهِ الْحَارِثِ ﴿ الْحَارِثِ اللهَ عَمَرُ اللهَ عَلَى مَكَّةً ، فَقَالَ عُمَرُ : مَنِ اسْتَخْلَفْتَ عَلَى مَكَّةً ، فَقَالَ عُمَرُ : مَنِ اسْتَخْلَفْتَ عَلَى هَكَة ، فَقَالَ عُمَرُ : مَنِ اسْتَخْلَفْتُ عَلَى هُمَّة ، فَقَالَ عُمَرُ : مَنِ ابْنُ أَبْرَى ؟ قَالَ : عَلَى أَهلِ الْوَادِي ؟ قَالَ : اسْتَخْلَفْتُ عَلَى هُمْ ابْنَ أَبْرَى ، قَالَ : وَمَنِ ابْنُ أَبْرَى ؟ قَالَ : رَجُلٌ مِنْ مَوَالِينَا ، قَالَ عُمَرُ ، فَاسْتَخْلَفْتَ عَلَيْهِمْ مَوْلًى ، قَالَ : إِنَّه قَارِئُ لِكِتَابِ الله رَجُلٌ مِنْ مَوَالِينَا ، قَالَ عُمَرُ ، فَاسْتَخْلَفْتَ عَلَيْهِمْ مَوْلًى ، قَالَ : إِنَّه قَارِئُ لِكِتَابِ الله تَعَلَى ، عَالِمٌ بِالْفَرَائِضِ ، قَاضٍ ، قَالَ عُمَرُ ، أَمَا إِنَّ نَبِيَّكُمْ ﷺ قَالَ : «إِنَّ الله يَرْفَعُ بِهذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا ، وَيَضَعُ بِه آخَرِينَ ».

عامری کوری واسیلهی ئهبو توفهیل شه ده گیریتهوه: نافیعی کوری عهبدولحاریس شه له عوسفان (شوینیکه) گهیشت به عومهری کوری خه تتاب شه عومهر نافیعی پاسپاردبوو بو کاروباری مه ککه و سهرپهرشتیکردنی، عومهر (که نافیعی لهوی بینی) گوتی: چ که سیکت له شوینی خوّت داناوه بو پاپه پاندنی کاره کانت؟ نافیعیش گوتی: ئیبن ئهبزا له جینی من کاره کان ده کات، عومهر گوتی: ئیبن ئهبزا کیه؟ ئهویش گوتی: یه کیکه له مهوالییه کان (واته: عهره بنیه)، عومهریش گوتی: یه کیکه له مهوالییه کان (واته: عهره بنیه)، عومهریش گوتی: یه کیک له مهوالییه کانت کردو ته جینشینی خوّت؟ نافیع گوتی: (ئاخر) ئهو شاره زایه به خویندنی قورئان، زانایه به زانستی میرات، قازییه، ئینجا عومهر گوتی:

پیغهمبهره که تان ﷺ فهرموویه تی: «بینگومان به هنری ئهم قور ئانه و کارکردن پنی خوا کۆمه ڵیک بهرز ده کاته وه و کۆمه ڵیکیش نزم ده کاته وه».

بَابُ فَضْلِ الْعُلَمَاءِ وَالْحُتُّ عَلَى طَلَبِ الْعِلْمِ

باسی پێگه و گهورهیی زانایان و هاندان بۆ فێربوونی زانست

٧٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ يُرِدِ اللَّه بِه خَيْرًا يُفَقِّهه فِي اللَّه يَا اللَّه عَنْ يُرِدِ اللَّه بِه خَيْرًا يُفَقِّهه فِي اللَّهِ بِي

ئهبو هورهیره هی ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی فی فی نمویه تی: «ئه گهر خوا چاکه و خیری بو که سیّک بویّت، ئهوه شاره زای ده کات له ئایین (پیّگای فیربوون و کارپیّکردنی بو ئاسان ده کات)».

الا. عَنْ زِرِّ بْنِ حُتِيْشٍ ﴿ قَالَ: أَتَيْتُ صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ الْمُرَادِيَّ، فَقَالَ: مَا جَاءَ بِكَ؟ قُلْتُ: أُنْبِطُ الْعِلْمَ، قَالَ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ خَارِج بَكَ؟ قُلْتُ: أُنْبِطُ الْعِلْمَ، قَالَ: فَإِنِّي سَمِعْتُ لَه الْمَلَائِكَةُ أَجْنِحَتَها رِضًا بِمَا يَصْنَعُ».

زیری کوپی حوبهیش شده نیّت: هاتم بو لای صهفوانی کوپی عهسسالی موپادی، ئهویش گوتی: چی توّی هیّناوه بو ئیّره؟ گوتم: دهمهویّت فیّری زانست ببم، ئهویش گوتی: من گویّم له پیّغهمبهری خوا شی بوو دهیفهرموو: «ههر کهس له مال دهربچیّت و مهبهستی له دهرچوونه که وهرگرتن و فیربوونی زانست بیّت، ئهوه فریشته کان بوّ گهوره یی و پهزامه ندی ئهوه ی ده یکات باله کانیان پاده خهن».

٧٧. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ فَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ جَاءَ مَسْجِدِي هَذَا، لَمْ يَأْتِه إِلّا لِخَيْرٍ يَتَعَلَّمُه أَوْ يُعَلِّمُه، فَهوَ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللّه، وَمَنْ جَاءَ لِغَيْرِ ذَلِكَ، فَهوَ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللّه، وَمَنْ جَاءَ لِغَيْرِ ذَلِكَ، فَهوَ بِمَنْزِلَةِ الرَّجُلِ يَنْظُرُ إِلَى مَتَاع غَيْرِه».

ئه بو هو پره پره هنده آنیت: گویم له پیغه مبه ری خوا کی بو و ده یفه رموو: «هه رکه سیک هات بو نه و مزگه و ته ی من و ها تنه که شی ته نها بو نه وه بو و چاکه یه ک فیر بیت، یان فیری که سیکی بکات، نه وه له شوینی نه و که سه یه که له پینا و خوا دا تیده کوشیت، وه هه رکه سین بو جگه له مه ها تبیت (بو مه به ستی فیر بوون و فیر کردن نه ها تبیت)، نه وه که که و که سه و ایه که ته ماشای که لو په لی که سینکی دیکه بکات».

بَابُ مَنْ بَلَّغَ عِلْمًا

باسی ئەو كەسەی كە زانستێک دەگەيەنێت

٧٧. عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «نَضَّرَ اللّه امْرَأُ سَمِعَ مَقَالَتِي فَبَلَّهَ مَنْ وَرُبَّ حَامِلِ فِقْه إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَه مِنْه»، زَادَ فَيه عَلَيْ بْنُ مُحَمَّدٍ: «ثَلَاثُ لَا يُغِلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ امْرِيْ مُسْلِمٍ: إِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلله، وَالنَّصْحُ لِأَئِمَةِ الْمُسْلِمِينَ، وَلُزُومُ جَمَاعَتِهِمْ».

٧٤. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّه، عَنْ أَبِيه ﴿ أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: «نَضَّرَ اللَّه امْرَأَ سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا فَبَلَّغَه، فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَحْفَظُ مِنْ سَامِعٍ». 08

عهبدور پره حمانی کوری عهبدو للا له باوکیه وه هده ده گیری ته وه نیخه مبه رکته فه رمووده یه فه رمووده یه فه رمووده یه ده ده و معانی دیکه و خوان بکات که فه رمووده یه کی من ده بیستیت و پاشان ده یگه یه نیت به خه لکی دیکه ، چونکه هه ندیک که س هه یه که فه رمووده که ی پی ده گات شاره زاتر و پاریز گار تره له و که سه ی که له منه وه بیستوویه تی ».

بَابُ ثَوَابِ مُعَلِّمِ النَّاسَ الْخَيْرَ

باسی پاداشتی ئەو كەسەی خەڵک فێری چاكە دەكات

٥٠. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «إِنَّه لَيَسْتَغْفِرُ لِلْعَالِمِ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ، وَمَنْ فِي الْأَرْضِ، حَتَّى الْحِيتَانِ فِي الْبَحْرِ».

ئهبو ده پرداء هم ده نیخت: گویم له پیخه مبه ری خوا کی بو و ده یفه رموو: «به پاستی ئه و که ده ده ده کات)، ئهوه ی له ئاسهانه کان و زهوی همیه داوای لیخو شبوونی بو ده کهن، همتا نه همنگه کانی نیو ده ریاش».

٧٦. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «خَيْرُ مَا يُخَلِّفُ الرَّجُلُ مِنْ بَعْدِه ثَلَاثُ: وَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَه، وَصَدَقَةٌ تَجْرِي يَبْلُغُه أَجْرُها، وَعِلْمٌ يُعْمَلُ بِه مِنْ بَعْدِه».

عهبدو للآی کوری ئهبو قهتاده له باوکیهوه شده گیریتهوه، گوتوویه تی: پیغهمبهری خوا شیخ فهرموویه تی: «باشترین شتیک که پیاو لهدوای خوی جی ده هیلیت سی شته: منالیکی چاکه کار که دوعای بو بکات، چاکهیه کی بهردهوام که به ههمیشه یی خیره که ی یی ده گات (وه ک دروستکردنی مزگهوت و پرد و نه خوشخانه و بیری ئاو و ... هتد)، زانستیک که لهدوای خوی کاری پی ده کریت».

بَابُ مَنْ كَرِه أَنْ يُوطَأَ عَقِبَاه

باسى ئەو كەسەي كە حەز ناكات خەڵكى لەدوايەوە برۆن

٧٧. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا مَشَى مَشَى أَصْحَابُه أَمَامَه وَتَرَكُوا ظَهْرَه لِلْمَلَائِكَةِ.

بَابُ الْانْتِفَاعِ بِالْعِلْمِ وَالْعَمَلِ بِه

باسی سوودوهرگرتن له زانست و کارپیکردنی

٧٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْه الله ، لَا يَتَعَلَّمُه إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا، لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئهبو هو په په ده لَيْت: پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «هه رکه سیک زانستیک فیر بینت که ئه و زانسته پیویسته ته نها بو خاتری خوا بینت (بو خزمه تی دین و ژینی خه لکی بینت)، به لام ئه و ته نها بو مه به ستی به ده ستهینانی دونیا فیری ببینت، ئه وا ئه و که سه له پوژی دو اییدا بونی به هه شت ناکات له پوژی دو اییدا».

٧٩. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: «مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهاءَ، أَوْ لِيُعَامِ عَنِ النَّاعِي بِهِ السُّفَهاءَ، أَوْ لِيَصْرِفَ وُجُوه النَّاسِ إِلَيْه، فَهوَ فِي النَّارِ».

ئيبن عومهر هم دهگيرينتهوه: پيغهمبهر ﷺ فهرموويه تي: «ههر كهسينك فيرى زانست ببينت بۆ ئهوهى لهگهڵ خهڵكى كاڵفام مشتوم پبكات، يان شانازى پيوه

بكات بەسەر زاناياندا، يان بيەويت سەرنجى خەلك بۆ لاى خۆى رابكىشىت، ئەوە لەنئو ئاگردايە».

بَابُ مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَه

باسی ئهو کهسهی پرسیاری زانستیکی لی دهکریّت و دهیشاریّتهوه

٨٠. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ يَعْلَمُه فَكَتَمَه، أُلْجِم يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامِ مِنْ نَارٍ».

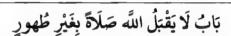
ئه بو هو پره په ده لَيْت: پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «هه رکه سیّک پرسیاری زانیاریه کی لی کرا، بیزانیّت و بیشاریّته وه (بق ثه وه ی که س سوودی لی نه بینیّت)، مسوّگه رله پروژی دواییدا ده هینریّت له کاتیّکدا که لغاو کراوه به لغاویّکی ئاگرین».

كتَابُ الطَّهارَةِ وَسُنَنِها

پەرتووكى پاكوخاويننى و سوننەتەكانى

باسی نویْژیک که بهبی دهستنویْژی بکریّت خوا وهریناگریّت

٨١. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا يَقْبَلُ اللَّه صَلَاةً إِلَّا بِطُهورٍ، وَلَا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ».

ئیبن عومهر هی ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «خوا هیچ نویژیک و هرناگریّت که به مالّی ده ستنویّژ کرابیّت، هیچ به خشینیّکیش و ه رناگریّت که به مالّی دزیاری و حه رام پهیدا کرابیّت».

بَابُ الْمُحَافَظَةِ عَلَى الْوُضُوءِ

باسی پارێزگاریکردن له دهستنوێڗْ بهبهردهوامی

٨٢. عَنْ تَوْبَانَ ﷺ: قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اسْتَقِيمُوا، وَلَنْ تُحْصُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ

خَيْرَ أَعْمَالِكُمُ الصَّلَاةَ، وَلَا يُحَافِظُ عَلَى الْوُضُوءِ إِلَّا مُؤْمِنٌ».

سهوبان هه ده نیّت: پیخه مبه ری خوا هه فه رموویه تی: «(شویّنی راستی بکه ون و) به رده و ام بن، بیّگومان ناشتوانن (دهستتان له هه موو چاکه یه که همیّت)، بشزانن که نویّژ باشترینی کاره کانتانه، هیچ که سیّك پاریّزگاری له (مانه وه ی) دهستنویّژی ناکات جگه له بروادار».

بَابُ الْوُضُوءِ شَطْرُ الْإِيمَانِ

باسی ئەوەی كە دەستنوێڗٛ نيوەی ئيمانە

٨٠. عَنْ أَبِي مَالِكِ الْأَشْعَرِيِّ ﴿ اَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِسْبَاعُ الْوُضُوءِ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْخَيْدِ وَالتَّكْبِيرُ مِلْءُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، الْإِيمَانِ، وَالتَّكْبِيرُ مِلْءُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالزَّكَاةُ بُرُهَانٌ، وَالصَّبُرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَائِعٌ نَفْسَه، فَمُعْتِقُها أَوْ مُوبِقُها».

ئهبو مالیکی ئهشعهری که ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا که فهرموویهتی: «جوان ده ستنویژ شوشتن نیوه ی نویژه (لیره مهبهست له ئیان نویژه)، (الحمد لله) تهرازوو پر ده کات، (سبحان الله والله أکبر) خیریان به نه ندازه ی پری ئاسهانه کان و زهوییه، نویژ پرووناکییه، زه کاتدان به لگهیه (بر برواداری)، خوراگری پروشناییه، قورئان به لگهیه بوّت (ئهگهر کاری پی بکهی)، یان به لگهیه لهسهرت (ئهگهر کاری پی نه کهی) همهوو مروقه کان به یانی ده که نهوه و تیده کوّشن و کار ده کهن و نه فسی خوّیان ماندوو ده کهن به تیکوّشان، جا ههیانه نه فسی خوّی (به خوا) ده فروّشیت، ئازادی ده کات، یان به هیلاکی ده بات».

بَابُ ثَوَابِ الطُّهورُ

باسی پاداشتی پاکی و دهستنویژ شوشتن

٨٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَوَضَّأَ، فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ، لَا يَنْهزُه إِلَّا الصَّلَاةُ، لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً، إِلَّا رَفَعَه اللَّه ﷺ بِها دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْه بِها خَطِيئَةً، حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ».

ئه بو هو پره پره ه نخه ده نخت: پخه مبه ری خوا بی فه برموویه تی: «دننیا بن هه ریه کنک له بخوه کاتیک ده ستنویژیکی پخ و جوان ده شوات، پاشان دیته مزگه و ته هیچ شتیک پانی نه دا ته نها هاتن بخت بو نویژ، ئه وه هیچ هه نگاویک نانیت، مه گه ربه و هه نگاوه خوا پله یه ک به رزی ده کاته وه، گوناه یکی لی ده سپیته وه، تاکوو ده چیته مزگه و ته وه».

بَابُ السِّوَاكِ

باسی سیواک

٨٥. عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهجَّدُ، يَشُوصُ فَاه بِالسِّوَاكِ.

حوزهیفه هه نخت: کاتیک پنغهمبهری خوا کی هداندهستایهوه بن شهونویژ، سیواکی ده کرد و به دهم و ددانیدا ده هینا.

٨٦. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَوْلَا أَنْ أَشُقَ عَلَى أُمَّتِي، لَأَمَرْتُهمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەگەر لەسەر ئوممەتەكەم

گران نهبووایه، ئهوه فهرمانم پی ده کردن که له کاتی ههر نویزژیکدا سیواک بکهن».

بَابُ مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ

باسی ئەوەی كە پياو (ئافرەت) دەچىتە سەرئاو چى دەڵێت

٨٧. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «سِثْرُ مَا بَيْنَ الْحِنِّ وَعَوْرَاتِ بَنِي آدَمَ
 إِذَا دَخَلَ الْكَنِيفَ أَنْ يَقُولَ: بِسْمِ اللَّه».

عهلی هذه ده نیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «پهرده ی نیّوان جنو که و داویّنی نهوه ی ئاده م کاتیّک ده چیّته سه رئاو ئه وه یه که بلیّت: (بسم الله)، واته: به ناوی خوا».

بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ

باسی ئەوەی كە كەسێک لە سەرئاو دەردەچێت چی دەڵێت

٨٨. عن يُوسُف بْن أَبِي بُرْدَةَ، سَمِعْتُ أَبِي ﴿ يَقُولُ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ، فَسَمِعْتُها تَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْغَائِطِ قَالَ: «غُفْرَانَكَ».

یوسوفی کوری ئەبو بورده دەڵیت: گویم له باوکم الله بوو دەیگوت: چووم بۆ لای عائیشه، جا گویم لی بوو دەیگوت: کاتیک پیغهمبهری خوا ﷺ له سهرئاو دەھاته دەرەوه، دەیفەرموو: «خوایه داوای لیخوشبوونت لی دەکهم».

بَابُ التَّشْدِيدِ فِي الْبَوْلِ

باسى ھەرەشەي توند لەسەر خۆپاكنەكردنەوە لە ميز

٨٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَكْثَرُ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنَ الْبَوْلِ».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا الله فەرموويەتى: «زۆربەي سزاى نىو گۆر لەسەر خۆپاكنەكردنەوەيە لەكاتى مىزكردندا».

بَابُ الرَّجُلِ وَالْمَرْأَةِ يَتَوَضَّأَنِ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ

باسی ئەوەی كە پياو و ئافرەت بە ئاوى يەك تەشت دەستنوێژ دەشۆن

٩٠. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: كَانَ الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ يَتَوَضَّئُونَ عَلَى عَهدِ رَسُولِ الله ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ.

ئیبن عومهر ها ده لیّت: له سهردهمی پیخهمبهری خوادا کی پیاوان و نافرهتان (ژن و میّرد) له یه ک ته شتدا دهستنویژیان ده شوشت.

بَابُ التَّيَمُّنِ فِي الْوُضُوءِ

باسی پیشخستنی لای راست له دهستنویّژدا

٩١. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ يُحِبُّ التَّيَمُّنَ فِي الطُّهورِ إِذَا تَطَهرَ، وَفِي تَرَجُّلِه إِذَا تَرَجَّلُ، وَفِي انْتِعَالِه إِذَا انْتَعَلَ.

عائیشه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا هم حهزی لیبوو له کاتی دهستنویژگرتندا له لای پاستهوه دهست پی بکات (بو ئهندامه جووته کان)، ههروه ها له کاتی قرداهینانیدا حهزی ده کرد له لای پاستهوه دهست پی بکات، له کاتی پیلاوله پیکردنیشدا حهزی ده کرد سهره تا ئهوه ی قاچی پاسته ی له پی بکات.

بَابُ الْمَضْمَضَةِ وَالِاسْتِنْشَاقِ مِنْ كَفِّ وَاحِدٍ

باسی ئاو له زمان و لووت پادان به یهک مشت (لویٚچ، مست)

٩٢. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ اللَّهِ عَلَيْهِ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ غُرْفَةٍ وَاحِدَةٍ. ٩٢. عَنِ ابْنِ عَبَاسٍ ﴿ اللَّهِ عَلَيْهِ مَصْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ مِنْ غُرْفَةٍ وَاحِدَةٍ. ثيبن عهباس ﴿ ده كَيْرِيْتهوه: پيغهمبهرى خوا عَلَيْهُ ناوى له دهم و لووتى وهركرد به يه ك مست (لويْج).

بَابُ الْوُضُوء ثَلَاثًا ثَلَاثًا

باسی شوشتنی ئەندامانی دەستنوێژ سێ جار سێ جار

٩٣. عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ﴿ قَالَ: رَأَيْتُ عُثْمَانَ وَعَلِيًّا، يَنَوَضَّأَنِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا، وَيَقُولَانِ: هَكَذَا كَانَ وُضُوءُ رَسُولِ اللَّه ﷺ.

شهقیقی کوری سهلهمه هی ده آیت: بینیم عوسهان و عهلی سی جار سی جار ئه نه ندامه کانی دهستنویز شوشتنی پیغهمبهری خوا ﷺ تا به و شیوه یه بوو.

بَابُ مَا جَاءَ فِي إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ

باسی ئەوەی ھاتوە دەربارەی جوان دەستنوێڗٛ شوشتن

9٤. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهُ عَلَى الْهَ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يُكَفِّرُ اللَّهُ فِالْخَطَايَا، وَيَزِيدُ بِهِ فِي الْخَسَنَاتِ؟»، قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهُ قَالَ: «إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِه، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ».

ئەبو سەعىدى خودرى الله ئە ئىغەمبەرى خواوه كىلى بىستوويەتى كە فەرموويەتى: «ئايا رېنىايىتان نەكەم بۆ شتىك كە خودا بەھۆيەوە تاوانەكان دەسرىتەوە و چاكە زياد دەكات»، گوتيان: با، ئەى ئىغەمبەرى خوا، فەرمووى: «دەستنوى شوشتنى تەواو لەكاتى ناپەحەتى، زۆر ھەنگاونان بەرەو مزگەوت، چاوەپووانكردنى نويى ئەدواى نويى».

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَخْلِيلِ اللَّحْيَةِ

باسی نُهوهی هاتووه دهربارهی پهنجه حستنه نێو ڕیش (بوٚ دهستنوێژ)

٩٥. عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يُخَلِّلُ لِحْيَتَه.

عهمهاری کوری یاسیر که ده نیت: بینیم پیغهمبهری خوا کی پیش پهنجه کانی له نیو ریشیدا ده هینا و ده برد (بغ ئه وه ی به باشی ته پر ببیت له کاتی ده ستنویزدا).

بَابُ مَا جَاءَ فِي مَسْحِ الرَّأْسِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی مەسحکردنی سەر

٩٦. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﴿ فَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهُ ﷺ تَوَضَّأَ، فَمَسَحَ رَأْسَه مَرَّةً.

عوسهانی کوری عدففان ﷺ ده لُنِت: بینیم پیغهمبهری خوا ﷺ دهستنوییْری شوشت، یه ک جار مهسحی سهری کرد.

بَابُ مَا جَاءَ فِي مَسْحِ الْأُذُنَيْنِ

باسى ئەۋەي ھاتوۋە مەسخكردنى گوێچكەكان

٩٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ مَسَحَ أُذُنَيْه دَاخِلَهمَا بِالسَّبَّابَتَيْنِ،

وَخَالَفَ إِبْهَامَيْهِ إِلَى ظَاهِرِ أُذُنَيْهِ، فَمَسَحَ ظَاهِرَهِمَا وَبَاطِنَهِمَا.

ئیبن عهبباس الله ده گیریتهوه: که پیغهمبهری خوا کی نیوهوهی گوییه کانی به پهنجهی شایه تمان و دهرهوهی گوییه کانیشی به پهنجه گهورهی مهسح کرد». که واته: پووکاری دهرهوه و نیوهوهی گوییه کانی مهسح ده کرد.

، تێبيني:

(سَبَّاب): ئەو پەنجەيەيە كە لە دەستى راستدا بۆ شايەتمان بەكارى دێنين، لە دەستى چەپىش ھەمان پەنجەيە.

بَابُ تَخْلِيلِ الْأَصَابِعِ

باسی شوشتنی نێوان (کەلێنی) پەنجەکان

٩٨. عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ ﴿ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه اللَّهِ الْمَسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ ﴿ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه اللَّهِ اللَّهُ اللَّالَّالَاللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ

موستهوریدی کوری شهدداد این ده نین ده نین ده نین ده ستنویزی گرت، جا په نجه گچکه ی ده ستی خسته نیوان په نجه کانی پیی.

بَابُ غَسْلِ الْعَرَاقِيبِ

باسی شوشتنی گویزینگ و یاژنهیی

٩٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﴿ قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّه ﷺ قَوْمًا يَتَوَضَّئُونَ وَأَعْقَابُهمْ تَلُوحُ فَقَالَ: «وَيْلُ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ، أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ».

عەبدوللای کوری عەمر کە دەلىنت: پىغەمبەری خوا کے چەند كەسىكى بىنى كە دەستنویژیان دەگرت و پاژنەپنىكانیان دیار بوو كە ئاوی پى نەكەتبوو، ئىنجا

فهرمووی: «سزای سهخت له ئاگردا بۆ ئەو پاژنانه، كه له دەستنوێژدا بەتێر و ته و او ي ناشو ر درين».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْوُضُوءِ عَلَى مَا أَمَرَ اللَّه تَعَالَى

باسی نهوهی هاتووه دهربارهی دهستنویّژیّک خوا فهرمانی پی گردووه

١٠٠. عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِع ﷺ: أَنَّه كَانَ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: «إِنَّهَا لَا تَتِمُّ صَلَاهُ لِأَحَدِ، حَتَّى يُسْبِغُ الْوُضُوءَ، كَمَا أَمَرَه اللَّه تَعَالَى، يَغْسِلُ وَجْهِه وَيَدَيْه إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ، وَيَمْسَحُ بِرَأْسِه، وَرِجْلَيْه إِلَى الْكَعْبَيْن».

ریفاعهی کوری رافیع ﷺ ده گیریتهوه: له خزمهت پیغهمبهری خوا ﷺ دانیشتبوو، ئەوىش فەرمووى: «نوێژى ھىچ يەكێكتان تەواو نىيە، تاكوو دەستنوێژێكى تێر و تهواو نهشوات، به شيوازيک که خوای بهرز فهرمانی یی کردووه (نهویش بهو شيّوه په په): روخساري بشوات، ههروهها دهسته کاني تاکوو ئانيشکه کان، وه مهسحي سهري بكات وه ينيه كاني تاكوو گويزينگه كاني».

بَابُ مَا يُقَالُ بَعْدَ الْوُضُوء

باسی ئەوەی كە دەگوتریّت دوای دەستنویّژ

١٠١. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْ مُسْلِم يَتَوَضَّأُ، فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ، ثُمَّ يَقُولُ أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، وَأَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُولُه، إِلَّا فُتِحَتْ لَه ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، يَدْخُلُ مِنْ أَيِّها شَاءَ».

عومەرى كورى خەتتاب ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھىچ موسولْهانێک نییه که بهجوانترین شێوه دهستنوێژ بشوات، پاشان بڵێت: (أُشْهدُ

أَنْ لاَ إِلَه إِلاَّ الله وَحْدَه لاَ شَرِيكَ لَه، وَأَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُولُه)، بيْگومان ههر هه شتى بۆ دەكرينهوه، دەچيته ژوورهوه له ههر كامهيان بيهويت».

بَابُ الْمَضْمَضَةِ مِنْ شُرْبِ اللَّبَنِ

باسی ئاو له دهم وهردان دوای شیرخواردنهوه

١٠٢. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﷺ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا شَرِبْتُمُّ اللَّبَنَ فَمَضْمِضُوا؛ فَإِنَّ لَه دَسَمًا».

ئوم سەلەمەى ، ھاوسەرى پىغەمبەر ئىلىنى دەلىنىت: پىغەمبەرى خوا ئىلىنى فەرمووى: «كاتىك شىرتان خواردەوە ئاو لە دەمتان پادەن، چونكە بىنگومان چەورى تىدايە».

بَابُ الْوُضُوءِ مِنَ الْمَذْيِ

باسی دەستنوێژ شوشتنەوە لە مەزی

١٠٣. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ عَنِ الْمَدْيِ فَقَالَ: «فِيه الْوُضُوءُ، وَفِي الْمَنِيِّ الْغُسْلُ».

عهلی شه ده لیّت: پرسیار کرا له پیغهمبهری خوا ﷺ دهربارهی مهزی (نایا دهستنویژ ده شکینیّت)، نهویش فهرمووی: «پیویسته دهستنویّژی بو بشوردریّتهوه، بو مهنی پیویسته خوی بو بشوات (واته: مهزی دهستنویژ دهشکینیّت، به لام شوشتن واجب ناکات، به لام مهنی شوشتن واجب ده کات)».

بَابُ الْوُضُوءِ لِكُلِّ صَلَاةٍ وَالصَّلَوَاتِ كُلِّها بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ

باسی دەستنوێژ شوشتنەوە بۆ ھەر نوێژێک و کردنی ھەموو نوێژەکان بە دەستنوێژێ*ک*

١٠٤. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: يَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلَامٍ، وَكُنَّا نَحُنُ نُصَلِّي الصَّلَوَاتِ كُلَّهَا بِوُضُوءٍ وَاحِدٍ.

ئەنەسى كورى مالىك ، دەڭنىت: پىغەمبەرى خوا ، بۆ ھەموو نونىژىك دەستنونىۋى دەشوشتەوە، بەلام ئىمە ھەموو نونىۋەكانمان بە يەك دەستنونىۋ دەكرد.

بَابُ مِقْدَارِ الْمَاءِ الَّذِي لَا يُنَجَّسُ

باسی ئەندازەی ئەو ئاوەی كە پیس نابێت

١٠٥. عَنْ عُبَيْدِ الله بْنِ عَبْدِ الله بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيه ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «إِذَا كَانَ الْمَاءُ قُلْتَيْنِ، أَوْ ثَلَاثًا، لَمْ يُنَجِّسُه شَيْءٌ».

عوبه یدو للای کوری عهبدو للای کوری عومه ر له باوکیه وه ه ده گیری ته وه، گوتوویه تی: پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «ئه گه ر ئاو دوو قولله یان سی قولله بوو، ئه وه هیچ شتیک پیسی ناکات».

بَابُ مَا جَاءَ فِي بَوْلِ الصَّبِيِّ الَّذِي لَمْ يُطْعَمْ

باسی ئەوەی كە دەربارەی میزی منداڵی نێرینه هاتووە كە هێشتا تەنها شیری دایكی دەخوات

١٠٦. عَنْ أَبِي السَّمْحِ ، قَالَ: كُنْتُ خَادِمَ النَّبِيِّ عَلَى السَّمْحِ ، قَالَ: كُنْتُ خَادِمَ النَّبِيّ

71

فَبَالَ عَلَى صَدْرِه، فَأَرَادُوا أَنْ يَغْسِلُوه، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «رُشَّه، فَإِنَّه يُغْسَلُ بَوْلُ الْخُلامِ».

ئەبو سەمح چى دەڭىت: من خزمەتكارى پىغەمبەر چى بووم، جا حەسەن، يان حوسەينيان ھىنا بۆ خزمەتى، ئەويش لەسەر سىنگى پىغەمبەرى خوا كى مىزى كرد بە خۆيدا، ويستيان بىشۆنەو، پىغەمبەرى خوا چى فەرمووى: «تەنيا ئاوپرژىنى بكەن، لەبەر ئەوەى مىزى كچى بچكۆلە (شىرەخۆرە) دەشۆردرىتەوە، بەلام مىزى كورى بچكۆلە ئاوپرژىن دەكرىت».

بَابُ مُصَافَحَةِ الْجُنْبِ

باسى تەوقەكردن لەگەڵ كەسى لەشگران

٧٠٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ هَ : أَنَّه لَقِيَه النَّبِيُّ عَلَيْ فِي طَرِيقٍ مِنْ طُرُقِ الْمَدِينَةِ، وَهوَ جُنُبُ، فَانْسَلَّ، فَفَقَدَه النَّبِيُّ عَلَيْ، فَلَمَّا جَاءَ قَالَ: أَيْنَ كُنْتَ يَا أَبَا هَرَيْرَةَ؟ قَالَ: يَا رَسُولَ رَسُولَ اللَّه، لَقِيتَنِي وَأَنَا جُنُبُ، فَكَرِهتُ أَنْ أُجَالِسَكَ حَتَّى أَغْتَسِلَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه عَلِيْةِ: «الْمُؤْمِنُ لَا يَنْجُسُ».

ئهبو هو ره یره هی ده گیری نه وه: جاریکیان له کو لانیک له کو لانه کانی مه دینه دا پیغه مبه ری خوا یک نه وی بینی، به لام له به رئه وه ی له شگر آن بوو، خوی په نا دا و له پیغه مبه ری خوا یک ون بوو، پاشان (دوای خوشوشتن) ها ته وه خزمه تی، پیغه مبه ری خوا لیی پرسی: ئه ری ئه بو هو ره یوه له کوی بوویت؟ ئه ویش گوتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا، له و کاته ی پیت گهیشتم له شگر آن بووم، بویه حه زم نه کرد به و شیوه یه له خزمه تت دانیشم تاوه کوو خوم نه شوم، پیغه مبه ری خوا کی فه رمووی: «بروادار پیس نابیت».

بَابُ الصَّلَاةِ فِي الثَّوْبِ الَّذِي يُجَامِعُ فِيه

باسی نوێژکردن له پۆشاکێکدا که جیماعی پێوه کرابێت

١٠٨. عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ ﷺ: أَنَّه سَأَلَ أُخْتَه أُمَّ حَبِيبَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ، هلْ
 كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يُصَلِّي فِي الثَّوْبِ الَّذِي يُجَامِعُ فِيه؟ قَالَتْ: نَعَمْ، إِذَا لَمْ يَكُنْ فِيه أَذًى.

موعاویهی کوری نهبو سوفیان این ده گیریتهوه: پرسیاری کرد له خوشکی خوّی توم حهبیبهی خیّزانی پیغهمبهر کیه توم حهبیبهی خیّزانی پیغهمبهر کیه تایا پیغهمبهری خوا کی به به پیشاکهی که سهر جیّیی ده کرد، (به ههمان پوشاك) نویژیشی ده کرد؟ گوتی: به لیّن، به مهر جیّک هیچ پیسییه کی پیّوه نهبووایه.

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّوْقِيتِ فِي الْمَسْحِ لِلْمُقِيمِ وَالْمُسَافِرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ماوەی مەسح بۆ نیشتەجی و گەشتیار

١٠٩. عَنْ شُرَيْحٍ بْنِ هَانِيْ ﴿ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ ﴿ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ، فَقَالَتْ: الْمُتِ عَلِيًّا، فَسَأَلْتُه عَنِ الْمَسْحِ، فَقَالَ: كَانَ النَّتِ عَلِيًّا، فَسَأَلْتُه عَنِ الْمَسْحِ، فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: يَأْمُرُنَا أَنْ نَمْسَحَ، لِلْمُقِيمِ يَوْمًا وَلَيْلَةً، وَلِلْمُسَافِرِ ثَلَاثَةً أَيَّامٍ.

شوره یحی کوری هانیئ شه ده لیّت: پرسیارم کرد له عائیشه شه ده رباره ی مه مه محکردن له مه رخوففه کان، ئه ویش گوتی: برو بو لای عه لی، پرسیاری لی بکه، چونکه به راستی ئه و له من باشتری لیّ ده زانیّت، منیش چووم بو لای عه لی شه و پرسیارم لی کرد ده رباره ی مهسح، ئه ویش گوتی: پیخه مبه ری خوا سی پی فه رمانی پی ده کردین که مه سح بکه ین، بو که سی نیشته جی پوژ و شه و یک، بو ریّبوار سی پوژ.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْعِمَامَةِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی مەسح لەسەر میزەر

١١٠. عَنْ بِلَالٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ، وَالْخِمَارِ.

بیلال هی ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ مهسحی لهسهر خوففه کانی و میزهره کهی کرد.

بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّبَبِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ھۆكارەكان (ی تەيەممومكردن)

١١١. عَنْ عَمَّارِ بُن يَاسِر ﴿ قَالَ: سَقَطَ عِقْدُ عَائِشَةَ ﴿ فَتَخَلَّفَتْ لِالْتِمَاسِه، فَانْطَلَقَ أَبُو بَكْرٍ ﴿ فَا يَشَةَ، فَتَغَيَّظَ عَلَيْها فِي حَبْسِها النَّاسَ، فَأَنْزَلَ اللَّه ﴿ فَانْطَلَقَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى الْمَنَاكِبِ، قَالَ: فَانْطَلَقَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى الْمَنَاكِبِ، قَالَ: فَانْطَلَقَ أَبُو بَكْرٍ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَ: مَا عَلِمْتُ إِنَّكِ لَمُبَارَكَةً.

عهماری کوری یاسیر که ده لیّت: دایکی ئیانداران عائیشه که ملوانکهیه کی لیّکهوت، به هوّی گهران به دوایدا دوا که وت، بویه ئهبو به کر که رویشت بو لای عائیشه لیّی توره بوو، چونکه بوو به هوّی ثهوه ی خه لکی دوا بکهون، ئینجا خوا گه ئایه تی ته یه ممومی دابه زاند، عهمار که ده لیّت: ئهو روّژه ئیمه تاوه کوو شانه کانمان مهسحان کرد، گوتی: ئهبو به کر چوو بو لای عائیشه پنی گوت: نهمزانی که تو خیر و به ره که تی دیر دوا کهوتن و نه گهیشتنه ئاو و کاتی نویژیش هات، بویه له جیاتی ده ستنویژ مو له تی میهموم دابه زی).

١١٢. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «جُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهورًا».

ئه بو هو پره په ده گڼږ يته وه: پيغه مبه رى خوا ﷺ فه رموويه تى: «زهوى بۆ من كراوه به مزگه وت و پاک و پاککه ره وه (واته: له هه رشويني كاتى نويژ بوو ده كريت له و شوينه نويژ بكريت ماده م خاوين بيت، وه هه روه ها ده كريت له جياتى ئاو خو ل به كار بهينريت، له كاتيكدا كه ئاو ده ست نه كه ويت)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّيَمُّمِ ضَرْبَةً وَاحِدَةً

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی تەيەمموم بە يەک جار دەست لە زەويدان

١١٠. عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى، عَنْ أَبِيه هَا: أَنَّ رَجُلًا أَتَى عُمَرَ بْنَ الْخَطَابِ، فَقَالَ: إِنِّي أَجْنَبْتُ، فَلَمْ أَجِدِ الْمَاءَ، فَقَالَ عُمَرُ: لَا تُصَلِّ، فَقَالَ: عَمَّارُ بْنُ يَاسِرِ: أَمَا تَذْكُرُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أَنَا وَأَنْتَ فِي سَرِيَّةٍ، فَأَجْنَبْنَا، فَلَمْ نَجِدِ الْمَاءَ، فَاللَّ أَنْتَ فَلَمْ تَصِلَّ، وَأَمَّا أَنْ فَتَمَعَّكُتُ فِي التُّرَابِ، فَصَلَّيْتُ، فَلَمَّا أَتَيْتُ النَّبِيَ عَلَيْ فَلَمْ أَنْ يَكُفِيكَ، وَضَرَبَ النَّبِيُ عَلَيْ بِيَدَيْهِ إِلَى الْأَرْضِ، فَذَكُرْتُ ذَلِكَ لَه، فَقَالَ: «إِنَّمَا كَانَ يَكُفِيكَ»، وَضَرَبَ النَّبِيُ عَلَيْ بِيدَيْهِ إِلَى الْأَرْضِ، فَذَكُرْتُ ذَلِكَ لَه، فَقَالَ: «إِنَّمَا وَجُهِه وَكَفَيْهِ.

سه عیدی کوری عه بدور پره حانی کوری ئه بزا له باوکیه وه گذری نته وه: پیاویک هات بو لای عومه ری کوری خه تتاب په و گوتی: من له شگران بووم، وه ئاوم ده ست نه که وت، عومه ریش په گوتی: نویژ مه که، عهماری کوری یاسیریش په گوتی: ئهی پیشه وای بپرواداران به بیرت نه ماوه که من و تو له له شکری کدا بووین و تووشی له شگرانی بووین، ئاومان چنگ نه که وت، ئینجا تو نویژت نه کرد، به لام من خوم له خول وه ردا و دواتر نویژم کرد، کاتیک هاتینه وه خزمه ت پیغه مبه ری خوا پی بومان گیرایه وه، ئه ویش فه رمووی: «ته نها ئه وه نده به س بوو»، له و کاته دا پیغه مبه ری خوا پی ده سته کانی له زه وی دا و پاشان فووی لی کردن و به

دەستەكانى مەسحى روخسار و لەپەدەستەكانى كرد.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْغُسْلِ مِنَ الْجُنَابَةُ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی خۆشوشتن لە لەشگرانی

11٤. عَنْ مَيْمُونَةَ ﴿ قَالَتْ: وَضَعْتُ لِلنَّبِيّ ﷺ غُسْلًا فَاغْتَسَلَ مِنَ الْجِنَابَةِ، فَأَكْفَأَ الْإِنَاءَ بِشِمَالِهِ عَلَى يَمِينِه، فَغَسَلَ كَفَّيْه ثَلَاثًا، ثُمَّ أَفَاضَ عَلَى فَرْجِه، ثُمَّ دَلَكَ يَدَه بِالْأَرْضِ، ثُمَّ مَضْمَض، وَاسْتَنْشَقَ، وَغَسَلَ وَجْهه ثَلَاثًا، وَذِرَاعَيْه ثَلَاثًا، ثُمَّ أَفَاضَ الْمَاءَ عَلَى سَائِرِ جَسَدِه، ثُمَّ تَنَكَّى، فَعَسَلَ رِجْلَيْه.

مهیموونه هده ده آیت: ناوی خوشوشتنم بو پیخهمبهر هده دانا، نهویش له لهشگرانی خوی شوشت، به جامه کهی که به دهستی چهپی گرتبووی ناوی به لای راستیدا کرد و دهسته کانی سی جار شوشت، پاشان ناوی به دامینیدا کرد، دواتر دهستی هینا به زهویدا، پاشان ناوی له دهم و لووتی پادا، دهم و چاوی سی جار شوشت، باسکه کانی سی جار شوشت، دواتر ناوی به سهر ههموو جهسته یدا کرد، پاشان داها ته وه و پیه کانی شوشت.

بَابٌ فِي الْوُضُوءِ بَعْدَ الْغُسْلِ

باسیّك دەربارەي دەستنوێڗْ دوای خۆشوشتن

١١٥. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ لَا يَتَوَضَّأُ بَعْدَ الْغُسْلِ مِنَ الْجُنَابَةِ. عائيشه ﴿ دَهُ عَنْ عَائِشِهُ وَ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَائِشِهُ وَاللّهُ عَائِشِهُ وَاللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْتُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُولُولُولُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُولُولُولُولُولُولُولُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ اللّهُ

بَابُ مَنْ قَالَ: لَا يَنَامُ الْجُنُبُ حَتَّى يَتَوَضَّأَ وُضُوءَه لِلصَّلَاةِ

باسی ئەوەی گوتوويەتى: لەشگران ناخەوێت تاكوو دەستنوێڗٛ نەگرێت

١١٦. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ: أَنَّه كَانَ تُصِيبُه الْجُنَابَةُ بِاللَّيْلِ، فَيُرِيدُ أَنْ يَنَامَ، فَأَمَرَه رَسُولُ اللَّه ﷺ أَنْ يَتَوَضَّأَ ثُمَّ يَنَامَ.

ئەبو سەعىدى خودرى شە دەگىرىتەوە: شەوانە تووشى لەشگرانى دەبوو، دەيويست بخەويت، پىغەمبەرى خواش بىلى فەرمانى پى كرد كە دەستنويى بشوات ئىنجا بخەويت.

بَابٌ فِي الْمَرْأَةِ تَرَى فِي مَنَامِها مَا يَرَى الرَّجُلُ

باسێك دەربارەی ئەوەی پیاو لە خەودا دەيبينێت ئاڧرەتیش دەيبينێت

١١٧. عَنْ أَمِّ سَلَمَة ﴿ قَالَتْ: جَاءَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ إِلَى النَّبِيِّ عَلَيْهُ، فَسَأَلَتْه عَنِ الْمَرْأَةِ تَرَى فِي مَنَامِها مَا يَرَى الرَّجُلُ؟ قَالَ: «نَعَمْ، إِذَا رَأْتِ الْمَاءَ فَلْتَغْتَسِلْ»، فَقُلْتُ: فَرَى فِي مَنَامِها مَا يَرَى الرَّجُلُ؟ قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ: «تَرِبَتْ يَمِينُكِ، فَيِمَ يُشْبِهها فَضَحْتِ النِّسَاءَ، وَهِلْ تَحْتَلِمُ الْمَرْأَةُ؟، قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ: «تَرِبَتْ يَمِينُكِ، فَيِمَ يُشْبِهها وَلَدُها إِذًا».

ئوم سەلەمە شە دەڭىت: ئوم سولەيم ھاتە خزمەت پىغەمبەر گى و پرسيارى لىخ كرد دەربارەى ئافرەتىك كە لە خەودا ئەو شتە دەبىنىت كە پىاو دەببىنىت (خەونى لەشگرانى)؟ فەرمووى: «بەڭى، ئەگەر (ئافرەت) ئاوى بىنى با خۆى بشوات»، (ئوم سەلەمە دەڭىت:) گوتم: ئافرەت رىسوا كرد، ئايا ئافرەت تووشى لەشگرانى دەبىت (لە خەودا)؟ پىغەمبەرىش ئى فەرمووى: «دەستت بە خۆل بىت، ئەى ئەگەر وا نەبىت، چۆن منداللەكەى لە خۆى دەچىت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي وُجُوبِ الْغُسْلِ إِذَا الْتَقَى الْخِتَانَانِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پێویستبوونی خۆشوشتن ئەگەر ئەندامی نێرینه و مێینه یێك گەیشتن

١١٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللّه ﷺ قَالَ: «إِذَا جَلَسَ الرَّجُلُ بَيْنَ شُعَبِها الْأَرْبَع، ثُمَّ جَهدَها، فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەگەر پياو لە نىيوان چوارپەلى ئافرەت دانىشت و پاشان جووت بوو لەگەلى (و ئاويشى نەيەتەوە)، ئەوە خۆشوشتنى لەسەر پىويست دەبىت».

بَابُ النُّفَسَاءِ كَمْ تَجْلِسُ

باسی مانهوه و کاتی ئافرهتیّک که مندالّی بووه

١١٩. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَتِ النُّقَسَاءُ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ تَجْلِسُ
 أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَكُنَّا نَطْلِي وُجُوهنَا بِالْوَرْسِ مِنَ الْكَلْفِ.

ئوم سهلهمه هی ده لیّت: له سهرده می پینه مبه ری خوادا کی کی افره تیک مندالی ببووایه، نهوه چل پوژ داده نیشت (واته: دهستی له نویژ و پوژوو هه لده گرت و له گه ل میرده که ی جووت نه ده بوو)، ده لیّت: له به رزیپکه و په له ی پهشی ده موچاو و پوخسار، پوخسارمان به وه پس (جوّره گیایه که) ده رمان ده کرد و له ده موچاومان هه لده سوو.

بَابُ إِذَا حَاضَتِ الْجَارِيَةُ لَمْ تُصَلِّ إِلَّا بِخِمَارٍ

باسی ئەوە كە كچ باڵغ بوو دروست نییە بەبی سەرپۆش نوێژ بكات

١٢٠. عَنْ عَائِشَةَ عِنْ النَّبِيِّ عَنِي النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «لَا يَقْبَلُ اللَّه صَلَاةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخِمَارٍ».

عائیشه هی له پیغهمبهرهوه ﷺ ده گیریتهوه: فهرموویهتی: «خوا نویزی ئافرهتی بالغ وهرناگریّت و قبوولّی ناکات که خوّی دانه پوشیبیّت».

🖋 تێبيني:

لهم فهرموودهیهدا وشهی (حَائض) به مانای بالْغبوون دیّت.

بَابُ مَنْ تَوَضَّأَ فَتَرَكَ مَوْضِعًا لَمْ يُصِبْهِ الْمَاءُ

باسی کهسێك دهستنوێڗٛ بشوات و شوێنێک جێ بهێڵێت و تهڕ نهبێت

١٢١. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَطَّابِ ﴿ قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلًا تَوَضَّأَ، فَتَرَكَ مَوْضِعَ الظَّفْرِ عَلَى قَدَمِه، فَأَمَرَه أَنْ يُعِيدَ الْوُضُوءَ وَالصَّلَاةَ قَالَ: فَرَجَعَ.

عومه ری کو پی خه تتاب شنه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا سیّت پیاو یکی بینی ده ستنویش سوشت، به لام به نه ندازه ی نینوکیک له پیه کانی به جی هیشتبوو، نینجا پیغه مبه ری خوا سیّت فه رمانی پی کرد، ههم ده ستنویژه که و ههم نویژه که دو و باره بکاته وه، پاوی ده لیّت: پیاوه که ش گه پرایه وه و وای کرد.

كتَابُ الصَّلَاة

پەرتووكى نويژ

بَابُ وَقْتِ صَلَاهِ الْفَجْرِ

باسی کاتی نوێژی بهیانی

١٢٢. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كُنَّ نِسَاءُ الْمُؤْمِنَاتِ، يُصَلِّينَ مَعَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ صَلَاةَ الصُّبْح، ثُمَّ يَرْجِعْنَ إِلَى أَهلِهنَّ، فَلَا يَعْرِفُهنَّ أَحَدُّ، تَعْنِي مِنَ الْغَلَسِ.

عائیشه هم ده نیّت: ئافره تانی بروادار له گه ل پیخه مبه ردا کی نویزی به یانییان ده کرد، پاشان ده گه پرانه وه بو نیّو خیزانه کانیان و هیچ که سیش (له پیّگاوبان) نهیده ناسینه وه، مه به ستی ئه وه بوو که هه ر تاریک بوو که ده گه پرانه وه (بوّیه له به ر تاریکی نه ده ناسرانه وه).

١٢٣. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: {وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهودًا} الإسراء: ٧٨، قَالَ: «تَشْهدُه مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ﷺ لە تەفسىرى ئەو ئايەتەدا: {وَقُرْآنَ الْفَجْرِإِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِكَانَ مَشْھودًا}، واتە: ھەروەھا نويْرى بەيانى

(به جی بهینه) به راستی قو رئانخویندنی نویزی به یانی هه میشه ده بینریت (له لایه ن فریشته کانی شه و و روزه وه)، فه رمووی: «فریشته ی شه و و روز ئاماده ده بن تیایدا».

بَابُ وَقْتِ صَلَاةِ الظُّهر

باسی کاتی نوێژی نیوهڕۅٚ

١٢٤. عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ عَلِيْتُ كَانَ يُصَلِّي الظَّهرَ إِذَا دَحَضَتِ الشَّمْسُ. جابیری کوری سهموره ﷺ ده گیریتهوه: پیغهمبهر ﷺ نویزی نیوه پوی ده کرد کاتیک که خور له نیّوه راستی ناسهان لایده دا و ده تر از ا.

بَابُ وَقْتِ صَلَاةِ الْعَصْرِ

باسی کاتی نوێژی عهسر

١٢٥. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ عَلَيْهِ كَانَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةُ حَيَّةُ، فَيَذْهِبُ الذَّاهِبُ إِلَى الْعَوَالِي، وَالشَّمْسُ مُرْتَفِعَةُ.

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى خوا بىلى كە نويىرى عەسرى كردووە ھىستا خۆر بەرز و بەتىن و بەشەوق بوو، رىبوار دەچوو بۆ عەوالى (چەند لادىيەك بوون، دوو تا سى مىل دوور بوون لە مەدىنەوە)، دەگەيستە ئەوى لە كاتىكدا كە خۆر ھەر بەرز بوو.

بَابُ الْمُحَافَظَةِ عَلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ

باسی پارێزگاریکردن له نوێژی عهسر

١٢٦. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ الَّذِي تَفُوتُه صَلَاةُ الْعَصْرِ،

فَكَأَنَّمَا وُترَ أَهلُه وَمَالُه».

ئیبن عومهر هده کیریتهوه: پیغهمبهری خوا شده فهرموویه تی: «بیگومان ئهو کهسهی نویژی عهسر لهدهست دهدات (ده یچوینیت)، وه کوو ئهوه وایه که مندال و مال و سامانی لهدهست دابیت».

بَابُ وَقْتِ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ

باسی کاتی نوێژی مهغریب (شێوان)

١٢٧. عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ﷺ يَقُولُ: كُنَّا نُصَلِّي الْمَغْرِبَ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّهِ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ﷺ، فَيَنْصَرِفُ أَحَدُنَا، وَإِنَّه لَيَنْظُرُ إِلَى مَوَاقِع نَبْلِه.

رافیعی کوری خه دیج که ده آنیت: ئیمه له سه رده می پیغه مبه ری خوادا کی که نویژی مه غریبان ده کرد، کاتیک یه کیکان لیده بوویه وه ئه گهر ته ماشای جینی تیره کهی بکر دبایه ده ببینی (مه به ست ئه وه یه که هینده زوو له کاتی خویدا نویژه که یان ده کرد، واته: له سه ره تای کاتی بوونی نویژه که دا و سووره تی کورتیشی تیدا خویندووه).

بَابُ وَقْتِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ

باسی کاتی نوێژی عیشا (خەوتنان)

١٢٨. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﴿ قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ صَلَاةَ الْمَعْرِبِ، ثُمَّ لَمْ يَخْرُجْ حَتَّى ذَهبَ شَطْرُ اللَّيْلِ، فَخَرَجَ فَصَلَّى بِهمْ، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَنَامُوا، وَأَنْتُمْ لَمْ تَزَالُوا فِي صَلَاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلَاةَ، وَلَوْلَا الضَّعِيفُ وَالسَّقِيمُ، أَحْبَبْتُ أَنْ أُولَا الضَّعِيفُ وَالسَّقِيمُ، أَحْبَبْتُ أَنْ

ئەبو سەعىد ، قىنت: پىغەمبەرى خوا سى نويزى شىوانى بۆ كردىن، پاشان

له ماله که ی خوّی نه هاته دهره وه تاکوو نیوه ی شهو پویشت، ئه و جار هاته دهر و نویژی عیشای بو کردن، پاشان فه رمووی: «خه لْکی دیکه نویژیان کردووه و خه توون (چاوه پنی جه ماعه تیان نه کردووه)، به لام ئیوه به رده وام له نویژدا بوون مادام چاوه پنی نویژی جه ماعه تیان کردووه، خو ئه گهر له بهر (لاوازی) لاوازه کان و (نه خو شی) نه خو شه کان نه بووایه، ئه وه پنیم خوش بوو ئه و نویژه (نویژی خه و تنان) دوا بخه م بو نیوه ی شه و».

بَابُ مَنْ نَامَ عَنِ الصَّلَاةِ أَوْ نَسِيَها

باسی ئەوەی لە كاتى نوێژدا خەوی لێكەوتووە يان لەبيری چووە

١٢٩. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ، عَنِ الرَّجُلِ يَغْفُلُ عَنِ الصَّلَاةِ أَوْ يَرْقُدُ عَنْها، قَالَ: «يُصَلِّيها إِذَا ذَكَرَها».

ئەنەسى كورى مالىك شە دەڭىت: پرسىار كرا لە پىغەمبەر كە دەربارەى پىاوىك كە نوىرەكەى لەبىر دەكات، يان دەخەوىت (خەبەرى نابىتەوە تا كاتى نويرەكە دەروات)، پىغەمبەر كىلى فەرمووى: «ھەر كاتىك بىرى كەوتەوە با ئەو كاتە نويرەكە بكات».

بَابُ وَقْتِ الصَّلَاةِ فِي الْعُذْرِ وَالضَّرُورَةِ

باسی (دواکهوتن) له نوێڗٛ کردن له کاتی خوٚی بههوٚی بیانوو یان پێویستییهک

١٣٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الصُّبْحِ رَكْعَةً، قَبْلَ أَنْ تَعْرُبَ الشَّمْسُ، تَطْلُعَ الشَّمْشُ، فَقَدْ أَدْرَكَها، وَمَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْعَصْرِ رَكْعَةً، قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ، فَقَدْ أَدْرَكَها».

عائیشه ﷺ ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر کهسینک فریای

یه ک رکاتی نویزی به یانی بکه ویت پیش ئه وه ی خور هه لبینت، ئه وه فریای هه موو نویژه که که و تووه، هه رکه سیک فریای یه ک رکات نویزی عه سر بکه ویت پیش ئه وه فریای نویژه که که و تووه».

بَابُ النَّهِي عَنِ النَّوْمِ قَبْلَ صَلَاةٍ الْعِشَاءِ، وَعَنِ الْحَدِيثِ بَعْدَها

باسی ناپهسندی نووستنی پیش نویْژی خهوتنان و قسهکردن لهدوای نویْژ

١٣١. عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُؤَخِّرَ الْمُعْقَاء، وَكَانَ يَكْرَه النَّوْمَ قَبْلَها، وَالْحَدِيثَ بَعْدَها.

ئەبو بەرزەى ئەسلەمى ، دەڵێت: پێغەمبەرى خوا ﷺ پێيخۆش بوو نوێژى خەوتنان دوا بخات، پێيناخۆش بوو كە پێش نوێژى خەوتنان بخەوێت، لەدواى نوێژەكە قسە بكات.

کِتَابُ الْأَذَانِ، وَالسُّنَّةُ فِیه پهرتووکی بانگ و سوننهتهکانی

بَابُ بَدْءِ الْأَذَانِ

باسی دەستپیکی بانگدان (بانگی نویّژ)

١٣٢. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِيه هُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْ قَدْ وَأَمَرَ بِالنَّاقُوسِ فَنُحِتَ، فَأُرِيَ عَبْدُ اللَّه بْنُ زَيْدٍ فِي الْمَنَامِ، قَالَ: رَأَيْتُ وَجُلًا عَلَيْه ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ يَحْمِلُ نَاقُوسًا، فَقُلْتُ لَه: يَا عَبْدَ اللَّه تَبِيعُ النَّاقُوسَ؟ وَجُلًا عَلَيْه ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ يَحْمِلُ نَاقُوسًا، فَقُلْتُ لَه: يَا عَبْدَ اللَّه تَبِيعُ النَّاقُوسَ؟ قَالَ: وَمَا تَصْنَعُ بِه؟ قُلْتُ: أَنَادِي بِه إِلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: أَفَلَا أَدُلُكَ عَلَى خَيْرٍ مِنْ ذَلِكَ؟ قُلْتُ: وَمَا هو؟ قَالَ تَقُولُ: اللَّه أَكْبَرُ، اللَّه أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّه، أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، قَالَ: فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّه بْنُ زَيْدٍ، حَتَّ عَلَى الضَّلَاةِ، حَتَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَتَّ عَلَى الضَّلَاةِ، حَتَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَتَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّه أَكْبَرُ، اللَّه أَكْبَرُ، لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، قَالَ: فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّه بْنُ زَيْدٍ، حَتَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّه أَكْبُرُ، اللَّه أَكْبُر، لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، قَالَ: فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّه بْنُ زَيْدٍ، حَتَّ عَلَى الْفَلَاحِ، وَلُكَ وَإِنْ اللَّه عَلَى الْعَلَى وَسُولُ اللَّه، وَلُيْتَادِ بِلَالُ عَلَيْهُ وَبَانِ الْمَدُونَ اللَّه وَلَانَ عَلَى الْعَلَى وَسُولُ اللَّه عَلَيْه، وَلُيْنَادِ بِلَالٌ فِي الْمَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَلْقِها عَلَيْه، وَلُيْنَادِ بِلَالٌ فَإِلَى أَنْهَ أَنْدَى وَلَالًا إِلَى الْمَسْجِدِ فَأَلْقِها عَلَيْه، وَلْيُنَادِ بِلَالٌ فَإِنَّه أَنْدَى

صَوْتًا مِنْكَ». قَالَ: فَخَرَجْتُ مَعَ بِلَالٍ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَجَعَلْتُ أُلْقِيها عَلَيْه وَهوَ يُنَادِي بِها، قَالَ: يَا رَسُولَ الله، يُنَادِي بِها، قَالَ: يَا رَسُولَ الله، وَاللّه لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي رَأَى.

موحهممه دی کوړی عه بدو للای کوړی زهید له باوکیه وه ﷺ ده گیریته وه، گوتوویهتی: پیغهمبهری خوا ﷺ بیری له کهرهنایهک دهکردهوه (بو ئهوهی خه لکی ین ٹاگادار بکاتهوه بن نویز)، جا فهرمانی کرد بهوهی که زهنگ دروست بکریت، ئینجا عەبدوللای کوری زەید لە خەودا نیشانی درا کە بیاویک دوو پۆشاکی سهوزی پۆشىبوو و زەنگىكى پى بوو و ھەلىگرتبوو، (دەلىنت:) منىش پىم گوت: ئەي بەندەي خوا ئەو زەنگانە دەفرۇشىت؟ ئەوپش گوتى: چىيان يى دەكەپت؟ منيش گوتم: (خه لکي) يي بانگ ده کهم بن نويز، ئهويش گوتي: ئايا شتيکي لهوه باشترت يي نه لنيم؟ منيش گوتم: ئهو شته چييه؟ گوتى: ئهوهيه كه بلنيي: (الله أَكْبَرُ، اللَّه أَكْبَرُ، اللَّه أَكْبَرُ، اللَّه أَكْبَرُ، أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، أَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّه، أَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًّا رَسُولُ اللَّه، حَيَّ عَلَى الصَّلَاة، حَيّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّه أَكْبَرُ، اللَّه أَكْبَرُ، لَا إِلَّه اللَّه)، (موحهممه د) ده لْنِت: عه بدو لْلای کوری زه ید له مال هاته ده ر چووه خزمه ت ينغهمبهري خوا ﷺ، ئهو شتهي كه له خهودا بينيبووي به ينغهمبهري ﷺ راگهياند و گوتى: ئەي پنغەمبەرى خوا، پياونكم بينى لە خەودا كە دوو پۆشاكى سەوزى يۆشىبوو، زەنگىكى يى بوو، ئىنجا چىرۆكەكەي بۆگىرايەوە، ئىنجا يېغەمبەرى خوا عَيْكَةُ فهرمووي: «هاوه له كه تان خهوني بينيوه، برۆ بۆ مزگهوت له گهڵ بيلال و ئهوهي (له خهودا بینیوته) ینی بلّی و با بیلال بانگی یی بدات (بهو وشانه)، چونکه بیلال دهنگی له تو بهرزتره». ده لن منیش چووم ئه و شتانه م به بیلال ده گوت و بیلالیش بانگی یی دەدا، جا عومەرى كورى خەتتاب گوێي لەو دەنگە بوو، بۆپە رۆپشت بۆ خزمهت پنغهمبهري خوا ﷺ و گوتي: ئهي پنغهمبهري خوا، سونند به خوا ئهوهي ئەو بىنيو يەتى منىش بىنيو مە.

بَابُ مَا يُقَالَ إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ

باسی ئەوەی كە كاتێك بانگدەر بانگ دەدات دەبێت چۆن وەڵامى بدەينەوە و چى بڵێين

١٣٣. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ، فَقُولُوا مِثْلَ قَوْلِه».

ئەبو ھورەيىرە ﷺ دەڭيىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەگەر بانگبىن بانگى دا، ئەوە ئەو چى گوت ئىرەش بىڭىنەوە».

١٣٤. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: وَأَنَا أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، وَحْدَه لَا شَرِيكَ لَه، وَأَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُولُه، رَضِيتُ بِاللَّه رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا، غُفِرَ لَه ذَنْبُه».

سه عدی کوری ئه بو وه ققاص الله پنه همبه ری خواوه الله ده گیری نه وه وه ققاص الله پنه همبه ری خواوه الله الله الله الله الله الله کاتیک کاتیک گویبیستی بانگ ده بیت، بلیت: (وَأَنَا أَشْهِدُ أَنْ لاَ إِلَه إِلّا الله وَحُدَه لاَ شَرِیكَ لَه، وَأَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُولُه، رَضِیتُ باللّه رَبًا، وَبالإِسْلام دینًا، وَبِمُحَمَّد نَبیًا)، واته: منیش شایه تی ده ده هیچ پهرستراوی کی به هه ق نیبه جگه له خوای تاک و ته نها هیچ هاوبه شی نیبه، شایه تیش ده ده م که موحه ممه د به نده و پنه همبه ری خوایه، رازی بووم به وه ی خوا په روه ردگارم بیت، ئیسلامیش ئایینم بیت، موحه مه دیش پنه همبه رم بیت. ئه وه له گوناهه کانی ده بوور دریت».

١٣٥. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّهَ ﷺ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهِمَّ رَبَّ هذِه الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ، وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْه مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَه، إِلَّا حَلَّتْ لَه الشَّفَاعَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

جابیری کوری عەبدولْلا ﷺ دەلْێت: پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر

كهسيّك گويبيستى بانگ بوو، (پاشان) گوتى: (اللَّهمَّ رَبَّ هذه الدَّعْوَة التَّامَّة، وَالصَّلَاة الْقَائِمَة، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَة، وَالْفَضِيلَة، وَابْعَثْه مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَالصَّلَاة الْقَائِمَة، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَة، وَالْفَضِيلَة، وَابْعَثْه مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَه)، واته: تَهى يهروهردگارى خاوهن تهم بانگهوازه تهواوه و تهم نويّره پاگيراوه كه دهكريّت، وهسيله و فهزيله ببهخشه به موحهمهد عَلَيْ و بيگهيهنهره تهو شوينه سوپاسگوزارييه كه پهيهانت پي داوه. تهوه بيّگومان له پوژى قيامهتدا بهر شهفاعهتى من دهكهويّت».

بَابُ فَضْلِ الْأَذَانِ وَثَوَابِ الْمُؤَذِّنِينَ

باسی گەورەیی بانگدان و پاداشتی بانگدەران

١٣٦. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، عَنْ أَبِيه ﴿ وَكَانَ أَبُوه فِي حِجْرِ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو سَعِيدٍ: إِذَا كُنْتَ فِي الْبَوَادِي، وَكَانَ أَبُوه فِي حِجْرِ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو سَعِيدٍ: إِذَا كُنْتَ فِي الْبَوَادِي، فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالْأَذَانِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «لَا يَسْمَعُه جِنِّ، وَلَا إِنْش، وَلَا شَجَرٌ، وَلَا حَجَرٌ، إِلَّا شَهدَ لَه».

عهبدور پره حمانی کوری عهبدو للّای کوری عهبدور پره حمانی کوری نهبو صهعصه عه باو کیه وه های که له باو کیه وه های که له ژیر سه پهرشتی نه بو سه عید دا بوو، ده گیری ته وه: گوتو ویه تی: نه بو سه عید پنی گوتم: ههر کاتیک له شیو و دو له کاندا بوویت و بانگت دا، ده نگت به برز بکه وه، چونکه من له پنه مهمه ری خواوه هی بیستو و مه که ده یفه رموو: «ههر شتیک له جن و مروف و دار و به رد که گویبیستی بانگ ببیت، نه وه ده بیته شایه ت بوی (بو بانگبیژ)».

كِتَابُ الْمَسَاجِدِ وَالْجَمَاعَاتِ

پەرتووكى مزگەوتەكان و نويْژى بەكۆمەل

باسی ئەو كەسەی مزگەوتێک دروست دەكات لەپێناوی خوادا

١٣٧. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ بَنَى لِلَّهُ مَسْجِدًا، بَنَى اللَّه لَه مِثْلَه فِي الْجَنَّةِ».

عوسهانی کوری عدففان هی ده لیّت: گویّم له پیّغهمبهری خوا ﷺ بوو دهیفهرموو: «ههر کهسیّک له پیّناو خوادا مزگهوتیّک دروست بکات، ئهوه خوا له بهههشتدا مالیّکی له ویّنهی ئهو مزگهوته بوّ دروست ده کات».

بَابُ تَشْيِيدِ الْمَسَاجِدِ

باسی بەرزكردنی مزگەوتەكان زیاد لە پیویست

١٣٨. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَتَبَاهى

النَّاسُ فِي الْمَسَاجِدِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، قىنە دەڭئت: پىغەمبەرى خوا ئىڭ فەرموويەتى: «قىامەت نايەت تاكوو واى لىخ نەيەت كە خەڭكى خۆى بەرازاندنەو ھى مزگەوت ھەڭدەكىتىنىڭ (واتە: ھەر كەسەو بەرازاندنەو ھى مزگەوتى خۆى دەنازىت و خۆى پىوە ھەڭدەكىتىنىت)».

بَابُ أَيْنَ يَجُوزُ بِنَاءُ الْمَسَاجِدِ

باسی دروستکردنی مزگهوت لهکوی ریّگه پی دراوه

١٣٩. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ قَالَ: كَانَ مَوْضِعُ مَسْجِدِ النَّبِيِّ يَسِيْ لِبَنِي النَّجَارِ، وَكَانَ فِيهِ نَخْلُ، وَمَقَابِرُ لِلْمُشْرِكِينَ، فَقَالَ لَهِمُ النَّبِيُّ ﷺ: «ثَامِنُونِي بِه»، قَالُوا: لَا نَأْخُذُ لَه ثَمَنًا أَبَدًا، قَالَ، فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَسِيْ يَبْنِيه وَهِمْ يُنَاوِلُونَه، وَالنَّبِيُّ يَسِيْ يَقُولُ: «أَلَا إِنَّ الْعَيْشَ عَيْشُ الْآخِرَه، فَاغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ، وَالْمُهاجِرَه»، قَالَ: وَكَانَ النَّبِيُ ﷺ يُصَلِّي فَصَلِّي قَبْلُ أَنْصَارِ، وَالْمُهاجِرَه»، قَالَ: وَكَانَ النَّبِيُ ﷺ يُصَلِّي فَصَلِّي قَبْلُ أَنْ يَبْنِيَ الْمَسْجِدَ حَيْثُ أَدْرَكَتُه الصَّلَاةُ.

نه نه سی کوری مالیک شده ده لیّت: شوینی مزگه و تی پیغه مبه ری خوا کی هی به نو نه جای بود، به و شوی نه هم دارخورما و ههم گوری هاوبه شدانه رانی تیدا بود، جا پیغه مبه رکی نه نه نه مرموون: «له جیاتی نه م شوینه پاره م لی وه ربگرن»، نه وانیش گوتیان: به هیچ شیّوه یه ک نرخه که ی وه رناگرین (له پیکه ی خوا ده یبه خشین)، نه نه سی شده ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی بیناکه ی دروست ده کرد و نه وانیش کاریان له گه ل ده کرد، پیغه مبه رکی خوا کی بیناکه ی دروست ده کرد و نه وانیش کاریان خوشی دو این ته نها نه ده می که پیغه مبه ری خوا کی من که و تا که دروست بکات، له هه رشوین کی کاتی نوین ها تبایه، نه وه هم رله و شوینه نویزه که ی ده کرد.

بَابُ الْمَوَاضِعِ الَّتِي تُكْرَه فِيها الصَّلَاةُ

باسی ئەو شوپنانەی كە نوپژكردن تپيدا نايەسندە

١٤٠. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدُرِيِّ ، ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْأَرْضُ كُلُّها مَسْجِدٌ، إلَّا الْمَقْبَرَةَ، وَالْحَمَّامَ».

ئەبو سەعىدى خودرى ، دەلىنت: يىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «زەوى هدمووی مزگهوته (واته: گونجاوه بۆ نوێژ تێداکردن) تهنها گۆړستان و گەرماو (حەمام) نەبىنت».

بَابُ النَّوْمِ فِي الْمَسْجِدِ

باسى نوستن لهنيو مزگهوتدا

١٤١. عَن ابْنِ عُمَرَ عِلَى قَالَ: كُنَّا نَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه عَلَيْ. ئيبن عومهر رضي الله ده لنيت: ئيمه له سهردهمي پيغهمبهري خوادا ﷺ لهنيو مزگهوت دهخهو تين.

بَابُ أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ أَوَّلُ

باسی کامه مزگهوت یهکهمجار بنیات نرا

١٤٢. عَنْ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ ﷺ قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهَ أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ أَوَّلُ؟ قَالَ: «الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ»، قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «ثُمَّ الْمَسْجِدُ الْأَقْصَى»، قُلْتُ: كَمْ بَيْنَهِمَا؟ قَالَ: «أَرْبَعُونَ عَامًا، ثُمَّ الْأَرْضُ لَكَ مُصَلِّى، فَصَلِّ حَيْثُ مَا أَدْرَكَتْكَ الصَّلَاةُ».

ئەبو زەرى غىفارى چە دەڭىت: گوتىم: ئەى پىغەمبەرى خوا ئىچە چە مزگەوتىكى يەكەمجار بنيات نرا؟ فەرمووى: «مزگەوتى حەرام»، گوتى: گوتىم: ئەى دواى ئەو؟ فەرمووى: «مزگەوتى ئەقصا»، گوتىم: نىوانيان چەند بووه؟ فەرمووى: «چل ساڵ، پاشان زەوى ھەمووى بۆ تۆ شوينى نويژكردنە، لە ھەر شوينىكى كاتى نويژ ھات، ھەر لەو شوينە نويژه كەت ئەنجام بده».

بَابُ الدُّعَاءِ عِنْدَ دُخُولِ الْمَسْجِدِ

باسی دوعای چوونه نیّو مزگهوت

١٤٣. عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ، ثُمَّ لِيَقُلْ: اللَّهمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلْ: اللَّهمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ».

ئهبو حومه یدی ساعیدی شده نیّت: پینه مبه ری خوا تی فهرموویه تی: «ئه گهر یه کیّک له ئیّوه چووه نیّو مزگهوت با سه لام و دروود بنیّریّت بو پینه مبه ر، پاشان با بلیّت: خوایه ده رگاکانی په حمه ت و به زه بیتم بو بکه یته وه، کاتیّکیش هاته ده ر له مزگهوت با بلیّت: خوایه داوای فه زلّ و چاکه ی تو ده که م».

١٤٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ، فَلْيُسَلِّمْ فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، وَلْيَقُلْ: اللَّهمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، وَإِذَا خَرَجَ، فَلْيُسَلِّمْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، وَلْيَقُلْ: اللَّهمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ».

ئهبو هو ره یره هی ده گیرینته وه: پیغه مبه ری خوا پی فه رمو و یه تی: «کاتیک هه ریه کیکتان ده چیته نیو مزگه و ت، با سلاو بنیریت بق پیغه مبه رکه و بلیت: خوایه ده رگاکانی ره حمه ت و به زه بیتم بق بکهیته وه، وه کاتیکیش ده رچوو له مزگه و ت، با سلاو بنیریت بق پیغه مبه رکه یک خوایه بمیاریزه له شه یتانی دو و رخراوه له به زه یی خوت».

بَابُ الْمَشْيِ إِلَى الصَّلَاةِ

باسى رۆيشتن بۆ نوێژ

١٤٥. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ ﷺ: ﴿إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ، فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ، لَا يَنْهِزُه إِلّا الصَّلَاةُ، لَا يُرِيدُ إِلّا الصَّلَاةَ، لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلّا رَفَعَه اللّه بِها دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْه بِها خَطِيئَةً، حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ، فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ، كَانَ فِي صَلَاهٍ مَا كَانَتِ الصَّلَاةُ تَحْبِسُه».

ئه بو هو پره پره هی ده نیّت: پیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «نه گهریه کیّک له ئیّوه ده ستنوی بریّکی جوان و ته واوی شوشت، پاشان ها ته مزگه و ت که ته نها نوی بر پانی ناوه که له مال ده ربچیت و به مه به ستی نوی ها تبیّت، نه وه به هه رهای کوی خوا پله یه کی به رز ده کا ته وه و گوناه یکی لی ده سریّته وه تاکوو ده چیّته نیّو مزگه و ت بینجا که چووه نیّو مزگه و ت وه کوو نه وه و ایه که به رده وام له نوی بردایه ما دام ته نها له به رده و هروه (وه چاوه یکی نوی بریّکی دیکه ده کات)».

١٤٦. عَنْ سَهِلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لِيَبْشَرِ الْمَشَّاءُونَ فِي الظُّلَمِ، بِنُورٍ تَامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

سه هلی کوری سه عدی ساعیدی ایشه ده نیت: پیغه مبه ری خوا کیا فی فه رموویه تی: «مژده بیت له وانه ی که هاموشوی مزگه وت ده که ن له تاریکیدا، به نوور و روشناییه کی تیر و ته واو له روژی قیامه تدا».

بَابِ الْأَبْعَدُ فَالْأَبْعَدُ مِنَ الْمَسْجِدِ أَعْظَمُ أَجْرًا

باسی ئەوەی ھەتا دوورتر بیت لە مزگەوت پاداشتەكە زیاترە

١٤٧. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: أَرَادَتْ بَنُو سَلِمَةً أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْ دِيَارِهِمْ

إِلَى قُرْبِ الْمَسْجِدِ، فَكَرِهِ النَّبِيُّ عَلَيْهِ أَنْ يُعْرُوا الْمَدِينَةَ، فَقَالَ: «يَا يَنِي سَلِمَةَ، أَلَا تَحْتَسِبُونَ آثَارَكُمْ؟»، فَأَقَامُوا.

ئەنەسى كورى مالىك ، دەلىّت: نەوەكانى سەلەمە ويستىان لە دەورى شار ماللەكانيان بىگوازنەوە بۆ نزىك مزگەوت، پىغەمبەرىش كىلى خۆش نەبوو دەورى مەدىنە چۆل بىّت، بۆيە فەرمووى: «ئەى نەوەكانى سەلەمە بەتەماى پاداشتى ھەنگاوەكانتان نىن لاى خوا؟»، ئىدى ئەوانىش مانەوە (پىشنىارەكەي پىغەمبەريان كىلى قبوول كرد).

بَابُ فَضْلِ الصَّلَاةِ فِي جَمَاعَةٍ

باسی گەورەيى و پاداشتى نوێژى بەكۆمەڵ

١٤٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «صَلَاةُ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ، تَزِيدُ عَلَى صَلَاتِه فِي بَيْتِه وَصَلَاتِه فِي سُوقِه بِضْعًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً».

ئهبو هو پره په ده نیخه ده نیخه میه ری خوا په فه درموویه تی: «نویژیک که پیاو به کومه ل بیکات، بیست و ئهوه نده جار پله و پاداشتی زیاتره له و نویژه ی که له ماله وه، یان له بازا په ته نیا ده یکات».

تيبيني:

(بضْع): له زمانی عدره بی ژماره (۳) تاکوو (۹) ده گریته وه.

بَابُ صَلَاةِ الْعِشَاءِ وَالْفَجْرِ فِي جَمَاعَةٍ

باسی نوێژی خەوتنان و بەیانی بەكۆمەڵ

١٤٩. عَنْ عَائِشَةُ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي صَلَاةٍ

الْعِشَاءِ، وَصَلَاةِ الْفَجْرِ، لَأَتُوْهِمَا وَلَوْ حَبْوًا».

عائیشه هم ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ئهگهر خه ڵکی گهوره یی و پاداشتی نوێژی خهوتنان و بهیانییان بزانیبایه، ئهوه ئهگهر به گاگو ڵکهش بووایه ده هاتن بۆ ئه نجامدانی».

بَابُ لُزُومِ الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارِ الصَّلَاةِ

باسی پابهندبوون به مزگهوت و چاوهپوانیکردنی نوێژ

10٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﴿ قَالَ: صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّه ﷺ الْمَغْرِب، فَرَجَعَ مَنْ رَجَعَ، وَعَقَّبَ مَنْ عَقَّب، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّه ﷺ مُسْرِعًا، قَدْ حَفَزَه النَّفَش، وَقَدْ حَسَرَ عَنْ رُكْبَتَيْه، فَقَالَ: «أَبْشِرُوا، هذَا رَبُّكُمْ قَدْ فَتَحَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِ السَّمَاء، يُبَاهِي بِكُمُ الْمَلَائِكَة، يَقُولُ: انْظُرُوا إِلَى عِبَادِي قَدْ قَضَوْا فَرِيضَةً، وَهمْ يَنْتَظِرُونَ أَخْرَى».

عهبدو للای کوری عهمر ها ده لیت: له گه ل پیغهمبه ری خوا ها نویژی شیوانمان کرد، پاشان ئهوه ی رویشته وه رویشته وه، ئهوه شی که مایه وه مایه وه، ئینجا پیغهمبه ری خوا ها به به خیرایی هات، هه ناسه کانی به خیرایی لیده دا و ئه ژنو کانی ده رکه و تن، جا فه رمووی: «مو ژده تان لی بی ئه وه خوای په روه ردگار تان ده رگایه ک له ده رگاکانی ئاسانی کردو ته وه لای فریشته کان پاتانده نوینیت و شانازیتان پیوه ده کات، ده فه رمویت: ته ماشای به نده کانم بکه ن یه کین که فه پرزه کانیان کردو وه و چاوه پی یه کین کی دیکه ده که ن».

پەرتووكى نوێژ بەرپاكردن و سوننەتەكانى نێو نوێژ

بَابُ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ

باسی دەستىپكى نوێژ

١٥١. عَنْ أَبِي حَمَيْدِ السَّاعِدِيِّ ﴿ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ، اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَرَفَعَ يَدَيْه، وَقَالَ: «اللَّه أَكْبَرُ».

ئهبو حومه یدی ساعیدی شه ده لُنِت: ههر کاتیک پیخه مبه ری خوا کی هه سابایه بو نویژ، رووی ده کرده رووگه و دهسته کانی به رز ده کرده و و ده یفه رموو: «اللَّهُ أَكْبَرَ».

١٥٢. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ، يَسْتَفْتِحُ صَلَاتَه يَقُولُ: «سُبْحَانَكَ اللَّهمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَه غَيْرُكَ».

ئهبو سه عیدی خودری هن ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ ده ستپیکی نویژی به وه بوو که ده یفه رموو: «سُبْحَانَكَ اللَّهمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلاَ إِلَه غَیرُ كَ، واته: پاک و بیّگه ردی بن تو خوایه، سوپاس و ستاییش بن تن، ناوت به رز و

پیروزه، خاوهنی بهرزی و شکوی، هیچ پهرستراویکی به هه ق نییه جگه له تو».

بَابُ وَضْعِ الْيَمِينِ عَلَى الشَّمَالِ فِي الصَّلَاةِ

باسی دانانی دەستی راست لەسەر دەستی چەپ لە نوێژدا

١٥٣. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُودٍ ﴿ قَالَ: مَرَّ بِيَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا وَاضِعٌ يَدِي الْيُسْرَى عَلَى الْيُمْنَى فَأَخَذَ بِيَدِي الْيُمْنَى فَوَضَعَها عَلَى الْيُسْرَى.

عهبدو للای کوری مهسعوود که ده لیّت: پیغهمبه رکی به الامدا تیپه ری، من اله و کاته دا دهستی چه پم الهسه ردهستی راستم دانا و بینغهمبه ری خوا کی دهستی راستمی گرت و الهسه ردهستی چه پمی دانا.

بَابُ افْتِتَاحِ الْقِرَاءَةِ

باسی دوستپێکی خوێندنی فاتیحه

١٥٤. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، يَفْتَتِحُ الْقِرَاءَةَ بِ: {الْخَمْدُ لِلَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ} الفاتحة: ٢.

عائیشه ه ده نیت: پیغه مبه ری خوا علی به: {الْحَمْدُ بِلَّهُ رَبِّ الْعَالَمِینَ}، دهستی به خویندنی فاتیحه ده کرد (له نویژدا).

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ

باسی خوێندنی قوڕئان له نوێژی بهیانیدا

١٥٥. عَنْ قُطْبَةَ بْنِ مَالِكٍ ١١٤ سَمِعَ النَّبِيِّ عَلَيْ يَقْرَأُ فِي الصَّبْحِ: {وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ

لَهَا طَلُعٌ نَضِيدٌ} ف: ١٠.

قوتبهی کوری مالیک ﷺ ده گیریتهوه: گویی له پیغهمبهر ﷺ بووه له نویژی بهیانیدا ئه و ئایه تهی ده خویندهوه: {وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَها طَلْعٌ نَضِیدٌ}، واته: ههروهها دارخورمای بهرز و بلند به هیشووی تیکپهستراوهوه.

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاهِ الْفَجْرِيَوْمَ الْجُمُعَةِ

باسی خوێندنی قوڕئان له نوێڗٛی بهیانی ڕۅٚڗٛی جومعهدا

107. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ يَقْرَأُ فِي صَلَاهِ الصَّبْحِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: {الم (١) تَنْزِيلُ } السَّخدَة: ٢، وَ: {هلْ أَنَّى عَلَى الْإِنْسَانِ} الانسان: ٢.

ئيبن عهبباس هُ ده لَيْت: پيغهمبهرى خوا ﷺ له نويْرى بهيانى ڕۆژى جومعهدا سووږهتى: {الم (١) تَنْزِيلُ}، و: {هل أَقَى عَلَى الْإِنْسَانِ} لى دهخويند. (واته: سووږهته كانى: السجدة و الإنسان).

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي الظُّهرِ وَالْعَصْرِ

باسی خوێندنی قورِئان له نوێڗٛی نیوهړوٚ و عهسردا

١٥٧. عَنْ قَزَعَةَ ﴿ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، عَنْ صَلَاةِ رَسُولِ اللَّه ﷺ ، فَقَالَ: كَانَتِ الصَّلَاةُ تُقَامُ لَقَالَ: كَانَتِ الصَّلَاةُ تُقَامُ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ الظَّهرَ، فَيَخْرُجُ أَحَدُنَا إِلَى الْبَقِيعِ، فَيَقْضِي حَاجَتَه، فَيَجِيءُ فَيَتُوضَأَ، فَيَجِدُ رَسُولَ اللَّه ﷺ فِي الرَّكْعَةِ الْأُولَى مِنَ الظَّهرِ.

قەزەعە ﷺ دەڭيّت: پرسيارم لە ئەبو سەعيدى خودرى كرد دەربارەى نويّژى پيغەمبەرى خوا ﷺ، ئەويش گوتى: (لە وەڭامى ئەو پرسيارە) ھىچ چاكەيەكت بۆ

نییه (چونکه دهیزانی که پیشی بلیّت ناتوانیّت بیکات، بوّیه گوتی خیری لی ناکهیت)، قهزه عه ده لیّت: گوتم: بوّم روون بکهوه ره حمه تی خوات لیّ بیّت، گوتی: قامه تی نویژ بوّ پینه مبهری خوا عی ده کرا بو نویژی نیوه روّ، یه کیّک له ئیّمه (دهیتوانی) بچیّت بوّ به قیع له وی پیّویستیه که ی جیّبه جیّ بکات و بیّته وه دهستنویژ بشوات، ئه و جاریش ده بینه که پینه مبهری خوا عی همر له رکاتی یه که می نویژی نیوه روّدایه.

تێبيني:

مهبهست له و دریژ کردنه وه ی نویژه ته نیا پرکاتی یه که مه، نه ویش به مهبهستی نه وه ی خه لک به نویژی به کومه ل پرابگهن، بویه پرکاتی یه که می نویژه که ی دریژ ده کرده وه، نهمه تنگهیشتن و قسه ی ههندینک له هاوه لانه، ههندینکیش گوتو و یانه پرکاتی یه که م و دو و ه می دریژ ده کرده و ه .

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْمَغْرِبِ

باسی حویّندنی قورِئان له نویّژی شیّواندا

١٥٨. عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْمَغْرِبِ بِالطُّورِ، قَالَ جُبَيْرٌ فِي غَيْرِ هَذَا الْحَدِيثِ: فَلَمَّا سَمِعْتُه يَقْرَأُ: {أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هِمُ الْخَالِقُونَ} الطور: ٣٥، إِلَى قَوْلِه: {فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهمْ بِسُلُطَانٍ مُبِينٍ} الطور: ٣٨، كَادَ قَلْبِي يَطِيرُ.

جوبه یری کوری موتعیم هذه ده نیت: گویم له پیغه مبه ری خوا کی ها ه نویزی شیواندا سوو ده یی را الطور) یی ده خویند. جوبه یر له جگه لهم فه رموو ده یه دا، ده نیت: کاتیک گویم لی بوو که (پیغه مبه رکی که ما به مایه تا نه مایه تا یه واته: نایا نه وان له خویانه وه دروست بوون یان خویان دروستکه ری خویانن، تا ده گاته نه وه ی: {فَلْیَا أُتِ مُسْتَمِعُهم بِسُلْطَانٍ مُبِینٍ}، واته: جا (نه گهر راست ده کهن) با گویگره که یان به نگه یه کی روون به ینینت». (جوبه یر ده نیت:) خه ریک بوو د نم

چ جواهر سنن ابن ماجه

بفرینت (لهبهر پوون و ئاشکرایی ههق و دهرکهوتنی ناههق بوم).

بَابُ الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ الْعِشَاءِ

باسی خوێندنی قورِئان له نوێژی خهوتناندا

١٥٩. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبِ ﷺ: أَنَّه صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعِشَاءَ الْآخِرَةَ، قَالَ: فَسَمِعْتُه يَقْرَأُ بِالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ.

بەرائى كورى عازىب كە كەڭ پىغەمبەر ئىڭ نوێژى خەوتنانى كردووە دەڭىت: گوێبىستى (پىغەمبەرى خواپىد) بووم كە سوورەتى (التين) ـى دەخوێند.

بَابُ الْقِرَاءَةِ خَلْفَ الْإِمَامِ

باسی خوێندنی قورِئان لهدوای ئیمام (له نوێژدا)

١٦٠. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﴿ أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ فِيها بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

عوبادهی کوری صامیت الله ده لنیت: پیغه مبه رکی فه رموویه تی: «هه رکه سیک له نویژدا فاتیحه نه خوینیت نویژه کهی به رناکه ویت».

بَابُ إِذَا قَرَأَ الْإِمَامُ فَأَنْصِتُوا

باسی بیّدہنگبوون کاتیّک ئیمام قورِئان دہخویّنیؒ (له نویّرُدا)

١٦١. عَنِ ابْنِ أُكَيْمَةَ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هَرَيْرَةَ ﴿ يَقُولُ: صَلَّى النَّبِيُّ عَلَيْ بِأَصْحَابِهِ صَلَاةً ، نَظُنُّ أَنَّهَا الصُّبْحُ ، فَقَالَ: «هِلْ قَرَأَ مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ؟»، قَالَ رَجُلُ: أَنَا، قَالَ:

«إِنِّي أَقُولُ مَا لِي أُنَازَعُ الْقُرْآنَ».

بَابُ الْجَهِرِ بِآمِينَ

باسی دهنگبهرزکردنهوه به (آمین) دوای فاتیحه

١٦٢. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «مَا حَسَدَتُكُمُ الْيَهودُ عَلَى شَيْءٍ، مَا حَسَدَتُكُمْ عَلَى السَّلَامِ وَالتَّأْمِينِ».

عائیشه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی فهرموویه تی: «جووله که له هیچ شتیک هینده حهسوودیتان پی خهسوودیتان پی نابهن وه کوو له سه لامکردن و گوتنی: نامین، حهسوودیتان پی دهبهن».

بَابُ رَفْعِ الْيَدَيْنِ إِذَا رَكَعَ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَه مِنَ الرُّكُوعِ

باسی دەستبەرزكردنەوە لە كاتى پكووعبردن و ھەستانەوە لە پكووع

١٦٣. عَنْ اِبْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، إِذَا افْتَتَحَ الصَّلَاةَ رَفَعَ يَدَيْهُ حَتَّى يُحَاذِيَ بِهِمَا مَنْكِبَيْه، وَإِذَا رَكَعَ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَه مِنَ الرُّكُوعِ، وَلَا يَرْفَعُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ.

ئیبن عومهر ﷺ دهڵێت: پێغهمبهری خوام ﷺ بینیوه کاتێک دهستی دهکرد به نوێژ

دهسته کانی بهرز ده کردهوه تاکوو ئاستی شانه کانی، ههروه ها له کاتی رکووع و هه نسانه وه شدن به نیوان دوو هه نیوان دوو سوجده کاندا دهستی به رز نه ده کردهوه.

بَابُ الرُّكُوعِ فِي الصَّلَاةِ

باسی رکووع له نوێژدا

١٦٤. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا رَكَعَ لَمْ يَشْخَصْ رَأْسَه، وَلَمْ يُصَوِّبُه، وَلَكِنْ بَيْنَ ذَلِكَ.

عائیشه هم ده نیت: کاتیک پیغه مبه ری خوا کی په رکووعی ده برد نه سه ری به رز ده کرده و هم نه نزمیش، به نکوو له و نیوانه دا بو و.

170. عَنْ عَلِيِّ بْنِ شَيْبَانَ ﴿ وَكَانَ مِنَ الْوَفْدِ، قَالَ: خَرَجْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ ، فَبَايَعْنَاه وَصَلَّيْنَا خَلْفَه، فَلَمَحَ بِمُؤْخِرِ عَيْنِه رَجُلًا، لَا يُقِيمُ صَلَاتَه، -يَعْنِي: صُلْبَه-فِيانَكُ وَ وَالسُّجُودِ، فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُ ﷺ الصَّلَاةَ، قَالَ: «يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ لَا صَلَاةً لِمَنْ لَا يُقِيمُ صُلْبَه فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ».

عهلی کوری شهیبان که لهگه ل وه فدیک بووه، ده لیّت: ده رچووین تاکوو هاتینه خزمه ت پیغه مبه ری خوا گیت، ده لیّت: ئیمه ش پهیهانمان پی دا و نویژمان له دوایه وه کرد، ئینجا (پیغه مبه ریکی) به نیگای چاوه کانی پیاویکی بینی له دواوه که له نویژدا ته واو پشتی راست ناکاته وه له رکووع و سوجده دا، جا کاتیک پیغه مبه ریکی له نویژه که ی ته واو بوو فه رمووی: «ئه ی کومه لی موسو لهانان هه رکه سیّک له رکووع و سوجده دا پشتی راست نه کاته وه نویژه که ی دروست نییه».

بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا رَفْعِ رَأْسَه مِنَ الرُّكُوعِ

باسی نهوهی که لهدوای ههستانهوه له رکووع دهگوتریّت

١٦٦. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ: أَنَّه سَمِعَ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: سَمِعَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: سَمِعَ اللَّه لِمَنْ حَمِدَه، فَقُولُوا: اللَّهمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ».

ئەبو سەعىدى خودرى شە دەگىرىتەوە: گوينى لە پىغەمبەرى خوا ﷺ بوو دەيفەرموو: «ھەركات پىشنوىش (ئىيام) گوتى: سَمِعَ اللَّه لِمَنْ حَمِدَه، ئىوەش بىلىن: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ».

بَابُ السُّجُود

باسی سوجدهبردن

١٦٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعٍ، وَلَا أَكُفَّ شَعَرًا، وَلَا تَوْبًا». قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ: فَكَانَ أَبِي يَقُولُ: الْيَدَيْنِ وَالرُّكْبَتَيْنِ وَالْأَنْفَ وَاحِدًا.

ئیبن عهبباس شه ده لیّت: پیخهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «فهرمانم پی کراوه، که لهسهر حهوت (ئهندامی جهسته) سوجده بهرم، (له کاتی نویژدا) نه پرچ و نه پوشاکم نه پیچمهوه و خریان نه کهمهوه». ئیبن تاوس ده لیّت: باوکم ده یگوت حهوته کان بریتین له: دوو دهسته کان و دوو ئه ژنؤ کان و ههردوو پییه کان، نیوچاوان و لووتی به یه ک داده نا.

بَابُ التَّسْبِيحِ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

باسی زیکری نێو رکووع و سوجده

١٦٨. عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ﷺ: أَنَّه سَمِعَ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ إِذَا رَكَعَ: «سُبْحَانَ رَبِّي الْأَعْلَى»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. رَبِّيَ الْأَعْلَى»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

حوزهیفهی کوری یهمان هی ده گیرینتهوه: گویی له پیغهمبهری خوا کی بووه که کاتیک رکووعی دهبرد سی جار دهیفهرموو: «سُبْحَانَ رَبِیِّ الْأَعْلَی»، وه کاتیک سوجده ی دهبرد سی جار دهیفهرموو: «سُبْحَانَ رَبِیِّ الْأَعْلَی».

بَابُ الاعْتِدَالِ فِي السُّجُودِ

باسی رێک و راستبوون له سوجدهدا

١٦٩. عَنْ جَابِرٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «إِذَا سَجَدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَعْتَدِلْ، وَلَا يَفْتَرِشْ ذِرَاعَيْهِ افْتِرَاشَ الْكَلْبِ».

جابیر شه ده نیت: پیغهمبهری خوا شیخ فهرموویه تی: «ته گهر یه کیکتان سوجده ی برد، با هاوسه نگ بیت (له به ینی پاخستن و دانانی دهست و باسک لهسهر زهوی و له نیوان جیاکر دنه وهی دهست و باسک له ته نیشته کانی و لکاندنیان)، دهسته کانی به شیوه یه ک پایانده کیشیت له سهر زهوی ههر وه کوو چون سه گ پایانده کیشیت».

بَابُ الْجُلُوسِ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

باسی دانیشتن له نێوان دوو سوجدهدا

١٧٠. عَنْ عَائِشَةً ، ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، إِذَا رَفَعَ رَأْسَه مِنَ الرُّكُوعِ لَمْ

1.5

يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ قَائِمًا، فَإِذَا سَجَدَ فَرَفَعَ رَأْسَه، لَمْ يَسْجُدْ حَتَّى يَسْتَوِيَ جَالِسًا، وَكَانَ يَفْتَرِشُ رِجْلَه الْيُسْرَى.

عائیشه هی ده لیّت: پیخه مبه ری خوا هی کاتیک له پکووع سه ری به رز ده کرده وه (هه لَده ستایه وه)، نه ده چوویه سوجده تاکوو ته واو به پیّوه پیّک نه بووبایه وه (ئه وجار سوجده ی ده برد و سه ری له سوجده به رز ده کرده وه، نه ده چووه سوجده تاکوو به دانیشتنه وه (پشتی) پیّک نه بووبایه وه (ئینجا ده چووه سوجده)، له دانیشتنی نیّوان سوجده کاندا لاقی چه پی پاده خست.

بَابُ مَا يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ

باسی زیکری نیوان سوجدهکان

١٧١. عَنْ حُذَيْفَةً هِ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ كَانَ يَقُولُ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي».

حوزهیفه ﷺ ده گیریّتهوه: پیخهمبهر ﷺ له نیّوان سوجده کاندا دوو جار دهیفهرموو: «(رَبِّ اغْفِرْ لی، رَبِّ اغْفِرْ لیی)، واته: پهروهردگاره لیّم خوّش به».

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّشَهِدِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی زیکر لە تەحییاتدا

١٧٢. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ يُعَلِّمُنَا التَّشَهِدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا الشَّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ، فَكَانَ يَقُولُ: «التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِللهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ الله الصَّالِحِينَ، أَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا الله، وَأَشْهِدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُه وَرَسُولُه».

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغهمبهری خوا که خویندنی ته حییاتی فیر ده کردین ههر وه ک چون سوو په تیکی قور ئانی فیر ده کردین، جا ده یفه رموو: «ههر چی قه در و پیزه چ گوفتار، چ کردار، ههر چی سه رچاوه ی پاکی و خاوینیه ئه وانه له پراستیدا هه موویان شاییسته ی خوان، دروودی خوا له سه ر تو ئه ی پیغه مبه رکه گه له گه ل په حمه ت و به ره که تی خوا، دروود و سه لام له سه رئیمه ش وه له سه ر همه و به نده باشه کانی خوا، شایه تی و گه واهی ده ده م که هیچ په رستر او یکی به هه ق نیه جگه له خوا، شایه تی ده ده م که موحه مه د که هی به نده و نیر در اوی خوایه».

بَابُ الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ عَلَىٰ

باسى سەلاواتدان لەسەر پيغەمبەر ﷺ

١٧٣. عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ﴿ قَالَ: لَقِيَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ ﴿ فَقَالَ: أَلَا أُهدِي لَكَ هدِيَّةً؟ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ، فَقُلْنَا: قَدْ عَرَفْنَا السَّلَامَ عَلَيْكَ، فَكَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ؟ قَالَ: «قُولُوا: اللَّهمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَيْتَ عَلَى عَلَيْكَ؟ قَالَ: «قُولُوا: اللَّهمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

ئيبن ئهبو لهيلا الله ده ڵێت: كهعبى كورى عوجره الله هاته لام و گوتى: ئايا ديارييه كت پێ نهده م؟ (جا گوتى:) پێغهمبهرى خوا الله هاته لامان، ئێمهش پێان گوت: له راستيدا ئێمه فێر بووين كه چۆن سهلامت لێ بكهين، ئهى سهلاواتدان لهسهر جهنابت چۆنه و چۆن دهبێت؟ (پێغهمبهريش الله عَلَى مُحَمَّد، وَعَلَى آلِ مُحَمَّد، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهيمَ، إِنَّكَ حَميدٌ مَجيدٌ، اللَّهمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّد، وَعَلَى آلِ مُحَمَّد، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهيمَ، إِنَّكَ حَميدٌ مَجيدٌ، اللَّهمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّد، وَعَلَى آلِ مُحَمَّد، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجيدٌ، مَجيدٌ،

بَابُ الْإِشَارَةِ فِي التَّشَهدِ

باسی ئاماژهی (پهنجهی شایه تمان) له تهحییاتدا

١٧٤. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا جَلَسَ فِي الصَّلَاةِ، وَضَعَ يَدَيْهُ عَلَى رُكْبَتِه رُكْبَتَيْه، وَرَفَعَ إِصْبَعَه الْيُمْنَى الَّتِي تَلِي الْإِبْهامَ، فَيَدْعُو بِها، وَالْيُسْرَى عَلَى رُكْبَتِه بَاسِطَها عَلَيْها.

ئیبن عومه ر ها ده گیرینه وه: هه رکات پیغه مبه ری خوا بی داده نیست له نویژدا، نهوه ده سته کانی له سه رئه ژنوکانی داده نا و په نجه ی (شایه تمانی) ده ستی راستی که له دوای په نجه گه و ره یه به رزی ده کرده و و دوعای پی ده کرد، (ده ستی) چه پیشی له سه رئه ژنوی (چه پی) داده نا و دریژی ده کرد.

بَابُ التَّسْلِيم

باسى سەلامدانەوەي نوێژ

١٧٥. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ حَتَّى الرَّهُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ».

عەبدولْلا ﷺ دەگیریتەوە: پیغەمبەری خوا ﷺ بە لای راست و چەپدا سەلامی دەدايەوە) تاوەكوو سپىيەتى روومەتى دەبينرا، (وتەی سەلامدانەوەكەی ئاوا بوو كە دەيفەرموو:) «السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّه».

بَابُ مَا يُقَالُ بَعْدَ التَّسْلِمِ

باسی ئەوەی كە لەدوای سەلامدانەوە دەگوترێت

عائیشه هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا هم کاتیک سه لامی ده دایه وه ته نها به نه ندازه ی نه وه نده (به رامبه رقیبله) داده نیشت که بفه رموویّت: «خوایه تو خوت خاوه نی ناشتی و هیّمنی، ناشتی هه رله توّوه یه، به رز و پیروّزیت خاوه نی شکوّ و ریّزیت».

١٧٧. عَنْ أُمِّ سَلَمَةً ﴿: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ إِذَا صَلَّى الصُّبْحَ حِينَ يُسَلِّمُ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا».

ئوم سهلهمه ها ده گیرینهوه: پیغهمبهری خوا کی نویژی بهیانی ده کرد و سهلامی ده داوای زانستیکت لی ده که سوودبهخش بیت (بو دونیا و قیامهت) و (داوای) پوزی حه لال و پاکت لی ده کهم، وه کردهوه یه که وه رگیراو بیت».

بَابُ إِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَوُضِعَ الْعَشَاءُ

باسی کاتیک کاتی نویّژ دیّت و نانی نیّوارهش دانراوه

١٧٨. عَنْ أَنِس بْنِ مَالِكِ هِنْ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ، وَأُقِيمَتِ الصَّلَاةُ، فَابْدَءُوا بِالْعَشَاءِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگېرېتەوە: پېغەمبەرى خوا ، فەرموويەتى: «كاتېك نانى ئېوارە دانرا و قامەتىش بۆ نوېژ كرا، سەرەتا دەست بە نانخواردنەكە بكەن».

بَابُ الْجُمَاعَةِ فِي اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ

باسی نوێژی بهکۆمهڵ له شهوی باراناویدا

١٧٩. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يُنَادِي مُنَادِيه فِي اللَّيْلَةِ الْمَطِيرَةِ، أَوِ اللَّيْلَةِ الْبَارِدَةِ ذَاتِ الرِّيحِ: صَلُّوا فِي رِحَالِكُمْ.

ئیبن عومهر همه ده نیت: له شهوی باراناویدا، یان له شهویکدا که سارد بووایه و بای هاتبایه، ئهوه بانگبیژه کهی پیغهمبهری خوا کی بانگی پاده هیشت که له شوین و مانه کانی خوتاندا نویژ بکهن.

بَابُ الْمُرُورِ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي

باسى رۆيشتن بەبەردەم نوێژخوێندا

١٨٠. عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ ﴿ قَالَ: أَرْسَلُونِي إِلَى زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَسْأَلُه عَنِ الْمُرُورِ، بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّي، فَأَخْبَرَنِي عَنِ النَّبِيِّ قَالَ: «لَأَنْ يَقُومَ أَرْبَعِينَ، خَيْرٌ لَه مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدُي الْمُصَلِّي، فَأَخْبَرَنِي عَنِ النَّبِيِّ قَالَ: «لَأَنْ يَقُومَ أَرْبَعِينَ، خَيْرٌ لَه مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْه». قَالَ سُفْيَانُ: فَلَا أَدْرِي أَرْبَعِينَ سَنَةً، أَوْ شَهرًا، أَوْ صَبَاحًا، أَوْ سَاعَةً.

بَابُ النَّهِي أَنْ يُسْبَقَ الْإِمَامُ بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

باسی قەدەغەكردنی پیشكەوتنی پیشنویژ (ئیمام) لە سوجدە و رکووعدا

١٨١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُعَلِّمُنَا أَنْ: لَا نُبَادِرَ الْإِمَامَ بِالرُّكُوعِ، وَالسُّجُودِ، وَإِذَا كَبَّرُوا، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا.

ئهبو هو پره پره هنه ده لَيْت: پيغه مبه ر پي في فيرى ده کردين که له سوجده و پکووعدا پيش ئيمام نه کهوين، وه (ده يفه رموو) که ئيمام (الله أکبر) ــى کرد ئيوه ش بيکه ن، ئه گهر پيش ئيمام نه کهون هه ميشه له دواى ئه و بن).

بَابُ مَنْ يُسْتَحَبُّ أَنْ يَلِيَ الْإِمَامَ

باسي ئەوانەي كە سوننەتە راستەوخۆ لەدواي ئىمام بن

١٨٢. عَنْ أَبِي مَسْعُودِ الْأَنْصَارِيِّ ﴿ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْسَحُ مَنَاكِبَنَا فِي الصَّلَاةِ وَيَقُولُ: «لَا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ، لِيَلِيَنِي مِنْكُمْ أُولُو الْأَحْلَامِ وَالنَّهِى، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهِمْ ». الَّذِينَ يَلُونَهِمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهِمْ ».

ئهبو مهسعوودی ئهنصاری شن ده لیّت: پیخهمبهری خوا بی دهستی به شانماندا ده هیّنا له کاتی نویّژدا ده یفهرموو: «پیزه که تیّک مهدهن (پیزی نویّژی به کوّمهلّ)، چونکه (تیّکدانی پیزی نویّژ) ده بیّته هوّی جیاوازی و لیّکترازانی دلّه کانتان، ئینجا با ئهوانهی پیّگهیشتوو و ئهقل کاملّن لهدوای منهوه بن، ئهوجار ئهوانهی لهو تایبه تمهندییه لهوان نزیکن، ئهوجار ئهوانهی دوای ئهوان».

بَابُ مَنْ أَحَقُّ بِالْإِمَامَةِ

باسی ئەوەی كە كى شاييستەترە ببيتە ئىمام (پیشنویژ)

١٨٣. عَنْ أَبِي مَسْعُود ﷺ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهمْ لِكِتَابِ اللَّه عَلَيْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَا عَلَى الللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى الللّهُ

ئهبو مهسعوود هی ده نیت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ئهو که سه پیشنویژیی بو خه نکه که که که ده کات که شاره زاترینه له خویندنهوه می قور ئان (یان به مانا و خویندنی قور ئان)، خو ئه گهر له جوانخویندنی قور ئاندا وه کوو یه ک بوون، ئهوه کامیان زووتر کوچی کردووه (بو مهدینه) با ئهو پیش بکهویت، جا ئه گهر له کوچکردنیشدا وه کوو یه ک بوون، با کامیان گهوره تره ئهویان پیش بکهویت، با هیچ پیاوی کی پیشنویژیی بو که س نه کات که خاوه ن ما نه، یان خاوه ن ده سه ناتی ئهم شوینه یه، با لهو شوینه ی که خاوه ن ما ناتی داده نیشیت و تایبه ته به خوی، نیی دانه نیشیت، مه گهر به مو نه که می که سه که خوی نه بیت».

بَابُ مَا يَجِبُ عَلَى الْإِمَامُ

باسى ئەو شتەي كە لەسەر ئىمام پيويستە

١٨٤. عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْهِمْدَانِيِّ: أَنَّه خَرَجَ فِي سَفِينَةٍ فِيها عُقْبَةُ بْنِ عَامِرِ الْجُهِنِيُّ فَهُ، فَحَانَتْ صَلَاةٌ مِنَ الصَّلَوَاتِ، فَأَمَرْنَاه أَنْ يَؤُمَّنَا، وَقُلْنَا لَه: إِنَّكَ أَحَقُّنَا بِذَلِكَ، أَنْتَ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ أَمَّ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ أَمَّ النَّاسَ فَأَصَابَ، فَالصَّلَاةُ لَه وَلَهِمْ، وَمَنِ انْتَقَصَ مَنْ ذَلِكَ شَيْنًا، فَعَلَيْه، وَلَا عَلَيْهمْ».

ئه بو عهلی ههمدانی ده گیریته وه: له گه ل که شتیه ک ده رچو و عوقبه ی کوری عامیری جوهه نی هی تیدا بوو، جا کاتی نویژیک له نویژه کان هات و ئیمه شده داوامان لی کرد که پیشنویژیهان بو بکات، پیهان گوت: تو له ئیمه شاییسته تریت بو ئه و کاره، تو هاوه لی پیغه مبه ری خوای هی نه مهویش نه یکرد و گوتی: من له پیغه مبه ری خوای کویم لی بوو که ده یفه رموو: «هه رکه سیک به ته واوی پیشنویژیی بو خه لک بکات، ئه وه پاداشته که ی بو خوی و بو خه لکه که یه هم که سیک به ناته واوی بیکات، ئه وه گوناهه که ی له سه رخویه ی و خه لکه که هی چیان له سه رئییه».

بَابُ مَنْ أَمَّ قَوْمًا فَلْيُخَفِّفْ

باسی ئەوەی كە ھەر كەسێك پێشنوێژیی بۆ خەڵک دەكات با (نوێژەكەی) سووك بكات

١٨٥. عَنْ أَبِي مَسْعُود ﷺ قَالَ: أَتَى النَّبِيَ ﷺ رَجُلُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ الله، إِنِّي لَأَتَأَخَّرُ فِي صَلَاةِ الْغَدَاةِ مِنْ أَجْلِ فُلَانٍ لِمَا يُطِيلُ بِنَا فِيها، قَالَ: فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ الله ﷺ قَطُّ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْه يَوْمَئِذٍ، فَقَالَ: «يَا أَيُّها النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ، قَطُّ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْه يَوْمَئِذٍ، فَقَالَ: «يَا أَيُّها النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ، فَقَالَ: «يَا أَيُّها النَّاسُ إِنَّ مِنْكُمْ مُنَفِّرِينَ، فَأَيَّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ، فَلْيُجَوِّزْ؛ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ، وَالْكَبِيرَ، وَذَا الْخَاجَةِ».

١٨٦. عَنْ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ هِنَ أَنَّ آخِرَ مَا قَالَ لِي رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا أَمَمْتَ قَوْمًا فَأَخِفَّ بِهِمْ».

عوسانی کوری ئەبو عاص شە دەگیریتەوە: کۆتا شتیک كە پیغەمبەری خوا ﷺ بە منی فەرموو: «ئەگەر پیشنویژیت بۆ خەلكانیک كرد ئەوە لەسەریان سووک و ئاسان بكه (دریژی مەكەوە)».

بَابُ الْإِمَامِ يُخَفِّفُ الصَّلَاةِ إِذَا حَدَثَ أَمْرٌ

باسی ههرکات شتیک پووی دا ئیمام نویّژهکهی سووك و کورت دهکاتهوه

١٨٧. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنِّي لَأَدْخُلُ فِي الصَّلَاةِ، وَإِنِّي أُرِيدُ إِطَالَتَها، فَأَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ، فَأَتَجَوَّزُ فِي صَلَاتِي، مِمَّا أَعْلَمُ لِوَجْدِ أُمِّه بِبُكَائِه».

ئەنەسى كورى مالىك شە دەڭىت: پىغەمبەرى خوا شە فەرموويەتى: «لە راستىدا كاتىك دەچمە نىر نویژ و دەمەویت نویژه كە دریژ بكەمەوه، لەو كاتەدا گریانى منداڵ دەبىستم، بۆيە نویژه كە كورت دەكەمەوه، چونكە دەزانم كە دایك چەند نارەحەت دەبىت كاتىك گویى لە دەنگى گریانى منداڵەكەيەتى».

بَابُ إِقَامَةِ الصُّفُوفِ

باسی رێکخستنی ڕیزی نوێژخوێنان

١٨٨. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «سَوُّوا صُفُوفَكُمْ، فَإِنَّ شَوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دە لىنت: پىغەمبەرى خوا الله نەرموويەتى: «دىزەكانتان رىك بخەن، چونكە بەراستى رىكوپىكى رىزەكان لە تەواوى نويژەكەيە».

١٨٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: ﴿إِنَّ اللَّه وَمَلَائِكَتَه يُصَلِّونَ عَلَى اللَّهِ عَلَى عَلَى اللَّهِ عَلَى عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عِلَا وَرْجَةً ».

عائیشه هم ده نیّت: پیخه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «به پراستی خوا و فریشته کان سه لاوات ده نیّرن بو ئه وانه ی که پیزه کانیان به یه ک ده گهیه نن و پیکیان ده خه ن، هه رکه سیّک که لیّنیّکی پیز پر بکاته وه، خوا پله یه ک به رزی ده کاته وه».

🎾 تێبيني:

سه لاوات: ئه گهر له لایهن خواوه بیّت، به مانای په حمهت و بهزهییه، ئه گهر له لای فریشته کانه وه بیّت، به مانای ئه وه یه دو عاده کهن بی نه و که سه.

بَابُ صُفُوفِ النِّسَاءِ

باسی ریزهکانی ئافره تان له نوێژدا

١٩٠. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَى: «خَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُها، وَشَرُّها أَوَّلُها، وَشَرُّها آخِرُها».

ئەبو ھورەيرە ، دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ، فەرموويەتى: «باشترين ريزەكانى ئافرەتان ريزى كۆتاييە، خراپترينيان ريزى يەكەمە، باشترين ريزەكانى پياوان ريزى يەكەمە، خراپترينيان ريزى كۆتاييە».

مر تيبيني:

چونکه لهدوای پیزی کوتایی پیاوان، پیزی یه که می ئافره تان ده ست پی ده کات، ئه و کات زور لیک نزیک ده بنه وه، بوی هه یه ببیته هوی ئه وه ی نویژه که نویژیکی پر خشوع و ته واو و کامل نه بیت، ئه وه له کاتیکدایه که ئافره تان و پیاوان به یه که وه له یه ک کاتدا نویژی به کومه ل بکه ن، به بی بوونی په رده یه ک له نیوانیاندا.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ فِي الإسْتِسْقَاءِ

باسی نوێژی داواکردنی بارانبارین

191. عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ السِّمْطِ ﴿ اللَّهِ قَالَ لِكَعْبِ ﴿ اللَّهِ عَالَى السِّمُ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّه عَلَى وَاحْذَرْ، قَالَ: جَاءَ رَجُلُ إِلَى النَّبِيِّ عَلَىٰ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه اسْتَسْقِ اللَّه فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّه عَلَىٰ يَدَيْه فَقَالَ: «اللَّهمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مَرِيئًا مَرِيعًا طَبَقًا عَاجِلاً غَيْرَ رَائِثٍ، نَافِعًا غَيْرَ ضَارِّ»، قَالَ: فَمَا جَمَّعُوا حَتَّى أُحْيُوا، قَالَ: فَأَتُوه فَشَكُوا إِلَيْه الْمَطَرَ، فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّه: تَهدَّمَتِ الْبُيُوتُ، فَقَالَ: «اللَّهمَّ حَوالَيْنَا وَشِمَالًا.

شوره حبیلی کوری سیمت که ده گیریته وه: به که عبی کوری که که که که که کوری مورده الله بیغه مبه ری خواوه که (فه رمووده مان) بر بگیره وه به ناگاییه وه، گوتی: پیاویک هاته خزمه ت پیغه مبه رک که کوتی: نهی پیغه مبه ری خوا داوای بارانبارین له خوا بکه، جا پیغه مبه ری خوا که دهسته کانی به رز کرده وه، فه رمووی: «نهی خوایه بارانیکهان بر ببارینه که کوتاییه کهی خیر بیت و زور بیت و له سه رخو بیت له زووترین کاتدا و دوا نه که ویت، سوودبه خش بیت و زیانبه خش نه بیت»، گوتی: نویژی جومعه که یان ته واو نه کرد بوو خوا وه لامی دوعاکه ی دانه وه (بارانبارین و نوییان: نه ی پیغه مبه ری خوا خانو وه کان له ناو ده چن، نینجا (پیغه مبه ری خوا که کوتی: نینجا گوتیان: نه که ده وروبه رمان بیبارینه به سه رماندا مه یبارینه»، گوتی: نینجا فه رمووی: «خوایه له ده وروبه رمان بیبارینه به سه رماندا مه یبارینه»، گوتی: نینجا هه وره کان به لای راست و چه پدا که رت بوون (بلاو بوونه وه).

بَابُ مَا جَاءَ فِي صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ

باسی ئەوەی دەربارەی نوێژی دوو جەژنەكە ھاتووە

١٩٢. عَنْ عَطَاءٍ ، فَ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ ، يَقُولُ: أَشْهِدُ عَلَى رَسُولِ اللَّه عَلِيَّ أَنَّه

صَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ، ثُمَّ خَطَبَ فَرَأَى أَنَّه لَمْ يُسْمِع النِّسَاءَ فَأَتَاهِنَّ فَذَكَّرَهِنَّ وَوَعَظَهِنَّ وَأَمَرَهِنَّ بِالصَّدَقَةِ، وَبِلَالٌ قَائِلٌ بِيَدَيْهِ هَكَذَا، فَجَعَلَتِ الْمَرْأَةُ تُلْقِي الْخُرْصَ وَالْخَاتَمَ

عهتاء ﷺ دهلّنت: گویم له ئیبن عهبباس ﷺ بوو دهیگوت: شایهتی دهدهم که پیغهمبهری خوا ﷺ پیش وتار نویژی کرد، پاشان وتاری دا، ئینجا بینیی که ئافرەتان گويبيستى نەدەبوون، بۆيە ھات بۆ لايان يادى خستنەوە و ئامۆژگارى کر دن و فهرمانی یی کر دن که خیر و چاکه بکهن، بیلالیش یو شاکه کهی به دهستی راخستبوو، ئینجا ئافرهته کان گواره و ئهنگوستیله و شتی دیکه ی له خشل و زیر و زيويان دەخستە نيو يۆشاكەكەي بيلالەوه.

١٩٣. عَن ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ صَلَّى يَوْمَ الْعِيدِ بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ.

ئيبن عهبياس الله ده گيريتهوه: پيغهمبهر الله نويزي جه ژني كرد بهبي بانگدان و قامەتكردن.

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَمْ يُكَبِّرُ الْإِمَامُ فِي صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ

باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي يېشنوپژ چەند (الله أكبر) دەكات لە نوێژى دوو جەژنەكان

١٩٤. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَبَّرَ فِي الْفِطْرِ وَالْأَضْحَى سَبْعًا وَخَمْسًا، سِوَى تَكْبِيرَتِي الرُّكُوع.

عائيشه ها ده گيريتهوه: پيغهمبهري خوا ﷺ له نويري جه ژني رهمه زان و جه ژني قورباندا حهوت و پینج (الله أكبر)ي دهكرد، جگه له دوو (الله أكبر)ـهكهي چوونه رکووع.

بَابُ مَا جَاءَ فِي خُرُوجِ النِّسَاءِ فِي الْعِيدَيْنِ

باسی دەرچوونی ئافرەتان بۆ نوێژی دوو جەژنەكان

١٩٥. عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ ﴿ قَالَتْ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ أَنْ نُخْرِجَهِنَّ فِي يَوْمِ الْفِطْرِ وَالنَّحْرِ، قَالَ: قَالَتْ أُمُّ عَطِيَّةَ: فَقُلْنَا: أَرَأَيْتَ إِحْدَاهِنَّ لَا يَكُونُ لَهَا جِلْبَابُ؟ قَالَ: «فَلْتُلْبِسْهَا أُخْتُهَا مِنْ جِلْبَابِهَا».

ئوم عه تیبه هم ده ڵێت: پێغه مبه ری خوا هم فه رمانی پێ کردین که ئافره تان بهێنین له پێژی جه ژنی په مه زان و قوربان (بێ ئاماده بوون بێ نوێژی جه ژن)، پاوی ده ڵێت: ئوم عه تیبه گوتی: جا گوتمان: ئه ی ئه گه ریه کێک عه بایه کی نه بوو (که خێی پێ دابپێشێت)؟ فه رمووی: «با خوشکه که ی به عه بایه که ی خێی دایبپێشێت (پێی بدات)».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَا إِذَا اجْتَمَعَ الْعِيدَانِ فِي يَوْمِ

باسی ئەوەی كە ئەگەر يەكێک لە جەژنەكان كەوتە ڕۆژى ھەينى

١٩٦. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «اجْتَمَعَ عِيدَانِ فِي يَوْمِكُمْ هَذَا، فَمَنْ شَاءَ أَجْزَأَه مِنَ الْجُمُعَةِ، وَإِنَّا مُجَمِّعُونَ إِنْ شَاءَ اللَّه».

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا که فهرموویه تی: «لهم روزه دا که تیداین دوو جه ژن کوبوونه تهوه، جا ههر که سیک ده یکات نهوه بوی به بری نویژی ههینی ده که ویت، ئیمه نه گهر خوا بیه ویت نویژی ههینی ده که ین».

بَابُ مَا جَاءَ فِي قِيَامِ اللَّيْلِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شەونوێژ

١٩٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ، هَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيّةِ رَأْسِ

أَحَدِكُمْ بِاللَّيْلِ بِحَيْلٍ فِيه ثَلَاثُ عُقَدٍ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّه اخْتَلَتْ عُقْدَةُ، فَإِذَا قَامَ فَتَوَضَّأَ، اخْتَلَتْ عُقْدُه كُلُّها، فَيُصْبِحُ نَشِيطًا طَيِّبَ فَتَوَضَّأَ، اخْتَلَتْ عُقْدُه كُلُّها، فَيُصْبِحُ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ قَدْ أَصَابَ خَيْرًا، وَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ أَصْبَحَ كَسِلاً خَبِيثَ النَّفْسِ لَمْ يُصِبْ خَيْرًا».

ئهبو هو پره پره هند ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «شه یتان له به شی دواوه ی سه ری هه ریه کیکتان له شهودا به په تیک سی گری لی ده دات (کاتی ده خه ویّت)، جا ئه گهر (هه لسا له خه و) یادی خوای کرد، گرییه ک ده بیته وه، ئه گهر هه لسا و ده ستنویزی گرت گرییه کی دیکه ده بیته وه، ئینجا هه رکات هه لسا نویزی کرد، ئه وه ههمو و گرییه کان ده کرینه وه، ئه وکات به چوست و چالاکی و دلخوشی به یانی ده کاته وه و چاکه ی دیته پی، خو ئه گهر ئه وه ی نه کرد ئه وه به ته مه لی و دلناخوشی به یانی ده کاته وه و چاکه نایه ته پی».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ أَيْقَظَ أَهلَه مِنَ اللَّيْلِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەوەی مالّەوە ھەلّدەستێنێت لە شەودا

١٩٨. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، وَأَبِي هرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: «إِذَا اسْتَيْقَظَ الرَّجُلُ مِنَ اللَّهُ وَأَيْقَظَ المرَّجُلُ مِنَ اللَّهُ وَأَيْقَظَ امْرَأَتَه فَصَلَّيَا رَكْعَتَيْنِ كُتِبَا مِنَ الذَّاكِرِينَ اللَّه كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ».

ئهبو سهعید و ئهبو هوپهیپه هی ده گیپرنهوه: پیغهمبهر کی فهرموویه تی: «ههر کاتیک پیاو له شهودا هه لسایهوه و خیزانه که شی هه لساند و دوو پرکات نویژیان کرد، ئهوه لهوانه ده نووسرین که زور یادی خوا ده کهن له ژنان و له پیاوان».

بَابٌ فِي حُسْنِ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ

باسێك دەربارەي دەنگخۆشى و جوانخوێندنى قورئان

١٩٩. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَتْ: أَبْطَأْتُ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ لَيْلَةً

بَعْدَ الْعِشَاءِ، ثُمَّ جِئْتُ فَقَالَ: «أَيْنَ كُنْتِ؟»، قُلْتُ: كُنْتُ أَسْتَمِعُ قِرَاءَةَ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِكَ لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَ قِرَاءَتِه وَصَوْتِه مِنْ أَحَدٍ، قَالَتْ: فَقَامَ وَقُمْتُ مَعَه حَتَّى السَّتَمَعَ لَه، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ: «هذَا سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، الْحَمْدُ بِلله الَّذِي جَعَلَ اسْتَمَعَ لَه، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ: «هذَا سَالِمٌ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، الْحَمْدُ بِلله الَّذِي جَعَلَ فِي أُمَّتِي مِثْلَ هذَا».

عائیشه هی خیزانی پیغهمبهر کی ده لیت: شهویک دوای نویژی خهوتنان خوم دوا خست له سهرده می پیغهمبه ری خوا کی باشان که هاتمه وه فهرمووی: «له کوی بوویت؟»، گوتم: گویم له قور بانخویندنی یه کیک له هاوه له کانت گرتبوو، که گویم له و شیوه خویندنه وه و ده نگه نه بووه له هیچ که سیک، گوتی: به ویش هه لسا و منیش له گه لیدا هه لسام تاکوو گویی لی بگریت، پاشان باوری له من دایه وه، فه رمووی: «به وه سالیمه و به نده ی به بو حوزه یفه یه، سوپاس و ستاییش بو خوا که که سانی باوای داناوه له نیو بوممه ته که مدا».

٢٠٠. عَنْ جَابِرٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ صَوْتًا بِالْقُرْآنِ، اللَّه ؟ الَّذِي إِذَا سَمِعْتُمُوه يَقْرَأُ، حَسِبْتُمُوه يَخْشَى اللَّه ».

جابیر شه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا شه فه رموویه تی: «باشترین و جوانترین ده نگ بو قور ئانخویندن (ده نگی) ئه و که سه یه که گویتان له خویندنه کهی بو و هه ست بکه ن که له خوا ده ترسیّت (ته نها مه به ستی ئه وه یه قور ئانخویندنه که بو ره زامه ندیی خوا بیّت)».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِه مِنَ اللَّيْلِ

باسی ئەو كەسەی كە لە بەشە قورئانخوێندنى شەوەكەی خەوی لێدەكەوێت

٢٠١. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﴿ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِه، أَوْ عَنْ شَيْءٍ مِنْه، فَقَرَأَه فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَصَلَاةِ الظَّهْرِ، كُتِبَ لَه كَأَنَّمَا قَرَأَه مِنَ اللَّيْلِ».

عومه ری کوری خه تتاب شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «هه رکه سیّك خه وی لیّبکه ویّت له به شه قور تا نخویّندنی شه وه که یدا، یان که میّک له به شی شه وه که ی، دواتر له نیّوان نویّژی به یانی و نیوه روّدا (ئه و به شه ی) خویّند، وه ک ئه وه ی له شه و دا خویّند بیّتی بوّی هه ژمار ده کریّت».

٢٠٢. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﴿ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنْ أَنَى فِرَاشَه، وَهُوَ يَنْوِي أَنْ يَقُومَ فَيُصَلِّيَ مِنَ اللَّيْلِ، فَغَلَبَتْه عَيْنُه حَتَّى يُصْبِحَ، كُتِبَ لَه مَا نَوَى، وَكَانَ نَوْمُه صَدَقَةً عَلَيْه مِنْ رَبِّه».

ئهبو دەرداء الله دەكيرىتەوە لە پىغەمبەرەوە ئىلى كەيشتوە، فەرموويەتى: «ھەر كەسىنىك ھاتە سەر جىگاى خەوەكەى و نىيەتى ئەوەى ھەبوو كە شەو ھەلسىتەوە و شەونويى بكات، بەلام خەو بەسەر چاوەكانىدا زال بوو تاكوو بەيانى، ئەوە ئەوەى نىيەتى لىخ ھىناوە بىرى دەنووسرىت، خەوەكەشى دەبىتە بەخششىكى خواكە بەسەرىدا رژاندووە».

بَابٌ فِي كُمْ يُسْتَحَبُّ يُخْتَمُ الْقُرْآنُ

باسێك دەربارەي ئەوەي سوننەتە لەچ ماوەيەك قورئان خەتم بكرێت

٢٠٣. عَنْ عَبْدِ اللَّهُ بْنِ عَمْرٍو ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «لَمْ يَفْقَه مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ».

عەبدوللاى كورى عەمر الله دەگنړيتهوه: پيغهمبەرى خوا الله فهرموويهتى: «ههر كهسينک له كهمتر له سنى رۆژدا قورئان تهواو بكات، ئهوه له مانا و مهبهستى تيناگات».

٢٠٤. عَنْ عَائِشَةً ، قَالَتْ: لَا أَعْلَمُ نَبِيَّ اللَّه ﷺ قَرَأَ الْقُرْآنَ كُلُّه حَتَّى الصَّبَاحِ.

عائیشه ﷺ ده لیّت: نهمزانیوه پیغهمبهری خوا ﷺ قورِئانی ههموو خویندبیّت تاکوو بهیانی.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْقِرَاءَةِ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی خوێندنی قوڕئان لە شەوئوێ<u>ڒ</u>دا

٢٠٥. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﷺ يَقُولُ: قَامَ النَّبِيُّ ﷺ بِآيَةٍ حَتَّى أَصْبَحَ يُرَدِّهُ ا وَالْآيَةُ: {إِنْ تُعَلِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحُكِيمُ } المائدة: ١١٨.

ئهو زهر هذه ده لنت: پنغهمبهر على به ئايهتنك شهونونزى كرد تاكوو بهيانى دووبارهى ده كردهوه، ئهويش ئهو ئايهته بوو: {إِنْ تُعَذَّبْهمْ فَإِنَّهمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تُعَذِّبُهمْ فَإِنَّهمْ عَبَادُكَ وَإِنْ تَعَذَّبْهمْ فَإِنَّهمْ عَبَادُكَ وَإِنْ تَعَذَّبُهمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ}، واته: ئه گهر سزايان بدهيت، ئهوه بنگومان بهنده ى خوتن و ئه گهر ليشيان خوش ببيت، ئهوه بنگومان ته نها خوتى بهده سه لات و كاردروست.

٢٠٦. عَنْ حُذَيْفَةَ هِنَ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَى صَلَّى، فَكَانَ إِذَا مَرَّ بِآيَةِ رَحْمَةٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِآيَةِ عَدْ اللهِ سَبَّحَ. عَذَابِ اسْتَجَارَ، وَإِذَا مَرَّ بِآيَةٍ فِيها تَنْزِيه بِلله سَبَّحَ.

٢٠٧. عَنْ غُضَيْفِ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ: أَتَيْتُ عَائِشَةَ ﴿ فَقُلْتُ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ

يَجْهِرُ بِالْقُرْآنِ أَوْ يُخَافِتُ بِهِ قَالَتْ: رُبَّمَا جَهِرَ وَرُبَّمَا خَافَتَ، قُلْتُ: اللَّه أَكْبَرُ الْحَمْدُ لِلَّه الَّذِي جَعَلَ فِي هذَا الْأَمْرِ سَعَةً.

غوزهیفی کوری حاریس ده لیّت: هاتم بو لای عائیشه هی گوتم: ئایا پیغهمبهری خوا هی قورئانی به ده نگی به رز ده خویند یان به ده نگی نزم؟ گوتی: هه ندیّك جار به ده نگی به رز و هه ندیّك جار به ده نگی نزم، گوتم: (الله أكبر)، سوپاس و ستاییش بو ئه و خوایه ی که فراوانیی خستووه ته نیّو ئه و دینه وه.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ إِذَا قَامَ الرَّجُلُ مِنَ اللَّيْلِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی دوعای كەسێک كە بۆ شەونوێژ ھەڵساوتەوە

٢٠٨. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَالِمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ مَالِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ مَالِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ مَالِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَلِعَدُكَ حَقُّ، وَلِقَاوُكَ حَقُّ، وَقُولُكَ حَقُّ، وَالْجُنَّةُ وَلِكَ مَقُّ، وَالنَّارُ حَقُّ، وَالسَّاعَةُ حَقُّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقُّ، وَلِعَمَّدُ حَقُّ، اللَّهِمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ مَا مَنْتُ، وَإِلَىٰكَ مَاكَمْتُ، وَإِلَىٰكَ مَاكَمْتُ، وَإِلَىٰكَ مَاكَمْتُ، وَإِلَىٰكَ مَاكَمْتُ، وَإِلَىٰكَ مَا مَنْتُ، وَإِلَىٰكَ مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَعْلَىٰتُ، وَإِلَىٰكَ مَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَىٰتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُوَدِّ وَلَا عَوْلَ وَلَا قُوقَةً إِلَّا بِكَ».

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی کاتیک شه و نوی ژی ده کرد، ده یفه رموو: «خوایه سوپاس و ستاییش بو تو، تو پرووناکیی ئاسانه کان و زهوی و هه رچی وا له نیّویاندایه، وه سوپاس و ستاییش هه ر بو تویه، تو هه لسورینه ری ئاسانه کان و زهوی و هه رچی وا له نیّویاندایه، وه سوپاس و ستاییش هه ر بو تویه، تو خاوه نی ئاسانه کان و زهوی و هه رچی وا له نیّویاندایه، سوپاس و ستاییش بو تویه، تو تویه، تو ناسانه کان و زهوی و هه رچی وا له نیّویاندایه، سوپاس و ستاییش بو تویه، تو تویه، تو تویه، تو تویه، تو تویه تویه و توی

ههقی، به لیّنه کانت ههقن، پیّگهیشتنت ههقه، فه رمایشته که ت ههقه، به هه شت ههقه، خوایه دو زه خ ههقه، پورژی دوایی ههقه، پیخه مبه ران ههقن، وه موحه مهد ههقه، خوایه ملکه چی فه رمانه کانی توّم و خوّم سپار دووه به توّ، بروام هیناوه به توّ، پشتم هه ر به توّ به ستووه، هه ر بوّ لای توّ ده گه ریّمه وه، به پشتیوانیی توّ به ره نگار (ی دو ژمنان) ده بمه وه، حوکمی کیشه کان ته نها بوّ لای توّ دینمه وه، ساله و گوناها نهم خوّش به که پیشم خستووه و له و گوناها نه شم که دوام خستووه، ئه وه شی که به نهینی کر دوومه، نهوه شی که به ناشکرا کر دوومه، پیشخستن و دواخستن ته نها به ده ستی توّیه، هیچ په رستراویکی به هه ق نییه جگه په رستراویکی به هه ق نییه جگه له توّ، وه هیچ په رستراویکی به هه ق نییه جگه له توّ، وه هیچ په رستراویکی به هه ق نییه جگه له توّ، وه هیچ په رستراویکی به هه ق نییه جگه له توّ، وه هیچ په رستراویکی به هه ق نییه تو نه بیّت».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَا يُرْجَى أَنْ يَكْفِيَ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ

پُاسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی (کارێك) ئومێد دەكرێت بەبری شەونوێڗٛ بكەوێت

٢٠٩. عَنْ أَبِي مَسْعُود ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «الْآيَتَانِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ مَنْ قَرَأُهمَا فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاه». قَالَ حَفْضُ فِي حَدِيثِه: قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَلَقِيتُ أَبَا مَسْعُودٍ وَهُو يَطُوفُ فَحَدَّثَنِي بِهِ.

ئهبو مهسعوود هن ده ڵێت: پێغهمبهری خوا هن فهرموویهتی: «دوو ئایهت ههیه له کوتایی سوو پهتی بهقه په ههر که س بیانخو ێنێت له شهو ێکدا به سیه تی». حه فص له پیوایه ته که یدا ده ڵێت: عهبدو پ په حان گوتی: به ئهبو مهسعو و د هن گهیشتم له کاتێکدا که ته وافی ده کرد، ئه ویش ئه و فهرمو و ده یه ی بر گێ پ امه وه.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمُصَلِّي إِذَا نَعَسَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژخوێن کاتێك خەوی دێت

٢١٠. عَنْ عَائِشَةً ، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ: ﴿إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ، فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهبَ

عَنْه النَّوْمُ، فَإِنَّه لَا يَدْرِي، إِذَا صَلَّى وَهوَ نَاعِشْ، لَعَلَّه يَذْهبُ فَيَسْتَغْفِرُ، فَيَسُبُّ نَفْسَه».

عائیشه هم ده لیّت: پیخه مبه ر کی فه رموویه تی: «هه ر یه کیّک له ئیّوه خهوی هات، با پال بداته و و بخهوییت تاکوو خهوه کهی ده پروات، چونکه ئه و که سه کاتیّک نویژ ده کات و خهوی دیّت نازانیّت، بوّی هه یه بیه ویّت داوای لیّخو شبوون له خوا بکات، به لام له جیاتی ئه وه جنیّو به خوّی بدات».

٢١١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنْ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ قَالَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ، فَاسْتَعْجَمَ الْقُرْآنُ عَلَى لِسَانِه، فَلَمْ يَدْرِ مَا يَقُولُ، اضْطَجَعَ».

ئەبو ھورەيىرە ، كۆرىخەوە: پىغەمبەر كىلى فەرموويەتى: «ئەگەر يەكىكتان لە شەودا ھەلسايەوە و زمانى تەتەللەى دەكرد لە قورئانخويندندا و ھەللەى دەكرد، نەيدەزانى چى دەلىت، با راكشىت (تاكوو خەو بەرىدەدات)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّطَوُّ عِ فِي الْبَيْتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژی سوننەت لە ماڵەوە

٢١٢. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تَتَّخِذُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا».

ئیبن عومهر شخص ده لَیْت: پیغهمبهری خوا کی فی فهرموویه تی: «ماله کانتان مه که نه گورستان (واته: نویژیان تیدا بکهن با پرووناک ببنه وه)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي صَلَاةِ الضُّحَى

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژی چێشتەنگاو

٢١٣. عَنْ مُعَاذَةَ الْعَدَوِيَّةِ ﴿ قَالَتْ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ ﴿ أَكَانَ النَّبِيُّ عَلِي اللَّهِ يُصَلِّى

الضُّحَى؟ قَالَتْ: نَعَمْ، أَرْبَعًا، وَيَزِيدُ مَا شَاءَ الله.

موعازه تهی عهده وی چه ده لیّت: پرسیارم کرد له عائیشه چه: ئایا پیغه مبه رکی خور در کات، زیاتریش ئهوه نده ی خوا ویستی له سه ربا.

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَنَّ الصَّلَاةَ كَفَّارَةٌ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەوەی كە نوێژ پاككەرەوەيە

٢١٤. عَنْ عُثْمَانٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولِ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَ بِفِنَاءِ أَحَدِكُمْ نَهُرٌ يَجْرِي يَغْتَسِلُ فِيه كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ، مَا كَانَ يَبْقَى مِنْ دَرَنِه؟»، قَالَ: لا شَيْءَ، قَالَ: «فَإِنَّ الصَّلَاةَ تُذْهِبُ الذُّنُوبَ كَمَا يُذْهِبُ الْمَاءُ الدَّرَنَ».

عوسهان هد ده لنی: له پیخه مبه ری خواوه کی بیستوومه ده یفه رموو: «ئایا ئه گهر له به ر مالی هه ر یه کیکتان پوباریک بروات و پوژی پینج جار خوی لی بشوات، هیچ چلکی پیوه ده مینیت؟»، گوتی: هیچ شتیک، فه رمووی: «به پراستی نویژ تاوانه کان پاده مالیّت وه کوو چون ئاو چلک و چه په لی پاده مالیّت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَرْضِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ وَالْمُحَافَظَةِ عَلَيْها

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پێنج نوێژه فەڕزەكە و پارێزگاريلێكردنيان

٢١٥. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه عَلَيْ يَقُولُ: «خَمْسُ صَلَوَاتٍ افْتَرَضَهِنَّ اللَّه عَلَى عِبَادِه، فَمَنْ جَاءَ بِهِنَّ لَمْ يَنْتَقِصْ مِنْهِنَّ شَيْئًا، اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ، فَإِنَّ اللَّه جَاعِلُ لَه يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَهدًا أَنْ يُدْخِلَه الْجُنَّة، وَمَنْ جَاءَ بِهِنَّ قَدِ انْتَقَصَ مِنْهِنَّ شَيْئًا، اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ، لَمْ يَكُنْ لَه عِنْدَ اللَّه عَهد، إِنْ شَاءَ عَذَّبَه، وَإِنْ النَّه عَهد، إِنْ شَاءَ عَذَّبَه، وَإِنْ

شَاءَ غَفَرَ لَه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ الْخَرَامِ وَمَسْجِدِ النَّبِيِّ عَلَيْكَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی نوێژ له (مسجد الحرام) و مزگەوتی پێغەمبەردا

٢١٦. عَنْ جَابِرٍ هَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه عَلَى قَالَ: «صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاه إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَصَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَفْضَلُ مِنْ مِائَةٍ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاه».

جابیر ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ها فهرموویه تی: «نویژیک له مزگهوته کهی مندا خیر و پاداشتی زیاتره له ههزار نویژی مزگهوته کانی دیکه، ته نها (مسجد الحرام) نه بیت، نویژیک له (مسجد الحرام) خیری زیاتره له سهد ههزار نویژ له مزگهوته کانی دیکه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ فِي مَسْجِدِ قُبَاءَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژکردن له مزگەوتی قوبائدا

٢١٧. عَنْ سَهِلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ تَطَهرَ فِي بَيْتِه ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءَ، فَصَلَّى فِيه صَلَاةً، كَانَ لَه كَأَجْرِ عُمْرَةٍ».

سه هلی کوری حونه یف هه ده ڵێت: پێغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «هه ر که سێک له ماڵه وه خوّی پاک بکاته وه و ده ستنوێژ بگرێت، پاشان بچێته مزگه و تی قوباء، ئینجا نوێژێکی تێدا بکات، ئه وه پاداشته که ی وه کوو پاداشتی عوم ره یه که».

بَابُ مَا جَاءَ فِي بَدْءِ شَأْنِ الْمِنْبَرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی سەرەتای دروستکردنی دوانگە

٢١٨. عَنْ أَنِس هِ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ كَانَ يَخْطُبُ إِلَى جِذْعِ فَلَمَّا اتَّخَذَ الْمِنْبَرَ ذَهبَ إِلَى الْمِنْبَرِ فَحَنَّ الْجِذْعُ فَأَتَاه فَاحْتَضَنَه فَسَكَنَ فَقَالَ: «لُوْ لَمْ أَحْتَضِنْه لَحَنَّ إِلَى يَوْمِ الْمِنْبَرِ فَحَنَّ الْجِذْعُ فَأَتَاه فَاحْتَضَنَه فَسَكَنَ فَقَالَ: «لُوْ لَمْ أَحْتَضِنْه لَحَنَّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

ئهنهس شهده ده گیریتهوه: پیغهمبهر شهدی دارخورمایه ک و تاری ده فهرموو، جا کاتیک که دوانگهیان بو دروست کرد پرقیشته لای دوانگه که ی نینجا قهده دارخورماکه دهستی کرد به نالهنالکردن، پیغهمبهریش شه هات و لهباوه شی گرت، ئیدی داکهوت و هیواش بووه، فهرمووی: «ئهگهر له باوه شم نه گرتایه هه تا پوژی دوای ده ینالاند».

بَابُ مَا جَاءَ فِي طُولِ الْقِيَامِ فِي الصَّلَوَاتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی درێژکردنەوەی راوەستان لە نوێژەکاندا

٢١٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: صَلَّيْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّه ﷺ فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَتْرُكُه. حَتَّى هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأَتْرُكُه.

عهبدوللا هم دهلیت: شهویک لهگهل پیغهمبهری خوادا که نویژم کرد، ههر بهردهوام به پیوه مایه وه ههتا خهیالی کاریکی نه شیاوم کرد، (راوی ده لیت:) گوتم: ئه و کاره نه شیاوه چی بوو؟ گوتی: خهیالم کرد که دابنی و واز له نویژه که بهینم له گه لیدا.

٢٢٠. عَنِ الْمُغِيرَةَ ﷺ يَقُولُ: قَامَ رَسُولُ الله ﷺ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاه، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ الله ﷺ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاه، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ الله قَدْ غَفَرَ الله لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ، قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا».

موغیره شده ده لی: پیغه مبه ری خوا شده به پیوه وه ستابو و (له نویژ دا) هه تاکو و پیه کانی ناوسابو ون، ئینجا پیان گوت: ئهی پیغه مبه ری خوا شد بیگومان خوا له گوناهی پیشتر و پاشتریشت خوش بو وه (که واته بو ناوا خوّت ناره حه تده که یت)! فه رمووی: «ئهی نابیت به نده یه کی سوپاسگوزار بم!».

بَابُ مَا جَاءَ فِي كَثْرَةِ السُّجُودِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی زۆر سوجدەبردن

٢٢١. عَنْ أَبِي فَاطِمَةَ ﷺ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه، أَخْبِرْنِي بِعَمَلِ أَسْتَقِيمُ عَلَيْه وَأَعْمَلُه، قَالَ: «عَلَيْكَ بِالسُّجُودِ؛ فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِللَّه سَجْدَةً إِلَّا رَفَّعَكَ اللَّه بِها

دَرَجَةً، وَحَطَّ بِها عَنْكَ خَطِيئَةً».

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ الصَّلَاةُ

باسی ئەوەی كە يەكەم لێپرسينەوە لەگەڵ بەندە دەكرێت لەسەر نوێژە

٢٢٢. عَنْ أَنَسِ بْنِ حَكِيمِ الضّبِيِّ فَالَ: قَالَ لِي أَبُو هرَيْرَةَ فَهَ: إِذَا أَتَيْتَ أَهلَ مِصْرِكَ فَأَخْبِرُهمْ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولِ اللَّه عَلَيْ يَقُولُ: «إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، الصَّلَاةُ الْمَكْتُوبَةُ، فَإِنْ أَتَمَّها، وَإِلَّا قِيلَ: انْظُرُوا هلْ لَه مِنْ تَطَوُّع؟ فَإِنْ كَانَ لَه تَطَوُّع مُ أَكْمِلَتِ الْفَرِيضَةُ مِنْ تَطَوُّعِه، ثُمَّ يُفْعَلُ بِسَائِرِ الْأَعْمَالِ الْمَفْرُوضَةِ مِثْلُ ذَلِك».

ئەنەسى كورى حەكەمى زەبى كەندە دەلىّىت: ئەبو ھورەيرە كەندى گوتم: ئەگەر چوويتەوە بۆ نىيو خەلكى شارەكەت پىيان رابگەيەنە كە من لە پىغەمبەرى خو پىستوومە دەيڧەرموو: «بىلى كومان يەكەم شتىك كە بەندەى موسولىّان لە رۆژى دوايى لىپرسىنەوەى لەسەرى دەكرىت نوىژە ڧەرزەكانن، جا ئەگەر تەواو بوون ئەوە باشە، ئەگەرنا دەگوترىت: تەماشا بكەن ئايا نوىژى سوننەتى ھەيە؟ جا ئەگەر نوىرى سوننەتى ھەبوو ئەوا نوىرە ڧەرزەكانى پى كامل و تەواو دەكرىت، پاشان ھەموو كردەوە ڧەرزەكانى بەم شىوەيەيان لەگەل دەكرىت».

🤏 جواهر سنن ابن ماجه

بَابُ مَا جَاءَ فِي صَلَاهُ النَّافِلَةِ حَيْثُ ثُصَلَّى الْمَكْتُوبَةُ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی کردنی نوێژی سوننەت لەو شوێنەی نوێژی فەرز دەکرێت

٢٢٣. عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا يُصَلِّي الْإِمَامُ فِي مُقَامِه الَّذِي صَلَّى فِيهِ الْمَكْتُوبَةَ حَتَّى يَتَنَحَّى عَنْه».

موغیره ی کوری شوعبه همهٔ ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «با ئیمام له و شوینه ی که نویژی فه رزی تیدا کردووه، نویژ (ه سوننه ته که) نه کات تاکوو له شوینه که ی دوور ده که ویته وه و لاده دات».

كِتَابُ الْجَنَائِز

پەرتووكى بەرىكردنى مردوو

بَابُ مَا جَاءَ فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی سەردانكردنی نەخۆش

٢٢٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ هِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «خَمْشُ مِنْ حَقِّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ: رَدُّ التَّحِيَّةِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَشُهودُ الْجِنَازَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَتَشْمِيتُ الْمُسْلِمِ: رَدُّ التَّحِيدَ اللَّه».

ئەبو ھورەيرە چە دەڭىت: پىغەمبەرى خوا چە فەرموويەتى: «پىنج شت ھەيە كە ماڧى موسوڭانە لەسەر موسوڭان: وەڭامدانەوەى سلاو، بەدەمەوە چوونى ميواندارىيەكەى، ئامادەبوون لەسەر جەنازەكەى، سەردانى نەخۆش، وەڭامدانەوەى پژمىنەكەى ئەگەر گوتى: (الحمد لله)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ مَنْ عَادَ مَرِيضًا

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی سەردانكردنی نەخۆش

٢٢٥. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ أَتَى أَخَاه الْمُسْلِمَ، عَائِدًا،

مَشَى فِي خَرَافَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسَ، فَإِذَا جَلَسَ غَمَرَتْه الرَّحْمَةُ، فَإِنْ كَانَ غُدُوةً، صَلَّى عَلَيْه سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ عَلَيْه سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِنْ كَانَ مَسَاءً، صَلَّى عَلَيْه سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ».

عهلی شهد ده نیت: گویم له پیغهمبهری خوا شه بو و دهیفهرموو: «ههر کهسینک بیته لای برای موسولهانی بو سهردانکردنی، تا ئه و کاته ی که داده نیشیت میوه کانی به ههه شت ده چنیته وه، جا کاتیک که دانیشت، سوّز و میهره بانی خوا دایده پوشیت، جا ئه گهر کاته که به یانی بو و تاکوو ئیواره حه فتا هه زار فریشته نزای بو ده که ن، ئه گهر ئیواره شه بو و، حه فتا هه زار فریشته تاکوو به یانی ده بیته وه نزای بو ده که ن».

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَلْقِينِ الْمَيِّتِ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی تەڵقینی مردوو به وتەی: (لا إله إلا الله)

٢٢٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله عَنْ: «لَقَّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَه إِلَّا الله».

ئه بو هو ره یوه ها ده لیت: پیغه مبه ری خوا کی فه موویه تی: «مردووه کانتان (ئه و انه ی له سه رهمه رگدان) ته لقین بده ن به: (لا إله إلا الله)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمُؤْمِنِ يُؤْجَرُ فِي النَّزْعِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتدانەوەی بروادار بەھۆی رووحكێشان

٢٢٧. عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: «الْمُؤْمِنُ يَمُوتُ بِعَرَقِ الْجَبِينِ».

ئىبىن بورەيدە لە باوكيەوە ، دەگنرىتەوە: پىغەمبەر ، شە فەرموويەتى: «بروادار كاتىك دەمرىت نىوچاوانى عارەق دەكات (لە توندى ئازارى مردن يان بەھۆى

🤏 جواهر سنن ابن ماجه 🦫

پاکبوونهوهی له تاوان بههنری ئازاری مردنهوه)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَغْمِيضِ الْمَيِّتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی چاوداخستنی مردوو

٢٢٨. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ قَالَتْ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ فَأَغْمَضَه، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قُبِضَ تَبِعَه الْبَصَرُ».

ئوم سەلەمە ، دەڭت: پىغەمبەرى خوا ئىلى چوو بۆ لاى ئەبو سەلەمە (كاتى مردنەكەى)، ئەويىش چاوەكانى كراوە بوون، (پىغەمبەر ئىلى)، ئەويىش چاوەكانى كراوە بوون، (پىغەمبەر ئىلى)، ئەويىش چاوەكان شوينى دەكەون».

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَقْبِيلِ الْمَيِّتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ماچکردنی مردوو

٢٢٩. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ قَالَتْ: قَتَلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مَيِّتٌ، فَكَأَنِي أَنْظُرُ إِلَى دُمُوعِه تَسِيلُ عَلَى خَدَّيْه.

عائیشه هی ده آیت: پیغهمبهری خوا کی عصانی کوری مهزعوونی ماچ کرد به مردوویی، وهک ثیستا لهبهر چاومه، که فرمیسک بهسهر روومه ته کانیدا ده ها ته خواری.

٢٣٠. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةَ ﷺ؛ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ ﷺ قَبَّلَ النَّبِيُّ ﷺ، وَهُوَ مَيِّتُ.

ئیبن عهبباس و عائیشه که ده گنرنهوه: که ئهبو به کر که پنغهمبهری کی ماچ کرد نهو کاته ی که وه فاتی کر دبوو.

بَابُ مَا جَاءَ فِي غَسْلِ الرَّجُلِ امْرَأْتَه وَغَسْلِ الْمَرْأَةِ زَوْجَها

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شوشتنی ژن لەلايەن پياويەوە و پياو لەلايەن ژنيەوە

٢٣١. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: لَوْ كُنْتُ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ، مَا غَسَّلَ النَّبِيِّ عَلِي عَالِمَ اسْتَدْبَرْتُ، مَا غَسَّلَ النَّبِيِّ عَلِي عَلِي عَلِي عَلِي اللهِ عَمْرُ نِسَائِه.

عائیشه هس ده لیّت: نه گهر پیشتر بمزانیبایه نه ک دواتر (حوکمی شوشتنی پیاو له لایه نه که دو او کمی شوشتنی پیاو له له له له له الله الله که الله که الله که نه ده که نه ده شوشت.

بَابُ مَا جَاءَ فِي غُسْلِ النَّبِيِّ ﷺ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شوشتنی پیغەمبەر ﷺ

٢٣٢. عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﴿ قَالَ: لَمَّا غَسَّلَ النَّبِيَّ ﷺ ذَهبَ يَلْتَمِسُ مِنْهُ مَا يُلْتَمَسُ مِنْهُ مَا يُلْتَمَسُ مِنْهُ مَا يُلْتَمَسُ مِنَ الْمُيِّبِ، فَلَمْ يَجِدْه، فَقَالَ: بِأَبِي الطَّيِّبُ، طِبْتَ حَيًّا، وَطِبْتَ مَيِّتًا.

عهلی کوری ئهبو تالیب شه ده نیّت: کاتیک که پیخه مبه ری گیر شوشت، وای بو ده چوو که وه ک ههر که سیّکی دیکه ئهو شتانه ی لیّ ده رده چیّت (که له کاتی مردندا به هو ی شلبوونه وه ده رده چیّت)، به لام هیچ شتیّکی لیّ نه دیت، ئه ویش گوتی: به باوکه وه فیدات بم، ئه ی ئه و که سه ی که به پاکی ژیایت و به پاکی مردیت.

چ جواهر سنن ابن ماجه 🦹

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْكَفَنِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەو شتانەی كە بۆ كفنكردن سوننەتن

٢٣٣. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله عَيْهُ: «خَيْرُ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضُ، فَكَفِّنُوا فِيها مَوْتَاكُمْ، وَالْبَسُوها».

ئیبن عهبباس ها ده لیّت: پیغهمبهری خوا ایس فه درموویه تی: «باشترینی پوشاکه کانتان پوشاکی سپییه، مردووه کانتانی تیدا کفن بکهن و لهبهری بکهن».

بَابُ مَا جَاءَ فِي شُهودِ الْجُنَائِزِ

باسى ئەوەى ھاتووە دەربارەى ئامادەبوون لەسەر مردوو

٢٣٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَسْرِعُوا بِالْجِنَازَةِ، فَإِنْ تَكُنْ صَالِحَةً فَضَرُّ تَضَعُونَه عَنْ رِقَابِكُمْ». صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّرُ نَقَدِّمُونَها إِلَيْه، وَإِنْ تَكُنْ غَيْرَ ذَلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَه عَنْ رِقَابِكُمْ».

ئەبو ھورەيرە ، دەلنت: پىغەمبەرى خوا الله فەرموويەتى: «پەلە بكەن لە شاردنەوەى مردوو، خۆ ئەگەر چاكەكار بىت، بۆ شوينىكى باشترى دەبەن، ئەگەر واش نەبىت، ئەوە خراپەيەكە لە ئەستۆى خۆتان لادەبەن».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ صَلَّى عَلَيْه جَمَاعَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەو كەسەی كۆمەڵێک لە موسوڵمانان نوێژی لەسەر دەكەن

٢٣٥. عَنْ كُرَيْبٍ ﷺ مَوْلَى عَبْدِ اللَّه بْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: هلكَ ابْنُ لِعَبْدِ اللَّه بْنِ عَبَّاسٍ، فَقَالَ: هلكَ ابْنُ لِعَبْدِ اللَّه بْنِ عَبَّاسٍ، فَقَالَ لِي يَا كُرَيْبُ قُمْ فَانْظُرْ هلِ اجْتَمَعَ لِابْنِي أَحَدٌ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ:

وَيْحَكَ كُمْ تَرَاهِمْ؟ أَرْبَعِينَ؟ قُلْتُ: لَا، بَلْ هِمْ أَكْثَرُ، قَالَ: فَاخْرُجُوا بِابْنِي، فَأَشْهِدُ لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَا مِنْ أَرْبَعِينَ مِنْ مُؤْمِنٍ يَشْفَعُونَ لِمُؤْمِنٍ، إِلَّا شَفَّعَهُمُ اللَّه».

کوره یبی خزمه تکاری عهبدو للای کوری عهبباس ده لیّت: کوریّکی عهبدو للای کوری به ههسته ته ماشا عهبدو للای کوری عهبباس مرد، ئینجا پیّی گوتم: ئه ی کوره یب ههسته ته ماشا بکه بزانه که س بۆ کوره که م کۆ بۆته وه (بۆ نویژ لهسه رکردن)، منیش گوتم: به لیّن ئه ویش گوتی: هاوار بۆ تۆ چهند ده بن؟ چل (که س ده بن)؟ گوتم: نه خیر به لکوو زیاترن، گوتی: که واته کوره که م بیننه ده ریّ (بۆ نویژ لهسه رکردن)، شایه تی ده ده م که به پاستی له پیغه مبه ری خوا کی بیستو و مه ده یفه رمو و: «هیچ برواداریّک نییه که چل که س له برواداران تکای بۆ بکهن مسۆگه رخوا تکاکه یان وه رده گریّت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الثَّنَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی باسكردنی مردوو بەچاكە

٢٣٦. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: مُرَّ عَلَى النَّبِيِّ عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ: «وَجَبَتْ»، فَقِيلَ: يَا فَقَالَ: «وَجَبَتْ»، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّه قُلْتَ لِهذِه وَجَبَتْ، وَلِهذِه وَجَبَتْ، فَقَالَ: «شَهادَةُ الْقَوْمِ، وَالْمُؤْمِنُونَ شُهودُ اللَّه فِي الْأَرْضِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەڭىت: جەنازەيەك بەلاى پىغەمبەردا كى تىپەرىى، جا ستايىشى (مردووەكەيان) دەكرد، فەرمووى: «پىويست بوو»، پاشان جەنازەيەكى دىكە بەلايدا تىپەرىى، جا بەخراپە باسيان دەكرد، فەرمووى: «پىويست بوو»، گوترا: ئەى پىغەمبەرى خوا بى ئەوەيان فەرمووت: وەرگىرا، بى ئەوەشيان فەرمووت: وەرگىرا، بى ئەوەشيان فەرمووت: وەرگىرا؛ ئىنجا فەرمووى: «شايەتى خەڭك بوو، بېرواداران شايەتىدەرانى خوان لەسەر زەوى».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الدُّعَاءِ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْجِنَازَةِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی دوعاکردن لەنێو نوێڗٞی مردوو

٢٣٧. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ إِذَا صَلَّى عَلَى جِنَازَةٍ يَقُولُ: «اللَّهَمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْتَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَدُهُ مِنَّا فَتَوَقَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَدُهُ مِنَّا فَتَوَقَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَه، وَلَا تُضِلّنَا بَعْدَه».

ئه بو هو پره بپره هه ده نیت: هه رکات پیغه مبه ری خوا کی نویزی له سه ر جه نازه ده کرد ده یفه رموو: «خوایه له زیندوو و مردووه کانمان خوش به، وه له تاماده بووان و ئه وانه شی که تاماده نین، وه له گچکه و گه و ره مان، وه له نیر و میینه مان، خوایه ئه وه ی ژیانت پی دا له تیمه ئه وه له سه ر ئیسلام بیژیینه، وه ئه وه ی پرووحت لی وه رگر ته وه، ئه وه به ئیمان و برواوه بیمرینه، خوایه له پاداشتی بیبه شمان مه که، وه له دوای ئه و تووشی گوم پراییان مه که».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الطَّفْلِ

باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەی نوێژکردن لەسەر منداڵی مردوو

٢٣٨. عَنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ شُعْبَةَ ﷺ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «الطَّفْلُ يُصَلَّى عَلَيْه».

موغیرهی کوری شوعبه ﷺ ده لُنت: گویم له پیغهمبهری خوا ﷺ بوو ده یفه رموو: «مندال نویزی لهسهر ده کریت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الشُّهدَاءِ وَدَفْنِهمْ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژکردن لەسەر شەھیدان و کفنکردنیان

٢٣٩. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ يَجْمَعُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ، وَالثَّلَاثَةِ مِنْ قَتْلَى أُحُدِ فِي ثَوْبِ وَاحِدٍ ثُمَّ يَقُولُ: «أَيُّهِمْ أَكْثَرُ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ؟»، فَإِذَا وَالثَّلَاثَةِ مِنْ قَتْلَى أُحُدِ فِي ثَوْبِ وَاحِدٍ ثُمَّ يَقُولُ: «أَنَّا شَهِيدٌ عَلَى هؤلَاء، وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ فِي أَشِيرَ لَه إِلَى أَحَدِهِمْ قَدَّمَه فِي اللَّحْدِ وَقَالَ: «أَنَا شَهِيدٌ عَلَى هؤلَاء، وَأَمَرَ بِدَفْنِهِمْ فِي دِمَائِهِمْ، وَلَمْ يُعَسَّلُوا».

جابیری کوری عهبدوللا ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا هی شههیده کانی ئوحودی دو و دانه بهیه کهوه، یان سی دانه بهیه کهوه، لهنیو یه ک پوشاک و کفندا کو ده کردهوه، پاشان ده یفه رموو: «کامهیان زیاتر قورئانی لهبهره؟»، جا ئه گهر ئاماژهیان به یه کیک کردبایه، ئهوی پیش ده خست له کاتی ناشتندا، وه ده یفه رموو: «من شایه تی بو ئهوانه ده ده ده م (که له ریگای خوا شه هید بوون)، فه رمانی کرد که به خوینه کانیانه وه بنیژرین، نویژی لهسه ر نه کردن و نه شوردران».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْأَوْقَاتِ الَّتِي لَا يُصَلَّى فِيها عَلَى الْمَيِّتِ وَلَا يُدْفَنُ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەو كاتانەی نوێژی مردوو ناكرێت و ناشنێژرێت

٢٤٠. عَنْ عُقْبَةَ بْن عَامِرٍ الْجُهِنِيَّ ﴿ يَقُولُ: ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَتُولُ ، ثَلَاثُ سَاعَاتٍ كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَنْهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ فِيهِنَّ أَوْ نَقْبِرَ فِيهِنَّ مَوْتَانَا: حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ بَازِغَةً، وَحِينَ يَقُومُ قَائِمُ الطَّهِيرَةِ حَتَّى تَمِيلَ الشَّمْسُ، وَحِينَ تَضَيَّفُ لِلْغُرُوبِ حَتَّى تَغُرُبَ.

عوقبهی کوری عامیری جوههنی شه ده ڵێت: سێ کات ههیه پێغهمبهری خوا ﷺ قهدهغهی کردووه که نوێژی تێدا بکهین، یان مردووه کانمانی تێدا بنێژین: ئهو کاتهی که خوٚر دهگاته کاتی نیوهڕوٚ،

تاكوو (له نيوهراستي ئاسمان) لادهدات، وه ئهو كاتهى لار دهبيتهوه بهرهو ئاوابوون تاكوو ئاوا دەبيت.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْقَبْر

باسی ٹِهوهی هاتووه دەربارەی نوێژگردن لەسەر گۆر

٢٤١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِ: أَنَّ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَتْ تَقُمُّ الْمَسْجِدَ، فَفَقَدَها رَسُولُ الله عَنْهَا بَعْدَ أَيَّامٍ، فَقِيلَ لَه: إِنَّهَا مَاتَتْ، قَالَ: «فَهَلَّا آذَنْتُمُونِي»، فَأَتَّى قَبْرَها، فَصَلِّي عَلَيْها.

ئەبو ھورەيرە ، دەگنرىتەوە: ئافرەتىكى رەشپىست ھەبوو مزگەوتى خاوين ده کر دهوه، ئینجا پنغهمبهری خوا علیه ماوه په ک بوو نهیدهبینی، ئهویش دوای چهند رِوْرْيْک پرسياري دەربارەي كرد، پنيان گوت: ئەو ئافرەتە مردووه، فەرمووى: «ئەي نه دهبوو ههوالم یی بدهن!»، بویه هات بو سهر گوره کهی و نویژی لهسهر کرد.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّلَاةِ عَلَى النَّجَاشِيِّ

باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي نوێژکردن لەسەر نەجاشى

٢٤٢. عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ أَخَاكُمُ النَّجَاشِيَّ قَدْ مَاتَ، فَصَلُّوا عَلَيْه»، قَالَ: فَقَامَ فَصَلَّيْنَا خَلْفَه، وَإِنِّي لَفِي الصَّفِّ الثَّانِي، فَصَلَّى عَلَيْه صَفَّيْن.

عيمراني كوري حوصهين ﷺ ده گيريتهوه: پيغهمبهري خوا ﷺ فهرمووي: «بيگومان نهجاشي براتان مردووه و نوێژي لهسهر بکهن، گوتي: ئينجا ههلسا و نوێژمان له پشتیهوه کرد، وه من له ریزی دووهم بووم، دوو ریز (نویز خوین) نویزیان لهسهر کرد».

بَابُ مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ مَنْ صَلَّى عَلَى جِنَازَةٍ وَمَنِ انْتَظَرَ دَفْنَها

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی كەسێك نوێژی مردوو دەكات و چاوەرێی ناشتنيەتی

٢٤٣. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «مَنْ صَلَّى عَلَى جِنَازَةٍ فَلَه قِيرَاطُ، وَمَنِ انْتَظَرَ حَتَّى يُفْرَغَ مِنْها فَلَه قِيرَاطَانِ»، قَالُوا: وَمَا الْقِيرَاطَانِ؟ قَالَ: «مِثْلُ الْجُبَلَيْنِ».

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَا يُقَالُ إِذَا دَخَلَ الْمَقَابِرَ

ہاسی ٹەوەی ھاتووە دەربارەی چ دەگوترێت لە كاتى چوونە گۆپستان

٢٤٤. عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يُعَلِّمُهُمْ إِذَا خَرَجُوا إِلَى الْمَقَابِرِ، كَانَ قَائِلُهُمْ يَقُولُ: «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ الله بِكُمْ لَاحِقُونَ، نَسْأَلُ الله لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ».

سوله یهانی کو پی بو پره یده له باوکیه وه ها ده گیپریته وه، گوتوویه تی: پیغه مبه ری خو پی فی فیری ده کردن که چوونه گوپرستان بلین: «سه لامی خواتان لی بیت، ئهی خه لکی مه نز لگا له بپرواداران و موسولهانان، ئیمه ش به ویستی خوا به ئیوه ده گهین، داوای لیخو شبوون بو خومان و بو ئیوه ش له خوا ده کهین».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْجُلُوسِ فِي الْمَقَابِرِ

باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي چۆنيەتى دانيشتن لە گۆرستان

٢٤٥. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبِ ﷺ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جِنَازَةِ، فَانْتَهِيْنَا إِلَى الْقَبْرِ فَجَلَسَ، وَجَلَسْنَا، كَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ.

بهرائي كوري عازيب ﷺ ده لْنِت: له خزمه ت ينغه مبه ري خوا ﷺ له گه ڵ جه نازه يه ک دەرچووين تاكوو گەيشتىنە سەر گۆرەكە، ئىنجا دانىشت، ئىمەش دانىشتىن، به جۆرێک وهکوو ئهوهي که باڵنده لهسهر سهرمان بێت (واته: زوّر بهئارامي دانیشتین).

بَابُ مَا جَاءَ فِي إِدْخَالِ الْمَيِّتِ الْقَبْرَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی مردوو خستنە نێو گۆر

٢٤٦. عَنِ ابْنِ عُمَرَ عِنْ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ إِذَا أُدْخِلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ، قَالَ: «بِسْمِ اللَّه، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّه»، وَقَالَ أَبُو خَالِدٍ مَرَّةً: إِذَا وُضِعَ الْمَيِّتُ فِي لَخْدِه قَالَ: «بِسْم الله، وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ الله»، وَقَالَ هشَامٌ فِي حَدِيثِه: «بِسْمِ الله، وَفِي سَبِيلِ الله، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّه».

ئيبن عومهر ﷺ ده ڵێت: كاتێک كه مردوو دهخرايه نێو گور، پێغهمبهرﷺ دهيفهرموو: «به ناوی خوا، لهسهر ئاييني ينغهمبهري خوا»، ئهبو خاليد جاريک گوتي: كاتنک مردوو خرایه نیو گوره که ی فهرمووی: «به ناوی خوا، لهسهر سوننه و ریبازی پیّغهمبهری خوا»، هیشام له گیرانهوهکهیدا گوتی: «به ناوی خوا، لهپیّناو خوا و لهسهر ئايين و ريبازي پيغهمبهري خوا ﷺ (واته: له كاتي ناشتني مردووهكهدا ينغهميه ري خو السلطي تهوهي دهفه رموو)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي حَفْرِ الْقَبْرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ھەڵكەندنی گۆر

٢٤٧. عَنْ هَشَامِ بْنِ عَامِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «احْفِرُوا، وَأَوْسِعُوا، وَأَدْسِعُوا،

هیشامی کوری عامیر ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ (دهربارهی گوّړ) فهرموویه تی: «هه ڵیبکه نن و چاڵی بکهن و فراوانی بکهن و چاکی بکهن».

🖋 تێبيني:

(حفر القبر): واته: چالکردنی نیوه راستی گوره که به نه ندازه ی مردووه که.

بَابُ مَا جَاءَ فِي اتِّبَاعِ النِّسَاءِ الْجَنَائِرَ

باسى ئەوەى ھاتووە دەربارەي شوێنكەوتنى جەنازە بۆ ئافرەتان

٢٤٨. عَنْ أُمِّ عَطِيَّةً ، قَالَتْ: نُهينَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجُنَائِزِ، وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا.

ئوم عەتىيە ﷺ دەڭيت: (ئىمەى ئافرەتان) شوينىكەوتنى جەنازەمان لىن قەدەغە كراوە، بەلام قەدەغەكردنى يەكجارەكى نا (واتە: بەپنى ئەم فەرموودەيە حەرام نىيە، بەلكوو ناپەسندە).

بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّهِي عَنْ ضَرْبِ الْخُدُودِ، وَشَقَّ الْجُيُوبِ

باسی نهوهی هاتووه دهربارهی ریّگریکردن له له دهموچاوی خوّدان و یه خهدادرین

٢٤٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه هِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ شَقَّ الْجُيُوبَ،

وَضَرَبَ الْخُدُودَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

عهبدو للا هن ده لیّت: پیخه مبه ری خوا شیخ فه رموویه تی: «هه رکه سیّک یه خه ی دابد ریّت (له کاتی به لا و گرفتاریدا) و له روخساری خوّی بدات، یان هاوار بکات به هاوار کردنی سه رده می نه فامی، له ئیمه نییه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيَّتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گریان لەسەر مردوو

. ٢٥٠. عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﴿ قَالَ: كَانَ ابْنُ لِبَعْضِ بَنَاتِ رَسُولِ اللّه ﷺ يَقْضِي، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ أَنْ يَأْتِيَهَا، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِا أَنَّ، بِللّه مَا أَخَذَ، وَلَه مَا أَعْطَى، وَكُلُّ شَيْءٍ عَنْدَه إِلَى أَجَلٍ مُسَمَّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْه، فَأَقْسَمَتْ عَلَيْه، فَقَامَ وَمُنَدَه إِلَى أَجَلٍ مُسَمَّى، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيْه، فَأَقْسَمَتْ عَلَيْه، فَقَامَ رَسُولُ اللّه ﷺ وَعُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ، فَلَمَّا دَخَلْنَا نَاوَلُوا الصَّبِيَّ رَسُولَ اللّه ﷺ وَرُوحُه تَقَلْقُلُ فِي صَدْرِه، الصَّامِتِ، فَلَمَّا دَخَلْنَا نَاوَلُوا الصَّبِيَّ رَسُولَ اللّه ﷺ وَرُوحُه تَقَلْقُلُ فِي صَدْرِه، قَالَ: حَسِبْتُه قَالَ: كَانَهُ شَنَّةُ، قَالَ: فَبَكَى رَسُولُ اللّه ﷺ فَقَالَ لَه عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ: مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللّه؟ قَالَ: «الرَّحْمَةُ الَّتِي جَعَلَها اللّه فِي بَنِي آدَمَ، وَإِنّمَا لَكُ عَبَادِهُ اللّه مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَةُ اللّه عَنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَةُ اللّهِ عَلَى اللّه عَلَى اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَنْ عَبَادِهُ اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَنْ عَبَادِه الرُّحَةُ اللّه عَنْ عَبَادِهِ الرَّحْمَةُ اللّه عَنْ عَبَادِهِ اللّه عَلَى اللّه اللّه عَلَى اللّه اللّه عَلَى اللّه عَلَى اللّه عَلَى اللّه عَلَى اللّه اللّه عَلَى اللّه عَلَى اللّه عَلَى اللّه اللّه عَلَى الللّه عَلَى اللّه عَلَى

ئوسامه ی کوری زهید که ده لیّت: یه کیّک له کچه کانی پیغه مبه ری خوا کی کوری کی هه بوو، له کاتی گیانکیشاندا بوو، ناردی به شویّن پیغه مبه ردا که بخ به به به بود که خوا مافی ئه وه ی لای له و کاته دا، (پیغه مبه ریش کی بو کچه که ی نارده وه که خوا مافی ئه وه یه هم به که وه ریبگریته وه، ئه وه ی به خشیویشیه تی هه ر مولّکی خوّیه تی، هه موو شتیک له لای خوا کاتی بو دیاریکراوه، بویه ئارام بگره و له به رخوا خوراگر به (بو ئه و کوسیه)، دیسان به دوایدا نارده وه و سویّندی له سه رخوارد (که ده بیّت بچیّت)، جا پیغه مبه ری خوا کی کوری جه به ل و میش له گه لیدا هه لسام و مو عازی کوری جه به ل و ئوبه ی کوری که عب و عوباده ی کوری صامیتی له گه لدا بوو، جا کاتیک چووین ئوبه ی کوری که عب و عوباده ی کوری صامیتی له گه لدا بوو، جا کاتیک چووین

مندالله که یان بو پنغه مبه ری خوا پی هنا، له و کاته دا هه ناسه ی سوار بوو، ده لنت: پنم وا بنت گوتی: وه کوو کونده یه ک وا بوو که ده یهه ژننیت، گوتی: ئینجا پنغه مبه ری خوا پی گریا، عوباده ی کوری صامیتیش گوتی: ئه وه چییه ئه ی پنغه مبه ری خوا پی هه موو گریانه)؟ فه رمووی: «ئه و سۆز و به زه ییه که خوا دایناوه له ننیو دلنی هه موو مروق نکدا، خوا ته نها له گه ل ئه وانه به سۆز و میهره بانه که سۆز و میهره بانیان هه یه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّبْرِ عَلَى الْمُصِيبَةِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئارامگرتن لەسەر بەلا و ناخۆشی

٢٥١. عَنْ أَنِس بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى».

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئارامى و خۆراگرى ئەوەيە كە لە سەرەتاى كۆستەكەوە بىنت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي ثَوَابِ مَنْ أُصِيبَ بِوَلَدِه

باسی نُهُوهی هاتووه دهربارهی پاداشتی نُهو کهسهی منداڵی دهمریّت

٢٥٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلِيْهِ قَالَ: «لَا يَمُوتُ لِرَجُلٍ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَيَلجَ النَّارَ، إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ».

ئه بو هو پره په ده گڼړ ێته وه: پێغه مبه ر ﷺ فه رمو و یه تی: «هیچ پیاو ێک نییه که سێ منداڵی بمرێت و بچێته دو زه خ، مه گهر که مێکی زوٚر که م نه بێت (وه کوو ده ڵێن: ته نها له به رخاتری سوێند نه بێت)».

تېينى:

(إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ): به كار ده هينريت بۆ شتيك كه زۆر كهم بيت، وه كوو له كورده واريدا ده لين: ئهو شته ناكهم ته نها له بهر سوينده كه نه بيت، واته: به شي ئه وه نده كاره كه ده كهم كه سوينده كه نه كهويت و هيچى ديكه.

٢٥٣. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يُتَوَقَّى لَهمَا ثَلَاثَةُ مِن الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ، إِلَّا أَدْخَلَهمُ اللَّه الْجُنَّةَ، بِفَضْلِ رَحْمَةِ اللَّه إِيَّاهمْ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى ، قىلى فەرموويەتى: «ھەر دوو موسوڵانىك كەوا سى مىداڵيان دەمرن و نەگەيشتوونە قۆناغى باڵغبوون، ئەوە مسۆگەر خواى مىھرەبان بە فەزڵ و چاكە بۆيان دەيانخاتە نىپو بەھەشتەوە».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الطَّعَامِ يُبْعَثُ إِلَى أَهِلِ الْمَيِّتِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ناردنی خواردن بۆ خاوەن مردوو

٢٥٤. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ جَعْفَرٍ ﴿ قَالَ: لَمَّا جَاءَ نَعْيُ جَعْفَرٍ قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اصْنَعُوا لِآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا، فَقَدْ أَتَاهِمْ مَا يَشْغَلُهمْ، أَوْ أَمْرٌ يَشْغَلُهمْ».

عهبدو للای کوری جهعفه رکت ده لیّت: کاتی ههوالی شههیدبوونی جهعفه رهات، پیخهمبه ری خوا کی فهرمووی: «بۆ خیزان و مال و مندالی جهعفه رخواردن ساز بکهن، چونکه به راستی تووشی کوستیك هاتوون سه رقالی کردوون، یان تووشی کارهساتیك بوون سه رقالیان ده کات».

بَابٌ فِي النَّهِي عَنْ كَسْرِ عِظَامِ الْمَيِّتِ

باسێك دەربارەی ڕێگریکردنی له شکاندنی ئێسکی مردوو

٢٥٥. عَنْ عَائِشَةً ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِه حَيًّا».

عائیشه چه ده لیّت: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «(گوناهی) شکاندنی ئیسکی مردوو وه ک شکاندنیه تی بهزیندوویی».

بَابُ مَا جَاءَ فِي ذِكْرِ مَرْضِ رَسُولِ اللَّهُ ﷺ

باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي نەخۆشكەوتنى پێغەمبەرى خوا ﷺ

٢٥٦. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُ ﷺ يَتَعَوّدُ بِهِوُلاءِ الْكَلِمَاتِ: «أَذْهِبِ الْبَاسَ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاوُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»، فَلَمّا رَبَّ النَّاسِ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاوُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»، فَلَمّا ثَقُلَ النَّبِيُ ﷺ فِي مَرَضِه الَّذِي مَاتَ فِيه، أَخَذْتُ بِيدِه، فَجَعَلْتُ أَمْسَحُه وَأَقُولُها، فَلَا النَّبِي عَلَى اللّهِ عَلَى اللّهُ مَ اغْفِرْ لِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرّفِيقِ الْأَعْلَى»، قَالَتْ: «اللّهمّ اغْفِرْ لِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرّفِيقِ الْأَعْلَى»، قَالَتْ: فَكَانَ هِذَا آخِرَ مَا سَمِعْتُ مِنْ كَلَامِه ﷺ.

عائیشه ده نیت: پیغهمبهر به و چهند و شه گهله پهنای به خوا ده گرت: «نهی پهروه ردگار ناپه حهتی و نه خو شیبه کهم لاببه، چاره سهر بنیره ههر تو شیفابه خشی، هیچ چاره سهر یک نیبه جگه له و چاره سهره ی که له لایه ن تووه یه، چاره سهریک که نه خوشی و ئازار به جی ناهی نیتی ، جا (عائیشه ده نیت:) کاتیک نه خوشی پیغهمبهر کران بوو، له و نه خوشیه ی که تیدا وه فاتی کرد، ده ستیم گرت و به لاشهیمدا ده هینا و ئه و وشانه شم ده گوت، ده ستی له نیو ده ستم ده رهینا و پاشان فهرمووی: «خوایه لیم خوش به و بمگهیه نه په و فیقولئه علا (ئه وانه ی که له لای خوا پلهیان به رزه)، ده نیت: ئه وه کوتا قسه یه که بوو که له پیغهمبه رکه بیستم».

٢٥٧. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﴿ يَقُولُ: «مَا مِنْ نَبِيِّ يَمْرَضُ إِلَّا خُيِّرَ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»، قَالَتْ: فَلَمَّا كَانَ مَرَضُه الَّذِي قُبِضَ فِيه، أَخَذَتُه بُحَّةُ، فَسَمِعْتُه يَقُولُ: «{مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ الله عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِيقِينَ وَالصِّدِيقِينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالصَّدِينَ السَاء: ٦٥»، فَعَلِمْتُ أَنَّه خُيِّرَ.

157

عائيشه ، ده لينت: گويم له پيغهمبهري خوا عليه بوو دهيفهرموو: «هيچ پيغهمبهريک نييه كه كاتيك نهخوش دهكهويت ئيلا خوا هه لبراردني دهداتيت له نيوان دونيا و قيامه تدا»، گوتي: جا كاتنك نه خوش كهوت بهو نه خوشبيه ي كه تنيدا وهفاتي كرد، ده نگى گۆړا و گويشم لى بوو دەيفەرموو: «{مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّه عَلَيْهِمْ مِنَ النَّيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهِدَاءِ وَالصَّالِحِينَ}، واته: ههر كهسينك كويرايهلي خوا و ينغهمبه ربكات، جا ئه وانه له گه ل كه سانيكن كه خوا فه زل و به هرهى (خوّى) رشتووه بهسهریاندا له پیغهمبهران و راستگویان و شههیدان و پیاوچاکان، جا زانیم كه خوا هه لبراردني داوه تي».

٢٥٨. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه عَلَيْ كَانَ يَقُولُ فِي مَرْضِه الَّذِي تُوفِّي فِيه: «الصَّلاةَ، وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ»، فَمَا زَالَ يَقُولُها، حَتَّى مَا يَفِيضُ بِها لِسَانُه.

ئوم سەلەمە ، دەگىرىتەوە: يىغەمبەرى خوا ﷺ لە نەخۆشى وەفاتكردنەكەيدا فهرمووي: «ئاگاتان له نوێژه کانتان بێت و بهزايهيان مهدهن، وه ئاگاتان له سهروهت و سامانتان بیّت و زه کاتی لی بدهن»، (بهو شیّوهیه نُهم فهرموودهیه شهرح کر اوه، تاکوو هاوتهریب بنت له گه ل دواندنی قورنان که ههمیشه نویژ و زه کات به دوای یه کدان، وه ههنديکي ديکه دهلين: مهبهستي يي له بهنده و کهنيزه که، که فهرماني کردووه به چاوديريكردنيان)، ههتاكوو زماني گهرا بهردهوام ئهوهي دووباره كردهوه.

بَابُ ذِكْرِ وَفَاتِه وَدَفْنِه ﷺ

باسی مردن و ناشتنی پیغهمبهری خوا ﷺ

٢٥٩. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ ، قَالَ: لَمَّا وَجَدَ رَسُولُ اللَّه عِنْ كَرْبِ الْمَوْتِ مَا وَجَدَ، قَالَتْ: فَاطِمَةُ وَا كَرْبَ أَبْتَاه، فَقَالَ: رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا كَرْبَ عَلَى أَبِيكِ بَعْدَ الْيَوْم، إِنَّه قَدْ حَضَرَ مِنْ أَبِيكِ مَا لَيْسَ بِتَارِكٍ مِنْه أَحَدًا، الْمُوَافَاةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دە ئىنت: كاتىك كە پىغەمبەرى خوا الله تووشى ناخۆشى و ئازارى مردن بوو لەوەى كە تووشى بوو، فاتىمە گوتى: واى بۆ ئەو نارەحەتىيەى كە تووشى باوكم بووە، ئىنجا پىغەمبەرى خوا الله فەرمووى: «لەمرۆ بەولاوە ئازار و نارەحەتى لەسەر باوكت نامىنىت، لەراستىدا ئەو شتە ئامادەى بەردەمى باوكتە كە ھىچ كەس بەجى ناھىنىت، كە گەيشتنە بە رۆژى قىامەت».

٢٦٠. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: قَالَتْ لِي فَاطِمَةُ: يَا أَنْسُ كَيْفَ سَخَتْ أَنْفُسُكُمْ أَنْ تَحْثُوا التَّرَابَ عَلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ؟

ئەنەسى كورى مالىك ، دەلىّىت: فاتىمە ، پىنى گوتم: ئەى ئەنەس، چۆن توانىتان و دەستتان رۆيشت كە خۆل بكەن بەسەر (لاشەى) پىغەمبەرى خوادا سى (لە كاتى ناشتنىدا)؟

٢٦١. عَنْ أَنَس هَ : أَنَّ فَاطِمَة هَ قَالَتْ: حِينَ قُبِضَ رَسُولُ اللَّه عَنْ أَبَاه، إِلَى جِبْرَائِيلَ أَنْعَاه، وَا أَبْتَاه، وَا أَبْتَاه، جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاه، وَا أَبْتَاه جِبْرَائِيلَ أَنْعًاه، وَا أَبْتَاه، وَا أَبْتَاه، جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاه، وَا أَبْتَاه جِبْرَائِيلَ أَنْعًاه، وَا أَبْتَاه بَيْلَ حَتَّى رَأَيْتُ أَجَابَ رَبًّا دَعَاه. قَالَ حَمَّادٌ فَرَأَيْتُ ثَابِتًا حِينَ حَدَّثَ بِهِذَا الْحَدِيثِ بَكَى حَتَّى رَأَيْتُ أَصْلاعَه تَخْتَلْف.

ئه نه س ها ده گیری ته وه: کاتی پیغه مبه ری خوا ها وه فاتی کرد، فاتیمه ها (به نارامی و نه رمی) هاواری کرد: نای باو که هه والی مردنت به جیبریل ده گه یه نین، نای باو که چه ند له په روه ردگاری نزیک بوویه وه، وای باو که به هه شتی فیرده و س شوینی تویه، وای باو که وه لامی په روه ردگاری دایه وه کاتیك بانگی کرد. حه مهاد ده لیت: بینیم سابیت که نه و هه واله ی گیرایه وه به جوریک گریا تا کوو په راسو وه کانی ده جو ولانه وه.

٢٦٢. عَنْ أَنْسٍ ﴿ قَالَ: لَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الَّذِي دَخَلَ فِيه رَسُولُ اللَّه ﷺ الْمَدِينَةَ أَضَاءَ مِنْها كُلُّ شَيْءٍ، وَمَا أَضَاءَ مِنْها كُلُّ شَيْءٍ، وَمَا أَضَاءَ مِنْها كُلُّ شَيْءٍ، وَمَا

نَفَضْنَا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ الْأَيْدِيَ حَتَّى أَنْكَرْنَا قُلُوبَنَا.

ئهنهس شه ده لیّت: لهو روزه دا که پیخه مبه ری خوا پی ته شریفی هاته نیو مه دینه هه موو شتیک به هاتنی رووناک بوو و دره و شایه و ه نینجا له و روزه و که تیدا و ه فاتی کرد هه موو شتیک تاریک بوو، له ناشتنی پیخه مبه رکی نه نه بووینه و که دله کان گوران و وه ک پیشو و نه مان.

٢٦٣. عَنْ أَنَسٍ ﴿ قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللّه ﷺ لِعُمَرَ: انْطَلِقْ بِنَا إِلَى اللّه ﷺ يَرُورُها، قَالَ: فَلَمَّا انْتَهِيْنَا إِلَيْها بَكَتْ، أُمِّ أَيْمَنَ نَزُورُها، كَمَا كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ يَرُورُها، قَالَ: فَلَمَّا انْتَهِيْنَا إِلَيْها بَكَتْ، فَقَالَا لَها: مَا يُبْكِيكِ؟ فَمَا عِنْدَ اللّه خَيْرٌ لِرَسُولِه، قَالَتْ: إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ اللّه خَيْرٌ لِرَسُولِه، قَالَتْ: إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ اللّه خَيْرٌ لِرَسُولِه، وَلَكِنْ أَبْكِي لِأَنَّ الْوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ، قَالَ: فَهِيَّجَتْهِمَا عَلَى الْبُكَاءِ، فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَها.

ئەنەس شە دەڭيت: لەدواى وەفاتى پىغەمبەرى خوا ئىش ئەبو بەكر بە عومەرى گوت: برۆ با بچىن سەردانى ئوم ئەيمەن بكەين، ھەر وەكوو چۆن پىغەمبەرى خو گوت: برۆ با بچىن سەردانى دەكرد، دەڭيت: كاتىك گەيشتىنە لاى گريا، گوتيان: بۆ دەگريت؟ خۆ ئەوەى كە لەلاى خوايە باشترە بۆ پىغەمبەرەكەى، گوتى: منيش دەزانم ئەوەى كە لەلاى خوايە باشترە بۆ پىغەمبەرەكەى، بەلام بۆ پچرانى وەحى لە ئاسانەوە دەگريم، لەلاى خوايە باشترە بۆ پىغەمبەرەكەى، بەلام بۆ پچرانى وەحى لە ئاسانەوە دەگريم، گوتى: بەھۆى ئەوەوە ھەردووكيانى گرياند، ئىدى واى كرد كە ھەردووكيان لەگەلىدا گريان.

كِتَابُ الصِّيَام

پەرتووكى رۆژوو

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ الصِّيامِ

پاسی نُهوهٔی هاتووه دهربارهٔی گهورهیی رِوْژُوو

372. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ، الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِها إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفِ إِلَى مَا شَاءَ اللّه، يَقُولُ الله: إِلّا الصَّوْمُ؛ فَإِنّه لِي وَأَنَا أَجْزِي بِه، يَدَعُ شَهوتَه وَطَعَامَه مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِم فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِي وَأَنَا أَجْزِي بِه، يَدَعُ شَهوتَه وَطَعَامَه مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِم فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبّه، وَ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمُ أَطْيَبُ عِنْدَ اللّه مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ».

رِوْرُووهوان لاى خوا له بۆنى مىسك خۆشتره».

٢٦٥. عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هنْدِ هَذَ أَنَّ مُطَرِّفًا، مِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ، حَدَّثَه أَنَّ عُثْمَانَ بُنَ أَبِي الْعَاصِ الثَّقَفِيَّ دَعَا لَه بِلَبَنِ يَسْقِيه، فَقَالَ مُطَرِّفُ: إِنِّي صَائِمُ، فَقَالَ عُثْمَانُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه عَلَيْ يَقُولُ: «الصِّيَامُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ، كَجُنَّةِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْقِتَالِ».

سه عیدی کوری ئه بو هیند هی ده گیریته وه: موته رریف له به نو عامیری کوری صه عصه عه وه بقی گیراوه ته وه، عوسیانی کوری ئه بو عاصی سه قه فی داوای کرد شیر بق موته رریفیش گوتی: من به پر قرووم، جا عوسیان گوتی: گویم له پیغه مبه ری خوا سی بوو ده یفه رموو: «پر قروو قه لغانه له ئاگر، هه روه کوو قه لغان و په ناگه ی یه کیکتان له جه نگدا».

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ شَهرِ رَمَضَانَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گەورەیی مانگی رەمەزان

٢٦٦. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَه مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِه».

ئه بو هو پره په ده لیّت: پیغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «هه رکه سیّک مانگی په مه زان به پوژوو بیّت، به جوریّک بروای پی بیّت و چاوه پروانی پاداشت بیّت، له گوناهه کانی پابردووی ده بووردریّت».

٢٦٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: ﴿إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ، صُفّدتِ الشَّيَاطِينُ، وَمَرَدَةُ الْجِنِّ، وَغُلِّقَتْ أَبُوَابُ النَّارِ، فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْها بَابُ، وَفُتِحَتْ أَبُوَابُ النَّارِ، فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْها بَابُ، وَنَادَى مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا وَفُتِحَتْ أَبُوَابُ الثَّرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ النَّيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّه عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ».

ئهبو هو په په په ده گڼږ پتهوه: پنغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «کاتیک یه که م شهوی په مهزان دینت، شهیتانه کان و جنو که زیانبه خشه کان زنجیر ده کرین و دوور ده خرینه وه، وه ده رگاکانی دو زه خ داده خرین و هیچ ده رگایه کیان ناکرینه وه، وه ههروه ها ده رگاکانی به هه شت ده کرینه وه و هیچ ده رگایه کیان دانا خرینه وه، جا بانگه و از کاریک بانگه و از ده کات: نهی نه و که سه ی به دوای چاکه دا ده گه پیت به ره و پیری په مهزان وه ره، وه نه ی خراپه کاران و از به پنن، وه خوا چه ندان که س له ناگر پزگار ده کات، نه وه شه و شه و یکی په مهزاندا دو و باره ده بیته وه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي صُومُوا لِرُؤْيَتِه وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِه

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی فەرموودەی: بەرۆژوو بن و بیشکێنن به بینینی مانگ

٢٦٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا رَأَيْتُمُ الْهَلَالَ فَصُومُوا، وَإِذَا رَأَيْتُمُ الْهَلَالَ فَصُومُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا».

ئه بو هو پره پره هه ده لَيْت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «نه گهر مانگتان بینی به پوژ وو بن، وه نه گهر دووباره مانگتان (له مانگی شه والدا) بینی ده ست هه لگرن له پوژ وو گرتن، وه نه گهر هه ور بوو نه تانبینی، نه وه سی پوژ به پوژ وو بن».

بَابُ مَا جَاءَ فِي الصَّوْمِ فِي السَّفَرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوون لە گەشتدا

٢٦٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: سَأَلَ حَمْزَةُ الْأَسْلَمِيُّ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَقَالَ: إِنِّي أَصُومُ، أَفَا صُومُ، وَإِنْ شِئْتَ فَأَفْطِرْ».

عائیشه علیه ده نیت: حهمزهی ئهسلهمی پرسیاری له پیغهمبهری خوا کی کرد،

گوتی: من رۆژوو دهگرم، ئایا له گهشتیشدا بهرۆژوو بم؟ فهرمووی: «ئهگهر ویستت بهرۆژوو به، وه ئهگهر ویستت بیشکینه (بهرۆژوو مهبه)».

بَابُ مَا جَاءً فِي قَضَاءِ رَمَضَانَ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گێڕانەوەی ڕۆژووی ڕەمەزان

٢٧٠. عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ ﷺ تَقُولُ: إِنْ كَانَ لَيَكُونُ عَلَيَّ الصِّيَامُ مِنْ شَهرِ رَمَضَانَ، فَمَا أَقْضِيه حَتَّى يَجِيءَ شَعْبَانُ.

ئەبو سەلەمە ﷺ دەڭيت: گويىم لە عائىشە ﷺ بوو دەيگوت: ئەگەر رۆژووى رەمەزانىم لەسەر بووايە، ھەتا مانگى شەعبان دەھات نەمدەگرتەوە.

بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ أَفْطَرَ نَاسِيًا

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەو كەسەی بە لەبيرچوون ړۆژووی شكاندووە

٢٧١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَكُلَ نَاسِيًا وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيُتِمَّ صَوْمَه، فَإِنَّمَا أَطْعَمَه اللَّه وَسَقَاه».

٢٧٢. عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ﴿ قَالَتْ: أَفْطَوْنَا عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ فِي يَوْمِ غَيْمٍ، ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ، قُلْتُ لِهِشَامٍ: أُمِرُوا بِالْقَضَاءِ؟ قَالَ: فَلَا بُدَّ مِنْ ذَلِكَ.

ئەسائى كچى ئەبو بەكر رائى دەڭىت: لەرۆژىكى ھەوراويدا لە سەردەمى پىغەمبەرى

خوا ﷺ رِوْژوومان شکاند (وایان زانیوه که خوّرئاوا بووه و کاتی بهربانگه)، پاشان خوّر دهرکهوت، به هیشامم گوت: ئایا فهرمان به خه لْک کرا رِوْژووه که بگرنهوه؟ گوتی: بیّگومان فهرمانیان پی کراوه که بیگرنهوه.

بَابُ مَا جَاءَ فِي الْقُبْلَةِ لِلصَّائِمِ

باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي ماچكردن بۆ پۆژووەوان

٢٧٣. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: يُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ، وَأَتَّكُمْ يَمْلِكُ إِرْبَه، وَلَيْ يَمْلِكُ إِرْبَه،

عائیشه هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی به زمانی به پوژووهوه خیزانه کانی ماچ ده کرد، وه کامتان ده توانیّت جلّهوی ئاره زووی خوّی بگریّت، ههر وه کوو چوّن پیغهمبهری خوا کی جلّهوی ئاره زووی خوّی ده گرت.

٢٧٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ عَلَيْهُ: «رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَه مِنْ صِيَامِه إِلَّا اللَّهُ عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ فَاغِم لَيْسَ لَه مِنْ قِيَامِه إِلَّا السَّهرُ».

ئهبو هوړه یړه هخه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «پوژووه وانی وا هه یه که له پوژووه که ی هیچی بو نامینیته وه جگه له برسیبه تی، هه ندینك شه ونویژ که رهه یه که له شه و نویژه که ی هیچی بو نامینیته وه جگه له شه و نخوونی».

بَابُ مَا جَاءَ فِي السُّحُورِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پارشێوکردن

٢٧٥. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «تَسَحَّرُوا؛ فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَةً».

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ دەڭيت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «پارشىو بكەن، چونكە بىنگومان پارشىو بەرەكەتى تىدايە».

بَابُ مَا جَاءَ فِي تَعْجِيلِ الْإِفْطَارِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پەلەكردن لە بەربانگكردن

٢٧٦. عَنْ سَهلِ بْنِ سَعْدِ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْإِفْطَارَ».

سههلی کوری سهعد ﷺ ده گیریتهوه: پیغهمبهر ﷺ فهرموویه تی: «بهردهوام خه لْک له خیر و چاکهدان هه تا زوو بهربانگ بکهنهوه».

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَرْضِ الصَّوْمِ مِنَ اللَّيْلِ، وَالْخِيَارِ فِي الصَّوْمِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نییەتی پۆژوو و سەرپشکبوون تێیدا

٢٧٧. عَنْ حَفْصَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا صِيَامَ لِمَنْ لَمْ يَفْرِضُه مِنَ اللَّيْلِ».

حەفصە ﷺ دەڭيىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسىك لە شەوەوە نىيەتى پۆژووگرتنى نەبىت، ئەوە پۆژووەكەي بەر ناكەويىت».

بَابُ مَا جَاءَ فِي صِيَامِ الدُّهرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوون بەدرێژایی ساڵ

٢٧٨. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا صَامَ مَنْ صَامَ الْأَبَدَ».

عەبدوللاى كورى عەمر ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «بەرۆژوو نەبورە ئەر كەسەى كە سال دوازدە مانگە بەرۆژوو بىت (واتە: ھىچ پاداشتى بۆ نىيە)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي صِيَامِ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهِرِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوونی سیّ رۆژ لە ھەر مانگێکدا

٢٧٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهرٍ، قُلْتُ: مِنْ أَيِّه ؟ قَالْتُ: لَمْ يَكُنْ يُبَالِي مِنْ أَيِّه كَانَ.

عائیشه هه ده لیّت: پیغهمبهری خوا همه همه و مانگیّک سنی پروّژ به پروّژوو دهبوو، (پراوی) گوتم: له کام بهشی مانگه (واته: له سهره تای یان له کوتمی: گوتی: گوتی پی نه ده دا له ههر به شیّکی مانگه که دا بووبا.

بَابُ مَا جَاءَ فِي صِيَامِ دَاوُدَ هِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوونی پێغەمبەر داود 🞕

٠٨٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّه صِيَامُ دَاوُدَ ﴿ أَحَبُّ الصَّلَاةِ إِلَى اللَّه صَلَاةُ صِيَامُ دَاوُدَ ﴿ وَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ، وَيُصَلِّي ثُلْتُه، وَيَنَامُ سُدُسَه». دَاوُدَ ﴿ وَيَنَامُ سُدُسَه».

شهشه کهی دیکهی ده خهوتهوه».

بَابُ صِيَامِ سِتَّةِ أَيَّامٍ مِنْ شَوَّالٍ

باسی بەرۆژووبوونی شەش رۆژ لە مانگی شەوالدا

٢٨١. عَنْ ثَوْبَانَ ﴿ مَوْلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «مَنْ صَامَ سِتَّةَ أَيَّامٍ بَعْدَ الْفِطْرِ كَانَ تَمَامَ السَّنَةِ، {مَنْ جَاءَ بِالْحُسَنَةِ فَلَه عَشْرُ أَمْثَالِها} الأنعام: ١٦٠».

سهوبان که خزمه تکاری پیغه مبه ری خوا که له پیغه مبه ری خواوه که گیراویه ته وه، فه رموویه تی: «ههر که سیک شه ش رو ژ له دوای مانگی ره مه زان به رو ژوو بیت، وه کوو ئه وه وایه ته واوی ساله که به رو ژوو بووبیت، (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَه عَشْرُ أَمْثَالِها}، واته: هه رکه سیک چاکه بکات ئه وه (له رو ژی دواییدا) ده هینده ی چاکه که ی پاداشتی بو هه یه».

٢٨٢. عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ، ثُمُّ أَتْبَعَه بِسِتِّ مِنْ شَوَّالٍ، كَانَ كَصَوْمِ الدَّهرِ».

ئەبو ئەييووب ، دەڭت: پىغەمبەرى خوا ، قى فەرموويەتى: «ھەر كەسىك مانگى رەمەزان بەرۆژوو بىت، پاشان شەش رۆژى دىكەش لە مانگى شەوال بەرۆژوو بىت، وەكوو ئەوە وايە تەواوى ساڭەكە بەرۆژوو بووبىت».

بَابٌ فِي صِيَامِ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّه

باسێك دەربارەى بەڕۆژووبوونى يەک ڕۆژ لەپێناوى خوادا

٢٨٣. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي

سَبِيلِ اللَّه، بَاعَدَ اللَّه بِذَلِكَ الْيَوْمِ النَّارَ مِنْ وَجْهه سَبْعِينَ خَرِيفًا».

ئەبو سەعىدى خودرى ، دەڵێت: پێغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسێک پۆژيك لەپێناوى خوا بەپۆژوو بێت، خوا بە ھۆى ئەو پۆژووەوە حەفتا پاييز ئاگر لە پووى دوور دەخاتەوە».

بَابٌ فِي صِيَامٍ يَوْمِ الْجُمْعَةِ

باسێك دەربارەي بەرۆژووبوون لە ڕۆژى جومعەدا

٢٨٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: نَهِى رَسُولُ اللَّه ﷺ عَنْ صَوْمٍ يَوْمِ الْجُمُعَةِ إِلَّا بِيَوْمٍ قَبْلَه، أَوْ يَوْمٍ بَعْدَه.

ئەبو ھورەيىرە ﷺ دەڭيىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ بەرۆژووبوونى رۆژى ھەينى قەدەغە كردووە، تەنھا مەگەر رۆژىك پىشى يان رۆژىك دوايى بەرۆژوو بىت.

بَابُ مَا جَاءَ فِي صِيَامِ يَوْمِ السَّبْتِ

باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي بەرۆژووبوون لە رۆژى شەممەدا

٢٨٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُسْرِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تَصُومُوا يَوْمَ السَّبْتِ إِلَّا فِيمَا افْتُرِضَ عَلَيْكُمْ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ إِلَّا عُودَ عِنَبٍ، أَوْ لِحَاءَ شَجَرَةٍ فَلْيَمُصَّه».

عەبدوللای کوری بوسر الله دەلیّت: پیغهمبەری خوا کی فهرموویه تی: «له روژی شهممه دا به پوژوو مهبن، مهگهر ئهو روژووانهی لهسهرتان واجبه بکهویّته ئهو روژهوه (واته: مانگی رەمهزان)، ئهگهر کهسیّک هیچی دەست نه کهوت تهنیا لاسکهمیّو یان تویّکلی دار نهبیّت، ئهوه با بیمژیّت».

بَابُ صِيَامِ يَوْمِ عَرَفَةَ

باسى رۆژووگرتنى رۆژى عەرەڧە

٢٨٦. عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، إِنِّي أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّه أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَه، وَالَّتِي بَعْدَه».

ئهبو قهتاده هه ده لنیت: پیغهمبهری خوا هی فهرموویه تی: «به پو ژووبوونی پوژی عه په و قه تاده ها نیک عه دوا به هویه و ها لیک دوای خوی خوش بیت».

بَابُ صِيَامٍ يَوْمٍ عَاشُورَاءَ

باسی پۆژووگرتنی پۆژی عاشووړاء

٢٨٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُ ﷺ الْمَدِينَةَ، فَوَجَدَ الْيَهودَ صُيَّامًا، فَقَالَ: «مَا هذَا؟»، قَالُوا: هذَا يَوْمُ أَنْجَى اللَّه فِيه مُوسَى، وَأَغْرَقَ فِيه فِرْعَوْنَ، فَصَامَه مُوسَى شُكْرًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «خَنْ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ، فَصَامَه، وَأَمَرَ بِصِيَامِه».

ئیبن عهبباس شه ده لیّت: پیخهمبهر که کاتیک هات بو مهدینه، تهماشای کرد جووله که کان به پوژوو بوون، جا فه رمووی: «ئه م پوژووه چییه؟»، گوتیان: ئهمه ئه و پوژهیه که خوا مووسای تیدا پر گار کرد، وه ههر له و پوژهشدا فیرعه ونی نغ پو کرد، جا مووسا وه کوو سوپاسگوزاری له و پوژه دا به پوژوو ده بوو، ئینجا پیخهمبه ری خو که فه رمووی: «ئیمه له ئیوه له پیشترین بو مووسا، جا هه م بو خوی به پوژوو بوو هه م فه رمانیشی کرد به موسولهانان که ئه م پوژه به پوژوو بن».

٢٨٨. عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «صِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ، إِنِّي أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّه أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَه».

ئەبو قەتادە ، دەڭنىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «بەرۆژووبوونى رۆژى عاشووراء، ئومىدەوارم كە خوا بە ھۆيەوە لە گوناھى ساڭىك پىش خۆى خۆش بىنت».

بَابُ صِيَامٍ يَوْمٍ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ

باسی بەرۆژووبوون لە رۆژانی دووشەممە و پێنجشەممەدا

٢٨٩. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهُ كَانَ يَصُومُ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهُ إِنَّكَ تَصُومُ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ؟ فَقَالَ: «إِنَّ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ يَغْفِرُ اللَّهُ إِنَّكَ تَصُومُ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ؟ فَقَالَ: «إِنَّ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسَ يَغْفِرُ اللَّهُ فِيهِمَا لِكُلِّ مُسْلِمٍ، إِلَّا مُتَهَاجِرَيْنِ، يَقُولُ: دَعْهِمَا حَتَّى يَصْطَلِحًا».

1717

ئهبو هو په پڼه ده گڼې پنهوه: پڼغهمبه پښځه دووشهمه و پڼنجشهمان به پو ژوو دهبوو، جا گوترا: ئهی پڼغهمبه ری خوا پښځ تو پو ژانی دووشهمه و پڼنجشهمه به پو ژوو دهبیت؟! فهرمووی: «به پاستی له پو ژانی دووشهمه و پڼنجشهمه دا خوا له ههموو موسول ان خوش ده بڼت، ته نیا ئه وانه نه بڼت که ده نگیان له په پړیوه، خوا ده فه رمو پنت: وازیان لی بڼن (کار و کرده وه یان پابگرن) تاوه کوو ئاشت ده بڼه وه».

بَابٌ فِي ثَوَابِ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا

باسێك دەربارەی پاداشتی كەسێک كە ڕۆژووەوانێک لەلای ڕۆژوو دەشكێنێت

٢٩٠. عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهنِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ

لَه مِثْلُ أَجْرِهمْ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهمْ شَيْئًا».

زهیدی کوری خالیدی جوههنی همه ده نیت: پیغهمبهری خوا کی فی فهرموویه تی: «ههر که سیک خواردن و خوراکی پوژووه وانیک بدات، به ته ندازه ی پوژووی پوژووه وانه که پاداشتی بو ده نووسریت، به بی تهوه ی هیچ شتیک له پاداشتی ته وان که م ببیته وه ».

٢٩١. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ: أَفْطَرَ رَسُولُ اللَّه ﷺ عِنْدَ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، فَقَالَ: «أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الطَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ».

عهبدو للای کوری زوبه یر ایست ده لیت: پیغه مبه ری خوا پی ها لای سه عدی کوری موعاز به ربانگی کرده وه، ئینجا فهرمووی: «پر و و و و انان له لای ئیوه به ربانگیان بکه نه وه، چاکه کاران له خواردنی ئیوه بخون و فریشته کان دوو عای چاکه تان بو بکه ن».

بَابٌ فِي الْأَكْلِ يَوْمَ الْفِطْرِ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ

پاسێك دەربارەي خواردن له ڕۅٚژي جهژني ڕەمەزاندا پێۺ دەرچوون له ماڵ

٢٩٢. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ لَا يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ حَتَّى يَطْعَمَ تَمَرَاتٍ.

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ دەڭيت: پېغەمبەر ﷺ لەرۆژى جەژنى رەمەزاندا لە ماڭ دەرنەدەچوو تاوەكوو چەند دەنكە خورمايەكى دەخوارد.

بَابُ مَنْ مَاتَ وَعَلَيْه صِيَامٌ مِنْ نَذْرٍ

باسی کهسیک مردبیت و پۆژووی پهمهزانی قهرزدار بیت، بهکهمتهرخهمی نهیگرتبیت

٢٩٣. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّه إِنَّ

أُخْتِي مَاتَتْ وَعَلَيْها صِيَامُ شَهرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ، قَالَ: «أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُخْتِكِ دَيْنُ، أَكُنْتِ تَقْضِينَه؟»، قَالَتْ: بَلَى، قَالَ: «فَحَقُّ اللَّه أَحَقُّ».

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: ئافره تیک هاته خزمه ت پیخه مبه رکتی، گوتی: ئه ی پیخه مبه رکتی خوا خوشکه که م مردووه و پوژووی دوو مانگی لهدوای یه کی لهسه ره، فهرمووی: «ئایا ئه گهر خوشکه که ت قهرزیکی لهسه ربایه له جیاتی ئه و ده تدایه وه؟»، گوتی: به لیّ، فهرمووی: «جا هه قی خوا له پیشتره بدر ی ته وه».

بَابٌ فِي الْمَرْأَةِ تَصُومُ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِها

باسى بەرۆژووبوونى ئافرەت بەبى مۆلەتى مێردەكەى

٢٩٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَزَوْجُها شَاهدٌ يَوْمًا مِنْ غَيْرِ شَهرِ رَمَضَانَ إِلَّا بِإِذْنِه».

ئەبو ھورەيرە ، ئەگەر ئافرەت مىردەكەى ئەبو ھورەيەتى: «ئەگەر ئافرەت مىردەكەى ئەبو ھورەيىرە ، ئەگەر ئافرەت مىردەكەى ئە ماللەوە بىت، بۆى نىيە بەبى مۆلەتى ئەو بەرۆژوو بىت (رۆژووى سوننەت)، جگەلە مانگى رەمەزان».

بَابٌ فِيمَنْ قَالَ: الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ كَالصَّائِمِ الصَّابِرِ

باسێك دەربارەی فەرمایشتی: ئەوەی بەپۆژوو نییە و سوپاسگوزارە وەك پۆژووەوانێكى ئارامگرە

٢٩٥. عَنْ سِنَانِ بْنِ سَنَّةَ الْأَسْلَمِيِّ ﴿ صَاحِبِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ لَه مِثْلُ أَجْرِ الصَّاغِمِ الصَّابِرِ».

سینانی کوری سهنهی ئهسلهمی که هاوه آلی پیغهمبهر کی ده آلیت: پیغهمبهری خو

علیه فهرموویه تی: «نه و که سه ی که له سه ر خواردن سوپاس و ستاییشی خوا ده کات، پاداشتی وه ک نه و که سه یه که به پوز ژوو ده بیت و نارام ده گریت له سه ری».

بَابُ مَا جَاء فِي الاعْتِكَافِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئیعتیکاف

٢٩٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هُ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ، يَعْتَكِفُ كُلَّ عَامٍ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْغَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيه اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا، وَكَانَ يُعْرَضُ عَلَيْه الْقُرْآنُ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيه عُرِضَ عَلَيْه مَرَّتَيْنِ.

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەر ، ھەموو سالىنىك دە رۆژ لە مزگەوتدا دەمايەوە، بەلام لەو سالەدا كە كۆچى دوايى كرد بىست رۆژ مايەوە، ھەروەھا سالى جارىك دەورى قورئانى پى دەكرايەوە (لەلايەن جىبرىلەوە)، بەلام ئەو سالەى كە كۆچى دوايى كرد، دوو جار دەورى قورئانى پى كرايەوە.

٢٩٧. عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبِ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَ ﷺ كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ، فَسَافَرَ عَامًا، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ اعْتَكَف عِشْرِينَ يَوْمًا.

ئوبه ی کوری که عب شده گیریته وه: پیغه مبه ریش الله ده روزی کوتایی مانگی رهمه زاندا ده مایه وه، سالیکیان (له مانه وه یدا) گه شتی کرد، جا له سالی دو اتر دا بیست روز مایه وه.

بَابُ الْإعْتِكَافِ فِي خَيْمَةِ الْمَسْجِدِ

باسی ئیعتیکافکردن له چادری مزگه<u>وتدا</u>

٢٩٨. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، إَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ: اعْتَكَفَ فِي قُبَّةٍ تُرْكِيَّةٍ، عَلَى

سُدَّيْها قِطْعَةُ حَصِيرٍ، قَالَ: فَأَخَذَ الْحَصِيرَ بِيدِه، فَنَحَّاها فِي نَاحِيَةِ الْقُبَّةِ، ثُمَّ أَطْلَعَ رَأْسَه فَكَلَّمَ النَّاسَ.

ئهبو سهعیدی خودری که ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا که اه اینو چادریکی تورکیدا دهمایهوه که پارچه حهسیریک لهسهر دهرگاکهی دانرابوو (بق ئهوهی خه لکی نهیبینیت)، (پاوی) ده لیت: جا پیغهمبهر که همنایه دهره و قسهی بق خه لکه که کرد. گوشهیه کی چادره کهی دانا، پاشان سهری هینایه دهره و قسهی بق خه لکه که کرد.

بَابٌ فِي الْمُعْتَكِفِ يَزُورُه أَهلُه فِي الْمَسْجِدِ

باسیّك دەربارەی ئەو كەسەی لە ئیعتیكافە لە مزگەوت و خیّزانی سەردانی دەكات

٢٩٩. عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُيِّ ﴿ زَوْجِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ: أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّه عَلَيْهُ تَرُورُه وَهُوَ مُعْتَكِفُ فِي الْمَسْجِدِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ، فَتَحَدَّثَتْ عِنْدَه سَاعَةً مِنَ الْعِشَاءِ، ثُمَّ قَامَتْ تَنْقَلِبُ، فَقَامَ مَعَها رَسُولُ اللَّه عَلَيْ يَقْلِبُها، حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ الَّذِي كَانَ عِنْدَ مَسْكَنِ أُمِّ سَلَمَة، زَوْجِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ، فَمَرَّ إِذَا بَلَغَتْ بَابَ الْمَسْجِدِ الَّذِي كَانَ عِنْدَ مَسْكَنِ أُمِّ سَلَمَة، زَوْجِ النَّبِيِّ عَلَيْه، فَمَرَّ بِهِمَا رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَسَلَمَا عَلَى رَسُولِ اللَّه عَلَيْه، ثُمَّ نَفَذَا، فَقَالَ لَهمَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه، هُمَّ نَفَذَا، فَقَالَ لَهمَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه، هَمَّ نَفَذَا، فَقَالَ لَهمَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه، هُمَّ نَفَذَا، فَقَالَ لَهمَا رَسُولُ اللَّه عَلَيْه، وَلَمُ اللَّهُ عَلَيْه، وَلَمُ اللَّه عَلَى وَسُولُ اللَّه عَلَيْه، وَلَيْ السَّيْطَانَ يَجُرِي مِنَ ابْنِ آدَمَ عَجْرَى اللَّه عَلَيْه، وَلِي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا».

صهفیه ی کچی حویه ی کنزانی پنغهمبه ر کنزی ده گنرینته وه: سهردانی پنغهمبه ری خوای کنزی کرد له کاتیکدا که پنغهمبه ر کنزانی له ننو مزگه و تدا له ده پروژی کوتایی پهمه زاندا له خه لوه کیشاندا بوو، جا ماوه یه ک له شهو قسه ی له گه ل کرد، پاشان هه لسا که بگه پرینته وه، ئینجا پنغهمبه ری خوا کنز هه لسا بو نه وه ی بیگه پرینته وه ماله وه،

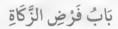
تا گدیسته نهو دهرگایهی مزگهوت که کهوتبووه لای شوینی مانهوهی نوم سهلهمهی خیزانی پیغهمبهر بیخی اله کاتهدا دوو پیاو له نه نصار به لایاندا تیپه پین و سه لامیان له پیغهمبه ری خوا بیخی کرد، پاشان به خیرایی تیپه پین، ئینجا پیغهمبه ری خوا بیخی کرد، پاشان به خیرایی تیپه پین، ئینجا پیغهمبه ری خوا بیخی کرد، پاشان به فهرموون: «هیواش بن بوهستن نه وه صه فیه ی کچی حویه به (له گه لمدایه)»، گوتیان: پاکی و بیکه ردی بو خوا، نهی پیغهمبه ری خوا بیخی، نه و قسه یان به لاوه قورس بوو (چونکه وایان زانی که پیغهمبه ری پی وایه که گومانی خرابی پی ده به ناب پیغهمبه ری خوا بیخی فه درمووی: «بیگومان شه یتان به نیو لاشه ی مروقد اها تو چو ده کات وه که هاتن و چوونی خوین، منیش ترسام که شتیک له ناختاندا در وست ببیت».

كتَابُ الزَّكَاة

پەرتووكى زەكات

باسی فهرزی زهکات

٣٠٠. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ هَ أَنَّ النَّبِيَ عَلَيْ بَعَثَ مُعَادًا إِلَى الْيَعَنِ، فَقَالَ: «إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا أَهلَ كِتَابٍ، فَادْعُهمْ إِلَى شَهادَةِ أَنْ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّه، فَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمُهمْ أَنَّ اللَّه افْتَرَضَ عَلَيْهمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، فَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَأَعْلِمُهمْ أَنَّ اللَّه افْتَرَضَ عَلَيْهمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهمْ، تُؤْخَذُ مِنْ أَعْنِيَائِهمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهمْ، فَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهمْ، وَاتَّقِ مِنْ أَعْنِيَائِهمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهمْ، فَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهمْ، وَاتَّقِ مِنْ أَعْنِيَائِهِمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهمْ، فَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهمْ، وَاتَّقِ مِنْ أَعْنِيَا يَهِمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهمْ، وَإِنْ همْ أَطَاعُوا لِذَلِكَ، فَإِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوالِهمْ، وَاتَّقِ مَنْ أَعْنِيَا يَهِمْ فَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهمْ، وَايْنَ اللَّه حِجَابٌ».

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی موعازی کوری جهبهلی نارد بو یهمهن پیمی فهرموو: «تو ده چییه لای خه لکیک خاوهن کتیبی ئاسهانین، سهره تا داوایان لی بکه که شایه تی بدهن هیچ پهرستراویکی به هه قنیه جگه له خوا، منیش پیغهمبهر و نیردراوی ئهوم، ئه گهر لهوه دا گویرایه ل بوون، جا پییان بلی: خودا له ههر شهو و روژیکدا پینج نویژی لهسهریان واجب کردووه، ئه گهر لهوه شدا گویرایه ل

بوون، پنیان بلّن: خودا زه کاتی لهسهریان واجب کردووه که له دهولهمهنده کانیان وهرده گیریّت و دهدریّتهوه به ههژاره کانیان، ئه گهر لهوه شدا گویّپرایه ل بوون، نه کهیت بچیت نایابی ماله کانیان هه لبریّریت و لهبری زه کات وهریبگریت، وه خوّشت بپاریزه له نزای سته ملیّکراو هیچ شتیّک پیشی پی ناگریّت تاکوو خوّی ده گهیهنیّته باره گای پهروه ردگار (پهرده له نیّوانی پاپرانهوه ی سته ملیّکراو و خوادا نییه)».

بَابُ مَا جَاءَ فِي مَنْعِ الزَّكَاةِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نەدانی زەكات

٣٠١. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ أَحَدٍ لَا يُؤَدِّي ٢٠١. وَلَا مَثْلَ لَه يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ حَتَّى يُطَوِّقَ عُنْقَه»، ثُمَّ قَرَأً عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ مِصْدَاقَه مِنْ كِتَابِ اللَّه تَعَالَى: «{وَلَا يَحْسَبَنَ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهِمُ اللَّه مِنْ فَضْلِه} آك عمران: ١٨٠، الْآيَةَ».

عهبدوللای کوری مهسعوود که ده گنریته وه: پیغهمبه ری خوا که فهرموویه تی:
«ههر که سیّک زه کاتی ماله که ی نه دات، له روّژی دواییدا ماله که ی بوّ ده کریّت به ماریّکی که چه لی ژه هراوی، تاکوو خوّی له ملی ده تالیّنیّت»، پاشان پیغهمبه ری خو ماریّکی که چه لی ژه هراوی، تاکوو خوّی له ملی ده تالیّنیّت»، پاشان پیغهمبه ری خوینده وه:
﴿ وَلَا یَحُ سَبَنَ الَّذِینَ یَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهمُ اللّه مِنْ فَضْلِه}، واته: هه رگیز وا گومان نه به ن ته و که سانه ی که چروکی ده که ن به وه ی که خوا پیّی به خشیوون له ریّز و به هره ی خوّی».

٣٠٢. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْ صَاحِبِ إِبِلِ، وَلَا غَنَمٍ، وَلَا بَقَرٍ، لَا يُؤَدِّي زَكَاتَها، إِلَّا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ مَا كَانَتْ وَأَسْمَنَه، تَنْطَحُه بِقُرُونِها، وَتَطَوُّه بِأَخْفَافِها، كُلَّمَا نَفِدَتْ أُخْرَاها، عَادَتْ عَلَيْه أُولَاها، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ».

ئهبو زهر هن ده لنت: پنغهمبهری خوا شخ فهرموویه تی: «ههر که سنک مه و بزن و مانگا و وشتری ههبنت و زه کاتیان لی نه دات، له روزی دو اییدا ئه وانه ده هنزرین که له وه ی دونیا به هنزترن و قه له و تریشن، جا له خاوه نه کانیان هه لده ده ن و به شاخه کانیان و سمه کانیان ده یشنیلن، ههر کاتیک کوتا دانه یان به سه ریدا تنده په رنت یه که مه که یان ده گه ریته و ه سه ری، هه تا نه و کاته ی که خوا دادوه ری ده کات له نیوان خه لکدا».

بَابُ زَكَاةِ الْوَرِقِ وَالذَّهبِ

باسی زهکاتی زیّر و زیو

٣٠٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ، كَانَ يَأْخُذُ مِنْ كُلِّ عِشْرِينَ دِينَارًا فَصَاعِدًا نِصْفَ دِينَارٍ، وَمِنَ الْأَرْبَعِينَ دِينَارًا دِينَارًا.

ئیبن عومهر و عائیشه هی ده گیپنهوه، پیغهمبهر گی له ههر بیست دیناریک نیو دیناری (وهکوو زهکات) دیناری (وهکوو زهکات) وهرده گرت، له ههر چل دینار دیناریکی (وهکوو زهکات) وهرده گرت.

بَابُ مَا تَجِبُ فِيهِ الزَّكَاةُ مِنَ الْأَمْوَالِ

باسی ثهو ماڵ و سامانهی ژهکاتیان تیدایه

٣٠٤. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ اللهِ اللهِ عَلَيْ النَّبِيِّ عَلَيْ اللهِ اللهِ عَلَى النَّبِيِّ عَلَيْ اللهِ اللهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ اللهِ اللهُ الل

بنت زه کاتی تندا نییه».

بَابُ صَدَقَةِ الْبَقَر

باسی زهکاتی مانگا

٣٠٥. عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﴿ قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهُ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ، وَأَمَرَنِي أَنْ آخُذَ مِن الْبَقَرِ، مِنْ كُلِّ الْبَيْعَةِ. مِن الْبَقَرِ، مِنْ كُلِّ الْبَيْعَةِ.

موعازی کوړی جهبهل هه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ ناردمی بق یهمهن و فهرمانی پی کردم که له زه کاتی مانگادا له ههر چل سهر میّینه یه کی دووساله و له ههر سی سهر نیّرینه یان میّینه یه کی یه کساله و هربگرم.

بَابُ صَدَقَةِ الْغَنَمِ

باسی زهکاتی مهر و بزن

٣٠٦. عَنْ سَالِم بْنِ عَبْدِ اللّه، عَنْ أَبِيه ﴿ عَنْ رَسُولِ اللّه عَلَيْ قَالَ: أَقْرَأَنِي سَالِمُ كِتَابًا كَتَبَه رَسُولُ اللّه عَلَيْ فِي الصَّدَقَاتِ، قَبْلَ أَنْ يَتَوَفَّاه الله، فَوَجَدْتُ فِيه: «فِي كِتَابًا كَتَبَه رَسُولُ اللّه عِشْرِينَ وَمِائَةٍ، فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها شَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها شَاتَانِ إِلَى مِائَتَيْنِ، فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها شَاتَانِ إِلَى مِائَةٍ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها شَاتَانِ إِلَى مِائَةٍ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها ثَلَاثُ مِائَةٍ فَإِنْ زَادَتْ وَاحِدَةً، فَفِيها ثَلَاثُ مِائَةٍ مَا أَنْ ثَالَاثُ مِائَةٍ مَا أَنْ كُثُرَتْ، فَفِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ »، وَوَجَدْتُ فِيه: «لَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ، وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ »، وَوَجَدْتُ فِيه: «لَا يُجْمَعُ بَيْنَ مُتَفَرِّقٍ، وَلَا يُفَرَّقُ بَيْنَ مُجْتَمِعٍ »، وَوَجَدْتُ فِيه: «لَا يُؤْخَذُ فِي الصَّدَقَةِ تَيْش، وَلَا هرِمَةٌ، وَلَا ذَاتُ عَوَارٍ».

(ئیبن شیهاب ده لین) سالیمی کوری عهبدو للا له باوکیه وه ه ده گیری ته وه: له پیغه مبه ری خواوه ﷺ گیراویه تیه وه و گوتوویه تی: سالیم نووسراوی کی بی خویندمه وه که پیغه مبه ری خوا ﷺ نووسیبووی ده رباره ی زه کاتدان پیش ئه وه ی

وهفات بکات، له نووسراوه که دا ئه وه هاتبوو: «له چل سهر مه پ و بزن تاوه کوو سه د و بیست سهر، مه پ ک زه کاته، ئه گهر یه ک سهر زیادی کرد تاوه کوو دوو سه د سهر سه د دوو مه پ زه کاته، جا ئه گهر یه ک سهر زیادی کرد تاوه کوو سی سه د سه ر سی مه پ زه کاته، جا ئه گهر یه ک سهر زیادی کرد تاوه کوو سی سه د سه ر سی مه پ زه کاتبه تی»، وه ئه وه گه ر له وه زیاتر بوو هه ر سه د سه ریک مه پ کریته وه، ناشبیت کومه لیک جیا وه ئه وه شه و شه وه شه و شه وه شه و شه وه شه وه شه و ش

بَابُ صَدَقَةِ الزُّرُوعِ وَالثَّمَارِ

باسی زهکاتی کشتوکاڵ و میوه ّ

٣٠٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ اللهُ عَلَيْ: «فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعُيُونُ الْعُشْرِ». الْعُشْرِ، وَفِيمَا شُقِيَ بِالنَّضْح نِصْفُ الْعُشْرِ».

ئەبو ھورەيرە ، ئەوەى كە بە باران و سەرچاوە سروشتىيەكان ئاو دەدرىت دەيەكى زەكات لىخ دەكەوى، ئەوەشى كە مرۆڤ ئاوى دەدات نىوەى دەيەكى زەكات لىخ دەكەوىت».

بَابُ صَدَقَةِ الْفِطْرِ

باسى سەرفيترە

٣٠٨. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: فَرَضَ رَسُولُ اللَّه ﷺ صَدَقَةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ أَنْثَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ. أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، عَلَى كُلِّ حُرِّ أَوْ عَبْدٍ، ذَكْرٍ أَوْ أَنْثَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

ئیبن عومه ر الله ده لیّت: پیغهمبه ری خوا هم مه نیک خورما، یان مه نیّک جوّ سهر فتره ی دانا له سهر هه موو موسول انیک، ئیتر به نده بیّت یان ئازاد بیّت، نیر بیّت یان می.

بَابُ الصَّدَقَةِ عَلَى ذِي قَرَابَةٍ

باسی زهکاتدان به خزم و کهسی نزیک

٣٠٩. عَنْ زَيْنَبَ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ: أَجُزِئُ عَنِي مِنَ الصَّدَقَةِ النَّفَقَةُ عَلَى زَوْجِي، وَأَيْتَامٍ فِي حِجْرِي؟ قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَها أَجْرَانِ: أَجْرُ الصَّدَقَةِ، وَأَجْرُ الْقَرَابَةِ».

زهینه بی خیزانی عه بدوللا هی ده لیت: پرسیارم له پیغه مبه ری خوا گی کرد ثایا دروسته که له زه کاته کهم خهرجی ژیانی پیاوه کهم و ثه و هه تیوانه ش که له مالی منن بکیشم؟ پیغه مبه ری خوا گی فهرمووی: «دوو پاداشتی هه یه، یه کیان هیی ده رکردنی زه کاته که، یه کیشیان هیی به جیگه یاندنی په یوه ندیی خزمایه تی».

بَابُ مَنْ سَأَلَ عَنْ ظَهِرٍ غِنَّى

باسی کهسیّک که دهولّهمهند بیّت و داواش له خهلّک بکات

٣١٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ سَأَلَ النَّاسَ أَمْوَالَهُمْ تَكَثُّرًا، فَإِنَّمَا يَسْأَلُ جَمْرَ جَهِنَّمَ، فَلْيَسْتَقِلَّ مِنْه أَوْ لِيُكْثِرْ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيّت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەس داواى ماڵ له خەڵكى بكات بۆ ئەوەى ماڵى خۆى پى زياتر بكات (واتە پيويستىى پى نەبيّت)، داواى پشكۆى ئاگرى دۆزەخ دەكات، جا با (ئاگرى دۆزەخ بۆ خۆى) كەم بكاتەو، يان با زۆرى بكات».

بَابُ مَنْ تَحِلُّ لَه الصَّدَقَةُ

باسی ئەو كەسەی شاييستەی زەكاتپيدانە

٣١١. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيٍّ إِلَّا لِخَمْسَةٍ: لِعَامِلٍ عَلَيْها، أَوْ لِغَازٍ فِي سَبِيلِ اللَّه، أَوْ لِغَنِيٍّ اشْتَرَاها بِمَالِه، أَوْ فَقِيرٍ تُصُدِّقَ عَلَيْه فَأَهدَاها لِغَنِيٍّ، أَوْ غَارِمٍ».

ئه بو سه عیدی خودری که ده لیّت: پیغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «ده و له مه ند زه کاتی پی ناشیّت مه گه ر له م پینج که سه بیّت: بق ئه و که سه ی که کاری کو کردنه وه ی زه کات ده کات، یان ئه و که سه ی که غه زا ده کات له پی خوادا، یان ئه و که سه ی که به پاره ی خوی زه کاته که ده کریّته وه، یان هه ژاری ک زه کاتی پی بدریّت و ئه ویش به دیاری بیداته ده و له مه ندیّک، یان قه رزدار بیّت (به جو ریّک که ئه گه ر قه رزه کانی بداته وه به ئه ندازه ی نیصابی زه کات پاره ی نه میّنیّت)».

بَابُ فَضْلِ الصَّدَقَةِ

باسی گەورەيى بەخشين

٣١٢. عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا سَيُكَلِّمُه رَبُّه، لَيْسَ بَيْنَه وَبَيْنَه تُرْجُمَانُ، فَيَنْظُرُ أَمَامَه فَتَسْتَقْبِلُه النَّارُ، وَيَنْظُرُ عَنْ أَيْمَنَ مِنْه فَلَا يَرَى إِلَّا شَيْئًا قَدَّمَه، فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّعِيَ النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَلْيَفْعَلْ».

عهدی کوری حاتیم شه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا شیخ فه رموویه تی: «هه ریه کیّک له تیوه به دلّنیایی له روزی دواییدا په روه ردگاری قسه ی له گه لّدا ده کات، له کاتیکدا که له به ینی ئه و و په روه ردگاردا و هرگیر نییه، ئینجا ئه و که سه ته ماشای پیش خوّی

ده کات ئاگر له پیشیه تی، ته ماشای راستی خوّی ده کات هیچ شتیک نابینیت جگه له و کرده و ه یه نه بیت که له پیش خوّی نار دو و یه تی، ته ماشای لای چه پی ده کات، هیچ شتیک نابینیت جگه له و ه ی پیش خوّی خستو و ه له دو نیادا، جا هه ریه کیکتان که تو انای هه یه ئه گه ر به له ته خور مایه کیش بیت، با خوّی له ئاگری دوّزه خ بپاریزیت».

٣١٣. عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرِ الضَّبِّيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْ : «الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِينِ صَدَقَةٌ، وَعَلَى ذِي الْقَرَابَةِ اثْنَتَانِ: صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ».

سه لمانی کوری عامیری زهببی هه ده نیت: پیغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «خیر کردن به که سی نزیک دوو شته: هه م خیر کردنه، وه هه م به جیگه یاندنی په یوه ندیی خزمایه تییه».

كِتَابُ النِّكَاحِ

پەرتووكى ھاوسەرگىرى

بَابُ مَا جَاءَ فِي فَضْلِ النِّكَاحِ

باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گەورەیی ھاوسەرگیری

٣١٤. عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللّه بْنِ مَسْعُود ﴿ يَهِ بِمِنَّ، فَخَلَا بِهِ عُثْمَانُ فَجَلَسْتُ قَرِيبًا مِنْه، فَقَالَ لَه عُثْمَانُ: هلْ لَكَ أَنْ أُزَوِّ جَكَ جَارِيَةً بِكُرًا يَه عُثْمَانُ فَجَلَسْتُ قَرِيبًا مِنْه، فَقَالَ لَه عُثْمَانُ: هلْ لَكَ أَنْ أُزَوِّ جَكَ جَارِيَةً بِكُرًا تُذَكِّرُكَ مِنْ نَفْسِكَ بَعْضَ مَا قَدْ مَضَى ؟ فَلَمَّا رَأَى عَبْدُ اللّه أَنَّه لَيْسَ لَه حَاجَةٌ سِوَى هَذَا، أَشَارَ إِلَيَّ بِيدِه، فَجِئْتُ وَهُو يَقُولُ: لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ، لَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللّه هَذَا، أَشَارَ إِلَيَّ بِيدِه، فَجِئْتُ وَهُو يَقُولُ: لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ، لَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللّه عَلَيْه إللّه اللّه عَنْمَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّ جْ، فَإِنَّه أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَعَلَيْه بِالصَّوْمِ، فَإِنَّه لَه وِجَاءً».

عهلقه مه ی کوری قه یس ده ڵیت: له گه ڵ عه بدو ڵڵی کوری مه سعوود ﷺ بووم له مینا، جا له گه ڵ عوسهان دانیشتن و منیش له نزیکیانه وه دانیشتم، ئینجا عوسهان پنی گوت: ئایا ده ته ویت که نیزه کندی کچت لی ماره ببپرم که پوژانی پرابردووت له گه نجیدا بو قه ره بوو بکاته وه ؟ جا کاتیک عه بدو ڵڵا زانی که ته نها ئیشی ئه وه ی بی بوو، ئاماژه ی بو من کرد (مه به ستی ئه وه بوو که من گه نجم و فه رمانه که شی

بق گهنجه)، منیش هاتم و ئهویش گوتی: ئهگهر تق ئهوه ده لیّیت، پیغهمبهری خو هدرموویه تی: «ئهی کق مهلّی گهنجان ههر یه کیّک له ئیّوه ئهگهر توانای ههیه با ژن بهینیّت، چونکه بیگومان ژنهیّنان باشتر و پاریزهرتره بق پاراستنی چاو له تهماشاکردنی حهرام، وه پاریزهری دامیّنیشه له کاری نهشیاو، ههر کهسیّک نهیتوانی با بهروو و بیّت، چونکه بیگومان رووو دهبیّته قه لفان بقی».

٣١٥. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَمْ نَرَ -يُرَ- لِلْمُتَحَابَّيْنِ مِثْلُ اللَّه ﷺ: «لَمْ نَرَ -يُرَ- لِلْمُتَحَابَّيْنِ مِثْلُ النَّكَاحِ».

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «هیچ چاره سهری نابینین -نابینین خوش بویّت».

بَابُ حَقِّ الْمَرْأَةِ عَلَى الزَّوْج

باسی مافی ژن لهسهر میرد

٣١٦. عَنْ حَكِيمٍ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِيه هِ: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ مَا حَقُّ الْمَرْأَةِ عَلَى الرَّوْجِ؟ قَالَ: «أَنْ يُطْعِمَها إِذَا طَعِمَ، وَأَنْ يَكْسُوها إِذَا اكْتَسَى، وَلَا يَضْرِبِ الْوَجْه، وَلَا يُقْبِّحْ، وَلَا يَهْجُرْ إِلَّا فِي الْبَيْتِ».

حه کیمی کوری موعاویه له باوکیه وه هده ده گیری نیموه: پیاویک پرسیاری له پیخه مبه ری خوا کی کرد تایا مافی تافره ت به سهر میرده که یه وه چیه فهرمووی: «ته گهر پیویستی به خواردن بوو خواردنی بداتی، وه ته گهر پیویستی به پوشاک بوو پوشاکی بو دابین بکات، وه له پوخساری نه دات، وه پوخساری ناشیرین نه کات (یان قسمی ناشیرین و نه شیاوی پی نه آیت)، وه پشتی تی نه کات و لیی دوور نه که ویته وه ته نها له ما آله وه نه بیت (واته: نه ده ریب کات و نه خوشی له ما آله ده ربی پی ته تی نه کات و بیک دیکه)».

بَابُ أَفْضَلِ النَّسَاءِ

باسى باشترينى ئافرەتان

٣١٧. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّمَا الدُّنْيَا مَتَاعُ، وَلَيْسَ مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنَ الْمَرْأَةِ الصَّالِحَةِ».

عهبدو للای کوری عهمر هده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا هی فهرموویه تی: «دونیا بریتیه له ههندیک خوشی و خوشگوزه رانی، وه هیچ شتیک له خوشیه کانی دونیا باشتر نییه له ئافره تیکی چاکه کار».

بَابُ تَزْوِجِ ذَاتِ الدِّينِ

باسی مارهبرین و هاوسهرگیری ئافره تی دیندار

٣١٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه عَلَيْ قَالَ: «تُنْكَحُ النِّسَاءُ لِأَرْبَعِ: لِمَالِها، وَلِحَسَبِها، وَلِحِينِها، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ، تَربَتْ يَدَاكَ».

ئهبو هو پره پره هده کیریته وه: پیغه مبه ری خوا که فهرمو و یه تی: «ئافره ت له پیناو چوار شت داخوازی ده کریت: لهبهر ماله که ی یان لهبهر نه ژاد و بنه ماله که ی یان لهبهر جوانییه که ی یان لهبهر دیندارییه که ی نینجا تو خاوه ن دینه که هه لبژیره، ده ستت به خولدا بچیت».

🖉 تێبيني:

(تربت یداك): چهمكنكه مهبهستی دوعا نییه، عهرهب به كاری هیناوه بو نكوولیكردن، یان سهرسورمان یان گهورهیی شته كه، به پنی شوین و به كارهینانی، جار ههیه بو ستاییشكردنه و جاریش ههیه بو سهرزه نشتكردنه.

بَابُ النَّظرِ إِلَى الْمَرْأَةِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَزَوَّجَها

باسی روانین بۆ ئافرەت بە مەبەستى داخوازیكردنى

٣١٩. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ ﴿ قَالَ: خَطَبْتُ امْرَأَةً، فَجَعَلْتُ أَغَنَاأً لَهَا، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَيْهَا فِي خَيْلٍ لَهَا، فَقِيلَ لَه: أَتَفْعَلُ هذَا وَأَنْتَ صَاحِبُ رَسُولِ الله ﷺ؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ الله ﷺ، يَقُولُ: ﴿إِذَا أَلْقَى الله فِي قَلْبِ امْرِئٍ خِطْبَةَ امْرَأَةٍ، فَلَا بَأْسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا».

موحهمهدی کوری مهسلهمه که ده آیت: خوازبینیی نافرهتیکم کرد، سهرهتا چووم لهنیّو باخیّکی خورما خوّم شاردهوه بوّ نهوهی بتوانم تهماشای بکهم، ئینجا پییان گوت: له کاتیّکدا که توّ هاوه آلی پیغهمبهری خوای کی چوّن نهو کاره ده کهی؟ نهویش گوتی: گویّم له پیغهمبهری خوا کی بوو دهیفهرموو: «نهگهر خوا خستیه د آلی کهسیّکهوه که داخوازیی نافرهتیّک بکات، هیچ کیشهیه ک نییه که تهماشای بکات».

بَابُ اسْتِئْمَارِ الْبِكْرِ وَالثَّيِّبِ

باسی پاوێژ و پرسکردن به کچ و بێوهژن

٣٢٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تُنْكَحُ الثَّيِّبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ، وَلَا الْبِكُرُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ، وَلَا الْمُبكُوتُ».

ئهبو هو پره په ده گیریته وه: که پیغه مبه ری خوا که پیغه مبه بی «بیوه ژن به بی پرسکردن و بریاردانی پراسته و خو له لایه ن خویه وه ماره ناکریت، وه کچیش به بی مو لهت لیوه رگرتنی ماره ناکریت، وه مو له تدانی کچ بیده نگبو و نیه تی».

بَابُ مَنْ زَوَّجَ ابْنَتَه وَهِيَ كَارِهِةُ

باسی ئەوەی (باوكێك) كچەكەی بەشوو بدات و كچەكەش پێیناخۆش بێت

٣٢١. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ أَنَّ جَارِيَةً بِكُرًا أَتَتِ النَّبِيَّ ﷺ، فَذَكَرَتْ لَه أَنَّ أَبَاها زَوَّجَها وَهِيَ كَارِهَةٌ، فَخَيَّرَها النَّبِيُّ ﷺ.

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: کچیکی گهنج هات بو خزمهت پیغهمبهر گیر، ئینجا باسی ئهوهی بو کرد که باوکی بهشووی داوه له کاتیکدا که ئهو بوخوی پییخوش نییه و رازی نییه، ئینجا پیغهمبهر کی سهرپشکی کرد (بریاره کهی دایه دهست خوی، به رازیبوون و رازینهبوون).

بَابُ لَا يَكَاحَ إِلَّا بِوَلِيّ

باسی هاوسهرگیری دروست نییه بهبیّ سهرپهرشتیار

٣٢٢. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ لَمْ يُنْكِحُها الْوَلِيُّ، فَنِكَاحُها بَاطِلٌ، فَإِنْ أَصَابَها، فَلَها مَهرُها بِمَا أَضَابَها، فَلَها مَهرُها بِمَا أَصَابَ مِنْها، فَإِنِ اشْتَجَرُوا، فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لَا وَلِيَّ لَه».

عائیشه هد ده لیّت: پیغه مبه ری خوا هی فه رموویه تی: «هه رئافره تیک که سه رپه رشتیاره که ی ماره ی نه بریّت، هاوسه رگیرییه که دانه مه زراوه، هاوسه رگیرییه که دانه مه زراوه، هاوسه رگیرییه که دانه مه زراوه، نه گه ر ماره ی بری و چووه لای، ماره یی ده که ویّته سه رئه و که سه، به هنری چوونه لای ئافره ته که (له گه ل ئه وه شد اکه ماره برینه که دانامه زریّت به پیّی ئه م فه رمووده یه)، ئه گه ر کیشه که و ته نیّوانیان، فه رمان دو اسه رپه رشتیاری هه رکه سیّن که سه رپه رشتیاری نه بیّت».

بَابُ النَّهِي عَنِ الشِّغَارِ

باسی رێگريکردن له ژن به ژنه

٣٢٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: نَهِى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الشِّغَارِ، وَالشِّغَارُ أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ: زَوِّجْنِي ابْنَتَكَ أَوْ أُخْتَكَ، عَلَى أَنْ أُزَوِّجَكَ ابْنَتِي أَوْ أُخْتِي، وَلَيْسَ بَيْنَهَمَا صَدَاقُ.

ئیبن عومهر هی ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی ژن به ژنه ی قه ده غه کردووه. ژن به ژنهش ئه وه یه که پیاو یک به پیاو یک بلیّت: کچه که ی خوّت، یان خوشکه که تم لی ماره بکه، له بری ئه وه منیش کچه که ی خوّم یان خوشکه که مت لی ماره ده که م، وه هیچ ماره ییان له نیواندا نییه.

بَابُ صَدَاقِ النِّسَاءِ

باسى مارەيى ئافرەتان

٣٢٤. عَنْ سَهلِ بْنِ سَعْدٍ ﴿ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: «مَنْ يَتَزَوَّ جُها؟»، فَقَالَ رَجُلُ: أَنَا، فَقَالَ لَه النَّبِيُ ﷺ: «أَعْطِها وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ»، فَقَالَ: لَيْسَ مَعِي، قَالَ: «قَدْ زَوَّ جُتُكُها عَلَى مَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ».

سه هلی کوری سه عد هد ده کنت: نافره تیک هات بو خزمه ت پیغه مبه رکتی فه رمووی: «کن ماره ی ده کات؟»، جا پیاویک گوتی: من، ئینجا پیغه مبه رکتی پنی فه رمووی: «شتیکی پنی بده (وه ک ماره یی) ئه گه رئه نگوستیله یه کی ئاسنیش بیت»، ئه ویش گوتی: هیچم نییه، فه رمووی: «که واته ئه وه ماره م بریی له تو له سه رئه وه که فیری ئه وه نده قور ئانه ی بکه یت که ده یزانیت».

بَابُ الْغِنَاءِ وَالدُّفِّ

باسی گۆرانیگوتن و دەفلێدان (له کاتی هاوسەرگیری)

٣٢٥. عَنْ أَبِي الْحُسَيْنِ اسْمُه الْمَدَنِيُّ، قَالَ: كُنَّا بِالْمَدِينَةِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، وَالْجُوَارِي يَضْرِبْنَ بِالدُّفِّ، وَيَتَغَنَّيْنَ، فَدَخَلْنَا عَلَى الرُّبَيِّعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ، فَذَكَرْنَا ذَلِكَ لَها، فَقَالَتْ: وَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّه ﷺ صَبِيحَة عُرْسِي، وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ يَتَغَنَّيَانِ، وَتَنْدُبَانِ وَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّه ﷺ صَبِيحَة عُرْسِي، وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ يَتَغَنَّيَانِ، وَتَنْدُبَانِ آبَائِي الَّذِينَ قُتِلُوا يَوْمَ بَدْرٍ، وَتَقُولَانِ، فِيمَا تَقُولَانِ: وَفِينَا نَبِيُّ يَعْلَمُ مَا فِي غَدِ، فَقَالَ: «أَمَّا هذَا فَلَا تَقُولُوه، مَا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلَّا اللَّه».

ئهبولحوسهین که ناوی خالیدی مهدهنی بوو ده لیّت: له پوّژی عاشوو پائدا له مهدینه بووین، لهو کاته دا که نیزه که کان ده فیان لیّ ده دا و گورانییان ده گوت، ئیمه ش چووین بو لای پوبه یعی کچی موعه ویز و باسه که مان بو گیپ ایه وه، ئه ویش گوتی: پیغه مبه ری خوا پی به بانی پوژی بوکینیم هات بو لام، له و کاته دا دوو که نیزه کم له لا بوون گورانییان ده گوت، به باوانی منیاندا هه لده دا که له به در دا کوژر ابوون، وه له گوتنه که یاندا ئه وه شیان ده گوت: پیغه مبه ریک له نیوماند ایه که ئاگاداری سبه ینی شه، (پیغه مبه ریش پی فه رمووی: «ئه وه یان مه لیّن، چونکه ئه وه ی که به یانی پوو ده دات ته نها خوا ده یزانیت، (واته: زانینی غه یب ته نها تایبه ته به خوا، ته نانه ت پیغه مبه ره که شی پی نایزانیت)».

٣٢٦. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ أَبُو بَكْرٍ، وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ مِنْ جَوَارِي ٢٢٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: وَلَيْسَتَا بِمُغَنِّيَتَيْنِ، الْأَنْصَارُ فِي يَوْمِ بُعَاثٍ، قَالَتْ: وَلَيْسَتَا بِمُغَنِّيَتَيْنِ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَبِمَزْمُورِ الشَّيْطَانِ فِي بَيْتِ النَّبِيِّ ﷺ وَذَلِكَ فِي يَوْمِ عِيدِ الْفِطْرِ، فَقَالَ النَّبِيُ ﷺ وَذَلِكَ فِي يَوْمِ عِيدِ الْفِطْرِ، فَقَالَ النَّبِيُ ﷺ وَعَلَىٰ اللَّهِ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَى اللَهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ اللَّهُ عَلَىٰ عَلَىٰ عَل

عائیشه ﷺ ده ڵیّت: جاریکیان ئهبو به کر هاته لام (له ماله که ی خوّم) لهو کاته دا دوو که نیزه ک له که نیزه که نه نصارییه کانم له لا بوون که گورانییان ده گوت به و

٣٢٧. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِبَعْضِ الْمَدِينَةِ، فَإِذَا هُوَ بِجَوَارٍ يَضْرِبْنَ بِدُفِّهِنَّ، وَيَقُلْنَ:

غَنُ جَوَارٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ ... يَا حَبَّذَا مُحَمَّدٌ مِنْ جَارِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «اللَّه يَعْلَمُ إِنِّي لَأُحِبُّكُنَّ».

ئەنەسى كورى مالىك شە دەگىرىتەوە: پىغەمبەر ئىلى بە بەشىك لە شارى مەدىنەدا تىپەر بوو، بىنى كە چەند كەنىزەكىك دەف لى دەدەن و گۆرانى دەلىن و دەلىن دەلىن ئىمە كەنىزەكىن لە ھۆزى بەنو نەجار ... باشترىن دراوسىيان ھەيە كە موحەممەدە ئىنجا پىغەمبەر ئىلى فەرمووى: «خوا دەزانىت كە منىش ئىرەم خۆش دەويىت».

بَابٌ فِي الْمُخَنَّثِينَ

باسێك دەربارەي پياوى ژنانى (و ژنى خۆچوێن به پياو)

٣٢٨. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَلَعَنَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَلَعَنَ الْمُتَشَبِّهاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ.

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی نه نه نه نه نه کردووه له و پیاوانهی که خویان به که خویان به که خویان به پیاوان ده چوینن.

بَابُ تَهنِئَةِ النِّكَاحِ

باسی پیروزبایی هاوسهرگیریکردن

٣٢٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَقَّاً، قَالَ: «بَارَكَ اللَّه لَكُمْ، وَبَارَكَ عَلْمُ عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ مَا لَكُمْ، وَبَارَكَ عَلْمُ عَلْمُ عَلْمُ عَلْمُ اللَّهِ عَلْمُ عَلْمُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمْ، وَبَارَكَ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْ عَلِي عَلَيْكُمْ عِلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُ عَلَيْكُمْ عَلِي عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلِي عَلَيْكُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُ عَلَيْ

ئه بو هو پره به ده گیریته وه: پیغه مبه رکه کاتی پیروزبایی ده کرد (له که سیک که هاو سه رگیری کردبوو) ده یفه رموو: «خوا فه پر و به ره که ت بپیژیت به سه رتاندا و له سه رخیر و چاکه کوتان بکاته وه».

٣٣٠. عَنْ عَقِيلِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ: أَنَّه تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي جُشَمَ، فَقَالُوا: بِالرَّفَاءِ، وَالْبَنِينَ، فَقَالَ: لَا تَقُولُوا هَكَذَا، وَلَكِنْ قُولُوا كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اللَّهمَّ بَارِكْ لَهمْ، وَبَارِكْ عَلَيْهمْ».

عهقیلی کوپی ئهبو تالیب ده گیپینتهوه: که ژنیکی ماره کرد له هوزی بهنو جوشهم، ئینجا گوتیان: به یه کهوه بژین و ئاسووده بن و کوپتان لی پاش بکهویت، ئهویش گوتی: ئاوا مه لین، به لکوو ئه وه بلین که پیغهمبه ری خوا گی فهرموویه تی: «خوایه بهره که تداریان بکهیت، خوایه خیر و فه پر برژینه به سه ریاندا».

بَابُ الْوَلِيمَةِ

باسی خواردنی شایی (هاوسهرگیری)

٣٣١. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ اَنَّ النَّبِيُ ﷺ رَأَى عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَثْرَ صُفْرَة، فَقَالَ: «مَا هذَا؟ أَوْ مَه»، فَقَالَ: يَا رَسُولَ الله، إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلَى وَرُنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهِبٍ، فَقَالَ: «بَارَكَ الله لَكَ، أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگېرېتەوە: پېغەمبەرى خوا گىلىڭ شوېنەوارى زاوايەتىى بىنى بەسەر عەبدوررە حانى كورى عەوفەوە، فەرمووى: «ئەوە چىيە؟»، گوتى: ئەى پېغەمبەرى خوا ژنم مارە كردووە لەسەر كېشى دەنكە خورمايەك لە زېر (سى درھەم يان پېنج درھەم)، ئىنجا فەرمووى: «خوا بەرەكەتدارى بكات بۆت، داوەتېك بكە ئەگەر بە مەرىكىش بېت».

بَابُ إجَابَةِ الدَّاعِي

باسی چوون بۆ بانگهێشتی خواردنی هاوسهرگیری

٣٣٢. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى وَلِيمَةِ عُرْسٍ فَلْيُجِبْ».

ئیبن عومهر ﷺ: دهگنریّتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر یهکنیک له ئنوه ئهگهر بۆ نانخواردنی زهماوهند و ژن گواستنهوه بانگ کرا، با بچیّت».

بَابُ الْإِقَامَةِ عَلَى الْبِكْرِ وَالثَّيِّبِ

باسی (ماوهی) شهومانهوه لهلای کچ و بێوهژن

٣٣٣. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ لَمَّا تَزَوَّ جَ أُمَّ سَلَمَةَ أَقَامَ عِنْدَها ثَلَاثًا، وَقَالَ: «لَيْسَ بِكِ عَلَى أَهلِكِ هوَانُ، إِنْ شِئْتِ سَبَّعْتُ لَكِ، وَإِنْ سَبَّعْتُ لَكِ سَبَّعْتُ لِكِ سَبَّعْتُ لِكِ سَبَّعْتُ لِكِ سَبَّعْتُ لِكِ سَبَّعْتُ لِكِ سَبَعْتُ لِنِسَائِي».

ئوم سەلەمە ، دەگیرینتەوە: كاتیک پیغهمبەری خوا پی هاوسەرگیریی كرد لهگه ل ئوم سەلەمەدا سی شەو لەلای مايەوە و پیی فەرموو: «لەلام بەزەحمەت نييه و تۆ بەكەم نازانم (كە ھەر سی شەو لەلات دەمینمەوە)، خۆ ئەگەر پیت خۆشە ئەوە

حهوت شهو دهمیننمهوه، به لام نه گهر حهوت شهو له لای تو بم، ههر خیزانه و حهوت شهو لهلای دهبم».

بَابُ مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَتْ عَلَيْه أَهلُه

باسی ئەو دوعایەی پیاو دەیڵێت کاتێک دەچێت بۆ لای ھاوسەرەکەی

٣٣٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَتَى امْرَأَتُه، قَالَ: اللَّهُمَّ جَنَّيْنِي الشَّيْطَانَ، وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنِي، ثُمَّ كَانَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ، لَمْ يُسَلِّطِ اللَّه عَلَيْه الشَّيْطَانَ، أَوْ لَمْ يَضُرَّه».

ئيبن عهبباس هي ده گيريتهوه: پيغهمبهر ﷺ فهرموويهتي: «ههر يه کيک له ئيوه كاتيْک ده چێته لاي خێزانه کهي ئهگهر بڵێت: خوايه بميارێزه له شهيتان و لێم دوور بخهیته وه، وه شهیتان دوور بخهیته وه له وهی که پیمی دهبه خشیت، ئینجا (دوای ئەوە) ئەگەر مندالْيْكيان لە نيواندا پەيدا بوو، خوا ليناگەريْت شەيتان بەسەرىدا زال بنت، یان زهرهر و زیانی یی بگهیهننت».

بَابُ النَّهِي عَنْ إِنْيَانِ النِّسَاءِ فِي أَدْبَارِهِنَّ

باسی رێگریکردن له چوونه لای ئافرهت له دواوه

٣٣٥. عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه لَا يَسْتَحْيي مِنَ الْحَقِّ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، لَا تَأْتُوا النِّسَاءَ فِي أَدْبَارِهنَّ».

خوزهیمهی کوری سابیت ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «خوا له ئاست هەق شەرم ناكات، سى جار واي فەرموو، مەچنە لاي خىزانەكانتان لە دو اوه».

بَابُ الْعَزْلِ

باسی رِێگریکردن له منداڵبوون (لهلایهن ژن و مێرد)

٣٦٦. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ فَالَ: سَأَلَ رَجُلُ رَسُولَ اللَّه ﷺ عَنِ الْعَزْلِ، فَقَالَ: «أَوَتَفْعَلُونَ؟ لَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا، فَإِنَّه لَيْسَ مِنْ نَسَمَةٍ قَضَى اللَّه لَها أَنْ تَكُونَ، إِلَّا هِي كَائِنَةٌ ».

ئەبو سەعىدى خودرى الله دە لىنت: پياوىكى پرسيارى لە پىغەمبەرى خوا كىلى كرد دەربارەى پىڭگرىكردن لە منداللوون، ئەوىش فەرمووى: «بۆ ئەم كارە دەكەن؟ زيانى نابىت بۆتان ئەگەر نەيكەن، چونكە ھەر كەسىك خوا بريارى لەسەر دابىت كە ببىت ئەوە شتىكى حەتمىيە و دەبىت (يان ماناى: (لا عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا)، واتە: ھىچ زەرەرىكى نىيە ئەگەر دىگرى لە منداللوون بكەن، ئەوە لە كاتىكدا كە بلىين پىتى -لا- زيادەيە)».

٣٣٧. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: كُنَّا نَعْزِلُ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ، وَالْقُرْآنُ يَنْزِلُ.

جابیر هه ده لیّت: ئیمه له سهردهمی پیغهمبهری خوادا ه پیگریهان ده کرد له مندالبوون، له کاتیکدا قورئانیش داده به زی (واته: ئه گهر قهده غه بووایه قورئان قهده غهی ده کرد).

بَابُ الرَّجُلِ يُطَلِّقُ امْرَأَتَه ثَلَاثًا فَتُزَوَّجُ فَيُطَلِّقُها قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بِها، أَتَرْجِعُ إِلَى الْأَوَّلِ؟

باسی پیاوێک سێ جار ژنی تهڵاق داوه و (ژنهکه) شوو دهکاتهوه و تهڵاق دهدرێتهوه پێش ئهوهی مێردی دووهمی لهگهڵی جووت بێت، ئایا دروسته بگهرێتهوه بۆ لای مێردی یهکهمی؟

٣٣٨. عَنْ عَائِشَةً ١٠٤ أَنَّ امْرَأَةً رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّه عِيدٍ، فَقَالَتْ:

إِنِّي كُنْتُ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقِنِي فَبَتَّ طَلَاقِي، فَنَزَوَّجْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزَّبِيرِ، وَإِنَّ مَا مَعَه مِثْلُ هَدْبَةِ التَّوْبِ، فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ ﷺ، فَقَالَ: «أَتُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ؟ لَا، حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَه، وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ».

عائیشه ها ده گیریتهوه: که خیزانی ریفاعهی قورهزی هات بو خزمهت پیغهمبهری خوا کی ده گوتی: له لای ریفاعه بووم، به لام ته لاقی داوم، به ته لاقی یه کجاری و کوتایی (سی به سی)، جا شووم کردهوه به عهبدور پره حانی کوری زوبه یر، (لایه کی کراسه کهی گرت و گوتی) ئهویش ههر پهرویه، (واته: توانای جووتبوونی نبیه)، ئینجا پیغهمبهر کی زهرده خهنه یه کی کرد، فهرمووی: «ده ته ویت بگهرییته وه بو لای ریفاعه؟! نه خیر، نابیت تاکوو چیژی ژن و میردایه تی له (عهبدور پره حان) ده بینیت و ئه ویش چیژ له تو ده بینیت».

بَابُ الْمُحَلِّلِ وَالْمُحَلَّلِ لَه

باسی مارهبه جاش

٣٣٩. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّه ، أَلْمُحَلِّلَ، وَالْمُحَلَّلَ لَه.

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیخه مبه ری خوا که نه فرینی کردووه له و که سه ی که ئافره تیک ماره ده کاته وه به نییه تی ئه وه ی که بر میّردی پیشووی حه لال ببیته وه و ته لاقی ده داته وه، ئه و که سه ش که ئافره ته که ی بر حه لال ده کریته وه (میّردی یه که می).

تيبيني:

مارهبه جاش: بریتییه لهوه ی که سینک ئافره تی ته لاقدراو ماره بکات، به نییه تی ته لاقدانه وه تاکوو بر میردی یه که می حه لال ببیته وه، بی ئه وه ی له گه لی جووت بیت.

بَابُ يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ

باسی ههر شتێک بههوٚی ُرهچهڵهکهوه حهرام بێت، بههوٚی شیرپێدانیشهوه حهرام دهبێت

٣٤٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَخْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ».

عائیشه هی ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه ر شتیّک به هوّی ره چه له که وه حدرام بیّت، به هوّی شیر پیدانیشه وه حدرام ده بیّت».

٣٤١. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ أُرِيدَ عَلَى بِنْتِ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ: «إِنَّهَ ابْنَهُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ، وَإِنَّه يَحُرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحُرُمُ مِنَ النَّسَبِ».

ئیبن عهبباس ها ده گنریتهوه: پیشنیاری کچی حهمزه ی کوری عهبدولموته لیبیان کرد بو پیغهمبه ری خوا های نه نهویش فهرمووی: «ئهو کچه برازای شیریمه (واته: من و حهمزه له یه ک کهس شیرمان خواردووه)، وه بیگومان به هوی شیره وه حهرام ده بیت ههر شتیک یان ههر که سیک به هوی په چه له که وه حمرام بیت».

بَابُ لَا تُحَرِّمُ الْمَصَّةُ وَلَا الْمَصَّتَانِ

باسی ئەوەی كە مژێک یان دوو مُژشیر نابێتە ھۆی حەرامبوون لەیەكدی

٣٤٢. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ فِيمَا أَنْزَلَ اللَّه مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ سَقَطَ، لَا يُحَرِّمُ إِلَّا عَشْرُ رَضَعَاتٍ، أَوْ خَمْسُ مَعْلُومَاتُ.

عائیشه ه ده لیّت: یه کیّک لهوانهی که کاتی خوّی لهنیّو قور باندا دابهزیوه، پاشان (حوکمه کهی هه لُوه شایه وه و) نهماوه، ئهوه بوو که: ئهوهی دهبیّته هوّی حهرامبوون

ده جار شیرخواردنه یان پینج جاری زانراو و دیار.

بَابُ الرَّجُلِ يُسْلِمُ وَعِنْدَه أَكْثَرُ مِنْ أَرْبَع نِسْوَةٍ

باسی ئهو پیاوهی موسولمان دهبیّت و زیاتر له چوار هاوسهری ههیه

٣٤٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: أَسْلَمَ غَيْلَانُ بْنُ سَلَمَةً وَتَحْتَه عَشْرُ نِسْوَةٍ، فَقَالَ لَه النَّبِيُّ ٣٤٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ وَهَا لَهُ النَّبِيُّ اللَّهُ النَّبِيُّ اللَّهُ اللَّهُ النَّبِيُّ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّبِيُّ اللَّهُ اللَّلْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُو

ئيبن عومهر ها ده لَيْت: غه يلاني كوړى سه له مه موسولّمان بوو له كاتيكدا كه ده ژني هه بوو، ئينجا پيغه مبهر چه پني فه رموو: «چوار دانه يان لي بگيره وه (ئه واني ديكه واز لي بينه)».

بَابُ الشَّرْطِ فِي النِّكَاح

باسی مەرجدانان له هاوسەرگیری

٣٤٤. عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَىٰ قَالَ: «إِنَّ أَحَقَّ الشَّرْطِ أَنْ يُوفَى بِه، مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ».

عوقبه ی کوری عامیر ها ده گیریته وه: پیغهمبه ر ها فه موویه تی: «به راستی شاییسته ترین مه رجیک که ده بیت جیبه جی بکریت، ئه و مه رجه یه که به هؤیه وه دامینتان بو حه لال بووه».

بَابُ الرَّجُلِ يُعْتِقُ أَمَتَه ثُمَّ يَتَزَوَّجُها

باسی پیاوێک کەنیزەکەکەی خۆی ئازاد بکات، پاشان لە خۆی مارەی بکات

٣٤٥. عَنْ أَبِي مُوسَى ١ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ كَانَتْ لَه جَارِيَةٌ فَأَدَّبَها

فَأَحْسَنَ أَدَبَهَا، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا، فَلَه أَجْرَانِ، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّه، وَآمَنَ بِمُحَمَّدٍ، فَلَه أَجْرَانِ، وَأَيُّمَا عَبْدٍ مَمْلُوكٍ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِنَبِيِّه، وَآمَنَ بِمُحَمَّدٍ، فَلَه أَجْرَانِ، وَأَيْمَا عَبْدٍ مَمْلُوكٍ أَدَّى حَقَّ اللَّه عَلَيْه، وَحَقَّ مَوَالِيه، فَلَه أَجْرَانِ».

ئهبو مووسا ها ده نیخه مبه ری خوا ها فه رموویه تی: «هه رکه سیک که نیزه کیکی هه بیت و به جوانترین شیوه په روه رده ی بکات و به باشترین شیوه زانستی فیر بکات، پاشان ئازادی بکات و خوی ماره ی بکاته وه، دوو پاداشتی بو هه یه، هه رپیاویک له ئه هلی کتیب بروای به پیغه مبه ره که ی خوی هینابیت و بروایشی به موحه مه ده هینا، ئه وا دوو پاداشتی بو هه یه، هه ربه نده یه که وره که شی خوا بدات و هه قی گه وره که شی بدات، ئه وا دوو پاداشتی بو هه یه».

بَابُ الْقِسْمَةِ بَيْنَ النِّسَاءِ

باسی دابهشکردنی کاتی مانهوه له نێوان هاوسهراندا

٣٤٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ كَانَتْ لَه امْرَأْتَانِ، يَمِيلُ مَعَ إِحْدَاهِمَا عَلَى الْأُخْرَى، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَحَدُ شِقَيْهِ سَاقِطٌ».

ئه بو هو په یوه هه ده نیت: پیغه مبه ری خوا شخ فه رموویه تی: «هه رکه سیک دوو ژنی هه بیت و دادگه رنه بیت، له نیوانیاندا و مه یلی به لای یه کیکیاندا زیاتر بیت، له پوژی قیامه تدا به لار و له نگی دیت».

٣٤٧. عَنْ عَائِشَةَ عِنْ أَنَّ رَسُولَ اللَّه عِلَيْ كَانَ إِذَا سَافَرَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِه.

عائیشه ها ده گڼريتهوه: پيغهمبهری خوا که ته گهر گهشتی ده کرد له نيوان هاوسهرانيدا تيروپشکی ده کرد (بۆ ئهوه ی کامهیان له گهڵ خوی ببات).

بَابُ حُسْنِ مُعَاشَرَةِ النِّسَاءِ

باسى جوان مامه له کردن لهگه ل هاوسه ره کاندا

٣٤٨. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهلِه، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهلِي».

ئيبن عهبباس الله ده گيريتهوه: پيغهمبهر الله فهرموويه تي: «باشترينتان باشترينتانه بۆخانه واده کهم».

بَابُ ضَرْبِ النِّسَاءِ

باسی لیّدانی ئافره تان

٣٤٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ خَادِمًا لَه، وَلَا امْرَأَةً، وَلَا ضَرَبَ بِيَدِه شَيْئًا.

عائیشه هم ده نینت: پیغهمبهری خوا هم هم گیز له خزمه تکاریکی نه داوه، له هیچ ژنیکیشی نه داوه، به ده ستی خوی له هیچ شتیکی نه داوه (واته: له ما نه وه یان له موسو نهان، ئه گهرنا له شهردا جیاوازه).

٣٥٠. عَنْ إِيَاسِ بْنِ عَبْدِ الله بْنِ أَبِي ذُبَابٍ ﴿ قَالَ النَّبِيُ ﷺ: «لَا تَضْرِبُنَّ إِمَاءَ الله»، فَجَاءَ عُمَرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ الله، قَدْ ذَيْرِ النّسَاءُ عَلَى أَزْوَاجِهِنَ، فَظَافَ بِآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ طَائِفُ نِسَاءٍ كَثِيرٍ، فَلَمَّا أَصْبَح، فَأَمُرْ بِضَرْبِهِنَّ، فَضُرِبْنَ، فَطَافَ بِآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ طَائِفُ نِسَاءٍ كَثِيرٍ، فَلَمَّا أَصْبَح، قَالَ: «لَقَدْ طَافَ اللَّيْلَةَ بِآلِ مُحَمَّدٍ سَبْعُونَ امْرَأَةً، كُلُّ امْرَأَةٍ تَشْتَكِي زَوْجَها، فَلَا تَجِدُونَ أُولَئِكَ خِيَارَكُمْ».

ئياسى كورى عەبدوللاي كورى ئەبو زوباب ﷺ دەلىنت: پىغەمبەر ﷺ

فهرموویه تی: «له ژنه کانتان مهدهن»، ئینجا عومه رهات بو خزمه ت پیغه مبه رک و گوتی: ئهی پیغه مبه ری خوا کی ئافره تان به رانبه رپیاوه کانیان شهرمیان شکاوه، بویه فه رمان بفه رموو به ته مبیکر دنیان، ئینجا ئافره تان هه ند یکیان لیبان ده درا، بویه ئافره تانیکی زور ده ها تنه لای خانه واده ی پیغه مبه رک سکالایان ده کرد له پیاوه کانیان، جا کاتیک به یانی داهات فه رمووی: «ئه مشه و حه فتا ئافره ت ها تووه بو لای خانه واده ی موحه ممه در کی هه رئافره تیک له وانه شکایه تی هه بووه له میرده که ی، به پراستی ئه و پیاوانه له پیاوه باشه کانتان نین».

بَابُ الْغَيْرَةِ

باسی ئیرەیی و غیرەکردن

٣٥١. عَنِ الزُّهْرِيِّ ﴿ قَالَ: أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ، أَخْبَرَه، أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَلِي طَالِبٍ خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهلٍ، وَعِنْدَه فَاطِمَةُ بِنْتُ النَّبِيِّ عَلَيْ، فَلَمَّا سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ أَتَتِ النَّبِيَّ عَلَيْ، فَقَالَتْ: إِنَّ قَوْمَكَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّكَ لَا تَغْضَبُ سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ أَتَتِ النَّبِي عَلَيْ، فَقَالَتْ: إِنَّ قَوْمَكَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّكَ لَا تَغْضَبُ لِبَنَاتِك، وَهذَا عَلِيٌّ نَاكِحًا ابْنَةَ أَبِي جَهلٍ، قَالَ الْمِسْوَرُ: فَقَامَ النَّبِيُ عَلَيْ، فَسَمِعْتُه حِينَ لَبَنَاتِك، وَهذَا عَلِيٌّ نَاكِحًا ابْنَةَ أَبِي جَهلٍ، قَالَ الْمِسْوَرُ: فَقَامَ النَّبِيعِ فَحَدَّثِنِي فَصَدَقَنِي، لِبَنَاتِك، وَهذَا عَلِيٌّ مَا بَعْدُ، فَإِنِّي قَدْ أَنْكَحْتُ أَبَا الْعَاصِ بْنَ الرَّبِيعِ فَحَدَّثِنِي فَصَدَقَنِي، وَإِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ بَضْعَةً مِنِي، وَأَنَا أَكْرَه أَنْ تَفْتِنُوها، وَإِنَّها وَاللّه لَا تَجْتَمِعُ بِنْتُ وَلُولِ اللّه وَبِنْتُ عَدُو اللّه عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ أَبَدًا». قَالَ: فَنَزَلَ عَلِيٌّ عَنِ الْخُطْبَةِ.

هه لسا و (لهسهر مینبهر) گویم لی بوو که شایه تمانی هینا، پاشان فه رمووی: «له دوای ئه وه، له پاستیدا من ژنم دا به ئه بولعاصی کوپی په بیع ئه وه ی که پینی گوتم و په بیانی پی دام پاستی کرد، فاتیمه ی کچی موحه ممه در پیش پارچه یه که له من و پیمناخوشه که ئه زیه تی بده ن و ناپه حه تی بکه ن، بیگومان و سویند به خوا کچی پیغه مبه ری خوا پیش و کچی دو ژمنی خوا هه رگیز به یه که وه کو نابنه وه له لای پیاویک». پاوی ده لیت عالیش وازی له داخوازیه که هینا.

بَابُ الَّتِي وَهبَتْ نَفْسَها لِلنَّبِيِّ عَلَيْهُ

باسى ئەو ئافرەتەي خۆي پېشكەشى پېغەمبەر ﷺ كرد

٢٥٢. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ: أَمَا تَسْتَحِي الْمَرْأَةُ أَنْ تَهِبَ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ عَلَيْ؟ حَتَّى أَنْزَلَ اللَّه: {تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهِنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ} الأحزاب: ١٥، قَالَتْ: فَقُلْتُ: إِنَّ رَبَّكَ لَيُسَارِعُ فِي هَوَاكَ.

عائیشه گووتویه تی: ئایا ئافره ت شهرم ناکات که خوّی پیشکه شی پیغه مبه ر این ده کات؟ تاکوو خوا ئه و ئایه ته ی دابه زاند: {تُرْجِي مَنْ شَهَاءُ مِنْهِنَ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ}، واته: (ئه ی موحه ممه دیگ سهره ی هه ریه کیک له خیز انه کانت ویست دوای بخه و هه ریه کیک له وانت ویست (پیشی بخه و) بیهینه بو لای خوّت». (عائیشه) گوتی: گوتم: (ئه ی پیغه مبه ری خوا کی به پاستی خوا هه میشه له گه ل ئاواته کانی تودایه.

بَابُ الرَّجُلُ يَشُكُّ فِي وَلَدِه

باسی پیاو که له مندالهکهی دهکهویّته گومانهوه (ئایا له خوّیه تی، یان نا)

٣٥٣. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ، اللَّه عَلَيْهُ، فَقَالَ: جَاءَ رَجُلُ مِنْ بَنِي فَزَارَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّه عَلَيْه، فَقَالَ:

يَا رَسُولَ اللَّه، إِنَّ امْرَأَيِي وَلِدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «هلْ لَكَ مِنْ إِلِي اللَّه اللَّهُ اللللَّهُ اللَّهُ الللللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللللّهُ اللللللللّهُ الللللللّهُ اللللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللللّهُ الللّهُ الللللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّ

ئهبو هو په په ده نیند: پیاویک له به نو فه زا په هات بو خزمه ت پیغه مبه ری خوا علیه جا گوتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا خیز انه که م مندا نیکی په شی بووه (دیاره بو خویان سپیپیست بوون و مندا نه که ش په شپیست)، ئینجا پیغه مبه ری خوا علیه فه رمووی: «ئایا تو و شترت هه یه ؟»، گوتی: به نی فه رمووی: «په نگیان چونه ؟»، گوتی: سوورن، فه رمووی: «ئه و فه رمووی: «ئه و په نایا په شتا نه یان تیدایه، فه رمووی: «ئه و په شتا نه نه کوتی ته کیک نه په چه نه کوتی و شتره که په متره وی: «ده گونجیت یه کیک نه په چه که که که که رمووی: «نه و په سالی و شتره که په متدانه به و به به و مندانه ش به پیته و هسر بنه چه که که ی».

بَابُ الزَّوْجَيْنِ يُسْلِمُ أَحَدُهمَا قَبْلَ الْآخَرِ

باسّی ژن و میّرد که یه کیّکیان له پیّش ئهوی دیکه موسولّمان دهبیّت

٣٥٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ رَدَّ ابْنَتَه عَلَى أَبِي الْعَاصِ بْنِ الرَّبِيعِ بَعْدَ سَنَتَيْنِ بِنِكَاحِها الْأَوَّلِ.

ئیبن عەبباس ﷺ دەگیریتەوە: پیغەمبەرى خوا ﷺ كچەكەى خۆى دواى دوو سال بۆ ئەبولعاصى كوړى پەبىع گیرايەوە ھەر بە مارەكردنى يەكەمجار.

بَابٌ فِي الْمَرْأَةِ تُؤْذِي زَوْجَها

باسێڬ دەربارەي ئەو ژنەي كە مێردەكەي ئەزيەت دەدات

٣٥٥. عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَها

190

إِلَّا قَالَتْ زَوْجَتُه مِنَ الْحُورِ الْعِينِ: لَا تُؤْذِيه، قَاتَلَكِ اللَّه، فَإِنَّمَا هوَ عِنْدَكِ دَخِيل، أَوْشَكَ أَنْ يُفَارِقَكِ إِلَيْنَا».

موعازی کوری جهبهل شن ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هیچ ئافره تیک میرده که ی ئه زیهت نادات مه گهر ئه وه ی که خیزانه که ی له حوّرییه کان ده لیّت: ئه زیه تی مه ده خوا بتکوژیّت، به راستی ئه و پیاوه (ئیّستا) لای توّ میوانه و نزیکه (مردن) لیّت جیا بکاته وه و بیّت بوّ لای ئیّمه».

ANTES SOFTER

كِتَابُ الطَّلَاق

پەرتووكى تەلاق

بَابُ حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ

باسی سوہیدی کوری سهعید بۆی گێڕاینهوہ

٣٥٦. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﴿ اللَّهِ عَلَيْ طَلَّقَ حَفْصَةَ، ثُمَّ رَاجَعَها.

عومهری کوړی خهتتاب ﷺ دهگیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ حهفصهی خیزانی (به ته لاقیک) ته لاق دا، پاشان گهراندیهوه.

بَابُ طَلَاقِ السُّنَّةِ

باسى تەڭلقدان لەسەر سوننەت (ى پێغەمبەرﷺ)

٣٥٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: طَلَّقْتُ امْرَأَتِي وَهِيَ حَائِضٌ، فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ، فَقَالَ: «مُرْه فَلْيُرَاجِعْها حَتَّى تَطْهرَ، ثُمَّ تَجِيضَ، ثُمَّ تَطْهرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَها قَبْلَ أَنْ يُجَامِعَها، وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَها، فَإِنَّها الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّه».

ئیبن عومهر که ده نیت: ژنه که م ته لاق دابوو له کاتیکدا که له حهیزدا بوو، جا عومه رئه وه ی بو پیغه مبه ری خوا که باس کرد، ئه ویش فه رمووی: «فه رمانی پی بکه با بیگیرینته وه هه تا پاک ده بیته وه، پاشان ده که ویته وه سوو ری مانگانه، پاشان پاک بیته وه، ئینجا ئه گهر پیی خوش بوو با ته لاقی بدات پیش ئه وه ی سه رجیبی له گه در پیشی خوش بوو با له لای خوی بیه یی نیم نه وه مه و ما وه یه یه که خوا فه رمانی پی کردووه».

٣٥٨. عَنْ عَبْدِ اللَّه ، قَالَ: فِي طَلَاقِ السُّنَّةِ: يُطَلِّقُها عِنْدَ كُلِّ طُهرٍ تَطْلِيقَةً، فَإِذَا طَهرَتِ الثَّالِثَةَ، طَلَقَها، وَعَلَيْها بَعْدَ ذَلِكَ حَيْضَةٌ.

عهبدو للا هند ده لینت: ته لاقی سوننی (یان پیگه پیدر او و شهر عی ئهوه یه) لهدوای ههر پاکبوونه و مهد ته لاقی (سیهمی) پاکبوونه و مهد ته لاقی (سیهمی) ده دات، ئینجا لهدوای ئه وه ئافره ته که حه یزیکی له سهره (چاوه پی ده کات).

بَابُ مَنْ طَلَّقَ ثَلَاثًا فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ

باسی کهسیک که له دانیشتنیکدا ژنهکهی سی به سی ته لاق دهدات

٣٥٩. عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ ﷺ قَالَ: قُلْتُ لِفَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ ﷺ: حَدِّثِينِي عَنْ طَلَاقِكِ، قَالَتْ: طَلَّقَنِي زَوْجِي ثَلَاثًا، وَهُوَ خَارِجٌ إِلَى الْيَمَنِ، فَأَجَازَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّه ﷺ.

عامیری شه عبی ﷺ ده ڵێت: به فاتیمه ی کچی قه یسم ﷺ گوت: باسی ته ڵاقدانه که تم بۆ بکه، ئه ویش گوتی: مێرده کهم سێ جار ته ڵاقی دام، له کاتێکدا له دهره وه له یهمهن بوو، جا ئه و جۆره ته ڵاقهش پێغهمبهری خوا ﷺ ڕێگهی پێ دا و پهسندی کرد.

بَابُ الرَّجْعَةِ

باسى گەراندنەوە (ى ژن، دواي تەڵاقدان)

٣٦٠. عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ الشِّخِيرِ ﷺ: أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ الْحُصَيْنِ، سُئِلَ عَنْ رَجُعْتِها، فَقَالَ رَجُعْتِها، فَقَالَ رَجُعْتِها، فَقَالَ عِمْرَانُ: طَلَّقْتَ بِغَيْرِ سُنَّةٍ، أَشْهِدْ عَلَى طَلَاقِها، وَلَا عَلَى رَجْعَتِها، فَقَالَ عِمْرَانُ: طَلَّقْتَ بِغَيْرِ سُنَّةٍ، أَشْهِدْ عَلَى طَلَاقِها، وَعَلَى رَجْعَتِها.

موتهرریفی کوچی عهبدوللای کوچی شیخخیر شده گیچینتهوه: پرسیار کرا له عیمپرانی کوچی حوصه بن شده درباره ی پیاویک که ژنه که ی ته لاق داوه (به ته لاقی پرهجعی)، پاشان ده چیتهوه لای بی ئهوه ی شایه دی گرتبیت لهسه ر ته لاقه که ی بان لهسه ر گیپرانه وه که شی، عیمپران گوتی: به جوّریك ته لاقت داوه که لهسه ر سوننه تنیه و گیپرانه وه که شی سوننه تنیه، لهسه ر ته لاقدان و گیپرانه وه که شی شایه د بگره (بو ئه وه ی نه بیته جیّگه ی توانج و گومان).

بَابُ الْحَامِلِ الْمُتَوَقَى عَنْها زَوْجُها إِذَا وَضَعَتْ حَلَّتْ لِلْأَزْوَاجِ

باسی ٔ ٹافرہ تی دووگیائی میردمردوو، ھەرکات مندالهکهی بوو بۆی ھەیە شوو بکاتەوہ

٣٦١. عَنْ أَبِي السَّنَابِلِ، قَالَ: وَضَعَتْ سُبَيْعَةُ الْأَسْلَمِيَّةُ بِنْتُ الْحَارِثِ ﴿ حَمْلَهَا بَعْدَ وَفَاةِ زَوْجِهَا بِيضْعِ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً، فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ نِفَاسِها تَشَوَّفَتْ، فَعِيبَ ذَلِكَ عَلَيْها، وَذُكِرَ أَمْرُها لِلنَّبِيِّ عَلِيْهِ، فَقَالَ: ﴿إِنْ تَفْعَلْ فَقَدْ مَضَى أَجَلُها».

ئەبو سەنابىل، دەڭىت: سوبەيعەى ئەسلەمى كچى حارىس ، بىست و ھەندىك شەو لەدواى وەفاتى مىردەكەى مىداڭى بوو، جا كاتىك پاك بۆيەوە لە خوينى مىداڭبوون، حەزى ئەوەى كرد كە كەسىك داخوازىى بكات، بەلام پەخنەيان لىخ

گرت (و توانجیان لی دا) لهسه ر ئه وه، ئینجا باسه که یان بق پیغه مبه ر گی باس کرد، ئه و یش فه رمووی: «ئه گه ر ئه و کاره ش بکات (میر د بکاته وه) ئاساییه، چونکه ماوه ی عیده که ی به سه ر چووه (به مندالبوونه که)».

بَابُ أَيْنَ تَعْتَدُّ الْمُتَوَقَى عَنْها زَوْجُها

باسى ئەگەر ئافرەتىك مىردى مرد عىدەكەي لەكوى بەسەر دەبات

زهینهبی کچی که عبی کوری عوجره که ده گیرینه وه: -که له ژیر نیکاحی ئه بو سه عیدی خودریدا به بوو-: خوشکه که ی فوره یعه ی کچی مالیک گوتی: میر ده که م به دوای به نده هه لاتووه کانیدا رقیشت، جا له نزیک قه دووم پییان گهیشت، به نده کانیش کوشتیان، هه والی مردنی میر ده که میان پی دام له کاتیکدا که له یه کیک له خانووه کانی ئه نصار دا بووم که دوور بوو له که سوکارم، له به رئه وه ها تمه خزمه تو پیغه میه ری خوا، هه والی مردنی میر ده که م پی گهیشت و پیغه میه ری خوا، هه والی مردنی میر ده که م پی گهیشت و

منیش له مالیّکدام که دووره له مالی که سوکارم و براکانم، وه هیچ مالیّکی ئه و توی جی نه هی نه شتووه که پنی بژیم و سامانی نییه به میراتی وه ریبگرم و خانوویه کیشی نییه، جا ئه گهر پیّگهم پی بده ی بچمه وه نیّو که سوکارم و براکانم، بو من خو شتره و بو کاروبارم باشتره، فه رمووی: «ئه گهر پیتخو شه وا بکه (بچو وه نیّو خرم و که سانت)»، منیش پویشتم و بریاره که ی خوام له سهر زمانی پیغه مبه ره که ی گوتی نه و پیخو ش بوو، تا ئه و کاته ی که له مزگه و تدا بووم، یان له یه کیّک له حوجره کان بووم بانگی کردم و فه رمووی: «چونت گوت؟»، منیش چیرو که که م بو گیرایه وه، ئه ویش فه رمووی: «هه ر له و ماله دا بمینه وه که تیایدا هه والی مردنی میرده که ت پی گهیشت تاکو و عیده ت به سه ر ده چیّت»، گوتی: منیش چوار مانگ و ده پوژ تیّیدا مامه وه.

بَابُ الْمُطَلَّقَةِ ثَلَاثًا هِلْ لَهَا سُكْنَى وَنَفَقَةٌ؟

باسی ئافرہتێک سێ جار تهڵٚق درابێت، ئایا مافی شوێنی مانهوہ و خەرجی هەیه؟

٣٦٣. عَنِ الشَّعْبِيِّ هِ قَالَ: قَالَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ قَيْسٍ: طَلَّقَنِي زَوْجِي عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه عَلِيْهُ: «لَا سُكْنَى لَكِ، وَلَا نَفَقَةَ».

شه عبی الله ده لیّت: فاتیمه ی کچی قه یس گوتی: له سهر ده می پیغه مبه ری خوادا علیه میر ده که م به سی جار ته لاقدان ته لاقی دام، ئینجا پیغه مبه ری خوا علیه فه رمووی: «مافی شوینی مانه وه و بژیوی ژیانت له سهر میر ده که ت نییه».

بَابُ مَنْ طَلَّقَ فِي نَفْسِه وَلَمْ يَتَكَلَّمْ بِهِ

باسی کهسینک که له دلدا ژنهکهی تهلاق بدات بهلام به زمان نهیلیت

٣٦٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «إِنَّ اللَّه تَجَاوَزَ لِأُمَّتِي عَمَّا

حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَها، مَا لَمْ تَعْمَلْ بِهِ، أَوْ تَكَلَّمْ بِه».

ئه بو هو په ي ده ليت: پيغه مبه رى خوا على فه رموويه تى: «بيكومان خوا چاو پوشى كردووه له ئوممه ته كه له وه كارى كه به دليدا ديت (به خهيال) مادام به كردهوه كارى پى نه كات، يان به زمانى نهيليت».

بَابُ طَلَاقِ الْمَعْتُوهِ وَالصَّغِيرِ وَالنَّائِمِ

باسی تەلاقی شێتەڵوكە و گچكە و خەوتوو

٣٦٥. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، وَعَنِ الصَّغِيرِ حَتَّى يَكْبَرَ، وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يَعْقِلَ، أَوْ يُفِيقَ». قَالَ أَبُو بَكْرٍ فِي حَدِيثِه: وَعَنِ الْمُبْتَلَى حَتَّى يَبْرَأً.

عائیشه ها ده گڼړیتهوه: پیغهمبهری خوا هی فهرموویه تی: «پینووس هه لگیراوه لهسهر سی که س: خه و تو و تاکوو به ثاگا دیته وه، بچووک تاکوو گهوره ده بیت (بالغ ده بیت)، شیت تاکوو هو شی دیته وه ». ئه بو به کر (ی کوری ئه بو شهیبه) له گیرانه وه که یدا گوتوویه تی: ده رده داری ک (که به هویه وه ئه قل له ده ست بدات) تاکوو چاک ده بیته وه.

بَابُ كَرَاهِيَةِ الْخُلْعِ لِلْمَرْأَةِ

باسى ناپەسندى خولع بۆ ئافرەت

٣٦٦. عَنْ ثَوْبَانَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَها الطَّلَاقَ فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ، فَحَرَامٌ عَلَيْها رَائِحَةُ الْجُنَّةِ».

سهوبان الله ده لنت: پنغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر ئافره تنک داوای ته لاق

له منرده کهی بکات، بنی ئهوهی هیچ کیشهیه کی (شایهن به جیابوونهوهی) ههبیّت، بونی بهههشتی لی حهرامه».

بَابُ اللِّعَانِ

باسی لیعان (کهسێک ژنهکهی حوّی به زینا توّمه تبار بکات)

٣٦٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتُه وَانْتَفَى مِنْ وَلَدِها، فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَنِي الْمَرْأَةِ.

ئيبن عومهر ها ده گيريتهوه: پياويک ليعاني له گه ڵ ژنه کهي کرد و نکوو ڵيي کرد له مندا ڵه کهي، ئينجا پيغهمبهري خوا الله له له کدي جيا کردنهوه و مندا ڵه کهي دايه ژنه که.

بَابُ كَرَاهِيَةِ الزِّينَةِ لِلْمُتَوَقَّى عَنْها زَوْجُها

باسى ناپەسندى خۆرازاندنەوەي ئافرەتى مێردمردوو

٣٦٨. عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِع: أَنَّه سَمِعَ زَيْنَبَ ابْنَةَ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ تُحَدِّثُ أَنَّهَا سَمِعَتْ أُمَّ سَلَمَةَ ﴿ تَحَدُّثُ أَنَّهَا سَمِعَتْ أُمَّ سَلَمَةَ وَأُمَّ حَبِيبَةَ ﴿ تَذْكُرَانِ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ عَلَيْهُ، فَقَالَتْ: إِنَّ ابْنَةً لَهَا تُوفِيِّ سَلَمَةَ وَأُمَّ حَبِيبَةً ﴿ قَالَتُ ابْنَةً لَهَا تُولِي اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلِيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَا عَلَا عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَهُ عَلَى الللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى الللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى الللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَا عَا

حومه یدی کو پی نافیع ده گیری نه وه: که گویی له زهینه بی کچی ئوم سه له مه به بوو، ده یگیرایه وه که گویی له ئوم سه له مه و ئوم حه بیبه به بووه، باسی نافره تیکیان کردووه که هاتو ته خزمه ت پیغه مبه رکی و گوتوویه تی: کچه که ی میردی مردووه و چاوه کانیشی دیشن، نه ویش ده یه ویت که به کل بیان پیژیت، پیغه مبه ری خوا پی فه رمووی: «جاران (له سه رده می نه فامیدا) ئیوه پشقله که تان له دوای یه ک سال

فری دهدا، به لام عیدده له ئیسلامدا چوار مانگ و ده روزژه».

بَابُ هِلْ تُحِدُّ الْمَرْأَةُ عَلَى غَيْرِ زَوْجِها

باسی نایا نافرهت ده توانیت تازیهبار بیت بو غهیری میرده کهی؟

٣٦٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ أَنْ تُجِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثٍ، إلَّا عَلَى زَوْجٍ».

عائیشه هی ده گیریتهوه: پیغهمبهر پی فهرموویه تی: «بۆ هیچ ئافره تیک دروست نییه که له سی ډۆژ زیاتر تازیهبار بین، ته نها بۆ (مردنی) میرده کهی نه بین، (که ده بینت چوار مانگ و ده ډۆژ تازیهبار بینت بۆی)».

بَابُ الرَّجُلِ يَأْمُرُه أَبُوه بِطَلَاقِ امْرَأَتِه

باسی پیاویّک که باوکی فهرمانی پی دهکات به تهڵاقدانی ژنهکهی

٣٠٠. عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ﴿ أَنَّ رَجُلًا أَمَرَه أَبُوه أَوْ أُمُّه - شَكَّ شُعْبَةً - أَنْ يُطَلِّقَ امْرَأَتَه، فَجَعَلَ عَلَيْه مِائَةَ مُحَرَّرٍ، فَأَتَى أَبَا الدَّرْدَاءِ، فَإِذَا هُوَ يُصَلِّي الضَّحَى وَيُطِيلُها، وَصَلَّى مَا بَيْنَ الظُّهِرِ وَالْعَصْرِ، فَسَأَلَه، فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: أَوْفِ بِنَذْرِك، وَبِرَّ وَصَلَّى مَا بَيْنَ الظُّهِرِ وَالْعَصْرِ، فَسَأَلَه، فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: أَوْفِ بِنَذْرِك، وَبِرَّ وَالدَيْك، وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: «الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبُوابِ وَالدَيْك، وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: «الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبُوابِ الْجَنَّةِ، فَحَافِظُ عَلَى وَالِدَيْكَ أَوِ اثْرُكْ».

ئه بو عه بدو پره حمان شه ده گیریته وه: پیاویک باوکی فه رمانی پی کر دبو و یان دایکی -شوعبه گومانی هه بو و کامیان بو و - که ژنه که ی ته لاق بدات، پیاوه که ش سه د و شتری کر ده نه زر ئه گه ر ته لاقی بدات، ئینجا ئه و پیاوه هات بو لای ئه بو ده پرداء، له و کاته دا (ئه بو ده پرداء شه) نویژی چیشته نگاوی ده کرد و دریژی ده کر ده وه، له نیوان نیوه پو

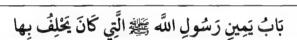
و عهسریشدا نویزی کرد، ئه و جار پرسیاری لی کرد، جا ئه بو ده پرداه گوتی: نه زره که ت جیبه جی بکه وه چاکه ش له گه ل دایک و باوکت بکه، وه ئه بو ده پرداه گوتی: گویم له پیغه مبه ری خوا پی بو و ده یفه رموو: «باوک ده رگای هه ره به رز و باشه کانی به هه شته، ئینجا ئاگاداری چاکه ی باوک و دایکت به و ده رگاکه بپاریزه، یان واز له و ده رگایه بینه (واته: ئاره زووی خو ته پاستیه که ئاوایه، جایان بیپاریزه، یان له ده ست خوتی بده)».

ANTICE SOFTER

پەرتووكى كەفارەتەكان

باسی ئەوانەی پیغەمبەری خوا ﷺ سویٚندی پی خواردوون

٣٧١. عَنْ رِفَاعَةَ الْجُهنِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا حَلَفَ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْشُ مُحَمَّدٍ بِيَدِه».

ریفاعهی جوههنی هی ده نیت: پیغهمبهر ﷺ کاتیک سویندی دهخوارد، دهیفهرموو: «سویند بهو زاتهی که گیانی موحهمهدی ﷺ بهدهسته».

بَابُ النَّهِي أَنْ يُخْلَفَ بِغَيْرِ اللَّه

باسی رێگريکردن له سوێندخواردن به جگه له خوا

٣٧٢. عَنْ عُمَرَ هِنَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ سَمِعَه يَخْلِفُ بِأَبِيه، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه يَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ». قَالَ عُمَرُ: فَمَا حَلَفْتُ بِها ذَاكِرًا، وَلَا آثِرًا.

عومه ر ها ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا ها کویی لی بوو که (عومه ر) سویندی به باوکی ده خوارد، ئینجا پیغه مبه ری خوا ها فه دمووی: «به پاستی خوا لیتانی قه ده غه کردووه، سویند به باووباپیرانتان بخون». عومه رگوتی: منیش (له و کاته وه) نه خوم سویندم به و شیوه یه خواردووه، نه له که سیش گیراومه ته و سویندی به و شیوه یه خوارد بیت.

بَابُ مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ

باسی ئەو كەسەی كە سوێند بخوات بە ئايينێكی جگە لە ئيسلام

٣٧٣. عَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ سِوَى الْإِسْلَامِ كَاذِبًا مُتَعَمِّدًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ».

سابیتی کوری زهحاک شهده ده نیت: پیغهمبهری خوا سیخ فهرموویه تی: «ههر که سیخک به در ق و به نه نقه ست به نایینیک جگه له نیسلام سویندی خوارد (واته: بق نموونه بنیت: نه گهر نه و شته وا نه بیت من جووله که بم)، نه وه وه کو و نه وه یه که ده مه زریت)».

٣٧٤. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه فَهَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَى: «مَنْ قَالَ إِنَّى بَرِيءٌ مِنَ الْإِسْلَامِ، فَإِنْ كَانَ كَاذِبًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَإِنْ كَانَ صَادِقًا لَمْ يَعُدْ إِلَى الْإِسْلَامِ سَالِمًا».

عەبدوڵڵاى كورى بورەيدە لە باوكيەوە ، كەندى دەگيرىتەوە، گوتوويەتى: پىغەمبەرى خوا چىچ فەرموويەتى: «ھەر كەسىك (سويند بخوات و پاشان) بلىت: پەيوەندىي بە ئىسلامەوە نەمىنىت (ئەگەر ئەو شتە وا نەبىت)، جا ئەگەر درۆى كرد ئەوە بەو جۆرەيە كە دەيلىت (واتە: پەيوەندىي بە ئىسلامەوە نامىنىت)، وە ئەگەر راستىشى كرد، ئەوە بە سەلامەتى (سەلامەتىي دل) ناگەرىتەوە بۆ نىو ئىسلام».

بَابُ مَنْ حُلِفَ لَه بالله فَلْيَرْضَ

باسی ئەو كەسەی سوێندی بە خوا بۆ دەخورێت، با ړازی بێت

٣٧٥. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا يَحْلِفُ بِأَبِيه، فَقَالَ: «لَا تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، مَنْ حَلَفَ بِاللَّه فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ بِاللَّه، فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ بِاللَّه، فَلْيُسَ مِنَ اللَّه».

ئیبن عومهر هم ده لیّت: پیخه مبهر کی گویی لیّ بوو پیاویک سویندی به باوکی ده خوارد، بوّیه فه رمووی: «سویند به باووباپیرانتان مهخوّن، ههر که سیّک سویندی به خوا خوارد با راستگو بیّت (سوینده کهی به جیّ بیّنیّت)، ههر که سیّکیش سویندی بوّ خوارد به خوا با رازی بیّت، ههر که سیّک به خوا رازی نه بیّت، له خوا نزیک نییه!».

٣٧٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هَ : أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «رَأَى عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَجُلاً يَسْرِقُ، فَقَالَ: أَسَرَقْتَ؟ قَالَ: لا، وَالَّذِي لَا إِلَه إِلَّا هو، فَقَالَ عِيسَى: آمَنْتُ بِاللَّه وَكَذَّبْتُ بَصَرِي».

ئهبو هو پره پره هده کیریته وه: پیغه مبه رکه فهرمو و په تی: «عیسای کو پری مه ریه م پیاو یکی بینی دزیی ده کرد، جا فه رمووی: ثایا دزیت کرد؟ گوتی: نه خیر سویند به و که سه ی که هیچ په رستر او یکی به هه ق نییه جگه له و، ئینجا عیسا فه رمووی: بروام به خوا هه یه و چاوه کانی خوّم به در و خسته وه (واته: له به رپیروزی ناوی الله چاوه کانی خوّم به در و ده خه مه وه، ثه گه ر پاستیشیان بینیبیت)».

بَابُ الإسْتِثْنَاءِ فِي الْيَمِينِ

باسی ههڵاواردن له سوێندخواردندا

٣٧٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ حَلَفَ وَاسْتَثْنَى، إِنْ شَاءَ

رَجَعَ، وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ غَيْرُ حَانِثٍ».

ئیبن عومه ر که ده نیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه رکه سینک سویندی خوارد و هه نیز و اردنی تیدا کرد، ئه گه رویستی له سه ربو و سوینده که ی جیبه جی ده کات، ئه گه رپییخوش بو و وازی لی بینیت و گوناهباریش نابیت (سوینده که ی ناکه ویت)».

بَابُ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ فَرَأَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا

باسی ئەو كەسەی سوێند دەخوات ئەسەر شتێک، دواتر ببینێت خێر له غەیری ئەو شتەدایه

٣٧٨. عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِم ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ حَلْفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى غَيْرَها خَيْرًا مِنْها، فَلْيَأْتِ الَّذِي هوَ خَيْرٌ، وَلْيُكَفِّرْ عَنْ يَمِينِه».

عهدی کوری حاتیم ها ده نیت: پیغهمبهری خوا ها فهرموویه تی: «ههر که سیک سویندی له سهر شتیک خوارد، پاشان شتیکی باشتری بینی، با ئهوه ی که باشتره نه نجامی بدات و که فاره تی سوینده که ی بدات».

بَابُ النَّهِي أَنْ يَسْتَلِجَّ الرَّجُلُ فِي يَمِينِه، وَلَا يُكَفِّرَ

باسی رێگریکردن لهوهی پیاو پێداگری بکات لهسهر سوێندهکهی و کهفاره تیش نهدات

٣٧٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ يَقُولُ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ: «إِذَا اسْتَلَجَّ أَحَدُكُمْ فِي الْيَمِينِ فَإِنَّهُ آمَمُ، لَه عِنْدَ اللَّه مِنَ الْكَفَّارَةِ الَّتِي أُمِرَ بِها».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىن: ئەبولقاسىم ، ئەبولقاسىم ، دەلىن ئەبولقاسىم ، ئەبولقاسىم ، ئەبولقاسىم ، ئات ئەبولقاسىم ، ئات ئەسەر سويندە كەن (ھەرچەندە شتىكى باشترىش بېينىت ئەرەي كە سويندى

لهسهر خواردووه)، له لای خوا گوناهباره به هنری ئه نجامنه دانی ئه و که فاره ته ی که فهرمانی یی کراوه، (واته: لهبهرئه وه ی که شتیکی باشتری بینی له وه ی که سویندی لهسهر خواردووه، ده بیت سوینده که ی بشکینیت و که فاره ته که ی بدات)».

بَابُ إِبْرَارِ الْمُقْسِمِ

باسی جیبه جیکردنی سویندی سویندخور

٣٨٠. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﴿ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهُ عَلَيْ بِإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ.

بەرائى كورى عازىب ، دەڭنت: پنغەمبەرى خوا ﷺ فەرمانى پى كردىن بە جىنبەجىكردنى سويندى سويندخۆر.

بَابُ النَّهِي أَنْ يُقَالَ: مَا شَاءَ اللَّه وَشِئْتَ

باسی رێگریکردن لهوهی بگوترێت: ئهگهر خوا بیهوێت و تۆش بتهوێت

٣٨١. عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ﴿ نَا أَنَّ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَأَى فِي النَّوْمِ أَنَّه لَقِيَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِينَ رَأَى فِي النَّوْمِ أَنَّهُ لَقِي رَجُلاً مِنْ أَهلِ الْكِتَابِ، فَقَالَ: يَعْمَ الْقَوْمُ أَنْتُمْ لَوْلَا أَنْكُمْ تُشْرِكُونَ، تَقُولُونَ: مَا شَاءَ اللَّه وَشَاءَ مُحَمَّدٌ، وَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: «أَمَا وَاللَّه، إِنْ كُنْتُ لَأَعْرِفُها لَكُمْ، قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّه، ثُمَّ شَاءَ مُحَمَّدٌ».

حوزه یفه ی کوری یه مان ها ده گیریته وه: که پیاویک له موسو لهانان له خه ویدا بینیی که گهیشت به پیاویک له ئه هلی کیتاب، جا گوتی: ئیوه باشترین گهل و هوزن، ئه گهر هاتبا و هاوبه شیدانانتان نه کر دبا و نه تانگو تبا: ئه گهر خوا بیه ویت و موحه ممه دیش بیه ویت، جا ئه وه بو پیخه مبه ریس باس کرا، ئه ویش فه رمووی: «سویند به خوا نه مزانیوه که ئه و و شه یه ئاوا به کار دینن، (له مه و دوا) بلین: ئه گهر خوا بیه ویت،

پاشانیش موحهمهد عَلَيْهُ بیهويت».

بَابُ مَنْ وَرَى فِي يَمِينِه

باسی نُه و کهسهی له سوێندخواردندا نییه تی دهشارێتهوه

٣٨٢. عَنْ سُويْدِ بْنِ حَنْظَلَةَ ﴿ قَالَ: خَرَجْنَا نُرِيدُ رَسُولَ اللَّه ﷺ وَمَعَنَا وَائِلُ بْنُ حُجْرٍ فَأَخَذَه عَدُوُّ لَه ، فَتَحَرَّجَ النَّاسُ أَنْ يَخْلِفُوا ، فَحَلَفْتُ أَنَا أَنَّه أَخِي ، فَخَلَّى سَبِيلَه ، فَأَخْبَرْتُه أَنَّ الْقَوْمَ تَحَرَّجُوا أَنْ يَخْلِفُوا وَحَلَفْتُ أَنَا أَنَّه أَخِي ، فَقَالَ: «صَدَقْت، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ».

سوه یدی کوری حه نزه له ها ده آینت: ده رچووین که بر قین بو خزمه ت پیغه مبه ری خوا ها و ائیلی کوری حوجریشهان له گه آل بوو، جا دو ژمنیکی خوی تووشی بوو، خه آکه که ش به لایانه وه قورس بوو که سویند بخون (بو پرزگار کردنی وائیل له شه پی دو ژمنه که ی)، بویه من سویندم خوارد که ئه و برای منه، دو ژمنه که ی وازی لی هینا، پاشان که هاتینه خزمه ت پیغه مبه ری خوا ها و هه وا آلی ئه وه م پی دا که خه آلکه که له لایان قورس بووه سویند بخون، بویه من سویندم خوارد که ئه و برای منه، ئه ویش فه رمووی: «پاست گوتووه، موسو آلیان برای موسو آلیان».

٣٨٣. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «إِنَّمَا الْيَمِينُ عَلَى نِيَّةِ الْمُسْتَحْلِفِ».

ئه بو هو پره په ده لُنت: پنغه مبه ری خوا که فه رموویه تی: «به پراستی سویندخواردن به گویره ی نییه تی ئه و که سه یه که داوای سویندخواردنه که ده کات (نه ک ئه و که سه ی که سه ی که سه ی که سه ی که سوینده که ده خوات)».

٣٨٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَمِينُكَ عَلَى مَا يُصَدِّقُكَ بِهِ صَاحِبُكَ».

ئهبو هو په په هه ده لنت: پیغهمبهری خوا که فهرموویه تی: «سوینندخواردنی تو به گویره ی نییه تی هاو پیکه ته، که داوای سویندخواردنت لی ده کات و به هویه وه به پاست ده زانینت».

بَابُ النَّهِي عَنِ النَّذْرِ

باسی نایهسندی نهزرکردن

٣٨٥. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ النَّذْرَ لَا يَأْتِي ابْنَ آدَمَ بِشَيْءٍ اللَّهَ عَلَيْهِ الْقَدْرُ مَا قُدِّرَ لَه، فَيُسْتَخْرَجُ بِه مِنَ الْبَخِيلِ فَيُيسَّرُ عَلَيْهِ إِلَّا مَا قُدِّرَ لَه، فَيُسْتَخْرَجُ بِه مِنَ الْبَخِيلِ فَيُيسَّرُ عَلَيْه مَا لَمْ يَكُنْ يُيسَّرُ عَلَيْه مِنْ قَبْلِ ذَلِك، وَقَدْ قَالَ اللّه: أَنْفِقْ أَنْفِقْ عَلَيْكَ».

ئەبو ھورەيرە ، بەراستى نەزركردن ھىچ شتىك بە ئادەمىزاد نابەخشىت، تەنھا ئەوە نەبىت كە بۆى دىارى كراوە، بەلام ھىچ شتىك بە ئادەمىزاد نابەخشىت، تەنھا ئەوە نەبىت كە بۆى دىارى كراوە، بەلام بەدەستەينانى ئەو شتەى كە بۆى دىارى كراوە لەسەرى قورسە، جا نەزر ئەوانە يىلى ھەلدەستن كە چرووكن، جا ئەو شتەى كە پىشتر بۆيان ئاسان نەبوو لەسەريان ئاسان دەبىت، بىگومانىش خوا فەرموويەتى: ببەخشە، بىت دەبەخشم».

بَابُ النَّذْرِ فِي الْمَعْصِيةِ

باسی نهزرکردن له گوناه و سهرپیچیدا

٣٨٦. عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «لَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ، وَلَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ، وَلَا نَذْرَ فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ».

عیمرانی کوری حوصه بن الله ده لنت: پنهه مبه ری خوا الله فه در موویه تی: «له گوناهـ و سهر پنچیدا نه زر کردن نییه، هه روه ها نه زر کردن له شتنکدا نییه که له توانای

ئادەمىزاددا نەبىت».

٣٨٧. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَ رَسُولَ اللَّهُ ﷺ قَالَ: «لَا نَذْرَ فِي مَعْصِيَةٍ، وَكَفَّارَتُه كَفَّارَةُ لَمُ

عائیشه هی ده لیّت: پیخهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «نهزرکردن له گوناه و سهرپیچیدا نییه، کهفاره ته کهشی وه کوو کهفاره تی سویّندخواردنه».

بَابُ مَنْ نَذَرَ أَنْ يَحُجَّ مَاشِيًا

باسی کەسێك کە نەزری کردووہ بەپێ بروات بۆ حەجکردن

٣٨٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: رَأَى النَّبِيُّ ﷺ شَيْخًا يَمْشِي بَيْنَ ابْنَيْه، فَقَالَ: «مَا شَأْنُ هَذَا؟»، قَالَ ابْنَاه: نَذْرٌ يَا رَسُولَ اللَّه، قَالَ: «ارْكَبْ أَيُّها الشَّيْخُ، فَإِنَّ اللَّه غَنِيٍّ عَنْكَ وَعَنْ نَذْرِكَ».

ئه بو هو په په هه ده لیّت: پیغه مبه رکی په ته مه نی بینی که دوو کو پی چوو بوونه ژیر بالی و له نیوانیاندا پی ده کرد، جا فه رمووی: «ئه وه حالی بو ئاوایه؟»، کو په کانی گوتیان: ئه وه نه زره ئه ی پیغه مبه ری خوا کی پی (نه زری کردووه که به پی بروات بو حه ج)، فه رمووی: «ئه ی پیره پیاو سواری و لاخ به، به پاستی خوای گهوره بینیازه له خوت و له نه زره که شت».

كِتَابُ التِّجَارَاتِ

پەرتووكى بازرگانى

بَابُ الْحَتِّ عَلَى الْمَكَاسِبِ

باسى هاندان لهمتهر كاركردن

٣٨٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلَ الرَّجُلُ مِنْ كَسْبِه». كَسْبِه، وَإِنَّ وَلَدَه مِنْ كَسْبِه».

عائیشه هم ده لیّت: پیخهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «بیّگومان پاکترین شتیّک که پیاو ده یخوات بهرههمی کار و ئیشی (دهستی) خوّیه تی، بیّگومان مندالیش بهشیّکن له بهروبوومی مروّث».

٣٩٠. عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكُرِبَ الزُّبَيْدِيِّ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّهُ ﷺ قَالَ: «مَا كَسَبَ الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِه وَأَهلِه وَوَلَدِه الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِه وَأَهلِه وَوَلَدِه وَخَادِمِه، فَهوَ صَدَقَةٌ ».

میقدامی کوری مه عدیکه ریبی زوبه یدی شخص ده گیری ته وه: پیغه مبه ری خوا کیسی فه رموویه تی: «هیچ به رهه میک باشتر نیبه بو پیاو له به رهه می ده ستی خوی، ئه وه ی

که پیاو (پهیدای ده کات) ده یکاته بژیوی ژیانی خوّی و خانهواده کهی و منداله کانی و خزمه تکاره کهی، ئهوه بوّی به چاکه و خیر ده نووسریّت».

٣٩١. عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ خُبَيْبٍ، عَنْ أَبِيه، عَنْ عَمِّه ﴿ قَالَ: كُنَّا فِي مَجْلِسٍ، فَقَالَ لَه بَعْضُنَا: نَرَاكَ الْيَوْمَ طَيِّبَ النَّفْسِ، فَجَاءَ النَّبِيُ ﷺ وَعَلَى رَأْسِه أَثَرُ مَاءٍ، فَقَالَ لَه بَعْضُنَا: نَرَاكَ الْيَوْمَ طَيِّبَ النَّفْسِ، فَقَالَ: «لَا بَأْسَ بِالْغِنَى لِمَنِ اتَّقَى خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى، وَطِيبُ النَّفْسِ مِنَ النَّعِيمِ».

موعازی کوری عهبدو للای کوری خوبه یب له باوکیه وه له مامیه وه هی ده گیری ته وه، گوتوویه تی: تیمه له مه جلیسی کی بووین، پیغه مبه رکی هات و شوینه واری تاو به سه ریه وه دیار بوو، ئینجا هه ندیکان پیان گوت: ته مرو ده تبینین که د لخوشیت، فه رمووی: «به لی سوپاس بو خوا»، پاشان زور باسی ده و له مه ندیان کرد، فه رمووی: «ده و له مه ندی بو که سی پاریز کار هیچ کیشه و زه ره ریکی نییه، هه روه ها ته ندروستی جه سته بو که سی پاریز کار باشتره له ده و له مه ندی، وه ده روونی تارام و پازی (به به شی خوی) یه کیکه له نیعمه ته کان».

بَابُ الاقْتِصَادِ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ

باسی مامناوهندی له به ده ستهیّنانی بژیّویی ژیاندا

٣٩٢. عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَجْمِلُوا فِي طَلَبِ الدَّنْيَا، فَإِنَّ كُلَّ مُيَسَّرُ لِمَا خُلِقَ لَه».

ئهبو حومه یدی ساعیدی شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا شی فه رموویه تی: «له داواکردنی خوشبیه کانی دونیادا میانگیر بن (زیده پرویی مه که ن و خوتان زیاد له پیویست ماندوو مه کهن)، چونکه ههر که سیّك ئه و شته ی که بوّی دانراوه (له قه ده ردا پیّگای به ده ستهیّنانیشی) بوّی ئاسان کراوه».

بَابُ التَّوَقِّي فِي التِّجَارَةِ

باسی دوورگرتن له بازرگانیدا

٣٩٣. عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي غَرَزَة ، ﴿ قَالَ: كُنَّا نُسَمَّى فِي عَهدِ رَسُولِ اللَّه عِنْ السَّمَاسِرَة، فَمَرَّ بِنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ، فَسَمَّانَا باسْمِ هوَ أَحْسَنُ مِنْه، فَقَالَ: «يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ إِنَّ الْبَيْعَ يَحْضُرُه الْحَلِفُ وَاللَّعْوُ، فَشُوبُوه بالصَّدَقَةِ».

قەيسى كورى ئەبو غەرەزە ، الله دەلىت: لە سەردەمى يىغەمبەرى خوادا على يىيان ده گوتین: ده لال، ئینجا جاریک بیغهمبهری خوا عید به لاماندا تیبهری و به ناویک ناوی ناین که جوانتر و چاکتر بوو (له ناوی ده لال)، ئینجا فهرمووی: «ئهی کۆمه لی بازرگانان له راستیدا کرین و فروشتن و بازرگانی سویندخواردن و قسهی پووچی له گه ل تيكه ل دهبيت، بويه (ماله كه تان) به خير و به خشين ياك بكه نه وه».

ناتُ الصِّنَاعَات

باسی پیشهسازی

٣٩٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا بَعَثَ اللَّه نَبِيًّا إِلَّا رَاعِيَ غَنَمٍ»، قَالَ لَه أَصْحَابُه: وَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّه؟ قَالَ: «وَأَنَا كُنْتُ أَرْعَاها لِأَهلِ مَكَّةَ بِالْقَرَارِيطِ». قَالَ سُوَيْدٌ: يَعْنِي كُلُّ شَاةٍ بِقِيرَاطٍ.

ئەبو ھورەيرە ، دەلنت: ينغەمبەرى خوا سىلى فەرموويەتى: «ھەر ينغەمبەرىك که خوا رهوانهی کردبیّت، ئهوه شوانی مهرومالاتی کردووه»، هاوه له کانی پنیان گوت: تۆش ئەي پنغەمبەرى خوا ﷺ؛ فەرمووى: «منيش بۆ خەلكى مەككە مالاتم دهلهوه راند به چهند قيراتيک». سوهيد ده لينت: واته: ههر مهريک به قيراتيک.

تېينى:

(قیراط): جۆریکه له پارهی ئهو سهردهمه، که نیوهی دهیه کی دیناریکی ئهو کاتهی ده کرد.

٣٩٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «كَانَ زَكَرِيًّا ﴿ خَارًا».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «زەكەريا ﷺ دارتاش بووە».

بَابُ الْحُكْرَةِ وَالْجَلْبِ

باسی قوّرخکاری و بازرگانی

٣٩٦. عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عَبْدِ الله بْنِ نَضْلَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «لَا يَحْتَكِرُ إِلَّا خَاطِئٌ».

مهعمهری کوری عهبدوللای کوری نهزله هم دهلیّت: پیغهمبهری خوا پی فهرموویه تی: «ههر کهسیّك قورخکاری و پاوانکاری بكات گوناهباره».

مر تيبيني:

(محتکر): ئەو كەسەيە كە دەست بەسەر بازاردا دەگريّت بۆ ئەوەى شتومەك لەسەر خەلٚكى گران بيّت، بۆ خۆى سوودى ماددى ببينيّت لەسەر حيسابى خەلْكى دىكە.

بَابُ الْأَجْرِ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ

باسى وەرگرتنى كرێ لەسەر فێركردنى قوڕئان

٣٩٧. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، قَالَ: عَلَّمْتُ نَاسًا مِنْ أَهلِ الصُّفَّةِ الْقُرْآنَ وَالْكِتَابَةَ،

فَأَهدَى إِلَىَّ رَجُلُ مِنْهِمْ قَوْسًا، فَقُلْتُ: لَيْسَتْ بِمَالِ، وَأَرْمِي عَنْها فِي سَبيل الله، فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ عَنْها، فَقَالَ: «إِنْ سَرَّكَ أَنْ تُطَوَّقَ بِها طَوْقًا مِنْ نَارِ فَاقْتِلْها».

عوبادهی کوری صامیت الله ده لنت: ههندیک خه لکم له نه هلی صوففه فیری قورئانخویندن و نووسین کرد، پیاویکیان کهوانیکی به دیاری پی دام، منیش گوتم: (كەوان) وەكوو پارە نىيە و لەپنناو خوادا پنى دەجەنگم (قبوولم كرد)، پرسيارم لە ينغهمبهري خوا ﷺ كرد لهوبارهوه، فهرمووي: «ئهگهر ينتخوشه بكريته تهوقنكي ئاگرين ويني تهوق بكرنيت وهريبگره».

بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّهِي عَن النَّجْشِ

پاسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی رێگريکردن لە زيادکردنی نرخ بۆ فريودانی کړيار

٣٩٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تَنَاجَشُوا».

ئەبو ھورەيرە ، خەندەرە: پىغەمبەر ﷺ فەرمورىيەتى: «بە فىل و تەفرەدان نرخى الله بىل بىل بىل بىل بىل بىل بىل بىل ب شتومه ک زیاد مه کهن (بق ته فره دانی کریار)».

بَابُ النَّهِي عَنْ تَلَقِّى الْجَلَبِ

باسی رێگریکردن له بهدهمهوهچوونی تُهوانهی کاڵا دێنن بۆ بازار

٣٩٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تَلَقُّوْا الْأَجْلَابَ، فَمَنْ تَلَقَّى مِنْه شَيْئًا فَاشْتَرَى، فَصَاحِبُه بِالْخِيَارِ إِذَا أَتَى السُّوقَ».

ئەبو ھورەيرە ، الله دەگيريتەوە: پيغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «بەپير ئەوانەوە مەچۆن (بۆ دەرەوەى بازاړ) كە كەلوپەل و كالا دىنن، جا ئەگەر كەسىك بەرەو روويان

چوو و لنی کرین، ئه وه هاوه آله که ی (فرو شیاره که ی له دهره وه هاتو وه) کاتیک هاته نیو بازار سه رپشکه له وه ی که مامه آله که هه آلده وه شینیته وه یان جیبه جیمی ده کات».

بَابُ الْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرِقًا

باسی کریار و فروّشیار ههلی پهشیمانبوونهوهیان ههیه ههتا لهیهکدی جیا دهبنهوه

٤٠٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عُمَرَ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: ﴿إِذَا تَبَايَعَ الرَّجُلَانِ فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْهِمَا بِالْخِيَارِ مَا لَمْ يَفْتَرِقَا وَكَانَا جَمِيعًا، أَوْ يُخَيِّرَ أَحَدُهمَا الْآخَرَ، فَإِنْ خَيَّرَ أَحَدُهمَا الْآخَرَ، فَإِنْ خَيَّرَ أَحَدُهمَا الْآخَرَ فَا بَعْدَ أَنْ تَبَايَعَا، وَلَمْ أَحَدُهمَا الْآخَرَ فَتَبَايَعَا عَلَى ذَلِكَ، فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ، وَإِنْ تَفَرَّقَا بَعْدَ أَنْ تَبَايَعَا، وَلَمْ يَتُرُكُ وَاحِدٌ مِنْهِمَا الْبَيْعَ، فَقَدْ وَجَبَ الْبَيْعُ».

عهبدو للای کوری عومه رکتی ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «ئه گهر دو پیاو مامه له یان کرد به یه که وه، هه ریه کیکیان مافی سه ریشکبوونی هه یه (بۆ هه لوه شاندنه وه ی مامه له که)، مادام له یه ک جیا نه بو و بنه وه، یان ئه گه ریه کیکیان ئه وی دیکه ی سه ریشک کرد و ئه وی دیکه ی سه ریشک کرد و مامه له که یان نه وی دیکه ی سه ریشک کرد و مامه له که یان له سه رئه وه کرد، مامه له که داده مه زریت (مافی نامینیت)، خق ئه گه رله دوای ئه وه ی مامه له که یان کرد و ئه و جارله یه ک جیابو و نه و هیچیان مامه له که یان داده مه زریت (ده رفه تی په شیهانی تیدانامینیت)».

بَابُ بَيْعِ الْخِيَارِ

باسی ئەوە كە كړين و فرۆشتن بە رەزامەندىيە

٤٠١. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْهِ: «إِنَّمَا الْبَيْعُ عَنْ تَرَاضٍ».

🥞 جواهر سنن ابن ماجه 🦹

ئەبو سەعىدى خودرى ، بېگومان كرين ئەبو سەعىدى خودرى ، بېگومان كرين و فرۆشتن دەبيت به رەزامەندى هەردوو لا بيت».

بَابُ النَّهِي عَنْ بَيْعِ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ، وَعَنْ رِجْ مَا لَمْ يُضْمَنْ

باسی ریگریکردن له فروّشتنی شتیک لهلات نهبیّت و قازانچێک که مسوٚگهر نهيٽت

٤٠٢. عَنْ حَكِيمٍ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجُلُ يَسْأَلْنِي الْبَيْعَ وَلَيْسَ عِنْدِي، أَفَأبِيعُه؟ قَالَ: «لَا تَبِعْ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ».

حه کیمی کوری حیزام الله ده لنت: گوتم: ئهی پنغهمبهری خوا علی پیاو ههیه داوای فرۆشتنى شتىكم لىخ دەكات كە ئەو شتە لەو كاتەدا لەلام نىيە، جا ئايا پىچى بفرۆشم؟ فه رمووى: «شتيك مهفر وشه كه له لاى خوت نييه».

بَابُ الْإِقَالَةِ

باسی قبووڵکردنی پەشیمانبوونەوە لە مامەلە

٤٠٣. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا، أَقَالَه اللَّه عَثْرَتَه يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئەبو ھورەيرە ، الله دەلىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسىك چاوپۆشى بكات له هه لوه شاندنه وهي مامه لهي موسول انتك، له رۆژى دواييدا خوا چاوپۆشى له گو ناهه کانی ده کات».

بَابُ مَنْ كَرِه أَنْ يُسَعِّرَ

باسى ئەوەى نرخ دانانى لەلا ناپەسندە

٤٠٤. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﴿ قَالَ: غَلَا السِّعْرُ عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ، فَقَالُوا: لَوْ قَوَّمْتَ يَا رَسُولَ اللَّه قَالَ: ﴿إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ أُفَارِقَكُمْ وَلَا يَطْلُبَنِي أَحَدُ مِنْكُمْ بِمَظْلِمَةٍ ظَلَمْتُه».

ئهبو سه عید هده نین: له سهرده می پیخه مبه ری خوا پی نرخی که لوپه ل زیاد هه نرکشا، جا عهرزیان کرد: ئهی پیخه مبه ری خوا پی ئه گهر نرخت دیاری کردبا، فهرمووی: «له راستیدا من ئومیدم وایه کاتیک لیتان جیا ده بمه و هیچ یه کیک له ئیوه نه بیت که داواکاری مافیکی له سه ر من هه بیت».

بَابُ السَّمَاحَةِ فِي الْبَيْعِ

باسی ئاسانکاری و چاوپۆشی له کرین و فرۆشتن

٤٠٥. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «رَحِمَ الله عَبْدًا سَمْحًا إِذَا اقْتَضَى».

جابیری کوری عهبدولُلا که ده لیّت: پیخهمبهری خوا که فهرموویه تی: «ره حمه تی خوا الله که سه بیّت که ئاسانکار و لیبوورده یه کاتیک که (شتیک) دهفرو شیّت، کاتیک که (شتیک) ده کریّت، کاتیک مافیّکی هه یه و داوای ده کاته وه ریان له کاتی قهرزوه رگرتنه وه)».

بَابُ السَّوْم

باسی زیاد تیبهستن له مامهلّهدا (ههلّدا و پیّدا)

٤٠٦. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزْوَة، فَقَالَ لِي: «أَتَبِيعُ نَاضِحُكُ هِذَا بِدِينَارٍ وَاللَّه يَغْفِرُ لَكَ؟»، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه هُو نَاضِحُكُمْ إِذَا أَتَيْتُ الْمَدِينَة، قَالَ: هَمَا زَالَ يَزِيدُنِي دِينَارًا اللَّه يَغْفِرُ لَكَ؟»، قَالَ: فَمَا زَالَ يَزِيدُنِي دِينَارًا وَيَنَارًا، وَيَقُولُ مَكَانَ كُلِّ دِينَارٍ: «وَاللَّه يَغْفِرُ لَكَ»، حَتَّى بَلَغَ عِشْرِينَ دِينَارًا، فَلَمَّا دِينَارًا، فَلَمَّا أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ أَخَذْتُ بِرَأْسِ النَّاضِح، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: «يَا بِلَالُ أَعْطِه مِنَ الْغَنِيمَةِ عِشْرِينَ دِينَارًا»، وقَالَ: «انْطَلِقْ بِنَاضِحِكَ فَاذْهِبْ بِهِ إِلَى أَهلِكَ».

جابیری کوری عمبدوللا که ده لیّت: له یه کیّک له غهزاکاندا له گه ل پیغهمبهر کوری بی فهرمووم: «ثایا ئه و وشتره ت نافرو شیت به دینار یّک، خوا لیّت خوش ده بیّت؟»، گوتم: ئهی پیغهمبهری خوا کی وشتری خوّتانه ههرکات هاتمهوه بو مهدینه، فهرمووی: «دهی دهیفرو شیت به دوو دینار، خوا لیّت خوش ده بیّت؟»، گوتی: بهرده و ام زیادی پی ده دام دینار به دینار زیادی ده کرد، وه له گه ل ههر دینار یکدا (که زیادی ده کرد) ده یفهرموو: «خوا لیّت خوش ده بیّت»، تاکوو گهیشته بیست دینار، جا کاتیک چوومه وه مهدینه و شتره کهم گرت و بردم بو خزمه ت پیغهمبهر کی نهویش فهرمووی: «نهی بیلال، له ده ستکه و تی جه نگ بیست دیناری بده یه»، وه (به منیشی) فهرموو: «و شتره که بهره وه و برو بیبه بو خانه و اده که ت».

٤٠٧. عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِيَّاكُمْ وَالْحَلِفَ فِي الْبَيْعِ، فَإِنَّه يُنفِّقُ، ثُمَّ يَمْحَقُ».

ئهبو قهتاده هذه ده نیت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «خوتان بپاریزن له سویندخواردن له کاتی مامه نهدا، چونکه شته که ساغ ده کاتهوه و ده فروشیت، به نام بیبهره که تی ده کات».

بَابُ النَّهِي عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ قَبْلَ أَنْ يَبْدُو صَلَاحُها

باسی رێڰریکردن له فرۆشتنی میوهجات پێۺ ئەوەی پێبگات

٤٠٨. عَن ابْنِ عُمَرَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا تَبِيعُوا الثَّمَرَةَ حَتَّى يَبْدُو صَلَاحُها»، نَهَى الْبَائِعَ وَالْمُشْتَرِيَ.

ئىبىن عومەر ﷺ دەگىرىتەوە: بىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ميوە مەفرۇشن تاكوو پێگەيشتنى لێ بەدەر دەكەوێت»، ڕێگريى لە فرۆشيار و كړيار كردووه (لەو حۆرە مامەلەيە).

تسني:

(يَبْدُوَ صَلَاحُهَا): واته: ئهو ميوهيهي به دارهوهيه له ئافات دهرچينت و ئهوهي لي بهدهر کهویّت، که دهگونجیّت ئهو میوهیه پیبگات و ههلنهوهریّت، زیان به کریار نهگات.

بَابُ الرُّجْحَانِ فِي الْوَزْنِ

باسی کیشان و پیوان بهسهنگهوه

٤٠٩. عَنْ سُوَيْدِ بْنِ قَيْسٍ ١٤ قَالَ: جَلَبْتُ أَنَا وَتَخْرَفَةُ الْعَبْدِيُّ بَرًّا مِنْ هَجَرَ، فَجَاءَنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ، فَسَاوَمَنَا سَرَاوِيلَ، وَعِنْدَنَا وَزَّانٌ يَزِنُ بِالْأَجْرِ، فَقَالَ لَه النَّبِيُّ ﷺ: «يَا وَزَّانُ زِنْ وَأَرْجِحْ».

سوهیدی کوری قهیس ﷺ دهلیّت: لهگهل مهخرهفهی عهبدی له ههجهرهوه قوماشان هینا، پیغهمبهری خوا ﷺ سهودای شهروالیکی لی کردین، وه کهسیکهان له لا بوو به كرى كه لويه لى ده كيشا، جا ينغه مبه ريَّا الله يني فه رموو: «ئه ي ئه و كهسه ي ده كيشيت، بكيشه بهسهنگهوه (واته: گران بكيشه و بهزيادهوه بيدهري)».

٤١٠. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا وَزَنْتُمْ فَأَرْجِحُوا». جابيرى كورى عهبدوللا ﷺ دهلز كاتيك شتتان كيشا بهسهنگهوه بيكيشن».

بَابُ النَّهِي عَنِ الْغِشِّ

باسی قەدەغەكردنى فێڵ و گزیكردن

٤١١. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّه ﷺ بِرَجُلٍ يَبِيعُ طَعَامًا، فَأَدْخَلَ يَدَه فِيهِ فَإِذَا هُوَ مَغْشُوشٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ».

ئهبو هو په وی په ده لیّت: پیغه مبه ری خوا ﷺ به لای پیاو یکدا تیپه پریی که خوارده مه نی ده فر قشت، ئینجا (پیغه مبه ر ﷺ) ده ستی خسته نیویه وه بینیی که فیلی تیدا کراوه، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمووی: «ئه و که سه ی فیل و گزی بکات له ئیمه نییه».

بَابُ النَّهِي عَنْ بَيْعِ الطَّعَامِ قَبْلُ مَا لَمْ يُقْبَضْ

باسی ناپهسندی فرۆشتنی خواردن پیش ئەوەی دەست بە دەست وەربگیریت

٤١٢. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «مَنِ ابْتَاعَ طَعَامًا فَلَا يَبِعْه حَتَّى يَسْتَوْفيته».

ئیبن عومهر هی ده گیریتهوه: پیغهمبهر ﷺ فهرموویه تی: «ههر کهسیک خوراکیکی کری با نهیفروشیتهوه هه تاکوو به ته و اوی و هریده گریت».

بَابُ بَيْعِ الْمُجَازَفَةِ

باسی فرۆشتنی بێ پێوانه و کێشانه (لهگۆتره)

٤١٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: كُنَّا نَشْتَرِي الطَّعَامَ مِنَ الرُّكْبَانِ جِزَافًا، فَنَهانَا رَسُولُ اللّه عَلِيَّةً أَنْ نَبِيعَه حَتَّى نَنْقُلَه مِنْ مَكَانِه.

ئیبن عومهر که ده آنیت: ئیمه به گوتره خوراکهان لهو که سانه ده کوی که له دهرهوه ی شار دهیانهینا، دوایی پیغهمبهری خوا کی این قهده غه کردین که بیفروشینه وه هه تا له شوینی خوی دهیگوازینه وه (واته: بو ئه وهی بوو، گواستنه وه که به ته واوی ده ستاو ده ستی پی بکریت).

٤١٤. عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ﴿ قَالَ: كُنْتُ أَبِيعُ التَّمْرَ فِي السُّوقِ، فَأَقُولُ: كِلْتُ فِي وَسْقِي هَذَا كَذَا، فَأَدْفَعُ أَوْسَاقَ التَّمْرِ بِكَيْلِه، وَآخُذُ شِفِّي، فَدَخَلِنِي مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ، فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه عَلَيْه، فَقَالَ: ﴿إِذَا سَمَّيْتَ الْكَيْلَ فَكِلْه».

عوسهانی کوپری عهففان هده ده نیت: له بازاپر خورمام دهفرو شت، جا (به کپیارم) ده گوت: پیّوانه م کردووه و تهوه نده یه، ته و تهندازه دیاریکراوه ی که پیّوانه م کردبوو به ههمان پیّوانه دهمدایه کپیار، وه قازانجی خوّم وه رده گرت، ئیدی منیش گومانم بوّ دروست بوو له و کاره (که به پیّوانه ی خوّم که کپیبووم دهمفرو شته وه)، بوّیه پرسیارم له پیخه مبه ری خوا کی کرد، فه رمووی: «کاتیک پیّوانه که تدیاری کرد، به قورس بیپیّوه».

بَابُ مَا يُرْجَى فِي كَيْلِ الطَّعَامِ مِنَ الْبَرَكَةِ

باسی ئومیّدی پیت و بهرهکهت له پیّوانه و کیّشانی حوّراکدا

٤١٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُسْرٍ الْمَازِنِيِّ ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «كِيلُوا

طَعَامَكُمْ يُبَارَكُ لَكُمْ فِيه».

عهبدو للای کوری بوسری مازینی هه ده لیّت: گویّم له پیغهمبهری خوا ﷺ بوو دهیفه رموو: «(له کاتی کرین و فروّشتندا) خوّراکه کانتان بپیّون بهره که تی تیّده که ویّت بوّتان».

بَابُ مَا يُرْجَى مِنَ الْبَرَكَةِ فِي الْبُكُورِ

باسى ئەو بەرەكەتەى چاوەپوان دەكرێت لە سەرەتاى پۆژ

٤١٦. عَنْ صَخْرِ الْغَامِدِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اللَّهمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِها»، قَالَ: وَكَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً، أَوْ جَيْشًا بَعَثَهمْ فِي أَوَّلِ النَّهارِ، قَالَ: وَكَانَ صَخْرٌ رَجُلًا تَاجِرًا، فَكَانَ يَبْعَثُ يَجَارَتَه فِي أَوَّلِ النَّهارِ، فَأَثْرَى وَكَثُرَ مَالُه.

صهخری غامیدی که ده لیّت: پیغهمبهری خوا که فهرموویه تی: «خوایه بهره که ت و پیز بریژه به سهر ئوممه ته که مدا ئه وانه ی که له سهره تای روّژ ده ستبه کار ده بن» (راوی) ده لیّت: جا کاتیک (پیغهمبهر کی سریه یه ک یان له شکریّکی بنار دبایه ئه وه له سهره تای روّژ دا ده ینار د، (ههروه ها راوی) گوتی: صه خر پیاوی کی بازرگان بوو، ههمو و جاری ک (کاروانه) بازرگانییه که ی له سهره تای روّژ دا به ری ده کرد، ئیدی ده و له مه ده و و سهروه ت و سامانی روّر بوو.

بَابُ مَنْ بَاعَ عَيْبًا فَلْيُبَيِّنْه

باسی ئەوە كە كەسێک شتێکی عەيبداری فرۆشت، دەبێت عەيبەكە باس بكات

٤١٧. عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهَ ﷺ، يَقُولُ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم، وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمِ بَاعَ مِنْ أَخِيه بَيْعًا فِيه عَيْبُ إِلَّا بَيَّنَه لَه».

عوقبه ی کوری عامیر که ده لیّت: گویم له پیخه مبه ری خوا که بوو ده یفه رموو: «موسولّهان برای موسولّهانه، په وا و دروست نیبه بو بابای موسولّهان که شتیکی عمیبدار به براکه ی بفروّشیّت به بی په وونکر دنه وه ی عمیبه که».

بَابُ الصَّرْفِ وَمَا لَا يَجُوزُ مُتَفَاضِلاً يَدًا بِيَدٍ

ّباسی گوّرینهوهی پاره، نابیّت زیادهی بخریّته سهر و پیّویسته دهست به دهست بیّت

٤١٨. عَنْ عُمَر بْنَ الْخُطَّابِ ﴿ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الذَّهبُ بِالذَّهبِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ».

عومه ری کوری خه تتاب هده آین: پیغه مبه ری خوا هی فه رموویه تی: «(گورینه وهی) زیر به زیر ریبایه مه گه ر دهست به دهست بین، گه نم به گه نم ریبایه مه گه ر دهست به دهست بین، خورما به خورما ریبایه مه گه ر دهست به دهست بین، خورما به خورما ریبایه مه گه ر دهست به دهست بین دهست به دهست بن مه گه ر دهست به دهست به دهست بن واته: ئه وانه ی باس کران ده بینت دهست به دهست بن و قه رز نه بن)».

بَابُ مَنْ قَالَ: لَا رِبَا إِلَّا فِي النَّسِيئَةِ

باسی ئەو كەسەی دەڵێت: رِیبا تەنھا لە قەرزدایه!

213. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَ يَقُولُ: الدِّرْهِمُ بِالدِّرْهِمِ، وَالدِّينَارُ بِالدِّينَارِ، فَقُلْتُ: إِنِّي سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ غَيْرَ ذَلِكَ، قَالَ: أَمَا إِنِّي لَقِيتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، فَقُلْتُ: إِنِّي سَمِعْتَه مِنْ رَسُولِ اللَّه فَقُلْتُ: أَخْبِرْنِي عَنْ هذَا الَّذِي تَقُولُ فِي الصَّرْفِ: أَشَيْءٌ سَمِعْتَه مِنْ رَسُولِ اللَّه فَقُلْتُ: أَمْ شَيْءٌ وَجَدْتَه فِي كِتَابِ اللَّه، وَلَا سَمِعْتُه فِي كِتَابِ اللَّه، وَلَا سَمِعْتُه فِي كَتَابِ اللَّه، وَلَا سَمِعْتُه

مِنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ، وَلَكِنْ أَخْبَرَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ، قَالَ: «إِنَّمَا الرِّبَا فِي النَّسِيئَةِ».

ئهبو سهعیدی خودری که ده نیت: درههم به درههم و دینار به دینار (واته: بهبی زیاده)، منیش گوتم: گویم له ئیبن عهبباس بوو شتیکی جیاواز لهوه ده نیت، ئهویش گوتی: بیکومان من به ئیبن عهبباس گهیشتم جا پیم گوت: ده رباره ی ئهوه ی که ده یلییت ده رباره ی پاره گورینه وه ههوالم پی بده، ئایا هیچ شتیکت له پیغهمبهری خوا که بیستووه یان هیچ شتیکت له قورئاندا بینیوه؟ ئهویش گوتی: نه خیر له قورئاندا هیچم لهو باره وه نه دیوه و هیچیشم له پیغهمبهری خوا که نهبیستووه، به نوسامه ی کوری زهید پیی راگهیاندم که پیغهمبهری خوا که فهرموویه تی در بیا ته نها له قهرزدایه».

بَابُ الْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ نَسِيئَةً

باسى فرۆشتنى ئاژەڵ بە ئاژەڵ بەقەرز

٤٢٠. عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ هِنَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ نَهى عَنْ بَيْعِ الْحَيَوَانِ بِالْحَيَوَانِ لِلْحَيَوَانِ لَلِكُ اللَّهَ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللللَّهُ اللَّهُ اللللَّهُ اللَّهُ الللللَّهُ الللَّهُ الللللِهُ اللللهُ الللللِهُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ الللْمُ الللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ الللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ الللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ اللللْمُ الللْمُ اللللْمُ الللْم

سەمورەى كورى جوندەب ، دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى خوا سى فرۆشتنى ئاژەڵ بە ئاژەڵى بەقەرز قەدەغە كردووه.

٤٢١. عَنْ جَابِرٍ هِنْ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا بَأْسَ بِالْحَيَوَانِ وَاحِدًا بِاثْنَيْنِ، يَدًا بِيدٍ»، وَكَرِهه نَسِيئَةً.

جابیر ه ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا شیخ فهرموویه تی: «فرو شتنی ئاژه لیک به دوو دانه ئاساییه، مادام دهست به دهست بینت»، به لام به قهرزی پیناخوش بوو (پیی رازی نهبوو).

بَابُ التَّغْلِيظِ فِي الرِّبَا

باسی توندگیری له سووخوری (ریبا)

٤٢٢. عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُودٍ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ لَعَنَ آكِلَ الرِّبَا، وَمُوكِلَه، وَشَاهِدِيه، وَكَاتِبَه.

عهبدو للای کوری مهسعوود الله ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی نه نه نه کردووه له و کهسهی که سوو ده خوا و له و کهسهش که سووه که ده دات، له و کهسهش که ده بیته شایه تی مامه له یه که سووی تیدا بیت، نه و کهسهش که گریبهستی مامه له که ده نووسیت.

بَابُ السَّلَفِ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ

باسی فرۆشتنی به سەلەم دەبێت پێوانه و کێشانه و کاتی دیاریکراو بێت

٤٢٣. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَهِمْ يُسْلِفُونَ فِي التَّمْرِ، السَّنَتَيْنِ وَالثَّلَاثَ، فَقَالَ: «مَنْ أَسْلَفَ فِي تَمْرٍ، فَلْيُسْلِفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ، وَوَزْنِ مَعْلُومٍ، إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ».

ئیبن عهبباس هی ده لیّت: کاتیّک پیخهمبهر ﷺ هات بو مهدینه خه لَکی خورمایان بو دوو سال و سیّ سال سهلهم ده کرد، جا (پیخهمبهر ﷺ) فهرمووی: «ههر کهسیّک سهلهم ده کات با پیّوانه و کیشانه و کاته که دیاری بکات».

🖋 تێبيني:

(السلف): واته: فرو شتنى پیشوه خت، که له لاى ئیمه به و مامه له یه ده لین: سه لهم.

بَابُ السَّلَمِ فِي الْحُيَوَانِ

باسى سەلەمكردن لە ئاژەلدا

٤٢٤. عَنْ أَبِي رَافِع ﷺ: أَنَّ النَّبِيَ ﷺ اسْتَسْلَفَ مِنْ رَجُلٍ بَكْرًا، وَقَالَ: «إِذَا جَاءَتْ إِبِلُ الصَّدَقَةِ قَضَيْنَاكَ»، فَلَمَّا قَدِمَتْ، قَالَ: «يَا أَبَا رَافِعِ اقْضِ هذَا الرَّجُلَ بَكْرَه»، فَلَمْ أَجِدْ إِلَّا رَبَاعِيًا فَصَاعِدًا، فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَ ﷺ، فَقَالَ: «أَعْطِه، فَإِنَّ خَيْرَ النَّاسِ أَحْسَنُهمْ قَضَاءً».

ئهبو رافیع هده گیریتهوه: پیغهمبهر کی و مستریکی له پیاویک بهقهرز وهرگرت و فهرمووی: «ئهگهر وشتری زه کات هات ئهو کاته پیتی دهده ینهوه»، جا که زه کات هات فهرمووی: «ئهی ئهبو رافیع وشتره که بده وه به و پیاوه»، منیش ته نها وشتری حهوت سال و زیاترم دهست کهوت (که له هیی خوّی چاکتر بوو)، منیش ههوالم به پیغهمبهر کی دا، ئهویش فهرمووی: «پیی بده، چونکه باشترین کهس ئهو کهسهیه که به چاکترین و باشترین شیّوه قهرز بداته وه».

بَابُ الشَّرِكَةِ وَالْمُضَارَبَةِ

باسی هاوبهشی له ئیش و کاردا

٤٢٥. عَنِ السَّائِبِ ﴿ اللَّهِ عَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ: كُنْتَ شَرِيكِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكُنْتَ خَيْرَ شَرِيكِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكُنْتَ خَيْرَ شَرِيكٍ، لَا تُدَارِينِي، وَلَا تُمَارِينِي.

سائیب ﷺ ده گیرینته وه: به پیغه مبه ری ﷺ گوت: تو له سه رده می پیش ئیسلامدا هاو به شم بووی، وه تو باشترین هاو به ش بووی، هیچ کات کیشه و ده مه قالیت له گه ل نه ده کردم.

مر تيبيني:

(المضاربة): واته: كهسيّك پارهي ههيه و كهسيّكيش دهستي كاري ههيه، به لام

پاره ی نییه، ئه و دوو که سه ده بنه هاو به ش له کاردا و له سه رچونیه تی دابه شکردنی قاز انجه که ریک ده که ون.

بَابُ مَا لِلرَّجُلِ مِنْ مَالِ وَلَدِه

باسی ئەو شتەی كە لە ماڵ و موڵكی منداڵ دەبێتە ھیی باوكی

٤٢٦. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ أَطْيَبَ مَا أَكَلْتُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ، وَإِنَّ أَوْلَادَكُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ».

عائیشه هم ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «باشترین و پاکترین شتێک که لێی بخوّن ئهو شتهیه که بوٚ خوّتان (به په نجی شانتان) پهیدای ده کهن، وه بێگومان مناڵه کانتان به شێکن له ههوڵ و کوٚششی خوّتان».

٤٢٧. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ﷺ: أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ الله إِنَّ لِي مَالًا وَوَلَدًا، وَإِنَّ أَبِي يُرِيدُ أَنْ يَجْتَاحَ مَالِي، فَقَالَ: «أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَبِيكَ».

جابیری کوری عهبدوللا ها ده گیریتهوه: پیاویک گوتی: نهی پیغهمبهری خوا ها له راستیدا من ههم مال و ههم مندالم ههیه، باوکیشم دهیهویت نهوهی ههمه بیبات بو خوی (پیداویستیهکانی پی جیبهجی بکات)، پیغهمبهریش فهرمووی: «توش و سامانه کهشت هیی باوکتن».

بَابُ مَنْ مَرَّ عَلَى مَاشِيَةِ قَوْمٍ أَوْ حَائِطٍ هِلْ يُصِيبُ مِنْه؟

باسی ئایا کهسیّک که بهلای مالّات و باغاتی خهلّکدا تیّدهپهریّت بهشی تیّدا ههیه؟ ً

٤٢٨. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «إِذَا مَرَّ أَحَدُكُمْ بِحَائِطٍ فَلْيَأْكُلْ، وَلا يَتَّخِذْ خُبْنَةً».

ئیبن عومهر هی ده لیّت: پیخهمبهری خوا پی فهرموویه تی: «ئهگهریه کیّکتان به لای باخیّکدا تیّپه پین، لیّی بخون، به لام له گیرفانتان مهکهن، (واته: به شی خواردنی خوّت بخوّ نه ک بو مالّیش بیّنیه وه)».

ANTES SOUTH

پەرتووكى ئەحكام

باسی باسکردنی دادوهرهکان

٤٢٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ عَلِيهِ قَالَ: «مَنْ جُعِلَ قَاضِيًا بَيْنَ النَّاسِ، فَقَدْ ذُجَ بِغَيْرِ سِكِّينِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيريتەوە: پيغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسيك كرا بە دادوهر له نيوان خه لكيدا، بهبي چهقو سهر براوه».

بَابُ التَّغْلِيظِ فِي الْحَيْفِ وَالرَّشْوَةِ

باسی ههرهشهی توند دهربارهی ستهم و خواردنی ریشوه

٤٣٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَعْنَةُ اللَّه عَلَى الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي».

عهبدو ڵڵای کوری عهم پی ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «نهفره تی خوا له و کهسهی که وهریده گرێت».

بَابُ الْحَاكِمِ يَجْتَهدُ فَيُصِيبُ الْحَقَّ

باسی دادوهریّک که خوّی ماندوو دهکات و ههق دهیپیّکیّت

٤٣١. عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﴿ اللَّهِ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ فَاجْتَهدَ فَأَخْطَأَ فَلَه أَجْرٌ».

بَابُ لَا يَحْكُمُ الْحَاكِمُ وَهُوَ غَضْبَانُ

باسی نابیت دادوه ر له کاتی توره پیدا بریار بدات

٤٣٢. عَنْ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا يَقْضِي الْقَاضِي بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُو غَضْبَانُ».

عهبدوړپره حمانی کوړی ئهبو به کړه له باوکیه وه هی ده گیریته وه: پیخه مبهری خوا چیکی فه ده کیریته وه: پیخه مبهری خوا چیکی فه دادوه ری دادوه ریدا دادوه ری له نیوان دوو که سدا بکات».

بَابُ قَضِيَّةِ الْحَاكِمِ لَا ثَحِلُّ حَرَامًا وَلَا تُحَرِّمُ حَلَالًا

باسی به بریاری دادوهر حه لال حهرام نابیّت و حهرام حه لال نابیّت

٣٣٤. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: ﴿إِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَإِنَّمَا أَنَا لَبَشْرُ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَخْنَ بِحُجَّتِه مِنْ بَعْضٍ، وَإِنَّمَا أَقْضِي لَكُمْ عَلَى خَوْ مِمَّا بَشْرُ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَخْنَ بِحُجَّتِه مِنْ بَعْضٍ، وَإِنَّمَا أَقْضِي لَكُمْ عَلَى خَوْ مِمَّا أَشْمَعُ مِنْكُمْ، فَمَنْ قَضَيْتُ لَه مِنْ حَقِّ أَخِيه شَيْئًا، فَلَا يَأْخُذُه فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَه قِطْعَةً مِنْ النَّارِ، يَأْتِي بِها يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئوم سهلهمه ها ده لیّت: پیخهمبهری خوا ایسی فهرموویه تی: «ئیوه کیشه کانتان دیّنن به لای من و منیش وه کوو ئیوه مروّقم، لهوانه به هه ندیّکتان زمانپاراوتر بن له به لُگههینانه وه له ئهوانی دیکه، منیش لهسهر ئهو شتهی که ده ببیستم بریارتان بو ده ده م، جا هه رکات هه قی برایه کم دا به ئه وی دیکه، ئه وه با وه رینه گریّت، چونکه بی گومان ئه وه پارچه یه ک ئاگری دوزه خم بو دابریوه، له روّژی قیامه ت دیّته وه ریکای (واته: به بریاره که ی من بوی حه لال نابیّت ئه گه ر له ئه سلدا حه رام بیّت و به زمانپاراوی خوی سه لماندنی بو کردبیّت)».

بَابُ مَنِ ادَّعَى مَا لَيْسَ لَه وَخَاصَمَ فِيه

باسی کهسیّك بانگهشهی نهوه بكات شتیّك هیی نهوه و هیی نهویش نهبیّت و کیّشه بنیّتهوه

٤٣٤. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَعَانَ عَلَى خُصُومَةٍ بِظُلْمٍ، أَوْ يُعِينُ عَلَى ظُلْمٍ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّه حَتَّى يَنْزِعَ».

ئیبن عومهر که ده کیت: پیغهمبهری خوا کی فی فهرموویه تی: «ههر که سیک به سته مکردن یارمه تی کیشه یه ک بدات و دهستی تیوه ربدات، به رده و ام له به رخه شم و

تورهیی خوادایه تاکوو واز دیننیت».

بَابُ الْبَيِّنَةِ عَلَى الْمُدِّعِي، وَالْيَمِينِ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْه

باسی شایه دهیّنان لهسهر داواکاره و سویّندخواردن لهسهر داوالیّکراوه

٤٣٥. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهمْ، ادَّعَى نَاسُ دِمَاءَ رِجَالٍ وَأَمْوَالَهمْ، وَلَكِنِ الْيَمِينُ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْه».

ئیبن عهبباس هم ده گیریتهوه: پیخهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ئه گهر خه لکی تهنها به داواکردن شته داواکراوه کهیان پی بدرابایه، خه لکانیک داوای خوین و مالی خه لکیان ده کرد، به لام (له کیشه یه کی ئاوادا) سویندخواردن له سهر ئه و که سه یه که داوای له سهر تؤمار کراوه».

بَابُ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينِ فَاجِرَةٍ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالًا

باسی کهسیّك که بهدروّ سویّند دهخوات بوّ نُهوهی مالّی کهسیّک بخوات

٤٣٦. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ، وَهُوَ عَلَيْه غَضْبَانُ».

عهبدوللای کوری مهسعوود شه ده لیت: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر کهسیّک سویّند بخوات و له سویّنده که یدا در ق بکات بق تهوه ی مالّی کهسیّکی موسولّهان داببریّت، له کاتیّکدا که ده چیّته وه بهر باره گای خوا، خوا لیّی توره یه».

بَابُ: بِمَا يُسْتَحْلَفُ أَهلُ الْكِتَابِ؟

باسێك: به چ جۆرێك خاوەن كتێبەكان سوێند دەدرێن؟

٤٣٧. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ دَعَا رَجُلًا مِنْ عُلَمَاءِ الْيَهودِ، فَقَالَ: «أَنْشُدُكَ بِالَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَاةَ عَلَى مُوسَى».

به پائی کو پی عازیب شده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا سی پیاویکی له زانایه کانی جو وله که بانگ کرد و پنی فه رموو: «سویندت ده ده م به و زاته ی که ته و پاتی دابه زاند بو سه ر مووسا».

بَابُ الرَّجُلِ يَضَعُ خَشَبَةً عَلَى جِدَارِ جَارِه

باسی دار حستنه سهر دیواری دراوسیّ له کاتی دارهرێی خانوودا

٣٨٤. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ فَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هرَيْرَةَ فَ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ عَلَى، قَالَ: «إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدَكُمْ جَارُه أَنْ يَغْرِزَ خَشَبَةً فِي جِدَارِه، فَلَا يَمْنَعُه»، فَلَمَّا حَدَّثَهمْ قَالَ: «مَا لِي أَرَاكُمْ عَنْها مُعْرِضِينَ، وَاللَّه لَبُو هرَيْرَةَ طَأْطُئُوا رُءُوسَهمْ، فَلَمَّا رَآهمْ، قَالَ: «مَا لِي أَرَاكُمْ عَنْها مُعْرِضِينَ، وَاللَّه لَرُّرِمِينَّ بِها بَيْنَ أَكْتَافِكُمْ».

عهبدور پره حمانی کو پی نه عره ج شه ده نیت: گویم له نه بو هو په بو و که له پیغه مبه ری خواوه شه ده یکی ایه وه نه رموویه تی: «ههر کاتیک یه کیکتان مو نه تو است له دراوسیکه ی که داری داره پی خانووه که ی بخاته سه ر دیواری نه و با مو نه تی بدات و پیگری نه کات». جا کاتیک نه بو هو په یپه نه و فه رمووده یه ی بو گی پانه وه سه ریان دانه واند، نه ویش که ناوای بینین گوتی: چییه بو ناوا پشت له فه رمووده که و بریاره که ده که ن اس پی به خوا هه نیده ده مه سه ر شانتان (واته: نه سه رتان واجب ده که م که ده بیت نیشی پی بکه ن).

بَابُ الْحَجْرِ عَلَى مَنْ يُفْسِدُ مَالَه

باسی ریّگریکردنی کهسیّک که زیان به مالّهکهی خوّی دهگهیهنیّت

٤٣٩. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكِ ﴿ فَ أَنَّ رَجُلًا كَانَ فِي عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ فِي عُقْدَتِه ضَعْفٌ، وَكَانَ يُبَايِعُ، وَأَنَّ أَهلَه أَتُوا النَّبِيَ ﷺ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه الْحُجُرْ عَلَيْه، فَدَعَاه النَّبِيُ ﷺ فَنَهاه عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه إِنِّي لَا أَصْبِرُ عَنِ الْبَيْعِ، فَقَالَ: «إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ: هَا، وَلَا خِلَابَةً».

ئه نه سی کوری مالیک شده ده گیریته وه: پیاویک له سهرده می پیغه مبه ری خوادا شد بیر و زارکول بوو و مامه له شی ده کرد، خزمه کانی هاتن بو خزمه تی پیغه مبه ری گوتیان: ئهی پیغه مبه ری خواشی مامه له کردنی لی قه ده غه بکه، ئینجا پیغه مبه ری بانگی کرد و مامه له کردنی لی قه ده غه کرد، ئه ویش گوتی: ئهی پیغه مبه ری خواشی من ئارام ناگرم ئه گهر مامه له نه کهم، (پیغه مبه ریش) فه رمووی: «هه رکات کرین و فرق شتنت کرد بلی: ها (ده ست به ده ست)، وه (بلی) به بی فرت و فیل (بو ئه وه هه نیت)».

بَابُ مَنْ وَجَدَ مَتَاعَه بِعَيْنِه عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ

باسی کەسیّک کەلوپەلی خۆی لەلای پیاویّکی مایەپووچ ببینیّتەوە

٤٤٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ وَجَدَ مَتَاعَه بِعَيْنِه عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ، فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِه».

ئەبو ھورەيرە ، ھەد كەستىك كەلوپەلى ئەبو ھورەيەتى: «ھەد كەستىك كەلوپەلى لەلاى كەستىكى مايەپووچ دەست كەوتەوە (كە پتى فرۆشتبوو، بەلام پارەكەى وەرنەگرتبوو)، ئەو كەسە لە ھەموو خاوەن قەرزەكانى دىكە لەپتىشترە بۆ ئەوەى

كەلوپەلەكەي خۆي ھەلگرىتەوە (لەبرى قەرزەكە)».

بَابُ كَرَاهِيَةِ الشَّهادَةِ لِمَنْ لَمْ يَسْتَشْهِدْ

باسی ناپهسندی شایه تیدانی کهسینک پیش ئهوهی داوای شایه تی لی بکریت

٤٤١. عَنْ عَبْدُ اللَّه بْنُ مَسْعُودِ ﴿ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهمْ، ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَبْدُرُ شَهادَةُ أَحَدِهمْ يَمينَه، وَيَمِينُه شَهادَتُه».

عەبدوللاي كورى مەسعوود الله دەلىت: پرسيار كرا له يىغەمبەرى خوا الله ك باشترینی خه لکی کین؟ فهرمووی: «ئهوانهی روزگاری منن، پاشان ئهوانهی دوای ئەوان دىن، ياشان ئەوانەي دواي ئەوان دىن، ياشان خەڭكانىك دىن كە شايەتىدانيان ييش سويندخواردن ده كهويت و سويندخواردنيان ييش شايه تيدانيان ده كهويت (واته: شایه تیدانی به درو زور ده بیّت و خه لکی گوی به شایه تی و سویندخواردن نادهن و به شتیکی ثاسایی دهزانن)».

بَابُ الرَّجُل عِنْدَه الشَّهادَةُ لَا يَعْلَمُ بها صَاحِبُها

باسی پیاویک که شایه تیپه کی لهلایه و هاوه له کهی نایزانیت

٤٤٢. عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهِنِيُّ ﷺ يَقُولُ: إِنَّه سَمِعَ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «خَيْرُ الشُّهود، مَنْ أَدَّى شَهادَتَه قَبْلَ أَنْ يُسْأَلُها».

زەيدى كورى خالىدى جوھەنى ، دەلىت: گويى لە پىغەمبەرى خوا على بوو دەيفەرموو: «باشترينى شايەتەكان ئەو كەسەيە كە شايەتىيەكەي بدات يېش ئەوەي داواي لي بكريت».

بَابُ مَنْ لَا تَجُوزُ شَهادَتُه

باسى ئەو كەسەى شايەتى دروست نييە

٤٤٣. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ : أَنَّه سَمِعَ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «لَا تَجُوزُ شَهادَةُ بَدَوِيٍّ عَلَى صَاحِبِ قَرْيَةٍ».

ئهبو هو په په ده گیریتهوه: گویمی له پیغهمبهری خوا کی بوو، ده یفه رموو: «شایه تیدانی کوچهری له سهر خه آکی دیهات و شارییه کان و هرناگیریت (چونکه کاتی خوی کوچه رییه کان یاسا و پیسای شایه تیدانیان نه زانیوه)».

پەرتووكى بەخشىنەكان

بَابُ مَنْ أَعْطَى وَلَدَه ثُمَّ رَجَعَ فِيه

باسی ئەو كەسەی شتێک بە منداڵەكەی دەبەخشێت و پاشان پەشیمان دەبێتەوە

٤٤٤. عَن ابْنِ عَبَّاسٍ، وَابْنِ عُمَرَ عَلَى ، يَرْفَعَانِ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِيِّ عَلَى، قَالَ: «لَا يَحِلَّ لِلرَّ جُلِ أَنْ يُعْطِيَ الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعَ فِيها، إِلَّا الْوَالِدَ فِيمَا يُعْطِي وَلَده».

ئيبن عهبباس و ئيبن عومهر ﷺ ده گيرنهوه و فهرمووده كه بهرز ده كهنهوه بق پیغهمبهر ﷺ که فهرموویه تی: «رهوا نبیه بو هیچ که سینک که شتیک ببه خشیت و پاشان لني پهشيان ببيتهوه، تهنها باوک نهبيت لهوهدا که به منداله کهي دهبه خشيت (چونکه خویشی ههر مولکی باوکیهتی)».

تات الْعُمْرَى

باسى بهخشين بهدرێژايي تهمهن

٤٤٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا عُمْرَى، فَمَنْ أُعْمِرَ شَيْئًا

فَهوَ لَه».

ئهبو هو پره په ده نیت: پیغهمبهری خوا پی فهرموویه تی: «به خشین به دریزایی تهمه نییه (دروست نییه)، خو نه گهر که سیک به دریزایی تهمه ن شتیکی پی به خشرا، نهوه نهو شته بو خویه تی (واته: ده بیته مولکی خوی و له دوای مردنیشی بو میراتگره کانیه تی)».

٤٤٦. عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ﴿ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ جَعَلَ الْعُمْرَى لِلْوَارِثِ.

زه یدی کوری سابیت که ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی به میدریژایی تهمهن به خشر او میدی به میراتگر (واته: میراتگری کهسی پیبه خشر او).

بَابُ الرُّ قْبَى

باسی بهخشین بهچاوهروانی

٤٤٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا رُقْبَى، فَمَنْ أُرْقِبَ شَيْئًا فَهُوَ لَهُ، حَيَاتَه وَمَمَاتَه». قَالَ: وَالرُّقْبَى: أَنْ يَقُولَ هُوَ لِلْآخِرِ: مِنِّى وَمِنْكَ مَوْتًا.

ئیبن عومه ر که ده لیّت: پیغهمبه ری خوا که فه رموویه تی: «به خشین به چاوه پروانی نییه (دروست نییه)، جا بوّیه هه رکه سیّك شتیّکی به چاوه پروانی پی به خشرا، ده بیّته مولّکی ئه و له ژیانیدا و له دوای مردنیشی (واته: بوّ میراتگره کانیه تی)». (پاوی) ده لیّت: به خشین به چاوه پروانی ئه وه یه که یه کیّک به یه کیّک بلیّت: مردن له نیّوانی من و توّدایه (واته: ئه گه ر من مردم با بوّ توّ بیّت، وه ئه گه ر توّ مردی با هه ر بوّ خوّم بیّت).

٤٤٨. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «الْعُمْرَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُعْمِرَها، وَالرُّقْبَى جَائِزَةٌ لِمَنْ أُرْقِبَها».

جابیری کوری عهبدو للا الله ده لیّت: پینههمبهری خوا کیا فهرموویه تی: «به خشین به دریژایی تهمه ده دیاری بو ئه و که سهی که پنی به خشراوه، ههروه ها به خشین به چاوه روانی ده بیّته دیاری بو ئه و که سه ی که پنی به خشراوه».

بَابُ الرُّجُوعِ فِي الْهِبَةِ

باسی پهشیمانبوونهوه له دیاری بهخشین

٤٤٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ مَثَلَ الَّذِي يَعُودُ فِي عَطِيَّتِه، كَمَثَلِ الْكَلْبِ أَكَلَ، حَتَّى إِذَا شَبِعَ قَاءَ، ثُمَّ عَادَ فِي قَيْئِه، فَأَكَلَه».

كِتَابُ الصَّدَقَاتِ

پەرتووكى خيركردن

باسی پهشیمانبوونهوه له خیرکردن

٤٥٠. عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﴿ اللَّهِ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ: «لَا تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ».

عومهری کوری خهتتاب ﷺ دهگیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: «له به خشینه که تدا پاشگهز مهبهوه».

٤٥١. عَنْ عَبْدِ الله بْنِ الْعَبَّاسِ ﴿ قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «مَثَلُ الَّذِي يَتَصَدَّقُ، ثُمَّ يَرْجِعُ فَيَأْكُلُ قَيْئَه».

عهبدو للای کوری عهبباس هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «نموونهی ئه و که سهی که دهبهخشیت و دواتر پاشگهز دهبیّتهوه له به خشینه کهی، وه کوو ئه و سه گه وایه که دهرشیّتهوه، دواتر ده گهریّتهوه و رشانهوه کهی خوّی ده خوات».

بَابُ مَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ثُمَّ وَرِثَها

باسی ئهو کهسهی که شتێک دهکاته خێر و دواتر دهبێته ميرات بۆی

٤٥٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﴿ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ عَلَيْهُ، فَقَالَتْ: وَرَدَّ عَنْ أَبِيه ﴿ وَرَدَّ اللَّهِ، وَرَدَّ اللَّهِ، وَرَدَّ عَلَى أُمِّي بِجَارِيَةٍ، وَإِنَّها مَاتَتْ، فَقَالَ: «آجَرَكِ اللَّه، وَرَدَّ عَلَيْكِ الْمِيرَاتَ».

عهبدوللای کوری بورهیده له باوکیهوه که ده گیرینهوه، گوتوویه تی: ئافره تیک هاته خزمه ت پیغهمبه ریخ و گوتی: ئهی پیغهمبه ری خوا کی من جارییه یه کم به خشی به دایکم، وه ئیستا دایکم وه فاتی کردووه، ئه ویش فه رمووی: «خوا پاداشتی به خشینه که ت ده داته وه، به خشینه که شتی به میرات گیرایه وه بوت».

بَابُ الْعَارِيَةِ

باسی خواستن

٤٥٣. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «الْعَارِيَةُ مُؤَدَّاةُ، وَالْمِنْحَةُ مَرْدُودَةٌ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دە ئىت: گويىم لە پىغەمبەرى خوا كى دەيفەرموو: «شتى خوازراو دەبىت بگىردرىتەوە بۆ خاوەنەكەى، وە شتىكىش كە بۆ سوودبىنىن بەروبوومەكەى دراوە بە كەسىك دەبىت خودى شتەكە (نەك بەروبوومەكەى) بدرىتەوە بە خاوەنەكەى».

تيبيني:

(عاریة): ئهو شتهیه که خوّت وهریده گریت و سوود له خودی شته که دهبینیت، وهکوو: کتیّب.

(منحة): ئەو شتەيە كە پێت دەدرێت بۆ سوودبىنىن لە بەروبوومەكەى، كە كاتى خۆى زياتر بۆ وشتر بەكار ھاتووە بۆ ئەوەى كەسەكە سوود لە بەروبوومى وشترەكە وەربگرێت، بە نموونە: شىرەكەى.

بَابُ الْحُوَالَةِ

باسى حەوالە (ناردن)

٤٥٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الظُّلْمُ مَطْلُ الْغَنِيِّ، وَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيءٍ، فَلْيَتْبَعْ».

ئەبو ھورەيرە شە دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ئىلى فەرموويەتى: «كەسىكى قەرزى كەسىكى بەلاوە بىت، دەسەلاتىشى ھەبىت بىداتەوە بەلام نەيداتەوە، ئەوە ستەمە، وە ھەركات يەكىك لە ئىوە رەوانەى لاى كەسىكى دەولەمەند كرا، با بچىت (بۆ وەرگرتنەوەى قەرزەكە)».

بَابُ مَنِ ادَّانَ دَيْنًا وَهُوَ يَنْوِي قَضَاءَه

باسی نُهو کهسهی قهرز وهردهگرێت و نیازی دانهوهی ههیه

٥٥٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ جَعْفَرِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه مَعَ الدَّائِنِ حَقَّى يَقْضِيَ دَيْنَه، مَا لَمْ يَكُنْ فِيمَا يَكْرَه اللَّه».

عەبدوللای کوری جەعفەر الله دەلئىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «بىنگومان خوا الله كەل قەرزدارە تاوەكوو قەرزەكەى دەداتەو،، مادام قەرزەكەى لە شتىكدا نىيە كە خوا پىيناخۆشە».

بَابُ مَنِ ادَّانَ دَيْنًا لَمْ يَنْوِ قَضَاءَه

باسی کهسیّک که قهرز وهردهگریّت و نییه تی دانهوهی نییه

٤٥٦. عَنْ صُهِيْبُ الْخَيْرِ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «أَيُّمَا رَجُلٍ تَدَيَّنَ دَيْنًا، وَهُوَ مُجْمِعٌ أَنْ لَا يُوَفِّيَهِ إِيَّاه، لَقِيَ اللَّه سَارِقًا».

صوهه یبی خه یری همه ده گیری ته وه: پیغه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «هه ر پیاویک قه رز وه ربگریت و سوور بیت له سه ر ته وه ی که قه رزه که ی نه داته وه، وه کوو دز به خوا ده گاته وه».

٤٥٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: «مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ إِثْلَافَها، أَتْلَفَه اللَّه».

ئەبو ھورەيرە ، دەگيرېتەوە: پېغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسىكى سەروەت و مالى خەلكى وەربگرى (بەقەرز)، بىهوى بەھەدەرى بدات، خوا بىن دەستىايەي دەكات».

بَابُ التَّشْدِيدِ فِي الدَّيْنِ

باسی ههرهشهی تووند له قهرزکردندا

٤٥٨. عَنْ ثَوْبَانَ ﴿ مَوْلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ، عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «مَنْ فَارَقَ الرُّوحُ الْجَسَدَ وَهُوَ بَرِيءٌ مِنْ ثَلَاثٍ، دَخَلَ الْجَنَّةَ: مِنَ الْكَنْزِ، وَالْعُلُولِ، وَالدَّيْنِ».

سه وبانی شه خزمه تکاری پنغه مبه ری خوا کی ده گیری ته وه: پنغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه رکه سینک گیان له لاشه ی ده ربچیت و له سی شت به دوور بیت، ده چیته به هه شته وه: له خوبه گه و ره زانین و له خیانه تکردن له ده ستکه و ته کانی جه نگ و له قه رز».

تێبيني:

له ههندیک گیرانهوه دا (الکبر) به (الکنز) هاتووه، ئه و کات ماناکه ی به و جوّره یه: که سیّک مالّی کوّ کردبیّته وه و زه کاتی لیّ نه دابیّت.

٤٥٩. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِه حَتَّى يُقْضَى عَنْه».

ئەبو ھورەيىرە ﷺ دەڭيىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «نەفسى بروادار بەھۆى قەرزدارىيەكەيەوە رىڭگرىيى لىن دەكرىيت لە چوونە بەھەشتەو،، تاوەكوو قەرزەكەي بۆ دەدرىيتەوە».

٤٦٠. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ مَاتَ وَعَلَيْه دِينَارٌ أَوْ دِرْهُمُ قُضِيَ مِنْ حَسَنَاتِه، لَيْسَ ثُمَّ دِينَارٌ وَلَا دِرْهُمُ ».

ئیبن عومهر هی ده لیّت: پیغهمبهری خوا هی فهرموویه تی: «ههر کهسیّک کوّچی دوایی کرد و دیناریّک یان درههمیّک قهرزدار بوو، له (کردهوه) چاکه کانی قهرزه کهی بوّ دهدریّته وه، چونکه له قیامه ت دینار و درهه م بوونی نییه».

بَابُ إِنْظَارِ الْمُعْسِرِ

باسی مۆلەتدانی كەسى دەستكورت

٤٦١. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا كىلى فەرموويەتى: «ھەر كەسىك كارئاسانى بۇ دەكات». بكات بۇ دەكات».

٤٦٢. عَنْ أَبِي الْيَسَرِ اللهِ صَاحِبِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله عَلَيْ: «مَنْ أَحَبّ

707

أَنْ يُظِلُّه اللَّه فِي ظِلِّه، فَلْيُنْظِرْ مُعْسِرًا، أَوْ لِيَضَعْ عَنْه».

ئەبو يەسەرى ، ھاوەڭى پېغەمبەر ، ھەر دەڭىت: پېغەمبەرى خوا سى فەرموويەتى: «ھەر كەسىكى پېيخۇشە خوا بىخاتە ژېر سىبەرى خۆيەو، با مۆلەتى دەستكورتى قەرزدار بدات، يان لىپى خۆش بېت».

بَابُ حُسْنِ الْمُطَالَبَةِ وَأَخْذِ الْحَقِّ فِي عَفَافٍ

باسی جوان داواکردن و وهرگرتنهوهی ماف بهپاکی

٤٦٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَائِشَةَ هِمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ، قَالَ: «مَنْ طَلَبَ حَقًّا فَلْيَطْلُبُه فِي عَفَافٍ وَافٍ، أَوْ غَيْرِ وَافٍ».

ئیبن عومهر و عائیشه هی ده گیرنهوه: که پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ههر که سیک داوای مافی خوی بکاتهوه ئهوه با به شیوازیکی جوان و دوور له تاوان داوای بکاتهوه، جا مافه کهی به ته واوی به ده ست بینیته و یان به ناته واوی».

بَابُ حُسْنِ الْقَضَاءِ

باسی قەرزدانەوە بە شێوازێکی جوان و باش

٤٦٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ خَيْرَكُمْ -أَوْ مِنْ خَيْرِكُمْ-

ئهبو هوره این ده این ده نمو که به باشترین و جوانترین شیّواز قهرزه کانیان ده ده نه وه که به باشترین و جوانترین شیّواز قهرزه کانیان ده ده نه و ه.

كتَابُ الرُّهون

پەرتووكى بارمتەكان

بَابُ الرَّهنُ مَرْكُوبٌ وَعَمْلُوبٌ

باسی بارمتهی ولاخی سواری و مالاتی دوّشراو

٤٦٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الظَّهرُ يُرْكَبُ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا، وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا، وَعَلَى الَّذِي يَرْكَبُ وَيَشْرَبُ نَفَقتُه».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەلنىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەگەر ولاخى سوارى بارمته کرابوو، سوارییه کهی دروسته (بق ئهو کهسهی به بارمته وهریگرتووه)، مالاتي شيرده ر ئه گهر له بارمته دا دانرا دروسته شيره کهي بخوريتهوه، بهلام به خير كر دني ولاخه كه و مالاته كه لهسه رئه و كهسه يه كه سواري ولاخه كه دهبيت و شيري مالاته كه ده خو اته وه (له بري سو اربو وني و خو اردني شيره كه)».

بَابُ أَجْرِ الْأَجَرَاءِ

باسی کریّی کریّکار

٤٦٦. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَه، قَبْلَ أَنْ يَجِفَ عَرَقُه».

عەبدوڭلاى كورى عومەر ﷺ دەڭيت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «كريمى كريكار بدەن پيش ئەوەي ئارەقەكەي وشك بېيتەوە».

بَابُ الرُّخْصَةِ فِي كِرَاءِ الْأَرْضِ الْبَيْضَاءِ بِالدَّهِبِ وَالْفِضَةِ

باسی رێپێدان بۆ بەکرێدانی زەوی سپی بە زێڕ و زیو

٤٦٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّه لَمَّا سَمِعَ إِكْثَارَ النَّاسِ فِي كِرَاءِ الْأَرْضِ، قَالَ: سُبْحَانَ الله إِنَّمَا قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «أَلَا مَنَحَها أَحَدُكُمْ أَخَاه». وَلَمْ يَنْه عَنْ كِرَائِها.

ئیبن عهبباس هم ده گیریّته وه: کاتیک بیستی به کریّدانی زهوی له نیّو خه لْکیدا زیادی کردووه گوتی: پاک و بیّگهردی بو خوا له پاستیدا پیغه مبه ری خوا هم فهرموویه تی: «نه ده کرا هه ریه کیّکتان زه و پیه (زیاده) که ی بدابایه به براکه ی»، وه نه هی نه کردووه له به کریّدانیشی.

بَابُ مَنْ زَرَعَ فِي أَرْضِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ

باسی ئەو كەسەی زەوی خەڵكانێكی چاندووە و مۆڵەتی لێ وەرنەگرتوون

٤٦٨. عَنْ رَافِع بْنِ خَدِيجٍ اللهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله عَلَيْ: «مَنْ زَرَعَ فِي أَرْضِ قَوْمٍ

بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ، فَلَيْسَ لَه مِنَ الزَّرْعِ شَيْءٌ، وَتُرَدُّ عَلَيْه نَفَقَتُه».

رافیعی کوری خهدیج شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه رکه سیّک له زهوی خه لکیّکدا کشتوکال بکات به بی موّله تی خاوه نه که ی، هیچ به شی به کشتوکاله که وه نییه و ئه وه ی لیّی خه رج کردووه (له دا چاندن و پیّگه یاندن) بوّی ده گه ریّنریّته وه (به روبوومه که ش هیی خاوه نی ئه صلی زه وییه که یه)».

بَابُ مُعَامَلَةِ النَّخِيلِ وَالْكَرْمِ

باسی مامهلّهکردن به باخی خورما و تریّوه

٤٦٩. عَنِ ابْنِ عُمَرَ هُ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ عَامَلَ أَهلَ خَيْبَرَ بِالشَّطْرِ مِمَّا يَخْرُجُ مِنْ تَمَرٍ، أَوْ زَرْعٍ.

ئىبىن عومەر ، دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا على لەگەلل خەلكى خەيبەر مامەللەي كرد لەسەر نيوەيى ميوە و شىنايى زەوييەكان.

بَابُ تَلْقِيحِ النَّخْلِ

باسی پیتاندنی خورما (نیره و مییه پیکردن)

٤٧٠. عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ الله، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيه فِي قَالَ: مَرَرْتُ مَعَ رَسُولِ الله عِلَمْ فِي خَلْ، فَرَأَى قَوْمًا يُلَقِّحُونَ النَّخْلَ، فَقَالَ: «مَا يَصْنَعُ هؤُلَاءِ؟»، قَالُوا: يَأْخُذُونَ فِي خَلْ، فَرَأَى قَوْمًا يُلقِّحُونَ النَّخْلَ، فَقَالَ: «مَا يَصْنَعُ هؤُلَاءِ؟»، قَالُوا: يَأْخُدُونَ مِنَ الذَّكَرِ فَيَجْعَلُونَه فِي الْأَنْثَى، قَالَ: «مَا أَظُنَّ ذَلِكَ يُغْنِي شَيْئًا»، فَبَلغَهم، فَتَرَكُوه، فَنَزَلُوا عَنْها، فَبَلغَ النَّبِيَ عَلَيْه، فَقَالَ: «إِنَّمَا هوَ الظَّنُّ، إِنْ كَانَ يُغْنِي شَيْئًا فَاصْنَعُوه، فَإِنَّ الظَّنَّ يُخْطِئُ وَيُصِيبُ، وَلَكِنْ مَا قُلْتُ لَكُمْ: قَالَ الله، فَلَنْ أَكْذِبَ عَلَى الله، فَلَنْ أَكْذِبَ عَلَى الله».

٤٧١. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ النَّبِيَ ﷺ سَمِعَ أَصْوَاتًا، فَقَالَ: «مَا هذَا الصَّوْتُ؟»، قَالُوا: النَّحْلُ يَأْبِرُونَه، فَقَالَ: «لَوْ لَمْ يَفْعَلُوا لَصَلَحَ»، فَلَمْ يُؤَبِّرُوا عَامَئِذٍ، فَصَارَ شِيصًا، النَّحْلُ يَأْبِرُونَه، فَقَالَ: «لَوْ لَمْ يَفْعَلُوا لَصَلَحَ»، فَلَمْ يُؤَبِّرُوا عَامَئِذٍ، فَصَارَ شِيصًا، فَذَكُرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ ﷺ، فَقَالَ: «إِنْ كَانَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ دُنْيَاكُمْ، فَشَأْنُكُمْ بِه، وَإِنْ كَانَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ دِينِكُمْ، فَإِلَيَّ».

عائیشه ها ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی گویی له ده نگیک بوو، ئینجا فهرمووی: «ئه و ده نگه چییه؟»، گوتیان: ئهوه خورما نیره و مییه پی ده کهن، فهرمووی: «ئه گهر ئهوه ش نه کهن (خورماکه) ده بیت»، ئیدی ئهو ساله موتوربه یان نه کرد، له ئه نجامدا خورماکان کرچوکال ده رچوون، ئه وه شیان بو پیغهمبهر کی باس کرد، فهرمووی: «ئه گهر شتیک له کاروباری دنیایی خوتان بوو، ئیشی خوتانه (خوتان لیی شاره زان)، خو ئه گهر له کاروباری دینیش بوو، ئه وه ئیشی منه».

بَابُ الْمُسْلِمُونَ شُرَكَاءُ فِي ثَلَاثٍ

باسی موسولمانان له سی شندا هاوبهشن

٤٧٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «ثَلَاثٌ لَا يُمْنَعْنَ: الْمَاءُ، وَالْكَلَأُ، وَالنَّارُ».

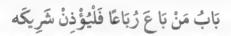
ئەبو ھور، مین شن دەگیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی فیرموویه تی: «سنی شت ههیه کهسیان لنی قهده غه ناکریت: ئاو و لهوه رگا و ئاگر».

پەرتووكى شوفعە (مافى ھەڭگرتنەوە و كرينەوە)

باسی فرۆشتنی خانوو یان زەوی و پرسکردن به هاوبەش

٤٧٣. عَنْ جَابِرٍ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ كَانَتْ لَه خَنْلُ أَوْ أَرْضُ فَلَا يَبِعْها، حَتَّى يَعْرِضَها عَلَى شَرِيكِه».

جابیر ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر کهسێک باخه خورما، یان زوییه کی ههبوو، با نهیفر و شێت هه تا بو هاوبه شه کهی پێشنیار نه کات».

بَابُ الشُّفْعَةِ بِالْجُوَارِ

باسی کرینهوه و ههڵگرتنهوهی ماڵی دراوسیّ

٤٧٤. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْجَارُ أَحَقُّ بِشُفْعَةِ جَارِه، يَنْتَظِرُ بِهِا إِنْ كَانَ غَائِبًا، إِذَا كَانَ طَرِيقُهمَا وَاحِدًا».

جابیر الله ده نیت: پیغهمبهری خوا علیه فهموویه تی: «در اوسی له پیشتر و شاییسته تره

بۆ دراوسێکهی، جا با چاوهڕێ بکات، ئهگهر ئامادهش نهبێت و دیار نهبێت مادام ڕێگایان یهکه (واته: مادام ههردووکیان یهک ڕێگا بۆ ئهو شوێنه بهکار دێنن و نێوان و سێوانیان جیا نهکراوهتهوه)».

بَابٌ إِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ فَلَا شُفْعَةَ

باسی ئهگهر سنوورهکان دیاری کران مافی شوفعه نامیّنیّت

٤٧٥. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله ﷺ قَالَ: إِنَّمَا جَعَلَ رَسُولُ الله ﷺ الشَّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقْسَمْ، فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِّفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ.

جابیری کوری عهبدو للا هم ده لیّت: پیخه مبه ری خوا بی مافی شوفعه ی ته نها له شتیک دیاری کردووه که دابه ش نه کرابیّت، جا ههرکات سنووره کان دیاری کران و پیگایان گوران (پیگایان جیاواز بوو)، مافی شوفعه ی نامیّنیّت.

كتَابُ اللُّقَطَة

پەرتووكى (شتى) دۆزراوە

بَابُ ضَالَّةِ الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ

باسی وشتر و مانگا و مهری ونبوو

٤٧٦. عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ الشِّخِيرِ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «ضَالَّةُ الْمُسْلِم حَرَقُ النَّارِ».

موتهرریفی کوپری عهبدوللای کوپری شیخخیر له باوکیهوه هم ده گیری ته وه، گوتوویه تی: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «شتی و نبووی موسولهان وه کوو کلیه کلیه کاگر وایه (واته: که سیک شتیک ببینیته وه و نیازی دانه وه ی نهبیت ته وه بوی ده بیته هوی چوونه دو زه خ)».

٤٧٧. عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهنِيِّ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: سُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْإِبِلِ، فَغَضِبَ وَاحْمَرَّتْ وَجْنَتَاه فَقَالَ: «مَا لَكَ وَلَها؟ مَعَها الْحِذَاءُ وَالسِّقَاءُ، تَرِدُ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ، حَتَى يَلْقَاها رَبُّها»، وَسُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَم، فَقَالَ: «خُذْها، فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ الشَّجَرَ، حَتَى يَلْقَاها رَبُّها»، وَسُئِلَ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَم، فَقَالَ: «غُوضَا وَو كَاءَها وَعَرِّفُها لِأَخِيكَ أَوْ لِلذِّنْبِ»، وَسُئِلَ عَنِ اللَّقَطَةِ، فَقَالَ: «اعْرِفْ عِفَاصَها وَو كَاءَها وَعَرِّفُها

سَنَةً، فَإِنِ اعْتُرِفَتْ، وَإِلَّا فَاخْلِطْها بِمَالِكَ».

بَابُ اللُّقَطَةِ

بِّاسی شتی دوّزراوه

٤٧٨. عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ وَجَدَ لُقَطَةً فَلْيُشْهِدْ ذَا عَدْلٍ أَوْ ذَوَيْ عَدْلٍ، ثُمَّ لَا يُغَيِّرُه وَلَا يَكْتُمْ، فَإِنْ جَاءَ رَبُّها، فَهوَ أَحَقُّ بِها، وَإِلَّا فَهوَ مَالُ اللَّه يُؤْتِيه مَنْ يَشَاءُ».

عیازی کوپی حیار همه ده لیّت: پینه مبه ری خوا همه فه رموویه تی: «ههر که سیّک شتیّکی دوّزیه وه با که سیّکی داد په روه ر، یان دوو که سی داد په روه ر بکاته شایه ت، پاشان با نه یگوریّت و نه یشاریّته وه، جا ئه گهر خاوه نه کهی هاته وه بوّی، بیّگومان له هه موو که س شاییسته تره پیّی، ئه گه رنا، مولّکی خوایه و کیّی پیخو ش بیّت ده یدات به ئه و (واته: با بو خوّی بیخوات، ما دام خاوه نی لی په یدا نه بیّته وه)».

٤٧٩. عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهْنِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ سُئِلَ عَنِ اللَّقَطَةِ، فَقَالَ:

«عَرِّفْها سَنَةً، فَإِنِ اعْتُرِفَتْ فَأَدِّها، فَإِنْ لَمْ تُعْتَرَفْ، فَاعْرِفْ عِفَاصَها وَوِعَاءَها، ثُمَّ كُلْها، فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُها فَأَدِّها إِلَيْه».

زهیدی کوری خالیدی جوههنی شده گیرینهه وه: پرسیار له پیغهمبهری خوا گی کرا ده رباره ی شتیکی دوزراوه (چی لنی بکریت)، فهرمووی: «سالیک جاری بو بده، ئهگهر خاوهنی بو پهیدا نهبوو تهماشا بکه توره که و دهمبهسته که و ئهوه ی تیدایه چونه، پاشان بیخو، ئهگهر خاوهنی لنی پهیدا بوو، پیی بده وه (بوی قهرهبوو بکهوه)».

بَابُ مَنْ أَصَابَ رِكَازًا

باسی کەسێک گەنجینەیەکی شاراوەی ژێر زەوی بدۆزێتەوە

٤٨٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «فِي الرِّكَازِ الْخُمُسُ».

ئهبو هو پره په ده گڼې نتهوه: پيغه مبه ري خوا په فه رموويه تي: «ئه و کانزايانه ي که له کوندا شار او نه ته وه (پيکاز)، ئهوه زه کاته که يان پينجيه که (واته: له ههر پينج به ش به شيک زه کاته)».

بَابُ أُمَّهاتِ الْأَوْلَادِ

باسی ئەو كەنىزەكانەی دەبنە دایک له پیاوی ئازاد

٤٨١. عَنِ جَابِر بْنَ عَبْدِ الله ﷺ يَقُولُ: كُنَّا نَبِيعُ سَرَارِيَّنَا وَأُمَّهَاتِ أَوْلَادِنَا، وَالنَّبِيُّ ﷺ فِينَا حَيٌّ. لَا نَرَى بِذَلِكَ بَأْسًا.

جابیری کوری عمبدوللا الله ده لیّت: ئیمه نهو کهنیزه کانهی که دهبوونه دایکی منداله کانیشان دهمانفروشتن و پیغهمبهریش کی زیندوو بوو لهنیوماندا بوو، بویه

778

هیچ شتیک لهوه دا (به گوناه و تاوان) نابینین.

بَابُ الْعِتْقِ

باسى ئازادكردنى كۆيلە

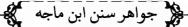
٤٨٢. عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ السِّمْطِ ﴿ قَالَ: قُلْتُ لِكَعْبِ: يَا كَعْبَ بْنَ مُرَّةَ، حَدِّبْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّه عَنْ رَسُولِ اللَّه عَنْ يَقُولُ: «مَنْ أَعْتَقَ امْرَأَ مَسْلِمًا، كَانَ فِكَاكَه مِنَ النَّارِ، يُجْزِئُ كُلُّ عَظْمٍ مِنْه بِكُلِّ عَظْمٍ مِنْه، وَمَنْ أَعْتَقَ امْرَأَتَيْنِ مُسْلِمًا، كَانَ فِكَاكَه مِنَ النَّارِ، يُجْزِئُ بِكُلِّ عَظْمَيْنِ مِنْهِمَا عَظْمُ مِنْه».

شوره حبیلی کوری سیمت شده آیت: به که عبم گوت: ئهی که عبی کوری مورره له پیغه مبه ری خواوه پیخه فه رمووده مان بو بگیره وه و وریاش به، ئه ویش گوتی: گویم له پیغه مبه ری خوا پی بوو ده یفه رموو: «هه رکه سیک پیاویکی موسول ان ئازاد بکات، ئه وه بوی ده بیته هو کاری پرزگاربوون له ئاگر، که به هه ربه شیک له ئیسکه کانی ده بیته پاریزه ربو به شیک له ئیسکه کانی که سی ئازاد که ر، وه هه رکه سیک دوو ئافره تی موسول ان ئازاد بکات، ده بیته هوی پرزگاربوونی له ئاگر به هه ردوو ئیسکی نه و ئافره تانه ئیسکیکی خوی له ئاگر پرزگار ده کات».

٤٨٣. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﷺ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه، أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «أَنْفَسُها عِنْدَ أَهلِها، وَأَغْلَاها ثَمَنًا».

ئەبو زەپ ، دەڭيت: گوتم: ئەى پىغەمبەرى خوا باشترىن ئازادكردنى كۆيلە كامەيانه؟ فەرمووى: «ئەوەيان كە لەلاى گەورەكەى بەھادارترىنە، وە زۆرترىن نرخى ھەيە».

بَابُ مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرٌّ

پاسی ههر کهسیّك ببیّته خاوهن بهندهیهک که مهحرهمی خوّی بیّت، ئازاد دهبیّت

٤٨٤. عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ مَلَكَ ذَا رَحِمٍ مَحْرَمٍ فَهُوَ حُرِّ».

سهمو په کو پی جونده ب هه ده گیری ته وه: پیغه مبه ر پی فه رمو و یه تی: «هه رکه سیک بو و به خاوه نی به نده یه کی مه حره می خوی، یه کسه ر به نده که تا زاد ده بیت».

ANTON SONE

كِتَابُ الْحُدُودِ پەرتووكى حەددەكان (سزا شەرعييەكان)

بَابُ لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئ مُسْلِمٍ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ

باسی پشتنی خوێنی موسوڵمان دروست نییه جگه له سێ حاڵهت

٥٨٥. عَنْ أَبِي أُمَامَة بْنِ سَهلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﴿ اَنَّا عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ ﴿ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ ، فَسَمِعَهِمْ وَهِمْ يَذْكُرُونَ الْقَتْلَ فَقَالَ: إِنَّهُمْ لَيَتَوَاعَدُونِي بِالْقَتْلِ؟ فَلِمَ يَقْتُلُونِي؟ وَقَدْ فَسَمِعَهِمْ وَهُمْ يَذْكُرُونَ الْقَتْلَ فَقَالَ: إِنَّهُمْ لَيَتَوَاعَدُونِي بِالْقَتْلِ؟ فَلِمَ يَقْتُلُونِي؟ وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّه ﷺ يَقُولُ: «لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلّا فِي إِحْدَى ثَلَاثٍ: رَجُلُ زَنَى وَهُو مُحْصَنُ فَرُجِمَ، أَوْ رَجُلُ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ، أَوْ رَجُلُ ارْتَدَ بَعْدَ إِسْلَامِهِ»، فَوَاللّه مَا زَنَيْتُ فِي جَاهِلِيَّةٍ وَلَا فِي إِسْلَامٍ، وَلَا قَتَلْتُ نَفْسًا مُسْلِمَةً، وَلَا ارْتَدَدْتُ مُنْذُ أَسْلَمْتُ.

ئه بو ئومامه ی کوری سه هلی کوری حونه یف هه ده گیریته وه: عوسهانی کوری عه ففان هه ئاگای لییان بوو و گویبیست بوو که ئه وان باسی کوشتنی ده که ن، ئینجا گوتی: ئه وان هه په هه کوشتنم لی ده که ن، باشه بی ده مکوژن له کاتیکدا که بی خوم گویم له پیغه مبه ری خوا هم بوو ده یفه رموو: «پشتنی خوینی مروقی موسولهان حه لال نییه جگه له مسی حاله ته: پیاویک زینا بکات و ژنی هه بیت که په جم ده کریت، یان که سیک

کهسیّکی دیکه بکوژیّت، بی ئهوه ی که سی کوشتبیّت، یان که سیّک له دوای ئه وه ی که موسولّهان بووه هه لْگه ریّته وه ی کافر بیّته وه ی ده ی سویّند به خوا نه له سه رده می نه فامی و نه له دوای موسولّها نبوون زینام نه کر دووه، هیچ که سیّکی موسولّها نیشم نه کوشتووه، دوای ئه وه ی موسولّها نیش بووم هه لنه گه پراومه ته وه (له ئیسلام).

بَابُ مَنْ لَا يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَدُّ

باسى ئەو كەسەى سزا و تۆلەى لەسەر پيويست نابيت

٤٨٦. عَنْ عَطِيَّةَ الْقُرَظِيِّ ﷺ يَقُولُ: عُرِضْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ يَوْمَ قُرَيْظَةَ، فَكَانَ مَنْ أَنْبَتَ قُتِلَ، وَمَنْ لَمْ يُنْبِتْ خُلِّيَ سَبِيلُه، فَكُنْتُ فِيمَنْ لَمْ يُنْبِتْ فَخُلِّيَ سَبِيلِي.

عه تیه ی قوره زی که ده لیّت: له و روّژه ی که به سه ر به نو قوریزه دا هات ئیمه یان برد بو خزمه ت پیخه مبه ری خوا کی ، جا هه ر که سیّک که بالغ بو و کوژرا، ئه وه شی که بالغ نه بو و لیّی گه ران، جا منیش له وانه بو وم که بالغ نه بو وم بوّیه وازم لی هیّنرا.

٤٨٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: عُرِضْتُ عَلَى رَسُولِ اللّه ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ، وَأَنَا ابْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ سَنَةً، عَشْرَةَ سَنَةً، عَشْرَةَ سَنَةً، فَلَمْ يُجِزْنِي، وَعُرِضْتُ عَلَيْه يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً، فَأَجَازَنِي، قَالَ نَافِعٌ: فَحَدَّثْتُ بِه عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ فِي خِلَافَتِه فَقَالَ: هذا فَصْلُ مَا بَيْنَ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ.

ئیبن عومهر ها ده لیّت: له جه نگی ئوحوددا منیان برد بو خزمه ت پیغه مبه ری خوا پیبن عومه را ها به بود بود میال بود، بویه پیگه که ته مه نم چوارده سال بود، بویه پیگه که ته که نه دای خه نده قدا بردمیان بو خزمه تی که نه و کات پازده سال بودم، جا پیگه که یک دام. نافیع گوتوویه تی: نه وه ی بو عومه ری کوپی عه بدولعه زیز گیپرایه وه له سه رده می خیلافه ته که یدا، نه ویش گوتی: نه و ته مه نه جیا که ره وه یه له نیوان گهوره و گیم که.

بَابُ السِّنْرِ عَلَى الْمُؤْمِنِ وَدَفْعِ الْحُدُودِ بِالشُّبُهاتِ

باسی داپۆشینی هەڵەی بروادار و لابردنی سزا و تۆڵە بەھۆی گومانەوە

٤٨٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَه اللَّه فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسىنىك كەموكورى موسولانى دادەپۆشىنت». موسولانى دادەپۆشىنت».

٤٨٩. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ عَنِ النَّبِيِّ قَالَ: «مَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ أَخِيه الْمُسْلِمِ، سَتَرَ اللَّه عَوْرَتَه، اللَّه عَوْرَتَه يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ كَشَفَ عَوْرَةَ أَخِيه الْمُسْلِمِ، كَشَفَ اللَّه عَوْرَتَه، حَتَّى يَفْضَحَه بِها فِي بَيْتِه».

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: پیخهمبهر کیش فهرموویه تی: «ههر که سیک کهموکو پی برای موسو لهانی دابپوشیت، خوا کهموکو پیه کانی داده پوشیت له پوژی قیامه تدا، ههر کهس کهموکو پیه کانی موسولهانی ئاشکرا بکات، خوا کهموکو پیه کانی ئاشکرا ده کات و ئابرووی ده بات، هه تا ئه گهر له نیو ماله که ی خویشیدا بیت».

بَابُ حَدِّ الزِّنَا

باسی سزای زینا

٤٩٠. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «خُذُوا عَنِّي، خُذُوا عَنِّي، خُذُوا عَنِّي، وَالثَّيِّبُ عَنِي، قَدْ جَعَلَ اللَّه لَهَنَّ سَبِيلًا، الْبِكْرِ بِالْبِكْرِ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ سَنَةٍ، وَالثَّيِّبُ بِالثَّيِّبِ جَلْدُ مِائَةٍ وَالرَّجْمُ».

عوبادهی کوری صامیت ، ده لیّت: پیغهمبهری خوا ع دوو جار فهرمووی:

«بریاره که له من وهربگرن، بهدلنیایی خوای گهوره رینگاچاره ی بن ئافره تان داناوه: کچ له گه ل کور (زینا بکهن) سهد دار و دوورخستنه وه ی سالنیکیان ده کهوینته سهر، پیاوی هاوسه ردار له گه ل ژنی هاوسه ردار سهد دار و به ردبار انکردنیان ده کهوینته سهر».

بَابُ مَنْ عَمِلَ عَمَلَ قَوْمٍ لُوطٍ

باسی ئەوانەي كردەوەي گەلى لووط دەكەن

٤٩١. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَنْ وَجَدْتُمُوه يَعْمَلُ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ، فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِه».

ئیبن عهبباس هم ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی فی فهرموویه تی: «ههر کهسیکتان بینی که کردهوه ی گهلی لووط ده کات (واته: نیربازی ده کات)، ههردووکیان بکوژن».

بَابُ إِقَامَةِ الْحُدُودِ عَلَى الْإِمَاءِ

باسى جێبهجێػردنى حەددەكان لەسەر كەنيزەك

٤٩٢. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ، وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ، وَشِبْلٍ ﴿ قَالُوا: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ فَسَأَلُهُ رَجُلٌ عَنِ الْأَمَةِ تَرْنِي قَبْلَ أَنْ تَحْصَنَ، فَقَالَ: «اجْلِدُها، فَإِنْ زَنَتْ فَاجْلِدُها»، ثُمَّ قَالَ: فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الرَّابِعَةِ: «فَبِعْها وَلَوْ بِحَبْلٍ مِنْ شَعَرٍ».

ئهبو هو پره پره و زهیدی کو پری خالید و شیبل کی ده نین: له خزمهت پیغهمبهری خوادا گی بووین، پیاویک پرسیاری لی کرد ده رباره ی که نیزه کیک که پیش ئهوه ی شوو بکات زینا بکات، ئهویش فه رمووی: «داری حه ددی لی بده، ئینجا ئه گهر زینای

🥞 جواهر سنن ابن ماجه 🥻

کردهوه داری حددی لن بده»، پاشان له سنیهم جاریان چوارهم جار فهرمووی: «جا بيفر ۆشه ئهگهر به يهتنک (گوريسنک) عی له موو دروستکر اويش بنت».

بَابُ حَدِّ السَّكْرَانِ

باسى حەددى سەرخۆش

٤٩٣. عَنْ عُمَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ ﷺ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: مَا كُنْتُ أَدِي مَنْ أَقَمْتُ عَلَيْهِ الْحَدَّ، إِلَّا شَارِبَ الْخَمْرِ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّه عَلَيْهِ لَمْ يَسُنَّ فِيهِ شَيْئًا، إِنَّمَا هوَ شَيْءٌ جَعَلْنَاه نَحْنُ.

عومه يرى كورى سه عيد الله ده لنت: عهلى كورى ئهبو تاليب الله گوتوويه تى: بۆ هیچ کهسینک که داری حهدم لی داوه و مردووه خوینم نهداوه، تهنها نهو کهسه نەبىت كە شەرابخۇرە، چونكە بەراستى يىغەمبەرى خوا على (لە چل جەلد زياتر) هیچ بریاریکی حددی دهربارهی نهفهرمووه، بهلکوو تهنها خومان شتیکهان بو دياري كردووه.

باسى ئەو كەسەي لەپيناو پاراستنى مالەكەيدا بكوژريت شەھيدە

٤٩٤. عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلِ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالُه فَهُوَ شَهِيدٌ».

سه عیدی کوری زهیدی کوری عهمری کوری نوفهیل ده گیریته وه: پیغه مبه رکیسی فهرموويهتى: «ههر كهسينك لهپيناو مالهكهيدا بكوژريت، ئهوه شههيده».

بَابُ حَدِّ السَّارِقِ

باسی حهددی دز

٤٩٥. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَعَنَ اللَّهِ السَّارِقَ، يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُه».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «نەفرەتى خوا لەو دزەى كە ھىلكەيەك دەدزىت و بەھۆيەوە دەستى دەبردرىت، پەتكىك دەدزىت و بەھۆيەوە دەستى دەبردرىت،

بَابُ الْخَائِنِ وَالْمُنْتَهِبِ وَالْمُخْتَلِسِ

باسی ناپاک و تالانکهر و مالرفین

٤٩٦. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا يُقْطَعُ الْخَائِنُ، وَلَا الْمُنْتَهِبُ، وَلَا الْمُنْتَهِبُ،

جابیری کوری عهبدوللا هی ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «دهستی ناپاک و تالانکهر و مالرفین نابردریت».

تنبيني:

خائین: ئەو كەسەى دزى بكات لەو شتەى كە بەئەمانەت لەلاى دانراوه و ناپاكى تىدا بكات.

تالانكەر: ئەو كەسەي بەئاشكرا شتەكە ببات.

رِفْيْنُهُر: ئەو كەسەى بەئاشكرا و بەخْيْرايى شت برفْيْنَيْت.

بَابُ لَا يُقْطَعُ فِي ثَمَرٍ وَلَا كَثَرٍ

باسی بهروبووم به دارهوه و کرۆکی دارخورما دهستیان لهسهر نابردریّت

٤٩٧. عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا قَطْعَ فِي ثَمَرٍ وَلَا كَثَرٍ».

رافیعی کوری خهدیج انده نیخه ده نیخه مبه ری خوای فه رموویه تی: «ته و به روبوومه ی که به داره وه یه و لین نه کراوه ته وه و کرو کی دار خور ماش ده ستبرینی له سه رنییه».

تيبيني:

(كـشر): شتيكي سپييه لهنيو قهدي دار خورما دينتهدهر و دهخوريت.

بَابُ مَنْ سَرَقَ مِنَ الْحِرْزِ

باسی ئەو كەسەی شت لە شوێنی پارێزراوی شايەن دەدزێ

٤٩٨. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ صَفْوَانَ، عَنْ أَبِيه ﷺ: أَنَّه نَامَ فِي الْمَسْجِدِ وَتَوَسَّدَ رِدَاءَه، فَأَخِذَ مِنْ تَحْتِ رَأْسِه، فَجَاءَ بِسَارِقِه إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَأَمَرَ بِه النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يُقْطَعَ، فَقَالَ صَفْوَانُ: يَا رَسُولَ اللَّه لَمْ أُرِدْ هذَا، رِدَائِي عَلَيْه صَدَقَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللّه فَقَالَ صَفْوَانُ: يَا رَسُولَ اللّه لَمْ أُرِدْ هذَا، رِدَائِي عَلَيْه صَدَقَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللّه عَيْهِ: «فَهلّا قَبْلَ أَنْ تَأْتِينِي بِه».

عهبدوللای کوری صهفوان له باوکیهوه شه ده گیرینهوه: له مزگهوت نوستووه و سهری به عهباکهی کردووه و یه کیک لهبن سهری دهریهیناوه (دزراوه)، ئینجا دزه کهی هینا بو خزمه تینهمبهری به مهری بینه فهرمانی کرد به دهستبرینی، صهفوانیش گوتی: ئهی پینهمبهری خوایش من ئهوه م نهده ویست! عهباکه م دهبه خشم به ئهو، ئینجا پینهمبهری خوایش فهرمووی: «نهده کرا پیش ئهوه ی بیهینیت بو لای من بیبه خشیت؟».

بَابُ التَّعْزِيرِ

باسی تەمێکردن

٤٩٩. عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ نِيَارٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ يَقُولُ: «لَا يُجْلَدُ أَحَدٌ فَوْقَ عَشْرِ جَلَدَاتٍ، إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّه».

ئهبو بوړده ی کوړی نیار ایس ده گیړیتهوه: پیغهمبهری خوا کی دهیفهرموو: «هیچ کهسیک له ده دار زیاتری لی نادریت، مهگهر له حهددیک نهبیت له حهدده کانی خوا».

بَابُ الْحَدُّ كَفَّارَةٌ

باسی (جێبهجێکردنی) حهدد پاکبوونهوهی گوناهباره

٥٠٠. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَصَابَ مِنْكُمْ حَدًّا فَعُجِّلَتْ لَه عُقُوبَتُه، فَهُو كَفَّارَتُه، وَإِلَّا فَأَمْرُه إِلَى اللَّه».

عوباده ی کوری صامیت هم ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه ریه کیّک له ئیوه تووشی حهددیک بوو، جا سزاکه ی پیش خرا، ئه وه بوّی ده بیّته که فاره ت، ئه گه رنا ئه وه له ژیر ویستی خوادایه».

بَابُ الرَّجُلِ يَجِدُ مَعَ امْرَأَتِه رَجُلًا

باسی پیاوێک کهسێک لهگهڵ ژنهکهی ببینێت

٥٠١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ الْأَنْصَارِيَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه، الرَّجُلُ

يَجِدُ مَعَ امْرَأَتِه رَجُلًا، أَيَقْتُلُه؟ قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا»، قَالَ سَعْدُ: بَلَى، وَالَّذِي أَكْرَمَكَ بِالْحُقّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اسْمَعُوا مَا يَقُولُ سَيِّدُكُمْ».

ئەبو ھورەيرە چە دەگىرىتەوە: سەعدى كورى عوبادەى ئەنصارى چە گوتى: ئەى پىغەمبەرى خوا چە پىياوىكى لەگەل ژنەكەى خۆى پىياوىكى دەبىنىت، ئايا بۆى ھەيە بىكوژىت؟ پىغەمبەرى خوا چە فەرمووى: «نەخىر»، سەعد گوتى: بەلى، دەبىت بىكوژىت سويند بەو زاتەى كە بەھەق رىزى لى گرتوويت، پىغەمبەرى خوا چە فەرمووى: «گوى بگرن لەوەى كە گەورەكەتان دەيلىنى».

🔊 تنبيني:

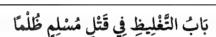
مهبهست له قسه کهی سه عد په تکردنه وه ی قسه و حوکمی پیغه مبه ری این اینه، به لکوو مهبه ستی پهروشی و غیره ت و عیززه ت و توپه بوون وا له پیاوه که ده کات که ئه و کاره بکات.

پەرتووكى خوينباييەكان

باسی هەپەشەی توند لە كوشتنی موسوڵمان بەستەم

٥٠٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الدِّمَاءِ».

عەبدوللا ﷺ دەلىّىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «يەكەم شتىّىك كە لە نىّوان خەلكىدا دادوەرى لەسەر دەكرىّت لە رۆژى قىامەتدا دەربارەى خوىّنەكانە».

٥٠٣. عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهِنِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ لَقِيَ اللَّه لَا يُشْرِكُ بِه شَيْئًا لَمْ يَتَنَدَّ بِدَمٍ حَرَامٍ دَخَلَ الْجُنَّةَ».

عوقبه ی کوری عامیری جوهه نی هی ده لیّت: پینه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «ههر که سیّک (له قیامه تدا) به خوا بگات و هیچ هاوه لیّکی بو خوا بریار نه دابیّت و خوینی که سیشی له ئه ستو دا نه بیّت، ده چیّته به هه شته وه».

٥٠٤. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبِ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَزَوَالُ الدُّنْيَا أَهُوَنُ عَلَى اللَّهُ مِنْ قَتْلِ مُؤْمِنِ بِغَيْرِ حَقِّ».

به پائی کو پی عازیب الله ده گیر نته وه: پیغه مبه ری خوا الله فه رموویه تی: «بینگومان له ناوچوونی دونیا ساده و ئاسانتره له لای خوا، له کوشتنی بروادار یک به ناهه ق».

بَابُ هَلْ لِقَاتِلِ مُؤْمِنِ تَوْبَةُ

باسی ئایا بکوژی بروادار تۆبەی بۆ ھەیە؟

٥٠٥. عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ﴿ قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَمَّنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا ثُمَّ قَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهتَدَى، قَالَ: وَيْحَه، وَأَنَّى لَه الْهدَى؟ سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ ﷺ وَأَنَى لَه الْهدَى؟ سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ ﷺ يَقُولُ: رَبِّ سَلْ يَقُولُ: رَبِّ سَلْ هَذَا لِمَ قَتَلَنِي؟». وَاللَّه لَقَدْ أَنْزَلَها اللَّه ﷺ عَلَى نَبِيِّكُمْ، ثُمَّ مَا نَسَخَها بَعْدَمَا أَنْزَلَها.

سالیمی کوپی ئهبو جهعد که ده لیّت: پرسیار له ئیبن عهبباس کرا دهربارهی کهسیّک که به نه نقه ست برواداریّکی کوشتووه، پاشان تهوبهی کردووه و بروای هیّناوه و کرده وه ی باشی کردووه، پاشان ریّگای راستی گرتووه، ئهویش گوتی: به لای لی بدات، چون ریّگای راستی گرتووه؟! بو خوم گویّم له پیّغه مبهره که تان به بوو ده یفه رموو: «له روّژی قیامه تدا بکوژ و کوژراو دیّنن که کوژراوه که به سهری بکوژه که به ستر اوه و ده لیّت: پهروه ردگارا پرسیاری لی بکه بوّچی منی کوشتووه؟»، سویّند به خوا بیّگومان خوا گه (حوکمه که ی) دابه زاندوّته سهر پیغه مبهره که تان بیشی، پاشان نه سخیش نه بو ته وه پاش دابه زینی.

بَابُ مَنْ قُتِلَ لَه قَتِيلٌ فَهوَ بِالْخِيَارِ بَيْنَ إِحْدَى ثَلَاثٍ

باسی ئەو كەسەی كەسپكى لى كوژراوە، لە سى شت سەرىشكە

٥٠٦. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ قُتِلَ لَه قَتِيلٌ فَهوَ بِخَيْر النَّظَرَيْنِ: إِمَّا أَنْ يَقْتُلَ، وَإِمَّا أَنْ يُفْدَى».

ئەبو ھورەيرە ، ھەركەستىك كەستىكى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەركەستىك كەستىكى لى كوژرا، ئەوە سەرپشكە لەنتوان دوو شتدا: يان بكوژ بكوژيتەوە، يان خوينبايى وهربگرينت».

تنسني:

له ړيوايهتي ديکه دا هاتووه له صهحيحي موسليم، بژاردهي سێيهم بريتييه له پێبژاردن و خوينبايي وهرگرتن.

بَابُ دِيَة شِبْه الْعَمْدِ مُغَلَّظَةً

باسى خوێنبايى كوشتنى وەكوو بەئەنقەست (نيمچە ئەنقەست)

٥٠٧. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بَنِ عَمْرِو ، عَنْ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «قَتِيلُ الْخَطَأِ شِبْه الْعَمْدِ، قَتِيلُ السَّوْطِ وَالْعَصَا، مِائَةٌ مِنَ الْإِبِلِ، أَرْبَعُونَ مِنْها خَلِفَةً، فِي بُطُونِها أَوْلَادُها».

عەبدوڭلاى كوړى عەمر ﷺ دەگيرېتەوە: پېغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «خوينبايى کوشتنی هه لهی نیمچه قهستی به قامچی و گۆچان سهد وشتره، چل دانه لهو سهده وشترى ئاوسن (به چكه كه يان له سكياندايه)».

بَابُ الدِّيَةِ عَلَى الْعَاقِلَةِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عَاقِلَةٌ فَفِي بَيْتِ الْمَالِ

باسی خوێنبایی له ئهستۆی خزمهکانه، ئهگهر خزم و کهسی نهبوو، له خهزێنهی دهوڵهت دهدرێت

٥٠٨. عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةً ﷺ قَالَ: قَضَى رَسُولُ اللَّه ﷺ بِالدِّيةِ عَلَى الْعَاقِلَةِ.

موغیره ی کوری شوعبه ﷺ ده لُنیت: پیغهمبهری خوا ﷺ بریاری داوه که ئهو خوینباییه ی لهسهر کهسوکاره بیدهن.

٥٠٩. عَنِ الْمِقْدَامِ الشَّامِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَنَا وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَه، عَنْه وَيَرِثُه». لَه، أَعْقِلُ عَنْه وَيَرِثُه».

میقدامی شامی شده نیخه ده نیخه مبه ری خوا شخی فه رموویه تی: «من میراتگری که سینکم که میراتگری نه بینت، خوینبایی بو ده ده م و میراتیشی لی ده گرم، وه خالیش میراتگری که سینکه که میراتگری نه بینت، خوینبایی بو ده دات و میراتیشی لی ده گریت».

بَابُ الْمِيرَاثِ مِنَ الدِّيَةِ

باسی میراتی خویّنبایی

٥١٠. عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ﷺ: أَنَّ عُمَرَ ﷺ كَانَ يَقُولُ: الدِّيَةُ لِلْعَاقِلَةِ وَلَا تَرِثُ الْمَرْأَةُ مِنْ دِيَةِ زَوْجِها شَيْئًا، حَتَّى كَتَبَ إِلَيْهِ الضَّحَّاكُ بْنُ سُفْيَانَ: أَنَّ النَّبِيِّ ﷺ وَرَّثَ امْرَأَةَ أَشْيَمَ الضِّبَابِيِّ مِنْ دِيَةِ زَوْجِها.

سه عیدی کوری موسه بیب شنه ده گیری نته وه: عومه ر شنه ده یگوت: خوینبایی بو خزم و که سوکاری کوژراوه که یه باوکه وه (نه ك دایك)، وه ده یگوت: ئافره ت (کاتیك

میرده کهی کوژرا) هیچی به رناکه ویت له خوینبایی میرده کهی، هه تا کاتیك زه ححاکی کوری سوفیان نووسراوی بن نووسی، (تیدا هاتبوو): پیغه مبه ریگی (کاتیك یه کیك له هاوه له کانی به هه له کوژرا)، به شیك له میراته کهی دا به هاوسه ره کهی.

بَابُ الْقَاتِلُ لَا يَرِثُ

باسی بکوژ میرات ناگریت له کوژراو

٥١١. عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ﴿ إِنَّ أَبَا قَتَادَةَ ﴿ -رَجُلٌ مِنْ بَنِي مُدْ لِجٍ- قَتَلَ ابْنَه، فَأَخَذَ مِنْه عُمَرُ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ ثَلَاثِينَ حِقَّةً وَثَلَاثِينَ جَذَعَةً وَأَرْبَعِينَ خَلِفَةً، فَقَالَ:
 أَيْنَ أَخُو الْمَقْتُولِ؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «لَيْسَ لِقَاتِلٍ مِيرَاثٌ».

عهمری کوری شوعه یب شه ده گیریته وه: ئه بو قه تاده شه - که پیاویک بوو له هوزی به به نو مودلیج - کوره که ی خوی کوشتبوو، جا عومه رسه د وشتری لی وه رگرت: سی وشتری سیساله و سی وشتری چوارساله و چل وشتری ئاوس، ئینجا گوتی: برای کوژراوه که له کوییه؟ گویم له پیغه مبه ری خوا شیخ بوو ده یفه رموو: «بکوژ هیچ میرات ناگریت (هیچی به باو که بکوژه که نه دا)».

بَابُ الْقِصَاصِ فِي السِّنِّ

باسى تۆلەكردنەوەي ددان

٥١٢. عَنْ أَنَسٍ ﴿ قَالَ: كَسَرَتِ الرُّبَيِّعُ عَمَّةُ أَنَسٍ ثَنِيَّةَ جَارِيَةٍ، فَطَلَبُوا الْعَفْو، فَأَبَوْا، فَأَبُوا، فَقَالَ: أَنْسُ بُنُ النَّضِرِ يَا رَسُولَ اللَّه، تُكْسَرُ ثَنِيَّةُ الرُّبَيِّعِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحُقِّ لَا تُكْسَرُ، فَقَالَ النَّهِ النَّهِيُّ وَلَا يَكُسَرُ، فَقَالَ النَّهِ يَظِيَّةٍ: «يَا أَنَسُ كِتَابُ اللَّه الْقِصَاصُ»، قَالَ: فَرَضِيَ الْقَوْمُ فَعَفَوْا، فَقَالَ رَسُولُ النَّهِ يَظِيَّةٍ:

اللَّه ﷺ: «إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّه مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهَ لَأَبَرَّه».

بَابُ دِيَةِ الْأَسْنَانِ

باسی خوینبایی دُدان

٥١٣. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «الْأَسْنَانُ سَوَاءُ الثَّنِيَّةُ وَالضِّرْسُ سَوَاءُ».

ئیبن عهبباس هم ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ددانه کان وه کوو یه ک یه کسانن دووانه و خرینه یه کسانن (واته: ئه گهر ناویشیان جیا بیّت، ههر وه کوو یه ک یه کسانن و ددان ههر ددانه)».

٥١٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ أَنَّه قَضَى فِي السِّنِّ خَمْسًا مِنَ الْإِبِلِ.

ئىبن عەبباس ﷺ دەگێړێتەوە: پێغەمبەر ﷺ بۆ خوێنبايى ددان پێنج وشترى بړيار داوه (بۆ ھەر ددانێک پێنج وشتر).

🥞 جواهر سنن ابن ماجه 🦹

بَابُ مَنْ عَضَّ رَجُلاً فَنَزَ عَ يَدَه فَنَدَرَ ثَنَايَاه

باسی ئەوەي دەستى كەسپىك دەگەزىت، کابرا دەستى رادەكێشێت و ددانى يێشەوەي دەردێت

٥١٥. عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنِ ﷺ: أَنَّ رَجُلاً عَضَّ رَجُلاً عَلَى ذِرَاعِه فَنَزَ عَ يَدَه فَوَقَعَتْ ثَنِيَّتَاه، فَرُفِعَ إِلَى النَّبِيِّ عَلَيْهُ فَأَبْطَلَهمَا وَقَالَ: «يَقْضَمُ أَحَدُكُمْ كَمَا يَقْضَمُ الْفَحْلُ».

عیمرانی کوری حوصهین الله ده گیریتهوه: پیاویک باسکی پیاویکی دیکهی گهست، ئەويش دەستى (لە دەمى) رادەپسكيويت، ئەويش ددانى پيشەوەي ھەلدەوەريت و داواکهی (بق خوینبایی) بق خزمهت پیغهمبهر ﷺ بهرز کردهوه، پیغهمبهریش ﷺ داواکهی ههلوهشاندهوه، فهرمووی: «پهکیکتان ئهوی دیکه وهکوو نیره وشتر ده گهزیت (دواتریش داوای ماف ده کهن)».

بَابُ لَا يُقْتَلُ مُؤْمِنٌ بِكَافِرِ

باسى موسولمان لهبرى كافر ناكوژريتهوه

٥١٦. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «لَا يُقْتَلُ مُؤْمِنٌ بِكَافِرٍ، وَلَا ذُو عَهدٍ فِي عَهده».

ناکوژریتهوه، ههروهها کافریک که لهژیر پهیانی موسولهاناندا بیت لهبری کافریک كه يه ياني له گهل موسوللاناندا نه بيت ناكو ژريتهوه».

بَابُ لَا يُقْتَلُ وَالِدٌ بِوَلَدِه

باسی باوک له تۆلەی کورەکەی ناکوژرێتەوە

٥١٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا يُقْتَلُ بِالْوَلَدِ الْوَالِدُ».

ئىبن عەبباس الله دەگيرىتەوە: كە پىغەمبەرى خوا الله ئۆلەى مندال باوكەكە ناكوژرىتەوە. (ئەگەر باوك كورى خۆى كوشت ناكوژرىتەوە)».

بَابُ لَا يَجْنِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ

باسی کەس تاوانی کەس ھەڵناگرێت

٥١٨. عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «أَلَا لَا يَجْنِي جَانٍ إِلَّا عَلَى نَفْسِه، لَا يَجْنِي وَالِدٌ عَلَى وَلَدِه، وَلَا مَوْلُودٌ عَلَى وَالِدِه».

له سولهیانی کوری عهمری کوری نهحوه صهوه له باوکیه وه ده گیری ته وه وه گوتوویه تی ده گیری ته وه ده نیخه موو: گوتوویه تی اله حهجی مالناواییدا گویم له پیخه مبه ری خوا کی بوو ده یفه رموو: «ناگادار بن تاوانبار تاوانه کهی ته نها له سه ر خویه تی باوک له سه ر منداله کهی تاوانبار ناکریت».

بَابُ الْمُسْلِمُونَ تَتَكَافَأُ دِمَاؤُهمْ

باسی موسولّمانان یهکسانن له توّله و خویّندا

٥١٩. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «الْمُسْلِمُونَ تَتَكَافَأُ دِمَاؤُهمْ وَهمْ يَدُ

عَلَى مَنْ سِوَاهِمْ، يَسْعَى بِذِمَّتِهِمْ أَدْنَاهِمْ، وَيُرَدُّ عَلَى أَقْصَاهِمْ».

ئیبن عهبباس ها ده گیریتهوه: پیغهمبهر ها فهرموویه تی: «موسو لهانان خوینه کانیان یه کسانه (گهوره و گچکه و پلهوپایه به هیز و لاواز ههموویان یه کسانن له توله و خوینباییدا)، له گه ل یه کدیدا یه کدهستن و هاوکاری یه کدین له بهرانبهر خه لکی دیکه دا، کامهیان له ههمووان له خواره وه تره، ئه گهر که سیکی په نا دا په نادانه که ده که ویته ئه ستوی ههمووان، نزیک و دوور و لاواز و به هیز له غه نیمه تدا یه کسانن».

٥٢٠. عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْمُسْلِمُونَ يَدُ عَلَى مَنْ سِوَاهِمْ، وَتَتَكَافَأُ دِمَاؤُهُمْ».

مهعقیلی کوری یه سار شده نین: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «موسو نهانان هه موویان یه کده ست و یه کبازوون له گه ن یه کدیی به رانبه ر به غهیری خویان و خوینه کانیان یه کسانن».

بَابُ مَنْ قَتَلَ مُعَاهدًا

باسی کهسیّک خاوهن پهیمانیّک بکوژیّت

٥٢١. عَنْ عَبْدِ اللَّهُ بْنِ عَمْرِو ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «مَنْ قَتَلَ مُعَاهدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجُنَّةِ، وَإِنَّ رِيحَها لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا».

عەبدوللاى كورى عەمر الله دەلىنىت: پىغەمبەرى خوا الله فەرموويەتى: «ھەر كەسىك كافرىكى خاوەن پەيهان (كافرىك كە پەيهانى پاراستنى پى درابىت) بكوژىت، بۆنى بەھەشت ناكات، لە كاتىكدا بىگومان بۆنى بەھەشت لە دوورى چل ساللە رىگا بۆن دەكرىت».

بَابُ مَنْ أَمِنَ رَجُلًا عَلَى دَمِه فَقَتَلَه

باسی کهسیّک دڵنیایی بداته پیاویّک و بیکوژیّت

٥٢٢. عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ شَدَّادٍ الْفِتْيَانِيِّ ﴿ قَالَ: لَوْلَا كَلِمَةُ سَمِعْتُهَا مِنْ عَمْرِو بْنِ الْحَمِقِ الْخُوَاعِيِّ، لَمَشَيْتُ فِيمَا بَيْنَ رَأْسِ الْمُخْتَارِ وَجَسَدِه سَمِعْتُه يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ الْخُزَاعِيِّ، لَمَشَيْتُ فِيمَا بَيْنَ رَأْسِ الْمُخْتَارِ وَجَسَدِه سَمِعْتُه يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَى دَمِه، فَقَتَلَه، فَإِنَّه يَحْمِلُ لِوَاءَ غَدْرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

پیفاعه ی کوپری شهددادی فیتیانی شنخ ده لیّت: ئه گهر ئهو قسه یه نهبایه که له عهمری کوپری حهمیقی خوزاعییه وه بیستوومه، سهری موختارم له لاشه ی جیا ده کرده وه، به نیّوانی سهری و لاشه یدا هاتووچوم ده کرد، (به لام) گویّم لی بوو ده یگوت: پیخهمبه ری خواش فهرموویه تی: «ههر که سیّک د لنیایی بداته که سیّک که گیانی پاریّزراو بیّت و دواتریش بیکوژیّت، ئه وه ئه و که سه له پروژی قیامه تدا ئالای ناپاکی و سته مکاری هه لده گریّت».

بَابُ الْعَفْوِ عَنِ الْقَاتِلِ

باسی چاوپۆشیکردن و لێخۆشبوون له بکوژ

٥٢٣. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَتَلَ رَجُلُ عَلَى عَهِدِ رَسُولِ اللّه ﴿ فَرُفعَ ذَلِكَ إِلَى النّبِيِّ ﴾ فَدَفَعَه إِلَى وَلِيِّ الْمَقْتُولِ، فَقَالَ الْقَاتِلُ: يَا رَسُولَ اللّه، وَاللّه مَا أَرَدْتُ قَتْلَه، فَقَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ لِلْوَلِيِّ: «أَمَا إِنَّه إِنْ كَانَ صَادِقًا ثُمَّ قَتَلْتُه دَخَلْتَ النَّارَ». قَالَ: فَخَلَ سَبِيلَه، قَالَ: وَكَانَ مَكْتُوفًا بِنِسْعَةٍ، فَخَرَجَ يَجُرُ بِسْعَتَه، فَسُمِّي ذَا النِّسْعَةِ.

ئەبو ھورەيرە چە دەڭيت: لە سەردەمى پىغەمبەرى خوادا چە پىاويك كەسىكى كوشت، جا داواكەيان بەرز كردەوە بى لاى پىغەمبەرى خوا چى ، ئەويش داى بە دەستى خزم و كەسى كوژراوەكە، بكوژەكەش گوتى: ئەى پىغەمبەرى خوا چى

سویند به خوا نیازی کوشتنیم نهبوو، ئینجا پیغهمبهری خوا کی به خزم و کهسی کوژراوه کهی فهرموو: «به لام ئه گهر راست بکات (که مهبهستی کوشتن نهبووه) و توش بیکوژیتهوه، تو ده چیته دوزه خ». راوی ده لینت: ئهویش وازی لی هینا، ده لینت: بکوژه که دهسته کانی به قایشیک بهستر ابوو، جا که هاته ده رهوه قایشه کهی به دوای خویدا راده کیشا، له و کاته وه ناویان لی نا خاوه ن قایش.

بَابُ الْعَفْوِ فِي الْقِصَاصِ

باسى لێخۆشبوون له تۆڵەكردئەوەدا

٥٢٤. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: مَا رُفِعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْءٌ فِيه الْقِصَاصُ، إِلَّا أَمَرَ فِيه بِالْعَفْوِ.

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ، دەڵێت: ھەر داوايەكى تۆڵەكردنەوە بەرز كرابێتەوە بۆلاى پێغەمبەرى خواﷺ، ھەر فەرمانى بەوە كردووە كەلێى خۆش بێت.

يەرتووكى وەسىيەتەكان

باسی ثایا پیغهمبهری خوا ﷺ وهسییه تی کردووه؟

٥٢٥. عَنْ عَائِشَةَ ، هَا قَالَتْ: مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّه عِنْ دِينَارًا وَلَا دِرْهمًا، وَلَا شَاةً وَلَا بَعِيرًا، وَلَا أَوْصَى بِشَيْءٍ.

عائیشه ، ده نینت: پیغهمبهری خوا ﷺ نه درههم و نه دینار و نه مه پ و نه وشتری (وهک میرات) لهدوای خوی بهجی نههیشت، وه (له بارهی سهروهت و سامان) وهسييهتي به هيچ شتيک نه کرد.

٥٢٦. عَنْ عَلِيٌّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﴿ قَالَ: كَانَ آخِرُ كَلَامِ النَّبِيِّ ﷺ: «الصَّلَاةَ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ».

عهلی کوری ئەبو تالیب الله دەلنت: كۆتا فەرمايستى ينغەمبەر الله ئەوە بوو: «ئاگادارى نويْره كانتان بن و ئاگاتان لهوانهش بيت كه لهژير دهستتانن (واته: كۆيله و كەنىز مكەكان)».

بَابُ الْحَتِّ عَلَى الْوَصِيَّةِ

باسى هاندان لەسەر وەسىيەتكردن

٥٢٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «مَا حَقُّ امْرِيُ مُسْلِمٍ أَنْ يَبِيتَ لَيْكَ عَنْدَه». لَيْلَتَيْنِ وَلَه شَيْءٌ يُوصِي فِيه، إِلَّا وَوَصِيَّتُه مَكْتُوبَةٌ عِنْدَه».

ئیبن عومهر هم ده آنی: پنغهمبهری خوا هم فهرموویه تی: «کهسنکی موسو آلمان شتنکی هه بنت و پنویست بنت و هسیمه تی بی بکات، هه ق نیبه دوو شه و لهسه ریه ک بمننیته وه، که چی و هسیمه تنامه که ی به نووسراوی لای نه بنت».

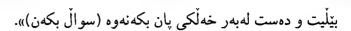
بَابُ الْوَصِيَّةِ بِالثُّلُثِ

باسی وهسییه تکردن به سییه کی مال

٥٢٨. عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ، عَنْ أَبِيه ﴿ قَالَ: مَرِضْتُ عَامَ الْفَتْحِ حَتَّى أَشْفَيْتُ عَلَى الْمَوْتِ، فَعَادَنِي رَسُولُ اللَّه عَلَى أَيْ رَسُولَ اللَّه، إِنَّ لِي مَالًا كَثِيرًا وَلَيْسَ الْمَوْتِ، فَعَادَنِي رَسُولُ اللَّه عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الللّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ ع

عامیری کوپی سه عد له باوکیه وه ها ده گیریته وه، گوتوویه تی: له سالی فه تحی مه ککه دا نه خوش که وتم به جوری هه ستم کرد مردنم نزیک بوته وه، جا پیغه مبه ری خوا ها سهردانی کردم، گوتم: ئهی پیغه مبه ری خوا ها من مال و سامانیکی زورم هه یه و ته نها یه ک کچیشم هه یه میراتم لی بگریت، ئایا دوو له سه ر سنی ماله که م به خیر؟ فه رمووی: «نه خیر»، گوتم: ده ی مادام یه ک له سه ر سنی (سیده ک)، فه رمووی: «سیده ک باشه، سیده کیش زوره، چونکه ئه گه ر میراتگره کانت به ده و له مه دری به جی بیلیت باشتره له وه ی که به هه دراری جییان ئه گه ر میراتگره کانت به ده و له مه نه دی به جی بیلیت باشتره له وه ی که به هه دراری جییان

بَابُ لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ

باسی وهسییه تکردن بۆ میراتگر دروست نییه

٥٢٩. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: إِنِّي لَتَحْتَ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّه ﷺ يَسِيلُ عَلَيَّ لُعَابُها فَسَمِعْتُه يَقُولُ: «إِنَّ اللَّه قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقِّ حَقَّه، أَلَا لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ».

ئهنهسی کوری مالیک شن ده لیّت: من له خواره وه ی وشتره که ی پینه مبه ری خوا شنه به موری و شنه که ی پینه مبه ری خوا شنی به سه ر مندا ده پرژا، گویّم لیّبوو (پینه مبه ریسی به مهموو خاوه ن مافیّکی داوه، تاگادار بن و هسییه تکردن بو میراتگر دروست نییه».

بَابُ مَنْ مَاتَ وَلَمْ يُوصِ هِلْ يُتَصَدَّقُ عَنْه

پاسی کهسیّک که مردبیّ و وهسییه تی نهکردبیّت نایا خیّر و چاکهی بوّ دهکریّت؟

٥٣٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَقَالَ: إِنَّ أَبِي قَدْ مَاتَ وَتَرَكَ مَالًا وَلَمْ يُوصِ، فَهِلْ يُكَفِّرُ عَنْهِ أَنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهِ؟ قَالَ: «نَعَمْ».

ئهبو هو په په ده گنریتهوه: پیاویک پرسیاری له پیغهمبه ری خوا کی کرد، گوتی: باوکم مردووه و سامانی لهدوای خوی جی هیشتووه و وهسییه تیشی نه کردووه، جا ئایا ئه گهر من خیر و چاکهی بو بکهم ده بیته هوی سرینه وهی گوناهه کانی؟ فهرمووی: «به لی».

كِتَابُ الْفَرَائِضِ

پەرتووكى زانستى ميرات

بَابُ فَرَائِضِ الصَّلْبِ

باسی میراتی پشت (باوک و کچ و کوړ و نهوه)

٥٣١. عَنِ الْهَزَيْلِ بْنِ شُرَحْبِيلَ ﴿ قَالَ: جَاءَ رَجُلُ إِلَى أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ وَسَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ الْبَاهِلِيِّ فَسَأَلَهمَا عَنِ ابْنَةٍ، وَابْنَةِ ابْنِ، وَأُخْتِ لِأَبِ وَأُمِّ، فَقَالَا: لِلابْنَةِ النِّصْفُ، وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ، وَالْمِتِ ابْنَ مَسْعُود، فَسَيُتَابِعُنَا، فَأَتَى الرَّجُلُ ابْنَ مَسْعُود فَسَيُتَابِعُنَا، فَأَتَى الرَّجُلُ ابْنَ مَسْعُود فَسَأَلُه، وَأَخْبَرَه بِمَا قَالَا: فَقَالَ عَبْدُ اللَّه: قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهتِدِينَ، وَلَكِنِي سَأَقْضِي بِمَا قَضَى بِه رَسُولُ اللَّه ﷺ: لِلابْنَةِ النِّصْفُ، وَلِابْنَةِ الإبنِ السُّدُسُ، وَلَكِنِي سَأَقْضِي بِمَا قَضَى بِه رَسُولُ اللَّه ﷺ: لِلابْنَةِ النِّصْفُ، وَلِابْنَةِ الإبنِ السُّدُسُ، تَكْمِلَةَ الثَّلُنَيْنِ، وَمَا بَقِيَ فَلِلْأُخْتِ.

هوزهیلی کوری شوره حبیل هده نیت: پیاویک هات بو لای نهبو مووسای نهشعه ری و سه لمانی کوری رهبیعه ی باهیلی و پرسیاری لی کردن ده رباره ی میراتی کچیک و کچیکی کور و خوشکیکی له دایک و باوکی، نهوانیش گوتیان: کچه که نیوه ی ههیه و نهوه ی مایه وه بو خوشکه کهیه، بچو بو لای ئیبن مهسعوود نهویش وه کوو ئیمه بریار ده دات، ئینجا پیاوه که هاته لای ئیبن مهسعوود و پرسیاره که ی

لی کرد و ههوانی بریاری ئهوانیشی پی دا، عهبدوللاش گوتی: ئهگهر وه کوو ئهوان بلیّم و بریار بده م کهواته گومرا و سهر لیّشیّواو بم (چونکه تاگاداری بریاره کهی پیّغهمبهر پیّغهمبهر پیّغهمبهر پی بینار دهده من به بریاری پیّغهمبهری خوا پی بریار دهده من کچه که نیوه ی ده کهویّت، که به ههردووکی ده بیّته دوو لهسهر سی، جا ئهوه ی مایهوه بی خوشکه کهیه.

بَابُ فَرَائِضِ الْجَدِّ

باسی میراتی باییره

٥٣٢. عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارِ الْمُزَنِيِّ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ عَلَيْ أُتِيَ بِفَرِيضَةٍ فِيها جَدُّ، فَأَعْطَاه ثُلُثًا، أَوْ سُدُسًا.

مهعقیلی کوری یهساری موزهنی الله ده نیت: میراتی باپیرهیه کیان هینا بو خزمهت پیغهمبه ری خوا کیم لی بوو که سیدک یان شهشیه کی پی دا.

بَابُ الْكَلَالَةِ

باسى كەلالە

٥٣٣. عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الْيَعْمُرِيِّ ﴿ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَابِ ﴿ قَامَ خَطِيبًا يَوْمَ الْجُمُعَةِ - أَوْ خَطَبَهِمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ - فَحَدَ اللَّه وَأَثْنَى عَلَيْه وَقَالَ: إِنِي وَاللَّه مَا أَدَ عُ يَعْدِي شَيْئًا هِوَ أَهُمُ إِلَيَّ مِنْ أَمْرِ الْكَلَالَةِ، وَقَدْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَمَا أَعْلَظ لِي بَعْدِي شَيْئًا هِوَ أَهُمُ إِلَيَّ مِنْ أَمْرِ الْكَلَالَةِ، وَقَدْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَمَا أَعْلَظ لِي فِي شَيْءٍ مَا أَعْلَظ لِي فِيها، حَتَّى طَعَنَ بإِصْبَعِه فِي جَنْبِي -أَوْ فِي صَدْرِي- ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ، تَكْفِيكَ آيَةُ الصَّيْفِ الَّتِي نَزَلَتْ فِي آخِرِ سُورَةِ النِّسَاءِ».

مهعدانی کوری ئهبو تەلحەی يەعموری ، الله دەگيريتهوه: عومەری کوری خەتتاب

الله روزی جومعه وتاری دا -یان وتاری بو دان-، جا سوپاس و ستاییشی خوای كرد و گوتى: بيْگومان سويند به خوا من شتيک لهدوای خوم به جي ناهيلم که له مهسهلهی که لاله پیم گرینگتر بیت، بیگومان پرسیارم له پیغهمبهری خوا علی کرد ده ربارهی، له هیچ شتنك ئهوهنده پنداگریی لی نه كردم وه كوو له و باسه دا توندگیریی لى كردم، هەتا واى لىخ هات به پەنجەى نقورچى لە كەلەكەم -يان لە سىنگم- دا، پاشان فهرمووى: «ئهى عومهر ئهو ئايهتهى كۆتايى سوورەتى (النساء) كه له هاويندا دايهزى لهو بارهوه بهسه بۆ تۆ».

بَابُ مِيرَاثِ أَهلِ الْإِسْلَامِ مِنْ أَهلِ الشِّرْكِ

باسی میراتگرتنی موسولمانان له هاوبه شدانه ران

٥٣٤. عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﴿ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه، أَتَنْزِلُ فِي دَارِكَ بِمَكَّةً؟ قَالَ: «وَهِلْ تَرَكَ لَنَا عَقِيلٌ مِنْ رِبَاعِ أَوْ دُورٍ؟»، وَكَانَ عَقِيلٌ وَرِثَ أَبَا طَالِبٍ هُوَ وَطَالِبٌ، وَلَمْ يَرِثْ جَعْفَرٌ وَلَا عَلِيٌّ شَيْئًا، لِأَنَّهُمَا كَانَا مُسْلِمَيْنِ، وَكَانَ عَقِيلٌ وَطَالِبُ كَافِرَيْنِ. فَكَانَ عُمَرُ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ يَقُولُ: لَا يَرِثُ الْمُؤْمِنُ الْكَافِرَ. وَقَالَ أُسَامَةُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عِنْ : «لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ».

ئوسامهي كوړي زهيد ر ده لخ گوتم: ئهي پيغهمبهري خوا، ئايا له مهككهدا ده چيته نيو خانووه كهت؟ ئهويش فهرمووى: «ئايا مه گهر عهقيل هيچ شتيكي له خانووبهره و زەوى بۆ ئىمە جى ھىشتووە؟»، بۆيە ئاواى فەرموو چونكە عەقىل و تالىب مىراتيان له ئهبو تالیب گرتبوو، به لام جهعفهر و عهلی هیچیان وهرنه گرتبوو، چونکه ئهوان موسولْمان بوون و عهقیل و تالیب کافر بوون، جا عومهر لهبهر ئهوه بوو دهیگوت: بروادار میرات له کافر ناگریت، ئوسامهش گوتی: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: «موسولْمان ميرات له كافر ناگريت، وه كافريش ميرات له موسولْمان ناگريت».

بَابُ مِيرَاثِ الْقَاتِلِ

باسی میراتی بکوژ

٥٣٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «الْقَاتِلُ لَا يَرِثُ».

ئەبو ھورەيرە ، لله پېغەمبەرى خواوە ﷺ گېراويەتەوە كە فەرموويەتى: «بكوژ ميرات ناگرېت».

بَابُ ذَوِي الْأَرْحَامِ

باسی ئەو خزمە نزیكانەی بەشیان نییە لە میراتدا

٥٣٦. عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهِلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﴿ اَنَّ رَجُلًا رَمَى رَجُلًا بِسَهِمٍ فَقَتَلَه، وَلَيْسَ لَه وَارِثُ إِلَّا خَالُ، فَكَتَبَ فِي ذَلِكَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ إِلَى عُمَرَ، فَكَتَبَ إِلَيْه عُمَرُ، أَنَّ النَّبِيَ ﷺ قَالَ: «اللَّه وَرَسُولُه مَوْلَى مَنْ لَا مَوْلَى لَه، وَالْخَالُ وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَه».

ئهبو ئومامه ی کوری سه هلی کوری حونه نصب ده گیریته وه: پیاویک تیریکی هاویشته پیاویکی دیکه و کوشتی، (کوژراوه که) هیچ میراتگریشی نهبوو جگه له خالی، ئینجا ئهبو عوبه یده ی کوری جه پراح له و باره وه نامه یه ک ده نووسیت بو عومه ریش بوی ده نووسیت که پیغه مبه رکسی فه رموویه تی: «خوا و پیغه مبه ره که ی سه رپه رشتیار و پشتیوانی که سیکن که سه رپه رشتیاری نه بیت، خالیش (برای دایک) میراتگری که سیراتگری نه بیت».

بَابُ قِسْمَةِ الْمَوَارِيثِ

باسی دابهشکردنی میرات

٥٣٧. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْن عُمَرَ هِ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا كَانَ مِنْ مِيرَاثٍ قُسِمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَهُوَ عَلَى قِسْمَةِ الْجَاهِلِيَّةِ، وَمَا كَانَ مِنْ مِيرَاثِ أَدْرَكُه الْإِسْلَامُ فَهُوَ عَلَى قِسْمَةِ الْإِسْلَامِ».

عەبدوللاي كوړى عومەر ﷺ دەلى پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر ميراتىك له سهردهمي نهفاميدا دابهش كرابيت، لهسهر ههمان دابهشكردن دهمينيتهوه، ههر میراتنکیش له سهردهمی ئیسلامدا بنت، بهگویرهی بریارهکانی ئیسلام دابهش ده کر پت».

بَابُ إِذَا اسْتَهلَّ الْمَوْلُودُ وَرِثَ

باسی میراتی مندالیک که بهزیندوویی لهدایک ببیت

٥٣٨. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الله، وَالْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ﷺ قَالَا: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «لَا يَرِثُ الصَّبِيُّ حَتَّى يَسْتَهلَّ صَارِخًا»، قَالَ: وَاسْتِهلَالُه أَنْ يَبْكِيَ وَيَصِيحَ أَوْ يَعْطِسَ.

جابيري كوري عەبدوللا و ميسوەري كوري مەخرەمە کې دەلنن: پنغهمبەري خوا ﷺ فهرموويه تي: «مندال ميرات ناگريت تاكوو دهنگي ليّوه نهيه ت و هاوار نهكات (له كاتى لهدايكبووندا)». راوى گوتى: (استهلال) واته: بگريهت يان هاوار بكات، يان بيژ ميت.

بَابُ الرَّجُلِ يُسْلِمُ عَلَى يَدَيِ الرَّجُلِ

باسی نُەوەی پیاو لەسەر دەستى پیاوێک موسوڵمان ببێت

٥٣٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَوْهَبِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ تَمِيمًا الدَّارِيَّ يَقُولُ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه، مَا السُّنَّةُ فِي الرَّجُلِ مِنْ أَهلِ الْكِتَابِ يُسْلِمُ عَلَى يَدَيِ الرَّجُلِ؟ قَالَ: «هُوَ أَوْلَى النَّاسِ بِمَحْيَاه وَمَمَايُه».

عهبدو للای کوری مهوهه بی ده لیّت: گویّم له تهمیمی داری بوو ده یگوت: گوتم: ئهی پیغهمبه ری خوا گی ته که ر پیاوی ک (کهسیّک) له نه هلی کیتاب له سه ر دهستی پیاوی کی دیکه موسو لهان ببیّت، چ هه قیّکی به سه ریه وه هه یه ؟ فه رمووی: «نه و که سه له پیشترینه بر نه و له ژیان و مردنیدا».

بَابُ فَضْلِ الْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ١

باسی گەورەیی ساتێک دەرچوون بۆ جیهاد لەپێناو خوا ﷺ لە بەیانی و ئێوارەدا

٥٤٠. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «غَدْوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِي سَبيل اللَّه خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فيها».

ئەبو ھورەيرە ، شەندەلىن: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ساتىك دەرچوون له پيناو خوا چ له به ياني، يان له ئيواره دا، له دونيا و ئهوه شي كه تييدايه باشتره بۆ ئەو كەسە».

بَابُ مَنْ جَهزَ غَازِيًا

باسی کهسینک که ئامادهباشی بکات بو موجاهیدیک

٥٤١. عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهنِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ جَهزَ غَازِيًا فِي

سَبِيلِ اللَّه، كَانَ لَه مِثْلُ أَجْرِه مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِ الْغَازِي شَيْئًا».

زهیدی کوری خالیدی جوههنی شه ده نیت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ههر که سیک پیداویستیی موجاهیدیکی جهنگاوه ر له پیناو خوادا ناماده بکات، وه کوو نه موجاهیده که کهم ببیته وه».

بَابُ فَضْلِ النَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّه تَعَالَى

باسی گەورەیی بەخشین لەپێناو خوای بەرزدا

٥٤٢. عَنْ ثَوْبَانَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفِقُه الرَّجُلُ دِينَارٌ يُنْفِقُه الرَّجُلُ عَلَى يُنْفِقُه عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ الله، وَدِينَارٌ يُنْفِقُه الرَّجُلُ عَلَى أَصْحَابِه فِي سَبِيلِ الله، وَ يَنَارُ يُنْفِقُه الرَّجُلُ عَلَى أَصْحَابِه فِي سَبِيلِ الله».

سه وبان شه ده ڵێت: پێغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «باشترین دینارێک که پیاو خه رجی بکات ئه و دیناره یه که بۆ ماڵ و منداڵی خۆی خه رجی ده کات، ئه و دیناره یه که بۆ ئه سپێک خه رجی ده کات له پێناو خوادا، ئه و دیناره یش که پیاو بۆ هاوڕێکانی له پێناو خوادا خه رجی ده کات».

بَابُ مَنْ حَبَسَه الْعُذْرُ عَنِ الْجِهادِ

باسی ئەو كەسەی بە پاساوی شەرعی ئاتوانیت بچیت بۆ جیھاد

٥٤٣. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: لَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّه ﷺ مِنْ غَزْوَةٍ تَبُوكَ فَدَنَا مِنَ الْمَدِينَةِ قَالَ: «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لَقَوْمًا مَا سِرْتُمْ مِنْ مَسِيرٍ، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِيًا، إِلَّا كَانُوا مَعَكُمْ فِيهِ »، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَهِمْ بِالْمَدِينَةِ؟ قَالَ: «وَهِمْ بِالْمَدِينَةِ كَانُوا مَعَكُمْ فِيهِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَهِمْ بِالْمَدِينَةِ؟ قَالَ: «وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ كَانُوا مَعَكُمْ فِيهِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ؟ قَالَ: «وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ كَانُوا مَعَكُمْ فِيهِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ؟

ئهنهسی کوری مالیک شده ده نیت: کاتیک پیغهمبهری خوا شی له غهزای تهبووک گهرایهوه و له مهدینه نزیک بووهوه فهرمووی: «بیگومان له نیو مهدینه دا که سانیک ههن ههر رینگایه کتان بریوه و ههر شیو و دو نیکتان بریوه، مسؤگهر ئهوانیش له گه نی پیغهمبهری خوا ئهوان له مهدینهن؟ فهرمووی: «ئهوان له مهدینهن، به لام پاساوی شهرعی رینگهی لی گرتوون (که له گه نیمه بین، واته: له پاداشت له گه نیان)».

بَابُ الْخُرُوجِ فِي النَّفِيرِ

باسی دەرچوون بۆ جەنگ و جیھاد

٥٤٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «إِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فَانْفِرُوا».

ئيبن عەبباس ، دەگنريتەوە: پيغەمبەر ، فەرموويەتى: «ئەگەر داواتان لىخ كرا كە بۇ جيھاد دەربچن، برۆن».

٥٤٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هَ : أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ قَالَ: «لَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ الله، وَدُخَانُ جَهنَّمَ فِي جَوْفِ عَبْدٍ مُسْلِمٍ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگىرىتەوە: پىغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «تەپوتۆز و خۆلى رىڭاى جىھاد لەپنناوى خوادا لەگەل دووكەلى ئاگرى دۆزەخ بەيەكەوە لەننو ناخ و دەروونى بەندەيەكى موسوللاندا كۆ نابنەوە».

بَابُ الرَّجُلِ يَغْزُو وَلَه أَبْوَانِ

باسی ئهو پیاوهی دهچێت بۆ جیهاد و دایک و باوکی له ژیان ماون

٥٤٦. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ، قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ

الله، إِنِّي جِئْتُ أُرِيدُ الجِهادَ مَعَكَ، أَبْتَغِي وَجْه الله وَالدَّارَ الْآخِرَةَ، وَلَقَدْ أَتَيْتُ وَإِنَّ وَالدَّيَّ لَيَبْكِيَانِ، قَالَ: «فَارْجِعْ إِلَيْهِمَا، فَأَضْحِكْهِمَا كَمَا أَبْكَيْتَهِمَا».

عهبدو للای کوری عهمر هم ده لیّت: پیاویک هاته خزمه ت پیغهمبه ری خوا گی، گوتی: ئهی پیغهمبه ری خوا گی هاتو و ملی پیغهمبه ری خوا گی هاتو و ملی پیغهمبه ری خوا گی بهده ستهینانی دواړوژ، له کاتیکدا که هاتو وم دایک و باوکم ده گریان، فهرمووی: «بگه ریّوه بو لایان و پیکه نینیان بو بگیره وه، ههر وه ک چون گریاندووتن».

بَابُ النِّيَّةِ فِي الْقِتَالِ

باسی نییهت له جهنگ و جیهاددا

٥٤٧. عَنْ أَبِي مُوسَى ﴿ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الرَّجُلِ يُقَاتِلُ شَجَاعَةً، وَيُقَاتِلُ حَمِيَّةً، وَيُقَاتِلُ اللَّه هِيَ الْعُلْيَا، حَمِيَّةً، وَيُقَاتِلُ رِيَاءً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّه هِيَ الْعُلْيَا، فَهوَ فِي سَبِيلِ اللَّه».

ئهبو مووسا ها ده لیّت: پرسیار کرا له پیغهمبهر که بو دهرباره ی پیاویک که بو ئهوه ی پنی بگوتریّت ئازایه شهر ده کات، وه کهسیّک لهبهر دهمارگیریی خزمایه تی شهر ده کات و کهسیّک بهرووپامایی (ریا) شهر ده کات، ئینجا پیغهمبهری خوا که فهرمووی: «ههر کهسیّک بو ئهوه بجهنگیّت که بهرنامه ی خوا سهر بکهویّت، ئهو (جهنگان) ه له پیناو خوایه».

بَابُ الْقِتَالِ فِي سَبِيلِ اللَّه سُبْحَانَه وَتَعَالَى

باسی جهنگکردن لهپیناوی خوای پاک و بیگهرد و بهرز

٥٤٨. عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﷺ: أَنَّه سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّه ﷺ

مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ فُوَاقَ نَاقَةٍ، وَجَبَتْ لَه الْجُنَّةُ».

٥٤٩. عَنْ عَبْدَ اللَّه بْنَ أَبِي أَوْفَى فِي يَقُولُ: دَعَا رَسُولُ اللَّه ﷺ عَلَى الْأَحْزَابِ فَقَالَ: «اللَّهمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، سَرِيعَ الْحِسَابِ، اهزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهمَّ اهزِمُهمْ وَزَلْزِلْهمْ».

عهبدو للای کوری ئهبو ئهوفا که ده لیّت: پیخهمبهری خوا کی دوعای کرد له کوّمه لی بیّبروایان و فهرمووی: «خودایه ئهی ئهو زاتهی دابهزینهری قورئانیت و حیساب و لیپیچینه وه ته دهستبه جیّیه، تیکشکینه ری چین و کوّمه له کان، خودایه تیکیان بشکینه و لهرزه و ترس بخه نیّویان».

بَابُ فَضْلِ الشَّهادَةِ فِي سَبِيلِ اللَّه

باسي گەورەيى شەھىدبوون لەپێناوى خوادا

٥٥٠. عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكُرِبَ ﴿ عَنْ رَسُولِ اللَّهُ ﷺ قَالَ: «لِلشَّهيدِ عِنْدَ اللَّهُ سِتُّ خِصَالٍ: يَغْفِرُ لَه فِي أَوَّلِ دُفْعَةٍ مِنْ دَمِه، وَيُرَى مَقْعَدَه مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ، وَيُحَلَّى حُلَّةَ الْإِيمَانِ، وَيُزَوَّجُ مِنَ الْخُورِ الْعِينِ، وَيُشَقَّعُ فِي سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَقَارِبِه».

میقدامی کوری مهعدیکه ریب شده ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «شه هید شه ش تایبه تمه ندی له لای خوا هه یه: له گه ل یه که م دلوپی خوی نی که لیی ده پرژیت خوا لیی خوش ده بیت، وه شوینی خوی له به هه شتدا پیشان ده دریت، وه له سزای گور ده پاریز ریت، وه له ترس و له رزی گه وره یی پوژی قیامه ت ده پاریز ریت، وه ده رازی نیز ینده وه ده پرازی نیمان، وه حوری به هه شتی لی ما ره ده کریت،

وه تكا و شهفاعهت بۆ حەفتا كەس لە خزمەكانى پى دەدرىت».

٥٥١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ فَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا يَجِدُ الشَّهيدُ مَسَّ الْقَتْلِ، إِلَّا كَمَا يَجِدُ الشَّهيدُ مَسَّ الْقَتْلِ، إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ مِنَ الْقَرْصَةِ».

ئهبو هو په په ده لَيْت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «کاتێک کهسێک شههید دهبێت ئازاری کوشتنه کهی ته نها ئهوه نده یه که یه کێک له ئێوه مێرووله یه ک بیگه زێت».

بَابُ السِّلَاح

باسی چهک

٥٥٢. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ١١٠ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ دَخَلَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِه الْمِغْفَرُ.

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگنرىتەوە: پىغەمبەر ، ھاتە نىو شارى مەككە لە رۆژى رزگاركردنى مەككەدا كلاوىكى زرىپى لەسەر بوو.

بَابُ الرَّمْي فِي سَبِيلِ اللَّه

باسی تیرهاویشتن له ریّگهی خوادا

٥٥٣. عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ رَمَى الْعَدُوَّ بِسَهِمٍ، فَبَلَغَ سَهِمُه الْعَدُوَّ، أَصَابَ أَوْ أَخْطَأَ، فَعَدْلُ رَقَبَةٍ».

عهمری کوری عهبهسه هی ده لیّت: گویّم له پیخهمبهری خوا پی بوه، دهیفهرموو: «ههر کهسیّک تیریّک بگریّته دوژمن و بگاته دوژمنه کهی، بیپیّکیّت، یان نهیپیّکیّت، وه کوو ئهوه وایه کویلهیه کی ئازاد کردبیّت».

306. عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرِ الْجُهِنِيِّ ﷺ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ عَلَى الْمِنْبَرِ: {وَأَعِدُوا لَهِمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ } الانفاك: ٦٠، «أَلَا وَإِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمْيُ»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

عوقبه ی کوری عامیری جوهه نی شه ده لمی: گویم له پیغه مبه ری خوا علیه بوه، له سه مینبه رئه و ئایه ته ی ده خوینده وه: «{وَأَعِدُّوا لَهِمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّة}، واته: (ئه ی ئیانداران) ئاماده ی بکه ن بویان ئه وه ی له تو اناتاندا هه یه له هیز». ئینجا سی جار (فه رمووی:) «ئاگادار بن هیز که له ئایه ته که دا ها تووه، مه به ستی پی له تیرها ویژییه».

بَابُ لُبْسِ الْعَمَائِمِ فِي الْحَرْبِ

باسی لهسهرنانی میزهر له جهنگدا

٥٥٥. عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ: وَعَلَيْه عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ، قَدْ أَرْخَى طَرَفَيْها بَيْنَ كَتِفَيْه.

جهعفه ری کو پری عه مری کو پری حو پره یس له باوکیه وه هه ده گیری نته وه، گو تو و یه تی: وه کو و ئیستا پیغه مبه ری خوا شخی له به نیوان شانه کانیدا به رده دایه وه. پره شی له سه ر بو و که لکه کانی به نیوان شانه کانیدا به رده دایه وه.

بَابُ تَشْيِيعِ الْغُزَاةِ وَوَدَاعِهمْ

باسی ئامادهسازیکردن بۆ موجاهیدان و بەرێکردنیان

007. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ إِذَا أَشْخَصَ السَّرَايَا يَقُولُ لِلشَّاخِصِ: «أَسْتَوْدِعُ اللَّه دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ».

ئیبن عومهر هم ده لیّت: پیخهمبهری خوا کی کاتیک سوپاکانی به پی ده کرد، به نه وانه که ده چوون له گه ل سوپاکه پیی ده فه رموون: «دین و نه مانه ت و کوتایی کرده وه ت به خوا ده سپیرم».

بَابُ الْإِسْتِعَانَةِ بِالْمُشْرِكِينَ

باسی داوای هاوکاریکردن له هاوبهشدانهران

٥٥٧. عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّا لَا نَسْتَعِينُ بِمُشْرِكٍ».

عائیشه ها ده لیّت: پیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «ئیمه داوای یارمه تی له که سی هاو به شدانه ر ناکه ین».

بَابُ الْخَدِيعَةِ فِي الْحَرْبِ

باسی فێڵ و پیلان له جهنگدا

٥٥٨. عَنْ عَائِشَةَ هِمْ: أَنَّ النَّبِيِّ عَلِيْهِ قَالَ: «الْحَرْبُ خَدْعَةُ».

عائیشه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی فهرموویه تی: «جهنگ بریتییه له فیل و پیلانی جهنگی».

بَابُ الْمُبَارَزَةِ وَالسَّلَبِ

باسی جەنگاوەری و بەرخۆدان و حوکمی كەلوپەلی كوژراو بۆ موجاھيد

٥٥٥. عَنْ أَبِي قَتَادَةً ١٠٤ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ نَقَّلَه سَلَبَ قَتِيلٍ قَتَلَه يَوْمَ حُنَيْنٍ.

ئەبو قەتادە ﷺ دەگێړێتەوە: پێغەمبەرى خواﷺ كەلوپەلى ئەو كوژراوەي پێ داوە

که له غهزای حونهین کوشتوویهتی.

بَابُ الْغَارَةِ، وَالْبَيَاتِ، وَقَتْلِ النِّسَاءِ، وَالصِّبْيَانِ

باسی هیرشکردن به شهو له جهنگدا و کوژرانی ژن و مندالّ

٥٦٠. عَنِ ابْنِ عُمَرَ هُ أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ رَأَى امْرَأَةً مَقْتُولَةً فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ: فَنَهى عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ، وَالصِّبْيَانِ.

ئیبن عومه ر که ده گیریته وه: پیغه مبه ر که بینیی که ژنیک لهسه ر پیگایه کدا کو ژر اوه، بویه پیگریی کرد له کوشتنی ژن و مندال (له جهنگدا، مادام جهنگاوه ر نهبن).

بَابُ الْغُلُولِ

باسی خیانه تکردن له دهستکه وتی جهنگی

٥٦١. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﴿ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ يَوْمَ حُنَيْنٍ، إِلَى جَنْبِ بَعِيرٍ مِنَ الْمَقَاسِمِ، ثُمَّ تَنَاوَلَ شَيْئًا مِنَ الْبَعِيرِ، فَأَخَذَ مِنْه قَرَدَةً، يَعْنِي وَبَرَةً، فَجَعَلَ بَيْنَ إِصْبَعَيْه، ثُمَّ قَالَ: «يَا أَيُّها النَّاسُ إِنَّ هذَا مِنْ غَنَائِمِكُمْ، أَدُّوا الْخَيْط، وَمَا دُونَ ذَلِك، فَإِنَّ الْغُلُولَ عَارٌ، عَلَى أَهلِه يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَشَنَارٌ وَنَارٌ».

عوباده ی کوری صامیت شده المیت الله غهزای حونه ین پیغه مبه ری خوا الله نویژی بو کردین له ته نیشت یان له لای و شتریکی غه نیمه ت، پاشان هه ندیک تووکی له و شتره که کرده و هینای و له نیو په نجه کانی دانا و پاشان فه رمووی: «به ی خه لکینه تا به وه به شیکه له غه نیمه ته که تان، داو و ده رزیش و که متر یان زیاتریش له داو و ده رزی له گه ال غه نیمه تابخه نه وه ، چونکه خیانه تکردن له غه نیمه تابه عه به و نه نگییه

بۆ خاوەنەكەي و لەرۆژى دوايىدا ھۆي سزادان و ئاگرە».

بَابُ قِسْمَةِ الْغَنَائِمِ

باسى چۆنيەتى دابەشكردنى غەنيمەت

٥٦٢. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَسْهمَ يَوْمَ خَيْبَرَ لِلْفَارِسِ ثَلَاثَةَ أَسْهمِ: لِلْفَرِسِ سَهمَانِ، وَلِلرَّجُلِ سَهمٌ.

ئىبن عومەر ، گۆرنتەوە: پىغەمبەر ﷺ غەنىمەتى دابەش كرد لە غەزاى خەيبەر، بۆ سوار سىن بەشى پىن دەدا، بۆ ئەسپ دوو بەش، بۆ پياو بەشنىك.

بَابُ الْعَبِيدِ وَالنِّسَاءِ يَشْهدُونَ مَعَ الْمُسْلِمِينَ

باسی کۆیله و ئافرەت کە بەشداری دەکەن لەگەڵ موسوڵمانان

٥٦٣. عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ الْأَنْصَارِيَّةِ ﷺ قَالَتْ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، أَخْلُفُهمْ فِي رِحَالِهمْ، وَأَصْنَعُ لَهمُ الطَّعَامَ، وَأُدَاوِي الْجَرْحَى، وَأَقُومُ عَلَى الْمَرْضَى.

ئوم عهتیهی ئهنصاری شه ده لیّت: له حهوت غهزا له گه ل پیّغهمبه ری خوا کی الله عمیه می ناماده ی غهزا بووم، له لای بارگه و بنه که یان دهمامه و و خواردنم بو دروست ده کردن و برینداره کانم تیهار ده کردن و ثاگام له نه خوّشه کان ده بوو.

بَابُ وَصِيَّةِ الْإِمَامِ

باسی وهسییهت و راسپاردهکانی پیشهوا

٥٦٤. عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، إِذَا أَمَّرَ رَجُلًا عَلَى

سَرِيَّةٍ، أَوْصَاه فِي خَاصَّةِ نَفْسِه، بِتَقْوَى اللَّه، وَمَنْ مَعَه مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا، فَقَالَ: «اغْزُوا باسْمِ الله، وَفِي سَبيلِ الله، قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بالله، اغْزُوا وَلَا تَغْدِرُوا، وَلَا تَغُلُّوا، وَلَا تَمْثُلُوا، وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا، وَإِذَا أَنْتَ لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، فَادْعُهِمْ إِلَى إحْدَى ثَلَاثِ خِلَالِ: أَوْ خِصَالِ، فَأَيَّتُهِنَّ أَجَابُوكَ إِلَيْهَا، فَاقْبَلْ مِنْهمْ، وَكُفَّ عَنْهِمْ، ادْعُهِمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، فَإِنْ أَجَابُوكَ، فَاقْبَلْ مِنْهِمْ، وَكُفَّ عَنْهِمْ، ثُمَّ ادْعُهمْ إِلَى التَّحَوُّٰكِ، مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهاجِرِينَ، وَأَخْبِرْهِمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ، أَنَّ لَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ، وَأَنَّ عَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، وَإِنْ أَبَوْا، فَأَخْبِرْهِمْ أَنَّهمْ يَكُونُونَ كَأَعْرَابِ الْمُسْلِمِينَ، يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ الله، الَّذِي يَجْرِي عَلَى الْمُؤْمنِينَ، وَلَا يَكُونُ لَهِمْ فِي الْفَيْءِ، وَالْغَنِيمَةِ شَيْءٌ، إِلَّا أَنْ يُجَاهدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ همْ أَبَوْا، أَنْ يَدْخُلُوا فِي الْإِسْلَامِ، فَسَلْهِمْ إِعْطَاءَ الْجِزْيَةِ، فَإِنْ فَعَلُوا، فَاقْبَلْ مِنْهِمْ وَكُفَّ عَنْهمْ، فَإِنْ هِمْ أَبَوْا، فَاسْتَعِنْ بِاللَّه عَلَيْهِمْ، وَقَاتِلْهِمْ، وَإِنْ حَاصَرْتَ حِصْنًا، فَأَرَادُوكَ أَنْ تَجْعَلَ لَهِمْ ذِمَّةَ اللَّه، وَذِمَّةَ نَبِيِّك، فَلَا تَجْعَلْ لَهِمْ ذِمَّةَ اللَّه، وَلَا ذِمَّةَ نَبِيّك، وَلَكِن اجْعَلْ لَهِمْ ذِمَّتَكَ، وَذمَّةَ أَبِيكَ، وَذمَّةَ أَصْحَابكَ، فَإِنَّكُمْ إِنْ تُخْفِرُوا ذِمَّتَكُمْ، وَذمَّةَ آبَائِكُمْ، أَهوَنُ عَلَيْكُمْ مِنْ أَنْ تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّه، وَذِمَّةَ رَسُولِه، وَإِنْ حَاصَرْتَ حِصْنًا، فَأَرَادُوكَ أَنْ يَنْزِلُوا عَلَى حُكْمِ اللَّه، فَلَا تُنْزِلْهِمْ عَلَى حُكْمِ اللَّه، وَلَكِنْ أَنْزِلْهِمْ عَلَى حُكْمِكَ، فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي أَتُصِيبُ فِيهِمْ حُكْمَ اللَّه أَمْ لَا». قَالَ عَلْقَمَةُ: فَحَدَّثْتُ بِه مُقَاتِلَ بْنَ حَتَانَ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي مُسْلِمُ بْنُ هَيْصَمٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ مُقَرِّنٍ، عَنِ النَّبِيّ عَلِيْ مِثْلَ ذَلِكَ.

ئیبن بو پره یده له باوکیه وه هنه ده گیری ته وه، گو تو و یه تی: پیغه مبه ری خوا بیسی ته گه ر که سیکی بکر دبایه فه رمانده به سه ر سوپایه که وه، وه سیبه تی بو ده کرد که خودی خوی پاریز کار بیت و له گه ل موسو لهاناندا باش بیت، ئینجا ده یفه رموو: «به ناوی خوا و له پیناوی خوادا بجه نگن و غه زا بکه ن، بجه نگن له گه ل ئه وانه ی که بیپروان، غه زا بکه ن و په یهان مه شکین و خیانه ت مه که ن له غه نیمه ت و جه سته ی کوژر اوان مه شیوین و مندال مه کوژن، وه هه رکات به دوژمنه که ت گهیشتیت له

هاوبهشدانهره كان، سي خاليان بخه بهردهم يه كيان هه لبريرن، جا كاميان هه لبر ارد وازيان لي بينه و لييان وهربگره: بانگيان بكه بق ئيسلام، جا ئهگهر وه لاميان دایهوه، لیّیان وهربگره و وازیان لی بهیّنه، پاشان داوایان لی بکه که بیّنه ولاتی كۆچەران و ولاتى خۆيان بەجى بهيٚڵن، ھەوالْيشيان يى بدە ئەگەر ئەوە بكەن، ههرچی بۆ كۆچەران هەپە بۆ ئەوانىش ھەپە و ھەرچى لەسەر كۆچەرانىشە لەسەر ئەوانىش دەبىت، خۆ ئەگەر ئەوەپان قبوول نەكرد، يىيان بلى كە ئەوانىش وه كوو موسولهانه دهشته كييه كانن ههمان ئهو برياره ي خوايان بهسهردا جيبهجي ده کریّت که بهسهر برواداراندا جیبهجی ده کریّت، له دهستکهوتی جهنگیش هیچ بهشنکیان نایی مه گهر بین و له گه ل موجاهیده موسولهانه کان بچنه جهنگ، جا ئهگهر ئیسلامیان وهرنهگرت داوای سهرانهیان لی بکه، جا ئهگهر کردیان لنيان وهرگره و وازيان لي بينه، جا ئهگهر نهيانكرد، پشت به خوا ببهسته و داواي يارمهتي لي بكه و له گه لياندا بجه نگه، جا ئه گهر قه لايه كت گهمار ق دا و داوایان لی کردی که بیانخهیه ژیر پهیانی خوا و پیغهمبهره کهت، مهیانخه ژیر پهیانی خوا و پیغهمبهره کهت، به لکوو بیانخه ژیر پهیانی خوت و باوانت و هاوه له كانت، چونكه ئيوه ئه گهر په ياني خوّتان بشكينن لهسهرتان ئاسانتر و سو و کتر ه له وه ی که پهیانی خوا و پنغهمبه ره که ی بشکنن، وه نه گهر قه لایه کیشت گهمارۆ دا و داوايان لن كردى كه خۆيان تەسلىم دەكەن لەسەر بريارى خوا، ئه والهسهر برياري خوا تهسليمبو ونه كهيان و هرمه گره، به لْكو و لهسه رحوكم و بریاردانی خوّت تەسلیمبوونه که یان وهربگره، چونکه تو نازانیت که ئهو بریارهی دەرىدەكەيت ئاخۆ ينكاوتە و وەكوو بريارى خوايە دەربارەيان يان نا». عەلقەمە گوتى: (ئەو فەرموودەيەم) بۆ موقاتىلى كورى جەييان گيرايەوە، ئەويش گوتى: موسليمي كوري ههيصهم له نوعماني كوري موقهررينهوه له پيغهمبهرهوه عَلَيْهُ به ههمان شيوهي ئهو فهرموودهيه بوّي گيراومهوه.

بَابُ طَاعَةِ الْإِمَامِ

باسی گوێرایهڵیی پێشهوا (ئیمام)

٥٦٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَطَاعَنِي، فَقَدْ أَطَاعَ اللَّه، وَمَنْ عَصَانِي، فَقَدْ عَصَى اللَّه، وَمَنْ أَطَاعَ الْإِمَامَ، فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى الْإِمَامَ، فَقَدْ عَصَانِي».

ئەبو ھورەيرە ، الله دەلىن: يېغەمبەرى خوا الله فەرموويەتى: «ھەر كەسىك گويرايەلىي من بكات، فهرمانبه رداريي خواي كردووه، ههر كهستكيش سهريتجيي فهرمانه كانم بكات، سەرينچىي خواى كر دووه، وه ھەر كەسنك گونرايەلىي بنشەوايەكەي بكات ئەوا گويرايەلىي منى كردووه، ھەر كەستكىش سەرپتچىي پىشەوايەكەي بكات، ئەوە سەرپ<u>ى</u>چىيى منىي كردووە».

٥٦٦. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، وَإِن اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدُ حَبَشِيٌّ، كَأَنَّ رَأْسَه زَبِيتَةٌ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەلىت: يېغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «گويرايەل و فەرمانبەردارىي پېشەواكەتان بكەن، ئەگەر پېشەواكەتان بەندەيەكى حەبەشىش بیّت و سهریشی وه کوو میّوژ گچکه و رهش بیّت».

بَابُ لَا طَاعَةَ فِي مَعْصِيةِ اللَّه

باسی گوێڔایهڵی نییه له سهرپێچیکردنی خوادا

٥٦٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ الطَّاعَةُ، فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِه، إِلَّا أَنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيةٍ، فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ».

ئیبن عومه ر کنرینته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «مروقی موسولهان له سه ری واجبه که فه رمانبه ردار بیت له هه رشتیک پیخوش بیت، یان پییناخوش بیت، مه گه رئه وه نه بیت که فه رمانی پی بکریت به تاوانکردن، جا ئه گه رفه رمانی سه رپیچی و تاوانی پی کرا، ئه وه گوی ایه لی و فه رمانبه رداری دروست نیبه و نامینیت».

بَابُ الْبَيْعَةِ

باسی پهیمان و بهڵێندان

٥٦٨. عَنْ أَنَس بْنَ مَالِكٍ ﴿ مَا يَعُنَا رَسُولَ اللَّه ﷺ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَقَالَ: «فِيمَا اسْتَطَعْتُمْ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەڭىت: ئىمە بەيعەتمان بە پىغەمبەرى خوا كى دا لەسەر گويرايەلى و فەرمانبەردارى، ئىنجا فەرمووى: «بەگويرەى تواناتان (پىيانەوە پابەند بن)».

٥٦٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّه، وَلَا يَنْظُلُ إِلَيْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلُ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلُ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ، يَمْنَعُه مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ، وَرَجُلُ بَايَعَ رَجُلًا، بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ، فَحَلَفَ بِاللَّه، لَأَخَذَها يَمْنَعُه مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ، وَرَجُلُ بَايَعَ وَرَجُلُ بَايَعَ إِمَامًا، لَا يُبَايِعُه، إلَّا لِدُنْيَا، فَصَدَّقَه، وَهُو عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ، وَرَجُلُ بَايَعَ إِمَامًا، لَا يُبَايِعُه، إلَّا لِدُنْيَا، فَإِنْ لَمْ يُعْطِه مِنْها، لَمْ يَفِ لَه».

ئهبو هو په په ده نیت: پیغه مبه ری خوا پی فه رموویه تی: «سی کو مه ن هه ن له پوژی دواییدا خوا قسه یان له گه ندا ناکات و پوویان تی ناکات و له تاوان پاکیان ناکاته و و سزایه کی به ئیشیشیان بو هه یه: پیاوی که له بیابانیک خاوه نی ئاوی زیاده یه و پیبوارانی لی بیبه ش ده کات، پیاویک که شتومه ک دوای ئیواره به که سیک ده فروشیت و سویندی له سه ر ده خوات به ئه وه نده و ئه وه نده کریویه تی و ئه ویش

بروای پی ده کات و راستیش ناکات، کهسینکیش که پهیان به پیشه وایه ک بدات که ته نها لهبه ر به برژه وه ندیی دونیایی پهیانی پی ده دات، جا ئه گهر دونیای بی مسؤگهر کرد، وه فا به پهیانه که ده کات، خو ئه گهر دونیای پی نه دا، وه فادار نابیت به پهیانه که».

بَابُ بَيْعَةِ النِّسَاءِ

باسى بەيعەتدانى ئافرەتان

٥٧٠. عَنْ أُمَيْمَةَ بِنْتِ رُقَيْقَةَ ﴿ تَقُولُ: جِئْتُ النَّبِيَّ عَلِيَّةِ فِي نِسْوَةٍ نُبَايِعُه، فَقَالَ لَنَا: «فِيمَا اسْتَطَعْتُنَّ وَأَطَقْتُنَّ، إِنِّي لَا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

كتَابُ الْمَنَاسك

پەرتووكى ريورەسمى حەج

باسى دەرچوون بۆ حەج

٥٧١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ نَهْمَتَه مِنْ سَفَرِه، فَلْيُعَجِّلِ أَحَدَكُمْ نَهْمَتَه مِنْ سَفَرِه، فَلْيُعَجِّلِ الرُّجُوعَ إِلَى أَهلِه».

ئهبو هو پره پره هه ده گیریتهوه: پیغه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «گه شت به شیکه له سزا، چونکه خه و و خواردن و خواردنه وه تان لی ده بریت، جا ههر کاتیک یه کیکتان له گه شته که یدا پیویستیتان ته واو بوو، نه وه با په له بکات له گه پرانه وه بی منداله که ی».

بَابُ فَرْضِ الْحَجِّ

باسی فهرزبوونی حهج

٥٧٢. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عِنَّا الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ، سَأَلَ النَّبِيَّ عَلِي فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه

الْحَجُّ فِي كُلِّ سَنَةٍ، أَوْ مَرَّةً وَاحِدَةً؟ قَالَ: «بَلْ مَرَّةً وَاحِدَةً، فَمَنْ زَادَ، فَتَطَوَّعَ».

ئیبن عهبباس هم ده گیرینته وه: که ئه قره عی کوری حابیس پرسیاری له پیغه مبه رکتی کردووه و گوتوویه تی: ئهی پیغه مبه ری خوا ئایا حه جله هه موو سالیکدا فه پرزه یان ته نها یه ک جاره ؟ فه رمووی: «به لکوویه ک جارفه پرزه و ئه وه شی له توانایدا هه بوو (زیاتر) ئه وه خوبه خشی و زیاده خیره».

بَابُ فَضْلِ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ

باسی گهورهیی حهج و عومره

٥٧٣. عَنْ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ النَّبِيِّ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّ الْمُتَابَعَةَ بَيْنَهُمَا، تَنْفِي الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ، كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ، خَبَثَ الْحُدِيدِ».

عومه ر هه ده گیریته وه: پیغه مبه ر هه فه رموویه تی: «حه ج و عوم په ه به دوای یه کدا بکه ن (واته: ئه گه ر حه جتان کرد عوم په شه به دوایدا بکه ن و ثه گه ر عوم په تان کرد عوم په می به دواید بکه ن)، چونکه حه ج و عوم په کردن به دوای یه کدا هه ژاری و تاوان ناهی لیت هه ر وه کوو چون کووره پیسی و چلکی ئاسن ناهی لیت ».

٥٧٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنَا: أَنَّ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ، كَفَّارَةُ لِمَا بَيْنَهمَا، وَالْحُبُّ الْمُبْرُورُ، لَيْسَ لَه جَزَاءُ، إِلَّا الْجُنَّةُ».

ئەبو ھورەيرە ، دەگيرېتەوە: پېغەمبەر شى فەرموويەتى: «ئەنجامدانى عومرە بۆ عومرە يۇ عومرەيەكى دىكە دەبېتە ھۆى سرينەوەى گوناھەكانى نېوانيان، حەجى وەرگيراو (لەلايەن خوا) ھىچ پاداشتېكى نىيە، جگە لە بەھەشت».

بَابُ الْحَجِّ عَلَى الرَّحْلِ

باسی حهجکردن بهسواری

٥٧٥. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: حَجَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَحْلٍ، رَثِّ، وَقَطِيفَةٍ تُسَاوِي أَرْبَعَةَ دَرَاهِمَ، أَوْ لَا تُسَاوِي، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهمَّ حَجَّةٌ لَا رِيَاءَ فِيها، وَلَا سُمْعَةً».

ئهنهسی کوری مالیک شده ده نیّت: پیخه مبه رکی به به به به به به و شتری و شتری که وه که کورتانیکی کونی پیّوه بوو حه جی کرد، پارچه پوشاکیکی قه دیفه ی له به ردا بوو که نرخه که ی ده گهیشته چوار درهه م، یان نه ده گهیشته ئه و نرخه ش (وه کوو خاکیبوون له به رانبه رخوا له مالی خوا)، ئه و جار فه رمووی: «خوایه حه جه که مان به جوری که بیت و به جوری که یا و یووپامایی تیدا نه بیت و بو ناووناوبانگ نه بیت».

بَابُ الْحَجُّ جِهادُ النِّسَاءِ

باسی نُەوەی كە حەج جيھادە بۆ ئافرەتان

٥٧٦. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهُ عَلَى النِّسَاءِ جِهادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهادٌ، لَا قِتَالَ فِيهِ: الْحُجُّ وَالْعُمْرَةُ».

عائیشه هم ده لیّت: گوتم: ئهی پیخهمبهری خوا هم نایا نافره تان جیها دیان لهسهر واجبه؟ فهرمووی: «به لّی، جیها دیّکیان لهسهر پیّویست کراوه که شه پ و کوشتاری تیدا نییه (ئهویش) حه ج و عوم ده یه».

بَابُ الْحَجِّ عَنِ الْمَيِّتِ

باسی حهجکردن لهبری کهسی مردوو

٥٧٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: جَاءَ رَجُلُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: أَحُجُّ عَنْ أَبِي؟ قَالَ:

«نَعَمْ حُجَّ عَنْ أَبِيكَ، فَإِنْ لَمْ تَزِدْه خَيْرًا، لَمْ تَزِدْه شَرَّا».

ئیبن عهبباس الله ده لیّت: پیاویک هاته خزمهت پیغهمبه و گوتی: ئایا ده کریّت لهبری باوکم حهج بکه، خو ئهگهر لهبری باوکت حهج بکه، خو ئهگهر چاکهشی بو زیاد نه کهی (به چاکه کانی خوّت) ئه وه خراپه ی بو زیاد ناکهی (واته: خیره بوی بکه)».

بَابُ الْحَجِّ عَنِ الْحَيِّ إِذَا لَمْ يَسْتَطِعْ

باسی حهجکردن لهبری کهسیّک له ژیاندا بیّت، به لام توانای حهجکردنی نهبیّت

٥٧٨. عَنْ أَبِي رَزِينِ الْعُقَيْلِيِّ ﴿ اللَّهِ أَنَّهَ أَنَّهَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهَ إِنَّ أَبِي شَيْخُ كَبِيرٌ، لَا يَسْتَطِيعُ الْحُجَّ، وَلَا الْعُمْرَةَ، وَلَا الظَّعْنَ قَالَ: «حُجَّ عَنْ أَبِيكَ، وَاعْتَمِرْ». ئەبو رەزىنى عوقەيلى ﴿ وَكُورِيْتُهُوهُ: هاتۆته خزمەت بِيْغەمبەر ﷺ و گوتوويەتى:

نه ی پیغه مبه ری خواه پیمی هی ده دیرینه و ه. ها تونه خرمه تی پیغه مبه رسی و تونوویه دی. نه ی پیغه مبه ری خوا گی باوکم پیریکی به ته مه نه ، توانای حه جکر دن و عوم په که ». و سوار بوونی و لاخی نیبه ، فه رمووی: «له بری باوکت حه ج و عوم په بکه».

بَابُ حَجِّ الصَّبِيِّ

باسی حه جکردنی منداڵ

٥٧٩. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: رَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا لَهَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي حَجَّتِه، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّه أَلِهذَا حَجُّ؟ قَالَ: «نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ».

بَابُ النُّفَسَاءِ وَالْحَائِضِ، ثُهلٌ بِالْحَجِّ

باسی ئەو ئافرەتائەی تووشی زەيستانی و حەيز دەبن و نييەتی حەج دێنن

٠٨٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: نُفِسَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ بِالشَّجَرَةِ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهُ عَلَيْسٍ بِالشَّجَرَةِ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّه عَلِيْتُ أَبَا بَكْرِ أَنْ: «يَأْمُرَهَا أَنْ تَغْتَسِلَ، وَتُهَلَّ».

عائیشه هی ده لیّت: ئه سهائی کچی عومه یس له لای داره که ی (ذو الحلیفة) مندالی بوو، بوّیه پیغه مبه ری خوا سی هم فهرمانی به ئه بو به کر کرد که: «فه رمانی پی بکات خوّی بشوات و، ئیحرامی حه ج ببه ستیّت».

بَابُ مَوَاقِيتِ أَهلِ الْآفَاقِ

باسی شوێنی ئیحرامبهستنی خهڵکی شوێنه جیاوازهکان

٥٨١. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «يُهلُّ أَهلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلْفَةِ، وَأَهلُ اللَّه عَلَيْه وَأَهلُ الْحَدِينَةِ مِنْ قَرْنِ»، فَقَالَ عَبْدُ اللَّه: أَمَّا هذِه الثَّلَاثَةُ، فَقَدْ سَمِعْتُها مِنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ، وَبَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ، قَالَ: «وَيُهلُّ أَهلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ».

ئیبن عومه رکی ده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «خه لکی مه دینه له (دو الحلیفة) دا ئیحرامی حه ج ده به ستن، خه لکی شامیش له جوحفه و خه لکی نه جدیش له قه رن ئیحرام ده به ستن»، جا عه بدو للا گوتی: ئه و سی شوینه م بو خوم له پیغه مبه ری خوا ه کی گویم لی بووه، به لام له پیغه مبه ری خوا وه کی پیم گهیشتو وه و بویان گیراومه وه که فه رموویه تی: «خه لکی یه مه ن له یه له مله م ئیحرام ده به ستن».

بَابُ الْإِحْرَامِ

باسى ئيحرام

٥٨٢. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ فَالَهُ عَنْدَ ثَفِنَاتِ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهُ عَلَىٰ عِنْدَ الشَّجَرَةِ، فَلَمَّا اسْتَوَتْ بِهِ قَائِمَةً، قَالَ: «لَبَّيْكَ بِعُمْرَةٍ وَحِجَّةٍ مَعًا»، وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الشَّجَرَةِ، فَلَمَّا اسْتَوَتْ بِهِ قَائِمَةً، قَالَ: «لَبَّيْكَ بِعُمْرَةٍ وَحِجَّةٍ مَعًا»، وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ الشَّجَرَةِ، فَلَمَّا اسْتَوَتْ بِهِ قَائِمَةً، قَالَ: «لَبَّيْكَ بِعُمْرَةٍ وَحِجَّةٍ مَعًا»، وَذَلِكَ فِي حَجَّةِ اللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّ

ئەنەسى كورى مالىك ، دەلىنت: من لەلاى ئەژنۆكانى وشترى پىغەمبەرى خوا كىلى بووم لەلاى دارەكەى (دو الحليفة)، جا كاتىك پىغەمبەر كىلى لەسەر پىشتى وشترەكە بوو وشترەكەش ھەلسايەوە و راست بۆوە، (پىغەمبەر كىلى) فەرمووى: «(لَبَيْكَ بِعُمْرَة وَحَجَّة مَعًا)، واتە: ئىحرامى عومرە و حەجى بەيەكەوە بەست»، ئەوەش لە حَەجى مالى بوو.

بَابُ التَّلْبِيَةِ

باسى تەلبيەكردن (گوتنى: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ ...)

٥٨٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: تَلَقَّفْتُ التَّلْبِيَةَ مِنْ رَسُولِ اللَّه ﴿ وَهُوَ يَقُولُ: «لَبَيْكَ اللَّهُمَّ، لَبَيْكَ الْبَيْكَ، لَا شَرِيكَ اللَّهُمَّ، لَبَيْكَ اللَّهُمَّ، لَبَيْكَ اللَّهُمَّ، لَبَيْكَ اللَّهُمَّ، لَكَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَزِيدُ فِيها: لَبَيْكَ لَبَيْكَ لَبَيْكَ وَسَعْدَيْك، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ لَبَيْكَ، وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ.

ئيبن عومهر هذه ده أنيت: ته لبيه له پنغه مبه رى خوا ﷺ فير بووم و وه رمگر تووه، كه ده يفه رموو: «لَبَيْكَ اللَّهمَّ، لَبَيْكَ، لَبَيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ البَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»، راوى ده ليت: ئيبن عومه ر الله ته نهوه شي لني زياد ده كرد: (لَبَيْكَ لَبَيْكَ، وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ).

جواهر سنن ابن ماجه

بَابُ رَفْعِ الصَّوْتِ بِالتَّلْبِيَةِ

باسی دەنگبەرزكردئەوە لە كاتى تەلبيەكردن

٥٨٤. عَنْ خَلَّدِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيه هُهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «أَتَانِي جِبْرِيلُ، فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهِمْ بِالْإِهلَالِ».

خهلادی کوری سائیب له باوکیهوه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهر شخ فهرموویه تی: «جیبریل هاته لام و فهرمانی پی کردم که فهرمان به هاوه لانم بکهم، ده نگیان بهرز بکه نه وه کاتی گوتنی ته لبیه دا».

٥٨٥. عَنْ أَبِي بَكْرِ الصِّدِّيقِ هِنْ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ سُئِلَ، أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الْعَجُّ، وَالثَّجُ».

ئەبو بەكرى صيدىق شەدەگيرى ئەدەرە: پىغەمبەرى خوا ئىڭ پرسيارى لى كرا دەربارەى باشترىن كردەورە، فەرمورى: «دەنگبەرزكردنەورە لە كاتى تەلبىددا و سەربرىنى ئاژەلى».

بَابُ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ

باسی چ پۆشاكێك دەپۆشرێت بۆ ئيحرام

٥٨٦. عَنْ عَبْدِ اللّه بْنِ عُمَرَ ﴿ أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَ ﷺ مَا يَلْبَسُ الْمُحْرِمُ مِنَ الثِّيَابِ؟ فَقَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «لَا يَلْبَسُ الْقُمُصَ، وَلَا الْعَمَائِمَ، وَلَا السَّرَاوِيلَاتِ وَلَا الْبَرَانِسَ، وَلَا الْخِفَافَ، إِلَّا أَنْ لَا يَجِدَ نَعْلَيْنِ، فَلْيَلْبَسْ خُفَيْنِ، وَلْيَقْطَعْهمَا أَسْفَلَ مِنَ الْكَعْبَيْنِ، وَلا تَلْبَسُوا مِنَ الثِّيَابِ شَيْئًا مَسَّه الزَّعْفَرَانُ، أو الْوَرْسُ».

عەبدوللای کوړی عومەر ، دەگیریتەوە: پیاویک پرسیاری له پیغهمبەر کے کود، (گوتى:) کەسیک له ئیحرامدا بیت دەبیت چی لەبەر بکات؟ پیغهمبەری خوا کے

تيبيني:

زهعفه پان و وه پس: دوو پووه کی بۆنخۆشن و بۆ پهنگکردنی پۆشاکیش سوودیان لی وهرگیراوه.

بَابُ الشَّرْطِ فِي الْحَبِّ

باسی مهرجدانان له حهجکردندا

٥٨٧. عَنْ ضُبَاعَةَ ﴿ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّه ﷺ وَأَنَا شَاكِيَةٌ، فَقَالَ: «أَمَا تُرِيدِينَ الْحَجَّ، الْعَامَ؟»، قُلْتُ: إِنِّي لَعَلِيلَةٌ، يَا رَسُولَ اللَّه قَالَ: «حُجِّي وَقُولِي: عَجِلِّي، حَيْثُ تَعْبِسُنِي».

زوباعه ها ده آیت: پیغه مبه ری خوا کی ته ته تریفی هینا بو لام، له و کاته دا منیش سکا لام ده کرد به ده ست نه خوشیه وه، جا فه رمووی: «ناته ویت ئه وسال حه ج بکه ی؟»، گوتم: له پاستیدا نه خوشم ئه ی پیغه مبه ری خوا کی شخ، فه رمووی: «ئیحپرام به سته بو حه ج و بلی: له و شوینه ی په کم که وت ئیحپرام ده شکینم».

بَابُ اسْتِلَامِ الْحَجَرِ

باسی دەستدان له بەردە رەشەكە

٥٨٨. عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَيَأْتِيَنَّ هذَا الْحَجَرُ، يَوْمَ

الْقِيَامَةِ وَلَه عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا، وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِه، يَشْهِدُ عَلَى مَنْ يَسْتَلِمُه، بِحَقِّ».

ئيبن عهبباس على ده لني: پيغهمبهري خوا على فهرموويهتي: «له روزي دواييدا ئهو بهرده رهشه دینن، له کاتیکدا که دیت دوو چاوی ههیه که پییان دهبینیت و زمانیشی ههیه قسهی یی ده کات، گهواهی و شاهیدی دهدات بو ههر کهسیک که دهستی ییدا هينابيت بههمق و راستي».

بَابُ فَضْلِ الطَّوَافِ

باسی گەورەیی تەواف

٥٨٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْن عُمَرَ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولِ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَ كَعِثْقِ رَقَبَةٍ».

عەبدوللاي كوړى عومەر را الله دەللىت: گويم له پېغەمبەرى خوا راي بو دەيفەرموو: «ههر کهسینک تهوافی بهیت بکات و دوو رکات نویش بکات، وهکوو نهوه وایه بەندەيەكى ئازاد كردېيت».

بَابُ الْحَائِضِ، تَقْضِي الْمَنَاسِكَ، إِلَّا الطَّوَافَ

پاسی ئافرەتێک که له حەيزدا بێت هەموو مەراسيمەکان دەکات جگه له تەواف

٥٩٠. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، لَا نَرَى إِلَّا الْحَجَّ، فَلَمَّا كُنَّا بِسَرِفَ، أَوْ قَرِيبًا مِنْ سَرِفَ، حِضْتُ فَدَخَلَ عَلَىَّ رَسُولُ اللَّه ﷺ، وَأَنَا أَبْكِي، فَقَالَ: «مَا لَكِ أَنفِسْتِ؟»، قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «إِنَّ هذَا أَمْرٌ كَتَبَه اللَّه، عَلَى بَنَاتِ آدَمَ، فَاقْضِي الْمَنَاسِكَ كُلُّها، غَيْرَ أَنْ لَا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ»، قَالَتْ: وَضَحَّى رَسُولُ الله عَنْ نِسَائِه، بالْبَقَر.

عائيشه ره النت: له گه ل ينغهمبه ري خوا عليه دهر چووين، كه دهر چوونه كهمان

ته نها بو حه جکردن بوو، جا کاتیک گهیشتینه سهریف (شوینیکه له ده وری مه ککه) یان نزیکی سهریف بووین، تووشی حه یز بووم، ئینجا پیغه مبه ری خوا کم هات بولام و لهو کاته دا من ده گریام، ئه ویش فه رمووی: «چیته؟ عاده بوویته؟»، گوتم: به لین، فه رمووی: «ئه وه شتیکه که خوا بو ئافره تانی نه وه ی ئاده می داناوه (واته: دلی دایه وه تا دلته نگ نه بیت)، بویه هه موو ریو په سمه کانی حه ج بکه ته نها ته وافی که عبه مه که»، (عائیشه هی) گوتی: پیغه مبه ری خوا کی مانگایه کی کرده قوربانی بو خیزانه کانی.

بَابُ مَنْ قَرَنَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ

باسی کهسێک که ئيحړامی بهستووه بۆ حهج و عومړه پێکهوه

٥٩١. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَى مَكَّةَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: «لَبَّيْكَ عُمْرَةً، وَحِجَّةً».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەڭت: لەگەڭ پىغەمبەرى خوا كى دەرچووين بۆ مەككە، جاگويم لىن بوو (پىغەمبەر كى دەيفەرموو: «(لبيك عمرة وحجة)، (واتە: تەلبيەى عومره و حەجى پىكەوە كرد)».

بَابُ الْعُمْرَةِ

باسی عومرہ

٥٩٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ أَبِي أَوْفَى ﴿ يَقُولُ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّه ﷺ حِينَ اعْتَمَرَ، فَطَافَ وَطُفْنَا مَعَه، وَصَلَّيْنَا مَعَه، وَكُنَّا نَسْتُرُه مِنْ أَهلِ مَكَّة، لَا يُصِيبُه أَحَدٌ بِشَيْء.

عەبدوللاي كوړى ئەبو ئەوفا ﷺ دەلىنت: ئىمە لە خزمەت پىغەمبەرى خوادا ﷺ

440

بووین کاتیک که عومره ی کرد، ئینجا ته وافی کرد و ئیمه ش له گه ل ئه و ته وافهان کرد، وه نویزی کرد و ئیمه ش نویزمان له گه لی کرد، وه ئیمه له خه لکی مه ککه ده مانپار است نه وه ک که سیک تو وشی شتیکی بکات (زیانی پی بگهیه نن).

بَابُ الْعُمْرَةِ فِي رَمَضَانَ

باسي عومره له رهمهزاندا

٥٩٣. عَنْ وَهْبِ بْنِ خَنْبَشٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ، تَعْدِلُ حَجَّةً».

وههبی کوری خدنبهش الله ده لیّت: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «عومره یه ک که له رهمهزاندا بکریّت (خیر و پاداشته کهی) بهرانبه ره به حهجیّک».

بَابُ الْعُمْرَةِ، مِنَ التَّنْعِيمِ

باسی ئیحرامی عومرہ له تهنعیم

٥٩٤. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ ﴿ إِنَّ النَّبِيَّ عَلِيْهُ أَمَرَه أَنْ يُرْدِفَ عَائِشَةَ، فَيُعْمِرَها مِنَ التَّنْعِيمِ.

عهبدور پره حمانی کوری ئهبو به کر هی ده گیری تهوه: پیغه مبه ر پیخه فه رمانی پی کردووه له گه ل عائیشه (که خوشکی عهبدور پره حمان بووه) بچیت و بیبات بو ته نعیم (شوینیکه له گه ل عائیشه (که حدوه می مه ککه) له وی تیح پرامی عوم په به ستیت.

بَاب، كَم اعْتَمَرَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ

باسی پیغهمبهرﷺ چهند عومرهی نهنجام داوه

٥٩٥. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ قَالَ: اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعَ عُمْرٍ: عُمْرَةَ الْحُدَيْبِيَةِ، وَعُمْرَةَ الْقَضَاءِ مِنْ قَابِلِ، وَالثَّالِثَةَ مِنَ الْجِعْرَانَةِ، وَالرَّابِعَةَ الَّتِي مَعَ حَجَّتِه.

بَابُ الْمَوْقِفِ بِعَرَفَةَ

باسی وهستان له عهرهفات

٥٩٦. عَنْ عَلِيٍّ هِ قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ اللَّه ﷺ بِعَرَفَةَ، فَقَالَ: «هذَا الْمَوْقِف، وَعَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ».

عهلی هه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ له سه رکیّوی عه په فات و هستا و فه رمووی: «ئه و ه شویّنی پراوه ستانه».

بَابُ الدُّعَاءِ بِعَرَفَةَ

باسى دوعاكردن له عهرهفه

٥٩٧. عَنِ ابْنِ الْمُسَيِّبِ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ ﴿ إِنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا مِنْ يَوْم أَكْثَرَ مِنْ، أَنْ يُعْتِقَ اللَّه ﷺ فِيه، عَبْدًا مِنَ النَّارِ، مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَإِنَّه لَيَدْنُو ﷺ، ثُمُّ

يُبَاهِي بِهِمُ الْمَلَائِكَةَ، فَيَقُولُ: مَا أَرَادَ هؤُلَاءِ».

ئیبن موسه ییب ده لیّت: عائیشه گوتوویه تی: پیخه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هیچ روّژیک نییه که به ئه ندازه ی روّژی عه ره فه خوا کی به نده کانی تیدا ئازاد بکات له ئاگر، وه خوا کی نزیک ده بیته وه، پاشان ده یانکاته جیّگای شانازی له لای فریشته کان، ده فه رمویّت: ئه وانه چییان ده ویّت».

بَابُ قَدْرِ، حَصَى الرَّمْي

باسى ئەندازەي بەردى رەجمى شەيتان

٥٩٨. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ ﴿ غَدَاةَ الْعَقَبَةِ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِه: «الْقُطْ لِي حَصَّى»، فَلَقَطْتُ لَه سَبْعَ حَصَيَاتٍ، هنَّ حَصَى الْخَذْفِ، فَجَعَلَ يَنْفُضُهنَّ فِي كَفّه وَيَقُولُ: «أَمْثَالَ هؤُلاءِ، فَارْمُوا»، ثُمَّ قَالَ: «يَا أَيُّها النَّاسُ إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فِي الدِّينِ، فَإِنَّه أَهلَكُمُ الْغُلُوُّ فِي الدِّينِ».

ئیبن عهبباس ها ده لیّت: پیغهمبهری خوا ها له بهیانی پوژی عهقهبه لهسهر وشتره کهیهوه فهرمووی: «ههندیّک بهردوو چکهم (بهردی گچکه) بو کو بکهوه»، منیش حهوت بهردوو چکهم بو کو کردهوه که بهردی گچکه بوون وه کوو ده نکه نوک، جا دهستی کرد به هاویشتنیان و دهیفهرموو: «لهو جوّره بهردانه به کار بیّنن بو پیجمی شهیتان»، پاشان فهرمووی: «نه ی خه لکینه زیده پویی نه کهن له ئاییندا، چونکه ئهوانه یی پیش ئیوه به هوی زیده روییان له ئاییندا لهناو چوون».

بَابٌ إِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ، لَمْ يَقِفْ عِنْدَها

باسێك دەربارەی ئەوە حاجی دوای پەچمی شەیتان لە شوێنەكە راناوەستێت

٥٩٩. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ١٠٠٠ أَنَّه رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ، وَلَمْ يَقِفْ عِنْدَها، وَذَكَرَ أَنَّ النَّبِيّ

عَلَيْهُ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ.

ئیبن عومهر ها ده گیریتهوه: که شهیتانی پهجم کرد (جهمپهی عهقهه) و لهوی پرانهوهستا و باسی ئهوهی کرد که پیغهمبهریش که شیوه سیوه یه کردووه.

بَابُ تَأْخِيرِ رَهْيِ الْجِمَارِ مِنْ عُذْرٍ

باسی دواخستنی پهجمی شهیتان به بیانووی گونجاو

٦٠٠. عَنْ أَبِي الْبَدَّاحِ بْنِ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِيه ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَخَّصَ لِلرِّعَاءِ، أَنْ يَرْمُوا يَوْمًا، وَيَدَعُوا يَوْمًا.

ئەبو بەدداحى كورى عاصيم لە باوكيەوە ، دەگيرىتەوە: پىغەمبەر ، مۆلەتى داوە بەدوانەى كە وشترەوانن (شوانى وشترن) رۆژىك نا رۆژىك رەجمى شەيتان بكەن.

بَابُ الْحَلْقِ

باسی سهرتاشین

7٠١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اللَّهمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ يَا رَسُولَ اللَّه وَالْمُقَصِّرِينَ؟ قَالَ: «اللَّهمَّ اغْفِرْ لِلْمُحَلِّقِينَ»، ثَلَاثًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَالْمُقَصِّرِينَ، قَالَ: «وَالْمُقَصِّرِينَ».

ئەبو ھورەيرە چە دە لىنت: پىغەمبەرى خوا چە فەرموويەتى: «خوايە لەوانە خۆش بە كە سەريان دەتاشن»، گوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا چە ئەوانەشى كە كورتى دەكەنەوە، فەرمووى: «خوايە لەوانە خۆش بە كە سەريان دەتاشن»، سى جار ئاواى فەرموو، گوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا چە ئەوانەشى كە كورتى دەكەنەوە، فەرمووى: «ئەوانەشى كە كورتى دەكەنەوە».

بَابُ الذَّبْح

باسى سەربرينى ئاژەڵى قوريانى

٦٠٢. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مِنَى كُلُّها مَنْحَرٌ، وَكُلُّ فِجَاجِ مَكَّةَ، طَرِيقٌ وَمَنْحَرٌ، وَكُلُّ فِجَاجِ مَكَّةَ، طَرِيقٌ وَمَنْحَرٌ، وَكُلُّ عَرَفَةَ مَوْقِفٌ، وَكُلُّ الْمُزْدَلِفَةِ مَوْقِفٌ».

جابیر هه ده نیخه ده نیخه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «هه موو شوینیکی مینا جیگای کوشتنه و هی قوربانییه و هه موو ده رچه کانی مه ککه پیگا و شوینی قوربانی سه ربپینن، هه موو شوینه کانی عه په فه جیگای پاوه ستانه و هه موو موزده لیفه شوینی پاوه ستان و مانه وه یه.

بَابُ مَنْ قَدَّمَ نُسُكًا قَبْلَ نُسُكِ

باسی پیشخستنی واجبیّک بهسهر واجبیّکی دیکه له ریّورهسمی حهجدا

٦٠٣. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّه ﷺ عَمَّنْ قَدَّمَ شَيْئًا، قَبْلَ شَيْءٍ، إِلَّا يُلْقِي بِيَدَيْه كِلْتَيْهِمَا، لَا حَرَجَ.

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: ههر پرسیاریک له پیغهمبهری خوا کی کر ابیّت دهربارهی پیشخستنی شتیک به به به بیگومان به دهسته کانی ئاماژهی ده کرد که ئاساییه.

بَابُ رَمْيِ الْجِمَارِ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ

باسى رەجمكردنى شەيتان لە رۆژەكانى جەژندا

٦٠٤. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ ضُحَّى، وَأَمَّا بَعْدَ

ذَلِكَ، فَتِعْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ.

جابیر ﷺ ده لیّت: بینیم پیغهمبهری خوا ﷺ جهمره ی عهقهبه ی له چیشته نگاودا ره جم کرد، دوای ئه وه له دوای نیوه رو په جمی کرد.

بَابُ الْخُطْبَةِ يَوْمَ النَّحْرِ

باسی وتاری رۆژی جەژنی قوربان

٦٠٥. عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَحْوَصِ، عَنْ أَبِيه ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ عَلَيْ، يَقُولُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «يَا أَيُّها النَّاسُ أَلَا أَيُّ يَوْم أَحْرَمُ؟»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، قَالُوا: يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ، قَالَ: «فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ، وَأَمْوَالكُمْ، وَأَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامُ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي شَهِر كُمْ هذَا، فِي بَلَدِكُمْ هذَا، أَلَا لَا يَجْنِي جَانٍ إِلَّا عَلَى نَفْسِه، وَلَا يَجْنِي وَالِدٌ عَلَى وَلَدِه، وَلَا مَوْلُودٌ عَلَى وَالِدِه، أَلَا إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ أَيِسَ أَنْ يُعْبَدَ فِي بَلَدِ كُمْ هذَا أَبَدًا، وَلَكِنْ سَيَكُونُ لَه طَاعَةٌ فِي بَعْضِ مَا تَحْتَقِرُونَ مِنْ أَعْمَالِكُمْ، فَيَرْضَى بِهَا، أَلَا وَكُلُّ دَمِ مِنْ دِمَاءِ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعٌ، وَأَوَّلُ مَا أَضَعُ مِنْهَا دَمُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ - كَانَ مُسْتَرْضِعًا فِي بَنِي لَيْثٍ، فَقَتَلَتْه هذَيْلُ- أَلَا وَإِنَّ كُلَّ رِبًا مِنْ رِبَا الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعُ، لَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ، لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ، ألا يَا أُمَّتَاه هلْ بَلَّغْتُ؟»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: «اللَّهمَّ اشْهدْ»، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. سوله یهانی کوړی عهمړی کوړی ئه حوه ص له باوکیه وه د گیریته وه، گوتو ویه تی: له حهجي مالْثاواييدا گويم له پيغهمبهر ﷺ بوو، دهيفه رموو: «ئهي خهلْكينه كامه روّژه بهریزترینه و تاوانکردن تنیدا گهوره و تونده؟»، سی جار ئهوهی فهرموو، گوتیان: رِوْرِی حهجی گهوره (رِوْرِی جهژنی قوربان)، فهرمووی: «بیّگومان خوین و مالّ و نامووستان لهیه کدی قهده غهیه وه کوو شکاندنی ریزی ئهو روزه تان لهو مانگه تان (كه -ذي الحجة- يه) له شاره كه تان (مه ككه)، ئاگادار بن كه سيْك تاوان ده كات تەنھا خۆى دەگر يتەوە و ناتەنيتەوە بۆ كەسوكارى، تاوانى باوك بۆ سەر منداللەكەي

ناگوازریته و و تاوانی مندالیش بو سه رباوکی ناگوازریته وه، ئاگادار بن به پراستی شهیتان بیهیوا بووه که هه رگیز له و شاره تان ناپه رستریّت، به لام له هه ندی ک شت که ئیوه به که می ده زانن گوی پایی ده که ن و شهیتانیش پیی پرازییه، ئاگادار بن هه مو و خوینی کی سه رده می نه فامی پووچ و به تاله، وه یه که م خوینی که به تالی ده که مه و خوینی حاریسی کو پی عه بد و لمو ته لیه اله کی هوزی (بنو لیث) شیره خوره بو و هوزی (هذیل) کوشتیان -، ئاگادار بن هه مو و سو و و پیبایه کی سه رده می نه فامی به تالی و پووچه و ده سته یه که تان هه یه و هیچی دیکه، نه سته م بکه ن و نه سته متان لی بکریّت، ئاگادار بن ئه ی خه لکینه ئایا پیم پراگه یاندن؟»، سی جار ئه وه ی فه رموو، گوتیان: به لی به حار فه رمووی: «خوایه شایه ت به».

بَابُ الْبَيْتُوتَةِ بِمَكَّةَ لَيَالِي مِنَّى

باسی شهومانهوهی شهوانی مینا له مهککهدا

٦٠٦. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: اسْتَأْذَنَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ رَسُولَ اللَّه ﷺ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ، أَيَّامَ مِنًى، مِنْ أَجْلِ سِقَايَتِه، فَأَذِنَ لَه.

ئىبن عومەر ، دۆلىت: عەبباسى كورى عەبدولموتەلىب داواى مۆلەتى لەپىغەمبەرى خوا على كرد تاكوو شەو لە مەككە بمىنىنتەوە لە رۆژەكانى مىنادا، بۆ ئەوەى ئاو بدات بە حاجىيەكان، ئەوىش مۆلەتى يى دا.

بَابُ طَوَافِ الْوَدَاع

باسى تەوافى ماڵئاوايى

٦٠٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: كَانَ النَّاسُ يَنْصَرِفُونَ كُلَّ وَجْه، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَلَا يَنْفِرَنَّ أَحَدُ، حَتَّى يَكُونَ آخِرُ عَهدِه بِالْبَيْتِ».

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: خه لکی (دوای ته واوبوونی حهج) له ههر لایه که وه بووایه دهرده چوون، بوّیه پیغه مبهری خوا شی فهرمووی: «هیچ که سیّک دهرنه چیّت و نه گه ریّته وه، وه با کوّتا شویّن که بوّی ده چیّت (ته وافی مالّتا وایی) که عبه بیّت».

بَابُ فِدْيَةِ الْمُحْصِرِ

باسی فیدیهی کهسیّک نه توانیّت بهردهوام بیّت له دروشمه کانی حهج

٦٠٨. عَنْ عَبْدِ الله بْنِ مَعْقِلٍ ﴿ قَالَ: قَعَدْتُ إِلَى كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ فِي الْمَسْجِدِ، فَسَأَلُتُه عَنْ هذِه الْآيَةِ: {فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ } البقرة: ١٩٦، قَالَ كَعْبُ: فِيَ عَنْ هذِه الْآيَةِ: {فَفِدْيَةٌ مِنْ رَأْسِي، فَحُمِلْتُ إِلَى رَسُولِ الله ﷺ، وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي، أَنْزِلَتْ كَانَ بِي أَذَى مِنْ رَأْسِي، فَحُمِلْتُ إِلَى رَسُولِ الله عَلَيْ، وَالْقَمْلُ يَتَنَاثَرُ عَلَى وَجْهِي، فَقَالَ: «مَا كُنْتُ أُرَى الْجُهِدَ بَلَغَ بِكَ مَا أَرَى، أَتَجِدُ شَاةً؟»، قُلْتُ: لَا، قَالَ: «فَالصَّوْمُ ثَلَاتُهُ أَيَّامٍ، الْآيَةُ: {فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ، أَوْ صَدَقَةٍ، أَوْ نُسُكٍ } البقرة: ١٩٦، قَالَ: «فَالصَّوْمُ ثَلَاتُهُ أَيَّامٍ، وَالنَّسُكُ شَاةً». وَالصَّدْقَةُ عَلَى سِتَّةٍ مَسَاكِينَ، لِكُلِّ مِسْكِينٍ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ طَعَامٍ، وَالنَّسُكُ شَاةٌ».

عەبدو ڵڵى كوڕى مەعقىل ، دە ڵێت: لە مز گەوت لەلاى كەعبى كوڕى عوجڕە دانىشتم، منىش دەربارەى ئەو ئايەتە پرسيارم لى كرد: {فَفِ دْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ مَلَكُ}، واتە: بريتىيەك بدات كە پۆژووى (سى پۆژە) يان خىرىك يان قوربانىيەك بكات، (واتە: ئەگەر كەسىخك پىش ئەوە قوربانىيەكەى بگاتە بىن قوربانىيەك بكات، دەبىت سەرى بتاشىت، دەبىت سى پۆژ بەپۆژوو بىت، يان خىرىخك بكات كە خۆراكى شەش ھەۋارە، وە يان مەپىخك يان بزنىك بكاتە خىر ھەر لەوىدا). كەعب دەلىت: دەربارەى من ئەم ئايەتە دابەزى، سەرم ئازار و ئىشى ھەبوو، چوومە خزمەت پىغەمبەر كىلە ئەرىش فەرمووى: «نەمزانىبوو ئىشى ھەبوو، چوومە خزمەت پىغەمبەر كىلە ئەيكدا كە ئەسىخى سەرم بەسەر دەموچاومدا دەھاتنە خوار و بلاو دەبوونەوە، ئەويش فەرمووى: «نەمزانىبوو كە ئەد ئازار و ناپەحەتىيەت بى گەيشتووە كە ئىستا دەيبىنى، ئايا مەپىكت دەست دەكەوىت؟»، گوتى: ئىنجا ئەو ئايەتە دابەزىى: {قَفِ دْيَةُ مِنْ صِيَامٍ، أَوْ صَدَقَةٍ، أَوْ نُسُكٍ}، فەرمووى: «پۆژووەكان سى پۆژوون،

به خشینه که بن شهش هه ژاره هه ریه کی نیو صاع خواردن، قوربانییه که ش مه دینکه.

بَابُ تَقْلِيدِ الْغَنَم

باسی نیشانه کردنی مهر و بزن

7٠٩. عَنْ عَاشِفَةَ ﷺ قَالَتْ: أَهدَى رَسُولُ اللَّه ﷺ مَرَّةً غَنَمًا إِلَى الْبَيْتِ فَقَلَّدَها. عائيشه ﷺ ده لَيْت: جارينک پيغه مبهری خوا ﷺ مه رينکی کرده دياری بو قوربانی، جا نيشانه ی کرد.

بَابُ مَنْ جَلَّلَ الْبَدَنَةَ

باسی دابهشکردنی گۆشتی وشتری قوربانی

71٠. عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ قَالَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّه ﷺ أَنْ أَقُومَ عَلَى بُدْنِه، وَأَنْ الْأَعْطِي الْجَازِرَ مِنْها شَيْئًا، وَقَالَ: «نَحْنُ نُعْطِيه». أَقْسِمَ جِلَالَها وَجُلُودَها، وَأَنْ لَا أُعْطِي الْجَازِرَ مِنْها شَيْئًا، وَقَالَ: «نَحْنُ نُعْطِيه». عملى كودى ثهبو تاليب ﷺ ده لنّت: پنغه مبهرى خوا ﷺ فهرمانى پن كردم كه من همائسم به ثه نجامدانى قوربانيه كهى، داپوشهرى وشتره كه و گوشت و پنسته كهشى دابهش بكهم، وه هيچ شتنك (وه ك كرئ) له وشتره كه نه دهم به قهسابه كه و فهرمووى: «ئنمه خوّمان (كرني) ده ده ينني».

بَابُ فَضْل مَكَّةَ

باسی پێگەو گەورەيي مەككە

٦١١. عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ ﷺ أَنَّه قَالَ: إِنَّ أَبَا سَلَمَةً بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ

أَخْبَرَه، أَنَّ عَبْدَ اللَّه بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْحَمْرَاءِ، قَالَ لَه: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، وَهُوَ عَلَى نَاقَتِه، وَاقِفْ بِالْحَزْوَرَةِ يَقُولُ: «وَاللَّه إِنَّكِ، لَخَيْرُ أَرْضِ اللَّه، وَأَحَبُّ أَرْضِ اللَّه إِلَيَّ، وَاللَّه لَوْلَا أَنِّي أُخْرِجْتُ مِنْكِ، مَا خَرَجْتُ».

موحهممه دی کوری موسلیم الله ده آیت: نه بو سه له مه که کوری عه بدور پره حانی کوری عه و فی موحه مه دی کوری حه و اینی گوتووه: بینیم عه وف هه والی پی داوه که عه بدو آلای کوری عه دی کوری حه مراء پنی گوتووه: بینیم که پنه مه مه که که پنه مه مه که که پنه مه مه که این الله که باشترین زهوی پاوه ستابو و و ده یفه رموو: «سویند به خوا (نه ی مه ککه) گومانی تیدا نییه که باشترین زهوی خوایت له لای من، سویند به خوا نه گه ر ده رنه کر ابام نه وه هه رگیز نه ده پر قیشتم (به جیم نه ده هی شتیت)».

بَابُ فَضْلِ الْمَدِينَةِ

باسی پێگەو گەورەیی مەدینه

٦١٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ الْإِيمَانَ لَيَأْرِزُ إِلَى الْمَدِينَةِ، كَمَا تَأْرِزُ الْحُيَّةُ إِلَى جُحْرِها».

ئه بو هو په په ده نیخه ده نیخه میه ری خوا کی نیم نه ده کشیته وه و په به ده کشیته وه و ده چیته وه نیو هات) ده چیته وه نیو کونه که یه وه پیچ ده خوات».

٦١٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَمُوتَ بِالْمَدِينَةِ، فَلْيَفْعَلْ، فَإِنِي أَشْهِدُ لِمَنْ مَاتَ بِها».

ئیبن عومهر هم ده لَیْت: پیغهمبهری خوا کی فه درموویه تی: «ههر کهسیک له ئیوه ئه کهر توانای هه بوو با له مهدینه بمینیته وه تاکوو ده مریّت لیّی ده رنه چیّت، چونکه شایه تی (به چاکه) بو نهو که سانه ده ده م که له مهدینه دا ده مرن».

31٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ قَالَ: «اللَّهَمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلُكَ وَنَبِيُّكَ، وَإِنِّي أَحَرِّمُ مَا بَيْنَ وَإِنَّكَ حَرَّمْتَ مَكَّةَ عَلَى لِسَانِ إِبْرَاهِيمَ، اللَّهُمَّ وَأَنَا عَبْدُكَ وَنَبِيُّكَ، وَإِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَنَيْهَا».

ته بو هو پره یوه هه ده گیری ته وه: پیغه مبه رکی فه رموویه تی: «خودایه بیگومان ئیب اهیم هی خوشه ویست و پیغه مبه ری تویه، بیگومان تو مه ککه ت پیزدار کرد له سه رزمانی ئیب اهیم، خوایه ده سا منیش به نده و پیغه مبه ری توم، بیگومان منیش ئه وه ی له ملاولای مه دینه دایه پیزداری ده که م و پیزی ده گرم و حه رامی ده که م».

كتَابُ الْأَضَاحِيِّ

پەرتووكى قوربانىيەكان

بَابُ أَضَاحِيِّ رَسُولِ الله ﷺ

باسی قوربانییه کانی پیغهمبهری خوا

310. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ هِنْ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ يُضَحِّي بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، وَيُسَمِّي، وَيُكَبِّرُ، وَلَقَدْ رَأَيْتُه يَذْ بَحُ بِيَدِه وَاضِعًا قَدَمَه عَلَى صِفَاحِهمَا.

ئهنهسی کوری مالیک گفته ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا گفته دوو بهرانی سپی و کهمیک ره ش و شاخداری ده کرده قوربانی و ناوی خوای لی دینان و (الله أکبر) می ده کرد، بیگومان بینیومه که به دهستی خوّی سهری ده برین و پیّی لهسهر لاملی قوربانییه که داده نا (له کاتی کوشتنه و ه دا).

بَابُ عَنْ كُمْ تُجْزِئُ الْبَدَنَةُ وَالْبَقَرَةُ

باسی بهشهکانی وشتر و مانگا

٦١٦. عَنْ جَابِرٍ ، فَ قَالَ: نَحَرْنَا بِالْحُدَيْبِيّةِ، مَعَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ، الْبَدَنَةَ، عَنْ سَبْعَةٍ، وَالْبَقَرَةَ،

عَنْ سَبْعَةٍ.

جابیر ﷺ ده لّنِت: له خزمهت پنخهمبهردا ﷺ له حوده ببیه قوربانیهان سهر بری، و شتریک بو حهوت کهس.

بَابُ مَا يُكْرَه، أَنْ يُضَحَّى به

باسى ئەو شتانەى ناپەسەندن بۆ قوربانى

١٦٧. عَنْ سُلَيْمَان بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ فَيْرُوزَ، قَالَ: قُلْتُ لِلْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ هَمْ: حَدِّثْنِي بِمَا كَرِه، أَوْ نَهى عَنْه رَسُولُ اللَّه عَنْه مِنَ الْأَضَاحِيِّ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَنْه : «أَرْبَعُ لَا تُجْزِئُ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَنْه : «مَذَا بِيَدِه، وَيَدِي أَقْصَرُ مِنْ يَدِه: «أَرْبَعُ لَا تُجْزِئُ فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَنْه : هَكَذَا بِيَدِه، وَيَدِي أَقْصَرُ مِنْ يَدِه: «أَرْبَعُ لَا تُجْزِئُ فِي الْأَضَاحِيِّ: الْعَوْرَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْعَرْجَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْعَرْجَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْعَرْجَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْعُرْبَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْعُرْبَاءُ، الْبَيِّنُ عَوْرُها، وَالْمَرِيضَةُ، الْبَيِّنُ مَرَضُها، وَالْمُؤْذِنِ، قَالَ: فَإِنِّي أَكْرَه أَنْ يَكُونَ نَقْصُ فِي الْأَذُنِ، قَالَ: فَالَى قَمَا كُرِهتَ مِنْه، فَدَعْه، وَلَا تُحَرِّمُه عَلَى أَحِدٍ.

سولهیانی کوپی عهبدوپره حان ده لیّت: گویم له عوبه یدی کوپی فه یپووز بوو که گوتی: به به پائی کوپی عازیم هی گوت: پیم بلّیت که پیغه مبه ری خوا پی بر قوربانی کردن چی پیناخوش بووه؟ ئه ویش گوتی: پیغه مبه ری خوا پی ئا به و جوره به ده ستی پروونی کرده وه، که ده ستی من له هیی ئه و کورتتره، فه رمووی: «چوار جور بو قوربانی ناشین: ئاژه لیّکی کویر که کویریه که ی پروون و ئاشکرا بیّت، ئاژه لیّکی نه خوش که نه خوشیه کهی دیار و پروون بیّت، ئاژه لیّکی شهل که شه لییه کهی دیار و پروون بیّت، ئاژه لیّکی شه ل که شه لییه کهی دیار و پروون بیّت، ئاژه لیّک که ئیسکی شکابیّت، یان له به را لاوازی و نه خوشی مو خی ئیسقانی نه مابیّت»، پراوی گوتی: من پیمنا خوشه که گوی چکه کانیشی که مو کوپریان هه بیّت، (به پراء) گوتی: ئه وه ی بو خوّت پیتنا خوشه وازی لیّ بینه و له خه لکی حه رام مه که.

بَابُ مَنْ ضَحَّى بِشَاةٍ عَنْ أَهلِه

باسی کهسیّک که به مهریّک لهبری خانهوادهکهی قوربانی بکات

٦١٨. عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ﴿ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيَ ﴿ نَيْ كَيْفَ كَانَتِ الظَّحَايَا فِيكُمْ، عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: «كَانَ الرَّجُلُ فِي عَهدِ النَّبِيِّ ﷺ فَضَارَ يُضَحِّي بِالشَّاةِ عَنْه، وَعَنْ أَهلِ بَيْتِه، فَيَأْكُلُونَ وَيُطْعِمُونَ، ثُمَّ تَبَاهى النَّاسُ، فَصَارَ كَمَا تَرَى».

عه تائی کوری یه سار شه ده لیّت: پرسیارم کرد له نه بو نه ییووبی نه نصاری شه قوربانیکردن له سهرده می پیخه مبه ری خوادا کی چه چوّن بووه؟ گوتی: له سهرده می پیخه مبه ری خوّی و خانه واده که ی مه ریّکی ده کرده قوربانی و لیّشیان ده خوارد و لیّشیان ده به خشی به خه لّکی، پاشان خه لّکی لافو گه زافیان به قوربانیکردنه وه لی دا هه روه کوو ده بینیت به و جوّره ی لی هات.

بَابُ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُضَحِّي فَلَا يَأْخُذُ فِي الْعَشْرِ مِنْ شَعْرِه وَأَظْفَارِه

باسی کهسێک بیهوێت قوربانی بکات له ده روٚژهکاندا دهستکاری موو و نینوٚکی نهکات

٦١٩. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ أَنَّ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ، وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ، فَلَا يَمَسَّ مِنْ شَعَرِه، وَلَا بَشَرِه شَيْئًا».

ئوم سهلهمه هم ده گیریتهوه: پیغهمبهر شخ فهرموویه تی: «ئه گهر ده پۆژهی (ذي الحجة) هات، یه کیکیشتان ویستی قوربانی بکات، ئهوه با هیچ دهستکاری موو و پیستی نه کات (واته: دهستکاری هیچ جییه کی جهسته ی نه کات هه تا نینو کیشی!)».

بَابُ النَّهِي عَنْ ذَيْحِ الْأُضْحِيَّةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ

باسی نههیکردن له قوربانیگردن لهپیش نویزی جهژندا

٦٢٠. عَنْ جُنْدُبٍ الْبَجَلِيِّ ﴿ أَنَّهُ يَقُولُ: شَهِدْتُ الْأَضْحَى مَعَ رَسُولِ اللَّه ﷺ ، فَذَ جَ أَنَاسٌ قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «مَنْ كَانَ ذَجَ مِنْكُمْ قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَلْيُعِدْ أُضْحِيَّتَه، وَمَنْ لَا، فَلْيَذْ بَحْ عَلَى اسْمِ اللَّه».

جوندوبی به جه لی شد ده نیّت: له خزمه ت پیخه مبه ری خوادا کی ناماده ی قوربانیکردن بووم، جا هه ندیّک له خه نکه که پیش نویّژ کردن قوربانییه که یان سه ر بری، ئینجا پیخه مبه ر کی فه رمووی: «هه ر یه کیّکتان ئه گه ر له پیش نویژ کردندا قوربانییه که ی سه ر بریوه، ئه وه با دووباره ی بکاته وه (به رنه که و تووه)، ئه وه شی ئه و کاره ی نه کردووه، ئه وه (دوای نویژ) با ناوی خوای له سه ر بینیّت و سه ری ببریّت».

پەرتووكى سەربراوەكان

باسی مەرەمندالە (گوێزەبانە، حەوتوو)

٦٢١. عَنْ أُمِّ كُرْزٍ ﴿ قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ، وَعَنِ الْجُارِيَةِ شَاةٌ».

ئوم کورز هم ده لیّت: گویّم له پیخه مبهر ﷺ بوو ده یفه رموو: «له بری کور دوو مه ری وه کو و یه ک بکه نه گویزه بانه، وه بن کچیش یه ک مه ری».

٦٢٢. عَنْ سَمُرَةَ ﴿ نَهُ: عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «كُلُّ غُلَامٍ مُرْتَهَنُ بِعَقِيقَتِه، تُذْ بَحُ عَنْه يَوْمَ السَّابِع، وَيُحْلَقُ رَأْسُه، وَيُسَمَّى».

تێبيني:

(مرتهن): چهند مانایه کی ههیه: یان ئهوهیه که ئه گهر منداله که بمریّت و مهرهمنداله ی بق نه کریّت، ئهوه شهفاعه ت بق دایک و باوکی ناکات، یان چاکه و باشهی ئهو منداله به نده به و مهرهمنداله و منداله سوودی لی نابینریّت هه تاکو و مهرهمنداله که ی بق نه کریّت.

بَابٌ: إِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ

باسێك: ئەگەر ئاژەڵتان كوشتەوە، بەباشترین شێوە بیكوژنەوە

٦٢٣. عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللَّه ﷺ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ، فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ، فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَه، وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَه».

شهددادی کوری ئهوس شه ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا شه فهرموویه تی: «بیگومان خوا شه چاکه کاری لهسهر ههموو شتیک نووسیوه، جا ئه گهر کوشتنیکتان (لهسهر ههق) ئه نجام دا ئه وه به باشترین شیوه ئه نجامی بدهن (جهسته که مهشیوینن و ئازاری مهدهن)، وه ئه گهر ئاژه لیکتان سهر بری ئه وه به باشترین و شاییسته ترین شیوه سهری ببرن، با (ئه و کهسه ی سهربرینه که ئه نجام ده دات) تیغه که ی تیژ بکات و ئه و ئاژه له ی ده یکوژیته وه به شیوه یه کی ئاسووده ئاماده ی بکات (واته: خیرا بیکوژیته وه)».

بَابُ التَّسْمِيَةِ عِنْدَ الذَّبْ

باسی ناوی خوا هیّنان له کاتی سهربرینی ئاژهڵدا

٦٢٤. عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿ أَنَّ قَوْمًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهَ إِنَّ قَوْمًا يَأْتُونَا بِلَمْمَ لَا عَلْهُ إِلَّهُ عَلَيْهُ أَمْ لَا؟ قَالَ: «سَمُّوا أَنْتُمْ وَكُلُوا».

عائیشه ی دایکی ئیهانداران هم ده گیریته وه: خه لکانیک گوتیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا خه لکانیک گوشتهان بو دینن، جا نازانین ناوی خوای له سهر هینراوه (له کاتی سهر بریندا) یا خود نا؟ فه رمووی: «بو خوتان ناوی خوای لی بهینن و بیخون».

بَابُ النَّهِي عَنْ ذَبْحِ ذَوَاتِ الدَّرِّ

باسی رێگریکردن له کوشتنه وهی ماڵاتی شیردهر

٦٢٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ أَتَى رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ، فَأَخَذَ الشَّفْرَةَ، لِيَذْ بَحَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ: «إِيَّاكَ، وَالْحَلُوبَ».

ئەبو ھورەيرە ، دەگيرېتەوە: پېغەمبەرى خوا عَلَى ھات بۆ لاى پياويكى ئەنصارى، ئەويش تىغىكى ھەلگرت بۆ ئەوەى مالاتىك بۆ پېغەمبەرى خوا عَلَى بكوژىتەوە، جا پېغەمبەرى خوا عَلَى پېيى فەرموو: «ئاگادار بە مالاتى شىردەر نەكوژىتەوە».

بَابُ النَّهِي عَنْ صَبْرِ الْبَهائِمِ وَعَنِ الْمُثْلَةِ

باسی رێگریکردن له شێواندنی لاشهی ئاژهڵ و بهنیشانهگرتنی

٦٢٦. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: نَهِى رَسُولُ اللَّهِ عَنْ صَبْرِ الْبَهَائِمِ.

ئەنەسى كورى مالىك ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ﷺ قەدەغەى كردووە ئاۋەللەكان بكرىنە نىشانە (تىر يان ھەر شتىكى دىكەيان لىخ بدرىت).

٦٢٧. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تَتَّخِذُوا شَيْئًا فِيه الرُّوحُ غَرَضًا».

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر شتیّک ژیاندار بوو مهیکهن به نیشانه».

بَابُ لَحُومِ الْحُمُرِ الْوَحْشِيَّةِ

باسی خواردنی گۆشتی کەرەكێوی

٦٢٨. عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيِّ، قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّه بْنَ أَبِي أَوْفَى عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهلِيَّةِ، فَقَالَ: أَصَابَتْنَا مَجَاعَةٌ يَوْمَ خَيْبَرَ، وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ، وَقَدْ أَصَابَ الْقَوْمُ مُمُّرًا خَارِجًا مِنِ الْمَدِينَةِ، فَنَحَرْنَاها وَإِنَّ قُدُورَنَا لَتَعْلِي، إِذْ نَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ الْقَوْمُ مُمُّرًا خَارِجًا مِنِ الْمَدِينَةِ، فَنَحَرْنَاها وَإِنَّ قُدُورَنَا لَتَعْلِي، إِذْ نَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ الْقَوْمُ مُمُّرًا خَارِجًا مِنِ الْمَدِينَةِ، فَنَحَرْنَاها وَإِنَّ قُدُورَنَا لَتَعْلِي، إِذْ نَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ الْقَوْمُ مُمُّرًا خَارِجًا مِنِ الْمَدِينَةِ، فَنَحَرْنَاها وَإِنَّ قُدُورَنَا لَتَعْلِي، إِذْ نَادَى مُنَادِي النَّبِيِّ الْبَيِّيِّ أَنْ: «اكْفَئُوا اللَّهُ وَلَا تَطْعَمُوا مِنْ خُومِ الْحُمُرِ شَيْئًا»، فَأَكْفَأْنَاها، فَقُلْتُ لِعَبْدِ اللَّه بْنِ أَبِي أَوْفَى حَرَّمَها تَعْرِيمًا قَالَ: تَعَدَّثُنَا أَنَّمَا حَرَّمَها رَسُولُ اللَّه عِيْدِ اللَّه بَيْ أَبِي أَوْفَى حَرَّمَها تَعْرِيمًا قَالَ: تَعَدَّثُنَا أَنَمَا حَرَّمَها رَسُولُ اللَّه عِيْدِ اللَّه مِنْ أَجْلِ أَنَّها، تَأْكُلُ الْعَذِرَة.

ئهبو ئیسحاقی شهیبانیی ده ڵیت: پرسیارم کرد له عهبدو ڵڵای کوری ئهبو ئهوفا ها دهرباره ی (خواردنی) گوشتی کهری ماڵی، ئهویش گوتی: له پوژی خهیبهردا تووشی برسیه تبیه کی توند هاتین (به هوی دریژه کیشان و گهمارو دانی خهیبهر)، ئیمه ش له خزمه ت پیغهمبهردا ها بووین، خه ڵکیش ئهو گویدریژه ی که له مهدینه ها تبووه ده رگر تبوویانه وه و کوشتهانه وه، وه مه نجه ڵه کانمان ده کو ڵین، لهو کاته دا جا پچییه کی پیغهمبهر ها جا پی دا که مه نجه له کانتان وه ربگیرن و هیچ شتیک له گوشتی که ره کان نه خون، ئیمه ش وه رمانگیران، منیش به عهبدو ڵلای کوری ئه بو ئه و فاوم گوت: هه ربه حه رامکردن حه رامی کردن؟ گوتی: باسهان کرد که بیگومان پیغهمبهری خوا ها به به به کجاری حه رامی کرد، چونکه شتی پیس ده خوات (وه کوو پاشه رو).

كِتَابُ الصَّيْدِ

پەرتووكى راووشكار

(بَابُ النَّهِي عَنِ اقْتِنَاءِ الْكَلْبِ، إِلَّا كَلْبَ صَيْدٍ، أَوْ حَرْثٍ، أَوْ مَاشِيَةٍ

باسی قەدەغەكردنی راگرتنی سەگ، جگە لە سەگی راو و پاسەوانی

٦٢٩. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا، فَإِنَّه يَنْقُصُ مِنْ عَمَلِه كُلَّ يَوْمٍ قِيرَاطٌ، إِلَّا كَلْبَ حَرْثٍ أَوْ مَاشِيَةٍ».

ئهبو هو پره په هه ده لَيْت: پیغهمبه ری خوا پی فه رموویه تی: «هه رکه سیک سه گ پابگریت ئه وه ههمو و پر وژیک (قیراط) یک له کرده وه کانی که م ده بیته وه، جگه له سه گیک که به مهبه ستی پاسه و انبی کشتو کال یان پاسه و انبی مه پومالات پابگیریت».

🖋 تيبيني:

(قیراط): بەئەندازەي كێوێكى گەورەيە.

٦٣٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مُغَفَّلٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَوْلَا أَنَّ الْكِلَابَ أُمَّةٌ مِنَ الْأُمْمِ، لَأْمَرْتُ بِقَتْلِها، فَاقْتُلُوا مِنْها، الْأَسْوَدَ الْبَهِمَ، وَمَا مِنْ قَوْمٍ اتَّخَذُوا كَلْبًا، إِلَّا كَلْبَ مَا شِيةٍ، أَوْ كَلْبَ حَرْثٍ، إِلَّا نَقَصَ مِنْ أُجُورِهمْ، كُلَّ يَوْم، قِيرَاطَانِ».

عهبدو للای کو چی موغه ففه لی ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فهرموویه تی: «ئه گهر سه گه کانیش یه کیّک نه بوونایه له ئوممه ته کان ئه وه فه رمانم ده کرد به کوشتنیان، جا ئه و سه گه ی که چه شیکی زوّر تیّره له چه شیدا بیکوژن، وه بیّگومان ههر هوّز و قه و میّک سه گ چابگریّت، جگه له سه گی پاسه وانیی مه چومالات یان سه گیک که فیری چاو کرابیّت یان پاسه وانیی کشتو کالّی پی بکریّت، ئه وه به دلّنیایی هه مو و چوژی ک دو و (قیراط) له پاداشتیان که م ده بیّته وه».

بَابُ صَيْدِ الْكَلْب

باسی راوی سهگ

٦٣١. عَنْ عَدِيِّ ابْنِ حَاتِم ﴿ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ فَقُلْتُ: إِنَّا قَوْمٌ نَصِيدُ، بِهِذِه الْكِلَابِ قَالَ: «إِذَا أَرْسَلْتَ كِلَابَكَ الْمُعَلَّمَةَ، وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّه عَلَيْها، فَكُلْ مَا أَمْسَكُنَ عَلَيْك، إِنْ قَتَلْن، إِلَّا أَنْ يَأْكُلُ الْكَلْبُ، فَإِنْ أَكُلُ الْكَلْبُ، فَإِنْ أَكُلُ الْكَلْبُ، فَإِنْ أَكُلُ الْكَلْبُ، فَلَا تَأْكُلُ، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَك، عَلَى نَفْسِه، وَإِنْ خَالطَها كِلَابُ أُخَرُ، فَلَا تَأْكُلُ».

عهدی کوری حاتیم هه ده نیّت: پرسیارم له پیخه مبهری خوا کی کرد و گوتم: ئیمه خه نکیکین به و سه گانه را و ده که ین، فه رمووی: «ئه گهر سه گه راهینراوه کانت به رهه ندا کرد، ناوی خوات له سهر هینا ئه وه ئه و شته ی بوتی را و کردووه لیّی بخوا ئه گهر بیشیکوژن، ته نها مه گهر سه گه که لیّی بخوات، جا ئه گهر سه گه که لیّی خوارد، ئه وه تو لیّی مه خون چونکه ترسی ئه وه مه یه سه گه که بوخوی گرتبیت نه ک بو تو، وه ئه گهر سه گی دیکه شی له گه ندا تیکه ن بوون بو راوه که ئه وه هه رایی مه خو».

بَابُ الصَّيْدِ يَغِيبُ لَيْلَةً

باسی نێچیرێکی ړاوکراو که شهوێک دیار نامێنێت

٦٣٢. عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه أَرْمِي الصَّيْدَ، فَيَغِيبُ عَنِّي

لَيْلَةً؟ قَالَ: «إِذَا وَجَدْتَ فِيه سَهمَك، وَلَمْ تَجِدْ فِيه شَيْئًا غَيْرَه، فَكُلْه».

عهدی کوری حاتیم هم ده لیّت: گوتم: ئهی پینهمبهری خوا هم تیر ده گرمه نیچیر و جار ههیه شهوی ک تیده پهریّت لیّم ونه؟ فهرمووی: «ئه گهر بینیتهوه و تیری توّی پیّوه بوو هیچ شتیّکی دیکهی پیّوه نهبوو (هوّی کوشتنی بیّ،ت) ئهوه بیخوّ».

بَابُ مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ

باسی لێکردنهوهی پارچهیهک له ئاژهڵ بهزیندوویی

٦٣٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ قَالَ: «مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةُ، فَمَا قُطِعَ مِنْ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةُ، فَمَا قُطِعَ مِنْها، فَهُوَ مَيْتَةُ».

ئیبن عومهر هم ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی فهرموویه تی: «ههر شتیک و پارچه یه ک له ئاژه ل لیبکریتهوه بهزیندوویی، ئهوه ئهو پارچهیه مرداره وه بوویه (خواردنی حهرامه)».

بَابُ مَا يُنْهى عَنْ قَتْلِه

باسى ئەو شتانەي كوشتنيان قەدەغە كراوە

3٣٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّه ﷺ عَنْ قَتْلِ أَرْبَعٍ مِنَ الدَّوَابِّ، النَّمْلَةِ، وَالنَّحْلَةِ، وَالْصُرَدِ.

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی نه نه کر دووه له کوشتنی چوار گیاندار: میرووله، هه نگ، هو دهود (په پووسلیّانه)، ئه و بالنده یه ی که جروجانه و هری ورد ده خوات.

٦٣٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هِنْ عَنْ نَبِيِّ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَرَصَتْه نَمْلَةٌ، فَأَمَرَ بِقَرْيَةِ النَّمْلِ، فَأُحْرِقَتْ، فَأَوْحَى اللَّه ﷺ إِلَيْه: أَفِي أَنْ قَرَصَتْكَ نَمْلَةٌ، أَهلَكْتَ

أُمَّةً مِنَ الْأُمَمِ، تُسَبِّحُ».

ئهبو هو پره پره هه ده گیریتهوه: پیغهمبه ری خوا هی فهرموویه تی: «یه کیک له پیغهمبه ره کانی خوا میرووله یه ک پیوه ی دا (گهستی)، ئهویش فه رمانی کرد و شاره میرووله که سووتینرا، ئینجا خوا هی وه حی بو نارد به وه ی که: میرووله یه ک توی گهست، که چی ئوممه تیکت له و ئوممه تانه له ناو برد که ته سبیحات ده که ن (خوا به پاک ده گرن)!».

بَابُ قَتْلِ الْوَزَغِ

باسی کوشتنی شهوگهرد (مارمێلکه)

٦٣٦. عَنْ أُمِّ شَرِيكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْ أَمَرَها، بِقَتْلِ الْأَوْزَاغِ.

ئوم شەرىک ، دەگيرىتەوە: پىغەمبەر بىلى فەرمانى كردووە بە كوشتنى شەوگەردەكان.

٦٣٧. عَنْ سَائِبَةَ مَوْلَاةِ الْفَاكِه بْنِ الْمُغِيرَةِ: أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ ﴿ فَرَأَتْ فِي بَيْتِهَا رُمُحًا مَوْضُوعًا، فَقَالَتْ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ مَا تَصْنَعِينَ بِهِذَا؟ قَالَتْ: نَقْتُلُ بِهِ هَذِهِ الْأُوْزَاغَ، فَإِنَّ نِيَّ الله ﷺ أَخْبَرَنَا: «أَنَّ إِبْرَاهِيمَ لَمَّا أُلْقِيَ فِي النَّارِ، لَمْ تَكُنْ فِي الْأَرْضِ دَابَّةً، إِلَّا أَطْفَأَتِ النَّارَ، غَيْرَ الْوَزَغِ، فَإِنَّهَا كَانَتْ تَنْفُخُ عَلَيْه، فَأَمَرَ رَسُولُ الله ﷺ بِقَتْله».

سائیبه خزمه تکاری فاکیهه ی کوری موغیره ده گیرینه وه: چوو بو لای عائیشه جا بینیی رمینک له ماله که یدا دانر اوه، ئه ویش گوتی: ئهی دایکی برواداران به و رمه چی ده که ن؟ گوتی: ئه و شه و گهردانه ی پی ده کوژین، چونکه بینگومان پیغه مبه ری خوا پیش پینی راگه یاندووین: «کاتیک ئیبراهیم خرایه نیو ئاگر هه رچی جروجانه وه ری زهوی هه یه خه ریکی کوژاندنه وه ی ئاگره که بووه جگه له شه و گهرد، ئه و فووی لی کردووه، بویه پیغه مبه ری خوا پیش فه رمانی کردووه به کوشتنی شه و گهرد».

چ جواهر سنن ابن ماجه 🦹

بَابُ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ

پاسی خواردنی ههر درندهیهکی چرنووکدار

٦٣٨. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: نَهِى رَسُولُ اللَّه ﷺ، يَوْمَ خَيْبَرَ: عَنْ أَكْلِ، كُلِّ ذِي نَاسٍ، مِنَ الطَّيْرِ. نَالسِّبَاعِ، وَعَنْ كُلِّ ذِي مِخْلَبٍ، مِنَ الطَّيْرِ.

ئیبن عهبباس الله ده لیّت: پیّغهمبهری خوا الله له روّژی خهیبهردا نههی کرد له خواردنی ههموو دړندهیه کی که لبهدار و ههموو بالندهیه کی چړنووکدار.

بَابُ الْأَرْنَبِ

باسی کهرویشک

٦٣٩. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكِ ﴿ قَالَ: مَرَرْنَا بِمَرِّ الظَّهرَانِ، فَأَنْفَجْنَا أَرْنَبًا، فَسَعَوْا عَلَيْها، فَلَغَبُوا، فَسَعَيْتُ، حَتَّى أَدْرَكْتُها، فَأَتَيْتُ بِها أَبَا طَلْحَةَ، فَذَبَحَها، فَبَعَثَ بِعَجُزِها، وَلَغَبُوا، فَسَعَيْتُ، فَقَبِلَها،

ئهنهسی کوری مالیک که ده لیّت: به (مر الظهران) دا (که شیویکه له نزیک مه ککه) تیپهرین، جا لهو کاته دا که رویشکیکهان راونا، ههولیان دا بیگرن، ئیدی ماندوو بوون، منیش ههولم دا تا گرتم، جا هیّنام بو لای ئهبو ته لحه و کوشتیه وه، ئینجا ران و پاشله که ی بو پیخه مبه ریگی نارد، ئه ویش وه ریگرت.

كتَابُ الْأَطْعمَة

پەرتووكى خواردەمەنىيەكان

باسی خواردندان به خهڵک

ببه خشن، په یوه ندیی خزمایه تی به جن بگه یه نن، به شهو کاتیک خه لکی نوستووه ئیوه شهو نویش بکه ن به که نه کات ده چنه به هه شت به سه لامه تی».

بَابُ طَعَامِ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ

باسی خواردنی کهسیک بهشی دوو کهس دهکات

٦٤١. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «طَعَامُ الْوَاحِدِ، يَكْفِي الاَّنْدَيْنِ، وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ، وَطَعَامُ الْأَرْبَعَةِ، يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ».

جابیری کوری عمبدوللا هم ده لیّت: پیخهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «خواردنی یه کیّک به شی دوو که س ده کات، وه خواردنیک بو دوو که س ناماده کرابیّت به شی چوار که س ده کات، وه خواردنی چوار که س به شی هه شت که س ده کات».

بَابُ النَّهِي أَنْ يُعَابَ الطَّعَامُ

باسی نههیکردن له عهیبگرتن له خواردن

٦٤٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: مَا عَابَ رَسُولُ اللَّه ﷺ طَعَامًا قَطُّ، إِنْ رَضِيَه، أَكَلَه، وَإِلَّا تَرَكَه.

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيت: پىغەمبەرى خوا ﷺ ھەرگىز عەيبى لە خواردن نەگرتووە، ئەگەرنا وازى لىن دەھينا.

بَابُ الْأَكُلُ مُتَّكِئًا

باسى خواردن بەيالكەوتوويى

٦٤٣. عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «لَا آكُلُ مُتَّكِئًا».

ئەبو جوحەيفە ، دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «من خواردن بەپالكەوتوويى ناخۆم».

3٤٤. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُسْرٍ ﴿ قَالَ: أَهدَيْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ شَاةً، فَجَثَا رَسُولُ اللَّه ﷺ عَلَى رُكْبَتَيْه، يَأْكُلُ، فَقَالَ أَعْرَابِيُّ: مَا هذِه الجِلْسَةُ؟ فَقَالَ: «إِنَّ اللَّه جَعَلَنِي عَبْدًا كَرِيمًا، وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا عَنِيدًا».

عهبدولّلای کوری بوسر که ده نیت: مهریّکم به دیاری برد بو پیغه مبه رکی جا پیغه مبه رکی بوسر که ده ده ده نیدی ده شته کییه ک گوتی: ئه و دانیشتنه چییه؟ پیغه مبه ریش که فهرمووی: «خوا منی کردو ته به نده یه کی دورت و به پیزدار و به ریز و نه یکردووم به پاشایه کی ملهوری سهره روی یاخی (ده شته کییه که مهبه ستی ئه وه بووه که ده بوو پیغه مبه رکی وه کو و پاشاکان دانیشتبا به خوبه زلزانینه وه، پیغه مبه ریش کی نه وه یوه ی ده وی که ده ده بود که ده به به خوبه زلزانینه وه کو و پاشاکان دانیشتبا به خوبه زلزانینه وه، پیغه مبه ریش که ده به به ده به به که ده به به که دو ته دو ها که دو ته دو که دو ته دو که دو ته دو ها که دو ته دو ها که دو ته دو ته دو ته دو که دو ته دو که دو ته دو که دو ته دو

بَابُ التَّسْمِيَةِ، عِنْدَ الطَّعَامِ

باسی ناوی خوا هیّنان له کاتی نانخواردندا

٦٤٥. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللّه ﷺ: يَأْكُلُ طَعَامًا فِي سِتَّةِ نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِه، فَجَاءَ أَعْرَابِيُّ، فَأَكَلَه بِلُقْمَتَيْنِ، فَقَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «أَمَا أَنَّه لَوْ كَانَ قَالَ: بِسْمِ اللّه لَكَفَاكُمْ، فَإِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا، فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللّه، فَإِنْ نَسِيَ أَنْ يَقُولَ: بِسْمِ اللّه فِي أَوَّلِه وَآخِرِه».

عائیشه ها ده ڵێت: پێغهمبهری خوا گا له گه ڵ شهش که س له هاوه ڵانی نانی ده خوارد، جا له و کاته دا ده شته کییه ک هات ههمو و خوارد نه که ی به دوو پاروو خوارد، بۆیه پێغهمبهر گا فهرمووی: «خۆ ئه گهر ئه و بیگو تبایه: به ناوی خوارد (بسم الله) ئه وه خوارد نه که تان به ش ده بوو، جا ئه گهر یه کێکتان خواردنی خوارد با بڵێت: به ناوی خوا، ئه گهر سه ره تا له بیری چوو بڵێت: به ناوی خوا، ئه وه با

بلّێت: به ناوی خوا له سهرهتا و له کوٚتاییهوه».

بَابُ الْأَكْلِ بِالْيَمِينِ

باسی خواردن به دهستی راست

٦٤٦. عَنْ عُمَر بْنِ أَبِي سَلَمَة ﷺ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حِجْرِ النَّبِيِّ ﷺ، وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي: «يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّه، وَكُلْ بِيَمِينِك، وَكُلْ مِمَّا يَلِيك».

عومهری کوری ئهبو سهلهمه هی ده لیّت: مندالیّک بووم له باوهشی پینهمبهر ﷺ، منیش (له کاتی نانخواردندا) دهستم ده گیّرا به نیّو قاپه که دا، ئینجا پینهممبهر ﷺ پیمی فهرموو: «پولّه گیان ناوی خوا بیّنه و به دهستی راست بخق، لهبهردهمی خوّشته وه بخوّ».

بَابُ اللُّقْمَةِ إِذَا سَقَطَتْ

باسی ئەگەر پاروويەک كەوتە خوارەوە

٦٤٧. عَنْ جَابِر ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا وَقَعَتِ اللَّقْمَةُ مِنْ يَدِ أَحَدِكُمْ، فَلْيَمْسَحْ مَا عَلَيْها مِنَ الْأَذَى، وَلْيَأْكُلُها».

جابیر هن ده نیت: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههرکات پارووی دهستی یه کیکتان به ربووه، با ئه و پیسییهی پیوهی لکاوه لیمی بکاته وه و بیخوات».

بَابُ مَا يُقَالُ إِذَا فَرَغَ مِنَ الطَّعَامِ

باسی دوعای دوای نانخواردن

٦٤٨. عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ يَتَكُولُ: إِذَا رُفِعَ طَعَامُه أَوْ مَا بَيْنَ يَدَيْه

قَالَ: «الْحَمْدُ لِلله حَمْدًا كَثِيرًا، طَيِّبًا مُبَارَكًا، غَيْرَ مَكْفِيٍّ، وَلَا مُودَّعٍ، وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْه رَبَّنَا».

بَابُ الْأَكْلُ قَائِمًا

باسی خواردن به پیوه

٦٤٩. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: كُنَّا عَلَى عَهدِ رَسُولِ اللَّه ﷺ: نَأْكُلُ وَنَحْنُ نَمْشِي، وَنَحْنُ وَغَنُ نَمْشِي، وَنَحْنُ قِيَامٌ.

ئیبن عومهر ﷺ ده ڵیّت: ئیّمه له سهردهمی پیّغهمبهری خوادا ﷺ خواردنمان بهدهم ریّگا رۆیشتنهوه دهخوارد و خواردنهوهمان بهپیّوه دهخواردهوه.

بَابُ الدُّبَّاءِ

باسى كولەكە

.٦٥٠ عَنْ أَنَسٍ ﴿ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ: يُحِبُّ الْقَرْعَ.

ئەنەس ﷺ دەڭيت: پېغەمبەر ﷺ كولەكەي پېخۇش بوو.

بَابُ الْقَدِيدِ

باسی گۆشتی وشککراوه

٦٥١. عَنْ أَبِي مَسْعُود ﷺ قَالَ: أَنَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلُ، فَكَلَّمَه، فَجَعَلَ تُرْعَدُ فَرَائِصُه، فَقَالَ لَه: «هوِّنْ عَلَيْكَ، فَإِنِّي لَسْتُ بِمَلِكٍ، إِنَّمَا أَنَا ابْنُ امْرَأَةٍ تَأْكُلُ الْقَدِيدَ».

ئەبو مەسعوود ، دەڭنت: پياونىک ھاتە خزمەت پىغەمبەر شىخ قسەى لەگەل كرد، كابراش دەلەرزى و دەترسا، ئىنجا پنى فەرموو: «لەسەرخۆ بە خۆ من پادشا نىم، من كورى ئافرەتتىكم كە گۆشتى وشككراوەى دەخوارد».

بَابُ الْكَبِدِ وَالطِّحَالِ

باسی جگهر و سپڵ (سیپهلاک)

٦٥٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «أُحِلَّتْ لَكُمْ مَيْتَتَانِ وَدَمَانِ، فَالْكَبِدُ وَالطِّحَالُ».

عهبدو للای کوری عومهر که ده گیریته وه: پیغهمبه ری خوا که فهرموویه تی: «دوو مرداره وهبوو و دوو خوینتان بو حه لال کراوه، جا مرداره کان (ئهوانهی که کوشتنه وه یان ناویت): ماسی و کولله ن، دوو خوینه کانیش: جگهر و سپلن».

بَابُ الزَّنْتِ

باسی زهیت

٦٥٣. عَنْ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «ائْتَدِمُوا بِالزَّيْتِ، وَادَّهنُوا بِه، فَإِنَّه مِنْ شَجَرَةِ مُبَارَكَةٍ».

عومهر ﷺ ده لَيْت: پيغهمبهري خوا ﷺ فهرموويه تي: «زهيت بكهنه پيخور و خوتاني ین چهور بکهن، چونکه زهیت له داریکی بهپیت و فهر بهرههم هاتووه».

يَاتُ الْحَلُواءِ

باسی شیرینی

٦٥٤. عَنْ عَانِشَةَ عِنْ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: يُحِبُّ الْحَلُواءَ، وَالْعَسَلَ.

عائيشه که ده لينت: پيغهمبه ري خوا ﷺ حهزي به شيريني و ههنگوين ده کرد.

تيبيني:

(الحلواء): وه كوو هه لوا و يه لووي به دو شاو و شيرينييه كاني ديكهيه.

بَابُ الْقِتَّاءِ وَالرُّطَبِ يُجْمَعَانِ

باسی خواردنی تروزی و خورما به یه کهوه

٦٥٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ جَعْفَرِ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ: يَأْكُلُ الْقِتَّاءَ، بِالرُّطَبِ. عەبدوڭلاي كوړى جەعفەر ﷺ دەڭيت: بىنيومە كە پىغەمبەرى خوا ﷺ ترۆزى و خورمای به په که وه ده خوارد.

٦٥٦. عَنْ سَهِلِ بْنِ سَعْدٍ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَأْكُلُ الرُّطَب، بِالْبِطِّيخ. سه هلی کوری سه عد ﷺ ده لُنیت: پیغه مبه ری خوا ﷺ خورمای تازه و کاله کی به په کهوه ده خو ارد.

بَابُ: إِذَا أُتِيَ بِأُوَّلِ الثَّمَرَةِ

باسیک: کاتیك نوبهرهی بهروبووم دههینریت

٦٥٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ إِذَا أُبِيَ بِأَوَّلِ الشَّمَرَةِ قَالَ: «اللَّهمَّ بَارِكُ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَفِي ثِمَارِنَا، وَفِي مُدِّنَا، وَفِي صَاعِنَا، بَرَكَةً مَعَ بَرَكَةٍ، ثُمَّ يُنَاوِلُه أَصْغَرَ مَنْ بِحَضْرَتِه مِنَ الْوِلْدَانِ».

ئهبو هو په ویوه په ده گڼریته وه: هه رکات نوبه ره ی به روبو و میان بو پیغه مبه ری خوا پیځه مبه ری خوا پیځه ده هینا ده یفه رمو و: «خودایه به ره که ت برژینه به سه ر ماند ا، پاشان ده یدا به بچووکترین مندال له ناماده بووه کاند ا».

بَابُ خُبْزِ الْبُرِّ

باسی نانی گهنم

٢٥٨. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ، ثَلَاثَ لَيَالٍ
 تِبَاعًا، مِنْ خُبْزِ بُرِّ، حَتَّى تُوفِي ﷺ.

عائیشه هست ده لیّت: مال و خیزانی پیغهمبهر ﷺ لهو کاتهی که هاتوونه مهدینه سیّ شهو بهدوای یه کدا تیریان نه خواردووه له نانی گهنم هه تاکوو کوچی دوایشی کرد ﷺ.

بَابُ الْاقْتِصَادِ فِي الْأَكْلِ وَكَرَاهِ الشَّبَع

باسی لیّگرتنهوه له خواردن و ناپهسندی زوّرخوّری

٢٥٩. عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِ يَكُرِبَ ﴿ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «مَا مَلَأَ

آدَمِيٌّ وِعَاءً شَرَّا مِنْ بَطْنٍ، حَسْبُ الْآدَمِيِّ، لُقَيْمَاتُ يُقِمْنَ صُلْبَه، فَإِنْ غَلَبَتِ الْآدَمِيَّ نَفْسُه، فَثُلُثُ لِلطَّعَام، وَثُلُثُ لِلشَّرَاب، وَثُلُثُ لِلنَّفْسِ».

میقدامی کوری مهعدیکهریب شده ده نیّت: گویّم له پیخه مبه ری خوا شی بوو ده یفه رموو: «خراپترین ده فر که ئاده میزاد پری ده کات گهده یه تی، چه ند پاروویه ک بو ئاده میزاد به سه که بتوانیّت خوّی پی پرابگریّت، خوّ ئه گهر ههر نه فسی به سه ریدا زال بوو (با گهده ی بکاته سی به ش)، با به شیّکی بوّ خواردن بیّت و به شیّکی بو خواردنه وه و به شیّکی شی همناسه دان».

بَابُ مَنْ طَبَخَ فَلْيُكْثِرْ مَاءَه

باسی ئەوەی كە كەسێك چێشتی كرد ئاوی زۆر تێبكات

.٦٦٠. عَنْ أَبِي ذَرِّ هَ عَنِ النَّبِيِّ عَلِيْ قَالَ: «إِذَا عَمِلْتَ مَرَقَةً، فَأَكْثِرْ مَاءَها، وَاغْتَرِفْ لِجِيرَانِكَ مِنْها».

ئەبو زەر ، دەگىرىتەوە: بىغەمبەر ، فەرموويەتى: «ھەر كات چىستى شلەت لىنا، ئەوە ئاوى زۆرى تىبكە، بەشى ھاوسىيەكەشتى لىخ بدە».

بَابُ أَكْلِ الثُّومِ وَالْبَصَلِ وَالْكُرَّاثِ

باسی خواردنی سیر و پیاز و کهوهر

٦٦١. عَنْ جَابِرِ هِ أَنَّ نَفَرًا أَتُوا النَّبِيَّ عَلَيْهُ، فَوَجَدَ مِنْهُمْ رِيحِ الْكُرَّاثِ، فَقَالَ: «أَلَمْ أَكُنْ نَهِيْتُكُمْ عَنْ أَكُلِ هِذِهِ الشَّجَرَةِ، إِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهِ الْإِنْسَانُ».

جابیر ﷺ دهگیریتهوه: چهند کهسینک هاتنه خزمهت پیغهمبهر ﷺ، ئهویش بونی کهوهری لی کردن، بویه فهرمووی: «ئایا من خواردنی ئهو پرووهکهم لی قهده غه

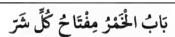
نه کردوون؟ بینگومان فریشته کانیش به و شتانه تووشی ثازار و ناپه حه تی ده بن که مروّف پنی تووشی ثازار و ناپه حه تی ده بنت».

كِتَابُ الْأَشْرِبَةِ

پەرتووكى خواردنەوەكان

باسی ئەوەی كە عارەق كليلی ھەموو خراپەيەكە

٦٦٢. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ: «لَا تَشْرَبِ الْخَمْرَ، فَإِنَّها مِفْتَاحُ كُلِّ شَرِّبِ.

ئەبو دەرداء ، دەلىنت: خۆشەويستەكەم على وەسىيەتى بۆكردم: «سەرخۆشكەرەكان مەخۆرەو، چونكە ئەوانە كلىلى دەرگاى ھەموو خراپەيەكن».

بَابُ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ تُقْتِلْ لَه صَلَاةً

باسی ئەوەی كە ھەر كەسێك شەراب بخواتەوە ئوێژی وەرناگیرێت

٦٦٣. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ وَسَكِرَ، لَمْ تُقْبَلْ لَه صَلَاتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، وَإِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ، فَإِنْ تَابَ تَابَ

اللَّه عَلَيْه، وَإِنْ عَادَ، فَشَرِب، فَسَكِرَ، لَمْ تُقْبَلْ لَه صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَإِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ، فَإِنْ عَادَ، فَشَرِب، فَسَكِرَ، لَمْ تُقْبَلْ لَه صَلَاةٌ وَخَلَ النَّارَ، فَإِنْ عَادَ، فَشَرِب، فَسَكِرَ، لَمْ تُقْبَلْ لَه صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَإِنْ مَاتَ دَخَلَ النَّارَ، فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّه عَلَيْه، وَإِنْ عَادَ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّه، أَنْ يَسْقِيَه مِنْ رَدَغَةِ الْخَبَالِ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه وَمَا رَدَغَةُ الْخَبَالِ؟ قَالَ: «عُصَارَةُ أَهلِ النَّارِ».

عهبدو للای کوپی عهمر ها ده لیت: پیغهمبهری خوا پی فهرموویه تی: «ههر که سیک شه پاب بخواته وه و سهر خوش بی نه وه چل پوژ نویژی گیرا نابیت، نه گهر مردیش ده چیته دو زه خ، جا نه گهر ته وبه ی کرد خوا ته وبه ی وه رده گریت، نه گهر گه پایه وه سهر خوارد نه وه و سهر خوش بو و نه وه چل پوژ نویژی وه رناگیریت و نه گهر بمریت ده چیته نیو ناگر، جا نه گهر ته وبهی کرد نه وه خوا ته وبه ی وه رده گریت، نه گه پایه وه و خواردیه وه و سهر خوش بو و نه وه چل پوژ نویژه کانی وه رناگیریت و نه گهر امرد نه وه ده چیته نیو ناگر، خو ناگر، خو نه گهر ته وبه ی کرد نه وه خوا ته وبه کهی و مده گریت، نه گهر (بو جاری چواره م) گه پایه وه (خواردیه وه و سهر خوش بو و) نه وه هه قی خویه تی که خوا له قیامه تدا له جو گه له ی کیم و زوخاوی خه لکی دوره خوارد نه وه ی بداتی»، گوتیان: نه ی پیغهمبه ری خوا پی (ردغة الخبال) چییه ؟ فه رمووی: «کیم و زوخاوی خه لکی نیو ناگره».

بَابُ مَا يَكُونُ مِنْه الْخَمْرُ

باسی ئەو شتەي شەرابی لی دروست دەكریت

٦٦٤. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْخَمْرُ مِنْ هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَيْنِ: النَّخْلَةِ، وَالْعِنَبَةِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «شەراب لە (بەرھەمى) ئەو دوو دارە دروست دەكرىت: خورما و ترى٪.

بَابُ لُعِنَتِ الْخَمْرُ عَلَى عَشَرَةِ أَوْجُه

باسی شەراپ دەبێتە ھۆكار بۆ نەفرەتكردن لە دە رووەوە

370. عَنْ ابْنِ عُمَرَ ﴿ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَعِنَتِ الْخَمْرُ عَلَى عَشَرَةِ أَوْجُه: بِعَيْنِها، وَعَاصِرِها، وَمُعْتَصِرِها، وَبَائِعِها، وَمُبْتَاعِها، وَحَامِلِها، وَالْمَحْولَةِ إِلَيْه، وَآكِلِ ثَمَنِها، وَشَارِبِها، وَسَاقِيها».

ئیبن عومهر هم ده نیت: پیخه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «نه فره ت له شه پراب کراوه له ده پرووه وه: له خودی خوی، له ئه و که سه ی ده یگوشیت، ئه وه شی داوای ده کات بو خوی یان غه یری خوی تا بوی دروست بکریت، ئه وه ی ده یفروشیت، ئه وه ی ده یکوریت، ئه وه ی ده یکوریت، ئه وه ی پاره که ی ده خوات، ئه وه ی ده یخواته وه، ئه وه ی ده یکوریت».

بَابُ الْخَمْرِ يُسَمُّونَها بِغَيْرِ اسْمِها

باسی ئەوەی كە ناوی عارەق دەگۆپن تاكوو حوكمەكەی بگۆپن

٦٦٦. عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ فِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تَذْهبُ اللَّيَالِي وَالْآيَامُ، حَتَّى تَشْرَبَ فِيها، طَائِفَةُ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ، يُسَمُّونَها بِغَيْرِ اسْمِها»

ئهبو ئومامه ی باهیلی ه ده نیت: پیغه مبه ری خوا شی فه رموویه تی: «شهو و پۆژ کوتاییان پی نایه ت هه تاکوو کومه نیک له ئوممه تی من شه پراب ده خونه و و ناویکی دیکه ی لی ده نین».

بَابُ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ

باسى ھەموو سەرخۇشكەرىك حەرامە

٦٦٧. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ تَبْلُغُ بِهِ النَّبِيِّ عَلَيْهُ قَالَ: «كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ، فَهوَ حَرَامٌ». عائيشه ﷺ پٽي گهيشتوه له پيغهمبهرهوه ﷺ فهرموويه تي: «ههر خواردنهوهيه ک که مروّف سهرخوّش بکات حهرام و قهده غهيه».

بَابُ مَا أَسْكَرَ كَثِيرُه فَقَلِيلُه حَرَامٌ

باسى ئەوەي ھەر شتێك زۆرەكەي سەرخۆشكەر بێت كەمەكەشى حەرامە

٦٦٨. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا أَسْكَرَ كَثِيرُه، فَقَلِيلُه حَرَامٌ».

جابیری کوری عەبدوللا ﷺ دەگیریتەوە: پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەوەی کە زۆرەکەی مرۆڤ سەرخۆش بکات كەمەكەشى حەرامە».

بَابُ تَخْمِيرِ الْإِنَاءِ

باسی داپۆشینی دەفر و قاپەكان

717. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ: عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «غَطُّوا الْإِنَاءَ، وَأَوْكُوا السِّقَاءَ، وَأَطْفِئُوا السِّرَاجَ، وَأَغْلِقُوا الْبَابَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَحُلُّ سِقَاءً، وَلَا يَفْتُحُ بَابًا، وَلَا يَكْشِفُ إِنَاءً، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ، إِلَّا أَنْ يَعْرُضَ عَلَى إِنَائِه عُودًا، وَلَا يَفْتِحُ بَابًا، وَلَا يَكْشِفُ إِنَاءً، فَإِنْ الْفُويْسِقَةَ تُضْرِمُ، عَلَى أَهلِ الْبَيْتِ بَيْتَهمْ».

جابیری کوری عەبدوللا ﷺ دەگیریتەوە: يېغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «دەفر و قاپه کان دابپؤشن، کونده و مهشکه کانتان سهر ببهستن، چراکان بکوژیننهوه، دهرگاکان دابخهن، چونکه بهراستی شهیتان سهری کونده و مهشکه ناکاتهوه، وه دهرگا ناکاتهوه (که داخر او بنت)، وه سهري دهفر و قاپ لانادات، جا نهگهر تهنها داريكت دەست كەوت كە بەسەر قايەكەت يان دەفرەكەتى رابيلى بۇ سەردايۇشىن، ئهوه وا بکه و ناوی خوای بهسهردا بخوینه، چونکه بیگومان ئهو جروجانهوهرانهی له کونهکانیان دینه دهرهوه (وهکوو مشک و جرج) ئهوانه ئاگر بهردهدهنه ماڵ و خانووي خه لک (بۆیه شهوانه کاتی خهوتن چرا بکوژینریتهوه باشتره)».

بَابُ الشُّرْبِ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ

باسی خواردنهوه به دهفری زیو

.٦٧٠ عَنْ حُذَيْفَةً ﷺ قَالَ: نَهِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الشُّرْبِ، فِي آنِيَةِ الذَّهبِ، وَالْفِضَّةِ، وَقَالَ: «هِيَ لَهِمْ فِي الدُّنْيَا، وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَة».

حوزهیفه ﷺ دهڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ نههی کردووه لهوهی که به دهفری زێر و زيو بخوريّتهوه، فهرموويهتي: «خواردنهوه به زيّر و زيو له دونيادا بۆ كافرەكانه و له قيامه تيشدا بن ئيوهيه».

٦٧١. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ: عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَنْ شَرِبَ فِي إِنَاءِ فِضَّةٍ، فَكَأَنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِه، نَارَ جَهنَّمَ».

عائيشه ﷺ ده گێړێتهوه: پێغهمبهري خوا ﷺ فهرموويه تي: «ههر كهسێک به دەفرى زيو بخواتەوە، ئەوە وەكوو ئەوە وايە خورەخورى ئاگرى دۆزەخ بچێتە نێو گەدەپەو ە».

بَابُ الشُّرْبِ مِنْ فِي السِّقَاءِ

باسی خواردنهوه له دهمی کوندهوه

٦٧٢. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ: نَهَى أَنْ يُشْرَبَ، مِنْ فَمِ السِّقَاءِ. ئيبن عهبباس ﷺ ده گێڕێتهوه: پێغهمبهری خوا ﷺ نههی کردووه له دهمی کوندهوه راستهوخو ئاو بخورێتهوه.

بَابٌ: إِذَا شَرِبَ أَعْطَى الْأَيْمَنَ فَالْأَيْمَنَ

باسێك: ئەگەر ئاو خورايەوە لە دەستى راستەوە دەست پێ دەكرێت

٦٧٣. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ أُتِي بِلَبَنِ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِه أَعْرَابِيَّ، وَقَالَ: «الْأَيْمَنُ فَشَرِبَ ثُمَّ أَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ، وَقَالَ: «الْأَيْمَنُ فَالْأَيْمَنُ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگىرىتەوە: شىر ھىنىرا بۆ پىغەمبەرى خوا كىلى كە ئاوى لەگەل تىكەل كرابوو، وە لاى راستى بىغەمبەر كىلى دەشتەكىيەك بوو لاى چەپىشى ئەبو بەكر بوو، (پىغەمبەر كىلى) لە شىرەكەى خواردەوە، باشان داى بە دەشتەكىيەكە و فەرمووى: «لە راستەوە بۆ راست (واتە: لەلاى راستەوە دەستى بى كرد)».

بَابُ التَّنَفُّسِ فِي الْإِنَاءِ

باسى ھەناسەدان لەنێو دەفردا

٦٧٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: ﴿إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ، فَلَا يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعُودَ، فَلْيُنَحِّ الْإِنَاءَ، ثُمَّ لِيَعُدْ إِنْ كَانَ يُرِيدُ».

ئەبو ھورەيرە چىنە دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ئىلىنى فەرموويەتى: «ئەگەر يەكىكتان شتىكى خواردەوە، ئەوە بالەنىو قاپەكەدا ھەناسە نەدات، ئەگەر ويستى دواى ھەناسەدان زياتر بخواتەوە، با قاپەكە لابدات و ھەناسە بدات، ئىنجا ئەگەر ويستى با بگەرىتەوە سەر خواردنەوەى نىر قاپەكە».

بَابُ سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهمْ شُرْبًا

باسی ٹاوگێړی کۆمهڵێک دوایین کهس ٹاو دهخواتهوه

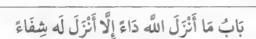
370. عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «سَاقِي الْقَوْمِ، آخِرُهمْ شُرْبًا». تُعبو قهتاده ﴿ نَهُ وَ كَهُ لَئِت: پيخه مبهرى خوا ﷺ فهرموويه تى: «ئه و كهسهى ئاو دهدات به خه لْک و ئاو ده گيريّت، كۆتا كهسه ئاو ده خواته وه».

پەرتووكى پزيشكى

باسی خوا ههر نهخوشییهکی دابهزاندبیّت، مسوّگهر چارهسهریشی بوّ دابهزاندووه

777. عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ ﴿ قَالَ: شَهِدْتُ الْأَعْرَابَ يَسْأَلُونَ النَّبِيَ ﷺ أَعَلَيْنَا حَرَجُ فِي كَذَا؟ فَقَالَ لَهِمْ: «عِبَادَ اللهَ، وَضَعَ الله الْحَرَجَ، حَرَجُ فِي كَذَا؟ فَقَالَ لَهِمْ: «عِبَادَ الله، وَضَعَ الله الْحَرَجَ، إِلّا مَنِ اقْتَرَضَ، مِنْ عِرْضِ أَخِيهِ شَيْئًا، فَذَاكَ الَّذِي حَرِجَ»، فَقَالُوا يَا رَسُولَ الله: إِلّا مَنِ اقْتَرَضَ، مِنْ عِرْضِ أَخِيهِ شَيْئًا، فَذَاكَ الَّذِي حَرِجَ»، فَقَالُوا يَا رَسُولَ الله، هُولَ الله، هُولَ الله، شَبْحَانَه، لَمْ هَلْ عَلَيْنَا جُنَاحُ أَنْ لَا نَتَدَاوَى؟ قَالَ: «تَدَاوَوْا عِبَادَ الله، فَإِنَّ الله، سُبْحَانَه، لَمْ يَضَعْ دَاءً، إِلَّا وَضَعَ مَعَه شِفَاءً، إِلَّا الْهِرَمَ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ الله مَا خَيْرُ مَا أَعْطِيَ لَعَبْدُ قَالَ: «خُلُقٌ حَسَنُ».

ئوسامهی کوری شهریک شه ده نیت: ئاگام لی بوو ههندیک ده شته کی پرسیاریان له پیغه مبه رکت ده کرد ئایا له وه و له وه دا گوناهبار ده بین؟ ئه ویش پنیانی فه رموو: «ئهی به نده کانی خوا، خوا تاوانی ئه وانه ی له سه رتان هه نگر تووه مه گه رکه که سینک به شتیک قه رزداری براکه ی بیت (که له پاشه مله باسی کردبیت، یان جنیوی پی

دابیّت، یان له پرووی ده روونییه وه ئازاری دابیّت)، ئا به مه گوناهبار ده بن»، ئینجا گوتیان: ئهی پیخه مبه ری خوا گی ئایا تاوانبار ده بین ئه گهر چاره سه ری خومان نه که ین؟ فه رمووی: «ئهی به نده کانی خوا خوتان چاره سه ربکه ن، چونکه خوای پاک و بیگه رد هه رده ردی کی دانابیّت شیفا و ده رمانیشی بو داناوه جگه له پیری»، گوتیان: ئهی پیخه مبه ری خوا گی باشترین شت چیه که به نده پیی به خشراوه؟ فه رمووی: «په وشتی باش».

٦٧٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا أَنْزَلَ اللَّه دَاءً، إِلَّا أَنْزَلَ لَه شِفَاءً».

ئهبو هورهیره هه ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «خوا ههر دهرد و نهخوٚشییه کی دابهزاندبێت، مسوٚگهر دهرمان و چارهسهریشی بوٚ دابهزاندووه».

بَابُ الْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ

باسی رەشكە

٨٧٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهُ ﷺ يَقُولُ: ﴿إِنَّ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ السَّوْدَاءُ السَّوْدَاءُ السَّوْدَاءُ السُّونِيزُ». شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ ، إِلَّا السَّامَ ، وَالسَّامُ الْمَوْتُ ، وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ ، الشُّونِيزُ».

ئهبو هو په په گونی له پنغهمبه ری خوا که بوه ده یفه رموو: «به پاستی له په په په بوه ده یفه رموو: «به پاستی له په په په بو ههموو نه خوشی و ده ردنک جگه له (السام)، (السام) پیش مردنه، (الحبة السوداء) شونیزه (په شکه په)».

7٧٩. عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعْدِ ﴿ قَالَ: خَرَجْنَا، وَمَعَنَا غَالِبُ بْنُ أَبْجَرَ، فَمَرِضَ فِي الطَّرِيقِ، فَقَدِمْنَا الْمَدِينَة، وَهُوَ مَرِيضٌ، فَعَادَه ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ، وَقَالَ: لَنَا عَلَيْكُمْ بِهِذِه الْحُبَّةِ السَّوْدَاء، فَخُذُوا مِنْها خَمْسًا، أَوْ سَبْعًا، فَاسْحَقُوها، ثُمَّ اقْطُرُوها فِي أَنْفِه، بِقَطَرَاتِ السَّوْدَاء، فَخُذُوا مِنْها خَمْسًا، أَوْ سَبْعًا، فَاسْحَقُوها، ثُمَّ اقْطُرُوها فِي أَنْفِه، بِقَطَرَاتِ زَيْتٍ، فِي هذَا الْجَانِبِ، فَإِنَّ عَائِشَةَ حَدَّثَتُهمْ، أَنَّها سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّه عَلَى يَقُولُ: ﴿إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ السَّامُ»، الله عَلَى يَقُولُ: ﴿إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ السَّامُ»،

قُلْتُ: وَمَا السَّامُ؟ قَالَ: «الْمَوْتُ».

خالیدی کوری سه عد که ده نیت: ده رچووین و غالیبی کوری ئه بجه پیشان له گه ن بوو، جا له رینگادا نه خوش که وت، هاتینه وه مه دینه شهر نه خوش بوو، جا کوری ئه بو عه تیق سه ردانی کرد و پنی گوتین: گرنگی به و په شکه یه بده ن، پینج یان حه وت دانه ی بینن و بیها پن، پاشان ئارده که ی به پونی زهیت بد نو پینه نیو هه ردوو کونه لووته کانی، چونکه عائیشه بوی گیراونه وه که گویی له پیغه مبه ری خوا پی بووه فه رموویه تی: «به پاستی ئه و په شیفا و چاره سه ره بو هه موو نه خوشییه ک جگه له (السام)»، گوتم: (السام) چییه؟ فه رمووی: «مردنه».

بَابُ الْكَمْأَةِ وَالْعَجْوَة

باسی دوومه لان و خورمای عهجوه

٠٨٠. عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ، يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: «أَنَّ الْكَمْأَةَ مِنَ الْمَنِّ، الَّذِي أَنْزَلَ اللَّه عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ وَمَاؤُها شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ».

سه عیدی کوری زه یدی کوری عه مری کوری نوفه یل الله پیخه مبه رکتی کوری نوفه یل الله پیخه مبه رکتی که گیراویه ته وه که (فه رموویه تی): «دوومه لان به شیکه له و مه ننه (جوّره خواردنیکه) که خوا بو به نو ئیسرائیلی دابه زاند، وه ئاوه که ی ده رمانه بو نه خوشی چاو».

بَابُ النَّهِي عَنِ الدَّوَاءِ الْخَبِيثِ

باسی رِیّگریکردن له چارهسهرکردن به دهرمانی پیس و حراب

٦٨١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ شَرِبَ سُمًّا، فَقَتَلَ نَفْسَه، فَهوَ يَتَحَسَّاه فِي نَارِ جَهنَّمَ، خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيها أَبَدًا».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسنىك ژەھر

بخواتهوه و به ژههر خوی بکوژیت، ئهوه له روزی دواییدا ژههره کهی بهدهستهوهیه و پهیتا پهیتا دهیخواتهوه، ئیدی ههتاههتایه له ئاگری دوزهخدا دهمینینتهوه».

بَابُ دَوَاءِ عِرْقِ النَّسَا

باسى چارەسەرى نەخۆشى بادارى يان لاقھێشە

٦٨٢. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: «شِفَاءُ عِرْقِ النَّسَا، أَلْيَةُ شَاةٍ أَعْرَابِيَّةٍ تُذَابُ، ثُمَّ تُجَزَّأُ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ، ثُمَّ يُشْرَبُ عَلَى الرِّيقِ، فِي كُلِّ النَّسَا، أَلْيَةُ شَاةٍ أَعْرَابِيَّةٍ تُذَابُ، ثُمَّ تُجَزَّأُ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ، ثُمَّ يُشْرَبُ عَلَى الرِّيقِ، فِي كُلِّ يَوْمٍ جُزْءٌ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دە ئىت: گوىلىم لە پىغەمبەرى خوا بى بوو دەيفەرموو: «چارەسەرى بادارى (لاقھىشە) برىتىيە لە چەورى مەرىكىك كە لە دەشت بلەوەرىت، چەورىيەكەى دەتوينرىتەوە، پاشان دەكرىتە سى بەش، پاشان لە خورىنى (پىش نان خواردن) دەخورىتەوە، ھەر رۆژە و بەشىكى (دەخورىتەوە)».

بَابُ دَوَاءِ الْجِرَاحَةِ

باسی چارەسەری برینداری

٦٨٣. عَنْ سَهِلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ ﴿ قَالَ: جُرِحَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، يَوْمَ أُحُدٍ، وَكُسِرَتْ رَبَاعِيتُه، وَهِشِمَتِ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِه، فَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَغْسِلُ الدَّمَ عَنْه، وَعَلِيُّ يَسْكِبُ عَلَيْه الْمَاءَ، بِالْمِجَنِّ، فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ أَنَّ الْمَاءَ لَا يَزِيدُ الدَّمَ إِلَّا كَثْرَةً أَخَذَتْ قِطْعَة عَلَيْه الْمَاءَ، بِالْمِجَنِّ، فَلَمَّا رَأَتْ فَاطِمَةُ أَنَّ الْمَاءَ لَا يَزِيدُ الدَّمَ إِلَّا كَثْرَةً أَخَذَتْ قِطْعَة حَصِيرٍ، فَأَحْرَقَتْها، حَتَّى إِذَا صَارَ رَمَادًا، أَلْزَمَتُه الجُرْحَ، فَاسْتَمْسَكَ الدَّمُ.

سههلی کوری سه عدی ساعیدی الله ده لیّت: له جه نگی ئوحوددا پیخه مبه ری خوا گی بی بریندار بوو ددانه چوارینه کهی شکا و خودده کهی (کلاوه ئاسنینه کهی) له سه ریدا شکا، جا فاتیمه خوینه کهی (له پوخساری) ده شوّرده وه، پیشه وا عهلی به

قەلغانەكەي ئاوى دەھينا و بەسەرىدا دەكرد، كاتىك فاتىمە سەرنجى دا ئاوەكە تەنيا خو پنبه ربو و نه که زیاتر ده کات، چو و پارچه حه سیر یکی هینا و سو و تاندی تاوه کو و بوو په سووتوو (خۆلەمپش)، وه لهسهر برينه کهي دانا، ئيدي خوپنبه ربوونه که

بَابُ دَوَاءِ ذَاتِ الْجَنْب

باسى دەرمانى ئەخۆشى ھەوكردنى پەردەي سىيەكان

٦٨٤. عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَن ﷺ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «عَلَيْكُمْ بِالْعُود الْهِنْدِيِّ -يَعْنِي بِهِ الْكُسْتَ-، فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ، مِنْها ذَاتُ الْجَنْبِ». قَالَ ابْنُ سَمْعَانَ: فِي الْحَدِيثِ: فَإِنَّ فِيه شِفَاءً مِنْ سَبْعَةِ أَدْوَاءٍ، مِنْها ذَاتُ الْجَنْبِ.

ئوم قەيسى كچى مىحصەن ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «گرنگى بدهن به عودی هیندی -مهبهستی (الکست) بوو-، چونکه بهراستی چارهسهری حهوت نەخۆشىيە، لەوانە نەخۆشى ھەوكردنى پەردەي سىيەكان». ئىبن سەمعان لەبارەي فەرموودەكەوە گوتى: بەراستى چارەسەرى حەوت دەرد و نەخۆشىيە، لەوانە نەخۆشى ههو کردنی پهردهی سیه کان.

بَابُ الْحُمَّى

باسی تا

٦٨٥. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: عَن النَّبِيِّ عَلَيْ أَنَّه عَادَ مَرِيضًا، وَمَعَه أَبُو هرَيْرَةَ مِنْ وَعْكِ كَانَ به، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه عَيْنَ: «أَبْشِرْ فَإِنَّ اللَّه يَقُولُ: هِيَ نَارِي أُسَلِّطُها عَلَى عَبْدِي الْمُؤْمن فِي الدُّنْيَا، لِتَكُونَ حَظَّه مِنَ النَّارِ، فِي الْآخِرَة».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگىرىتەوە: پىغەمبەر ﷺ سەردانى نەخۆشىكى كرد كە تووشى تا

ببوو و ئهبو هو په په هره په گه ڵ بوو، ئینجا پیغهمبه ری خوا کی هورمووی: «مو ژده ت لین بینت، چونکه به پاستی خوا ده فه رموینت: ئه و ئاگره له منه وه یه له دونیادا به سه ر به نده ئیمانداره که میدا زال ده که م بو نه وه ی به بری ئاگری دو زه خ بکه وینت (واته: گوناهی پی ده سری ته وه)».

بَابُ الْحِجَامَةُ

باسى كەلەشاخ

٦٨٦. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي، بِمَلَإٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ، إِلَّا كُلُّهُمْ يَقُولُ لِي: عَلَيْكَ، يَا مُحَمَّدُ بِالْحِجَامَةِ».

ئیبن عهبباس هم ده گیرینته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه موویه تی: «ئه و شه وه ی که شه و پیمیان ده فه رموو: شه و پیمیان ده فه رموو: ئه ی موحه مه د، گرینگی به که له شاخ بده».

بَابُ الْكُحْلِ بِالْإِثْمِدِ

باسی چاورشتن به کل

٦٨٧. عَنْ جَابِرِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، يَقُولُ: «عَلَيْكُمْ بِالْإِثْمِدِ عِنْدَ النَّوْم، فَإِنَّه يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعَرَ».

جابیر هم ده نیّت: گویّم له پیّغه مبه ری خوا ﷺ بوو ده یفه رموو: «له کاتی نوستندا گرینگی به کلی پهش بدهن، چونکه به پاستی چاو پاک ده کاته وه به هیّزی ده کات، برژانگیش ده پرویّنیته وه».

بَابُ يَقَعُ الذُّبَابُ فِي الْإِنَاءِ

باسی کاتیک میش دهکهویّته نیّو دهفری خواردن

٨٨٠. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «فِي أَحَدِ جَنَاحِي الذُّبَابِ سُمُّ، وَيُؤَخِّرُ وَفِي الْآخِرِ شِفَاءُ، فَإِذَا وَقَعَ فِي الطَّعَامِ، فَامْقُلُوه فِيه، فَإِنَّه يُقَدِّمُ السُّمَّ، وَيُؤَخِّرُ الشِّفَاءَ».

ئهبو سه عید هده گیریته وه: پیغه مبه ری خوا شیخ فه رموویه تی: «بالیکی میش ده رد و ژه هری پیوه یه و بالله که ی دیکه ی چاره سه رو شیفابه خشه، جا ئه گهر که و ته نیو ده فر و قاپی یه کیکتانه وه که خواردنی تیدا بوو، ئه وه میشه که به ته و اوی نقو و م بکه ن تیدا، چونکه میش سه ره تا بالله ژه هراوییه که ی پیش ده خات (ده خاته نیو خواردنه که)، بالله شیفابه خشه که ی دوا ده خات».

بَابُ الْعَيْنُ

باسی چاوهزار

7۸٩. عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﴿ قَالَ: مَرَّ عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ بِسَهلِ بْنِ حُنَيْفٍ ﴿ وَلَا جِلْدَ مُخْتَأَةٍ فَمَا لَمِثَ أَنْ لُبِطَ بِهِ مُنْ تَتَهمُونَ بِه »، قَالُوا عَامِرَ فَأَتِيَ بِهُ النَّبِيَ عَلَيْهُ فَقِيلَ لَه: أَدْرِكْ سَهلاً صَرِيعًا، قَالَ: «مَنْ تَتَهمُونَ بِه»، قَالُوا عَامِرَ فَأَيْنَ بِهُ النَّبِيَ عَلَيْهُ فَقِيلَ لَه: أَدْرِكْ سَهلاً صَرِيعًا، قَالَ: «مَنْ تَتَهمُونَ بِه»، قَالُوا عَامِرَ بْنَ رَبِيعَةَ، قَالَ: «عَلَامَ يَقْتُلُ أَحَدُكُمْ أَخَاه، إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مِنْ أَخِيه مَا يُعْجِبُه، فَلْيَدْ عُ لَه بِالْبَرَكَةِ »، ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ، فَأَمَرَ عَامِرًا أَنْ يَتَوضَأَ، فَغَسَلَ وَجُهه وَيَدَيْه إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ، وَرُكْبَتَيْه وَدَاخِلَة إِزَارِه، وَأَمَرَه أَنْ يَصُبُّ عَلَيْه. قَالَ سُفْيَانُ: قَالَ مَعْمَرُ، عَنِ الزُّهرِيِّ: وَأَمَرَه أَنْ يَصُبُ عَلَيْه. قَالَ سُفْيَانُ: قَالَ مَعْمَرُ، عَنِ الزُّهرِيِّ: وَأَمَرَه أَنْ يَصُبُ عَلَيْه.

ئەبو ئومامەي كورى سەھلى كورى حونەيف ﷺ دەڭيت: عاميرى كورى رەبيعە

به لای سه هلی کوپی حونه یفدا پر قیشت که خهریکی خوشوردن بوو، جا گوتی: تا ئهوپر و هیچ پیستیکی ئاوا سپی و ناسکم نه بینیوه، هینده پی نه چوو که وت و بریندار بوو، جا سه هلیان هینایه خزمه ت پیغه مبه رکتی و پیان گوت: ته ماشای سه هل بکه چی لی هاتووه، ئه ویش فه رمووی: «کی تومه تبار ده که ن (به وه ی که چاوی لی داینت)؟»، گوتیان: عامیری کوپی په بیعه، فه رمووی: «بوچی یه کیک له ئیوه براکه ی به کوشت ده دات، ئه گهر یه کیک شتیکی له براکه ی بینی که پنی سه رسام بوو، ئه وه با دو عای به ره که تی بو بکات»، پاشان داوای ئاوی کرد، وه فه رمانی به عامیر کرد که ده ستنویژ بگریت و ده موچاوی و ده سته کانی تا ئانیشک و قاچه کانی تا ئه ژنو بشوات و ژیر جله کانیشی بشوات، وه فه رمانی پی کرد که ئاوه که به سه ر سه هلدا بریژیت. سوفیان گوتی: مو عمه ر له زوهرییه وه گوتی: وه فه رمانی پی کرد که ئاوه که به سه ر سه هلدا له پشتیه وه (پشتی سه هله وه) بریژیت.

بَابُ مَنِ اسْتَرْقَى مِنَ الْعَيْنِ

باسی ئەو كەسەی نزا و پاړانەوە دەكات يۆ چاوەزار

. ٦٩٠. عَنْ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ الزُّرَقِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَتْ أَسْمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّه إِنَّ بَنِي جَعْفَرٍ تُصِيبُهِمُ الْعَيْنُ، فَأَسْتَرْقِي لَهِمْ قَالَ: «نَعَمْ، فَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابَقَ الْقَدَر، سَبَقَتْه الْعَيْنُ». عوبه يدى كورى ريفاعهى زوره قى ﴿ دَهْ لَيْت: ئهساء ﴿ كُوتَى: ئهى ينغه مبه رى خوا ﷺ مندالله كانى جهعفه ر زوو زوو ده بن به چاوه وه، ئايا دوعايان بۆ بكهم؟ فهرمووى: «به لَيْ، ئه گهر شتنك پيش قه ده ر بكه و تايه ئه وه چاوى پيس پيشى ده كه و ت».

٦٩١. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ عَيْنِ الْجَانِّ، ثُمَّ أَعْيُنِ الْإِنْسِ، فَلَمَّا نَزَلَتِ الْمُعَوِّذَتَانِ، أَخَذَهمَا وَتَرَكَ مَا سِوَى ذَلِكَ.

ئەبو سەعىد ﷺ دەڭنت: پنغەمبەرى خوا ﷺ پەناى دەگرت بە خوا لە چاوپىسىيى

جنو که کان، پاشان له چاوپیسیی مروّف، جا کاتیّك ئهم دوو سووره ته: (الفلق) و (الناس) دابهزین، ئیدی ههر ئهو دوو سووره تهی ده خویّند و وازی له دوعاکانی دیکه هیّنا له و باره یه وه.

بَابُ رُقْيَةِ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ

باسی دوعاکردن بۆ (پارێزران له) مار و دووپشک

79٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: لَدَغَتْ عَقْرَبٌ رَجُلاً، فَلَمْ يَنَمْ لَيْلَتَه، فَقِيلَ لِلنَّبِيِّ عَلَيْهُ، إِنَّا فُلَانًا لَدَغَتْه عَقْرَبٌ، فَلَمْ يَنَمْ لَيْلَتَه، فَقَالَ: «أَمَا إِنَّه لَوْ قَالَ، حِينَ أَمْسَى: أَعُوذُ إِنَّا فُلَانًا لَدَغَتْه عَقْرَبٍ حَتَى يُصْبِحَ». بِكَلِمَاتِ اللَّه التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، مَا ضَرَّه لَدْغُ عَقْرَبٍ حَتَّى يُصْبِحَ».

ئهبو هو په په ده نیت: دووپشکه په کابرایه کی وه دا، جا شه وه که خه وی لی نه که و ت بینجا به پیغه مبه رکتی گوترا: فلان که س دووپشک پیوه ی داوه و شه وه که ی خه وی لی نه که و تووه، ئه ویش فه رمووی: «به پاستی خو ئه گه رها تبا و ئیواره بیگوتبا: (أَعُوذُ بِکَلِهَاتِ اللَّه التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ)، واته: په نا ده گرم به ههمو و که لیه اته ته واوه کانی خواله شه پ و خرا په ی دروستکراوه کانی، ئه وه تاوه کوو به یانی تووشی پیوه دانی دووپشکه نه ده بوو».

بَابُ مَا عَوَّذَ بِهِ النَّبِيُّ ﷺ، وَمَا عُوِّذَ بِه

باسی نه و شتانهی که پینغهمبهر ﷺ پهنای به خوا گرتووه لیّیان و نهوهشی که پینغهمبهر ﷺ پیّی پهنا گیراوه به خودا

79٣. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ إِذَا أَتَى الْمَرِيضَ فَدَعَا لَه قَالَ: «أَذْهِبِ الْبَاسْ رَبَّ النَّاسْ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»

يُغَادِرُ سَقَمًا»

عائیشه هم ده نیت: پیغهمبهری خوا کی کاتیک ده هات بو لای نه خو شیك دو عای بو ده کرد، ده یفه رموو: «أَذْهب الْبَاسْ رَبَّ النَّاسْ، وَاشْف أَنْتَ الشَّافي، لاَ شَفَاءَ إِلَّا شَفَاءً لِلَّ شَفَاءً لاَ يُغَادرُ سَقَهًا، واته: پهروه ردگاری خه لکی ئه و ئیش و تازاره لابه ره، و میفای بده تو شیفابه خشی، جگه له تو شیفابه خشی دیکه نییه، شیفایه کی وه ها که هیچ ده رد و نه خوشیه که به جی نه هیلنیت».

٦٩٤. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ إِنَّ النَّبِيَ عَلَيْهُ كَانَ مِمَّا يَقُولُ لِلْمَرِيضِ بِبُزَاقِه بِإِصْبَعِه: «بِسْمِ اللَّه، تُرْبَةُ أَرْضِنَا، بِرِيقَةِ بَعْضِنَا، لِيُشْفَى سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا».

عائیشه ها ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی اله و دوعایانه ی که بق نه خقسی ده کرد ئهوه بوو که په نجه ی شایه تمانی به تف ده کرد و ده یخسته سهر زهوی، وه ئهو خق آله ی به به ده ستیهوه ده نووسا ده یخسته سهر شوینی ئازاره که و ده یفه رموو: «بسم الله، تُرْبَة أَرْضَنَا، بریقَة بَعْضَنَا، لِیُشْفَی سَقیمُنَا بإِذْن رَبِّنَا، واته: به ناوی خوا دوعات بق ده کهم، نَه وه خَولَی خاکی خقمانه به لیکی ده می موسول اندك له خقمان، به ویستی خوا ده بیته شیفا بق نه خقشان».

790. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ هَ أَنَّ جِبْرَائِيلَ أَتَى النَّبِيَّ عَلَيْهُ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ اشْتَكَيْتَ؟ قَالَ: «نَعَمْ»، قَالَ: «بِسْمِ اللَّه أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ، أَوْ حَاسِدٍ اللَّه يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللَّه أَرْقِيكَ».

ئه بو سه عید هده گیری ته وه: جیبریل ها ته خزمه ت پیغه مبه ری هدم ووی: ئه ی موحه مه د همه وی نه خوست؟ فه رمووی: «به ناوی خواوه دوعات بر ده که م له زیانی هه موو شتیك که ئازارت بدات، له شه پر و خرا په ی هه موو نه فسی که موو نه فسی که یان له چاوی پیس، یان له که سی حه سوود، خوا شیفات بدات، به ناوی خواوه دوعات بر ده که م».

بَابُ الْجُذَامِ

باسی گولی (گەری)

٦٩٦. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَا تُدِيمُوا النَّظَرَ إِلَى الْمَجْذُومِينَ». ثيبن عهبباس ﷺ ده گيريتهوه: پيغهمبهر ﷺ فهرموويه تى: «بهردهوام سهيرى ئهوانه مهكهن كهوا گهر و گولن».

ANTES SOUTH

كِتَابُ اللِّبَاس

پەرتووكى بەرگ و پۆشاك

بَابُ لِبَاسِ رَسُولِ الله ﷺ

باسی پۆشاکی پێغهمبهری خواﷺ

٦٩٧. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: صَلَّى رَسُولُ اللَّه ﷺ فِي خَمِيصَةٍ لَها أَعْلَامُ، فَقَالَ: «شَغَلَنِي أَعْلَامُ هذِه، اذْهبُوا بِها إِلَى أَبِي جَهمٍ، وَأَتُونِي بِأَنْبِجَانِيَّتِه».

عائیشه هم ده لیّت: پیخه مبه ری خوا گه له پوشاکیکدا نویزی کرد که پره نگاو پره نگ و نه خشد ار بوو، جا فه رمووی: «ئه و پوشاکه سه رقالی کردم، بو ئه بو جه همی به رنه و هونکه ئه و بوی هینابوو)، و ه پوشاکیکی ساده م بو بینن».

بَابُ مَا يَقُولُ الرَّجُلُ إِذَا لَبِسَ ثَوْبًا جَدِيدًا

باسی کەسێک کە پۆشاکی نوێ لەبەر دەکات چی دەڵێت

٦٩٨. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ رَأَى عَلَى عُمَرَ قَمِيصًا أَبْيَضَ فَقَالَ:

«ثَوْبُكَ هذَا غَسِيلٌ أَمْ جَدِيدٌ؟»، قَالَ: لَا، بَلْ غَسِيلٌ. قَالَ: «الْبَسْ جَدِيدًا، وَعِشْ حَمِيدًا، وَعِشْ حَمِيدًا، وَمُتْ شَهيدًا».

ئیبن عومهر ها ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا کی عومهری بینی کراسیکی سپی لهبهردا بوو، بویه فهرمووی: «ئهو پوشاکهت شوردووه یان نوی و تازهیه؟»، گوتی: به لکوو شوردراوه، فهرمووی: «ههردهم نوی لهبهر بکهیت و بهخوشی و سوپاسگوزاری بژیت و بهشه هیدی بمریت».

بَابُ لُبْسِ الصُّوفِ

باسی پۆشینی پۆشاکی خوری

٦٩٩. عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: قَالَ لِي: يَا بُنَيَّ لَوْ شَهِدْتَنَا وَخَنْ مَعَ رَسُولِ الله ﷺ إِذَا أَصَابَتْنَا السَّمَاءُ، لَحَسِبْتَ أَنَّ رِيحَنَا رِيحُ الضَّأْنِ.

ئهبو بورده له باوکیهوه هذه گیریتهوه، گوتوویه تی: باوکم پنی گوتم: رو له کهم ئه گهر کاتی خوی ئیمه و پیغهمبهری خوات پی بدیتبایه کاتیك بارانمان لی دهباری، وات ده زانی بونی مهرمان لی دیت (چونکه پوشاکه که یان خوری بوو).

بَابُ الْبَيَاضِ مِنَ الثِّيَابِ

باسی پۆشاكى سپى

٧٠٠. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «خَيْرُ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضُ فَالْبَسُوها، وَكَفِّنُوا فِيها مَوْتَاكُمْ».

ئیبن عهبباس که ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «باشترینی پوشاکه کانتان پوشاکی سپییه، بوّیه لهبهری بکهن و مردووه کانیشتانی پی کفن بکهن».

بَابُ مَنْ جَرَّ ثَوْبَه مِنَ الْخُيَلَاءِ

باسى ئەو كەسەي يۆشاكەكەي لەدوا دەخشىت بەھۆي خۆبەگەورەزانىنەوە

٧٠١. عَن ابْنِ عُمَرَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ الَّذِي يَجُرُّ ثَوْبَه مِنَ الْخُيَلَاءِ، لَا يَنْظُرُ اللَّه إلَيْه يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئيبن عومهر ﷺ ده گيريتهوه: ييغهمبهري خوا ﷺ فهرموويهتي: «ئهو كهسهي پۆشاكەكەي لەدوا بخشينت لەبەر خۆبەگەورەزانين، لە رۆژى قيامەتدا خوا تەماشاي ناكات».

بَابُ لُبْسِ الْقَمِيصِ

باسی یوشینی کراس

٧٠٢. عَنْ أُمِّ سَلَمَةً عِنْهُ قَالَتْ: لَمْ يَكُنْ ثَوْبٌ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ مِنَ الْقَمِيصِ. ئوم سەلەمە ، دەلىنت: ھىچ پۆشاكىك لەلاى بىغەمبەرى خوا ﷺ لە كراس خۆشەويستتر نەبوو.

بَابُ لُبْسِ السِّرَاوِيلِ

باسى لەبەركردنى شەروال

٧٠٣. عَنْ سُوَيْدِ بْنِ قَيْسٍ ﴿ قَالَ: أَنَّانَا النَّبِيُّ ﷺ فَسَاوَمَنَا سَرَاوِيلَ. سوه يدى كورى قهيس ﷺ ده لينت: ينغه مبهر ﷺ ته شريفي هننا بؤلامان مامه لهى شەروالى لى كردىن.

بَابُ الْعِمَامَةِ السَّوْدَاءِ

باسی میزوری روش

٧٠٤. عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أَبِيه ﴿ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَعَلَيْه عِمَامَةُ سَوْدَاءُ.

جهعفه ری کو چی عهمری کو چی حو چه سی له باوکیه وه شه ده گیری نته وه، گو تو و یه تی: بینیو مه که پیغه مبه ریسی الله الله الله الله الله و تاری فه رمووه و میزه ری چه شی له سه ر بووه.

بَابُ إِرْ خَاءِ الْعِمَامَةِ بَيْنَ الْكَتِفَيْنِ

بأسى بهردانهوهى لكى ميزهر بهنيوان شانهكاندا

٧٠٥. عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّه ﷺ وَعَلَيْه عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ قَدْ أَرْخَى طَرَفَيْها بَيْنَ كَتِفَيْه.

جهعفه ری کو پی عهمری کو پی حو په پس له باوکیه وه هنه ده گیری ته وه، گو تو و یه تی: وه کو و ئیستا چاوم له پیغه مبه ری خوا ﷺ بیت و ایه که میزه ریکی په شی له سه ر بو و لکه کانی به نیو ان شانیدا شو پر کر دبو و نه وه.

بَابُ كَرَاهيَةِ لُبْسِ الْحَرِيرِ

باسی ناپەسندی لەبەركردنی ئاوریشم (حەریر)

٧٠٦. عَنِ الْبَرَاءِ ﷺ قَالَ: نَهى رَسُولُ اللَّه ﷺ عَنِ الدِّيبَاجِ، وَالْحَرِيرِ، وَالْإِسْتَبْرَقِ. بهراء ﷺ ده لَيْت: پيغهمبهرى خوا ﷺ نههى كردووه له پۆشىنى ئاورىشم و ئهوهشى

که لیمی دروست دهکریّت (جا به ههر ناویّکهوه بیّت).

بَابُ مَنْ رُخِّصَ لَه فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ

باسی ئەوانەی <u>رٽيان</u> پێ دراوه ئاوريشم بپۆشن

٧٠٧. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ رَخَّصَ لِلزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ، وَلِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، فِي قَمِيصَيْنِ مِنْ حَرِيرٍ مِنْ وَجَعِ كَانَ بِهِمَا حِكَّةٍ.

ئەنەسى كورى مالىك شە دەگىرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ئىلى مۆلەتى بە زوبەيرى كورى عەوام و عەبدوردە حانى كورى عەوف دا بۆ دوو كراسى ئاورىشم (كەلەبەرى بكەن)، لەبەر ئەو ئازارەى كە ھەيانبوو، كە بريتى بوو لە خروو (واتە: خروويان لە جەستەدا بوو).

بَابُ لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالذَّهبِ لِلنِّسَاءِ

باسی لەبەركردنی ئاوريشم و زێړ بۆ ئافرەتان

۸۰۸. عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ يَقُولُ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّه ﷺ حَرِيرًا بِشِمَالِه، وَذَهبًا بِيَمِينِه، ثُمَّ رَفَعَ بِهمَا يَدَيْه، فَقَالَ: «إِنَّ هذَيْنِ حَرَامٌ عَلَى ذُكُورِ أُمَّتِي، حِلُّ لِإِنَاقِهمْ». عملی کوری ثمبو تالیب ﷺ ده لَیْت: پیغه مبه ری خوا ﷺ پارچه ئاوریشمیکی به دهستی چهپهوه گرتبوو زیریشی به دهستی راست، پاشان بهرزی کردن و فهرمووی: «ئمهو دوو شته (ئاوریشم و زیر) بن نیرینهی ئوممه ته کهم حهرامن و بن ره گهزی میینه حه لالن».

بَابُ لُبْسِ الْأَحْمَرِ لِلرِّجَالِ

باسی پۆشینی رەنگی سوور بۆ پیاوان

٧٠٩. عَنِ الْبَرَاءِ ﷺ قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَجْمَلَ مِنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ مُتَرَجِّلًا فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ. بهراء ﷺ ده ڵێت: هيچ كهسێكم نهبينيوه جوانتر بێت له پێغهمبهرى خوا ﷺ كاتێك پۆشاكى سوور و رەشى لهبهر دەكرد و سهرى شانه دەكرد.

بَابُ لُبْسِ النِّعَالِ وَخَلْعِها

باسى لەپيكردنى نەعل و لەپيكردنەوەيان

٧١٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأُ بِالْيُمْنَى، وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأُ بِالْيُسْرَى».

ئەبو ھورەيرە ، ئەگەر ھەر يەكىكتان ئەبو ھورەيرە ، ئەگەر ھەر يەكىكتان ئەعلى لەبەر كرد با بەلاى راست دەست يى بكات، وە ئەگەر داشىكەند با بەلاى چەپ دەست يى بكات».

بَابُ الْخِضَابِ بِالْحِنَّاءِ

باسی رەنگكردن بە خەنە

٧١١. عَنْ أَبِي ذَرِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ أَحْسَنَ مَا غَيَّرْتُمُ بِهِ الشَّيْبَ الْخَيَّاءُ وَالْكَتَمُ».

ئەبو زەر ﷺ دەڭيّت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «باشترين و جوانترين شتيّک کە رەنگى (مووى سپى).

تێبيني:

(الکتم): جۆره رووهکێکه لهگهڵ خهنه تێکهڵ دهکرێت و مووی پێ رهنگ دهکرێت و پێی دهڵێن: وسمه.

بَابُ مَنْ تَرَكَ الْخِضَابَ

باسی ئهو کهسهی که سهر و ریشی رهنگ ناکات

٧١٢. عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ﷺ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ هذِه مِنْه بَيْضَاءُ. يَعْنِي عَنْفَقَتَه لاه و جوحه يفه ﷺ ژير ليوى خوارهوهى له بيغه مبه رى خوا ﷺ ژير ليوى خوارهوهى پهنگى سپى بوو.

بَابُ كَرَاهِيَةِ كَثْرَةِ الشَّعَرِ

باسى ئاپەسندى پرچى زۆر درێژ

٧١٣. عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ ﴿ قَالَ: رَآنِي النَّبِيُّ ﷺ وَلِي شَعَرُ طَوِيلٌ فَقَالَ: «ذُبَابٌ، ذُبَابٌ»، فَانْطَلَقْتُ فَأَخَذْتُه، فَرَآنِيَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «إِنِّي لَمْ أَعْنِكَ، وَهذَا أَحْسَنُ». وائيلى كورى حوجر ﴿ مَا دَاللَّهُ عَلَى النَّبِيُ ﷺ فَقَالَ: «إِنِّي لَمْ أَعْنِكَ، وَهذَا أَحْسَنُ». وائيلى كورى حوجر ﴿ وَهُ دَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْمُوالِمُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى ال

بَابُ النَّهِي عَنِ الْقَزَعِ

باسي نههیکردن له تاشینی ههندێکی پرچ و هێشتنهوهی ئهوی دیکه

٧١٤. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: نَهِي رَسُولُ اللَّه ﷺ عَنِ الْقَزَعِ، قَالَ: وَمَا الْقَزَعُ؟

قَالَ: أَنْ يُحْلَقَ مِنْ رَأْسِ الصَّبِيِّ مَكَانٌ وَيُتْرَكَ مَكَانٌ.

ئیبن عومهر ها ده لیّت: پیغه مبه ری خوا ها نه نه هی کردووه له قه زه ع، راوی لیّی پرسی و گوتی: قه زه ع چییه ؟ گوتی: قه زه ع ئه وه یه که به شیّکی پرچی سه ری مندال بتاشیت و به شیّکی بهیّلیته وه.

بَابُ التَّخَتُّم بِالْيَمِينِ

باسی ئەنگوستىلە كردنە دەستى راست

٧١٥. عَنْ عَبْدِ اللَّهُ بْنِ جَعْفَرٍ ١٠٠٠ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَخَتَّمُ فِي يَمِينِه.

عەبدوللاى كورى جەعفەر ، دەگتېرىتەوە: پىغەمبەر ﷺ ئەنگوستىلەي دەكردە دەستى راستى.

بَابُ التَّخَتُّمِ فِي الْإِبْهامِ

باسى ئەنگوستىلە كردنە پەنجە گەورە

٧١٦. عَنْ عَلِيٍّ ﷺ قَالَ: نَهانِي رَسُولُ اللَّه ﷺ أَنْ أَنَخَتَّمَ فِي هذِه وَفِي هذِه، يَعْنِي الْخُنْصَرَ وَالْإِبْهامَ.

عهلی هه ده آین: پیخه مبه ری خوا گی نه هی لی کردووم که نه نگوستیله بکه مه نه و پهنجه و نه و پهنجه و نه و پهنجه و نه و پهنجه و نه و پهنجه گهوره.

كِتَابُ الْأَدَب

باسی چاکبوون لهگهڵ دایک و باوک

٧١٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه، مَنْ أَبَرُه؟ قَالَ: «أُمَّكَ»، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «الْأَدْنَى فَالْأَدْنَى». مَنْ؟ قَالَ: «الْأَدْنَى فَالْأَدْنَى».

ئهبو هو په په ده ڵێت: گوتيان: ئه ی پێغهمبه ری خوا ﷺ له گه ڵ کێدا زوٚر چاکه کار بم؟ فهرمووی: «دايکت»، گوتی: پاشان کێ؟ فهرمووی: «دايکت»، گوتی: پاشان کێ؟ فهرمووی: «ئه و جار نزيکتر و پاشان کێ؟ فهرمووی: «ئه و جار نزيکتر و نزيک (واته: کێ لێت نزيکتره ئه ويان زياتر هه قی به سهرته وه هه په، له وه ی که لێت دوورتره)».

٧١٨. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهَ ﷺ: «لَا يَجْزِي وَلَدٌ وَالِدَه، إِلَّا أَنْ يَجِدَه مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَه فَيُعْتِقَه».

ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھىچ مندالىك ناتوانىت

چاکهی باوکی بداتهوه، مهگهر باوکی کویله بیّت و ئهویش بیکریّتهوه و ئازادی بکات».

٧١٩. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ تَعَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجُنَّةِ، فَأَضِعْ ذَلِكَ الْبَابَ أَوِ احْفَظْه».

ئهبو ده پرداء همه ده گیری ته وی الله پیغهمبه رکی به بیغهمبه کی به به به به وه ده به به به به وه ده کی نیوه پراوک ده رکای نیوه پراستی به هه شته، جا (خوت سه رپشکی)، یان ئه و ده رکایه دابخه و وازی لی بینه، یان پاریزگاری لی بکه و ده ستی پیوه بگره».

بَابُ بِرِّ الْوَالِدِ وَالْإِحْسَانِ إِلَى الْبَنَاتِ

باسی چاکهی باوک و چاکهکردن لهگهڵ کچهکاندا

٧٢٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قَدِمَ نَاشُ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلَى النَّبِيِّ عَلَيْهِ فَقَالُوا: أَتَقَبِّلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟ قَالُوا: نَعَمْ، فَقَالُوا: لَكِنَّا وَاللَّه مَا نُقَبِّلُ، فَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ: «وَأَمْلِكُ أَنْ صِبْيَانَكُمْ؟ قَالُوا: لَكِنَّا وَاللَّه مَا نُقَبِّلُ، فَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ: «وَأَمْلِكُ أَنْ كَانَ اللَّه قَدْ نَزَعَ مِنْكُمُ الرَّحْمَةَ؟».

٧٢١. عَنْ يَعْلَى الْعَامِرِيِّ ﷺ أَنَّه قَالَ: جَاءَ الْحَسَنُ وَالْخُسَيْنُ يَسْعَيَانِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ، فَضَمَّهمَا إِلَيْه وَقَالَ: «إِنَّ الْوَلَدَ مَبْخَلَةٌ مَجْبَنَةٌ».

یه علای عامیری شه ده لیّت: حه سه ن و حوسه ین هاتن و به پراکردن چوونه خزمه ت پیخه مبه ریش کی پیخه مبه ریش کی الله الله الله الله کردن و به خویه و گوشینی و فه رمووی: «به پراستی مندال هو کاری په زیلی و چروکی و ترسنوکی باوک و

دایکیه تی (به هۆی منداله وه باوک دهست به ماله که یه وه گریّت و نابه خشیّت تا بو منداله که ی کو بکاته وه، ههر به هوی منداله که وه له مردن ده ترسیّت و ناچیّته غهزا و ترسنو ک ده بیّت)».

٧٢٧. عَنْ عُقْبَة بْن عَامِرٍ ﴿ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه اللَّهِ عَلَيْ يَقُولُ: «مَنْ كَانَ لَه وَ اللَّهُ عَنْ مِذْ جِدَتِه كُنَّ لَه حِجَابًا وَلَسَاهِنَّ مِنْ جِدَتِه كُنَّ لَه حِجَابًا مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

عوقبهی کوری عامیر که ده نیت: گویم له پیخه مبه ری خوا کی بوو ده یفه رموو: «ههر که سین ک سی ک چی هه بیت و له سه ریان ئارام بگریت و خواردن و خواردنه و و پؤشاکیان پی بدات له ما ل و سامانی خوی (به پیی پیویست)، ئه وه له روژی قیامه تدا بوی ده بن به په رده و رینگر له ئاگر».

بَابُ حَقِّ الْجِوَارِ

باسی مافی دراوسی

٧٢٣. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ، حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّه سَيُورِّ ثُه».

عائیشه هم ده گیری نته وه: پیغه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «به رده و ام جیبریل باسی مافی در اوسنی بو ده کردم، هه تا وای لی هات گومان بکه م که (در اوسنی) میرات له یه کدی ده گرن».

بَابُ إِمَاطَةِ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ

باسی لابردنی درک و داڵ و نارهحه تی لهسهر رێگا

٧٢٤. عَنْ أَبِي بَرْزَةَ الْأَسْلَمِيِّ عَلَى قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ أَنْتَفِعُ بِه،

قَالَ: «اعْزِلِ الْأَذَى عَنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ».

ئهبو بهرزهی ئهسلهمی همه ده لیّت: گوتم: ئهی پیخهمبهری خوا هم بو کاریک رینوینیم بکه که سوودی ههبیّت بوّم، فهرمووی: «درک و دال و ناره حه تی لهسهر ریّگای موسولهانان لابده».

بَابُ الرِّفْقِ

باسی نەرمونیانی

٧٢٥. عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ الله الْبَجَلِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله ﷺ: «مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ النَّهُ عَلَيْهِ: «مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ».

جهریری کوری عهبدوللای بهجهلی الله ده لیّت: پیخهمبهری خوا الله فهرموویه تی: «ههر کهسیّك له نهرمونیانی بیّبهش بیّت، ئهوه خیر و چاکهیه کی زوری لهدهست داوه».

٧٢٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هُ عَنِ النَّبِيِّ عَلَى النَّبِيِّ قَالَ: «إِنَّ اللَّه رَفِيقُ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ».

ئەبو ھورەيرە ، خوش دەگيرىتەوە: پىغەمبەر چە فەرموويەتى: «خوا نەرمونيانە و نەرمونيانە خۆش دەويىت، ئەوەى بە كەسى نەرمونيانى دەبەخشىت بەھۆى نەرمونيانىيەكەيەوە، بە كەسى توند و دلرەقى نابەخشىت».

بَابُ الْإِحْسَانِ إِلَى الْمَمَالِيكِ

باسى چاكەكردن لەگەڵ ژێردەستەكان

٧٢٧. عَنْ أَبِي ذَرِّ فِي قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِخْوَانْكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّه تَحْتَ

أَيْدِيكُمْ، فَأَطْعِمُوهِمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ، وَأَلْبِسُوهِمْ مِمَّا تَلْبَسُونَ، وَلَا تُكَلِّفُوهِمْ مَا يَغْلِبُهمْ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهِمْ فَأَعِينُوهِمْ».

ئهبو زه په ده نیت: پیغهمبه ری خوا پی فهرموویه تی: «(به نده و کویله کان) برای ئیوه ن و خوا ئهوانی خستوته ژیر دهستی ئیوه، جا خوتان چی دهخون ئهوه یان بده نی بیخون، چی ده پوشن له و پوشاکه ش بیانده نی بیپوشن، هه رگیز کاری که له تو انایاندا نییه مهیخه نه سه ر شانیان، خو ئه گه ر کاری قورستان خسته سه ر شانیان ئه وه خوشتان یارمه تییان بده ن».

بَابُ إِفْشَاءِ السَّلَامِ

باسی سلاوکردن

٧٢٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه، لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُوَالُوا اللَّهِ عَلَيْهُ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوه تَحَابَبْتُمْ، الْجُنَّةَ حَتَّى تُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ».

ئەبو ھورەيرە ، دە ئىت: پىغەمبەرى خوا كىلى فەرموويەتى: «سوىنىد بەو زاتەى گىانى منى بەدەستە تاكوو بروا نەھىنىن ناچنە نىو بەھەشتەوە، برواشتان دانامەزرىت ھەتا يەكدىتان خۆش دەوىت، ئايا شتىكتان پى نەئىم كە ئەگەر بىكەن بەھۆيەوە يەكدىتان خۆش دەوىت؟ زۆر سلاو لەيەكدى بكەن و بلاوى بكەنەوە لە نىوانتاندا».

بَابُ رَدِّ السَّلَامِ

باسى وەلامدانەۋەي سلاو

٧٢٩. عَنْ عَائِشَةَ هِ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ لَها: «إِنَّ جِبْرَائِيلَ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلَامَ»، قَالَتْ، وَعَلَيْه السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّه.

عائیشه هم ده گیریّته وه: پیغه مبه ری خوا کی پی فه رمووه: «جیبریل سلاوت لیّ ده کات»، ئه ویش گوتی: سلاو و سوّز و به زه یی خوا له سه ر ئه ویش بیّت.

بَابُ رَدِّ السَّلَامِ عَلَى أَهلِ الدِّمَّةِ

باسى وهلّامدانهوهي سلّاوي (أهل الذمة)

٧٣٠. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ اللَّهِ مَا النَّبِيُّ عَلَيْهُ نَاسٌ مِنَ الْيَهودِ فَقَالُوا: السَّامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، فَقَالُ عَلَيْهُ: «وَعَلَيْكُمْ».

عائیشه هی ده گیریتهوه: خه لکانیک له جووله که هاتن بو خزمهت پیغهمبهر گیسی، و گوتیان: (السام علیك یا أبا القاسم)، واته: مردن لهسهر تو بیت تهی ته بولقاسیم، پیغهمبهریش گیسی فهرمووی: «لهسهر تیوهش».

بَابُ السَّلَامِ عَلَى الصِّبْيَانِ وَالنِّسَاءِ

باسی سلاوکردن له مندالان و له ژنان

٧٣١. عَنْ أَنْسٍ ﴿ قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّه ﷺ وَخَنُ صِبْيَانٌ، فَسَلَّمَ عَلَيْنَا. ثُهُ نُهُ سَ فَيَ دَهُ لَيْت: ثَيْمه مندال بووين پيغهمبهري خوا ﷺ ته شريفي هات بۆ لامان و سلاوي ليخ كردين.

بَابُ الْمُصَافَحَةِ

باسى تەوقەكردن

٧٣٢. عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ

فَيتَصَافَحَانِ، إِلَّا غُفِرَ لَهمَا قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا».

به پرائی کو پری عازیب هم ده آنیت: پیغه مبه ری خوا هم فه رموویه تی: «هه رکات دو و موسو آلمان به یه کدی ده گهن و ته وقه ده که ن، ئه وه بینگومان له گوناهه کانیان ده بو ور درین، پیش ئه وه ی له یه کدی جیا ببنه وه ».

بَابُ تَشْمِيتِ الْعَاطِسِ

باسی وه لامدانه وهی که سیک که ده پژمیت

٧٣٣. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: عَطَسَ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ، فَشَمَّتَ أَحَدَهمَا، وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّه، عَطَسَ عِنْدَكَ رَجُلَانِ فَشَمَّتَ أَحَدَهمَا وَلَمْ يُشَمِّتِ الْآخَرَ، فَقَالَ: «إِنَّ هذَا حَمِدَ اللَّه، وَإِنَّ هذَا لَمْ يَحْمَدِ اللَّه».

ئهنهسی کوری مالیک شده نیّت: دوو پیاو له خزمهت پینهمبهردا پی پژمین، جا پینهمبهر پی وه نامی یه کیکیانی دایهوه و وه نامی نهوی دیکهی نهدایهوه، گوترا: ئهی پینهمبهری خوا پی دوو کهس له خزمهت جهنابتدا پژمین و وه نامی یه کیکیانت دایهوه و وه نامی ئهوی دیکهت نهدایهوه؟ فهرمووی: «ئهوهیان (که وه نامم دایهوه دوای پژمین) سوپاسی خوای کرد و گوتی: (الْحَمْدُ لِلّه)، به نامهوی دیکه (الْحَمْدُ لِلّه)، به نامهوی دیکه (الْحَمْدُ لِلّه).

بَابُ النَّهِي عَنْ سَبِّ الرِّيحِ

باسی رێگريکردن له جنێودان به با

٧٣٤. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تُسُبُّوا الرِّيحَ فَإِنَّهَا مِنْ رَوْحِ اللَّه تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ وَالْعَذَابِ، وَلَكِنْ سَلُوا اللَّه مِنْ خَيْرِها وَتَعَوَّذُوا بِاللَّه مِنْ شَرِّها». اللَّه تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ وَالْعَذَابِ، وَلَكِنْ سَلُوا اللَّه مِنْ خَيْرِها وَتَعَوَّذُوا بِاللَّه مِنْ شَرِّها». ثهبو هو ده يه ده نه ده نه با مهدهن، ثهبو هو ده يه ده نه با مهدهن،

چونکه لهلایهن خواوه دینت، ههم به په حمه ته وه دینت و ههمیش به سزا، به لکوو داوای خیروبیری بایه که له خوا بکهن و له شه پو خرا په کانی په نا به خوا بگرن».

بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْأَسْمَاءِ

باسى ئەو ناوانەى خۆشەويستن و سوننەتن بۆ ناونان

٧٣٥. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّه ﷺ: عَبْدُ اللَّه، وَعَبْدُ الرَّحْمَن».

ئىبن عومەر ﷺ دەگێرێتەوە: پێغەمبەر ﷺ فەرموويەتى: «خۆشەويستترين ناو لەلاى خوا ﷺ بريتىيە لە: عەبدوللا و عەبدوررەحان».

بَابُ مَا يُكْرَه مِنَ الْأَسْمَاءِ

باسی ئەو ناوانەی كە ناپەسندن

٧٣٦. عَنْ عُمَرَ بِنِ الْحَطَّابِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ اللَّهِ الْمُولِيَّةِ: «لَئِنْ عِشْتُ إِنْ شَاءَ اللَّه، لَأَنْهِ يَنَّ أَنْ يُسَمَّى: رَبَاحٌ، وَنَجِيحٌ، وَأَفْلَحُ، وَنَافِعٌ، وَيَسَارٌ».

عومهری کوپی خه تتاب شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «ئه گهر خوا پیی خوّش بیّت و بژیم، ئه وه ناونانی: (رباح) و (نجیح) و (أفلح) و (نافع) و (یسار)تان لی قه ده که م».

بَابُ الْجَمْعِ بَيْنَ اسْمِ النَّبِيِّ ﷺ وَكُنْيَتِه

باسی ناونان به نازناو و ناوی پیغهمبهر ﷺ

٧٣٧. عَنْ أَنْسٍ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، بِالْبَقِيعِ فَنَادَى رَجُلٌ رَجُلًا يَا أَبَا

الْقَاسِمِ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ عَلِيْهُ، فَقَالَ: إِنِّي لَمْ أَعْنِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه عَلِيْهُ: «تَسَمَّوْا باسْمِي، وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي».

ئەنەس ﷺ دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ﷺ لە بەقىع بوو، جا پياويك بانگى پياويكى کرد (و گوتی): ئەی ئەبولقاسىم، پىغەمبەرى خوا ﷺ ئاورى لىخ دايەوە، پياوەكەش گوتى: مەبەستىم جەنابت نەبوو، بۆيە پېغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى: «بە ناوى من ناوي مندالْه كانتان بنيّن، به لام نازناوم مه كهن به نازناو بۆخۆتان».

بَابُ الْمَدْح

باسى پياهەلدان

٧٣٨. عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ عَمْرِو ﷺ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّه ﷺ أَنْ نَحْثُو فِي وُجُوه الْمَدَّاحِينَ التَّرَابَ.

ميقدادي كوري عهمر ﷺ دهڵێت: پێغهمبهري خوا ﷺ فهرماني پي كردووين كهوا خۆڵ و گڵ بېړژينينه دەموچاوي ئەو كەسەي كە پياھەڵدان دەكات.

٧٣٩. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَن بْنِ أَبِي بَكْرَةً، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: مَدَحَ رَجُلٌ رَجُلًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّه ﷺ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ» مِرَارًا، ثُمَّ قَالَ: «إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا أَخَاه فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُه وَلَا أُزَكِّي عَلَى اللَّه أَحَدًا».

عەبدوررەحانى كورى ئەبو بەكرە لە باوكيەوە ﷺ دەگيريتەوە، گوتوويەتى: پياويك له خزمه تى پنغهمبه رى خوادا ﷺ به پياونكى ديكه يدا هه لَّدا (مه دحى كرد)، بۆيه پیغهمبهری خوا ﷺ فهرمووی: «هاوار بۆ تۆ! گهردنی هاوریکهت بری»، چهند جار وای فهرموو، پاشان فهرمووی: «ئهگهر پهکیکتان ویستی مهدحی براکهی بکات، با بلّنِت: وا دەزانم (ئاوا و ئاوا باشه)، به هیچ جۆریٚک له جیٚگای خوا پاکانهی بۆ ناكەم (واتە: بەگومانەوە باسى بكات و مەدحى بكات، چونكە پاكانەكردن بۆ بەندەكان تەنھا مافى خوايە)».

بَابُ الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنّ

باسی راوێڙکار جێی متمانهیه

٧٤٠ عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنِّ».

ئهبو هوړه یږه ﷺ دهڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ډاوێژکار جێگای متهانه و پاستییهوه وهڵام بداتهوه».

بَابُ الشِّعْرِ

باسی شیعر (هۆنراوه)

٧٤١. عَنْ أُبِيِّ بْنِ كَعْبٍ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً». نوبهى كورى كه عب ﷺ ده گيرينه وه: پيغه مبه رى خوا ﷺ فه رموويه تى: «به راستى هۆنراوه ى وا هه يه دانايى و ليزانى تيدايه».

بَابُ مَا كُرِه مِنَ الشُّعْرِ

باسی ئهو شتانهی ناپهسندن له شیعردا

٧٤٢. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﴿ إِنَّ النَّبِيَّ عَلِيْ قَالَ: «لَأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا حَتَّى يَرِيَه، خَيْرٌ لَه مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا».

سه عدی کوری ئه بو وه ققاص این ده گیریته وه: پیغه مبه رکی فه رموویه تی: «له راستیدا ئه گهر یه کیکتان نیوسکی پر بیت له کیم و زوخاو و تاکوو نیوسکی و بران بکات بوی باشتره له وه ی که پری بکات له شیعر».

بَابُ كَرَاهيَةِ الْوَحْدَةِ

باسى ئايەسندى تەنيابوون

٧٤٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَلَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُكُمْ مَا فِي الْوَحْدَةِ، مَا سَارَ أَحَدُّ بِلَيْلٍ وَحْدَه».

ئيبن عومهر ﷺ دهلينت: پيغهمبهري خوا ﷺ فهرموويهتي: «ئهگهريهكيكتان بزانن تەنيايى چۆنە و چى تىدايە، ئەوە ھەرگىز ھىچ كەس شەوانە بەتەنيا نەدەرۆيشت بە رێگادا».

بَابُ إِطْفَاءِ النَّارِ عِنْدَ الْمَبِيتِ

باسی کوژاندنهوهی ئاگر له کاتی نوستندا

٧٤٤. عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيه ﷺ: أَنَّ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «لَا تَتْرُكُوا النَّارَ فِي بُيُوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ».

ساليم له باوكيهوه هي ده گيريتهوه: پيغهمبهر ﷺ فهرموويهتي: «كاتيك كه دهخهون ئاگر له ماله كانتان بهجي مههيّلن (بيكوژيننهوه)».

بَابُ لَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ

باسی بهنهینی قسه کردنی دوو کهس جیا له کهسی سیّیهم

٧٤٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه عِنْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْ: «إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبهِمَا، فَإِنَّ ذَلِكَ يَحْزُنُه».

عەبدولْلا ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەركاتىك بوون بە سىخ

كەس، ئەوە با دووانيان بەبى ھاورىكەيان چپەچپ نەكەن، چونكە ئەو كارە دلىتەنگى دەكات».

بَابُ ثَوَابِ الْقُرْآنِ

باسی پاداشتی قورئان

٧٤٦. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ إِذَا دَخَلَ الْجُنَّةَ اقْرَأُ وَاصْعَدْ، فَيَقْرَأُ وَيَصْعَدُ بِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةً حَتَّى يَقْرَأُ آخِرَ شَيْءٍ مَعَه».

ئەبو سەعىدى خودرى الله دە لىنت: پىغەمبەرى خوا كىلى فەرموويەتى: «ھەركات قورئانخوين چووە نىنو بەھەشت پىنى دە گوترىت: بخوينه و بەسەر پلەكانى بەھەشتدا سەر بكەوە، ئەويش قورئان دەخوينىت و لەگەل ھەر ئايەتىك پلەيەك سەر دەكەويت، ھەتاكوو كۆتا ئايەت كە لەبەريەتى دەيخوينىت».

٧٤٧. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: ﴿ قُلْ هَوَ اللَّهَ أَحَدٌ }، تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: ﴿﴿قُلْ هُوَاللَّهُ أَحَدٌ} (سوورەتى: الإخلاص)، بەرانبەرە بە سىيەكى قورئان».

بَابُ فَضْلِ الذِّكْرِ

باسی پیگه و گهورهیی زیکر کردن

٧٤٨. عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ أَعْمَالِكُمْ وَأَرْضَاها عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِها فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ إِعْطَاءِ الذَّهبِ وَالْوَرِقِ، وَمِنْ

أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهمْ، وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟» قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللّه؟ قَالَ: «ذِكْرُ اللّه»، وَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ: مَا عَمِلَ امْرُؤُ بِعَمَلٍ أَنْجَى لَه مِنْ عَذَابِ اللّه الله عَلَيْ مِنْ ذِكْرِ اللّه.

ئهبو ده پرداء هه ده گڼړ پنهوه: پڼغهمبه رکښت فه رموویه تی: «ئایا باشترینی کرده وه کانتان پی بلێم، که زیاتر له ههموویان جێگای په زامه ندی خوای خاوه ن و پهروه ردگار تانه و هۆی به رزترین پلهتانه و له به خشینی زێپ و زیو بۆتان باشتره، چاکتره بۆتان لهوه ی که به دو ژمنتان بگهن و له گهردنیان بده ن و له گهردنتان بده ن؟»، گوتیان: ئهی پڼغهمبه ری خوا پی جا ئهوه چییه (ئاوا پاداشتی ههیه)؟ فهرمووی: «یادی خوا»، وه موعازی کو پی جه به ل هی گوتی: هیچ کرده وه یه کی مر و ق بو پرزگار بوون له سزای خوا پی ناگاته یادی خوا.

٧٤٩. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ ﴿ يَشْهَدَانِ بِهِ عَلَى النَّبِيِّ عَلَى اللَّهُ فِيه إِلَّا حَقَّتُهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَتَغَشَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ، وَتَنَزَّلَتْ عَلَيْهُمُ السَّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ». السَّكِينَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ».

ئهبو هو په په په به سه عید شه شاهیدی ده ده ن که پیغه مبه رکه فه رموویه تی: «بیگومان ههر کو پ و مه جلیسیک که داده نیشن و یادی خوای تیدا ده که ن ئه وه فریشته کان ده و ریان ده ده ن و په حمه ت و میهره بانی خوا دایانده پوشیت و ئارامی و دلنه و ایی داده به زیته سه ریان، خوا له لای ئه وانه ی که له لای زاتی خوان باسیان ده کات».

٧٥٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُسْرِ ﴿ : أَنَّ أَعْرَابِيًّا قَالَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ: إِنَّ شَرَائِعَ الْإِسْلَامِ قَدْ كَثُرَتْ عَلَى، فَأَنْبِئْنِي مِنْها بِشَيْءٍ أَتَشَبَّتُ بِهِ قَالَ: «لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّه ﴿ اللّهِ ﴾ .

عهبدوللای کوری بوسر که ده گیریتهوه: دهشته کییه ک به پیغهمبه ری خوای گیر گوت: به پاستی دروشم و شیعاره کانی ئیسلام لهسهر من زوّر بوون، جا ئه گهر شتیکم پی بفهرموویت که بهبهرده وامی دهستی پیّوه بگرم، فهرمووی: «با ههمیشه

زمانت پاراو بنت به یادی خوا ﷺ».

حەتمەن خوا لىي خۆش دەبىت».

بَابُ فَضْلِ لَا إِلَه إِلَّا اللَّه

باسى پێگه و گهورهيى: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

٧٥١. عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «مَا مِنْ نَفْسِ تَمُوتُ تَشْهِدُ أَنْ لَا إِلَه إِلّا اللّه وَأَنِي رَسُولُ اللّه عَيْلِيّ ، يَرْجِعُ ذَلِكَ إِلَى قَلْبِ مُوقِنِ إِلّا غَفَرَ اللّه لَها». موعازى كورى جهبهل ﴿ وَلَيْت: پيغهمبهرى خوا ﷺ فهرموويه تى: «هيچ كهسيّك نييه كه بمريّت و شايه تى بدات كه هيچ پهرستراويّكى به هه ق نييه جگه له زاتى خوا، شايه تى بدات كه من پيغهمبهرى خوام ﷺ ، نهوه ش له دليّكى پي له يه قينه وه بليّت، شايه تى بدات كه من پيغهمبهرى خوام ﷺ ، نهوه ش له دليّكى پي له يه قينه وه بليّت،

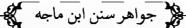
بَابُ فَضْلِ التَّسْبِيحِ

باسی پیگه و گهورهیی تهسبیحات

٧٥٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّه وَبِحَمْدِه مِائَةَ مَرَّةِ، غُفِرَتْ لَه ذُنُوبُه، وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيّت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەر كەسيّك سەد جار بليّت: (سُبْحَانَ اللّه وَبِحَمْدِه)، ئەوە لە گوناھەكانى دەبووردريّت ئەگەر بەئەندازەى كەفى دەرياش بن».

بَابُ الْاسْتِغْفَارِ

باسى داواكردنى ليْخوّشبوون

٧٥٣. عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَلَى قَالَ: إِنْ كُنَّا لَنَعُدُ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ فِي الْمَجْلِسِ يَقُولُ: «رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبُ عَلَى إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ»، مِائَةَ مَرَّةٍ.

ئىبن عومەر ، دەڭنىت: ئىمە لە مەجلىس و كۆرى پىغەمبەرى خوادا ﷺ حىسابمان ده كرد كه سهد جار دهيفه رموو: «رَبِّ اغْفِرْ لي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ».

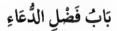

كِتَابُ الدُّعَاءِ

پەرتووكى دوعا و پارانەوە

باسی پیگه و گەورەیی پارانەوە

٧٥٤. عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ الدُّعَاءَ هوَ الْعِبَادَةُ »، أُمَّ قَرَأً: «{وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ} عافر: ٢٠».

نوعانی کوری به شیر شن ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه در موویه تی: «بینگومان پارانه وه په رستشه»، پاشان (ئهم ئایه ته ی) خوینده وه: «﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي الله تَعْرِبُ لَكُمْ}، واته: وه په روه ردگارتان فه رموویه تی: لیّم بپارینه وه وه لامتان ده ده مه وه».

بَابُ دُعَاءِ رَسُولِ الله ﷺ

باسی پارانەوەی پیغەمبەری خوا ﷺ

٧٥٥. عَنْ عَبْدِ اللَّه هِنْ عَنْ النَّبِيِّ عَنِ النَّبِيِّ عَنْ النَّبِيِّ عَنْ النَّبِيِّ عَنْ النَّبِيّ

وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ، وَالْغِنَى».

عهبدولُلا ﷺ دهگیریتهوه: پیغهمبهر ﷺ دهیفهرموو: «خوایه داوای رینمویی و پاریزگاری و دهست و دهم و داوینپاکی و بینیازیت لی دهکهم».

٧٥٦. عَنْ أَبِي بَكْرِ الصِّدِّيقِ ﷺ أَنَّه قَالَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ: عَلَمْنِي دُعَاءً أَدْعُو بِه فِي صَلَاتِي، قَالَ: «قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاغْفِرْ إِلِى مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ».

ئهبو به کری صیدیق شن ده گیریتهوه: به پیغهمبهری خوای ﷺ گوتووه: پارانهوه یه کم فیر بکه که لهنیّو نویژه کانمدا پیّی بپاریمهوه، فهرمووی: «بلّیّ: خوایه من زولّم و ستهمی زوّرم له خوّم کردووه، جگه له توّ کهسیش له گوناه و تاوان خوّش نابیّت، لیخوّشبوونی خوّتم پی ببه خشه له لایهن خوّتهوه، وه بهزهییت پیمدا بیّتهوه، ههر خوّت خاوه نی لیخوّشبوون و بهزه یی و میهره بانیت».

٧٥٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَقُولُ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْأَرْبَعِ: مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دُعَاءٍ لَا يَسْمَعُ».

ئه بو هو په په ده نیخت: پیخه مبه ری خوا کی ده نه در ده و این به نا به تو ده گرم له چوار شت: له زانستیک که سوودی نه بیت، له دنیک که ته قوا و خوا په رستی تیدا نه بیت، له سه ر سوور بوون و تیر نه بوون له هه وا و ئاره زووه کانی دونیا، له پا پانه وه یه که وه نام نه در یته وه».

بَابُ مَا تَعَوَّذَ مِنْه رَسُولُ اللَّه ﷺ

باسی ئەوەی كە پیغەمبەری خوا ﷺ پەنای بە خوا گرتووە لیّی

٧٥٨. عَنْ فَرْوَةَ بْنِ نَوْفَلٍ ﷺ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةً ﷺ: عَنْ دُعَاءٍ كَانَ يَدْعُو بِه

رَسُولُ اللَّه ﷺ، فَقَالَتْ: كَانَ يَقُولُ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ، وَمِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ، وَمِنْ شَرِّ مَا كَمْ أَعْمَلُ».

فه پروه ی کو پی نه و فه ل که ده لیّت: پرسیارم له عائیشه کرد ده رباره ی پارانه وه یه کی که پیغه مبه ری خوا کی پی ده پارایه وه، نه ویش گوتی: ده یفه رموو: «خوایه من په نات پی ده گرم له خراپه ی نه وه ی که کردوومه و له خراپه ی نه وه ی نه مکردووه».

بَابُ الدُّعَاءِ بِالْعَفْو وَالْعَافِيَةِ

باسی پارانهوهی لێخۆشبوون و لهشساغی

٧٥٠. عَنْ أَوْسَطَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْبَجَلِيِّ: أَنَّه سَمِعَ أَبَا بَكْرٍ ﴿ حِينَ قُبِضَ النَّبِيُّ عَلَيْ وَمُولُ: قَامَ رَسُولُ اللَّه عَلَيْ فِي مَقَامِي هذَا عَامَ الْأَوَّلِ، ثُمَّ بَكَى أَبُو بَكْرٍ، ثُمَّ قَالَ: «عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّه مَعَ الْبِرِّ وَهمَا فِي الْجُنَّةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِب، فَإِنَّه مَعَ الْفُجُورِ «عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّه مَعَ الْفُجُورِ وَهمَا فِي الْجُنَّةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِب، فَإِنَّه مَعَ الْفُجُورِ وَهمَا فِي النَّارِ، وَسَلُوا اللَّه الْمُعَافَاةَ، فَإِنَّه لَمْ يُؤْتَ أَحَدُ بَعْدَ الْيَقِينِ خَيْرًا مِنَ الْمُعَافَاةِ، وَلا تَقَاطَعُوا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّه إِخْوَانًا».

ئهوسهتی کوچی ئیساعیلی بهجهلی که ده گیپیتهوه: گویی له ئهبو به کر که بوو کاتیک پیغهمبهر کی وه فاتی کرد دهیگوت: پیغهمبهری خوا کی له سالی یه کهمی کوچی له و شوینهی من به پیوه وهستا، پاشان ئهبو به کر گریا، دواتر (ئهبو به کر گوتی: پیغهمبهر کی فهرمووی: «پابهندی پاستگویی بن، چونکه به پاستی له گه ل چاکه کاریدایه و ههردووکیان له بهههشتدان، خوتان بهدوور بگرن له درو، چونکه به پاستی له گه ل خراپه کاریدایه و ههردووکیان له ئاگردان، داوای له شساغی و بیوه یی له خوا بکهن، چونکه بیگومان هیچ کهسیک لهدوای بپوا شتیکی پی نهبه خشراوه که خیرتر و چاکتر بیت له له شساغی، وه به رانبه ریه که یه که و چونوک

مهبن و رق و قینه تان نهبیّت به رانبه ر یه کدی و سیله ی خزمایه تی مه پچریّنن و پشت له یه کدی مه که ن، هه مووتان به نده ی خوا بن و برای یه کدی بن».

٧٦٠. عَنْ عَائِشَةَ ﷺ أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّه، أَرَأَيْتَ إِنْ وَافَقْتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ مَا أَدْعُو؟ قَالَ: «تَقُولِينَ: اللَّهمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي».

له عائیشهوه هی که گوتوویه تی: ئهی پیخه مبه ری خوا ئه گهر وا پیک که وت زانیم که شهوه که شهوی (لیلة القدر) ه، ئایا چ دو عایه ک بکه م؟ فه رمووی: «بلّی: خوایه تو به خشه ری و به خشینت پیخوشه، سا خوایه لیّم خوش به».

بَابُ لَا يَقُولُ الرَّجُلُ: اللَّهِمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ

باسی ئەوە كە پیاو نابێت بڵێت: خوایە ئەگەر ویستت لێم خۆش بە

٧٦١. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اللَّهمَّ اغْفِرْ لِي الْمَعْنَ أَحَدُكُمْ: اللَّهمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، وَلْيَعْزِمْ فِي الْمَسْأَلَةِ، فَإِنَّ اللَّه لَا مُكْرِه لَه».

ئهبو هو پره پره هه ده لَيْت: پيغه مبه رى خوا ﷺ فه رموويه تى: «با كه س له ئيوه نه لَيْت: ئه يى خوايه ئه گهر ويستت ليم خوش به، به لكوو با به بروابه خوّبوون و سووربوونه وه بپاريّته وه، چونكه كه س زورى له سه ر خوا نييه».

بَابُ اسْمِ الله الْأَعْظَمِ

باسی گەورەترین و بەرزترین ناوی خوا

٧٦٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﴿ قَالَ: سَمِعَ النَّبِيُ ﷺ رَجُلًا يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّه الْأَحَدُ الصَّمَدُ، الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَه كُفُوا إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّه الْأَعْظِمِ، الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِهِ أَحَدٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه بَيْعِيْ: «لَقَدْ سَأَلَ اللَّه بِاسْمِه الْأَعْظِمِ، الَّذِي إِذَا سُئِلَ بِه

أَعْطَى، وَإِذَا دُرِعِيَ بِهِ أَجَابَ».

عهبدو للای کوری بوره یده له باوکیه وه هاه ده گیری نته وه، گو تو و یه تی: پیغه مبه ریک گونی له پیاو یک بو و ده یگوت: خوایه من داوات لی ده که م به وه ی که تو تاک و ته نیای و جنی نیازی، ئه و خوایه ی که نه که سی لی بو وه و نه له که سیش بو وه، که س هاو و ینه و هاو تای نییه، جا پیغه مبه ری خوا کی فه رمووی: «به پاستی به ناوه شکومه ند و گهوره که ی خوا پارایه وه که هه رکه سیک به و ناوه داوای لی بکات و ه لامی ده دا ته وه مه رکه سیک به و پارانه وه که ی گیرا ده کات».

بَابُ كَرَاهِيَةِ الإعْتِدَاءِ فِي الدُّعَاءِ

باسی ناپهسندی تێپهراندن له پارانهوهدا

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ الرَّجُلُ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى

باسی ئەو زیکر و پاړانەوەيەی مرۆڤ دەیکات لە بەیانی و ئێواران

٧٦٤. عَنْ أَبِي عَيَّاشِ الزُّرَقِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ

لَا إِلَه إِلَّا اللَّه وَحْدَه لَا شَرِيكَ لَه، لَه الْمُلْكُ، وَلَه الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، كَانَ لَه عَدْلَ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ، وَحُطَّ عَنْه عَشْرُ خَطِيئَاتٍ، وَرُفعَ لَه عَشْرُ دَرَجَاتٍ، وَكَانَ فِي حِرْزٍ مِنَ الشَّيْطَانِ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِذَا أَمْسَى فَمِثْلُ ذَلِكَ حَتَّى يُصْبِح»، قَالَ: فَرَأَى رَجُلُّ رَسُولَ اللَّه ﷺ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ الله، إِنَّ أَبًا عَيَاشٍ يَرْوِي عَنْكَ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ: «صَدَقَ أَبُو عَيَاشٍ».

ئهبو عهيياشى زوره قى الله و دانيت: پنغهمبهرى خوا الله فهرموويهتى: «ههر كهسنك بهيانييان بنيت: (لا إله إلا الله و د آن لا شريك له، له الْمُلْك، و له الْحَمْد، و هو على كُلُ شَيْء قديرٌ)، واته: هيچ پهرستراويكى بههه قانييه جگه له زاتى الله، تاكى بى هاوبه شه، مولك و ستاييش ههر بغ ئهوه و شاييستهى ئهوه، بهسهر ههموو شتيكدا به توانايه، وه ك ئهوه و ايه كۆيلهيهكى له نهوهى ئيسهاعيل پرزگار كردبيت، ده خراپهى لهسهر ده سپردريتهوه و ده پله بهرز ده كريتهوه، له شهيتان ده پاريزريت تاكوو ئيواره، ئه گهر ئيواره شبينيت ههر وه ك ئهوهى بو ههيه تاكوو بهيانى». (پراوى) ده نيت: جا پياويكى پنغهمبهرى خوا ئهبو عهيياش ئوا و ئاوا له تۆوه ده گيريتهوه، ئهويش فهرمووى: «ئهبو عهيياش پاستى گوتووه». يُقُولُ في صَبَاحِ كُلِّ يَوْم، وَمَسَاءِ كُلُّ لَيْلَة: بِسْمِ الله الَّذِي لَا يَغُمُّ مَ اسْمِه شَيْء في الْأَرْضِ وَلَا في السَّمَاء، وهو السَّمِيعُ الْعَلِمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَيَضُرَّه شَيْءٌ»، قَالَ: في الْأَرْضِ وَلَا في السَّمَاء، وهو السَّمِيعُ الْعَلِمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَيَضُرَّه شَيْءٌ»، قَالَ: في الْأَرْضِ وَلَا في السَّمَاء، وهو السَّمِيعُ الْعَلِمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَيَضُرَّه شَيْءٌ»، قَالَ: في الْأَرْضِ وَلَا في السَّمَاء، وهو السَّمِيعُ الْعَلِمُ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَيَضُرَّه شَيْءٌ»، قَالَ: في الْأَرْضِ وَلَا في السَّمَاء، وهو السَّمِيعُ الْعَلِمُ، قَلَاثَ مَرَّاتٍ، فَيَضُرَّه شَيْءٌ مَا الله عَلْمُ أَقُلُه يَوْمَئِذٍ، لِيُمْضِيَ الله وَكَانَ أَبَانُ قَدْ أَصَابَه طَرَفٌ مِنَ الْقَالِج، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَيْ الله يَوْمَئِذٍ، لِيُمْضِيَ الله عَلَى قَدَرَه.

عوسهانی کوری عدففان هی ده لنیت: گویم له پیغهمبهری خوا پی بو و ده یفه رموو: «ههر که سیک به یانییان و ئیوارانی ههموو روز و شهویک سی جار بلنیت: (بسم الله الذّي لا يَضُرُّ مَعَ اسْمِه شَيْءٌ في الأَرْضِ وَلا في السَّهَاء، وَهوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ)، واته: به ناوی ئه و خوایه ی که له گه ل ناوی ئه و دا هیچ شتیک زه ره رو زیان ناگه یه نیت

113

نه له زهوی و نه له ئاساندا، ئهو خوایهی که بیسه و بینایه، ئهوه بیّگومان هیچ شتیّك زیانی پی ناگهیهنیّت». (پاوی) گوتی: ئهبان (کوپی پیشهوا عوسان) ئیفلیج بوو لایه کی جهستهی شهلهل لیّی دا، جا ئهو پیاوه (که فهرمووده کهی لی بیستبوو) سهیری ده کرد (وه ک ئهوهی بلیّت: خو تو ئهو ویرده ت خویّندووه، ئهی بوچی ئیفلیج بووی؟!)، ئهبان پیّی گوت: ئهوه بوچی بهو شیّوهیه سهیرم ده کهی، سویّند به خوا ئهو فهرموودهیه ههر وه کوو ئهوهیه که بوّم گیپاویهوه، به لام ئهو پوژهی که تووشی ئهو نهخوشییه بووم نهمگوتبوو، تا ئهو قهدهرهی که خوا بوّمی دانابوو بهسهرم بیّت.

٧٦٦. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ يَقُولُ: لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللّه ﷺ يَدَ عُ هؤُلَاءِ الدَّعَوَاتِ حِينَ يُمْسِي، وَحِينَ يُصْبِحُ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهمَّ اللَّهْمَ اللَّهْمَ اللَّهْمَ اللَّهُ عُورَاتِي، وَآمِنْ أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهلِي وَمَالِي، اللَّهمَ اللَّهُ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ وَآمِنْ رَوْعَاتِي، وَاحْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَعْتِي». قَالَ وَكِيعٌ: يَعْنِي الْخَسْفَ.

ئيبن عومهر ها ده نيت: پيغهمبهري خوا هي هيچ ئيواره و بهيانييه ک وازي لهم پارانهوانه نههيناوه: «اللَّهمَّ إِنِي اَسْالُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالاَّخِرَة، اللَّهمَّ اَسْتُر عُوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، الْعَفْوَ وَالْعَافِيَة فِي دينِي وَدُنْيَايَ وَأَهلي وَمَالِي، اللَّهمَّ اَسْتُر عُوْراتِي، وَآمِنْ فَوْقِي، وَاَعُوذُ وَاحْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيِّ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمينِي، وَعَنْ شَهالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَاعُوذُ لِكَ أَنْ أَغْتَالَ مِنْ تَحْتِي، واته: خوايه داواى لَيخوٚشبوون و پاريزگاريت لي ده کهم له دين و له دونيا و دواروزوردا، خوايه داواى ليخو شبوون و پاريزگاريت لي ده کهم دونيا و خانهواده و مال و سامانمدا، خودايه عهيب و ناتهواوى و کهموکورتيبه کانم دابيوشه، خوايه ترسه کانم هيور بکهرهوه و دله پاوکيکانم مههيله، خوايه له پيشهوه و له دواوه و لاى پاست و لاى چهپ و لاى سهروومهوه پاريزگاريم لي بکه (واته: له هموو پوويه کهوه بمپاريزه له دهرد و به لاى خدراپ)، خودايه پهنات پي ده گرم که له ژيرمهوه سزا بدريم به پوچوون به زهويدا و لهناو بچم». وه کيع گوتى: واته پرخچوون به زهويدا.

٧٦٧. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيه ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اللَّهمَّ أَنْتَ

217

رَبِّي لَا إِلَه إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُودُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ بِنِعْمَتِكَ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّه لَا يَغْفِرُ اللَّهُ عَلَا يَغْفِرُ اللَّهُ عَلَا يَغْفِرُ اللَّهُ عَلَا اللَّهُ عَلَا اللَّهُ عَلَا اللَّهُ عَلَا اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ الللِهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَهُ اللَّهُ اللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللللْهُ الللَّهُ اللللِهُ ا

عهبدو للای کوری بوره یده له باوکیه وه ها ده گیریته وه، گوتوویه تی: پیغه مبه ری خوا ها فه رموویه تی: «خوایه تو په روه ردگاری منیت، هیچ په رستر اویکی به هه ق نییه جگه له زاتی تو، تو دروست کردووم، منیش به نده ی توم، خوایه من له سه ربه لین و په یهانه که ی خومم که به توم داوه ئه وه نده ی له توانامدا هه بیت، خودایه په نات پی ده گرم له خراپه ی ئه وه ی ئه نجامم داوه، خوایه دان به وه دا ده نیم که تو به خشش و نیعمه تت به سه ردا پشتووم، دانیش به تاوانه کانمدا ده نیم و داوای لیخو شبوونت لی ده که م، بیگومان جگه له تو هیچ که سیک له تاوانه کان خوش نابیت». (پاوی) گوتی: پیغه مبه ری خوا ها فه رمووی: «هه رکه سیک به پوژ و به شه و ئه م نزایه بخوینیت و ئه و پوژه یان ئه و شه وه بم ریت، ئه وه ده چیته به هه شته وه ئه گه رخوا پیخوش بیت».

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِه

باسی زیکر و پارانهوهی کاتی چوونه سهر جیّگای حموتن

٧٦٨. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ هِنْ: أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ وَضَعَ يَدَه -يَعْنِي: النُّهْنَى- تَحْتَ خَدِّه، ثُمَّ قَالَ: «قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ -أَوْ تَجْمَعُ عِبَادَكَ-».

عهبدو لللا هی ده گیریتهوه: پیغهمبهر کی کاتی ده چووه سهر جیگای خهوه کهی دهستی -واته: دهستی پاستی- ده خسته ژیر پروومه تی، پاشان دهیفه رموو: «خوایه بمپاریزه له سزای خوت ئه و پروژه ی که به نده کانت زیندوو ده که یته وه -یان کویان ده که یته وه -ی.

217

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ إِذَا انْتَبَه مِنَ اللَّيْلِ

باسی پارانهوه له کاتی بهئاگاهاتن له شهودا

٧٦٩. عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبِ الْأَسْلَمِيِّ ﷺ: أَنَّه كَانَ يَبِيتُ عِنْدَ بَابِ رَسُولِ اللَّه ﷺ، وَكَانَ يَشِمَعُ رَسُولَ اللَّه ﷺ يَقُولُ مِنَ اللَّيْلِ: «سُبْحَانَ اللَّه رَبِّ الْعَالَمِينَ الْهُوِيَّ، وُكَانَ يَسْمَعُ رَسُولَ اللَّه وَبِحَمْدِه».

رهبیعهی کوری که عبی ئه سله می شه ده گیری ته وه : شه و انه له به رده م ده رگای ژووره که ی پیغه مبه ری خوا کی ده بو و ماوه یه کی زور له شه و دا ده یفه رموو: «پاک و بینگه ردی بو خوای په روه ردگاری جیهانییان»، پاشان ده یفه رموو: «پاک و بینگه ردی و سوپاس و ستاییش هه ربو خوایه».

بَابُ الدُّعَاءِ عِنْدَ الْكَرْبِ

باسى پارانەوەي كاتى بەلا و ناخۆشى

٧٧٠. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: «لَا إِلَه إِلَّا اللَّه الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّه رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّه رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْكَرِيمُ»، شُبْحَانَ اللَّه رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبِّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». قَالَ وَكِيعٌ مَرَّةً: «لَا إِلَه إِلَّا اللَّه»، فِيها كُلِّها.

£18

رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَه إِلَّا اللَّه رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْع، وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»).

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ الرَّجُلُ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِه

باسی ئەو زیکر و پارانەوەيەی مرۆڤ دەیکات کاتی چوونەدەر لە ماڵ

٧٧١. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ اللَّهِمَ إِنَّ النَّبِيِّ عَلِيْ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِه قَالَ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهلَ أَوْ يُجُهلَ عَلَيَّ».

ئوم سەلەمە ، دەگیریتەوە: پیغەمبەر ﷺ كاتیك له مالەكەی دەردەچوو دەيفەرموو: «خوایه پەنات پی دەگرم لەوەی گومړا بېم، یان لەخشتە ببریم (پیم بخلیسكیت)، یان ستەم بكەم یان ستەمم لی بكریت یان نەفامی بكەم یان نەفامیم بەرانبەر بكریت».

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ الرَّجُلُ إِذَا سَافَرَ

باسی ئەو زیکرەی مرۆڤ دەیکات لە کاتی گەشتکردن

٧٧٢. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ سَرْجِسَ ﴿ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ يَقُولُ - وَقَالَ: عَبْدُ الرَّحِيمِ: يَتَعَوَّذُ- إِذَا سَافَرَ: «اللَّهمَّ إِنِّي أَعُودُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَالْجَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ، وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، وَسُوءِ الْمَنْظِرِ فِي الْأَهلِ وَالْمَالِ». وَزَادَ أَبُو مُعَاوِيَةً: فَإِذَا رَجَعَ قَالَ: مِثْلَها.

عهبدوللای کوری سه رجیس شه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی اتیک سه فه ری ده کرد - وه عهبدو ر ره حیم گوتی: په نای به خوا ده گرت - ده یفه رموو: «خوایه په نا ده گرم به تو له نا ره حه تی و ناسو ریی سه فه رو غهم و په ژاره ی گه رانه وه وه په نا ده گرم به تو له سه رلیت شیوان دوای رینهایی و گه رانه وه له برواوه بو بین روایی، وه په نا ده گرم به تو له پارانه وه ی سته ملیکر او و له بینینی شتیکی ناخوش و نامو له نیو مال و مندالم». نه بو موعاویه له گیرانه وه که یدا نه وه ی زیاد کردووه: کاتیک ده گه رایه وه

(له گهشته کهی) به ههمان شیّوهی دهفهرموو.

بَابُ مَا يَدْعُو بِهِ الرَّجُلُ إِذَا رَأَى السَّحَابَ وَالْمَطَرَ

باسی ئهو زیکر و پارانهوهیهی مروّق دهیکات کاتی بینینی ههور و باران

٧٧٣. عَنْ عَائِشَةَ هُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ كَانَ إِذَا رَأَى الْمَطَرَ قَالَ: «اللَّهمَّ اجْعَلْه صَيِّبًا هنيئًا».

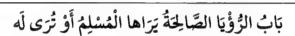
عائیشه هم دهگیریتهوه: پیخهمبهری خوا ﷺ کاتیک بارانی دهبینی دهیفهرموو: «خوایه گیان بیکه به بارانیکی بهلیزمه و بهسوود».

ANTO SOFTER

كِتَابُ تَعْبيرِ الرُّؤْيَا

پەرتووكى ليكدانەوەي خەون

باسی خەونی چاک و باش کە موسولمان دەيبينێ يان پێی دەبينرێ

٧٧٤. عَنْ أُمِّ كُرْزِ الْكَعْبِيَّةِ ﴿ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهُ ﷺ، يَقُولُ: «ذَهبَتِ النُّبُوَّةُ، وَيَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ».

ئوم كورزي كهعبييه ﷺ دهلْنِت: گوێِم له پێغهمبهري خوا ﷺ بوو دهيفهرموو: «پیخهمبهرایه تی نهما و تهواو بوو، به لام موژده ده ره کان (ئهو شتانه ی که له خهوندا دەبينرين و دلخوشكەرن) ھەر دەمينن».

٧٧٥. عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ﷺ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، عَنْ قَوْلِ اللَّه سُبْحَانَه: {لَهِمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيّاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَة} يونس: ٦٤، قَالَ: «هِيَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ، يَرَاها الْمُسْلِمُ، أَوْ تُرَى لَه».

عوبادهی کوری صامیت ﷺ ده لنت: پرسیارم له پنغهمبهری خوا ﷺ کرد دهربارهی ئهم ئايه تهى خواكه دهفه رموينت: {لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ}، واته: هدر بر تُدوانه مزگینی و مووژده له ژیانی دونیادا و له دوارِوْژیشدا، نهویش

فهرمووى: «ئهوه خهونى چاك و باشه كه موسولْمان ده يبينيْت يان پيوهى ده بينريْت». ٧٧٦. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: كَشَفَ رَسُولُ اللَّه ﷺ السِّتَارَةَ فِي مَرَضِه، وَالنَّاسُ صُفُوفٌ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ: «أَيُّها النَّاسُ إِنَّه لَمْ يَبْقَ مِنْ مُبَشِّرَاتِ النُّبُوَّةِ إِلَّا الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ، يَرَاها الْمُسْلِمُ، أَوْ تُرَى لَه».

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا سی ه کاتی نهخوشییه کهیدا (که له مالهوه بوو) پهرده ی لادا و تهماشای کرد خه لکی له پشت ئهبو به کره وه پیزیان بهستووه (بو نویّژ)، جا فهرمووی: «ئهی خه لکینه نیشانهی موژده ده رانی پیغهمبه رایه تی نهماون بیجگه له خهونی چاک که موسولهان ده یبینیّت یان پیوه ی ده بینریّت».

بَابُ رُؤْيَةِ النَّبِيِّ عَلَيْةٍ فِي الْمَنَامِ

باسی بینینی پیغهمبهر ﷺ له خهودا

٧٧٧. عَنْ جَابِرٍ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ، فَقَدْ رَآنِي، إِنَّه لَا يَنْتَغِي لِلشَّيْطَانِ أَنْ يَتَمَثَّلَ فِي صُورَتِي».

جابیر هه ده گیریتهوه: پیغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ههر که سیّك له خهودا بمبینیّت نهوه به پاستی منی بینیوه، چونکه بیّگومان شهیتان ناتوانیّت و بوّی نییه خوّی بخاته سهر شیّوه ی من».

بَابُ مَنْ رَأَى رُؤْيَا يَكْرَهها

باسی کەسێك کە خەونێك دەبينێت و پێيئاخۆشە

٧٧٨. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه ﷺ: عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يَكْرَهها، فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِه ثَلَاتًا، وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّه مِنَ الشَّيْطَانِ ثَلَاتًا،

وَلْيَتَحَوَّلُ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْه».

جابیری کوری عهبدو للّا هی ده گنریته وه: پیغه مبه ری خوا کی فه موویه تی: «کاتیك یه کیک له ئیوه خهونیکی بینی که پنیناخوش بوو و بیزاری کرد، ئه وه با له لای چه پیه وه سی جار تف بکات، سی جار په نا به خوا بگریت له شهیتان، با باری نوستنه که ی بگوریت و به لاکه ی دیکه دا بخه ویت».

بَابُ الرُّوْيَا إِذَا عُبِرَتْ وَقَعَتْ، فَلَا يَقُصُّها إِلَّا عَلَى وَادٍّ

باسی ئەوە كە خەون مانا كرا دێتە دی، بۆيە با نەيگێرێتەوە تەنھا لای كەسى خۆشەويست نەبێت

٧٧٠. عَنْ أَبِي رَزِينٍ ﴿ اللَّهِ سَمِعَ النَّبِيّ ﷺ يَقُولُ: «الرُّؤْيَا عَلَى رِجْلِ طَائِرٍ، مَا لَمْ تُعْبَرْ، فَإِذَا عُبِرَتْ وَقَعَتْ»، قَالَ: «وَالرُّؤْيَا جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ» -قَالَ: وَأَحْسِبُه قَالَ: - «لَا يَقُصُّها إِلَّا عَلَى وَادٍّ أَوْ ذِي رَأْيٍ».

ئهبو پهزین هم ده گیریتهوه: گویی له پیغهمبهر کی بو دهیفهرموو: «خهون قهرار ناگریت و نایه ته دی ئه گهر پیاو باسی نه کات و لیکدانهوه ی بو نه کات، به لام ئه گهر باسی بکات و لیکدانهوه ی بو نه کلت دیته دی هم نهرمووی: «خهون به شیکه له چل و شه ش به شی پیغهمبه رایه تی او پراوی گوتی: وا بزانم فه رمووی: «با خهوه که ی نه گیریته وه ته نها بو که سی خوشه و ست و نزیکی نه بیت یان بو که سیک که شاره زا بیت له لیکدانه وه ی خهون ».

بَابُ مَنْ تَحَلَّمَ حُلُمًا كَاذِبًا

باسی کهسیّك که بهدروّ بلّیّت: خهونیّکی ناوا و ناوم دیوه

٧٨٠. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ تَحَلَّمَ حُلُمًا كَاذِبًا، كُلِّفَ أَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ، وَيُعَذَّبُ عَلَى ذَلِكَ».

ئیبن عهبباس هم ده لیّت: پیخهمبهری خوا کی فه موویه تی: «ههر که سیّك به در و بلیّت: خهونیّکی ئاوا و ئاوام دیوه، ئه وه له پوٚژی دو اییدا پراده سیّر دریّت که نیّوانی دوو ده نکه جوٚ پیّکه وه گری بدات، له سهر ئه وه ش سزا ده دریّت».

بَابُ أَصْدَقُ النَّاسِ رُؤْيَا أَصْدَقُهمْ حَدِيثًا

باسی ئەوەی كە راستترین خەون خەونی ئەو كەسانەيە كەوا راستگۆن

٧٨١. عَنْ أَبِي هرَيْرَة ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِذَا قَرُبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ النَّبُوّةِ». وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوّةِ».

ئهبو هو په په هه ده ٽيت: پيخه مبه ري خوا ﷺ فه رموويه تي: «کاتي پو و گار نزيک بۆوه (واته: کو تايي هاتني دونيا) زور نزيکه خهوني ئيهاندار پاست ده ربچيت و کهمجار درو ده ربچيت، پاسترين خهون خهوني ئهو که سانه یه که پاستگوترينن، خهوني ئيهاندار به شيکه له چل و شه ش به شي پيخه مبه رايه تي».

بَابُ تَعْبِيرِ الرُّؤْيَا

باسی لێکدانهوهی خهون

٧٨٢. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «رَأَيْتُ فِي يَدِي سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهبٍ، فَنَفَخْتُهمَا، فَأَوَّلْتُهمَا هذَيْنِ الْكَذَّابَيْنِ: مُسَيْلِمَةَ، وَالْعَنْسِيَّ».

ئهبو هو په په هه ده لُنت: پنغهمبه ری خوا علیه فه رموویه تی: «له خهومدا بینیم دوو بازنه ی زیرم له ده ستدا بوو، منیش فووم لی کردن، ئه و دوو بازنه م به دوو در فزن لیک دایه وه که موسه یله مه و عه نسی بوون».

٧٨٣. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عُمَرَ اللَّهِ عَنْ رُؤْيَا النَّبِيِّ عَلَيْهِ، قَالَ: «رَأَيْتُ امْرَأَةً سَوْدَاءَ

ثَائِرَةَ الرَّأْسِ، خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِينَةِ حَتَّى قَامَتْ بِالْمَهيَعَةِ، وَهِيَ الْجُحْفَةُ، فَأَوَّلْتُها وَبَاءً بِالْمَدِينَةِ، فَانُقِلَ إِلَى الْجُحْفَةِ».

عەبدو للاى كورى عومەر الله لەبارەى خەوەكەى پىغەمبەرەوە ئىلى (لە بىغەمبەرەوە ئىلى (لە بىغەمبەرەوە ئىلى كۆرى غومەر لىلى لەبارەى خەومدا ئافرەتىكى رەشتاللەم بىنى كە قىرى پەرشوبلاو بوو، لە مەدىنە دەرچوو تاكوو گەيشتە مەھىمە، كە جوحفەيە (شوينىكە)، وە منىش خەوەكەم بەوە لىك دايەوە كە پەتايەكە لە مەدىنەوە دەگوازرىتەوە بۆ جوحفە».

ANTIS SINGER

كِتَابُ الْفِتنَ

پەرتووكى ئاشووب و ئاژاوە

بَابُ حُرْمَةِ دَمِ الْمُؤْمِنِ وَمَالِه

باسی پارێزراویی خوێن و ماڵی بروادار

٧٨٤. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ، فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ: «أَلَا إِنَّ أَحْرَمَ الْتَلَا مِنَوْمُكُمْ هذَا، أَلَا وَإِنَّ أَحْرَمَ الْبَلَدِ بَلَدُكُمْ الْثَيْامِ يَوْمُكُمْ هذَا، أَلَا وَإِنَّ أَحْرَمَ الْبَلَدِ بَلَدُكُمْ هذَا، أَلَا وَإِنَّ أَحْرَمَ الْبَلَدِ بَلَدُكُمْ هذَا، أَلَا وَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هذَا، فِي شَهرِكُمْ هذَا، فِي شَهرِكُمْ هذَا، فِي بَلَدِكُمْ هذَا، أَلَا هلْ بَلَّعْتُ؟»، قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: «اللَّهمَّ اشْهدْ».

ئهبو سهعید هد ده نیت: پیغهمبه ری خوا سیخی اه حهجی ماناواییدا فه رمووی: «ئاگادار بن له حه رامترین پوژه کان ئهم پوتانه، وریا بن له حه رامترین مانگه کانتان ئهم مانگه تانه، ئاگادار بن له حه رامترین شاره کانتان ئهم شاره یه، وریا بن که خوین و مانتان بو یه کدی حه رامه، وه کوو حه رامی ئه و پوژه تان له و مانگه تاندا و له و شاره تاندا، (پاشان فه رمووی:) ئایا گهیاندم؟»، گوتیان: به نین، فه رمووی: «خوایه شایه ت به».

٧٨٥. عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ هُ أَنَّ النَّبِيِّ عَلِيْ قَالَ: «الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَه النَّاسُ عَلَى

أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ، وَالْمُهاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ».

فهزالهی کوری عوبه ید شه ده گیری نه وه: پیغه مبهر کی فه رموویه تی: «بروادار نه و که سه یه خه لکی بو مال و نه فسی خویان لیمی دلنیا بن، کو چکه ر نه و که سه یه که وازی هیناوه له گوناه و تاوانکردن».

بَابُ النَّهِي عَنِ النَّهِبَةِ

باسی ریگریکردن له شتفراندن

٧٨٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «لَا يَرْنِي الزَّانِي حِينَ يَرْنِي وَهوَ

مُؤْمِنٌ، وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُها وَهوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهوَ مُؤْمِنٌ». وَهوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَنْتَهبُها وَهوَ مُؤْمِنٌ». تهبو هو دو يَعْلِيْ فه دو دو المحاتى دو المحاتى دو المحاتى دو المحاتى دو المحاتى دو المحاتى دو دو دو له كاتى شهر ابخوار دنه وه دا المحاتى دو يكر دندا ئيانى نييه، شهر ابخور له كاتى شهر ابخوار دنه وه دا نيانى نييه، وه كاتى شهر كه به ناشكر اشت ده فرينني و له كاتى شت

بَابُ سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُه كُفْرٌ

فراندنه که یدا خه لکی چاویان لیّیه تی و ده یبینن ئیانی نییه».

باسی جنیّودان به موسولّمان دەرچوونە لە فەرمانی خوا و شەر لەگەلّكردنیشی كوفرم

٧٨٧. عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُه كُفْرٌ».

ئیبن مهسعود هی ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «جنیّودان به موسولّهان ده رچوونه له فه رمانی خوا و شه پله گه لکردنیشی کوفره».

بَابُ التَّثَبُّتِ فِي الْفِتْنَةِ

باسی دامهزراوی له کاتی بهلا و فیتنهدا

٨٨٠. عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: ﴿إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ فِتَنَا كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ فِيها مُؤْمِنًا، وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي كَافِرًا، وَيُمْسِي مُؤْمِنًا، وَيُصْبِحُ كَافِرًا، الْقَاعِدُ فِيها خَيْرٌ مِنَ الْقَاعِم، وَالْقَاعِمُ فِيها خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي مُؤْمِنًا، وَقَطِّعُوا أَوْتَارَكُمْ، الْمَاشِي، وَالْمَاشِي فِيها خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي، فَكَسِّرُوا قِسِيَّكُمْ، وَقَطِّعُوا أَوْتَارَكُمْ، وَاضْرِبُوا بِسُيُوفِكُمُ الْحِجَارَة، فَإِنْ دُخِلَ عَلَى أَحَدِكُمْ، فَلْيَكُنْ كَخَيْرِ ابْنَيْ آدَمَ».

بَابٌ إِذَا الْتَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفَيْهِمَا

باسی تُهوهی که دوو موسولّمان به شمشێرهکانیان بهرهورووی یهکدی بینهوه

٧٨٩. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْ قَالَ: «مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ الْتَقَيَا بِأَسْيَافِهمَا،

إِلَّا كَانَ الْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ».

ئەنەسى كورى مالىك ، دەگىرىتەوە: پىغەمبەر كىلى فەرموويەتى: «ھەر دوو موسولانىك كە بە شمشىرەكانيان رووبەرووى يەكدى دەبنەوە ئەوە بكوژ وكوژراوەكە ھەردووكيان لە ئاگردان».

بَابُ كَفِّ اللِّسَانِ فِي الْفِتْنَةِ

باسی پاراستنی زمان له کاتی فیتنه و ٹاژاوهدا

٧٩٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «تَكُونُ فِتْنَةٌ تَسْتَنْظِفُ الْعَرَبَ قَتْلَاها فِي النَّارِ، اللِّسَانُ فِيها أَشَدُّ مِنْ وَقْع السَّيْفِ».

بَابُ الْعُزْلَةِ

باسی دوورهپهریّزی

٧٩٢. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ: أَنَّ رَجُلاً أَنَى النَّبِيَّ ﷺ، فَقَالَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟

قَالَ: «رَجُلُ مُجَاهِدٌ فِي سَبِيلِ اللَّه بِنَفْسِه، وَمَالِه»، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ امْرُؤُ فِي شِعْبِ مِنَ الشِّعَابِ، يَعْبُدُ اللَّه ﷺ، وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّه».

ئهبو سه عیدی خودری شه ده گیریته وه: پیاویک هاته خزمه ت پیغه مبه ریکی و گوتی: چاکترین که س کییه? فهرمووی: «که سیکه له پیناوی خوا به سهر و مالی جیها د بکات»، گوتی: له پاش ئه و؟ فهرمووی: «پاشان مروقیک که له شیویک له شیوه کاندا خوا به بپه رستیت، خوی به دوور بگریت له خرا په کردن له گه ل خه لکی».

٧٩٣. عَنْ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ ﴿ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللّه عِلَيْ: «يَكُونُ دُعَاةٌ عَلَى أَبْوَابِ جَهِنَّمَ، مَنْ أَجَابَهِمْ إِلَيْهَا قَذَفُوه فِيهَا»، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللّه صِفْهِمْ لَنَا، قَالَ: «هِمْ قَوْمٌ مِنْ جِلْدَتِنَا يَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا»، قُلْتُ: فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ؟ قَالَ: «فَالْزَمْ قَوْمٌ مِنْ جِلْدَتِنَا يَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا»، قُلْتُ: فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِك؟ قَالَ: «فَالْزَمْ جَمَاعَةُ الْمُسْلِمِينَ، وَإِمَامَهِمْ»، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهِمْ جَمَاعَةٌ، وَلَا إِمَامُ؟ قَالَ: «فَاعْتَزِلْ جَمَاعَةُ الْمُسْلِمِينَ، وَإِمَامَهِمْ»، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهِمْ جَمَاعَةٌ، وَلَا إِمَامُ؟ قَالَ: «فَاعْتَزِلْ يَتُكَالُكَ» لَلْهُمْ جَمَاعَةُ الْمُسْلِمِينَ، وَلَوْ أَنْ تَعَضَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ، حَتَّى يُدْرِ كَكَ الْمَوْتُ، وَأَنْتَ كَذَلِك».

حوزهیفه ی کوپی یه مان شه ده لّیت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «بانگه و از که رانیک پهیدا ده بن له ده رگای دوزه خدا وه ستاون، هه رکه سیک به گوییان بکات فریی ده ده نه نیوی»، گوتم: ئه ی پیغه مبه ری خوا کی ناونیشانی ئه و انه مان پی بفه رموو، فه رمووی: «به ناو و شیوه له خومانن، به زمانی خومان ده دوین»، گوتم: فه رمانی چیم پی ده که یت له کاتیک دا که و تمه ئه و سه رده مه وه؟ فه رمووی: «لایه نی کومه لی موسول له نان و پیشه و ای نه و ان بگره»، گوتم: ئه گه رهیچ کومه ل و پیشه و ایه کومه لی نه وو؟ فه رمووی: «ئه وه خوت له هه موو ئه و کومه لانه به دوور بگره، ئه گه رقه پیگری به په گی داریک دا و بوخوت له وی بمینیته وه تاوه کوو له سه رئه و حاله ت مردن پیت ده گات».

٧٩٤. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ».

ئيبن عومهر ﷺ دهڵێت: پێغهمبهري خوا ﷺ فهرموويهتي: «بڕوادار دوو جار له کونێکهوه ناگهزترێت».

بَابُ الْوُقُوفِ عِنْدَ الشُّبُهاتِ

باسی ههڵوهستهکردن لهو شتانهی که گومانیان تیّدایه

٧٩٥. عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْعِبَادَةُ فِي الْهُرْجِ، كَهُجْرَةِ إِلَيَّ».

مهعقیلی کوری یه سار ایشهٔ ده لُنِت: پنغه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «خوا په رستی له روزانی ئاژاوه و فیتنه دا وه کوو کو چکر دنه بولای من».

بَابُ افْتِرَاقِ الْأُمَمِ

باسى پارچە پارچەبوونى ئوممەتەكان

٧٩٦. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهَ ﷺ: «تَفَرَّقَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً».

ئهبو هوږهیږه ﷺ دهڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: «جوولهکه بوون به حهفتا و سنی لق و پارچه».

٧٩٧. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بَاعًا بِبَاعٍ، وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ، وَشِبْرًا بِشِبْرٍ، حَتَّى لَوْ دَخَلُوا فِي جُحْرِ ضَبِّ لَدَخَلْتُمْ فِيهِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّهُ الْيَهُودُ، وَالنَّصَارَى؟ قَالَ: «فَمَنْ إِذًا».

ئهبو هوره یوه گفت ده نیّت: پیخه مبه ری خوا کیگی فهرموویه تی: «به راستی ئیوه بال به بال و بست به بست شویّن ریّبازی ئهوانه ی پیش خوّتان ده کهون، تاوه کوو ئه گهر بچنه نیّو کونی بزنمژه شهوه ئیّوهش ده چنه نیّوی»، گوتیان: ئهی پیخه مبه ری خوا کی نی نهوانه جووله که و مهسیحییه کانن؟ فه رمووی: «ئهی ئه گهر ئه وان نه بن کیّن!».

(باع): بەئەندازەي درێژي ھەردوو بالله.

(ذراع): بەئەندازەي دريزى بالنكە.

بَابُ فِتْنَةِ النِّسَاءِ

باسى ئاشووبى ئافرەتان

٧٩٨. عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا أَدَ عُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ».

ئوسامەي كورى زەيد ﷺ دەڭنت: پنغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «لەدواي خۆم هیچ تاقیکردنهوهیهک جی ناهیٚلم به نه ندازهی ئافره ت (ی ناباش) زیانبه خش بیت بۆ يياوان».

بَابُ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهِي عَنِ الْمُنْكَرِ

پاسی فهرمانکردن به چاکه و رێگريکردن له خراپه

٧٩٩. عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ﷺ قَالَ: قَامَ أَبُو بَكْرِ فَحَمِدَ اللَّه وَأَثْنَى عَلَيْه، ثُمَّ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ تَقْرَءُونَ هِذِهِ الْآيَةَ: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهتَدَيْتُمْ} المائدة: ١٠٥، وَإِنَّا سَمِعْنَا رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأُوا الْمُنْكَرَ لَا يُغَيِّرُونَه، أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهمُ اللَّه بِعِقَابِه»، قَالَ أَبُو أُسَامَةَ مَرَّةً أُخْرَى: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ.

قەيسى كورى ئەبو حازيم ﷺ دەڭيت: ئەبو بەكر ھەستا (بۆ وتاردان) و سوپاس و ستاییشی خوای کرد و پاشان گوتی: ئهی خه لکینه ئیوه ئهم ئایه ته ده خویننهوه:

(یا آئیها الَّذِینَ آمَنُوا عَلَیْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا یَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهتَدَیْتُمْ}، واته: ئهی ئهوانهی برواتان هیناوه هو شتان به خوتانه وه بی زیانتان پی ناگه یه نیت ئهوهی گومرا بووه ئه گهر ئیوه له سهر ریبی راست بن (ریکگریکردن له خراپه به شیکه له رینموونی وهرگرتن). وه بیکومان ئیمه گویان له پیغه مبه ری خوا پی بووه که ده یفه رموو: «ههر کاتیك خه لکی تاوان و خراپه یان بینی و ریکگرییان لی نه کرد، ئه وه نزیکه خوا سزایه کی گشتیان بو بنیریت و سهرجه میان گیروده بکات». جاریکی دیکه ئه بو و وای ده فه رموو.

٨٠٠. عَنْ أَيِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَفْضَلُ الْجِهادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ».

ئهبو سهعیدی خودری که ده لیّت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «گهوره ترین و باشترین جیهاد و تیکوشان گوتنی قسهی ههق و راستییه لهبهردهم دهسه لاتداری سته مکاردا».

٨٠١. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﴿ قَالَ: أَخْرَجَ مَرْوَانُ الْمِنْبَرَ فِي يَوْمِ عِيدٍ، فَبَدَأُ بِالْخُطْبَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ، أَخْرَجْتَ الْمِنْبَرَ فِي بِالْخُطْبَةِ قَبْلَ الصَّلَاةِ، وَلَمْ يَكُنْ يُبْدَأُ بِها، فَقَالَ هَذَا الْيَوْمِ، وَلَمْ يَكُنْ يُبْدَأُ بِها، فَقَالَ هَذَا الْيَوْمِ، وَلَمْ يَكُنْ يُبْدَأُ بِها، فَقَالَ الصَّلَاةِ، وَلَمْ يَكُنْ يُبْدَأُ بِها، فَقَالَ مَنْ اللهِ عَلَيْهِ، يَقُولُ: «مَنْ رَأَى مَنْكُمْ مُنْكَرًا، فَاسْتَطَاعَ أَنْ يُغَيِّرَه بِيدِه، فَلْيُعَيِّرُه بِيدِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَبِلِسَانِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَبِلِسَانِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَبِلِسَانِه، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَبِقَلْبِه، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

ئهبو سه عیدی خودری که ده لیّت: مهروان له روّژی جهژندا مینبه ره کهی ده رکرد و پیش ئهوه ی نویّژ بکات و تاری دا، جا پیاویّک گوتی: ئهی مهروان پیچهوانه ی سوننه ت جوولایتهوه، (بهوه ی که) لهم روّژه دا مینبه ره که ت ده رکرد و پیّشتر ده رنه ده کرا، ههروه ها پیّش نویژ کردن ده ستت کرد به و تاردان که لهمهوپیّش بهوه ده ست پی نه ده کرا، ئینجا ئهبو سه عید گوتی: به راستی ئه و پیاوه ئه رکی سه رشانی

خوّی به جیّ هیّنا، گویّم له پیّغه مبه ری خوا ﷺ بوو ده یفه رموو: «ههر یه کیّك له ئیّوه شتیّکی ناره وای بینی و ده یتوانی به ده ستی بیگوریّت، با به ده ست بیگوریّت و ریّگری لیّ بكات، ئه گهر نه یتوانی با به زمانی بیگوریّت، خوّ ئه گهر ههر نه یتوانی ئهوه با له دلّی خوّیدا پیناخوش بیّت، که ئه وه ش لاواز ترینی ئیانه».

بَابُ الْعُقُوبَاتِ

باسى سزاكان

٨٠٢. عَنْ أَبِي مُوسَى ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه يُمْلِي لِلظَّالِمِ، فَإِذَا أَخَذَه، لَمْ يُفْلِتْه»، ثُمَّ قَرَأً: «{وَكَذَلِكَ أَخُذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ طَالِمَةُ إِنَّا أَخُذَه الْقُرَى وَهِيَ طَالِمَةُ إِنَّ أَخُذَه أَلِيمٌ شَدِيدٌ} هود: ١٠٢».

ئه بو مووسا هذه نینت: پیغه مبه ری خوا شخی فه رموویه تی: «به پاستی خوا تا ماوه یه ک مو له تی سته مکار ده دات، جا کاتیک گرتی و له ناوی برد ئیدی پرزگاری نابیت»، پاسان ئه م ئایه ته ی خوینده وه: «{وَكَذَلِكَ أَخُذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِي ظَالِمَةُ بُه مِ ئایه ته ی خوینده وه: «{وَكَذَلِكَ أَخُذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِي ظَالِمَةُ إِنَّ أَخُذَه أَلِيمٌ شَدِيدٌ}، واته: ئا به و شیوه یه سزادانی په روه ردگارت کاتیک خه لکی شاره کان سزا ده دات له کاتیکدا سته مکار بوون، به پراستی تؤله سه ندنی ئه و ئازارده رو به تینه».

بَابُ الصَّبْرِ عَلَى الْبَلَاءِ

باسى ئارامگرتن لەسەر بەلا و ناخۆشى

٨٠٣. عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ ﴿ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهَ أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلَاءً؟ قَالَ: «الْأَنْبِيَاءُ، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ، يُبْتَلَى الْعَبْدُ عَلَى حَسَبِ دِينِه، فَإِنْ كَانَ فِي دِينِه صُلْبًا، اشْتَدَّ بَلَاؤُه، وَإِنْ كَانَ فِي دِينِه رِقَّةُ، ابْتُلِيَ عَلَى حَسَبِ دِينِه، فَمَا يَبْرَحُ الْبَلَاءُ

بِالْعَبْدِ، حَتَّى يَتْرُكُه يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ، وَمَا عَلَيْه مِنْ خَطِيئَةٍ».

سه عدی کوری ئه بو وه ققاص هه ده ڵێت: گوتم: ئه ی پێغه مبه ری خوا ﷺ ئه وانه کێن که تووشی سه ختترین به ڵا و تاقیکر دنه وه ده بن؟ فه رمووی: «پێغه مبه ران له پاشدا شاییسته تر و شاییسته تر، هه ر که سێك به گوێره ی دینداریی خوّی تاقی ده کرێته و ه تووشی به ڵا و ناخو شی ده بێت، جا ئه گه ر دیندارییه که ی پته و بوو تاقیکر دنه وه که توند تر و گرانتر ده بێت، وه ئه گه ر نه رمونیانی له دیندارییه که یدا هه بو و به پێی ئه وه تاقی ده کرێته وه، ئه و تاقیکر دنه وانه ش به رده وام له کو ڵی به نده نابنه وه هه تا وه کو و وای لی دیّت به سه ر زه ویدا ده روات و گوناهی نامینیت».

٨٠٤ عَنْ عَبْدِ اللّه ﷺ قَالَ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللّه ﷺ، وَهُوَ يَحْكِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، ضَرَبَه قَوْمُه، وَهُو يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجُهه، وَيَقُولُ: «رَبِّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ».

عهبدو لَلْا ﷺ ده لَیْت: وه کوو ئه وه و ایه که ئیستا سه یری پیغه مبه ری خوا ﷺ بکه م که به سهرهاتی پیغه مبه ریخ له پیغه مبه ره کانی ده گیرایه وه که گهله که ی لیبان داوه ئه ویش خوینی پوخساری پاک ده کرده وه و ده یفه رموو: «پهروه ردگارا له گهله که م خوش به، چونکه به پراستی ئه وان نازانن و تینه گهیشتوون».

٥٠٥. عَنْ أَنِسِ بْنِ مَالِكِ ﴿ فَهُ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ كُسِرَتْ رَبَاعِيَةُ رَسُولِ اللَّهُ عَنْ أَشِي بُنِ مَالِكِ ﴿ فَهُ مَا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ كُسِرَتْ رَبَاعِيَةُ رَسُولِ اللَّه عَنْ وَجُهه، وَجَعَلَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجُهه، وَيَقُولُ: «كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ خَضَبُوا وَجُه نَبِيِّهمْ بِالدَّم، وَهُوَ يَدْعُوهمْ إِلَى اللَّه؟»، فَأَنْزَلَ اللَّه ﴿ كَيْفَ يُفْلِحُ قَوْمٌ خَضَبُوا وَجُه نَبِيِّهمْ بِالدَّمِ، وَهُو يَدْعُوهمْ إِلَى اللَّه؟»، فَأَنْزَلَ اللَّه ﴾ فَأَنْزَلَ اللَّه عَمَان اللَّهُ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ } آل عمران : ١٢٨.

ئەنەسى كورى مالىك شە دەڭىت: كاتىك كە رۆژى جەنگى ئوحود بوو پىغەمبەرى خوا ئىلىنىڭ ددانە چوارىنەكەى شكا و سەرى برىندار بوو، جا خوين بە دەموچاويدا دەھاتە خوارى، ئەوىش خوينى دەموچاوى دەسپى و دەيڧەرموو: «چۆن گەلىك رزگاريان دەبىت كە روومەتى پىغەمبەرەكەيان شەڭال بكەن لە خويندا، لە كاتىكدا كە ئەو بانگيان دەكات بۆلاى خوا؟»، ئىنجا خوا شە ئايەتەى دابەزاند: {لَيْسَ

لَکَ مِنَ الْأَمْـرِ شَيْءً}، واته: دەربارەى ھەڵھاتووەكانى شەپى ئوحود بە پاستى بەدەست تۆ نىيە (ئەي موحەممەد ﷺ) ھىچ شتنك لەو كارەدا.

٨٠٦. عَنْ أَنَسٍ ﴿ قَالَ: جَاءَ جِبْرِيلُ ﴿ ذَاتَ يَوْمِ إِلَى رَسُولِ اللّه ﷺ، وَهُوَ جَالِشُ حَزِينٌ قَدْ خُضِّبَ بِالدِّمَاءِ، قَدْ ضَرَبه بَعْضُ أَهلِ مَكَّةَ، فَقَالَ: مَا لَك؟ فَقَالَ: «فَعَلَ بِي هُؤُلَاءِ، وَفَعَلُوا»، قَالَ: أَتُحِبُّ أَنْ أُرِيَكَ آيَةً؟ قَالَ: «نَعَمْ، أَرِنِي»، فَنَظَرَ إِلَى شَجَرَة مِنْ وَرَاءِ الْوَادِي، قَالَ: ادْعُ تِلْكَ الشَّجَرَة، فَدَعَاها فَجَاءَتْ تَمْشِي، حَتَّى قَالَ: وَرُاءِ الْوَادِي، قَالَ: ادْعُ تِلْكَ الشَّجَرَة، فَدَعَاها فَجَاءَتْ تَمْشِي، حَتَّى قَالَ نَهُ لَهَا فَلْتَرْجِعْ، فَقَالَ لَها، فَرَجَعَتْ حَتَّى عَادَتْ إِلَى مَكَانِها، فَقَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «حَسْبِي».

ئهنهس که بهدنته: پوژیک له پوژان جیبریل که هات بو خزمهت پیغهمبهری خوا که بهدنته که بهدنته که بهدنته که بهدنته که دانیشتبوو شوینه واری پهنگی خوین به پروخساریه وه دیار بوو که ههندیک له خه نکی مه ککه ئازاریان دابوو، جا (جیبریل) فهرمووی: ئه وه چیت به سهر هاتووه، فهرمووی: «ئه و خه نکانه ئه وه یان به سهر هیناوم و ئه م کاره یان به من کردووه»، جا (جیبریل) فهرمووی: ئایا پیتخوشه که نیشانه یه کت (له سهر گهوره یی و پیزی خوت) پیشان بده م؟ فهرمووی: «به نی پیشانم بده»، جا (جیبریل) تهماشای داریکی کرد که له پشته وه ی شیوه که بوو، فهرمووی: بانگی ئه و داره بکه، ئینجا پیغهمبهر به بانگی داره که ی کرد و یه کسه ر داره که ده ستی به پویشتن کرد و هات تاوه کوو گهیشته به به دره می پیغهمبه رکه به داره که گهریته وه، پیغهمبه رکه پیغهمبه رکه به داره که گهریته وه، پیغهمبه رکه فهرمووی: به داره که بنی خوره بوی داره که گهرایه وه تا گهیشته وه شوینی خوی، ئینجا پیغه مبه رکه فهرمووی: «(ئه و نیشانه یه) به سمه».

٨٠٧. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ، وَلَا يَصْبِرُ عَلَى وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهِمْ، أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ، وَلَا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهِمْ».

ئیبن عومهر ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ئهو بپوادارهی که تێکه ڵاویی خه ڵکی ده کات و لهسهر ئازار و ناپه حه تییه کانیان ئارام ده گرێت خێر

\$4.8 (\$4.8 و پاداشتی گەورەترە لە بپوادارنىك كە تىكەلاويى خەلكى ناكات و ئارام ناگرىنت لەسەر ئازار و نارەحەتىيەكانيان».

بَابُ شِدَّةِ الزَّمَانِ

باسی توندی و ناره حه تییه کانی روّژگار

٨٠٨. عَنْ مُعَاوِيَةَ ﷺ يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ، يَقُولُ: «لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا بَلَاءٌ وَفِئْنَةٌ».

موعاویه ﷺ ده ڵێت: گوێم له پێغهمبهر ﷺ بوو دهیفهرموو: «ئهو دونیایه وای لێ دێت که جگه له ئاشووب و به ڵا هیچی دیکهی تێدا نامێنێتهوه».

٨٠٩. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ فَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ سَنَوَاتُ خَدَّاعَاتُ، يُصَدَّقُ فِيها الْكَاذِبُ، وَيُكَذَّبُ فِيها الصَّادِقُ، وَيُؤْتَمَنُ فِيها الْخَائِنُ، وَيُخَوَّنُ فِيها الْأُويْئِضَةُ »، قِيلَ: وَمَا الرُّويْئِضَةُ ؟ قَالَ: «الرَّجُلُ التَّافِه فِي أَمْرِ الْعَامَّةِ ».

ئهبو هو په په ده نیت: پیغه مبه ری خوا پی فه رموویه تی: «پوژگاریک به سه رخه نکیدا دیت که پوژگاری فرتوفیل و ته نه که بازییه، به جوریک خه نکی دروزن به په پاستگو داده نریت و خه نکی پاستگوش به دروزن، ئه مین و ده ستپاک به خائین و ناپاک هه ژمار ده کریت و خائین و ناپاک به ده ستپاک نه ژمار ده کریت، خه نکی (الرویبضة) به ده مراست و قسه که رداده نرین»، گوترا: (الرویبضة) چییه؟ فه رمووی: «ئه و پیاوه یه که که مئه قل و که مزانسته و ده ست له کاروباری گشتی خه نکی وه رده دات».

٨١٠. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه لَا تَذْهبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ عَلَى الْقَبْرِ فَيَتَمَرَّغَ عَلَيْه، وَيَقُولَ: يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَكَانَ صَاحِب هذَا الْقَبْرِ، وَلَيْسَ بِهِ الدِّينُ إِلَّا الْبَلَاءُ».

ئهبو هو پره پره هی ده نینت: پیغه مبه ری خوا پی فه رموویه تی: «سویند به و زاته ی که گیانی منی به ده سته دونیا کوتایی نایه ت تاوه کوو وای لی نه یه ت که که سینک به لای گو پریکدا تیده په پریت و ده چیته سه رگو په که و خوی له خو ل وه رده دات و ده نینت: خو زگه من له جیگای خاوه نی ئه و گو په بوومایه، ئه وه ش له به ردینه که ی نالیت (که بنی بو به رژه وه ندی یان داخوازییه کی دینی ئه وه بنیت)، ته نها له به ره لا و ناخو شییه کانی زه مانه ئه وه ده نیت».

بَابُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ

باسی نیشانه کانی کۆتاییهاتنی دونیا

ئهبو هو په پې ده نینت: پوژیک پیغهمبه ری خوا کی له نینو خه نکدا ده رکهوت، جا پیاویک هاته خزمه تی و گوتی: ئه ی پیغهمبه ری خوا کی پوژی دوایی که ی دینت؟ فه رمووی: «پرسیار لیکراویش له پرسیار که ر زیاتری لی نازانیت، به لام نیشانه کانت پی ده نیم: ههر کاتیک دایک سه په رشتیاری خوی لی له دایک بوو (واته: کچ بوو به گهوره ی دایکی)، ئهوه له نیشانه کانی پوژی دواییه، کاتیک خه نکانی پیهتی بوونه سه رکرده و کاربه دهستی خه نک، ئهوه له نیشانه کانی پوژی دواییه، کاتیک پوژی دواییه، هه رکانیک شوانی مه پومالات بینا و باله خانه ی به رزیان دروست

کرد ئهوه له نیشانه کانیه تی، (کاتی هاتنی پۆژی دوایی) له و پینج شتانه یه ته نها خوا ده یانزانیت»، پاشان پیغه مبه ریک (نه و ئایه ته ی) خوینده وه: «{إِنَّ الله عِنْدَه عِلْمُ السَّاعَةِ، وَیُنزَّلُ الْغَیْث، وَیَعْلَمُ مَا فِی الْأَرْحَامِ}، واته: به راستی ته نها لای خوایه زانیاری (کاتی هاتنی) پۆژی دوایی و هه رخوا باران ده بارینیت ته نها خوا ده زانیت به وه ی له مندالدان (ی دایکان) دایه».

بَابُ الْآيَاتِ

باسى ئىشانەكانى كۆتاييھاتنى دونيا

٨١٢. عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ أَبِي سَرِيحَةَ ﴿ قَالَ: اطَّلَعَ رَسُولُ اللَّه ﷺ مِنْ غُرْفَةٍ، وَخَنُ نَتَذَاكُرُ السَّاعَةَ، فَقَالَ: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَكُونَ عَشْرُ آيَاتٍ: طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِها، وَالدَّجَالُ، وَالدُّخَانُ، وَالدَّابَّةُ، وَيَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ، وَخُرُوجُ (الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِها، وَالدَّجَالُ، وَالدُّخَانُ، وَالدَّابَّةُ، وَيَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ، وَخُرُوجُ (عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ هُ وَثَلَاثُ خُسُوفٍ، خَسْفُ بِالْمَشْرِقِ، وَخَسْفُ بِالْمَغْرِبِ، وَنَلاثُ خُسُوفٍ، خَسْفُ بِالْمَشْرِقِ، وَخَسْفُ بِالْمَغْرِبِ، وَخَلْمَ مَعُهُمْ إِذَا قَالُوا».
وَخَسْفُ يَجَزِيرَةِ الْعَرَبِ، وَنَقِيلُ مَعَهُمْ إِذَا قَالُوا».

شهو بکهنهوه ئهویش لهوی شهو دهکاتهوه، نیوهروّیان لهکوی و چان بگرن ئهویش لهوی و چان دهگریّت».

بَابُ جَيْشِ الْبَيْدَاءِ

باسى لەشكرى بەيداء

٨١٣. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﴿ مَا لَكُ قَالَتْ: ذَكَرَ النَّبِيُّ عَلَيْهُ الْجَيْشَ الَّذِي يُخْسَفُ بِهمْ، فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: يَا رَسُولَ اللَّه لَعَلَّ فِيهِمُ الْمُكْرَه؟ قَالَ: ﴿إِنَّهُمْ يُبْعَثُونَ عَلَى نِيَّاتِهِمْ ».

ئوم سەلەمە چې دەڭىت: پىغەمبەر ئىلى باسى ئەو لەشكرەى كرد كە رۆدەچىت، جا ئوم سەلەمە گوتى: ئەى پىغەمبەرى خوا ئىلى بەڭكوو ئەو لەشكرە كەسانىكى تىدا بىت كە ئەو داگىركارىيەيان پىخۆش نەبىت و بەزۆر ھىنىرابن؟ فەرمووى: «ئەوانىش لەسەر نىيەتى خۆيان زىندوو دەكرىنەوە».

بَابُ فِتْنَةِ الدَّجَالِ، وَخُرُوجِ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ﷺ، وَخُرُوجِ يَأْجُوجِ، وَمَأْجُوجِ

باسی دهجال و هاتنی عیسای کوپی مهریهم ﷺ و دهرچوونی یهنجووج و مهنجووج

٨١٤. عَنْ حُذَيْفَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الدَّجَّالُ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُسْرَى جُفَالُ الشَّعَرِ، مَعَه جَنَّةٌ وَنَارٌ، فَنَارُه جَنَّةٌ، وَجَنَّتُه نَارٌ».

حوزهیفه ﷺ ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ده جال چاوی چه پی کوێره و نییه تی، پرچی زوّره، به هه شت و دوّزه خی له گه ڵدایه، (له واقیعدا) دوّزه خه که ی به هه شته و به هه شته که ی دوّزه خه».

٨١٥. عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ ﷺ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «سَيُوقِدُ الْمُسْلِمُونَ

مِنْ قِسِيِّ يَأْجُوجَ، وَمَأْجُوجَ، وَنُشَّابِهمْ، وَأَثْرِسَتِهمْ سَبْعَ سِنِينَ».

نه واسی کوری سهمعان هی ده لین: پیغه مبه ری خوا پی فه رموویه تی: «موسولهانان حه و تیروکه و این فه که لویه لی جه نگی وه کوو تیروکه و ان و قه لغانی یه تجووج و مه تجووج تاگر ده که نه وه».

٨١٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ هَنْ: عَنِ النَّبِيِّ عَلَى: «لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَنْزِلَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ هُ حَكَمًا مُقْسِطًا، وَإِمَامًا عَدْلًا، فَيَكْسِرُ الصَّلِيب، وَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ، وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ، وَيَفِيضُ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَه أَحَدُ».

ئهبو هو پره بوه هه ده گیریته وه: پیغه مبه رکی فه رموویه تی: «پوژی دو ایی نایه ت هه تاکوو عیسای کو پی مه ریه م دانه به زیت که به داد په روه ری حوکمی زهوی ده کات و پیشه و ایه کی داد په روه ر ده بیت، بویه خاچ تیک ده شکینیت و به راز ده کو ژیت و سه رانه هه لاه گریت و له سه رده می نه و دا مال و سامان نه وه نده زور ده بیت که که س نایه و یت».

بَابُ خُرُوجِ الْمَهدِيِّ

باسی هاتنی مههدی

٨١٧. عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ﴿ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ فَتَذَاكُرْنَا الْمَهدِيَّ، فَقَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «الْمَهدِيُّ مِنْ وَلَدِ فَاطِمَةَ».

سه عیدی کوری موسه بیب الله ده نینت: ئیمه له لای ئوم سه له مه بووین و باسی مه هدیمان کرد، جا ئه ویش گوتی: گویم له پیغه مبه ری خوا کی بوو ده یفه رموو: «مه هدی له نه وه و وه چه ی فاتیمه یه».

كِتَابُ الزُّهدِ

پەرتووكى دونيانەويستى

بَابُ الزُّهدِ فِي الدُّنْيَا

باسی به کهمزانینی دونیا

٨١٨. عَنْ سَهلِ بْنِ سَعْدِ السَّاعِدِيِّ ﴿ قَالَ: أَنَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه وَأَحَبَّنِي النَّاسُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: اللَّه دُلِّنِي عَلَى عَمَلِ إِذَا أَنَا عَمِلْتُه أَحَبَّنِي اللَّه وَأَحَبَّنِي النَّاسُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «ازْهِدْ فِي النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ».

سه هلی کوری سه عدی ساعیدی شه ده لیّت: پیاوی که هاته خزمه تی پیغه مبه رکی و گوتی: ئه ی پیغه مبه رکی خوا گی کار و کرده وه یه کم پی بلی که کاتیک ئه نجام دا خوا خوشی بویم و خه لکیش خوشی بویم، ئینجا پیغه مبه ری خوا گی فه رمووی: «دونیا به که م بگره ئه وه خوا خوشی ده وییت، وه ئه و شته ی که هیی خه لکیشه به که می بزانه (داوایان لی مه که) ئه وه خه لکیش خوشی ده وییت».

بَابُ الْهُمِّ بِالدُّنْيَا

باسی گرینگیدان به دونیا

٨١٩. عَنْ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيه هِذِه الله الله عَنْدِ مَرْوَانَ بِيضِفِ النَّهارِ، قُلْتُ: مَا بَعَثَ إِلَيْه هذِه السَّاعَة إِلَّا لِشَيْءٍ يَسْأَلُ عَنْه، فَسَأَلْتُه، فَقَالَ: سَأَلْنَا عَنْ أَشْيَاءَ سَمِعْنَاها مِنْ رَسُولِ السَّاعَة إِلَّا لِشَيْءٍ يَسْأَلُ عَنْه، فَسَأَلْتُه، فَقَالَ: سَأَلْنَا عَنْ أَشْيَاءَ سَمِعْنَاها مِنْ رَسُولِ الله عَلَيْه الله عَلَيْه، سَمِعْتُ رَسُولَ الله عَلَيْه، يَقُولُ: «مَنْ كَانَتِ الدُّنْيَا هِمَّه، فَرَّقَ الله عَلَيْه أَمْرَه، وَجَعَلَ فَقْرَه بَيْنَ عَيْنَيْه، وَلَمْ يَأْتِه مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَا كُتِبَ لَه، وَمَنْ كَانَتِ الْآخِرَةُ نِيَّتَه، جَمَعَ الله لَه أَمْرَه، وَجَعَلَ غِنَاه فِي قَلْبِه، وَأَتَتْه الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ».

عهبدو پر و حانی کو پی ئه بانی کو پی عوسانی کو پی عه ففان له باو کیه وه هده که کو پی ته وه مهروان پر و پیشت، ده گیری ته وه کاته کاری کی پی بووه بو به نار دو و به تی به دو ایدا، منیش پر سیار می کرد، گوتی: مه پر وان له و شتانه ی که له پیغه مبه ری خوا کی بی بیستو و مانه پر سیاری لی کر دین، گویم لی بوو پیغه مبه ری خوا کی ده دو نیا به دو نیا بدات نه وه خوا کار و باری لی په رشو بلا و ده کات، وه هه ژاری و نه بوونی دو نیا ده خاته نیوان چاوه کانیه وه، وه له دو نیادا ته نها نه وه به ده ست دینیت که بوی دیاری کر اوه، وه هه رکه سیک به نییه تی پر وژی دو ایی کار بکات، دینیت که بوی دیاری بو پیک ده خات، وه ده و له مه ندی ده خاته دلیه وه، وه دو نیاش به ملکه چیه وه به دوای ده که و پت نه گه ریش (دو نیا) پینا خوش بیت».

بَابُ مَثَلُ الدُّنْيَا

باسی نموونهی دونیا

٨٢٠. عَنْ الْمُسْتَوْرِدِ، أَخِي بَنِي فِهر ﷺ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «مَا

مَثَلُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَة، إِلَّا مَثَلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ إِصْبَعَه فِي الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ بِمَ يَرْجِعُ». موستهوریدی برای نهوه کانی فیهر ﷺ ده لّنت: گویم له ینغهمبه ری خوا ﷺ بوو دهیفه رموو: «به راستی نموونه ی دونیا له دواروز وه کوو یه کیک له ئیوه وایه که يەنجەي بخاتە ننو دەريا و بيهنننته دەرەوە، جا با تەماشاي بكات يەنجەي چەندەي لهو دهريايه له گهڵ خوّى هيناوه».

٨٢١. عَنْ عَبْدِ اللَّه ، هُ قَالَ: اصْطَجَعَ النَّبِي عَلَيْ عَلَى حَصِيرِ فَأَثَّرَ فِي جِلْدِه، فَقُلْتُ: بأبي وَأُمِّي، يَا رَسُولَ اللَّه لَوْ كُنْتَ آذَنْتَنَا فَفَرَشْنَا لَكَ عَلَيْه شَيْئًا يَقِيكَ مِنْه، فَقَالَ رَسُولُ اللَّه عَلِينَ: «مَا أَنَا وَالدُّنْيَا إِنَّمَا أَنَا وَالدُّنْيَا كَرَاكِبِ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكُها». عهبدوللا الله ده ليت: ينغهمبه ريك الهسهر حهسيريك يالي دابؤوه، جا شوينهواري حهسیره که به جهسته یه وه دیار بوو، بزیه گوتم: به دایک و باوکه وه به قوربانت بم ئەي يىغەمبەرى خوا على ئەگەر ئاگادارت بكردىنايە كە شتىكان لەسەر حەسىر ەكە رابخستایه تاکوو لاشهی پاراستبای، دوایی پنغهمبهری خوا ﷺ فهرمووی: «مهگهر دونیا به لای منه وه چییه؟ بنگومان من و دونیا وه کوو سو ارنک و سنبه ری دارنک واین که سواره که لهژیر سیبه ره کهی پشوویه ک ده دات و ده حه سیته وه و پاشان دەروات و بەجىيى دىلىنت».

٨٢٢. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِن، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ». ئەبو ھورەيرە ، دەلىنت: يىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «دونيا زىندانى بروادارانه و بهههشتی کافرانه».

بَابُ مَنْزِلَةِ الْفُقَرَاءِ

باسى يلەوپايەي ھەۋاران

٨٢٣. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يَدْخُلُ فُقَرَاءُ الْمُؤْمنِينَ الْجُنَّةَ

قَبْلَ الْأَغْنِيَاءِ بِنِصْفِ يَوْمٍ، خَمْسِمِائَةِ عَامٍ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ھەۋارانى برواداران نيو رۆژ (كە دەكاتە) پينج سەد ساڭى (دونيا) پيش دەوڭەمەندەكان دەچنە نيو بەھەشت».

بَابُ مُجَالسَةِ الْفُقَرَاءِ

باسى كۆر و دائىشتن لەگەڵ ھەژاران

٨٢٤. عَنْ سَعْدٍ عَنْ سَعْدٍ عَنْ قَالَ: نَزَلَتْ هذِه الْآيَةُ فِينَا سِتَّةٍ: فِيَّ، وَفِي ابْنِ مَسْعُود، وَصُهيْبٍ، وَعَمَّارٍ، وَالْمِقْدَادِ، وَبِلَالٍ، قَالَ: قَالَتْ قُرَيْشُ لِرَسُولِ اللَّه عَنْ: إِنَّا لَا نَرْضَى أَنْ تَكُونَ أَتْبَاعًا لَهِمْ، فَاطْرُدْهمْ عَنْك، قَالَ: فَدَخَلَ قَلْبَ رَسُولِ اللَّه عَنْهُ، مِنْ ذَلِكَ مَا شَاءَ اللَّه أَنْ يَدْخُلَ، فَأَنْزَلَ اللَّه عَنْ { وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهمْ، بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجُهه } الانعام: ٥٥.

سه عد ها ده لّنت: ئه و ئايه ته له سه ر ئه و شه شه مان دابه زی: من و ئيبن مه سعوود و صوهه يب و عه مهار و ميقداد و بيلال، گوتى: قو په په پغه مبه رى خوايان گوتى: ئيمه پازى نابين شو ين ئه وانه بكه وين، بۆيه له ده ورى خوت دووريان بخه وه، جا شتيك كه خوا ويستى لى بوو پويشته نيو دلّى پيغه مبه رى خوا گه ، ئينجا خوا ها ئه و ئايه ته ى دابه زاند: {وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّه مُ ، بِالْغَدَاةِ وَالْمَشِيّ خوا هي يُريدُونَ وَجُهه }، واته: وه ئه وانه ده رنه كه يت كه په روه ردگاريان ده په رستن (و داواى لى ده كه ن) به به يانييان و ئيواراندا (په زامه ندى) خوايان ده ويت.

بَابٌ فِي الْمُكْثِرِينَ

باسێك دەربارەى ئەوانەى زۆر ماڵ و سامان كۆ دەكەنەوە

٨٢٥. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ، وَعَبْدُ

الدِّرْهِم، وَعَبْدُ الْقَطِيفَةِ، وَعَبْدُ الْخَمِيصَةِ، إِنْ أُعْطِي رَضِيَ، وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَفِ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «لەناو بچيت ئەو کهسهی که کویلهی دینار و درههمه (ههر خهریکی کو کردنهوهی مال و سامانه)، ئەو كەسەشى كە كۆيلەي بەرگ و پۆشاكە (كارى تەنھا بۆ پەيداكردنى پۆشاكى رازاوهیه)، جا ئهگهر ینیان دا رازییه و ئهگهر ینشی نهدرا بهیان ناباته سهر».

تاك الْقَنَاعَة

باسی رازیبوون بهوهی خوا داویه تی

٨٢٦. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ﷺ عَنْ رَسُولِ اللَّه ﷺ أَنَّه قَالَ: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ هدِيَ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَرُزِقَ الْكَفَافَ، وَقَنَعَ بِه».

عەبدوللاي كورى عەمرى كورى عاص کا دەگيرېتەوە: يېغەمبەرى خوا ﷺ فهرموویه تی: «بهراستی ئهو که سهی که رینوینی کراوه بن ئیسلام سهرفراز و سهر کهوتووه، وه نهوهشی که رزق و رۆزى بهئهندازهى پێژيان ههيه و مهمرهمهژييه و پیشی رازییه».

٨٢٧. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّه أَجْدَرُ أَنْ لَا تَرْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّه».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭىت: يېغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «تەماشاي ئەوانە بكهن كه له ناز و نيعمه تدا له خوار خوتانه وهن و تهماشاى ئه وانه مه كهن كه له سەرووى خۆتانەوەن، چونكە (ئەگەر تەماشاي خوار خۆتان بكەن) ئەوە باشترە لهوهی که ناز و نیعمه ته کانی خوا به کهم بزانن (به هنری ئه وهی ته ماشای سهرووی خۆتان بكەن)».

بَابُ مَعِيشَةِ آلِ مُحَمَّدٍ ﷺ

باسی ژیان و گوزهرانی خانهوادهی پیغهمبهر ﷺ

٨٢٨. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: إِنْ كُنَّا آلَ مُحَمَّدٍ ﷺ لَنَمْكُثُ شَهِرًا مَا نُوقِدُ فِيه بِنَارٍ، مَا هُوَ إِلَّا أَنَّ ابْنَ نُمَيْرٍ قَالَ: نَلْبَثُ شَهِرًا.

عائیشه همه ده نیت: بیگومان ئیمه ی خانه واده ی موحه مهد پیگی به مانگ ماوینه و و تیه و یه به سه رماندا که ناگرمان نه کردو ته وه انگهدا، ته نها خواردنمان خورما و ناو بووه». ته نها نه وه نده هه یه که ئیبن نومه یر (له گیرانه وه که یدا) گوتوویه تی: مانگیک ده ماینه وه.

بَابُ التَّوَكُّلِ وَالْيَقِينِ

باسی پشتبهستن و دلنیایی

٨٢٩. عَنْ أَبِي تَمِيمِ الْجَيْشَانِيِّ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه عَلَى الله حَقَّ تَوَكَّلِه، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خَمَاصًا، وَتَرُوحُ بِطَانًا».

ئه بو تهمیمی جه یشانی شخف ده لیّت: گویّم له عومه ر بوو ده یگوت: گویّم له پیغه مبه ری خوا علی ته بوو ده یفه رموو: «ئه گهر وه کوو پیّویست و شاییسته ئاوا پشتتان به خوا به به ستبایه ئه وه به جوّر یک پرزق و پروزی ده دان هه ر وه کوو ئه و بالنده یه ی که وا به یانییان به سکی خالی و برسی ده رده چیّت و دواتر به سکی پر و تیره وه ده گه پیّته وه».

٨٣٠. عَنْ جَابِرٍ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، يَقُولُ: «لَا يَمُوتَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّه».

جابیر ﷺ دهڵێت: گوێم له پێغهمبهری خوا ﷺ بوو دهیفهرموو: «هیچ یهکێک له

ئيوه با نهمريت مه گهر به جوريک نه بيت که گوماني باشي به رانبه ر به خوا هه بيت».

بَابُ الْحَيَاءِ

باسی شهرم و حهیا

٨٣١. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، أَشَدَّ حَيَاءً مِنْ عَذْرَاءَ فِي خِدْرِها، وَكَانَ إِذَا كُرِه شَيْئًا رُئِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهه.

ئەبو سەعىدى خودرى ، دەلىنت: پىغەمبەرى خواگى لەو گەورە كچانەى نىو پەردە بەشەرم و شكۆتر بوو، وە كاتىك شتىكى پىناخۆش بووايە ئەوە ئەو پىناخۆشبوونە بە پوخساريەوە دەبىنرا.

٨٣٢. عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍ و أَبِي مَسْعُود ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَح فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ».

عوقبه ی کوپری عهمری کوپری ئهبو مهسعوود شه ده نیّت: پیّغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «ئهوه ی که خه نمی له پیّغهمبهرانی پیشوو بوّیان ماوه تهوه و پیّیان گهیشتووه ئهوه یه: ئه گهر شهرم و حهیات نهبوو ئهوه چی ده کهیت بیکه».

٨٣٣. عَنْ أَبِي بَكْرَةَ هُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَالْإِيمَانُ فِي الْخَنَّةِ، وَالْبَنَاءُ مِنَ الْجَفَاءُ، وَالْجِفَاءُ فِي النَّارِ».

تُه بو به کړه ه ده نیخت نیخه مبه ری خوا ه فه موویه تی: «شه رم و شکو له برواوه یه و برواداریش له نیخو به هه شتدایه، وه به دگویی و زمانپیسی له و شکی و د نره قییه وه یه و و شکی و د نره قیش له نیخو د و زه خدایه».

بَابُ الْحِلْمِ

باسی ٹارامی و هێمنی

٨٣٤. عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿ أَنَّ النَّبِيَّ عَلِيَّةً قَالَ لِلْأَشَجِّ الْعَصَرِيِّ: «إِنَّ فِيكَ خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّه: الْحِلْمَ، وَالْحَيَاءَ».

ئيبن عهبباس الله ده گيريتهوه: پيغهمبهر عَلَيْ به نهشه جي عهصري فهرموو: «بيكومان دوو سيفهت له تودا هه يه كه خوا خوشي دهوين (ئهوانيش): لهسه رخويي و شهرمن».

٨٣٥. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْ جُرْعَةٍ أَعْظَمُ أَجْرًا عِنْدَ اللَّه». اللَّه، مِنْ جُرْعَةٍ غَيْظٍ كَظَمَها عَبْدُ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّه».

ئیبن عومهر هم ده لیّت: پیغهمبهری خوا علیه فهرموویه تی: «هیچ قوتدانه وه و خواردنه وه یه که له لای خوا پاداشتی گهوره تر بیّت له قوتدانه وهی تو ده یه که به نده یه که له به در خوارده که که به نده یه که که به نده یه که که به نده یه که به نده یه که یه که یه که به نده یه که یا که یا

بَابُ الْحُزْنِ وَالْبُكَاءِ

باسی دلتهنگی و گریان

٨٣٦. عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا».

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ دەڭيت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «ئەگەر ئەوەى من دەيزانىم ئىرەش بتانزانىبا ئەوە بىڭومان كەم پىدەكەنىن و زۆر دەگريان».

٨٣٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا تُكْثِرُوا الضَّحِكَ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭيّت: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «زۆر پيمەكەنن (خوو به پنکهنینهوه مهگرن)، چونکه له راستیدا پنکهنینی زور دل دهمرنننت».

بَاثُ الرِّيَاءِ وَالسَّمْعَة

باسی روپامایی و ناو و شوّرهت

٨٣٨. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ، قَالَ: قَالَ اللَّه ﷺ: «أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ، فَمَنْ عَمِلَ لِي عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ غَيْرِي، فَأَنَا مِنْه بَرِيءٌ، وَهُوَ لِلَّذِي أَشْرَ كَ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەڭىت: يېغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «خوا ﷺ فەرموويەتى: من زۆر لەوە بینیازترم که هاوبەشم هەبیّت، جا هەر کەسیّک کار و کردەوەيەک بكات جگه له من بكاته هاوبهشي كردهوه كهي ئهوه من لني بهريئم و كردهوه كهش بۆ ئەوەپە كە كردووپەتپە ھاوبەش».

بَابُ الْحَسَدِ

باسى ئيرەييبردن

٨٣٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ مَسْعُود ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْن: رَجُلُ آتَاه اللَّه مَالًا، فَسَلَّطَه عَلَى هلكَتِه فِي الْحَقِّ، وَرَجُلُ آتَاه اللَّه حِكْمَةً، فَهو يَقْضِي بِها وَيُعَلِّمُها».

عەبدوللاي كورى مەسعوود ﷺ دەلىت: يېغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «حهسوودی دروست نییه تهنها له دوو شتدا نهبیّت: پیاویّک خوا مال و سامانی ین داوه و زالمی کردووه بهسهریدا و لهپیناوی خوا بهههق سهرفی ده کات، وه پیاویکیش خوا زانایی و دانایی پی داوه و ئهویش ههقی خوّی پی دهدات و وهکوو

خۆى جێبهجێى دەكات و خەڵكى دىكە فێر دەكات».

بَابُ الْبَغْي

باسی ستهم و خهرایه کاری دهرهه قی به دروستگراوانی خوا

٨٤٠. عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّه ﷺ: «مَا مِنْ ذَنْبِ أَجْدَرُ أَنْ يُعَجِّلَ اللّه لِيَقْ فَي الْآخِرَةِ، مِنَ الْبَغْيِ، وَقَطِيعَةِ اللّه لِصَاحِبِه الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا، مَعَ مَا يَدَّخِرُ لَه فِي الْآخِرَةِ، مِنَ الْبَغْيِ، وَقَطِيعَةِ الرّجِم».

٨٤١. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «حَسْبُ امْرِي مِنَ الشَّرِ، أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهِ الْمُسْلِمَ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيرىتەوە: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «مرۆف تەنھا ئەوەندە خەراپەيەى بەسە كەوا براى موسوللانى بەكەم تەماشا بكات».

٨٤٢. عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «إِنَّ اللَّه أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، وَلَا يَبْغِي بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ».

ئەنەسى كورى مالىك ﷺ دەڭىت: پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «بەبىنگومان خوا وەحى بۆ ناردووم كەوا خۆبەكەمگر بن و ھەرگىز ھىچ يەكىكتان ستەم لە يەكىكى دىكە نەكات».

بَابُ الْوَرَعِ وَالتَّقْوَى

باسی وهرع و پارێزکاری

٨٤٣. عَنْ عَبْدِ اللَّه بْن عَمْرُو ﷺ قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «كُلُّ تَخْمُوم الْقَلْبِ، صَدُوقِ اللِّسَانِ»، قَالُوا: صَدُوقُ اللِّسَانِ، نَعْرِفُه، فَمَا مَخْمُومُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: «هوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ، لَا إِثْمَ فِيه، وَلَا بَغْيَ، وَلَا غِلَّ، وَلَا حَسَدَ».

عەبدوللاي كورى عەمر ، دەلىت: بەينغەمبەرى خوا ﷺ گوترا: باشترىنى خەلكى کنیه؟ فهرمووی: «ئهو کهسهی دلمی پاک و بنگهرده و زمانیشی راستبیژه»، گوتیان: (صدوق اللسان) (واته: راستگۆ) دەزانىن، بەلام (مخموم القلب) چىيە و كێيە؟ فهرمووی: «ئهو کهسهیه پاریزکار و دلّپاکه و دلّی گوناهی تیدا نییه و ستهم و رق و کینه و حهسوودی لهنیّو دلیدا بوونی نییه».

بَابُ الثَّنَاءِ الْحُسَن

باسى پياھەلدان بەچاكە

٨٤٤. عَنْ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ: كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ، وَإِذَا أَسَأْتُ؟ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «إِذَا سَمِعْتَ جِيرَانَكَ يَقُولُونَ: أَنْ قَدْ أَحْسَنْتَ، فَقَدْ أَحْسَنْتَ، وَإِذَا سَمِعْتَهِمْ يَقُولُونَ: قَدْ أَسَأْتَ، فَقَدْ أَسَأْتَ».

عەبدوللا ﷺ دەلىنىت: پياوىك بە پىغەمبەرى خواى ﷺ گوت: چۆن بزانم كە چاكەم کردووه یان خرایه؟ پنغهمبهر ﷺ فهرمووی: «ئهگهر گویّت له دراوسیّکانت بوو که تو چاکهت کر دووه ئهوه بنگومان چاکهت کر دووه (چاکه کاری)، ئه گهر گونت لنیان بوو که خرایهت کر دووه (به خرایه باسیان کر دیت)، نهوه دیاره که خرایهت کر دووه (خرایه کاری)».

بَابُ النِّيَّةِ

باسى نييەت لە كردەوەدا

٨٤٥. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى نِيَّاتِهِمْ».

جابیر هی ده نیت: پیغهمبهری خوا کی فهرموویه تی: «خه نکی له پوژی قیامه تدا به گویره ی نیبه ته کانیان لیپیچینه وه و حیسابیان له گه ن ده کریت».

بَابُ الْأَمَلِ وَالْأَجَلِ

باسی هیوادریژی و مردن

٨٤٦. عَنْ عَبْدِ اللّه بْنِ مَسْعُود ﴿ عَنِ النِّي عَلَيْهِ أَنَّه خَطَّ خَطًّا مُرَبَّعًا، وَخَطًّا وَسَطَ الْخَطِّ الْمُرَبَّع، وَخَطًّا وَسَطَ الْخَطِّ الْمُرَبّع، وَخَطًّا خَارِجًا مِنَ الْخَطِّ الْمُرَبّع، فَقَالَ: «أَتَدْرُونَ مَا هذَا؟»، قَالُوا: اللّه وَرَسُولُه أَعْلَمُ، قَالَ: «هذَا الْإِنْسَانُ الْخَطُّ الْمُرْبّع، فَقَالَ: وهذِه الْخُطُوطُ إِلَى جَنْبِه الْأَعْرَاضُ تَنْهشه قَالَ: هذَا الْإِنْسَانُ الْخَطَّ الْمُرَبّع، فَإِنْ أَخْطَأَه هذَا أَصَابَه هذَا، وَالْخَطُّ الْمُرَبّع، الْأَجَلُ الْمُربّع، الْأَجَلُ الْمُحِيط، وَالْخَطُّ الْمُرَبّع، الْأَجَلُ الْمُحِيط، وَالْخَطُّ الْمُربّع، الْأَمَلُ».

عهبدو للای کوری مهسعوود شه ده گیریته وه: پیغهمبه رکیش چوارگزشه یه کی کیشا، وه هیلیکی له نیوه راستی چوارگزشه که دا کیشا، وه چه ند خه ت و هیلیکی له نیم پیران نیو چوارگزشه که کیشا، هیلیکیشی له ده ره وه ی چوارگزشه که کیشا، هیلیکیشی له ده ره وه ی چوارگزشه که کیشا، ئینجا فهرمووی: «ئایا ده زانن ئه وه (نه خشه ی) چییه؟»، گوتیان: خوا و پیغهمبه ره که ی پیخه به و زاناترن، فهرمووی: «خه تی نیوه راست مروّف خویه تی، ئه و ورده خه تانه ی چوارده وری به لا و ناخوشی و ئازاره کانی سه ر ریگانی که له هه ر چوار لاوه په لاماری ده ده ن و ده یگرن، جا ئه گه ر له یه کیکیان پرزگاری بو و تووشی

ئەوى دىكە دەبنىت، چوارگۆشەكەش ئەجەل و مردنە دەورى مرۆۋەكەي داوه، خەتى دەرەوەي چوارگۆشەكەش ھيوا و ئاواتەكانيەتى (واتە: ھيوا و ئاواتەكانى مرۆڤ ئەوەندە زۆرن، كە لەو تەمەنە كورتەدا ھەرگىز بە ھەموويان ناگات و لە دەرەوەى تەمەنى ئەودان)».

٨٤٧. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه ﷺ قَالَ: «أَعْمَارُ أُمَّتِي مَا بَيْنَ السِّتِّينَ، إِلَى السَّبْعِينَ، وَأَقَلَّهُمْ مَنْ يَجُوزُ ذَلِكَ».

ئەبو ھورەيرە ﷺ دەگيريتەوە: پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرموويەتى: «تەمەنى ئوممەتەكەم لهنيوان شهست تاكوو حهفتا سالدايه، وه كهمتريان ههيه كه لهو تهمهنه تيپهريّت».

بَابُ الْمُدَاوَمَةِ عَلَى الْعَمَلِ

باسى بەردەوامى لەسەر گار و گردەوە

٨٤٨. عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ﷺ قَالَتْ: وَالَّذِي ذَهبَ بِنَفْسِه ﷺ مَا مَاتَ حَتَّى كَانَ أَكْثَرُ صَلَاتِه وَهُوَ جَالِشٌ، وَكَانَ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَيْهُ الْعَمَلُ الصَّالِحُ، الَّذِي يَدُومُ عَلَيْهُ الْعَبْدُ، وَإِنْ كَانَ يَسِيرًا.

ئوم سەلەمە ، پنغهمبەر ﷺ نەمرد ئىلانى لىن وەرگرتەو، بىغەمبەر سىلانى نەمرد تاكوو واي لي هات كه زوربهي نويژه كاني بهدانيشتنهوه ده كرد، وه خوشهويستترين كردهوهش بهلايهوه ئهو كردهوه چاكهيه بوو كه بهنده لهسهري بهردهوام بوو و ده یکرد نه گهرچی کهم و ناسانیش بووایه.

بَابُ ذِكْرِ الذُّنُوبِ

باسے گوناہے و تاوان

٨٤٩. عَنْ عَبْدِ اللَّه ، هَا قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهَ أَنْوَا خَذُ بِمَا كُنَّا نَعْمَلُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ؟

فَقَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَنْ أَحْسَنَ فِي الْإِسْلَامِ، لَمْ يُؤَاخَذْ بِمَا كَانَ فِي الْجَاهلِيَّةِ، وَمَنْ أَسَاءَ، أُخِذَ بِالْأَوَّلِ وَالْآخِرِ».

عهبدو للله هده ده نیت: گوتمان: نهی پیغهمبهری خوا کی نیا لهسه ر نه و کرده وانه ی که له سهرده می نه زانیدا کردوومانن سزا ده در نین؟ پیغهمبه ری خوا کی فهرمووی: «ههر که سیک له سهرده می موسو لها نبوونیدا و له نیو نیسلامدا چاکه کار بیت نهوه له سهر کرده وه ی سهرده می نه فامی سزا وه رناگریت، ههر که سیکیش خراپ و خرا په کار بیت نه وه تاوانی سهره تا و کوتایی له سهر ده نووسریت».

٨٥٠. عَنْ عَائِشَةً ﴿ قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: «يَا عَائِشَةُ إِيَّاكِ وَمُحَقَّرَاتِ الْأَعْمَالِ، فَإِنَّ لَهَا مِنَ اللَّه طَالِبًا».

عائیشه هم ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ پیمی فه رموو: «ئه ی عائیشه ئاگاداری ئه و ورده کرده و انه به که پیّت و ایه که م و بیّبایه خن، له پراستیدا ئه و انه له لای خوا هه ژمار کراون و داوا ده کریّنه وه».

بَابُ ذِكْرِ التَّوْبَةِ

یاسی تهویه و گهرانهوه

٨٥١. عَنِ ابْنِ مَعْقِلٍ ﴿ قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي عَلَى عَبْدِ اللَّه، فَسَمِعْتُه يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّه يَتَلِيْ وَ النَّدَمُ تَوْبَةٌ »، فَقَالَ لَه أَبِي: أَنْتَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ يَتَلِيْ يَقُولُ: «النَّدَمُ تَوْبَةٌ »، قَالَ: نَعَمْ.

ئیبن مهعقیل الله ده لیّت: له گه ل باو کمدا چووم بوّلای عهبدو للّا، جا گویّم لی بوو ده یگوت: پیغهمبه ری خوا پی فهرموویه تی: «په شیبانی (له هه له و تاوان) بریتیبه له ته و به کردن»، جا باو کم به عهبدو للّای گوت: تو بوّخوّت گویّت له پیغهمبه ریسی و که ده یفه رموو: «په شیبانی بریتییه له ته و به کردن؟»، گوتی: به لیّن.

٨٥٢. عَنِ ابْنِ مَسْعُود ﷺ: أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَذَكَرَ أَنَّه أَصَابَ مِنَ امْرَأَةٍ قُبْلَةً، فَجَعَلَ يَسْأَلُ عَنْ كَفَّارِتِها، فَلَمْ يَقُلْ لَه شَيْئًا، فَأَنْزَلَ اللَّه ﷺ: {وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي فَجَعَلَ يَسْأَلُ عَنْ كَفَّارِتِها، فَلَمْ يَقُلْ لَه شَيْئًا، فَأَنْزَلَ اللَّه ﷺ: {وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحُسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى اللَّه اللَّهارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْجُسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِللَّه اللَّه أَلِي هذِه ؟ فَقَالَ: «هِيَ لِمَنْ عَمِلَ لِلذَّاكِرِينَ} هود: ١١٤، فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّه أَلِي هذِه ؟ فَقَالَ: «هيَ لِمَنْ عَمِلَ بِها مِنْ أُمَّتِي».

ئیبن مهسعود که ده گنرینته وه: پیاویک هاته خزمه ت پیغه مبه رکت و نه وه ی بو باس کرد که وا تووشی ما چکردنی نافره تیک بووه، بویه پرسیاری که فاره تی نه وه ی لی کرد، پیغه مبه ریش هیچی پی نه گوت، ئینجا خوا که نه و ئایه ته ی دابه زاند: {وَأَقِیمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّیْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ یُذْهبن السَّیِّئاتِ ذَلِكَ ذِحْری لِلذَّاکِرِینَ}، واته: نویژ نه نجام بده له مسه و نه وسه ری روژ دا (له به یانییان و ئیواراندا) و له به شیک له شه و دا، چونکه به راستی (کرده وه) چاکه کان (کرده وه) خرابه کان لاده به ن و ده یانسرنه وه، نه وه په ند و ئاموژگارییه بو په ندوه رگران. جا کابرا گوتی: نه ی پیغه مبه ری خوا که نایا حوکمی نه و ئایه ته بو منیشه؟ فه رمووی: «نه و ئایه ته بو هم که که که نه و مه یه که که کات».

بَابُ ذِكْرِ الْمَوْتِ وَالِاسْتِعْدَادِ لَه

باسی مردن و خوّئامادهکردن بوّ مردن

٨٥٠. عَنْ أَبِي هِرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: «الْمَيِّتُ تَحْضُرُه الْمَلَائِكَةُ، فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ صَالِحًا، قَالُوا: اخْرُجِي أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ، كَانَتْ فِي الجُسَدِ الطَّيِّبِ، اخْرُجِي كَمِيدَةً، وَأَبْشِرِي بِرَوْحٍ وَرَيْحَانٍ، وَرَبِّ غَيْرِ غَضْبَانَ، فَلَا يَزَالُ يُقَالُ لَهَا ذَلِكَ حَتَّى حَمِيدَةً، وَأَبْشِرِي بِرَوْحٍ وَرَيْحَانٍ، وَرَبِّ غَيْرِ غَضْبَانَ، فَلَا يَزَالُ يُقَالُ لَهَا ذَلِكَ حَتَّى يَعْرَجُ بِهَا إِلَى السَّمَاءِ، فَيُفْتَحُ لَهَا، فَيُقَالُ: مَنْ هذَا؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ، فَكُرْجَ، ثُمَّ يُعْرَجُ بِهَا إِلَى السَّمَاءِ، فَيُفْتَحُ لَهَا، فَيُقَالُ: مَنْ هذَا؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ، فَيُقَالُ: مَنْ هذَا؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ، فَيُقالُ: مَنْ هذَا؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ، فَيُقَالُ: مَنْ هذَا؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ، فَيُقالُ: مَنْ حَبَا بِالنَّفْسِ الطَّيِّبَةِ، كَانَتْ فِي الْجَسَدِ الطَّيِّبِ، ادْخُلِي حَمِيدَةً، وَأَبْشِرِي بِرَوْحٍ وَرَيْحَانٍ، وَرَبِّ غَيْرِ غَضْبَانَ، فَلَا يَزَالُ يُقَالُ لَهَا ذَلِكَ حَتَّى يُنْتَهِى بِهَا إِلَى

السّمَاءِ الَّتِي فِيها اللَّه هِ وَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ السُّوءُ، قَالَ: اخْرُجِي أَيَّتُها النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ، كَانَتْ فِي الْجَسَدِ الْخَبِيثِ، اخْرُجِي ذَمِيمَةً، وَأَبْشِرِي بِحَمِيمٍ، وَغَسَّاقٍ، وَآخَرَ مِنْ شَكْلِه أَزْوَاجُ، فَلَا يَزَالُ يُقَالُ لَها ذَلِكَ حَتَّى تَخْرُجَ، ثُمَّ يُعْرَجُ بِها إِلَى السَّمَاءِ، فَلَا مِنْ شَكْلِه أَزْوَاجُ، فَلَا يَزَالُ يُقَالُ لَها ذَلِكَ حَتَّى تَخْرُجَ، ثُمَّ يُعْرَجُ بِها إِلَى السَّمَاء، فَلَا يَفْتُ لَكِ مَنْ هَذَا؟ فَيُقَالُ: لَا مَرْحَبًا بِالنَّفْسِ الْخَبِيثَةِ، كَانَتْ يُفْتَحُ لَها، فَيُقَالُ: مَنْ هذَا؟ فَيُقَالُ: فَلَانُ، فَيُقَالُ: لَا مَرْحَبًا بِالنَّفْسِ الْخَبِيثَةِ، كَانَتْ فِي الْجَسَدِ الْخَبِيثِ، ارْجِعِي ذَمِيمَةً، فَإِنَّها لَا تُفْتَحُ لَكِ أَبُوابُ السَّمَاءِ، فَيُرْسَلُ بِها مِنَ السَّمَاءِ، ثُمَّ تَصِيرُ إِلَى الْقَبْرِ».

ئەبو ھورەيرە ، كەسى مردوو (لە كاتى تەبەر چىك فەرموويەتى: «كەسى مردوو (لە كاتى گیانکیشاندا فریشته کان لای ئاماده دهبن، جا ئه گهر کهسه که کهسیکی چاک بیت، دەلْين: ئەي ئەو نەفسە ياكەي كە لەنيو لاشەيەكى ياكداى بە سوياسگوزارىيەوە وهره دهرهوه، مژدهت لي بيت به ئاسوودهيي و بون و بهرامهي خوشهوه و بو لاي پەروەردگارىكى كە توورە نىيە، جا بەردەوام ئەوەي يىن دەڭين تاكوو دىتە دەرەوە، پاشان (رووحه کهی) بهرز ده کریتهوه بو ئاسان، ئینجا دهرگای ئاسانی بو ده کریتهوه و ده گو تريت: ئهوه كييه؟ ده ڵين: ئهوه فلان كهسه، ئينجا ده گو تريت: به خير بيت ئهو نه فسه یاکه که له لاشه په کی یاکدا بووه، بچن نیوی به سویا سکر اوی و مژده ت لی بنت به ئاسووده یی و بون و بهرامه ی خوش و پهروه ردگارنک که لنت تووره نییه، بەردەوام ئاواي پى دەگوترىت تاكوو دەگاتە ئەو ئاسانەي كە خواي ﷺ لىييە، خىق ئەگەر كەسەكە كەستكى خراپەكار بىت، دەلىنى: دەربچۆ ئەي نەفسى بىس لەنتو لاشهیه کی بیسدا، دهربچو به لومه و سهرزه نشتکر اوی، وه مودهی گهرمی و نازار و گهرما و خواردن و خواردنهوهی کیم و زوخاوی دۆزهخییان و هاوشیوهی ئهو سیفهتانه، جا بهردهوام ئاوای پی دهگوتریت ههتاکوو نهفسی دهردهچیت، پاشان بهرهو ئاسان بهرز ده کریتهوه، به لام دهرگای ئاسانی بۆ ناکریتهوه، جا ده گوتریت: ئەوە كىيە؟ دەگوترىت: فلان كەسە، جا دەگوترىت: بەخىر نەيەت ئەو نەفسە پىسە که لهنیو لاشه یه کی پیسدا بووه، بگهریوه به لومه کر اوی و ریسوایی، چونکه بیگومان دەرگاكانى ئاسانت بۆ ناكرېتەوە، ئىنجا لە ئاسانەوە بەرەلا دەكرېت و دەگەرېتەوە نيو گۆرەكەي».

200

306. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ

عائیشه ها ده گیرینه وه: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «هه رکه سینک گهیشتن به دیداری خوای پیخو شه بیت نه وه خواش دیداری نه و که سه ی پیخو شه، وه هه رکه سین پیخو شه به دیداری خوا بیت نه وه خواش پیغه به دیداری خوا بیت نه وه خواش پیغه مبه ری به پیغه مبه ری پیغه مبه ری پیغه مبه ری خوا کی پیغه مبه ری خوا کی پیغه مبه ری خوا که گه ردن بیت نه وه هه موومان پرقهان له مردنه! فه رمووی: «نه خیر، نه و پیناخو شبوون و پیناخو شبوونه له کاتی مردندایه، جا نه گه رئه و که سه ی خه ریکی مردنه مژده ی پیناخو شه و خواش دیداری نه و که سه ی پیخو شه و خواش دیداری نه و که سه ی پیخو شه و خوان پی بدریت حه زبه دیداری خوا ناکات و پرقی له مردنه که یه مردن نه گه ریناخو شه، وه خواش دیداری نه و که سه ی پیخو شه نیده ی پیناخو شه وه خواش دیداری نه و که سه ی پیخوش نیده ».

٨٥٥ عَنْ أَنَسِ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا يَتَمَنَّى أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرِّ نَزَلَ بِهِ، فَإِنْ كَانَ لَا ثُبَّدَ مُتَمَنِّيًا الْمَوْتَ، فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي».

ئەنەس شەندە دەڭئت: پىغەمبەرى خوا ئىلى فەرموويەتى: «ھىچ يەكىكتان لە كاتى ناخۆشى و زەرەر و زيان و بەڭلىدكدا كە بەسەرى دىن خۆزگە بە مردن نەخوازىت، خۆ ئەگەر تىنى بۆ ھات و ناچار بوو خۆزگە بخوازىت، ئەوە با بلىت: خودايە تا ئەو كاتەى ژيان بۆ من باشترە بمژيينه، وە ھەركات مردن بۆ من باشتر بوو بممرىنه».

بَابُ ذِكْرِ الْقَبْرِ وَالْبِلَى

باسے گور و لەناوچوونى لاشە

٨٥٦. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَّا يَبْلَى، إِلَّا عَظْمًا وَاحِدًا، وَهوَ عَجْبُ الذَّنبِ، وَمِنْه يُرَكَّبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئهبو هو پره یوه هه ده لیّت: پیخه مبه ری خوا ﷺ فه رموویه تی: «بینگومان هیچ شویّنیّکی مروّف (دوای مردن) نامیّنیّت و له ناو ده چیّت و ده پرزیّت ته نها یه ک ئیسقان نه بیّت که پیّی ده لیّن: (عَجْبُ الذَّنَب)، وه له پروژی قیامه تدا خه لکی ئا له و ئیسقانه دروست ده کریّنه وه و پیّک ده خریّنه وه».

٨٥٧. عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ الْأَنْصَارِيِّ، أَنَّ أَبَاه ﴿ كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّه عَيْنَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَمِن طَائِرٌ يَعْلُقُ فِي شَجَرِ الْجَنَّةِ، حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى جَسَدِه يَوْمَ يُبْعَثُ».

عهبدوږ په حمانی کو پې که عبی ئه نصا پې ده گڼې نته وه، که باو کې پې ده يگڼې ايه وه: پېغه مبه ري خوا پښځ فه رموويه تي: «بڼگومان پووحي مر وقي بپوادار وه کوو بالنده يه که وايه به سهر دره خته کاني به هه شته وه له به روبوومي به هه شت ده خوات، تاکوو ئه و کاته ي که زيندوو ده کر پنه وه و ده گهر پنه وه نيو لاشه که ي».

بَابُ ذِكْرِ الْبَعْثِ

ياسى زيندووبوونهوه

٨٥٨. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه كَيْفَ يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: «وَالنِّسَاءُ»، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه فَمَا يُسْتَحْيَا؟ قَالَ: «وَالنِّسَاءُ»، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّه فَمَا يُسْتَحْيَا؟ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ الْأَمْرُ أَهمُ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ بَعْضُهمْ إِلَى بَعْضٍ».

عائیشه ، ده نیت: گوتم: ئهی پیغهمبهری خوا ﷺ له روزی قیامه تدا خه لکی چۆن كۆ دەكرېنەوە (حەشر دەكرېن)؟ فەرمووى: «بەپېخواسى و بەرووتى»، گوتم: ئافرەتانىش؟ فەرمووى: «ئافرەتانىش»، گوتم: ئەي پىغەمبەرى خوا ﷺ كەس شەرم ناکات؟ فەرمووى: «ئەي عائيشە كاروبار و حيسابى ئەو رۆژە زۆر لەوە گرينگتر و سامناکتره که خه لکی بو یه کدی بروانن و تهماشای یه کدی بکهن».

٨٥٩. عَنْ عَائِشَةَ ﴿ قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهُ ﷺ عَنْ قَوْلِه تَعَالَى: {يَوْمَ تُبَدُّكُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ } إبراهم: ٤١، فَأَيْنَ يَكُونُ النَّاسُ يَوْمَئِذِ؟ قَالَ: «عَلَى

عائيشه ه ده نيت: پرسيارم له پيغهمبهري خوا ﷺ كرد دهربارهي ئهو ئايهته: {يَوْمَ تُبَدُّكُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ}، واته: له رِوْرْيْكدا كه ئهم زهوييه ده گۆرنت به زەوييەكى دىكە و ئاسانەكانىش (دەگۆرنن بە ئاسانى دىكە). كە ئايا له و رۆژ و كاتەدا خەڭكى لەكوى دەبن؟ فەرمووى: «لەسەر پردى سىرات».

بَابُ صِفَةِ أُمَّةِ مُحَمَّدِ عَلَيْهُ

باسى سیفه ته کانی ئوممه تی موحه ممهد ﷺ

٨٦٠. عَنْ عَبْدِ اللَّه ﷺ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّه ﷺ فِي قُبَّةٍ، فَقَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهلِ الْجَنَّةِ؟»، قُلْنَا: بَلَي، قَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهلِ الْجَنَّةِ؟»، قُلْنَا: نَعَمْ، قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهلِ الْجَنَّةِ، وَذَلِكَ أَنَّ الْجُنَّةَ لَا يَدْخُلُها إِلَّا نَفْسُ مُسْلِمَةٌ، وَمَا أَنْتُمْ فِي أَهلِ الشِّرْكِ إِلَّا كَالشَّعَرَةِ الْبَيْضَاءِ، فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَسْوَدِ، أَوْ كَالشَّعَرَةِ السَّوْدَاءِ، فِي جِلْدِ النَّوْرِ الْأَحْمَرِ».

عەبدوڭلا ﷺ دەڭيت: ئىمە لە دەوارىكدا لە خزمەت پىغەمبەرى خوادا ﷺ بووين،

جا فهرمووی: «ئایا پرازی دهبن که ئیوه چواریه کی خه لکی به هه شت بن؟»، گوتمان: به لیخ، فهرمووی: «ئایا پرازی دهبن که ئیوه سییه کی خه لکی به هه شت بن؟»، گوتمان: به لیخ، فهرمووی: «سویند به و زاته ی گیانی منی به ده سته به بیگومان ئومیدم وایه که ئیوه نیوه ی خه لکی به هه شت بن، ئه وه ش له به رئه وه ی چونکه هیچ که سیخ ناچیته به هه شته وه ته نها که سی موسو لهان نه بیت، ده ی ئیوه ش له چاو ئه وانه ی که هاوه ل بی خوا داده نین وه کوو تالم موویه کی سپی وان به پیسته ی گایه کی په شه وه مووره وه ».

بَابُ مَا يُرْجَى مِنْ رَحْمَةِ اللَّه يَوْمَ الْقِيَامَةِ

باسی ئەوەی ئومید دەكریت له بەزەیی حوا له رۆژی قیامەتدا

٨٦١. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ قَالَ: ﴿إِنَّ لِللَّهُ مِائَةَ رَحْمَةٍ، قَسَمَ مِنْها رَحْمَةً بَيْنَ جَمِيعِ الْخَلَائِقِ، فَبِها يَتَرَاحَمُونَ، وَبِها يَتَعَاطَفُونَ، وَبِها تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلَى أَوْلادِها، وَأَخَرَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ رَحْمَةً، يَرْحَمُ بِها عِبَادَه يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ئهبو هو په په ده گڼې پنهوه: پنههمبهر علی فهرموویه تی: «به د لنیایی خوا سه د په دمه تی ههیه، له و سه د په دمه ته یه ک دانه په حمه تی دابه ش کردووه له نیو ههموو دروستکراوه کانیدا، جا به و به شه په حمه ته یه که سوّز و میهره بانییان به رانبه ر به یه کدی ههیه، هه ر به و به شه په حمه ته یه که وا تاژه ل و د پنده کان سوّزیان ههیه بوّ بی که که که وا تاژه ل و د پنده کان سوّزیان ههیه بوّ بی که بی دوره کانیان، نه وه د و نوّ به شه که ی دیکه ی دوا خستووه (بوّ قیامه ت)، له پورژی قیامه تدا به و نه وه د و نوّ به شه وه په حم و به زه یی ده نوینیت بوّ به نده کانی».

بَابُ ذِكْرِ الشَّفَاعَةِ

باسی تکاکردن (شهفاعهت)

٨٦٢. عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ،

فَتَعَجَّلَ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَه، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي، فَهِيَ نَائِلَةٌ مَنْ مَاتَ مِنْهِمْ، لَا يُشْرِكُ بِاللَّه شَيْئًا».

ئهبو هو پره پره هی ده نیت: پیغه مبه ری خوا کی فی فرموویه تی: «هه موو پیغه مبه ریک دوعایه کی هه یه که بینگومان وه رده گیریت، جا هه موویان له دونیادا دوعاکه یان کردووه، به نام به پراستی من دوعاکه مه فی هه نام بیته تکا بن نومه ته که م (له قیامه تدا)، نه و دوعایه م و شه فاعه ته م هه موو نه وانه ده گریته وه که مردوون مادام ها و به و بیار نه دابیت».

٨٦٣. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ، وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ، وَأَوَّلُ وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ، وَأَوَّلُ مُشَفَّع، وَلَا فَخْرَ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ، وَأَوَّلُ مُشَفَّع، وَلَا فَخْرَ، وَلِوَاءُ الْحَمْدِ بِيَدِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا فَخْرَ».

ئهبو سهعید الله ده لیّت: پیغهمبهری خوا الله فهرموویه تی: «من گهوره و به پیزترینی ههموو وه چهی ناده مم و به خوهه لکیشانم شانازی وا نالیّم، وه من یه کهم که مهم که زهویم بو لهت ده بیّت (زیندوو ده بمه وه) له پوژی قیامه تدا و خوهه لکیشان نییه، من یه کهم تکاکار و تکاگیراوه م و خوهه لکیشان نییه، نالای سوپاس و ستاییش له پوژی قیامه تدا به ده ستی منه و خوهه لکیشان نییه».

٨٦٤. عَنْ جَابِرٍ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «إِنَّ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِأَهلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي».

جابیر ﷺ ده لَیْت: گویم له پیغهمبهری خوا ﷺ بوو دهیفهرموو: «تکا و شهفاعه تی من له پوژی قیامه تدا بو ئه وانه یه که خاوه نی گوناه و تاوانی گهوره ن له ئوممه ته کهم».

بَابُ صِفَةِ النَّارِ

ياسى سيفەتەكانى ئاگرى دۆزەخ

٨٦٥ عَنْ أَبِي هرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «اشْتَكَتِ النَّارُ إِلَى رَبِّها،

فَقَالَتْ: يَا رَبِّ أَكُلَ بَعْضِي بَعْضًا، فَجَعَلَ لَهَا نَفَسَيْنِ: نَفَسٌ فِي الشِّتَاءِ، وَنَفَسٌ فِي الصَّيْفِ، فَشِدَّةُ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْجَرِّ مِنْ زَمْهرِيرِها، وَشِدَّةُ مَا تَجِدُونَ مِنَ الْجَرِّ مِنْ سَمُومِها». سَمُومِها».

ئهبو هو پره پره هه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا کی فه رموویه تی: «ثاگر له لای پهروه ردگاری سکالای کرد و گوتی: ئه ی پهروه ردگارا (له گهرمی و به تینیدا) به شیکم به شه که ی دیکه ی خوارد، بویه (خوا) موّله تی دوو نه فه سی پی ده دات: نه فه سی و هه ناسه دانیک له زستاندا و هه ناسه دانیکی ش له هاویندا، جا ئه و ساردییه توندو تیژه ی که ده یبین له ته به قه و به شه هه ره سارده که ی زه مهه ریره، وه ئه و گهرمییه توند و به تینه که (له هاویندا) ده یبین ئه وه له به شه گهرمه که ی سهموومه».

بَابُ صِفَةِ الْجِنَّةِ

ياسى سيقةتەكانى بەھەشت

٨٦٦. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ، يَقُولُ اللَّه ﷺ، يَقُولُ اللَّه ﷺ، وَأَعْدَدْتُ لِعِبَادِيَ الصَّالِحِينَ، مَا لَا عَيْنُ رَأَتْ، وَلَا أُذُنَّ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ »، قَالَ أَبُو هَرَيْرَةَ: وَمِنْ بَلْه مَا قَدْ أَطْلَعَكُمُ اللَّه عَلَيْه، اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ: { فَلَا تَعْلَمُ نَفْسُ مَا أُخْفِي لَهِمْ مِنْ قُرَةٍ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ } السجدة: ١٧، قَالَ: وَكَانَ أَبُو هَرَيْرَةَ يَقْرَؤُها: مِنْ قُرَّاتٍ أَعْيُنٍ.

بۆیان له (بهههشتدا که هۆی) گهشبوونی چاوهکانن، ئهم پاداشته (دهدرینهوه) به هۆی ئه و کردهوانهی که کردوویانه». پاوی گوتی: ئهبو هوپهیپه به (قُرَّاتِ أَعْینُ) ده یخوینده وه.

٨٦٧. عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ﴿ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه ﷺ، يَقُولُ: «الْجَنَّةُ مِائَةُ مِائَةُ مِائَةُ مَا تَكُلُ دَرَجَةٍ مِنْهَا مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَإِنَّ أَعْلَاهَا الْفِرْدَوْسُ، وَإِنَّ أَعْلَاهَا الْفِرْدَوْسُ، وَإِنَّ أَعْلَاهَا الْفِرْدَوْسُ، مِنْهَا تُفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجُنَّةِ، فَإِذَا مَا سَأَلَتُمُ اللَّه فَسَلُوه الْفِرْدَوْسَ».

موعازی کوری جهبهل هد ده نیت: گویم له پیغهمبهری خوا بی بو دهیفهرموو: «بهههشت سه د پلهیه ههر پلهیه کی نیوانی تاسیان و زهوییه، وه بهرزترینیان پلهی فیردهوسه، وه عهرش لهسهرووی فیردهوسه، وه عهرش لهسهرووی فیردهوسه، پرووباره کانی بهههشت لهویوه سهرچاوه ده گرن، جا ههر کات داواتان له خوا کرد و له خوا پارانهوه تهوه داوای فیردهوسی لی بکهن».

٨٦٨. عَنِ ابْنِ عُمَرَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْكَوْثَرُ نَهِرٌ فِي الْجُنَّةِ، حَافَّتَاه مِنْ ذَهِبٍ، مَجْرَاه عَلَى الْيَاقُوتِ وَالدُّرِّ، تُوبَتُه أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ، وَمَاؤُه أَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ، وَأَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ الثَّلْجِ».

ئیبن عومهر هم ده لیّت: پیخه مبه ری خوا شی فه رموویه تی: «که و سه ر پرو باریکه له نیّو به هه شتدا، لیّوار و قه راغه کانی له زیّرن، پاره وه که ی له یاقووت و دوو پر و گهوهه ره، خاکه که ی له میسک بونخوشتره، ئاوه که ی له هه نگوین شیرینتر و له به فر سیبتره».

٨٦٩. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْمُؤْمِنُ إِذَا اشْتَهى ١٩٨. عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «الْمُؤْمِنُ إِذَا اشْتَهى». الْوَلَدَ فِي الْجَنَّةِ، كَانَ حَمْلُه وَوَضْعُه وَسِنَّه فِي سَاعَةٍ وَاحِدَةٍ، كَمَا يَشْتَهي».

ئهبو سهعیدی خودری شه ده ڵێت: پێغهمبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: «ئه گهر بپروادار لهنێو به هه شتدا حهزی له منداڵ بوو، ئهوه دووگیانبوون و منداڵبوون و تهمه نه کهی (بوون به سی و سی ساڵ) له یه ک ساتدا ده بیّت، ههر چونیّک که

£77

حەزى لىن بىنت و پىسخۇش بىنت».

٨٠٠. عَنْ أَبِي هَرَيْرَةَ ﴿ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه ﷺ: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا لَهُ مَنْزِلَانِ: مَنْزِلٌ فِي الْجَنَّةِ، وَمَنْزِلٌ فِي النَّارِ، فَإِذَا مَاتَ، فَدَخَلَ النَّارَ، وَرِثَ أَهلُ الْجَنَّةِ مَنْزِلَه، فَذَلِكَ قَوْلُه تَعَالَى: {أُولَئِكَ هِمُ الْوَارِثُونَ} المؤمنون: ١٠».

ئه بو هو پره یوه هه ده لیّت: پیغه مبه ری خوا عَلَیْ فه رموویه تی: «بیّگومان هه رکه سیّک له به یه نیّوه له قیامه ت دوو شوینی هه یه: شویّنیک له به هه شت و شویّنیکیش له دو زه خ، جا کاتیک ئه و که سه مرد و پرویشت بو دو زه خ، ئه وه خه لکی به هه شت شوی نه که که دیکه ی له به هه شت به میرات ده گرن، ئه وه یه مانای ئه و ثایه ته یه که خوای به رز و بلند ده فه رمویّت: {أُولَئِكَ هم الْوَارِثُونَ}، واته: هه رئه وانه ن میراتگران».

ANGERS SINGERS

الحمدلله الذي بنعمته تتم الصالحات

ناوەرۆك

سیفه ته کانی و شکو و کهوره یی گیلی شرکتی از می کانی و شکو و که دره یی کانی و شکو و که دره یی کانی و شکو و که دره یی کانی و کانی و تا
چەند رېنىماييەكى پېويست بۆ خوېنەرى خۆشەويست ٩
پێشه کی
بەرنامەي كاركردنمان لەم پرۆژەيە:
پوختهی ژبانی ئیمام ئیبن ماجه ﷺ
پەرتووكى پېشەكى
باسى ھاندان لەسەر شوينكەوتنى پىغەمبەر ﷺ
باسی بهگهورهدانانی فهرمووده کانی پیغهمبهری خوا ﷺ و ههرهشهی توند لهسهر بهرههٔ لستکارانی
باسی ههرهشهی توند لهسهر به نه نقهست در ق هه لبهستن به دهم پیغه مبه ری خواوه ﷺ ۲۷
باسی ئهو کهسهی بهدهم پیغهمبهرهوه ﷺ فهرمووده بگیریتهوه و بشزانیت که در ویه ۲۷
باسی شویّنکهوتنی جیّنشینه سهرراست و شارهزاکان۲۷
باسی دوورکه تنهوه له داهیّنران له تایین و دوورکهوتنهوه له شهرٍهقسه ۲۸
باسی خوّدوورگرتن له (فهتوادان) به بوّچوون و قیاس (ی بیّبنهما)
باسنِك دەربارەي بړوا (ئيهان)
باسیّك دهربارهی قهدهر
باسنِك دەربارەي پنگه و گەورەيى ھاوەلانى پنغەمبەرى خوا ﷺ ٣٥
پنگه و گهوره یی ئه بو به کری صدیق ﷺ
ړيز و گهوره يې عومهر رکنه سند ۱۳۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
پنگه و گهوره یی عوسهان ﷺ۳۹

نێومړۆک 🥞

٤.					• × • • • •	غهٔ	تاليب 🖏	ى ئەبو	ملی کوړ	ورەيى عا	و گه	پێگە
٤١				• • • • •	• • • • • •			4	ربەير ﷺ	ورەيىي زو	و گه	پێڰە
٤١						4	ربهيدوڵڵا	وړی عو	لحەی ك	ورەيى تە	و گە	پێگه
٤٢					á	ص ناپھ	بو وەققار	ئوړى ئە	ەعدى ك	ورەيى س	و گه	پێگە
٤٢							ان) ﷺ	بدراوهك	، (مژدهپ	ورهیی ده	و گه	پێگە
٤٣					á	ِراح ﷺ	ری جەر	بدہی کو	بو عوبه	ورەيى ئە	و گه	پێگه
٤٣						ِد ﷺ	، مەسعو و	ں کوری	مبدوللاي	ورەيى عا	و گه	پێگە
٤٤		i de la composição de l	تاليب	ى ئەبو	الى كوړ	ئانى عە	ن کوړهک	حوسهي	ەسەن و	ورەيى ح	و گه	پێڰؗؗ
٤٤	• • • •			• • • • •			سير ١	کوړی یا	مماری ک	ورەيى عا	و گه	پێڰڡ
٤٥	• • • •							نۇلۇ	ه بباب	ورەيى خ	و گه	پێڰڡ
٤٦						• • • •	يت ﷺ	ری ساب	،یدی کو	ورەيى زە	و گه	پێڰە
٤٦	• • • •							€	بو زهړ څ	ورەيى ئە	و گه	پێڰڡ
٤٧							،عاز ﷺ،	ئوړى مە	ەعدى ك	ورەيى س	. و گه	پێگە
٤٨	• • • •				لی ﷺ	ن بەجە	مبدوللاي	کوړی ع	مەرىرى	ورەيى ج	و گه	پێڰڡ
٤٨	• • • •								ستيوانان	ورەيى پىث	. و گه	پێگه
										ورەيى ئىب		
٤٩	• • • •					• • • •		٠٠٠٠ و	خەواريى	ەربارەي.	ک د	باسێ
٥٠	• • • •			ينيت	پ دادهه	ن خراد	چاک يار	كەيەكى	که رێچک	كەسەي	، ئەو	باسر
٥١	• • • •		ات	فێر دهک	،ڵکيش	ت و خا	ئان دەبيّىن	ری قور	ك كه فيّ	می کهسیّ	، پێگ	باسو
										ه و گهور		
										كەسەي		
00					كات	اکه ده	فێری چ	خەڵک	كەسەي	شتى ئەو	ل پادا	باسو
٥٦					وه بړۆن	مدوايه	خەڭكى ل	ناكات -	که حهز	كەسەي	ل ئەو	باسر
٥٦						نی	كارپێكرد	نست و	ن له زا:	ودوهر گرت	ے سور	باسر

باسی ئەو كەسەی پرسیاری زانستېكی لنى دەكرېت و دەيشارېتەوە ٥٧
پهرتووکی پاکوخاوینی و سوننهتهکانی۵۸
باسی نویزینک که به بی دهستنویزی بکریت خوا وهریناگریت۵۸
باسی پارێزگاریکردن له دهستنوێژ بهبهردهوامی۵۸
باسی ئەوەی كە دەستنوێژ نيوەی ئىيانە
باسی پاداشتی پاکی و دهستنویز شوشتن
باسی سیواک
باسی ئەوەی كە پیاو (ئافرەت) دەچێتە سەرئاو چی دەڵێت ٦١
باسی ئەوەی كە كەسنىک لە سەرئاو دەردەچنىت چى دەڭنىت
باسی ههرهشهی توند لهسهر خۆپاکنه کردنهوه له میز
باسی ئەوەی كە پیاو و ئافرەت بە ئاوی يەک تەشت دەستنوێژ دەشۆن
باسی پیشخستنی لای راست له دهستنویژدا۲
باسی ئاو له زمان و لووت رادان به یه ک مشت (لویچ، مست)
باسی شوشتنی ئەندامانی دەستنوێژ سێ جار سێ جار۳
باسی ثهوهی هاتوه دهربارهی جوان دهستنویژ شوشتن۳
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پەنجە خستنە نێو ڕیش (بۆ دەستنوێژ) ؟ ٦٤
باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي مەسحكردني سەر ٦٤
باسى ئەوەي ھاتووە مەسحكردنى گوێچكەكان
باسی شوشتنی نیّوان (کەلیّنی) پەنجەكان
باسی شوشتنی گوێزینگ و پاژنه پێ
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی دەستنوێژێك خوا فەرمانی پێ كردووه ٦٦
باسی ئەوەی كە دەگوترینت دوای دەستنویژ
باسی ئاو له دهم وهردان دوای شیرخواردنهوه۷
باسی دهستنو پژ شو شتنه وه له مهزی

نێومړۆک

باسی مانهوه و کاتی ئافرهتیّک که مندالّی بووه	
باسی ئهوه ی که دهرباره ی میزی مندالّی نیرینه هاتووه که هیّشتا ته نها شیری دایکی دهخوات	باسی دهستنویز شوشتنهوه بر ههر نویژیک و کردنی ههموو نویژهکان به دهستنویژیک
باسی ئهوه ی که دهرباره ی میزی مندالّی نیرینه هاتووه که هیّشتا ته نها شیری دایکی دهخوات	٦٨
دهخوات	باسی ئەندازەی ئەو ئاوەی كە پیس نابنیت ٦٨
باسی ته وقه کردن له گه لّ که سی له شگر ان	باسی ئەوەی كە دەربارەی مىزى منداڵی نێرينه ھاتووە كە ھێشتا تەنھا شيرى دايكى
باسی نویژکردن له پؤشاکتکدا که جیهاعی پیّوه کرابیّت	
باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی ماوه ی مهسح بۆ نیشته جیّ و گهشتیار	باسى تەوقەكردن لەگەل كەسى لەشگران
باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی مهسح لهسهر میزهر	باسی نویز کردن له پوشاکیکدا که جیهاعی پیوه کرابیت۷۰
باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی هو کاره کان (ی تهیهممومکردن)	باسی نهوهی هاتووه دهربارهی ماوهی مهسح بو نیشتهجی و گهشتیار
باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی تهیهمموم به یه ک جار دهست له زهویدان ۲۷ باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی خوشوشتن له لهشگرانی ۳۷ باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی خوشوشتن ۴۷ باسی ئهوه ی گوتوویه تی: لهشگران ناخهویّت تاکوو دهستنویّژ نهگریّت ۶۷ باسی ئهوه ی گوتوویه تی: لهشگران ناخهویّت تاکوو دهستنویّژ نهگریّت ۶۷ باسی ئهوه ی هاتووه دهرباره ی پیویستبوونی خوّشوشتن ئهگهر ئهندامی نیرینه و میینه پیک گهیشتن ۶۷ باسی مانهوه و کاتی ئافره تیک که مندالّی بووه ۷۵ باسی ئهوه که کچ بالّغ بوو دروست نییه به بی سهرپوّش نویژ بکات ۷۸ باسی کهسیک دهستنویّژ بشوات و شویّنیک جی بهیّلیّت و ته پر نه بیّت ۷۸ باسی که سیّک دهستنویّژ بشوات و شویّنیک جی بهیّلیّت و ته پر نه بیّت ۷۸ باسی کاتی نویژی بهیانی ۷۸ باسی کاتی نویژی نیوه پوّ	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي مەسح لەسەر ميزەر٧١
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی خۆشوشتن لە لەشگرانی	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي ھۆكارەكان (ى تەيەممومكردن)٧١
باسیک دهرباره ی دهستنویژ دوای خوشوشتن	باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی تهیهمموم به یهک جار دهست له زهویدان ۷۲
باسی ئهوه ی گوتو و یه تی: له شگر ان ناخه و یّت تاکو و ده ستنویژ نه گریّت	باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی خۆشوشتن لە لەشگرانی
باسنی دهرباره ی نهوه ی پیاو له خهودا ده ببینیت نافره تیش ده ببینیت	باسنیك دەربارەی دەستنویژ دوای خۆشوشتن۷۳
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پێویستبوونی خۆشوشتن ئەگەر ئەندامی نێرینه و مێینه پێك گەیشتن	باسى ئەوەي گوتوويەتى: لەشگران ناخەويت تاكوو دەستنويىژ نەگريىت ٧٤
پیک گهیشتن	باسنیك دەربارەی ئەوەی پیاو لە خەودا دەيبيننت ئافرەتىش دەيبيننت ٧٤
باسی مانهوه و کاتی ثافره تیک که مندالّی بووه	
باسی ئەوە كە كچ باڭغ بوو دروست نىيە بەبئ سەرپۆش نوێژ بكات	
باسی کهسنک دهستنویژ بشوات و شویننیک جی بهیلّنیت و ته پنهبیّت	باسی مانهوه و کاتی ئافرهتیک که مندالی بووه۷۰
پەرتووكى نوێژ	باسی ئەوە كە كچ باڭغ بوو دروست نىيە بەبئ سەرپۆش نوێژ بكات ٧٦
، موقع کاتی نویزی بهیانی	باسی کهسنک دهستنویژ بشوات و شویننیک جی بهنیلنیت و ته پنهنیت۷۲
باسی کاتی نویزی نیوهڕۆ	پەرتووكى نوێژپەرتووكى نوێژ
باسی کاتی نویژی عمسر	باسی کاتی نویزی بهیانی
باسی کاتی نویژی عمسر	
باسی پاریزگاریکردن له نویژی عهسر	باسی پارێزگاریکردن له نوێژی عهسر۷۹

اسی کاتی نویزی مهغریب (شیّوان)۸۰
اسی کاتی نویزی عیشا (خهوتنان)
اسی ئەوەی لە كاتى نوێژدا خەوی لێكەوتووە يان لەببری چووە۸۱
اسی (دواکهوتن) له نوێژ کردن له کاتی خوٚی بههوٚی بیانوو یان پێویستییهک۸۱
اسی ناپهسندی نووستنی پیش نویژی خهوتنان و قسهکردن لهدوای نویژ ۸۲
هرتووکی بانگ و سوننهتهکانی
اسی دهستپیکی بانگدان (بانگی نویز)۸۱
اسی ئەوەی كە كاتىك بانگدەر بانگ دەدات دەبىت چۆن وەلامى بدەينەو، و چى بلىين
ΓΑΓΑ
اسی گهوره یی بانگدان و پاداشتی بانگدهران۷۸
ەرتووكى مزگەوتەكان و نوێژى بەكۆمەڵ۸
اسی ئهو کهسهی مزگهوتنک دروست ده کات لهپنناوی خوادا۸۸
اسی بهرزکردنی مزگهوتهکان زیاد له پێویست۸۸
اسی دروستکردنی مزگهوت لهکوی پینگه پی دراوه۸۹
اسی ئەو شوینانەی كە نویژكردن تییدا ناپەسندە۹۰
اسی نوستن لهنیّو مزگهوتدا۹۰
اسی کامه مزگهوت یه کهمجار بنیات نرا۹۰
اسی دوعای چوونه نیّو مزگهوت۹۱
اسی رۆیشتن بۆ نوێژ۹۲
اسی ئەوەی ھەتا دوورتر بیت لە مزگەوت پاداشتەكە زیاترە۹۲
اسی گهوره یی و پاداشتی نویزی به کومه ڵ
اسی نویزی خەوتنان و بەیانی بەكۆمەل
اسی پابهندبوون به مزگهوت و چاوهږوانیکردنی نویژ۹٤
هر ته و کی نو نه نه به باک دن

نێۅۄڕۅٚػ

ر سوننه ته کانی نیّو نویّژ
اسی دهستپیکی نویژ
اسی دانانی دهستی راست لهسهر دهستی چهپ له نویژدا ۹۷
اسي دەستپنکي خونندني فاتيحه٩٧
اسی خویندنی قورئان له نویزی بهیانیدا۹۷
اسی خوینندنی قوړئان له نویزی بهیانی ړۆژی جومعهدا
اسی خویّندنی قورِثان له نویّژی نیوهږوّ و عهسردا۹۸
اسی خویّندنی قورِثان له نویّژی شیّواندا۹۹
اسی خویّندنی قورِثان له نویّژی خهوتناندا
اسی خویّندنی قورِئان لهدوای ئیهام (له نویّژدا)
اسی بیّده نگبوون کاتیّک ئیمام قورِئان دهخویّنتی (له نویّژدا)۱۰۰
اسی دهنگبهرزکردنهوه به (آمین) دوای فاتیحه
اسی دهستبهرزکردنهوه له کاتی پکووعبردن و ههستانهوه له پکووع۱۰۱
اسی ړکووع له نوێژدا۱۰۲
اسی ئەوەي كە لەدواي ھەستانەوە لە ركووع دەگوتريّت١٠٣
اسی سوجدهبردن
اسی زیکری نیّو رکووع و سوجده۱۰۶
اسی ریّک و راستبوون له سوجدهدا۱۰۶
اسی دانیشتن له نیّوان دوو سوجدهدا
اسی زیکری نیّوان سوجده کان۱۰۵
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی زیکر لە تەحبیاتدا
اسى سەڭاواتدان لەسەر پېغەمبەر ئىلىق
اسی ئاماژهی (پهنجهی شایهتمان) له تهحییاتدا۱۰۷
اسی سهلامدانه و می نویز نویز اسی سه المدانه و می نویز است.

باسی ئەوەي كە لەدواي سەلامدانەوە دەگوترىت١٠٨
باسی کاتیک کاتی نویژ دیّت و نانی ئیّوارهش دانراوه
باسی نویزی به کومه ل له شهوی باراناویدا
باسی رۆیشتن بەبەردەم نوێژخوێندا
باسی قهده غه کردنی پیشکهوتنی پیشنویز (ئیهام) له سوجده و رکووعدا
باسی ئەوانەی كە سوننەتە راستەوخۆ لەدوای ئىيام بن
باسی ئەوەی كە كىٰ شايىستەترە بېێتە ئىمام (پێشنوێرُ)
باسی ئەو شتەی كە لەسەر ئىيام پٽويستە
باسی ئەوەی كە ھەر كەسنىك پنىشنونىژىيى بۆ خەڭك دەكات با (نونىژەكەي) سووك بكات
117
باسی ههرکات شتیک پرووی دا ئیهام نویزهکهی سووك و کورت دهکاتهوه ۱۱۳
باسی ریّکخستنی ریزی نویّژخویّنان۱۱۳
باسی ریزهکانی ئافرهتان له نویژدا۱۱۶
باسی نویّژی داواکردنی بارانبارین۱۱۰
باسی ئەوەی دەربارەی نوێژی دوو جەژنەكە ھاتووە۱۱۰
باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي پيشنويژ چەند (الله أكبر) دەكات لە نويژي دوو جەژنەكان
باسی دەرچوونی ئافرەتان بۆ نوێژی دوو جەژنەکان۱۱۷
باسى ئەوەي كە ئەگەر يەكتىك لە جەژنەكان كەوتە رۆژى ھەينى
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شەونوێژ
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەوەی ماڭەوە ھەڭدەستێنێت لە شەودا١١٨
باسنیك دەربارەی دەنگخۆشی و جوانخویندنی قورئان
باسى ئەو كەسەي كە لە بەشە قورئانخوينىدنى شەوەكەي خەوى لېدەكەويىت ١١٩
باسنیك دەربارەی ئەوەی سوننەتە لە چ ماوەيەك قورئان خەتىم بكرنىت
باسی نه و هی هاتو و ه دور بار هی خو تندنی قو رئان له شهو نو تژ دا

باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي دوعاي كەسێک كە بۆ شەونوێژ ھەڵساوتەوە ۱۲۲
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی (كارێك) ئومێد دەكرێت بەبری شەونوێژ بكەوێت. ١٢٣
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژخوێن کاتێك خەوی دێت
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژی سوننەت لە ماڵەوە ۱۲٤
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژی چێشتەنگاو۱۲٤
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەوەی كە نوێژ پاككەرەوەيە ١٢٥
باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی پینج نویژه فهرزهکه و پاریزگاریلیکردنیان ۱۲۵
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی نوێژ لە (مسجد الحرام) و مزگەوتی پێغەمبەردا ئتللە
باسی ثهوه ی هاتووه دهرباره ی نویزژکردن له مزگهوتی قوبائدا۱۲۷
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی سەرەتای دروستکردنی دوانگە
باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی دریزکردنهوهی پراوهستان له نویزهکاندا ۱۲۸
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی زۆر سوجدەبردن۱۲۸
۔ باسی ئەوەی كە يەكەم لێپرسينەوە لەگەڵ بەندە دەكرێت لەسەر نوێژە١٢٩
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی كردنی نوێژی سوننەت لەو شوێنەی نوێژی فەڕز دەكرێت
پەرتووكى بە <u>ړ</u> ېكردنى مردوو
باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي سەردانكردنی نەخۆش
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی سەردانکردنی نەخۆش۱۳۲
باسي ئەوەي ھاتووە دەربارەي تەڭقىنى مردوو بە وتەي: (لا إلە إلا الله) ١٣٣
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتدانەوەی بړوادار بەھۆی ړووحکیشان ۱۳۳
باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی چاوداخستنی مردوو
باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی ماچکردنی مردوو۱۳۲
باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی شوشتنی ژن لهلایهن پیاویهوه و پیاو لهلایهن ژنیهوه

٤٧٣

١٣٥
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شوشتنی پنغەمبەر ﷺ۱۳۵
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئەو شتانەی كە بۆ كفنكردن سوننەتن ١٣٦
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئامادەبوون لەسەر مردوو
اسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي ئەو كەسەي كۆمەلْيْک لە موسولْمانان نويْژي لەسەر دەكەن
T71
اسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي باسكردني مردوو بەچاكە
اسی ئهوهی هاتووه دهربارهی دوعاکردن لهنیّو نویّژی مردوو۱۳۸
اسی ثموه ی هاتووه دهرباره ی نویز کردن لهسهر مندالّی مردوو۱۳۸
اسی ئهوهی هاتووه دهربارهی نویژکردن لهسهر شههیدان و کفنکردنیان ۱۳۹
اسی ئهوهی هاتووه دهربارهی ئهو کاتانهی نویژی مردوو ناکریّت و ناشنیّژریّت . ۱۳۹
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژکردن لەسەر گۆړ۱٤٠
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی نوێژکردن لەسەر نەجاشی۱٤٠
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی پاداشتی كەسنىك نونىژى مردوو دەكات و چاوەرىنى
اشتنیه تی
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی چ دەگوتریت لە کاتی چوونە گۆپستان ۱٤۱
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی چۆنيەتى دانىشتن لە گۆپستان
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی مردوو خستنە نێو گۆړ
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ھەڭكەندنی گۆپ
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی شوێنکەوتنی جەنازە بۆ ئافرەتان۱۶۳
اسی ئهوهی هاتووه دهربارهی ریگریکردن له له دهموچاوی خودان و یهخهدادرین۱۶۳
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گریان لەسەر مردوو
اسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی ئارامگرتن لەسەر بەلا و ناخۆشی
اسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي پاداشتى ئەو كەسەي مندالىي دەمرىــــــــــــــــــــــــــــــــــــ
اسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي ناردنى خواردن بۆ خاوەن مردوو

نێومڕۆک

127	باسنِك دەربارەي پێگريكردني له شكاندني ئێسكى مردوو
۱٤٧	باسى ئەوەي ھاتووە دەربارەي نەخۆشكەوتنى پىغەمبەرى خوا ﷺ
	باسی مردن و ناشتنی پیغهمبهری خوا ﷺ
	پەرتووكى رۆژوو
	باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی گەورەيى پۆژوو
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي گەورەيى مانگى پەمەزان
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي فەرموودەي: بەرۆژوو بن و بیشکێنن ب
108	
١٥٤	باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوون لە گەشتدا
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي گێڕانەوەي ڕۆژووى ڕەمەزان
ندووه ٥٥١	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي ئەو كەسەي بە لەبيرچوون رۆژووي شكا
107	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي ماچكردن بۆ پۆژووەوان
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي پارشێوكردن
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي پەلەكردن لە بەربانگكردن
	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي نىيەتى رۆژوو و سەرپشكبوون ت <u>تى</u> دا
١٥٧	باسی ئەوەی ھاتووە دەربارەی بەرۆژووبوون بەدرێژایی ساڵ
١٥٨	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي بەرۆژووبوونى سنى رۆژ لە ھەر مانگيكدا
١٥٨	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي بەرۆژووبوونى پێغەمبەر داود 🕮
١٥٩	باسی بەرۆژووبوونی شەش رۆژ لە مانگی شەوالدا
	باسنیك دەربارەی بەرۆژووبوونی يەک رۆژ لەپنناوی خوادا
١٦٠	باسنیك دەربارەی بەرۆژووبوون لە رۆژی جومعەدا
١٦٠	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي بەرۆژووبوون لە رۆژى شەممەدا
171	باسى رۆژووگرتنى رۆژى عەرەڧە
171	باسی ړۆژووگرتنی ړۆژی عاشووړاء

240

177	باسى بەرۆژووبوون لە رۆژانى دووشەممە و پێنجشەممەدا
وو دەشكىنىت ١٦٢	باسنٖك دەربارەي پاداشتى كەسێک كە ڕۆژووەوانێک لەلاي ڕۆژ
بوون له ماڵ ۱٦٣	باسیّك دەربارەي خواردن له ړۆژى جەژنى پەمەزاندا پیٚش دەرج
ەمتەرخەمى نەيگرتبيىت	باسی کهسنیک مردبنیت و پزژووی پهمهزانی قهرزدار بنیت، بهک
175	
178	باسى بەرۆژووبوونى ئافرەت بەبىي مۆڭەتى مىردەكەي
ره وهك ړۆژووهوانێكى	باسنِك دەربارەي فەرمايشتى: ئەوەي بەرۆژوو نىيە و سوپاسگوزا
170 371	ئارامگره
	باسی ئیعتیکافکردن له چادری مزگهوتدا
	باسنِك دەربارەی ئەو كەسەى لە ئىعتىكافە لە مزگەوت و خى
١٦٦	
٠ ٨٢١	پەرتووكى زەكات
٠٠٠٨	باسی فهرزی زهکات
179	باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي نەداني زەكات
	باسی زهکاتی زیّپ و زیو
	باسی ئهو ماڵ و سامانهی زهکاتیان تیّدایه
	باسی زه کاتی مانگا
	باسی زهکاتی مهر و بزن
	باسی زهکاتی کشتوکال و میوه
	باسى سەرفىترەباسى سەرفىترە
١٧٣	باسی زهکاتدان به خزم و کهسی نزیک
	باسی کهسیّک که دهوڵهمهند بیّت و داواش له خهڵک بکات
	باسی ئەو كەسەي شاييستەي زەكاتپ <u>ن</u> دانە
	پاسی گهور هیی بهخشین

نێۅۄڕۅٚػ

پەرتووكى ھاوسەرگىرى
باسی ئەوەي ھاتووە دەربارەي گەورەيى ھاوسەرگيرى
باسی مافی ژن لهسهر میرد ۱۷۷
باسی باشترینی ئافرهتان۱۷۸
باسی مارهبرین و هاوسهرگیری ئافرهتی دیندار۱۷۸
باسی روانین بۆ ئافرەت بە مەبەستى داخوازیکردنی
باسی ړاوێژ و پرسکردن به کچ و بێوهژن۱۷۹
باسی ئەوەی (باوكێك) كچەكەی بەشوو بدات و كچەكەش پێيناخۆش بێت ۱۸۰
باسی هاوسه رگیری دروست نییه به بن سه رپه رشتیار
باسی رینگریکردن له ژن به ژنه۱۸۱
باسی ماره یی ئافره تان
باسی گۆرانیگوتن و دەفلیّدان (له کاتی هاوسهرگیری)
باسیّك دەربارەی پیاوی ژنانی (و ژنی خوّچویّن به پیاو)
باسی پیرۆزبایی هاوسه رگیریکردن۱۸٤
باسی خواردنی شایی (هاوسهرگیری)۱۸٤
باسی چوون بۆ بانگهێشتی خواردنی هاوسهرگیری۱۸۵
باسی (ماوهی) شهومانهوه لهلای کچ و بیّوهژن۱۸۵
باسی ئەو دوعايەی پياو دەيڵێت كاتێک دەچێت بۆ لای ھاوسەرەكەی ١٨٦
باسی رێگریکردن له چوونه لای ثافرهت له دواوه۱۸٦
باسی ریّگریکردن له مندالْبوون (لهلایهن ژن و میّرد)۱۸۷
باسی پیاویک سی جار ژنی تهڵٚٳقِ داوه و (ژنهکه) شوو دهکاتهوه و تهڵاق دهدریتهوه
پیش ئەوەی میردی دووەمی لەگەلی جووت بیّت، ئایا دروستە بگەریّتەوە بۆ لای میردی
يه كه مي؟
باسی مارهبهجاش

باسی ههر شتیک به هوی په چه له که وه حهرام بیت، به هوی شیرپیدانیشه وه حهرام دهبیت
باسی ئەوەی كە مژیک یان دوو مژ شیر نابیته هیری حەرامبوون لەیەكدی ۱۸۹
باسی ئهو پیاوهی موسولمان دهبیّت و زیاتر له چوار هاوسهری ههیه۱۹۰
باسی مهرجدانان له هاوسه رگیری
. سی پیاویک کهنیزه که که ی خوّی تازاد بکات، پاشان له خوّی مارهی بکات ۱۹۰
باسی دابهشکردنی کاتی مانهوه له نیّوان هاوسهراندا۱۹۱
باسی جوان مامه له کردن له گه ل هاوسه ره کاندا
باسی لیّدانی ئافرهتان۱۹۲
باسی ئیره یی و غیره کردن۱۹۳
باسى ئەو ئافرەتەي خۆي پىشكەشى پىغەمبەر ئىللىڭ كرد
باسي پياو كه له مندالهكهي دهكهويّته گومانهوه (ئايا له خوّيهتي، يان نا) ١٩٤
باسی ژن و میرد که یه کیکیان لهپیش ئهوی دیکه موسولمان دهبیت ۱۹۵
باسیّك دەربارەي ئەو ژنهي كه میردهكهي ئەزیەت دەدات۱۹۵
پەرتووكى تەڭاق
باسی سوه یدی کوړی سه عید بنری گیراینه وه۱۹۸
باسى تەڭلاقدان لەسەر سوننەت (ى پېغەمبەر ئىللىقىدا)
باسی کهسیّک که له دانیشتنیّکدا ژنه کهی سی به سی ته لاق دهدات۱۹۹
باسی گهراندنهوه (ی ژن، دوای ته لاقدان)
باسی ئافرہتی دووگیانی میردمردوو، ہەركات مندالهكهی بوو بۆی ہمیه شوو بكاتهوہ
Y
باسی ئه گهر ئافرهتیک میردی مرد عیده کهی له کوی به سهر دهبات ۲۰۱
باسی ئافرهتیک سن جار ته لاق درابیّت، ئایا مافی شویّنی مانهوه و خهرجی ههیه؟ ۲۰۲
باسی کهسیک که له دلدا ژنه کهی ته لاق بدات به لام به زمان نهیلیّت ۲۰۲
باسی ته لاقی شنته لو که و گچکه و خه و تو و

نێومڕۆک

باسى ناپەسندى خولع بۆ ئافرەت٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠٠
باسى ليعان (كەسێك ژنەكەي خۆي بە زينا تۆمەتبار بكات)
باسى ناپەسندى خۆړازاندنەوەي ئافرەتى مېردمردوو ٢٠٤
باسی ئایا ئافرەت دەتوانىت تازىدبار بىت بۇ غەيرى مىردەكەى؟
باسی پیاویک که باوکی فهرمانی پن ده کات به ته لاقدانی ژنه کهی
پەرتوركى كەفارەتەكان
باسی ئەوانەی پنغەمبەری خوا ﷺ سونندی پنی خواردوون۲۰۸
باسی پنگریکردن له سویندخواردن به جگه له خوا۲۰۸
باسی ئەو كەسەی كە سوينىد بخوات بە ئايىنىكى جگە لە ئىسلام
باسی ئهو کهسهی سویندی به خوا بۆ دەخوریت، با ړازی بیّت ۲۱۰
باسی هه لاواردن له سویندخواردندا ۲۱۰
باسى ئەو كەسەي سويند دەخوات لەسەر شتنك، دواتر ببينيت خير له غەيرى ئەو
شته دایه
باسی رینگریکردن لهوهی پیاو پیداگری بکات لهسهر سوینده کهی و کهفاره تیش نهدات ۲۱۱
باسی جیبه جیکردنی سویندی سویندخور ۲۱۲
باسی رِیْگریکردن لهوه ی بگوتریّت: ئهگهر خوا بیهویّت و توّش بتهویّت ۲۱۲
باسی ئهو کهسهی له سویندخواردندا نییهتی دهشاریّتهوه ۲۱۳
باسی ناپهسندی نهزرکردن۲۱۶
باسی نهزرکردن له گوناهـ و سهرپێچيدا ۲۱۶
باسی کهسنِك که نهزری کردووه به پی بړوات بۆ حەجکردن۲۱۵
پهرتووکی بازرگانی
باسی هاندان لهسهر کارکردن
باسی مامناوه ندی له به ده سته یّنانی بژیویی ژیاندا۲۱۷
باسی دوورگرتن له بازرگانیدا ۲۱۸

باسی پیشهسازی
باسی قورخکاری و بازرگانی
باسی وه رگرتنی کری لهسه ر فیرکردنی قورئان۲۱۹
باسی ئهوهی هاتووه دهربارهی رینگریکردن له زیادکردنی نرخ بو فریودانی کپیار . ۲۲۰
باسی رینگریکردن له بهدهمهوه چوونی ثهوانهی کالا دیّنن بۆ بازار ۲۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
باسی کړیار و فرۆشیار ههلی پهشیهانبوونهوهیان ههیه ههتا لهیهکدی جیا دهبنهوه . ۲۲۱
پاسی ئەوە كە كړين و فرۆشتن بە پەزامەندىيە
باسی رینگریکردن له فروشتنی شتیک لهلات نهبیت و قازانجیک که مسوّگهر نهبیت
باسی قبوو لکردنی پهشیهانبوونهوه له مامه له
باسی ثهوه ی نرخ دانانی له لا ناپه سنده
باسی ئاسانکاری و چاوپۆشی له کړین و فرۆشتن۲۲۳
باسی زیاد تنبهستن له مامه له دا (هه لّدا و پندا)
باسی ریّگریکردن له فروّشتنی میوه جات پیّش ئهوه ی پیّبگات ۲۲۵
باسی کیشان و پیّوان بهسهنگهوه
باسی قەدەغەكردنی فیْلْ و گزیكردن۲۲
باسی ناپهسندی فروّشتنی خواردن پیّش ئهوهی دهست به دهست وهربگیریّت ۲۲٦
باسی فرۆشتنی بنی پیّوانه و کیّشانه (لهگۆتره)۲۲۷
باسی ئومیّدی پیت و بهره کهت له پیّوانه و کیّشانی خوّراکدا۲۲۷
باسی ئەو بەرەكەتەی چاوەپروان دەكرێت لە سەرەتای پۆژ۲۲۸
باسی ئهوه که کهسیک شتیکی عهیبداری فروشت، دهبیت عهیبه که باس بکات ۲۲۸
باسی گۆړینهوهی پاره، نابیّت زیادهی بخریّته سهر و پیّویسته دهست به دهست بیّت ۲۲۹
باسی ئەو كەسەي دەڭيت: ريبا تەنھا لە قەرزدايە!
YW.

نێۅۄڕۅٚػ

۲۳۱.	باسی توندگیری له سووخوری (پیبا)
۲۳۱.	باسی فروّشتنی به سهلهم دهبیّت پیّوانه و کیّشانه و کاتی دیاریکراو بیّت
۲۳۲ .	باسى سەلەمكردن لە ئاژەڵداب
TTT .	باسی هاوبهشی له ئیش و کاردا
	باسی ئەو شتەی كە لە مال و مولكی مندال دەبنتە ھیی باوكی
777 S.	باسی ئایا کهسینک که بهلای مالات و باغاتی خهلکدا تیدهپهریت بهشی تیدا ههیه
	پەرتووكى ئەحكامپب
۲۳٦ .	باسی باسکردنی دادوهره کان
۲۳٦ .	باسی هه په شهی توند ده رباره ی ستهم و خواردنی پیشوه
YYY .	باسی دادوهریک که خنوی ماندوو ده کات و ههق دهیپیکتیت
۲۳۷.	باسی نابیّت دادوهر له کاتی توره ییدا بریار بدات
۲۳۸.	باسی به بریاری دادوهر حه لال حهرام نابیّت و حهرام حه لال نابیّت
بنيتهوه	باسی کهسنك بانگهشهی ئهوه بكات شتنك هیی ئهوه و هیی ئهویش نهبنت و كنشه
TTA .	
	باسی شایه دهینان لهسه ر داواکاره و سویندخواردن لهسه ر داوالیکراوه
	باسی که سنک که به در نو سوینند ده خوات بن ئه وه ی مالی که سنک بخوات
	باسنِك: به چ جۆرنِك خاوەن كتنبهكان سونند دەدرنِن؟
	باسی دار خستنه سهر دیواری دراوسنی له کاتی داره پنی خانوودا
	باسی رنگریکردنی که سنک که زیان به ماله کهی خوّی ده گهیه نیّت
	باسى كەسنىك كەلوپەلى خۆى لەلاى پياونكى مايەپووچ بېينىتەوە
	باسى ناپەسندى شايەتىدانى كەسنىك پىش ئەوەى داواى شايەتى لى بكرىت
	باسی پیاویک که شایه تییه کی له لایه و هاوه له که ی نایز انیّت
	باسی ئەو كەسەي شايەتى دروست نىيە
Y E E .	پەرتووكى بەخشىنەكان

EAI

اسی ئه و کهسهی شتیک به منداله کهی دهبه خشیت و پاشان پهشیهان دهبیته وه ۲٤٤
اسی به خشین به دریّژ ایی ته مه ن
اسی به خشین به چاوه پروانی
اسی پهشیهانبوونهوه له دیاری بهخشین۲۶٦
مرتووکی خیرکردن۸۲
اسی پهشیهانبوونهوه له خیرکردن۸۲
اسی ئه و که سه ی که شتنک ده کاته خیر و دو اتر ده بیته میرات بوی ۲٤۹
اسی خواستن ۲٤٩
اسي حهوالله (ناردن)
اسی ئه و کهسه ی قهرز وهرده گریّت و نیازی دانه وه ی ههیه
اسی کهسیّک که قهرز وهرده گریّت و نییه تی دانهوه ی نییه ۲۵۱
اسی هه په شهی تووند له قه رز کردندا
اسى مۆ لەتدانى كەسى دەستكورت
اسی جوان داواکردن و وهرگرتنهوهی ماف بهپاکی
اسی قهرزدانه وه به شیّوازیّکی جوان و باش۳۵۰
پهرتووکي بارمته کان
اسی بارمته ی و لاخی سواری و مالاتی دۆشراو ۲۵٤
اسی کرتی کرتکار
اسی رێپێدان بۆ بهکرێدانی زهوی سپی به زێڕ و زيو
اسی ئه و کهسهی زهوی خه لکانیکی چاندووه و مؤلهتی لنی وه رنه گرتوون ۲۵۵
اسی مامه له کردن به باخی خورما و تریّوه
اسی پیتاندنی خورما (نیره و مییه پیکردن)۲۵٦
اسی موسولمانان له سن شتدا هاوبه شن ۲۰۸
Y7.

(مافی هه ڵگرتنه وه و کړینه وه)۱۰۰۰
باسی فروّشتنی خانوو یان زهوی و پرسکردن به هاوبهش ۲۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
باسی کرینهوه و هه ڵگرتنهوه ی ماڵی دراوسی ۲٦۰
باسی ئهگهر سنوورهکان دیاری کران مافی شوفعه نامیّنیّت۲۶۱
پەرتووكى (شتى) دۆزراوه
باسی وشتر و مانگا و مەړی ونبوو۲۹۲
باسی شتی دۆزراوهباسی شتی دۆزراوه
باسی کهسیّک گهنجینه یه کی شاراوه ی ژیر زهوی بدوّزیّته وه ۲۶۰ مینک
باسی ئه و که نیزه کانه ی ده بنه دایک له پیاوی ئازاد
باسى ئازادكردنى كۆيلە
باسی ههر کهسێك ببێته خاوهن بهندهیهک که مهحرهمی خوّی بێت، ثازاد دهبێت ٢٦٦
پهرتووکی حهددهکانپهرتووکی حهدده
(سزا شهرعییه کان)
باسی پشتنی خوینی موسولمان دروست نییه جگه له سن حالمه ت ۲٦۸
باسی ثهو کهسهی سزا و تۆلهی لهسهر پیّویست نابیّت۲۹۹
باسی داپۆشینی ههڵهی بروادار و لابردنی سزا و تۆڵه بههۆی گومانهوه ۲۷۰
باسی سزای زیناب
باسی ئەوانەی كردەوەی گەلی لووط دەكەن۲۷۱
باسی جیبه جیکردنی حهدده کان لهسهر کهنیزه ک ۲۷۱
باسی حهددی سهرخوش
باسی ثهو کهسهی لهپیناو پاراستنی مالهکهیدا بکوژریّت شههیده
باسی حهددی دز ۲۷۳
باسی ناپاک و تالانکهر و مالْرِفیْن
باسی بهروبووم به دارهوه و کړوکی دارخورما دهستیان لهسهر نابږدریّت ۲۷۶

باسی ئەو كەسەي شت لە شوينني پاريزراوي شايەن دەدزې ۲۷٤
باسی تهمیّکردن
باسی (جیّبهجیّکردنی) حهدد پاکبوونهوهی گوناهباره۲۷۵
باسى پياوێک کهسێک لهگهڵ ژنهکهی ببينێت٧٥٥
پەرتووكى خوينباييەكانبەرتووكى خوينباييەكان
باسی هه پره شه ی توند له کوشتنی موسو لّمان به سته م ۲۷۸
باسی ئایا بکوژی بړوادار تۆبەی بۆ ھەیە؟
باسی ئەو كەسەی كەسێكى لێ كوژراوه، لە سێ شت سەرپشكە
باسی خوینبایی کوشتنی وه کوو به ئهنقهست (نیمچه ئهنقهست) ۲۸۰
باسی خوینبایی له ئهستۆی خزمه کانه، ئهگهر خزم و کهسی نهبوو، له خهزینهی دهولهت
ده در تت
باسی میراتی خوینباییب
باسی بکوژ میرات ناگریّت له کوژراو۲۸۲
باسى تۆڭەكردنەوەي ددان
باسی خوینبایی ددان
باسی ئەوەی دەستى كەسنىک دەگەزىت، كابرا دەستى رادەكىتشىت و ددانى پىشەوەي
دەردێت٠٠٠٠ ۲۸٤
باسی موسوڵیان لهبری کافر ناکوژرێتهوه۲۸٤
باسی باوک له تۆڭەی كوپەكەی ناكوژرێتەوە۲۸۵
باسی کەس تاوانی کەس ھەڵناگرێت
باسی موسولْمانان یه کسانن له تولّه و خویّندا ۲۸۵
باسی کهسنیک خاوهن پهیهاننیک بکوژنیت۲۸٦
باسی کهسینک دلنیایی بداته پیاوینک و بیکوژیت۷۸۷
باسی چاوپۆشیکردن و لیخۆشبوون له بکوژ۲۸۷
باسر لتخفرشيه و ذر له تقرّله کا دنه و و دا

نێوەڕۆک

هرتووكي وهسييه ته كان
اسى ئايا پێغەمبەرى خوا ﷺ وەسىيەتى كردووە؟٢٩٠
اسى هاندان لهسهر وهسييه تكردن ٢٩١
اسی وهسییه تکردن به سنیه کی مال
اسی وهسییه تکردن بر میراتگر دروست نییه
اسی کهسیّک که مردبیّ و وهسیبه تی نه کردبیّت ثایا خیر و چاکه ی بو ده کریّت؟ . ۲۹۲
بهرتووکی زانستی میرات
اسی میراتی پشت (باوک و کچ و کوړ و نهوه) ۲۹٤
اسی میراتی باپیره
اسى كەلالەكەلالە
اسی میراتگرتنی موسولمانان له هاوبه شدانه ران
اسی میراتی بکوژ
اسی ئه و خزمه نزیکانه ی بهشیان نییه له میراتدا
اسی دابه شکردنی میرات
اسی میراتی مندالّیک که بهزیندوویی لهدایک ببیّت۲۹۸
اسی ئەوەی پیاو لەسەر دەستى پیاویک موسولمان ببیّت
پهرتووکي جيهاد و تێکوٚشان۴۰۰
اسی گهوره یی ساتیک دهرچوون بو جیهاد لهپیناو خوا ﷺ له بهیانی و ثیواره دا . ۳۰۰
اسی کهسیّک که ئامادهباشی بکات بق موجاهیدیّک
اسی گهوره یی به خشین له پیناو خوای بهرزدا
اسی ئه و کهسهی به پاساوی شهرعی ناتوانیّت بچیّت بوّ جیهاد ۳۰۱
باسی دهرچوون بۆ جەنگ و جیھاد
باسی ئهو پیاوهی ده چیّت بوّ جیهاد و دایک و باوکی له ژیان ماون۳۰۲
باسی نییهت له جهنگ و جیهاددا ۲۰۳

باسی جهنگکردن لهپیّناوی خوای پاک و بیّگهرد و بهرز۳۰۳
باسی گەورەیی شەھیدبوون لەپنناوی خوادا۳۰۶
باسی چهک باسی چه
باسی تیرهاویشتن له ړێگهی خوادا
باسی لهسه رنانی میزه ر له جه نگدا
باسی ئامادهسازیکردن بۆ موجاهیدان و بەرپنکردنیان۳۰٦
باسی داوای هاوکاریکردن له هاوبهشدانهران ۳۰۷
باسی فیّل و پیلان له جهنگدا
باسی جهنگاوهری و بهرخوّدان و حوکمی کهلوپهلی کوژراو بوّ موجاهید ۳۰۷
باسی هیرشکردن به شهو له جهنگدا و کوژرانی ژن و مندال ۳۰۸
باسی خیانه تکردن له دهستکه و تی جه نگی
باسى چۆنيەتى دابەشكردنى غەنىمەت ٣٠٩
باسی کۆیله و ئافرەت که بەشدارى دەكەن لەگەڵ موسوڵمانان ٣٠٩
باسی وهسییهت و پراسپارده کانی پیشهوا
باسی گوێړایهڵیی پێشهوا (ئیبام)۳۱۲
باسی گوێړایهڵی نییه له سهرپێچیکردنی خوادا۳۱۲
باسی پهیهان و به لیّندان
باسی به یعه تدانی تافره تان ۱۵ میرون تانی تافره تان تافره ت
پەرتووكى رێوڕەسمى حەج
باسی دهرچوون بۆ حەج
ﺑﺎﺳﻰ ﻓﻪﭘﺰﺑﻮﻭﻧﻰ ﺣﻪﺝ ﻣﻪﭘﺮﺑﺎﺳﻰ ﻓﻪﭘﺮﻧﺒﻮﻭﻧﻰ ﺣﻪﺝ
باسی گهوره یی حهج و عومړه
باسی حهجکردن بهسواری ۱۸۱۳
راس نهووي که چه چیهاده نه ناف وتان

باسی حهجکردن لهبری کهسی مردوو ۳۱۸
باسی حهجکردن لهبری کهسینک له ژیاندا بینت، به لام توانای حهجکردنی نهبیت. ۳۱۹
باسی حهجکردنی مندال باسی حهجکردنی مندال و استان مندال باسی حهجکردنی مندال و استان مندال باستان و استان و
باسی نهو ئافرهتانهی تووشی زهیستانی و حمیز دهبن و نییهتی حمج دیّنن ۳۲۰
باسی شویّنی ئیحرامبهستنی خه ڵکی شویّنه جیاوازه کان ۳۲۰
باسی ئیحرام ۴۲۱ میلی است نیحرام
باسى تەلبيەكردن (گوتنى: لَبَيْكَ اللَّهُمَّ لَبَيْكَ)
باسی دهنگبهرز کردنهوه له کاتی تهلبیه کردن۳۲۲
باسی چ پۆشاكنك دەپۆشرنىت بۆ ئىحرام٣٢٢
باسی مهرجدانان له حهجکردندا
باسی دهستدان له بهرده پهشه که باسی دهستدان له بهرده پهشه که
باسی گهوره یی تهواف تهواف
باسي ئافرهتنک که له حدیزدا بنت هدموو مدراسیمه کان ده کات جگه له تدواف ۳۲۶
باسی کهسنیک که ئیحرامی بهستووه بۆ حهج و عومره پنکهوه
باسی عومرده عومرده.
باسی عومړه له پهمهزاندا ۲۲٦
باسی ئیحرامی عومره له تهنعیم
باسی پنغهمبهر ﷺ چهند عومړه ی ئهنجام داوه۳۲۷
باسی وهستان له عهره فات ۲۲۷
باسي دوعاكردن له عهږهفه ۲۲۷
باسی نهندازهی بهردی پهجمی شهیتان شهیتان.
باسیّك دهربارهی ئهوه حاجی دوای پهجمی شهیتان له شویّنه که پراناوهستیّت ۳۲۸
باسی دواخستنی پهجمی شهیتان به بیانووی گونجاو۳۲۹
باسی سهرتاشین باسی سهرتاشین

باسی سەربرینی ئاژەڵی قوربانی
باسی پیشخستنی واجبیک بهسهر واجبیکی دیکه له ریّورهسمی حهجدا ۳۳۰
باسی پهجمکردنی شهیتان له پرۆژه کانی جهژندا
باسی وتاری رِوْری جهژنی قوربان
باسی شهومانه وهی شهوانی مینا له مه ککه دا ۳۳۲
باسي تهوافي مالْئاوايي
باسی فیدیهی کهسینک نه توانیت به رده و ام بیت له دروشمه کانی حهج ۳۳۳
باسی نیشانه کردنی مهر و بزن
باسی دابه شکردنی گوشتی وشتری قوربانی قوربانی ۳۳٤
باسی پنگهو گهوره یی مه ککه
باسی پنگهو گهوره یی مهدینه
پهرتووکي قوربانييه کان
باسى قوربانىيەكانى پىغەمبەرى خوا ئىللىڭ
باسی به شه کانی و شتر و مانگا ۳۳۸
باسى ئەو شتانەي ناپەسەندن بۆ قوربانى
باسی کهسیک که به مهریک لهبری خانهواده کهی قوربانی بکات ۳٤۰
باسی کهسیک بیهویت قوربانی بکات له ده رۆژهکاندا دهستکاری موو و نینؤکی نهکات
Ψέλ
باسی نههیکردن له قوربانیکردن لهپیش نویزی جهژندا
پهرتووکی سهریږاوهکان
باسی مهردمنداله (گویزهبانه، حهوتوو)
باسنیك: ئه گهر ئاژه لْتان كوشته وه، به باشترین شنوه بیكوژنه وه ۳۶۳ باسی ناوی خوا هینان له كاتی سه ربرینی ئاژه لْدا ۳۶۳ باسی ناوی خوا هینان له كاتی سه ربرینی ئاژه لْدا
باسی ناوی خوا هینان له کانی سهرېږينی نارهندا ۱2۱ ۱۲۵۰ ۱۲۵۰ ۱۲۵۰ ۱۲۵۰ ۱۲۵۰ ۲۶۵

پر نێومڕۆک پ

باسی رینگریکردن له شیواندنی لاشهی ناژه ل و بهنیشانه گرتنی ۳٤٤
باسی خواردنی گۆشتی کەرەکێوی۳٤٥
پهرتووکي ړاووشکارپهرتووکي پاووشکار
باسی قهده غه کردنی راگرتنی سهگ، جگه له سه گی راو و پاسهوانی ۳٤٦
باسی پراوی سه گ
باسی نیچیریکی پراوکراو که شهویک دیار نامیننیت ۳٤۷
باسی لیکردنهوهی پارچهیهک له ئاژهڵ بهزیندوویی۳٤۸
باسی ئەو شتانەی كوشتنيان قەدەغە كراوە۳٤٨
باسی کوشتنی شهوگهرد (مارمیّلکه)۹
باسی خواردنی همر دړندهیه کی چړنووکدار۳۵۰
باسی کهرویّشک
پەرتووكى خواردەمەنىيەكانېدرتووكى خواردەمەنىيەكان
باسی خواردندان به خه ڵک
باسی خواردنی کهسیّک بهشی دوو کهس دهکات۳۵۳
باسی نه هیکردن له عهیبگرتن له خواردن ۳۵۳
باسی خواردن به پاڵکهوتوویی
باسی ناوی خوا هیّنان له کاتی نانخواردندا ۳۵٤
باسی خواردن به دهستی پراستپراسی خواردن به دهستی
باسی ئهگهر پاروویهک کهوته خوارهوه ۳۵۵
باسی دوعای دوای نانخواردن ۳۵۵
باسی خواردن به پیّوه
باسی کوله که ۲۵۹
باسی گوشتی و شککراوه
باسی جگهر و سپڵ (سیپهلاک)۷۰۰

باسی زهیت ۳۵۷
باسی شیرینی ۳۵۸
باسی خواردنی تروزی و خورما به یه کهوه ۳۵۸
باسیّك: كاتیّك نۆبەرەی بەروبووم دەھیّنریّت ۳۵۹
باسی نانی گەنم
باسی لیٰگرتنهوه له خواردن و ناپهسندی زۆرخۆری۳۵۹
باسی ئەوەی كە كەسنىك چىنشتى كرد ئاوى زۆر تىبكات۳٦٠
باسی خواردنی سیر و پیاز و کهوهر ۴۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
پەرتووكى خواردنەوەكانېدرتووكى خواردنەوەكان
باسی ئەوەی كە عارەق كليلی ھەموو خراپەيەكە۳٦٢
باسی ئەوەی كە ھەر كەسنىك شەراب بخواتەوە نونىژى وەرناگىرنىت
باسی ئەو شتەی شەرابی لىخ دروست دەكرىخت
باسی شهراب دهبیّته هوّکار بوّ نهفره تکردن له ده رووهوه ۳٦٤
باسی ئەوەی كە ناوى عارەق دەگۆړن تاكوو حوكمەكەی بگۆړن ٣٦٤
باسی ههموو سهرخوشکهریک حهرامه ۳۶۵
باسى ئەوەي ھەر شتنك زۆرەكەي سەرخۆشكەر بنىت كەمەكەشى حەرامە ٣٦٥
باسی داپۆشینی دەفر و قاپەكان ۳٦٥
باسی خواردنه وه به ده فری زیو
باسی خواردنه وه له دهمی کونده وه کونده و است کوند و است کونده و است کونده و است کوند و
باسنِك: ئەگەر ئاو خورايەوە لە دەستى راستەوە دەست بىخ دەكرىّت ٣٦٧
باسی همناسه دان لمنیّو دمفر دا
باسی ئاوگیری کۆمەڵیک دوایین کەس ئاو دەخواتەوە۳٦۸
پهرتووکی پزیشکی
باس خوا همر نهخة شيبه کي دايه: اندينت، مسة گهر چار وسهر بشي ية دايه: انده وه ۳۷۰

باسی پهشکه
باسی دوومه لان و خورمای عهجوه عمجوه
باسی رینگریکردن له چارهسه رکردن به ده رمانی پیس و خراپ ۳۷۲
باسی چارهسهری نهخوشی باداری یان لاقهیشه ۳۷۳
باسی چارهسهری برینداری
باسی دهرمانی نهخوشی ههوکردنی پهردهی سییهکان ۳۷۶
باسی تا ۲۷۶
باسى كەڭدشاخ
باسی چاوړشتن به کل کل ۲۷۵
باسی کاتیک میش ده کهویته نیو ده فری خواردن۳۷٦
باسی چاوهزار ۳۷٦
باسی ئەو كەسەى نزا و پاړانەوە دەكات بۆ چاوەزار
باسی دوعاکردن بۆ (پارێزران له) مار و دووپشک ۳۷۸
باسی ئهو شتانهی که پیخهمبهر ﷺ پهنای به خوا گرتووه لیّیان و ئهوهشی که پیخهمبهر
عَلِيْتُهُ پنی پهنا گیراوه به خودا
باسی گولی (گهری)
پهرتووکی بهرگ و پۆشاك
باسى پۆشاكى پێغەمبەرى خوا ﷺ
باسی کهسێک که پۆشاکی نوێ لهبهر دهکات چی دهڵێت
باسی پۆشینی پۆشاکی خوری
باسی پۆشاکی سپی
باسی ئەو كەسەي پۆشاكەكەي لەدوا دەخشىت بەھۆي خۆبەگەورەزانىنەوه ٣٨٤
باسی پۆشینی کراس
باسی له به رکر دنی شهرو الْ

اسی میزهری پهش
اسی بهردانه وه ی لکی میزه ر به نیّوان شانه کاندا
اسی ناپهسندی لهبهرکردنی ئاوریشم (حهریر) ۳۸۵
اسی ئەوانەی رێیان پێ دراوه ئاوریشم بپۆشن۳۸٦
اسی لهبهرکردنی ئاوریشم و زیّر بو ئافرهتان۳۸٦
اسی پۆشینی رەنگی سوور بۆ پیاوان
باسی له پنکردنی نه عل و له پنکردنه و ه یان
اسی پهنگکردن به ځهنه
اسی ئه و که سه ر و ریشی ره نگ ناکات ۲۸۸
باسی ناپهسندی پرچی زوّر درێژ
باسی نه هیکردن له تاشینی ههندیکی پرچ و هیشتنه وهی ئه وی دیکه ۳۸۸
باسی ثهنگوستیله کردنه دهستی راست پاسی ثهنگوستیله کردنه دهستی
باسی ئەنگوستىلە كردنە پەنجە گەورە
پهرتووکي ئاداب و ئاکار
باسی چاکبوون لهگه ل دایک و باوک
اسی چاکهی باوک و چاکه کردن له گه ل کچه کاندا
باسی مافی در اوسی
باسی لابردنی درک و داڵ و نارهحه تی له سهر ریّگا
باسی نهرمونیانی
باسی چاکه کردن له گهڵ ژێردهسته کان
باسی سلاوکردن
باسی وه لامدانه وه ی سلاو ۱۹۹۰
باسی وه لامدانه وه ی سلاوی (أهل الذمة)
اس سلاه کردن له مندالان و له ژنان

باسى تەوقەكردن
باسی وه لامدانه وه ی که سنیک که ده پژمنیت
باسی رینگریکردن له جنیودان به با
باسی ئهو ناوانهی خوشهویستن و سوننهتن بو ناونان۳۹۷
باسی ئهو ناوانهی که ناپهسندن۳۹۷
باسی ناونان به نازناو و ناوی پیغهمبهر ﷺ۳۹۷
باسی پیاهه لّدان
باسی راویژکار جنبی متهانه یه
باسی شیعر (هۆنراوه)باسی شیعر (هۆنراوه)
باسی ئهو شتانهی ناپهسندن له شیعردا ۳۹۹
باسی ناپهسندی تهنیابوون
باسی کوژاندنهوهی ثاگر له کاتی نوستندا
باسی به نهیّنی قسه کردنی دوو که س جیا له که سی سیّیه م
باسی پاداشتی قوړئان
باسی پنگه و گهورهیی زیکر کردن
باسی پنگه و گهوره یی: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
باسی پنگه و گهوره یی ته سبیحات
باسی داواکردنی لیخوٚشبوون
پهرتووکی دوعا و پاړانهوه
باسی پنگه و گهوره یی پارانه وه
باسى پاړانەوەى پېغەمبەرى خوا ئىجىلى
باسی ئەوەی كە پنغەمبەری خوا ﷺ پەنای بە خوا گرتووە لنيى ٤٠٧
باسی پارانهوه ی لیخوشبوون و لهشساغی
باسى ئەوە كە يياو نابنىت بلنىت: خوايە ئەگەر ويستت لىنىم خۆش بە

باسی گهورهترین و بهرزترین ناوی خوا
باسى ناپەسندى تىپەراندن لە پارانەوەدا
باسی ئهو زیکر و پاړانهوهیهی مرۆڤ دهیکات له بهیانی و ئێواران
باسی زیکر و پاړانهوهی کاتی چوونه سهر جێگای خهوتن٤١٣
باسی پاړانهوه له کاتی به ناگاهاتن له شهودا
باسی پارانهوهی کاتی به لا و ناخوشی ٤١٤
باسی ئهو زیکر و پاړانهوهیهی مرۆڤ دهیکات کاتی چوونهدهر له ماڵ ٤١٥
باسی ئەو زیکرەی مرۆڤ دەیکات لە کاتی گەشتکردن ٤١٥
باسی ئهو زیکر و پاړانهوهیهی مرۆڤ دهیکات کاتی بینینی ههور و باران ٤١٦
پەرتووكى لێكدانەوەي خەون
باسی خهونی چاک و باش که موسولّهان دهیبینی یان پنی دهبینری
باسی بینینی پنغهمبهر ﷺ له خهودا
باسی کهسنیك که خهوننیك دهبیننیت و پنیناخوشه
باسی ئەوە كە خەون ماناكرا دېتە دى، بۆيە با نەيگىرېتەوە تەنھالاي كەسى خۆشەويست
نه بيّتنه بيّت
باسی کهسنیك که بهدرۆ بڵینت: خهونیّکی ثاوا و ئاوم دیوه ٤٢٠
باسی ئەوەی كە راستترین خەون خەونى ئەو كەسانەيە كەوا راستگۆن ٤٢١
باسی لیکدانهوهی خهون خهون ۴۲۱
پهرتووکی ناشووب و ناژاوه
باسی پاریزراویی خوین و ماڵی بړوادار ٤٢٤
باسی رینگریکردن له شتفراندن ٤٢٥
باسی جنیودان به موسولهان دهرچوونه له فهرمانی خوا و شهر لهگهلکردنیشی کوفره

نێومڕۆک 💸

باسی پاراستنی زمان له کاتی فیتنه و ئاژاوهدا
باسی دووره پهريزی ۲۲۷
باسی هه لوه سته کردن له و شتانه ی که گومانیان تیدایه ٤٢٩
باسی پارچه پارچه بوونی ئوممه ته کان
باسى ئاشووبى ئافرەتان
باسی فهرمانکردن به چاکه و ړێگريکردن له خراپه
باسی سزاکان
باسی ئارامگرتن لهسهر به لا و ناخوشی
باسی توندی و ناپه حه تییه کانی پۆژگار
باسى نیشانه کانی کۆتاییهاتنی دونیا ۴۳٦
باسى نیشانه کانی کو تاییها تنی دونیا ۴۳۷ میرونیا
باسی لهشکری بهیداء
باسی دهجال و هاتنی عیسای کوری مهریهم ﷺ و دهرچوونی یهنجووج و مهنجووج
باسی دهجال و هاتنی عیسای کوپری مهریهم ﷺ و دهرچوونی یهئجووج و مهثجووج
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریهم هی و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوپری مهریهم هی و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوپری مهریهم هی و دهرچوونی یه نجووج و مه ثجووج ۱۳۵۰
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوپری مهریهم هی و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی هاتنی مه هدی
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریهم ه و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی هاتنی مه هدی
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریه م ه و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی هاتنی مه هدی
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریه م ه و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی هاتنی مه هدی
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریهم ه و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی ده جال و هاتنی مه هدی
باسی ده جال و هاتنی عیسای کوری مهریه م ه و دهرچوونی یه نجووج و مه نجووج باسی هاتنی مه هدی

سی پشتبهستن و دلّنیایی	با،
سی شهرم و حمیا	با
سی ئارامی و هیّمنی	با
سی دلّتهنگی و گریان۷	با،
سی روپامایی و ناو و شۆرەت	
سی ئیره ییبردن	با
سی ستهم و خهراپهکاری دهرههق به دروستکراوانی خوا	با،
سی وهرع و پاریزکاری	با،
سى پياھەڵدان بەچاكە	با
سی نییهت له کردهوهدا	با،
سی هیوادریّژی و مردن۱۰۰	با
سی بهردهوامی لهسهر کار و کردهوه	با
سی گوناهـ و تاوان	با،
سی تهوبه و گهرانهوه	با
سی مردن و خوّئاماده کردن بۆ مردن	
سی گۆړ و لهناوچوونی لاشه ۷ ه	با
سى زيندووبوونەوە	با
سى سىفەتەكانى ئوممەتى موحەممەد ﷺ	با
سی ئەوەی ئومیّد دەكریّت لە بەزەیی خوا لە ړۆژی قیامەتدا ٥٩	با
سى تكاكردن (شەفاعەت)	با
سى سىفەتەكانى ئاگرى دۆزەخ	با
سی سیفه ته کانی به هه شت	با

